

วารสารพุทธอาเซียนศึกษา

BUDDHIST ASEAN STUDIES JOURNAL

ISSN 2822-0935 (Online)

BASJ

ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 | กรกฎาคม-ธันวาคม 2568 | Vol.10 No.2 | July-December 2025

ศูนย์อาเซียนศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ISSN: 2539-6269

THAIJO

วารสารพุทธอาเซียนศึกษา Buddhist ASEAN Studies Journal (BASJ)
ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2568 ISSN: 2539-6269 (Online)

วัตถุประสงค์

เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับอาเซียนศึกษา ในมิติของศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและศิลปวัฒนธรรม ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปในประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน และประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน

หมายเหตุ

1. วารสารพุทธอาเซียนศึกษา (Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ) รับบทความทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษบทความทุกบทความทางกองบรรณาธิการจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องตามรูปแบบ แล้วจึงส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) จากทั้งภายนอกและภายในมหาวิทยาลัยพิจารณา ทั้งนี้ บทความที่ส่งถึงกองบรรณาธิการ ขอสงวนสิทธิ์ไม่สงวน

2. ทัศนะหรือข้อคิดเห็น ภาพประกอบหรือตารางใดๆของบทความที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้เป็นของผู้เขียนแต่ละท่านเป็นความรับผิดชอบส่วนตัวของผู้เขียน ไม่ใช่ความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการและศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3. บทความจะต้องไม่คัดลอกผลงานของผู้อื่น ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารฉบับอื่น หากตรวจสอบพบมีการตีพิมพ์ซ้ำซ้อนหรือพบว่าคัดลอกผลงานผู้อื่น ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียว

สำนักงาน ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอลำไทร จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
โทรศัพท์ 035-248505

อีเมล mcuasean@gmail.com

พิธีจันท์อักษร/ศิลปกรรม พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ, ดร. ดร.สุรัตน์ คำโสภา
พระก้องเกียรติ สุวฑฒนปญโญ

จำนวนที่พิมพ์ พิมพ์ที่

เผยแพร่ออนไลน์ <https://so07.tci-thaijo.org/index.php/basj/submissions>

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมวชิรธีรารจารย์, ศ.ดร.

พระเทพวชิรสารบัณฑิต, รศ.ดร.

พระปัญญาวชิรบัณฑิต, รศ.ดร.

พระสิทธิวัชรบัณฑิต, ผศ.ดร.

พระเทพวชิราจารย์, รศ.ดร.

พระเมธีวราญาณ, ผศ.ดร.

รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ

รศ.ดร.สุมาลี ไชยศุภรากุล

รศ.ดร.ชัยวัฒน์ มีสันฐาน

ผศ.ดร.สุภาพรณ เพิ่มพูล

อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการต่างประเทศ

ผู้อำนวยการสถาบันพระไตรปิฎกศึกษา

คณบดีคณะพุทธศาสตร์

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์อาเซียนศึกษา

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์อาเซียนศึกษา

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ศูนย์อาเซียนศึกษา

บรรณาธิการ

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

พระมหาจิววัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.

พระสวณัฐกร ฐิตปรุกโกโม พระครูสุภัทธรธรรมบัณฑิต

กองบรรณาธิการ

พระครูสังฆวิริยะกิจ, ผศ.ดร.

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปญโญ, ดร.

พระมหาเสรีชน นริสสโร, ดร.

พระมหาขวัญชัย ปุตตวิเสโส

รศ.ดร.वासना แก้วหล้า

ผศ.ดร.อัจฉรา ประเสริฐสิน

ผศ.ดร.จตุภูมิ เขตจตุรัส

ดร.ลำพอง กลมกุล

ผศ.ดร. สมชาย ดำเนิน

ดร.กาญจนา ตระกูลวรกุล

อาจารย์ศิริโสภา สันติทฤษฎีกร

อาจารย์สาวิณี รอดสิน

อาจารย์ชลิตา แยมศรีสุข

อาจารย์อาทร พร้อมพัฒนภาค

Johan Richard Weintre, Ph.D.

Alvin Aguilar Sario, Ph.D.

Hadje Cresencio Sadje

Dr. John Johnston

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Jame Cook University, Australia

University of Santo Tomas, Philippines

University of London, UK

The University of Arizona

จริยธรรมการตีพิมพ์บทความลงในวารสาร

จากการที่วารสารเป็นสื่อกลางในการติดต่อสื่อสารผลงานวิจัย ตลอดจนข้อค้นพบใหม่ๆ ระหว่างนักวิจัยและสังคมภายนอก ดังนั้น เพื่อให้การสื่อสารทางวิชาการเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ถูกต้อง โปร่งใสสอดคล้องกับมาตรฐานการตีพิมพ์นานาชาติและจริยธรรมในการตีพิมพ์บทความตามข้อกำหนดของ Committee on Publication Ethics (COPE) วารสารพุทธอาเซียนศึกษา(Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ) ของศูนย์อาเซียนศึกษามหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จึงได้กำหนดจริยธรรมของการตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิพนธ์ (Duties of Authors)

1. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานที่ส่งมานั้นเป็นผลงานใหม่ที่ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ที่ไหนมาก่อนและไม่มีการส่งบทความเพื่อการตีพิมพ์ไปที่วารสารฉบับอื่นๆ ในเวลาเดียวกันกับที่ส่งวารสารฉบับนี้
2. ผู้นิพนธ์ต้องอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูลทุกครั้ง เมื่อผู้นิพนธ์นำผลงานเหล่านั้นมาใช้ในผลงานของตน ไม่มีการทำผิดจริยธรรมการวิจัย ในทุกประเด็น เช่น การคัดลอกข้อมูลโดยไม่มีอ้างอิง หรืออ้างอิงไม่ถูกต้อง (Plagiarism) รวมทั้งจัดทำรายการอ้างอิงท้ายบทความให้มีความสอดคล้องถูกต้องตรงกันกับในเนื้อหา
3. ผู้นิพนธ์ต้องรับรองว่าผลงานมีความถูกต้อง รายงานข้อมูลและผลที่เกิดขึ้นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูล หรือให้ข้อมูลที่เป็นเท็จ และรับผิดชอบต่อความคิดเห็นหรือข้อสรุปในบทความที่นำมาตีพิมพ์ โดยเนื้อหาและข้อมูลในบทความ ต้องไม่มีการแสดงความส่อเสียด ให้ร้ายหรือทำให้บุคคล กลุ่มบุคคลหน่วยงานใด ๆ ได้รับความเสียหายเดือดร้อน
4. ผู้นิพนธ์ต้องเขียนบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนดไว้ใน “คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ” โดยได้ตรวจสอบคำผิด การเว้นวรรค การขึ้นย่อหน้า หัวข้อ รวมถึงการใช้ภาษาต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องทั้งหมดและมีรูปแบบการตีพิมพ์ทั้งบทความเป็นไปตามข้อกำหนดของวารสารนี้ สำหรับการใช้อังกฤษและภาษาไทยในบทความ ได้มีการตรวจสอบความถูกต้องทางหลักไวยากรณ์อย่างดีแล้ว
5. ผู้นิพนธ์และผู้นิพนธ์ร่วมที่มีชื่อปรากฏในบทความ จะต้องเป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเขียนบทความจริงและรับรู้ถึงการจัดส่งบทความเพื่อตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ มิได้จ้างวานให้ผู้หนึ่งผู้ใดที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในผลงานเป็นผู้เขียนให้
6. ผู้นิพนธ์ต้องระบุแหล่งทุนที่สนับสนุนในการทำวิจัยนี้ หรือต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อนที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน (ถ้ามี) สำหรับการกล่าวขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในกิตติกรรมประกาศนั้น สามารถทำได้ โดยผู้เขียนบทความควรขออนุญาตจากผู้เขียนประสงค์จะขอบคุณให้รับทราบก่อน

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการวารสาร (Duties of Editors)

1. บรรณาธิการวารสารมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ โดยให้มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง ผลงานน่าเชื่อถือ มีความใหม่ ชัดเจน สอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และต้องรักษามาตรฐาน รวมถึงพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพมีความทันสมัยอยู่เสมอ

2. บรรณาธิการต้องมีการตรวจสอบบทความในด้านการคัดลอกผลงานผู้อื่น (Plagiarism) อย่างจริงจัง เพื่อให้แน่ใจว่าบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น หากตรวจพบ การคัดลอกผลงานของผู้อื่น ในกระบวนการประเมินบทความ บรรณาธิการต้องหยุดกระบวนการประเมินและติดต่อผู้พิมพ์หลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการ “ตอบรับ” หรือ “ปฏิเสธ” การตีพิมพ์บทความ

3. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอนแต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้ โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียน ซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

4. บรรณาธิการต้องไม่ปฏิเสธการตีพิมพ์บทความ เหตุจากความสงสัยหรือความไม่แน่ใจ และต้องให้ออกสแก่ผู้พิมพ์ หากหลักฐานมาพิสูจน์ข้อสงสัยนั้น ๆ เสียก่อน โดยต้องปฏิบัติต่อผู้พิมพ์ด้วยความเป็นธรรม ปราศจากอคติหรือความลำเอียง ไม่ทำให้ผู้พิมพ์ต้องได้รับความอับอายจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้พิมพ์ทั้งทางวาจาหรือทางลายลักษณ์อักษร

5. บรรณาธิการต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้พิมพ์ และผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้อง ในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

6. บรรณาธิการต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์ ผู้ประเมิน และทีมบริหาร

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ (Duties of Reviewers)

1. ผู้ประเมินบทความควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่จะมีต่อสาขาวิชานั้น ๆ คุณภาพของการวิเคราะห์และความเข้มข้นของผลงาน ไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

2. ผู้ประเมินบทความต้องมีวินัยและตรงต่อเวลาในระยะเวลาของการประเมินบทความ โดยต้องให้ข้อเสนอแนะหรือคำแนะนำตามหลักวิชาการเท่านั้นและห้ามใช้ภาษาหรือถ้อยคำที่ทำให้ผู้พิมพ์อับอาย

3. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความและจนกว่าบทความนั้นจะได้รับการตีพิมพ์ลงในวารสาร (Confidentiality)

4. ผู้ประเมินบทความต้องระบุผลงานวิจัยที่สำคัญ ๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมินแต่ผู้พิมพ์ไม่ได้อ้างถึงเข้าไปในการประเมินบทความด้วย เพื่อให้บทความเกิดคุณค่าในเชิงวิชาการเพิ่มขึ้นนอกจากนี้ หากมีส่วนใดของบทความที่มีความเหมือน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่น ๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบด้วย

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้พิมพ์บรรณาธิการ และทีมบริหาร

บทบรรณาธิการ

ศูนย์อาเซียนศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จัดทำวารสารพุทธอาเซียนศึกษา (Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาเซียนศึกษา ในมิติของศาสนา การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมืองและศิลปวัฒนธรรม ของคณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัยและบุคคลทั่วไปในประเทศกลุ่มสมาชิกอาเซียน และประเทศที่เกี่ยวข้องกับอาเซียน โดยทำการเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ได้แก่ ฉบับที่ 1 ระหว่างเดือนมกราคม –เดือนมิถุนายน และ ฉบับที่ 2 ระหว่างเดือนกรกฎาคม –เดือนธันวาคม

วารสารพุทธอาเซียนศึกษา (Buddhist ASEAN Studies Journal: BASJ) มุ่งเน้นและส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิชาการ นักวิจัย นิสิตนักศึกษาและบุคคลทั่วไปได้เผยแพร่ผลงานวิชาการ งานวิจัยและองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ กองบรรณาธิการวารสารพุทธอาเซียนศึกษา หวังเป็นอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจุดประกายความคิดและเปิดโลกทัศน์ทางวิชาการ ให้แก่ผู้สนใจทั่วไป หากผู้อ่านมีข้อเสนอแนะหรือติชมประการใด กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความขอบคุณยิ่ง

พระมหาจীরวัฒน์ กนตวณโณ, รศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	ข
จริยธรรมการตีพิมพ์บทความลงในวารสาร.....	ค
บทบรรณาธิการ.....	จ
การศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละแกมคุณในนิพเพธิกสูตร.....	1
(สมเกียรติ เขียวขำ, พระสิริรัตนบัณฑิต, ผศ.ดร.)	
แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโสม-บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์.....	11
(สรสิข ชันตรีมิตร, เกษม แสงนนท์, พระศรีวัชรสารบัณฑิต)	
แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.....	23
(แพรวนิภา เสนารักษ์, ลำพอง กลมกุล, พระครูโอภาสสนนทกิตต์)	
ศึกษาวิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน.....	38
(พระอนันต์นันท์ พุทธพงศ์, สุภาพรรณ เพิ่มพูน)	
พุทธนวัตกรรมการสื่อสารสัมปธาน 4 ผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา.....	48
(พระประสิทธิ์ ฐานสุโท (เทริญใจอาน), ลำพอง กลมกุล, กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน)	
ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.....	59
(ปานิสรา ธรรมฤทธิ์, อิดารัตน์ พงษ์วชิรินทร์)	
การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดขายเชื้อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี.....	74
(ตะวัน สมรุตโชติกุล, รัชดา ฐปทอง)	
การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายเงินฝากออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง.....	87
(กาญจน์สิตา โฆษิตวงศ์หิรัญ, รัชดา ฐปทอง)	
การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเขินทรล ระยอง.....	101
(ระพีพงศ์ คุ่มใหญ่โต, รัชดา ฐปทอง)	

ถ้ำหลวง : อดีต ปัจจุบัน หลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ.....	113
(พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ)	
The Use of Communicative Activities to Develop English Speaking Ability by the Second Year B.A. Students in the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University.....	127
(Yae Wa Ta, Phramaha Somchai Kittipanyo, Veerakarn Kanokkamalade)	
The Problems of English Reading Skills of First-Year Students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar.....	139
(Candasiri, Narongchai Pintrymool, Phramaha Somchai Kittipanyo)	
An Effective Approach to Teaching English Skills by English teachers at Government High Schools in War Ba Lauk Thauk Village, Yangon, Myanmar.....	149
(Ven. Obhasa, Veerakarn Kanokkamalade, Methaphan Phothitheerarat)	
An Effective Way Of English Writing Skills of Third-Year Myanmar Students at Faculty of Humanities in Mahachlalongkornrajavidyalaya University.....	161
(Nandawbartha, Veerakarn Kanokkamalade, Phramaha Somchai Kittipanyo)	
A STUDY OF ENGLISH SPEAKING SKILLS OF BACHELOR’S DEGREE MYANMAR STUDENTS AT THE FACULTY OF BUDDHISM, MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY.....	173
(Eaik Hti Parla, Phramaha Somchai Kittipanyo, Methaphan Phothitheerarat)	
A Study of English Writing Problems of Students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar.....	182
(Brahmavamsa, Veerakarn Kanokkamalade)	
A Study of English-Speaking Skills of Third Year Bachelor’s Degree Students in the Faculty of Geology at Dawei University in Launglone Quarter of Myanmar.....	189
(Ven Pyinnar Zaw Ta, Veerakarn Kanokkamalade, Narongchai Pintrymool)	
The Development of English Grammar Writing Skills of Bachelor's Degree Students at The Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.....	199
(Ingdasara, Veerakarn Kanokkamalade)	
DIGITAL-ERA ALMSGIVING, SUFFICIENCY ECONOMY, AND BUDDHISM: A CONTEMPORARY PERSPECTIVE.....	205
(พระมหาราชัน จิตตปาโล (มุลลา), ฐนยศ โล่ห์พัฒนานนท์ และชาดา เตรียมวิทยา)	

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21.....	244
(ราชัน เกศาวงศ์, บุญเลิศ โอฐสุ, กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน)	
Community Engaging for Sustainable Development: Insights from Buddhist Principles In the ASEAN Context.....	236
(Phrakhrudhammathorn Waradecha Aggatejo (Waradecha Phromsena))	
การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารอย่างยั่งยืน.....	249
(นัยน์ชนก ทอมโกศล, บุญเลิศ โอฐสุ และกนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน)	
บริบทของวัดไทยในสังคมไทย.....	266
(ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์)	
การประยุกต์ใช้ AI ในการควบคุมทางศุลกากร: การวิเคราะห์ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม เชิงเปรียบเทียบ.....	281
(จิราภรณ์ ทวีธนวาณิชย์)	
“เข้าใจขุนช้างขุนแผน เพื่อเข้าใจสังคม” ประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง “การจัดการศึกษา” จากเรื่องขุนช้างขุนแผน.....	292
(จรุงภรณ์ กลางบุรีรัมย์, เฉลิมชัย โพธิ์ลี, กิตติวิโรจน์ เลิกนอก, วิณา ภาคมฤค)	
ภาคผนวก	
คำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์บทความ.....	307
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารพุทธอาเซียนศึกษา.....	313
แบบประเมินบทความตีพิมพ์ลงในวารสารพุทธอาเซียนศึกษา.....	314

การศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร The Study Analytical of The Principles for reducing Kāmagunas in The Nippethikasutta.

¹สมเกียรติ เขียวขำ, พระสิริรัตนบัณฑิต, ผศ.ดร.

¹Somkiat Kiewkam, Phrakhrusirirattanabundit, Asst.Prof.Dr.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: kheawkhum1964@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาหลักการปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ๒) เพื่อศึกษาสาระสำคัญของกามคุณและหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร ๓) เพื่อการวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร โดยการวิเคราะห์จากพระไตรปิฎก พบว่า หลักการลดละกามคุณ ได้แก่ หลักไตรสิกขา หลักปหาน 5 หลักสมณะกรรมฐาน หลักวิปัสสนา หลักสติปัฏฐาน และหลักอริยสังสำหรับกามคุณในนิพเพธิกสูตร คือ การยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีความกำหนัดเป็นสิ่งที่ให้หลงใหล มีความผูกพันไว้ ผูกมัดไว้ ร้อยรัดไว้ ดุจไส้ใหญ่ ไส้เล็กและดุจช่างดอกไม้ร้อยมาลัยไว้เป็นจำนวนมาก หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร คือ การชำระกิเลสด้วยปัญญา เป็นการพิจารณารู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม และรู้ชัดถึงพรหมจรรย์จึงจะชำระกิเลสได้ และปฏิบัติตามหลักของสมณะวิปัสสนา สติปัฏฐาน หลักอริยสัง และแนวทางแห่งอริยมรรคอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร

คำสำคัญ : หลักปฏิบัติ; การละกามคุณ; นิพเพธิกสูตร

Abstract

This research article has the objectives 1) to study the principles of practice for reducing Kāmaguna As it appears in the Tripitaka, 2) to study the essence of sensual Kāmaguna and the principles of practice for reducing Kāmaguna in the Nippethika Sutta, 3) to analyze the principles of practice for reducing Kāmaguna pleasures in the Nibbedhika Sutta, By analyzing data from the Tripitaka, The research results found that; the principles of practice for reducing Kāmaguna as it appears in the Tripitaka include the principles of Trisikkha, the principles of 5 cessations, the principles of Samatha meditation, the principles of developing Vipassana, the principles of Satipatthana, and the

principles of the Noble Truths. The essence of sensual pleasures in the Nibbedhika Sutta: Kāmaguna, types clinging in namely: the form, the sound, the smell, The taste and touch, There is lust that causes one to be infatuated with, that binds, ties, and fastens like the large intestines and small intestines, and like a florist stringing together many garlands.

Keywords: The practice, Reducing, Nippethika Sutta.

บทนำ

หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาในพระไตรปิฎก ได้กล่าวถึงกามคุณ ว่าปุถุชนโดยทั่วไปมักตกอยู่ในกามคุณ ตกอยู่ในอำนาจของรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัสที่น่าใคร่ น่าพอใจ จึงตกอยู่ในบ่วงของมาร หรือเรียกว่า พญามาร ดักบ่วงไว้ ทำให้เราต้องติดบ่วงของมาร ในที่นี้ คือ กิเลสที่ใช้กามคุณเป็นบ่วงดักไว้ให้ต้องไปติดในกามคุณทั้ง 5 นี้ เป็นเหยื่อล่อของมาร แล้วก็ดึงหรือจูงมนุษย์หรือเวไนยสัตว์ทั้งหลายเข้าไปตามจุดประสงค์ของมาร สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่เป็นแค่ความสุข แต่เป็นความสุขที่มีความทุกข์เจือปนอยู่มาก (Somparn Promta, 2013) กามคุณ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำความรู้จักให้ถ่องแท้ หากเมื่อมีความเข้าใจแล้ว จิตเราก็จะสะอาดบริสุทธิ์ ผ่องใส ช่วยพาน้อมนำเข้าสู่แนวทางการเจริญวิปัสสนาภาวนา เพื่อสลัดตนให้ออกจากกาม เมื่อธรรมเหล่านี้เกิดขึ้นแล้วต้องกำหนดให้รู้เท่าทันตามสภาวะที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงตามหลักสติปัญญา 4 ซึ่งเป็นวิธีทางที่จะช่วยให้หลุดพ้นจากอำนาจของกิเลส กามคุณ เป็นตัวสมุทัยเหตุให้เกิดทุกข์ทั้งปวง (PhraSupee Subhācāro (Kaewkaemkham), 2018)

กำเนิดกามคุณ ที่ปรากฏในอัครคัมภีร์สุตตร (Dīgha Nikāya, Pāṭikavagga (Thai ed.), 11/111/83-86) ระบุว่าไว้ว่าก่อนโลกจะพินาศ มนุษย์ได้ประกอบด้วยกุศลธรรมไปเกิดในชั้นอภัสสรพรหม ต่อมาเมื่อไฟได้ไหม้และน้ำได้ท่วมขึ้นถึงชั้นอภัสสรพรหม โลกจึงเต็มไปด้วยน้ำที่แผ่ออกไปเต็มอวกาศ ทั้งมืดมิด ไร้สรรพชีวิต เมื่อน้ำได้ลดต่ำลงแล้วจึงเกิดมีแผ่นดินขึ้นใหม่ เหล่าอภัสสรพรหมจึงจุติจากพรหมโลกมาอุบัติในโลกใบใหม่ มีกายทิพย์ มีฤทธิ์ทางใจ มีปิตีเป็นอาหาร มีรัศมีสว่างรุ่งโรจน์แผ่ชานออกจากกาย เทียวสัจจรไปมาในอวกาศ ขณะนั้นโลกได้บังเกิดมีง้วนดินขึ้นบนผืนผิวน้ำ กลิ่นหอมของง้วนดินชักชวนให้เหล่าพรหมได้บริโภครสโอชะของดิน มีรสหวานฉ่ำ ทำให้พรหมติดใจ รัศมีอันรุ่งโรจน์ที่เป็นแสงสว่างจึงมอดม้วยดับหายไป และเกิดมีดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ดวงดาว มีวันเวลา มีฤดูกาลขึ้นตามมา ผลจากการที่เหล่าพรหมบริโภคง้วนดิน ได้ส่งผลให้เกิดความแตกต่างทางร่างกายของเหล่าพรหม ผู้บริโภคง้วนดิน พรหมบางพวกมีผิวพรรณดี บางพวกก็มีผิวพรรณเลวทราม ก่อให้เกิดมีมานะถือตัว นำไปสู่การนินทาและทะเลาะกันในที่สุด เพราะเหตุที่การบริโภคข้าวสาลีที่เป็นอาหารหยาบ ทำให้เกิดเป็นร่างกายมนุษย์ จำเป็นที่จะต้องขบถายเอาของเสียออกจากร่างกาย จึงเกิดทวารและอวัยวะเพศขึ้นเพื่อการขบถายก่อน ต่อมาเกิดมีอวัยวะเพศมนุษย์มีเพศชายและเพศหญิงนำไปสู่การเสพเมถุนธรรม (Phra Brahmagunabhorn (P.A. Payutto), 2003)

กามคุณในนิพเพธิกสูตร (Aṅguttara Nikāya, Pañcaka-Chakka Nipāta, Majjhima Section (Pāli ed.), 22/14/571) เป็นพระสูตรว่าด้วยธรรมบรรยาย ชำแรกกิเลสว่า ประกอบด้วย 1) พึงทราบกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างกันแห่งกามวิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม 2) พึงทราบ

เวทนา เหตุเกิดแห่งเวทนา ความต่างกันแห่งเวทนา วิบากแห่งเวทนา ความดับแห่งเวทนา ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งเวทนา 3) พึงทราบสัญญา เหตุเกิดแห่งสัญญา ความต่างกันแห่งสัญญา วิบากแห่งสัญญา ความดับแห่งสัญญา ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งสัญญา 4) พึงทราบอาสวะ เหตุเกิดแห่งอาสวะ ความต่างกันแห่งอาสวะ วิบากแห่งอาสวะ ความดับแห่งอาสวะ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งอาสวะ 5) พึงทราบกรรม เหตุเกิดแห่งกรรม ความต่างกันแห่งกรรม วิบากแห่งกรรม ความดับแห่งกรรม ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกรรม 6) พึงทราบทุกข์ เหตุเกิดแห่งทุกข์ ความต่างกันแห่งทุกข์ วิบากแห่งทุกข์ ความดับแห่งทุกข์ ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งทุกข์ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ‘พึงทราบกาม เหตุเกิดแห่งกาม ความต่างกันแห่งกาม วิบากแห่งกาม ความดับแห่งกาม ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม’ เหตุเกิดของกาม เพราะอาศัยเหตุ 5 ประการ คือ 1) รูปที่พึงรู้แจ้งทางตา 2) เสียงที่พึงรู้แจ้งทางหู 3) กลิ่นที่พึงรู้แจ้งทางจมูก 4) รสที่พึงรู้แจ้งทางลิ้น 5) โผฏฐัพพะ ที่พึงรู้แจ้งทางกาย ที่น่าปรารถนา น่าใคร่ น่าพอใจ ชวนให้รัก ชักให้ใคร่ พาใจให้กำหนัด สิ่งเหล่านี้ไม่เรียกว่ากาม แต่เรียกว่า กามคุณ ผัสสะเป็นเหตุเกิดแห่งกาม (Dīgha Nikāya, Mahāvagga, 10/377/251) และอาศัยเหตุของสัญญา 6 ประการ คือ 1. รูปสัญญา (กำหนดหมายรูป) 2. สัทสัญญา (กำหนดหมายเสียง) 3. คันธสัญญา (กำหนดหมายกลิ่น) 4. รสสัญญา (กำหนดหมายรส) 5. โผฏฐัพพสัญญา (กำหนดหมายโผฏฐัพพะ) 6. อัมมสัญญา (กำหนดหมายธรรมารมณ์) ความดับแห่งกาม คือ เพราะผัสสะดับ กามจึงดับ (Aṅguttara Nikāya, Chakka Nipāta, Nibbedhika Sutta, 22/14/:575) หลักปฏิบัติให้ถึงความลดละแห่งกาม ได้แก่ อริยสัจจตามแนวทางอริยมรรค (Aṅguttara Nikāya, Chakka Nipāta, Nibbedhika Sutta, 22/14/: 577) การรู้ชัดถึงกามอย่างนี้ รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดถึงวิบากแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดถึงความดับแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดถึงข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามอย่างนี้ จึงจะรู้ชัดพรหมจรรย์ที่เป็นเหตุฆ่าแรมกิลเลส เป็นที่ดับแห่งกามนี้

ด้วยเหตุของกามคุณดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร” มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ศึกษาสาระสำคัญของกามคุณและวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) สาระสำคัญที่เกี่ยวกับกามคุณในนิพเพธิกสูตรและหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร เสนอประเด็นเนื้อหาของหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งผลการวิจัยนี้จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและเป็นประโยชน์แก่กุลต่อผู้สนใจศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์งานวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก
- 2) เพื่อศึกษาสาระสำคัญของกามคุณในนิพเพธิกสูตร
- 3) เพื่อวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์

1) หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ประกอบด้วย (1) หลักไตรสิกขา 3 คือ ศีล สมาธิ ปัญญา สามารถทำลายกิเลสทุกชนิด (2) หลักปหาน 5 สามารถสกัดออกจากละกามกิเลสได้โดยเด็ดขาดไม่มีเหลือเป็นเชื้ออีก (3) หลักการปฏิบัติสมณะกรรมฐาน สามารถลดละกามคุณด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน การทำจิตใจให้สงบ มีสติตั้งมั่นเป็นสมาธิ (4) หลักการเจริญวิปัสสนา เป็นการใช้ปัญญาพิจารณาเห็นสภาวะธรรมชาติตามความเป็นจริง สามารถลดละกามคุณได้ (5) หลักสติปัฏฐาน 4 เป็นวิธีการพัฒนาสติของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์ลดละกามคุณและพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง และ (6) หลักอริยสัจจ 4 ตามแนวทางอริยมรรคมีองค์ 8

2) สาระสำคัญของกามคุณในนิพเพทิกสูตร คือ (1) กามคุณ ในนิพเพทิกสูตร คือ การยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีความกำหนดเป็นสิ่งที่ให้หลงใหล มีความผูกพันไว้ ผูกมัดไว้ ร้อยรัดไว้ ดุจดั่งไส้ใหญ่ ไส้เล็กและดุจดั่งดอกไม้ร้อยมาลัยไว้เป็นจำนวนมาก (2) หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร เรียกว่าการชำแรกกิเลสด้วยปัญญา คือ การรู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม และรู้ชัดถึงพรหมจรรย์

3) การวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร พบว่า การลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตรเป็นการชำแรกกิเลสด้วยปัญญา เพราะเป็นการพิจารณากำหนดรู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม และรู้ชัดถึงพรหมจรรย์ โดยปฏิบัติตามหลักของสมณะวิปัสสนา หลักอริยสัจ 4 สติปัฏฐาน 4 และแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ต้องอาศัยการปฏิบัติต่อเนื่องเป็นวงจรเพื่อลดละกามคุณที่พบในนิพเพทิกสูตร

องค์ความรู้ใหม่

จากข้อสรุปดังกล่าวผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นภาพองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังนี้

1) หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในพระไตรปิฎก มีดังนี้

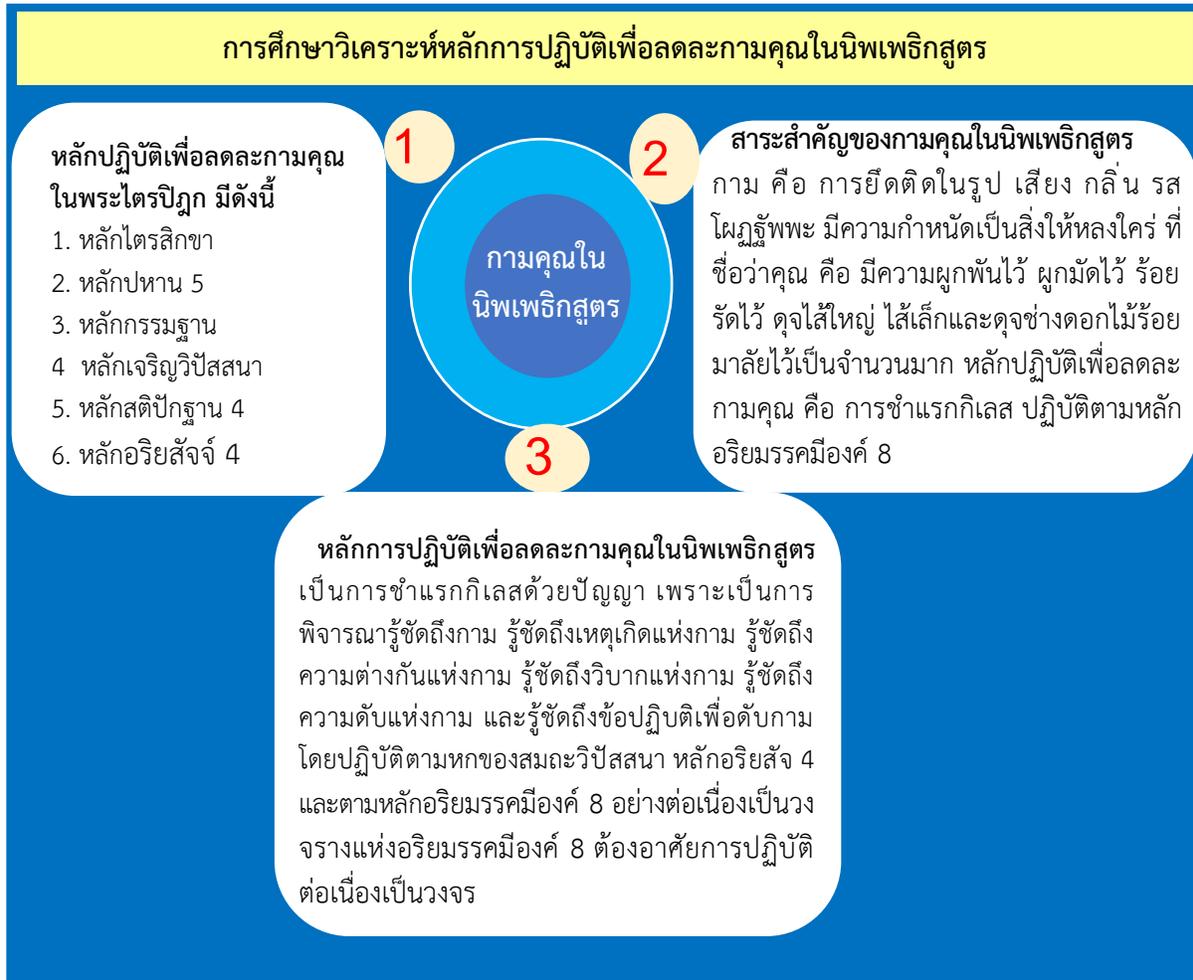
1. หลักไตรสิกขา
2. หลักปหาน 5
3. หลักกรรมฐาน
4. หลักเจริญวิปัสสนา
5. หลักสติปัฏฐาน 4
6. หลักอริยสัจจ 4

2) สาระสำคัญของกามคุณในนิพเพทิกสูตร กาม คือ การยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีความกำหนดเป็นสิ่งที่ให้หลงใหล ที่ชื่อว่ากาม คือ มีความผูกพันไว้ ผูกมัดไว้ ร้อยรัดไว้ ดุจดั่งไส้ใหญ่ ไส้เล็กและดุจดั่งดอกไม้ร้อยมาลัยไว้เป็นจำนวนมาก หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณ คือ การชำแรกกิเลส ปฏิบัติตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8

3) หลักการปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร เป็นการชำแรกกิเลสด้วยปัญญา เพราะเป็นการพิจารณารู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับ

แห่งกาม และรู้ชัดถึงข้อปฏิบัติเพื่อดับกาม โดยปฏิบัติตามหกของสมณะวิปัสสนา หลักอริยสัจ 4 และตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 อย่างต่อเนื่องเป็นวงจรวงแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 ต้องอาศัยการปฏิบัติต่อเนื่องเป็นวงจรวง

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการอภิปรายผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1) อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 คือ การศึกษาหลักการปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก พบว่า (1) การลดละกามคุณหลักไตรสิกขา 3 คือ การทำศีลให้บริสุทธิ์ ทำสมาธิ ปัญญาให้มั่นคงสามารถทำลายกิเลสทุกชนิด (2) หลักปทาน 5 สามารถสลัดออกจากละกิเลสได้โดยเด็ดขาดไม่มีเหลือเป็นเชื้ออีก (3) หลักการปฏิบัติกรรมฐาน 40 สามารถลดละกามคุณด้วยการปฏิบัติกรรมฐาน การทำจิตใจให้สงบ มีสติตั้งมั่นเป็นสมาธิ (4) หลักการเจริญวิปัสสนา เป็นการใชปัญญาพิจารณาเห็นสภาวะของสิ่งที่อยู่ในธรรมชาติตามความเป็นจริงสามารถลดละกามคุณได้ (5) หลักสติปัฏฐาน 4 เป็นวิธีการพัฒนาสติของมนุษย์เพื่อให้มนุษย์ลดละกามคุณ

และพ้นจากความทุกข์โดยสิ้นเชิง และ (6) หลักอริยสัจ 4 คือ หลักการใช้ปัญญาพิจารณาเห็นทุกข์ สมุทัย นิโรธ มัคค มีแนวทางปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 ประการเพื่อลดละกามคุณ

การปฏิบัติกรรมฐานในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่สำคัญสำหรับฝึกอบรมและการแก้ไขปัญหามนุษย์ คือ สมถกรรมฐาน และวิปัสสนากรรมฐาน โดยพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่า ทั้งสมถกรรมฐานและวิปัสสนากรรมฐานเป็นทางสายเอกที่พระพุทธองค์ทรงค้นพบและได้ทรงตรัสไว้กับพุทธบริษัท 4 คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก และอุบาสิกาได้ปฏิบัติเพื่อความหมดสิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสทั้งหลาย และเพื่อถึงซึ่งความพ้นทุกข์ และจะส่งผลดีทั้งทางกายมีความสุข ทางจิตใจมีความสุขสงบ และผลดีทางปัญญา มีสติสัมปชัญญะรู้จริงเห็นแจ้งของไตรลักษณ์ มีผลการวิจัยการปฏิบัติกรรมฐาน ในพระไตรปิฎก ดังเช่นใน ม.ม. (ไทย) 13/113/136. (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2021) หมวดอานาปานสติ พระผู้มีพระภาคตรัสว่า ฯลฯ “จงเจริญอานา ปานสติภาวนาเถิด เพราะอานาปานสติภาวนาที่บุคคลเจริญแล้ว ทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลมาก มีอานิสงส์มาก” อานาปานสติที่บุคคลเจริญแล้วอย่างไร ทำให้มากแล้วอย่างไร จึงจะมีผลมากมีอานิสงส์มาก ภิกษุทั้งหลายในภิกษุสงฆ์นี้มีภิกษุผู้บำเพ็ญความเพียรในการเจริญอานาปานสติอยู่ อานาปานสติที่ภิกษุเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมมีผลมากมีอานิสงส์มาก และ อานาปานสติที่ภิกษุเจริญทำให้มากแล้ว ย่อมทำสติปัฏฐาน 4 ให้บริบูรณ์สติปัฏฐาน 4 ที่ภิกษุเจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมทำโพชฌงค์ 7 ให้บริบูรณ์โพชฌงค์ 7 ที่ภิกษุเจริญ ทำให้มากแล้ว ย่อมทำวิชาและวิมุตติให้บริบูรณ์อานาปานสติที่ภิกษุเจริญแล้วอย่างไร ทำให้มากแล้วอย่างไรจึงมีผลมาก มีอานิสงส์มาก อานาปานสติ ที่ภิกษุเจริญแล้ว ทำให้มากแล้วอย่างไร จึงทำให้สติปัฏฐาน 4 บริบูรณ์ได้ และในพระไตรปิฎก (ม.อ. (ไทย) 14/156/203) (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2021) หมวดกายคตาสติ ความว่า “สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคประทับอยู่ ณ พระเชตวัน ฯลฯ ตรัสกายคตาสติที่ภิกษุเจริญทำให้มากแล้วว่ามีผลมาก มีอานิสงส์มาก’ ภิกษุทั้งหลาย กายคตาสติอันภิกษुरुูปใดรูป หนึ่งเจริญ ฯลฯ กายคตาสติอันภิกษुरुูปใดรูป หนึ่งเจริญ ทำให้มากแล้ว กุศลธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ที่เป็นส่วนแห่งวิชชา ย่อมเป็นภาวนาที่ยั่งยืนในจิตของภิกษุนั้น ฉะนั้นเหมือนกัน” ฯลฯ เธอจงอบรมจิตให้มี อารมณ์เดียวให้ตั้งมั่นดีด้วยการพิจารณาเห็นว่าไม่งาม จงอบรมกายคตาสติและจงเป็นผู้เบื่อหน่ายให้มาก “ภิกษุทั้งหลาย อานาปานสติ(สติกำหนดลมหายใจเข้าออก) ที่บุคคลเจริญแล้ว ฯลฯ สอดคล้องกับมุมมองของ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) (Phra Dhammavisuddhikavī (Phichit Thitavāṇo), 2002) ที่กล่าวว่า “กามราคะ คือ ความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ กามราคะนี้ยากจะกำจัดให้เบาบางลงได้ เพราะรสของมันก่อให้เกิดความเพลิดเพลินโดยเฉพาะ กามารมณ์ จึงเป็นการเหลือวิสัยที่ปุถุชนคนธรรมดาจะตัดเสียได้ เพราะมนุษย์อยากได้รูปสวय ๆ อยากได้ฟังเสียงอ่อนหวานไพเราะ อยากได้ลิ้มรสที่โอชะ เป็นต้น” และสอดคล้องกับมุมมองของพระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto), 2003) ที่อธิบายถึงกามคุณไว้ว่า “อาการแสดงออกของตัณหาอย่างเดียวกันและมีอยู่เป็นสามัญญโดยครบถ้วน ในชีวิตประจำวันของปุถุชนทุกคน แต่จะเห็นได้ต่อเมื่อวิเคราะห์ดูสภาพการทำงานของจิตในส่วนลึกเท่านั้น เป็นความอยากได้ คือ ไม่ใช่อยากเป็นอยู่เฉย ๆ แต่อยากอยู่เพื่อแสวงสิ่งที่ยากได้ เพื่อแสวงสิ่งที่จะให้สุขเวทนาสนองความต้องการของตนต่อไป” และสอดคล้องกับมุมมองของ วคิน อินทสระ ที่กล่าวว่า กามคุณ คือ วัตถุสาม ได้แก่ สิ่งยั่วยวนภายนอก ส่วนกิเลสสาม ได้แก่ กิเลสประเภทความใคร่อันแอบแฝง อยู่ในใจเมื่อได้ประสพวัตถุสามภายนอก กิเลสสามภายในออกมารับก็เกิดเป็นไฟราคะขึ้น เผาใจให้เร่าร้อน เปรียบไฟก็เหมือนเชื้อเพลิงที่หัวไม้ขีด ใจเปรียบก้านไม้ขีด ส่วนวัตถุสามเหมือนหน้าไม้ขีดไฟ เมื่อหัวไม้ขีดซึ่งติดเชื้อเพลิง

ไว้เรียบร้อยแล้วมากระทบกับหน้าไม้ขีดพอเหมาะ ไฟก็ลุกขึ้น เมื่อไฟลุกขึ้นแล้วก็เผาไหม้ก้านไม้ขีดซึ่งเป็นที่อาศัยอยู่ของเชื้อเพลิง สมดังคำที่ว่า “กิเลสที่เกิดจากจิตย่อมเผาผลาญจิตให้เร่าร้อน”

2) อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 คือ ศึกษาสาระสำคัญของกามคุณและหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร ที่พบว่า 1) กามคุณ คือ ความใคร่ที่บังเกิดขึ้นในจิตใจ ที่ปรารถนาพอใจ หลงใคร่ ในรูป เสียง กลิ่น รส โณภุชฺสพพะ กามคุณเกิดจากตัวกิเลส เป็นเพียงวัตถุ เป็นกิเลสกาม ตัวจิตเป็นตัวใคร่ในกาม เป็นความคิดไม่ใช่วัตถุ ส่วนวัตถุกาม คือ วัตถุที่เป็นที่ตั้งแห่งความกำหนัด เกิดจากตัวกิเลสไปยึดติดกับวัตถุ กามคุณจึงมีทั้งคุณและโทษมีทั้งความทุกข์และความสุข 2) หลักการปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร เป็นพระสูตรว่าด้วยการชำระกิเลส เพราะเป็นการพิจารณารู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม และรู้ชัดข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม จึงจะเข้าใจรู้ชัดพรหมจรรย์ที่เป็นเหตุชำระกิเลส เป็นที่ตั้งแห่งกาม โดยการปฏิบัติหลักของกรรมฐานหลักการเจริญวิปัสสนา หลักสติปัฏฐาน 4 หลักอริยสัจจ 4 และตามหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ มีความเกี่ยวข้องกันเป็นวงจร กามคุณในนิพเพทิกสูตร ขึ้นนี้ตั้งตามอุปมาเนื้อหา ดุจดั่งไส้ใหญ่ ไส้เล็ก ที่ผูกพันไว้ ร้อยรัดไว้ และกามคุณเป็นดุจช่างดอกไม้พั้งร้อยพวงมาลัยไว้เป็นจำนวนมากมีความกำหนัดที่เกิดขึ้นด้วยอำนาจความดำริในวัตถุมีรูปที่งดงามเป็นความใคร่ที่บังเกิดขึ้นในจิตใจ

กามคุณมีทั้งคุณและโทษที่เกิดจากกามคุณ สอดคล้องกับทัศนะของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (Phra Brahmamunabhorn (P.A. Payutto), 2003) ที่แสดงทัศนะว่า “อาการแสดงออกของตัณหาอย่างเดียวกัน และมีอยู่เป็นสามัญโดย ครบถ้วน ในชีวิตประจำวันของปุถุชนทุกคน แต่จะเห็นได้ต่อเมื่อวิเคราะห์ดูสภาพการทำงานของจิตใน ส่วนลึกเท่านั้น เป็นความอยากได้ คือไม่ใช่อยากเป็นอยู่เฉย ๆ แต่อยากอยู่เพื่อแสวงสิ่งที่ยากได้ คือเพื่อ แสวงสิ่งที่จะให้สุขเวทนาสนองความต้องการของตนต่อไป” และยิ่งสอดคล้องกับความคิดของ พระธรรมวิสุทธิกวี (พิจิตร ฐิตวณฺโณ) (Phra Dhammavisuddhikavī (Phichit Thitavanano), 2002) ได้กล่าวถึงกามราคะไว้ในหนังสือวิปัสสนาภาวนาไว้ว่า “กามราคะ ความกำหนัดยินดีในรูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และธรรมารมณ์ กามราคะนี้ยากจะกำจัดให้เบาบางลงได้ เพราะรสของมันก่อให้เกิดความเพลิดเพลินโดยเฉพาะกามารมณ์ จึงเป็นการเหลือวิสัยที่ปุถุชนคนธรรมดาจะตัดเสียได้ เพราะมนุษย์ทั่วไปอยากได้รูปสวย ๆ อยากได้ฟังเสียง อ่อนหวานไพเราะอยากได้ลิ้มรสที่โอชะ เป็นต้น” และสอดคล้องกับทัศนะของ พระคันธสาราภิวังศ์ (สมลักษณ์ คนธสาโร) (Phra Khandhasārābhivamsa (Somlak Khandhasāro), 2015) ที่แสดงทัศนะว่า เบญจกามคุณ คือ รูป เสียง กลิ่น รส และโณภุชฺสพพะที่น่าปรารถนาพอใจ ปกติเวลาหันเนื้อต้องวางราบเฉียงแล้วหันขาแหละด้วยมิด ในทำนองเดียวกัน คมมิดแห่งกิเลสจะหันเชือดบนเฉียงแห่งกามคุณทั้ง 5 เป็นที่รองรับ เพราะสัตว์โลกถูกทรมานด้วยกิเลสเหมือนถูกฆ่าหันด้วยคมมิด ได้แก่กิเลสบนเฉียง ได้แก่ เบญจกามคุณ ด้วยเหตุนี้จึงยกมิดและเฉียงหันเนื้อขึ้นมาหมายความว่าจงกำหนดรู้กามคุณที่น่ายินดีพอใจด้วยปัญญาและปลดเปลื้องความผูกพันในกามคุณทั้งห้าเหล่านี้”

3) การอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อ 3 คือ การวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร ที่พบว่า การลดละกามคุณในนิพเพทิกสูตร เป็นพระสูตรว่าด้วยธรรมบรรยายเพื่อชำระกิเลส ซึ่งพระผู้มีพระภาคได้ทรงตรัสไว้ว่า ภิกษุทั้งหลาย เพราะอริยสาวกรู้ชัดกามอย่างนี้ รู้ชัดเหตุเกิดแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดความต่างกันแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดวิบากแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดความดับแห่งกามอย่างนี้ รู้ชัดข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกามอย่างนี้ เธอจึงรู้ชัดพรหมจรรย์ที่เป็นเหตุชำระกิเลส เป็นที่ตั้งแห่งกามนี้ เราจึงกล่าวไว้เช่นนั้นว่า ‘เธอ

ทั้งหลายพึงทราบกาม และข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งกาม’ โดยมีหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณเรียกว่า การชำระกิเลส เพื่อความดับแห่งตัณหา ด้วยการปฏิบัติอริยมรรคมีองค์ 8 ประการ คือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) สัมมาสังกัปปะ (คำริชชอบ) สัมมาวาจา (เจรจาชอบ) สัมมากัมมันตะ (ทำชอบ) สัมมาอาชีวะ (เลี้ยงชีพชอบ) สัมมาวายามะ (พยายามชอบ) สัมมาสติ (ระลึกชอบ) และ สัมมาสมาธิ (ตั้งจิตมั่นชอบ) เป็นปฏิบัติพาให้ถึงความดับแห่งกาม และเป็นปฏิบัติพาให้ถึงความดับแห่งทุกข์ที่เกิดจากกาม

หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุเมธ โสฬส (Sumet Solot, 2011) ที่ได้ศึกษาวิจัยพบว่า สติปัญญาเป็นธรรมที่มีความสำคัญสูงสุดหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนาในฐานะทางสายเอกเพื่อความหมดสิ้นไปแห่งอาสวะกิเลสทั้งหลายที่มุ่งตรงสู่นิพพาน ในพระไตรปิฎก ผู้บำเพ็ญเพียรในการเจริญอานาปานสติอยู่ย่อมทำสติปัญญา 4 ให้บริบูรณ์ ย่อมทำโพชฌงค์ 7 ให้บริบูรณ์ แล้วช่วยย้อมทำวิชา และวิมุตติให้บริบูรณ์ และยังสอดคล้องกับทัศนะของ พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ) ได้แสดงทัศนะว่า “วิปัสสนาที่แท้จริงเป็นการเห็นตามความจริง ที่สามารถทำลายความเห็นว่ามีตัวตน ความเห็นแก่ตัว หรือความยกย่องทางมีตัวมีตน สามารถทำได้ในขณะที่ ทำการทำงาน โดยเอาการ (การเคลื่อนไหวของกายและจิต) เป็นเครื่องอยู่ในการเจริญวิปัสสนาไปในตัวโดยในสติ สมาธิที่อยู่ในธรรมชาติเป็นเครื่องควบคุมจิตให้เห็นความจริงเพื่อถอดถอนความรู้สึกรู้ว่ามีตัว โดยใช้หลักการหลุดพ้นแบบปัญญาวิมุตติล้วน ๆ ซึ่งเหมาะกับคนยุคนี้” และสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุภีร์ ทูมทอง ที่ศึกษาวิจัยพบว่า อินทรีย์สังวร การปิดกั้น การห้าม การป้องกัน การระมัดระวัง ไม่ให้จิตถูกขุดดึงออกไปสนใจอารมณ์ อันจะเป็นเหตุให้เกิดอกุศล และหมายถึงคุ้มครองรักษาจิตให้อยู่กับหลักอันมั่นคง ทำให้จิตรอดพ้นจากการถูกรอบงาด้วยกิเลสต่าง ๆ เมื่อมีการรับรู้อารมณ์มีความ สำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน และมีความสำคัญต่อการปฏิบัติธรรมเพื่อความหลุดพ้นจนถึงความสิ้นไปแห่งทุกข์ได้ วิถีปฏิบัติอินทรีย์สังวรอันยอดเยี่ยมในพระธรรมวินัยนั้นพระพุทธองค์ทรงมุ่งเน้นให้มี การพัฒนาอินทรีย์ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด มีปัญหาเห็นความจริงของสังขารทั้งปวง ที่เรียกว่า “อินทรีย์ภาวนา” และสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระมหาวิรวงศ์ ญาณวฑฺฒโน (โกยรัมย์) (Phra Maha Weerawong Paṅkāḷavuddho, 2012) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า ปาสาธาสิสูตร คือพระสูตรที่เป็นการแสวงหาทางเดินของพระอริยเจ้า และเป็นพระสูตรที่กล่าวเปรียบเทียบด้วยบ่วงดักสัตว์ และมีการเปรียบเทียบว่ากามคุณคือบ่วงดักสัตว์ไว้ในวิญญูะสงสารจนถึงแสดงวิธีปฏิบัติเพื่อละกามคุณ 5 ด้วยหลักธรรม 2 ประการ คือสมณะและวิปัสสนาเพื่อที่จะละกามคุณ 5 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ และยังคงสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหาอุทัย อุทโย (ศิริภักดิ์) (Phra Maha Uthai Udayo (Siriphak), 2019) ที่ศึกษาวิจัยพบว่า กามคุณเป็นกามตัณหา คือ ความใคร่ ความพอใจ หรือความอยากในกามารมณ์ ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัสที่น่าใคร่ น่าพอใจเช่น อยากเห็นรูปสวย อยากฟังเสียงที่เพราะ อยากกินอาหารที่มีรสอร่อย อยากสัมผัสถูกต้องสิ่งที่นุ่มนวล อยากจะประสบอารมณ์ที่น่ายินดี ซึ่งความต้องการใคร่จะได้นี้ ล้วนแต่เป็นเหตุที่ชวนให้เกิดลุ่มหลง ทำให้กิเลสเกิดขึ้นในจิต เพราะเมื่อกิเลสเกิดขึ้นในจิตแล้ว มักจะทำสิ่งที่ต้องการตามใจปรารถนา การละกามคุณด้วยสมาธิ ที่เกิดจากการปฏิบัติ การฝึกจิตให้สงบ ให้จิตเกิดสมาธิ มีสติมั่นคง จิตไม่แกว่งไปตามอำนาจกิเลส สามารถทรงตัวอยู่ในความนิ่งสงบได้ จิตตั้งอยู่ หยดนิ่ง ไร้อากามคุณ การทำให้ภาวะไร้กิเลสและไม่มีทุกข์จากกาม

บทสรุป

ผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากพระไตรปิฎก สรุปได้ดังนี้ 1) หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ได้แก่ หลักไตรสิกขา หลักปทาน 5 หลักสมณะกรรมฐาน หลักเจริญวิปัสสนา หลักสติปัฏฐาน และหลักอริยสัจ 2) กามคุณในนิพเพธิกสูตร คือ การยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีความกำหนดเป็นสิ่งให้หลงใหล มีความผูกพันไว้ ผูกมัดไว้ ร้อยรัดไว้ ดูกดงใส่ใหญ่ ใส่เล็กและดุกช่างดอกไม้ร้อยมัลลย์ไว้เป็นจำนวนมาก 3) หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร คือ การชำระกิเลสด้วยปัญญา พิจารณารู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม รู้ชัดถึงพรหมจรรย์จึงจะเชื่อว่าเป็นการชำระกิเลส และปฏิบัติตามหลักของสมณะวิปัสสนา สติปัฏฐาน 4 หลักอริยสัจ 4 และแนวทางแห่งอริยมรรคมีองค์ 8 อย่างต่อเนื่องเป็นวงจร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการศึกษาหลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ได้แก่ หลักไตรสิกขา หลักปทาน 5 หลักสมณะกรรมฐาน หลักเจริญวิปัสสนา หลักสติปัฏฐาน และหลักอริยสัจ, หน่วยงานที่ควรนำไปใช้ดำเนินการ ได้แก่ สถาบันวิปัสสนาธุระ ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรม วัด สำนักสงฆ์ที่ฝึกสอนสมณะวิปัสสนา

1.2 ผลจากการศึกษาสาระสำคัญของกามคุณในนิพเพธิกสูตร พบว่า กามคุณ คือ การยึดติดในรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ มีความกำหนดเป็นสิ่งให้หลงใหล มีความผูกพันไว้ ผูกมัดไว้ ร้อยรัดไว้ ดูกดงใส่ใหญ่ ใส่เล็ก และดุกช่างดอกไม้ร้อยมัลลย์ไว้เป็นจำนวนมาก หน่วยงานที่ควรนำไปใช้ดำเนินการ คือ สถาบันวิปัสสนาธุระ ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรม วัด สำนักสงฆ์ที่ฝึกสอนสมณะวิปัสสนา

1.3 ผลจากการวิเคราะห์หลักปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณในนิพเพธิกสูตร เรียกว่า การชำระกิเลส เป็นการพิจารณารู้ชัดถึงกาม รู้ชัดถึงเหตุเกิดแห่งกาม รู้ชัดถึงความต่างกันแห่งกาม รู้ชัดถึงวิบากแห่งกาม รู้ชัดถึงความดับแห่งกาม รู้ชัดถึงพรหมจรรย์จึงจะเชื่อว่าเป็นการชำระกิเลส และปฏิบัติตามหลักของสมณะวิปัสสนา สติปัฏฐาน 4 หลักอริยสัจ 4 และแนวทางแห่งอริยมรรคอย่างต่อเนื่องเป็นวงจร หน่วยงานที่ควรนำไปใช้ดำเนินการ คือ สถาบันวิปัสสนาธุระ ศูนย์หรือสำนักปฏิบัติธรรม วัด สำนักที่ฝึกสอนสมณะวิปัสสนา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณด้วยหลักอื่นๆ
- 2.2 ควรศึกษาวิเคราะห์หลักธรรมสำหรับปฏิบัติเพื่อลดละกามคุณ
- 2.3 ควรศึกษากระบวนการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาตามหลักมหาสติปัฏฐาน ๔ เพื่อลดละกามคุณ
- 2.4 ควรประเมินผลการปฏิบัติวิปัสสนาเพื่อทราบถึงการลดละกามคุณ

References

Aṅguttara Nikāya, Chakka Nipāta, Nibbedhika Sutta. Tipiṭaka, Vol. 22, *Sutta Piṭaka*, Vol. 14 (Mahachulalongkornrajavidyalaya University ed.), p. 573.

- Aṅguttara Nikāya, Chakka Nipāta, Nibbedhika Sutta. Tipiṭaka, Vol. 22, *Sutta Piṭaka*, Vol. 14, p. 5 .
- Aṅguttara Nikāya, Pañcaka–Chakka Nipāta, Mahāvagga, Nibbedhika Sutta. Tipiṭaka, Vol. 22, *Sutta Piṭaka*, Vol. 14 (Mahachulalongkornrajavidyalaya University ed.), p. 571.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2021). The Thai Tipiṭaka: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). (2003). Phutthasat Dictionary: A glossary edition (10th ed.). Bangkok: Sahadhammika Printing House.
- Phra Dhammavisuddhikavī (Phichit Thitavaṇṇo). (2002). Vipassanā Bhāvanā (4th ed.). Bangkok: Mahamakut Buddhist University Press.
- Phra Khandhasārābhivaṇṇa (Somlak Khandhasāro). (2015). Vammika Sutta: The riddle of the ant-hill. Bangkok: Prayurasan Thai Printing Limited Partnership.
- Phra Maha Uthai Udayo (Siriphak). (2019). An analytical study of taṇhā in the Tipiṭaka. Master's thesis, Graduate School, Mahamakut Buddhist University.
- Phra Maha Weerawong Paññāvuḍḍho. (2012). A study of the principles of practice for abandoning the five objects of sensual pleasure in the Pāsarāsi Sutta. Master's thesis, Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Supee Subhācāro (Kaewkaemkham). (2018). The practice of Vipassanā meditation for abandoning the five objects of sensual pleasure in the Vammika Sutta. Master of Arts in Buddhist Studies (Vipassanā Meditation). Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Somporn Promta. (2013). Human beings and religion. Bangkok: Sayam Publishing House.
- Sumet Solot. (2011). A study of temperament classification tools appropriate for the development of Satipaṭṭhāna. Doctor of Philosophy in Buddhist Studies. Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4
ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์-บ่อไทย
จังหวัดเพชรบูรณ์

Guidelines on Development of Academic Leadership in Digital Age of School
Administrators in Wang Bot - Bo Thai Academic Development Center
based on the Four Noble Truths under Phetchabun

¹สรสิช ขันตรีมิตร, เกษม แสงนนท์, พระศรีวัชรสารบัณฑิต

¹Sorasit Khantreemit, Kasem Sangnont, Phrasrivajrasarabandit

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: sorasitdon68@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 1 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นวิจัยแบบผสมวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 124 คน และใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 12 รูป/คน **ผลการวิจัยพบว่า** 1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 ได้แก่ 1) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อในหน่วยงาน อยู่ในระดับมาก 4.50 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 2) เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและดำเนินงานในบทบาทของผู้นำทางวิชาการ วิชาการ มีค่าเฉลี่ย 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและประสานงานในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 4) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และ 5) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของตนเองในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 ตามลำดับ 2. การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร 3. เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัด

เพชรบูรณ์ 1) ควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้ผู้บริหาร สนับสนุนให้ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ และสร้างแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัลของสถานศึกษา 2) ควรมีสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น ระบบ Cloud หรือ Learning Management System (LMS) และส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในเครือข่ายดิจิทัล 3) ผู้บริหารควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น AI, AR/VR, E-learning รวมถึงสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น LINE, Facebook Workplace หรือระบบ Chatbot สำหรับนักเรียน และ 5) ส่งเสริมการอบรมด้านดิจิทัล เช่น Coding, Data Analytics และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการสอน รวมถึงจัดให้มีที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ยุคดิจิทัล; หลักอริยสัจ 4

Abstract

This research aims to (1) study the academic leadership in the digital era of school administrators in the Wang Bost - Bo Thai Academic Development Center, Phetchabun Province, (2) examine the development of academic leadership in the digital era based on the Four Noble Truths among school administrators in the same academic center, and (3) propose strategies for developing digital skills based on The Four Noble Truths to enhance academic leadership in the digital era. The research employs a mixed-methods approach, collecting data through questionnaires from 124 respondents. Statistical analysis includes mean, standard deviation, and content analysis from interviews with 12 experts. **The research findings are as follows:** 1. The overall level of academic leadership in the digital era among school administrators in the Wang Bost - Bo Thai Academic Development Center is high, with an average score of 4.38 and a standard deviation of 0.36. Key findings include: (1) a clear vision in utilizing technology for learning development (mean = 4.50, SD = 0.54), (2) digital technology enhancing management and operational efficiency in academic leadership roles (mean = 4.49, SD = 0.59), (3) the use of digital technology for communication and coordination within institutions (mean = 4.43, SD = 0.61), (4) support for personnel development through digital technology (mean = 4.43, SD = 0.57), and (5) emphasis on developing analytical and problem-solving skills in the digital era (mean = 4.43, SD = 0.62). 2. The development of academic leadership in the digital era based on the Four Noble Truths among school administrators in the Wang Bost - Bo Thai Academic Development Center includes: (1) digital vision, (2) digital networking for academic collaboration, (3) utilizing digital technology for learning, (4) effective communication skills, and (5) personnel development. 3. The proposed strategies for developing academic leadership in the digital era based on the Four Noble Truths among school administrators in the Wang Bost - Bo Thai Academic Development Center are: (1) enhancing technology skills for administrators, encouraging study visits to model

schools, and creating digital strategic plans for educational institutions, (2) establishing a centralized online platform for knowledge exchange, such as Cloud systems or Learning Management Systems (LMS), and promoting administrator and teacher participation in digital networks, (3) providing teacher training on technologies such as AI, AR/VR, and e-learning, and supporting online platforms like Google Classroom or Microsoft Teams, (4) promoting the use of digital communication tools within schools, such as LINE, Facebook Workplace, or chatbots for student interaction, and (5) encouraging digital training in areas like coding, data analytics, and the use of digital platforms for teaching, along with appointing technology advisors in schools.

Keywords: Academic Leadership; Digital Era; The Four Noble Truths

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นการดำเนินการต่างๆ ตามภารกิจของสถานศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไปโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลทั้งในเรื่องการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ยกระดับคุณภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนที่หลายประการ ประการสำคัญที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่การจัดการความรู้เพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และธรรมาภิบาล (Good governance principles in the Constitution of the Kingdom of Thailand BE 2560) ทั้งนี้ต้องเกิดการรับรู้และร่วมมือดำเนินการ กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้เรียนผู้ปกครอง และองค์กรที่เกี่ยวข้อง (Sangop Intharamani, 2019)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะส่งเสริมให้การบริหารสถานศึกษาและการบริหารงานวิชาการประสบความสำเร็จ ทั้งนี้ เพราะภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นคุณลักษณะของผู้บริหารในการมีอิทธิพล และกระตุ้นส่งเสริมให้ครูและบุคลากรดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายโดยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบ ได้แก่ การพัฒนางานด้านการเรียนการสอน การมุ่งผลสัมฤทธิ์ ของงานวิชาการและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับครู ทำให้เกิดบรรยากาศที่เป็นมิตรและร่วมมือร่วมใจกันทำงาน มีความคิดริเริ่มและความรู้ความสามารถทางวิชาการ เป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานและพัฒนางานวิชาการ ตลอดจนผู้บริหารต้องสามารถพัฒนาครูและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพของบทบาทครู ซึ่งบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำทางวิชาการที่จะส่งผลให้สถานศึกษามีประสิทธิผล ได้แก่ บทบาทนักวิชาการ บทบาทผู้นำ บทบาทผู้ประสานงานและสร้างเครือข่าย บทบาทนักแก้ปัญหา บทบาทนักพัฒนาระบบ บทบาทสร้างทีมงาน บทบาทพัฒนาทรัพยากรบุคคลและบทบาทนักสื่อสาร ดังนั้น ผู้บริหารจึงต้องมีภาวะผู้นำเป็นผู้ริเริ่มสร้างแรงบันดาลใจ เป็นที่ปรึกษา ตลอดจนให้คำแนะนำความช่วยเหลือ แก่ครูและบุคลากร เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล และมีประสิทธิภาพ (Siripong Klanpaitoon, 2021)

การนำหลักพุทธธรรม อริยสัจ 4 เป็นคำสอนที่สำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนาคือความจริงอันประเสริฐ 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค มาประยุกต์กับวิชาสมัยใหม่ โดยการใช้หลักธรรม เป็นเครื่องมือในการพัฒนาองค์กร ย่อมทำให้องค์กรนั้น เป็นองค์กรที่มีสันติภาพ เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความสามารถในการบริหารจัดการตนเองได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการตามหลักอริยสัจ 4 อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล อันจะส่งผลต่อคุณภาพในการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากประชากร คือ ครู ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 124 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ จำนวน 12 รูป/คน เพื่อดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดการวิจัยเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วยระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ระยะที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ และระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัย

1. สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ภาพรวม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 ได้แก่ ๑) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้อุทิศในหน่วยงาน อยู่ในระดับมาก 4.50 ค่าส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54 2) เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและดำเนินงานในบทบาทของผู้นำทางวิชาการ วิชาการ มีค่าเฉลี่ย 4.49 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59 3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและประสานงานในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 4) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.57 และ 5) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของตนเองในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย 4.43 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.62 ตามลำดับ ซึ่งมีผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์		N = 124 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
โดยภาพรวม		μ	σ	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล	4.20	0.45	มาก	5
2.	ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ	4.38	0.41	มาก	1
3.	ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้	4.29	0.37	มาก	4
4.	ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ	4.31	0.43	มาก	3
5.	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.34	0.44	มาก	2
เฉลี่ย		4.30	0.35	มาก	

จากตารางที่ 1 ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ มีค่าเฉลี่ย 4.38 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.41 ด้านการพัฒนาบุคลากร มีค่าเฉลี่ย 4.34 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.44 ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.31 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.43 ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย 4.29 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 และด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล มีค่าเฉลี่ย 4.20 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.45

2. การพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร

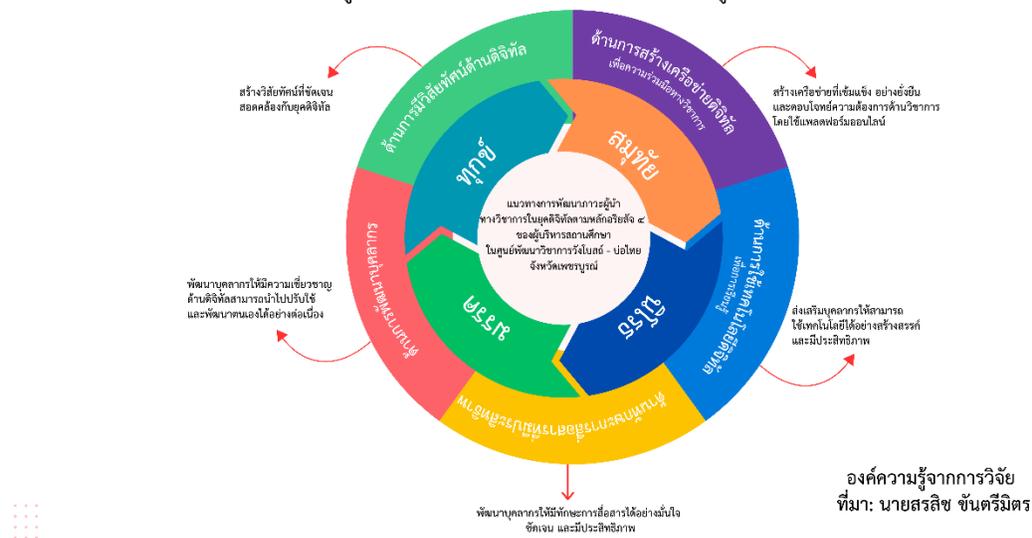
3. เสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ 1) ควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะด้าน

เทคโนโลยีให้ผู้บริหาร สนับสนุนให้ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ และสร้างแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัลของสถานศึกษา 2) ควรมีสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น ระบบ Cloud หรือ Learning Management System (LMS) และส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในเครือข่ายดิจิทัล 3) ผู้บริหารควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น AI, AR/VR, E-learning รวมถึงสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น LINE, Facebook Workplace หรือระบบ Chatbot สำหรับนักเรียน และ 5) ส่งเสริมการอบรมด้านดิจิทัล เช่น Coding, Data Analytics และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการสอน รวมถึงจัดให้มีที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ จากนักวิชาการ ในประเด็น 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ตามหลัก อริยสัจ ๔ ของผู้บริหารสถานศึกษา
ในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา: Sorasit Khantreemit (2025)

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้จากการวิจัยเรื่อง แนวทางทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ ในยุคดิจิทัล ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถอธิบายได้ว่า

1. การมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล (Digital Vision) ผู้บริหารควรสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สอดคล้องกับยุคดิจิทัล และนำไปใช้ได้จริง โดยใช้เครื่องมือวิเคราะห์ เช่น SWOT Analysis หรือ Big Data จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นจากบุคลากร และเผยแพร่และสื่อสารวิสัยทัศน์ผ่านสื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอหรือเอกสารออนไลน์

2. ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ (Digital Networks for Academic Collaboration) ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง ยั่งยืน และตอบโจทย์ความต้องการด้านวิชาการ โดยใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Meet, Facebook Groups หรือ Moodle จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น Hackathon, Virtual Study Tours และพัฒนาคลังข้อมูลกลางเพื่อใช้แบ่งปันทรัพยากร

3. ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ (Digital Technology for Learning) ผู้บริหารควรส่งเสริมบุคลากรให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ โดยการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับเทคโนโลยี เช่น AR/VR, Hybrid Learning ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และพัฒนาระบบพี่เลี้ยง (Mentorship) เพื่อช่วยให้คำปรึกษา

4. ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Communication Skills) ผู้บริหารควรพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสื่อสารได้อย่างมั่นใจ ชัดเจน และมีประสิทธิภาพ โดยการจัดอบรมการใช้เครื่องมือ เช่น Zoom, Microsoft Teams ฝึกทักษะการนำเสนอและการเขียน เช่น การออกแบบอินโฟกราฟิก และสร้างสถานการณ์จำลองเพื่อฝึกการสื่อสารในสถานการณ์จริง

5. ด้านการพัฒนาบุคลากร (Personnel Development) ผู้บริหารควร พัฒนาบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัล สามารถนำไปปรับใช้และพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยการจัดอบรมระยะสั้น เช่น Microlearning หรือ MOOC สนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ และติดตามและประเมินผล พร้อมสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบใบรับรอง

อริยสัจ 4 หมายถึง หลักธรรมสำคัญของพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นแก่นแท้หรือหัวใจของศาสนา เป็นสังขธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง ซึ่งมีความลึกซึ้งมาก อริยสัจ คือ ความจริงอันประเสริฐหรือความจริงของอริยบุคคล เพราะผู้ใดรู้ อริยสัจ 4 ด้วยปัญญา ผู้นั้นจะกลายเป็น ผู้ประเสริฐหรือเป็นอริยสัจ ซึ่งประกอบด้วย 1. ทุกข์ : ปัญหาหรือสิ่งที่ทำให้ทุกข์ 2. สมุทัย : สาเหตุของปัญหา 3. นิโรธ: เป้าหมายของการดับทุกข์ 4. มรรค : วิธีการแก้ไขปัญหา

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบลด์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลในระดับที่ดีมาก โดยเฉพาะในด้านของการสร้างเครือข่ายดิจิทัลและการพัฒนาบุคลากร การจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม การพัฒนาทักษะของบุคลากร และการสร้างระบบสื่อสารที่มี

ประสิทธิภาพ การนำหลักอริยสัจ 4 มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนา ทำให้สามารถระบุปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไขได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งหากมีการนำผลการวิจัยไปปรับใช้ในเชิงปฏิบัติ ก็จะช่วยให้นักศึกษาสามารถปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบภาวะผู้นำ ทางวิชาการในยุคดิจิทัลองค์ประกอบที่ 2 วิธีการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล และ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการ พัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล และผลการตรวจสอบความ เหมาะสมของรูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ามี ความเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก ที่สุด และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด (Siripong Klanpaitoon, 2021) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาใน ศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลในระดับ มาก ซึ่งหมายความว่าผู้บริหารสามารถมองเห็นแนวโน้มของเทคโนโลยีและนำมาปรับใช้ในการพัฒนาสถานศึกษา ให้ความสำคัญกับการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัลนำไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการจัดสรร ทรัพยากรและการสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พนธกานต์ นฤทธิมนตรี (Phanthakan Nurithmontri, 2022) ได้วิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัลจากการ วิเคราะห์และสังเคราะห์ แนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุคดิจิทัล ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อ ความร่วมมือทางวิชาการ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของ ผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญใน การสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญ ของการเชื่อมโยงและแบ่งปันทรัพยากรทางวิชาการผ่านเครือข่ายออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรวิภา เชยกลิ่น (Pornwipa Cheyklin, 2023) ได้วิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ด้านการใช้ เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารสนับสนุนการ ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ในระดับมาก โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเครื่องมือการเรียนการสอนที่ ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์ การใช้ AI ในการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน และการเรียนรู้แบบ ผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัทสนีย์ สุกิจใจ (Atsanee Sukitjai, 2017) ได้วิจัย เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิชาการตามหลักพุทธธรรม ของผู้บริหารโรงเรียนวิถีพุทธ ในจังหวัด นครสวรรค์” ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารภายในองค์กรในระดับมาก โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์ม ออนไลน์เพื่อบริหารจัดการและสื่อสารกับครู บุคลากร และนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีนรัตน์ สุดเต้ (Manirat Suttae, 2020) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์เขต 2

และ ด้านการพัฒนาบุคลากร ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาในยุคดิจิทัลในระดับมาก โดยเน้นการจัดอบรมและพัฒนาทักษะดิจิทัลสำหรับครูและบุคลากร และแรงจูงใจให้บุคลากรพัฒนาตนเองทางด้านเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนิษฐิกา พรหมวาทย (Kanitthika Phromwat, 2023) ได้วิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มยกกระบัตร อำเภอสามเงา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1

2. ผลการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร ทั้งนี้เนื่องจากเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ พรวิภา เขยกลีน (2023) ได้วิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลมี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรทางดิจิทัล 2) การสร้างเครือข่าย 3) การยอมรับการเปลี่ยนแปลง 4) การมีทักษะ ทางเทคโนโลยี 5) การพัฒนาบุคลากร 6) การมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี องค์ประกอบสามารถอธิบาย ร่วมกันได้ร้อยละ 66.389 และผลการยืนยันภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล พบว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ (Pomwipa Cheyklin, 2023)

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์ - บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่นำเสนอประกอบด้วย 1) ควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้ผู้บริหาร สนับสนุนให้ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ และสร้างแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัลของสถานศึกษา ๒) ควรมีสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น ระบบ Cloud หรือ Learning Management System (LMS) และส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในเครือข่ายดิจิทัล 3) ผู้บริหารควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น AI, AR/VR, E-learning รวมถึงสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น LINE, Facebook Workplace หรือระบบ Chatbot สำหรับนักเรียน และ 5) ส่งเสริมการอบรมด้านดิจิทัล เช่น Coding, Data Analytics และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการสอน รวมถึงจัดให้มีที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้นำองค์กรคือกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับ Brat and Melin (2020) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล คือ “ความเป็นผู้นำ ดิจิทัล” จากการวิจัยตรวจสอบความเป็นผู้นำเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ในยุคดิจิทัลได้ดีขึ้น หลักสำคัญ คือ ความเป็นผู้นำเกี่ยวกับการจัดการแนวปฏิบัติและการเป็นผู้นำยุคดิจิทัลและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

บทสรุป

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาวิชาการวังโบสถ์-บ่อไทย จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า

สภาพภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 1) มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ในหน่วยงาน 2) เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการและดำเนินงานในบทบาทของผู้บริหารทางวิชาการ วิชาการ 3) ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและประสานงานในหน่วยงาน 4) สนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และ 5) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์และแก้ปัญหาของตนเองในยุคดิจิทัล สำหรับการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล 2) ด้านการสร้างเครือข่ายดิจิทัลเพื่อความร่วมมือทางวิชาการ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ 4) ด้านทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากร และแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา คือ 1) ควรจัดให้มีการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้ผู้บริหาร สนับสนุนให้ศึกษาดูงานโรงเรียนต้นแบบ และสร้างแผนกลยุทธ์ด้านดิจิทัลของสถานศึกษา 2) ควรมีการสร้างแพลตฟอร์มออนไลน์กลางสำหรับการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เช่น ระบบ Cloud หรือ Learning Management System (LMS) และส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในเครือข่ายดิจิทัล 3) ผู้บริหารควรจัดอบรมครูเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี เช่น AI, AR/VR, E-learning รวมถึงสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น Google Classroom หรือ Microsoft Teams 4) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารภายในโรงเรียน เช่น LINE, Facebook Workplace หรือระบบ Chatbot สำหรับนักเรียน และ 5) ส่งเสริมการอบรมด้านดิจิทัล เช่น Coding, Data Analytics และการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการสอน รวมถึงจัดให้มีที่ปรึกษาด้านเทคโนโลยีในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถานศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางที่สามารถปรับใช้กับสถานศึกษาในระดับประเทศ

1.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เช่น ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร หรือการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

1.3 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้จริงในการพัฒนาผู้นำทางวิชาการ เช่น การใช้ AI หรือ Big Data ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ

1.4 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำที่ตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1.5 โรงเรียนควรใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการ พัฒนาระบบการเรียนการสอน โดยนำเครื่องมือดิจิทัล เช่น AI, Big Data, Learning Management System (LMS) และแพลตฟอร์ม ออนไลน์ต่าง ๆ มาใช้

เพื่อเสริมสร้างคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงพัฒนาระบบการสื่อสารภายในโรงเรียนให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสถานศึกษาในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ความแตกต่างของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในบริบทที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้แนวทางที่สามารถปรับใช้กับสถานศึกษาในระดับประเทศ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เช่น ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี วัฒนธรรมองค์กร หรือการสนับสนุนจากภาครัฐ เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม

2.3 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้จริงในการพัฒนาผู้นำทางวิชาการ เช่น การใช้ AI หรือ Big Data ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อประเมินผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการ

2.4 ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคดิจิทัล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถพัฒนาภาวะผู้นำที่ตอบสนองต่อความต้องการของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

References

- Atsaneek Sukitjai. (2017). Academic Leadership Development Model Based on Buddhist Principles of Buddhist School Administrators in Nakhon Sawan Province. (Doctoral Dissertation in Buddhist Educational Administration). Graduate School: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Ewa Braf and Ulf Melin. (2020). *Leadership in a digital era-is “digital leadership” A buzzword or a significant phenomenon*. Proceedings of the 11th Scandinavian Conference on Information Systems (SCIS2020): 13.
- Kanitthika Phromwat. (2023). *Academic Leadership in the Digital Age of School Administrators in the Yakkrabat Group, Sam Ngao District, under the Office of the Primary Educational Service Area of Tak Area 1*. (Independent Study, Educational Administration Program). Phayao University.
- Manirat Suttae. (2020). *Guidelines for the Development of Academic Leadership in the Digital Age of School Administrators of Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of the Primary Educational Service Area Office 2, Uttaradit*. (Thesis, Department of Educational Administration). Faculty of Education: Uttaradit Rajabhat University.

- Phanthakan Nurithmontri. (2022). “Academic Leadership of Executives in the Digital Age”. *Asia Graduate School Journal*, 12(4) (October - December 2022), 181.
- Pornwipa Cheyklin. (2023). Leadership of Educational Administrators in the Digital Age. (Ph.D. Thesis, Buddhist Educational Administration Program). Department of Educational Administration: Silpakorn University.
- Sangop Intharamani. (2019). “Educational Administration in the Digital Age”. *Eastern University of Management and Technology Journal*, 16(1) (January-June 2019), 357.
- Siripong Klanpaitoon. (2021). *Academic Leadership Development Model in the Digital Age for Educational Institution Administrators Basic Level*. (Doctoral Thesis). Graduate School: Naresuan University.

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียน
เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Administrative Development Guidelines Upon the Use of Kalayanamitra
Dhamma Principles towards the Group of Effective Network Schools
of Educational Promotion Management 4, Pathumthani
Primary Education Service Area Office 1

¹แพรวนิกา เสนารักษ์, ลำพอง กลมกุล, พระครูโสภาสนนทกิตต์

¹ Praewnipa Senaruk, Lampong Klomkul, Phrakhru Opasnontakit

¹คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: prawnipa.senaruk@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากผู้บริหารและครู จำนวน 165 คน ด้วยแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ด้วยสถิติแบบบรรยาย คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. โน จงฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) 2. วจนกษโม (อดทนต่อถ้อยคำ) 3. ปิโย (น่ายรัก) 4. ภวานิโย (น่ายเจริญใจ) 5. ครุ (น่ายเคารพ) 6. วตตา (รู้จักพูดให้ไ้ผล) และ 7. คมภีรณจ ถถ กตตา (ແລງเรื่องล้าลึกได้) ตามลำดับ 2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 ประกอบด้วย 1. โน จงฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรมีจริยธรรม รักษาความโปร่งใสและยุติธรรมในการบริหารองค์กรและเป็นแบบอย่างที่ดี 2. วจนกษโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็น

คิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะอย่างตั้งใจ สามารถจัดการกับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ 3. ปิโย (นารัก) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน 4. ภาวนีโย (น้าเจริญใจ) ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. ครู (น้าเคารพ) ผู้บริหารมีความโปร่งใส ให้เกียรติบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำที่ยุติธรรมและรักษาวินัยในการทำงาน 6. วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร คำแนะนำและการตัดสินใจมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ 7. คมภีรณจ กถกตตา (แกลงเรื่องล้าลึกได้) ผู้บริหารสามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย และถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 มีดังนี้ 1. โน จงฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ควบคุมอารมณ์และใช้วิจารณญาณในการพิจารณา โดยมองคำวิจารณ์เป็นโอกาสในการพัฒนา และตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด 3. ปิโย (นารัก) การสร้างบรรยากาศอบอุ่น ใช้อารมณ์ขันและทักทายบุคลากรอย่างจริงใจ เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจและความสนิทสนม 4. ภาวนีโย (น้าเจริญใจ) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพให้กับบุคลากร ผ่านการสร้างเครือข่ายและวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 5. ครู (น้าเคารพ) การบริหารโดยยึดหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และโปร่งใส เสริมสร้างบุคลิกภาพและความมั่นใจ 6. วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างชัดเจน กระชับ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมมือ และ 7. คมภีรณจ กถกตตา ผู้บริหารควรอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ใช้การสื่อสารที่หลากหลายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหาร; หลักกัลยาณมิตรธรรม; เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4

Abstract

This research aims to: (1) to study the level of administrators' characteristics based on the Kalayanamitta-dhamma principles in the Group of Effective Network Schools of Educational Promotion Management 4 under the Pathum Thani Primary Education Service Area Office 1.; (2) explore methods for developing administrators' characteristics based on the Kalayanamitta - dhamma principles within the same network; and (3) propose administrative development guidelines aligned with the Kalayanamittadhamma principles. A mixed-methods research approach was employed, with quantitative data collected from 165 administrators and teachers through a questionnaire. Descriptive statistics, including mean and standard deviation, were used for analysis. Qualitative data were gathered through interviews with seven key informants and

analyzed using content analysis. **The research findings revealed that:** 1) The results of the study on the level of administrators' characteristics based on the Kalayanamitta-dhamma principles in the Group of Effective Network Schools of Educational Promotion Management 4 under the Pathum Thani Primary Education Service Area Office 1, overall, were at a high level. Arranged from the highest to the lowest average, they are as follows: (1) non-corrupting (not leading others to corruption), (2) Patient in speech, (3) Lovable, (4) Pleasant, (5) Respectable, (6) Effective communicator, and (7) Ability to explain profound matters. 2) The methods for developing administrators' characteristics based on the Kalayanamitta-dhamma principles are as follows: (1) Non-corrupting: Administrators should uphold ethical standards, maintain transparency and fairness in management, and serve as role models. (2) Patient in speech: Administrators should encourage open dialogue, actively listen to staff feedback, and handle criticism constructively. (3) Lovable: Administrators should create a friendly atmosphere, be approachable, and encourage staff participation. (4) Pleasant: Administrators should engage in continuous self-improvement, set an example in both knowledge and ethics, and effectively share their expertise. (5) Respectable: Administrators should be transparent, respect personnel, promote professional growth, and demonstrate fair and disciplined leadership. (6) Effective communicator: Administrators should communicate effectively to strengthen organizational relationships, ensuring clarity and credibility in decision-making. (7) Ability to explain profound matters: Administrators should simplify complex concepts and convey knowledge efficiently. 3) The proposed development guidelines for administrators in the Group of Effective Network Schools include: (1) Non-corrupting: Administrators should act as ethical role models, enforce discipline, promote transparency, and prevent misconduct. (2) Patient in speech: Administrators should remain open to diverse opinions, exercise emotional control, view criticism as an opportunity for growth, and make well-considered decisions. (3) Lovable: Administrators should foster a warm atmosphere, use humor, and engage with staff sincerely to build trust and camaraderie. (4) Pleasant: Administrators should continuously develop themselves, support professional learning, establish networks, and systematically plan school improvements. (5) Respectable: Administrators should lead with integrity, fairness, and transparency while cultivating confidence and professional demeanor. (6) Effective communicator: Administrators should articulate messages clearly and concisely, involve staff in decision-making, and use positive communication to inspire collaboration. (7) Ability to explain profound matters: Administrators should simplify complex topics, use diverse communication methods, and encourage staff participation in learning and teamwork.

Keywords: Administrators' Characteristics; Kalayanamitta-dhamma Principles; Effective Network Schools of Educational Promotion Management 4

บทนำ

การบริหารการศึกษาในปัจจุบันระบบการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการบริหารจัดการในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการศึกษา และเป็นผู้นำในการสร้างความเป็นเลิศทางวิชาการ รวมถึงการจัดการที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่ดีจึงจำเป็นต้องประกอบด้วยระดับหลายประการ หากมีเพียงความรู้และหลักการมากมายแต่ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับกระบวนการทำงาน และคนในองค์กรที่ต้องทำงานร่วมกันได้ ผลการปฏิบัติงานก็อาจจะไม่สำเร็จตามที่คาดหวังหรือไม่มีประสิทธิภาพได้ จึงต้องศึกษาทฤษฎีและหลักการในเชิงจริยธรรมเพิ่มเติมด้วย โดยอาจมีการส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันทางโลกและทางธรรมได้อย่างเหมาะสมในฐานะเพื่อนร่วมงาน บริหารจัดการด้วยการนำหลักคุณธรรมเข้ามาปรับประยุกต์ในการบริหารการศึกษาอย่างเหมาะสม

การบริหารการศึกษามีความจำเป็นต้องใช้ศาสตร์ ในการบริหารงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันมีการแข่งขันและการพัฒนาองค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมายสูง จึงมีหลักการบริหารสมัยใหม่เข้ามาเป็นกลยุทธ์หรือหลักการในการบริหารจัดการ ในขณะที่เดียวกันก็มีนักวิชาการทางตะวันตกกำลังสนใจหลักการในทางพระพุทธศาสนามาผสมผสาน และประยุกต์ใช้กับหลักการบริหารจัดการ เพราะเขาถือว่าการที่จะใช้หลักการวิธีการหรือเทคนิคของนักวิชาการชาวตะวันตก ซึ่งพัฒนาการการบริหารจัดการมาไม่เกิน 100 ปี นั้นยังเป็นหลักการที่ยังยึดกับวัตถุดิบที่มีผู้แพ้ผู้ชนะ ดังนั้นเมื่อนักวิชาการทางตะวันตกได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนา ทำให้เขาเห็นว่าศาสตร์แห่งการบริหารจัดการที่ยั่งยืนและดำรงความเป็นมนุษย์ที่จะอยู่ร่วมกันโดยสันติสุขนั้นคือศาสตร์ในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์ จะได้กล่าวถึง หลักการบริหารงานสมัยใหม่กับหลักการบริหารงาน เชิงพุทธศาสตร์ในเชิงเปรียบเทียบว่าสามารถบูรณาการ รวมเข้ากันได้และเป็นแนวทางที่มีความสอดคล้องกับ หลักการบริหารสมัยใหม่ได้อย่างเหลือเชื่อ ถึงแม้ว่าจะเป็นหลักธรรมคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปีมาแล้ว แต่ในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงของระบบการบริหารงาน เพื่อรองรับระบบการบริหารงานสมัยใหม่เข้ามาปรับปรุงการบริหารงานขององค์กร จึงทำให้การบริหารงานมีความซับซ้อนต้องใช้กลยุทธ์ด้านต่าง ๆ มาปรับเข้ากับระบบการบริหารงาน (Phrabaidika Thawatchai Charonthammo and Phramaha Prawet Panyathipho, 2021)

ความสัมพันธ์ระหว่างกันของคนในสังคมเป็นสิ่งแวดล้อมทางสังคมที่สำคัญ เพราะมนุษย์เป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สุด ดังใจความแห่งพระพุทธพจน์ว่า “ความเป็นผู้มีมิตรดี มีสหายดี มีเพื่อนดี จัดเป็นการดำเนินชีวิตอย่างประเสริฐ (พรหมจรรย์) ทั้งสิ้น เพราะจะเป็นเหตุให้ได้เจริญอริยมรรคมีองค์ 8 และให้พ้นจากความเกิดแก่เจ็บตาย และความทุกข์ทั้งปวง” ความมีกัลยาณมิตรธรรมจึงเป็นแนวทางให้มีความคิดที่ดี และมีความเชื่อมั่นในการทำดีว่าผลดีหรือร้ายย่อมเกิดจากการกระทำของตน ไม่เชื่ออะไรอย่างงมงาย มีระเบียบวินัย รู้จักควบคุมอารมณ์ มีสติซบ

ยัง มีเมตตาต่อผู้ที่มีความทุกข์ ไม่ซ้ำเติมผู้หลงผิด ที่สำคัญที่สุดคือรู้ว่าอะไรคือคุณค่าแท้ อะไรคือคุณค่าเทียม ทำให้เกิดความสงบแก่จิตใจ (Department of Religious Affairs, 1971)

กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เกิดจากแนวคิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมมากขึ้น โดยเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย และการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันภายใต้การดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยมีการนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มีความต้องการส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึง โดยการรวมกลุ่มโรงเรียนในลักษณะเครือข่ายจะช่วยส่งเสริมการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและประสบการณ์ระหว่างโรงเรียน และถือเป็นการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารจัดการจากระดับส่วนกลางไปสู่ระดับเขตพื้นที่การศึกษา และจากเขตพื้นที่ไปยังโรงเรียน โดยการรวมกลุ่มโรงเรียนเป็นเครือข่ายจะช่วยเสริมสร้างศักยภาพในการบริหารจัดการที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นครู บุคลากรทางการศึกษา หรืออุปกรณ์การเรียนการสอน นอกจากนี้การรวมกลุ่มยังช่วยให้โรงเรียนสามารถแบ่งปันทรัพยากรระหว่างกันและใช้ประโยชน์จากความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาการศึกษา การสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนในพื้นที่ใกล้เคียงให้สามารถพัฒนาร่วมกัน โดยมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ และแนวทางการจัดการเรียนการสอนระหว่างโรงเรียนในเครือข่าย เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม

ผู้บริหารต้องมีความเป็นกัลยาณมิตรธรรม เพื่อให้การทำหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามหลักกัลยาณมิตรธรรม เป็นองค์คุณของกัลยาณมิตรธรรม คุณสมบัติของมิตรดีหรือมิตรแท้ คือท่านที่คบหรือเข้าหาแล้วจะเป็นเหตุให้เกิดความดีงามและความเจริญ ในที่นี้มุ่งเอามิตรประเภทครูหรือพี่เลี้ยงเป็นสำคัญ คือ น่ารัก ในฐานะเป็นที่สบายใจและสนิทสนม ชวนให้อยากเข้าไปปรึกษา นำเคารพ ในฐานะประพฤติสมควรแก่ฐานะ ให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ เป็นที่พึ่งใจ นำเจริญใจ หรือนายก่อง ในฐานทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ ควรเอาอย่าง ทำให้ระลึกและเอออย่างด้วยซาบซึ้งภูมิใจ จักพูดให้ได้ผล รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำตักเตือน อดทนต่อถ้อยคำ คือ พร้อมทั้งจะรับฟัง คำปรึกษาซักถามคำแนะนำ วิพากษ์ วิจารณ์ อดทน ฟังได้ไม่เบื่อ ไม่ฉุนเฉียว แกล้งเรื่องล้าลึกได้ สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยาก ซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป และการไม่ชักนำแนะนำในเรื่องเหลวไหลหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย (Phraphromkunaphon (P.A. Payutto), 2008) เหล่านี้จึงจะนำพามาซึ่งความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุและผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อศึกษาค้นคว้าเพิ่มองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการบุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดทัศนคติ มีความเป็นกัลยาณมิตรธรรมที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่สถานศึกษาสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การวิจัยเชิงปริมาณเป็นการเก็บข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 165 คน การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมความสุขในการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ด้านศาสนา จำนวน 7 รูป/คน เพื่อดำเนินการวิจัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ผู้วิจัยจึงกำหนดการวิจัยเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ระยะที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 และ ระยะที่ 3 เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. โน จมฺฐาเน นโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) 2. วจนฺทโม (อดทนต่อถ้อยคำ) 3. ปิโย (น่ารัก) 4. ภาวนียโย (น่าเจริญใจ) 5. ครุ (น่าเคารพ) 6. วตฺตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) และ 7. คมภีรณฺจ กถฺ กตฺตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) ตามลำดับ

มีผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม

ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1	n= ๑๖๕ คน			
	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{x}	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ปิโย (น่ารัก)	4.18	0.85	มาก	3
2. ครุ (น่าเคารพ)	4.15	0.93	มาก	5
3. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ)	4.16	0.88	มาก	4
4. วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล)	4.11	0.92	มาก	6
5. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ)	4.24	0.88	มาก	7
6. คมภีรณจะ ถล กตตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้)	4.09	0.88	มาก	7
7. โน จฏฐาเน นโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย)	4.29	0.88	มาก	1
ภาพรวม	4.17	0.89	มาก	

จากตารางที่ 1 ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.89 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ โน จฏฐาเน นโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ค่าเฉลี่ย 4.29 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ค่าเฉลี่ย 4.24 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 ปิโย (น่ารัก) ค่าเฉลี่ย 4.18 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ค่าเฉลี่ย 4.16 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 ครุ (น่าเคารพ) ค่าเฉลี่ย 4.15 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.93 วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ค่าเฉลี่ย 4.11 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92 และคมภีรณจะ ถล กตตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) ค่าเฉลี่ย 4.09 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 ตามลำดับ

2. วิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 ประกอบด้วย 1. โน จฏฐาเน นโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรมีจริยธรรม รักษาความโปร่งใสและยุติธรรมในการบริหารองค์กรและเป็นแบบอย่างที่ดี 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะอย่างตั้งใจ สามารถจัดการกับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ 3. ปิโย (น่ารัก) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน 4. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. ครุ (น่าเคารพ) ผู้บริหารมีความโปร่งใส ให้เกียรติบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำที่ยุติธรรมและรักชาตินิยมในการทำงาน

6. วตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร คำแนะนำ และการตัดสินใจมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ 7. คมกิริณจ กถ กตตะ (แถลงเรื่องล้าลึกได้) ผู้บริหารสามารถอธิบาย เรื่องยากให้เข้าใจง่าย และถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในกลุ่มโรงเรียนเครือข่าย ส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 มีดังนี้ 1. โน จุฎฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหาร ควรเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ควบคุมอารมณ์และใช้วิจารณญาณ ในการพิจารณา โดยมองคำวิจารณ์เป็นโอกาสในการพัฒนา และตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด 3. ปิโย (น่ารัก) การสร้างบรรยากาศอบอุ่น ใช้อารมณ์ขันและทักทายบุคลากรอย่างจริงใจ เป็นการเสริมสร้างความ ไว้วางใจและความสนิทสนม 4. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบ และสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพให้กับบุคลากร ผ่านการสร้างเครือข่ายและวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่าง เป็นระบบ 5. ครุ (น่าเคารพ) การบริหารโดยยึดหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และโปร่งใส เสริมสร้างบุคลิกภาพ และความมั่นใจ 6. วตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างชัดเจน กระชับ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมมือ และ 7. คมกิริณจ กถ กตตะ ผู้บริหารควรอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ใช้การสื่อสารที่หลากหลายและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบุคลากรในการเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

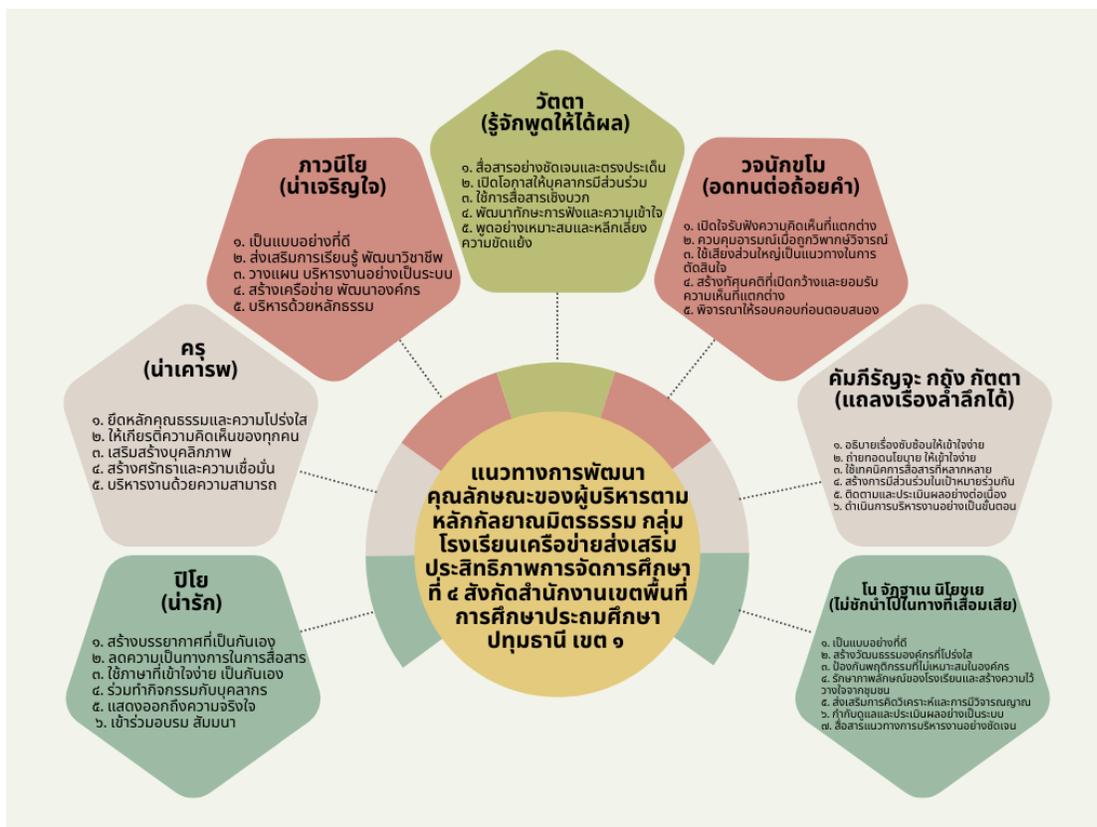
องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตร ธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1” จากการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่ม โรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 1 ที่เกี่ยวกับประเด็น ได้แก่ 1. ปิโย (น่ารัก) ผู้บริหารมีจุดแข็งในด้านการสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และอบอุ่นภายในองค์กร การให้การต้อนรับที่เป็นกันเอง และการแสดงออกที่ช่วยเสริมสร้างความใกล้ชิดกับ บุคลากร ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือและบรรยากาศการทำงานที่ดี และควรทำให้บุคลากรรู้สึกสบายใจในการ ปฏิบัติงานหรือปัญหาที่ผู้บริหาร ซึ่งอาจต้องเสริมสร้างช่องทางการสื่อสารที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นและความไว้วางใจมากขึ้น 2. ครุ (น่าเคารพ) ผู้บริหารได้รับการยอมรับในความเป็นผู้นำ มีความเหมาะสม กับบทบาท ยุติธรรม รักษาวินัยในการทำงาน และควรเสริมสร้างความมั่นใจและเป็นที่ยอมรับให้บุคลากรรู้สึกอบอุ่นใจ มากขึ้น 3. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบที่ดีทั้งด้านความรู้และ คุณธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ และควร เสริมสร้างแรงบันดาลใจและความประทับใจให้บุคลากรมากขึ้น 4. วตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารมี ความสามารถในการสื่อสารที่ส่งผลเชิงบวก ช่วยสร้างความเข้าใจและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร คำแนะนำ และการตัดสินใจมีความชัดเจนน่าเชื่อถือ และควรพัฒนาเรื่องการตักเตือนบุคลากรในเชิงสร้างสรรค์ให้มี

ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 5. วจนุขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นรับฟังข้อ เสนอแนะอย่างตั้งใจ และตอบสนองต่อความคิดเห็นอย่างเหมาะสม ความเปิดกว้างช่วยสร้างความไว้วางใจในองค์กร และสามารถจัดการกับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ และควรพัฒนาวิธีรับมือกับความเห็นที่แตกต่างให้ดียิ่งขึ้น 6. คมกิริณจะ กถ กตดา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) ผู้บริหารมีความสามารถในการอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย ถ่ายทอดความรู้และทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงาน บุคลากรสามารถเข้าใจเป้าหมายและแนวทางการทำงานได้ชัดเจน และควรพัฒนาแนวทางในการเชื่อมโยงความรู้เชิงลึกกับการปฏิบัติงานจริงให้ดียิ่งขึ้น 7. โน จภูฐานะ นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารปฏิบัติตนอย่างมีจริยธรรม หลีกเลี่ยงการชักจูงบุคลากรไปในทางที่ไม่เหมาะสม และไม่แนะนำในเรื่องที่ขัดต่อจริยธรรม ส่งเสริมความซื่อสัตย์ในการทำงานและมีแนวทางป้องกันปัญหาด้านจริยธรรมในองค์กร อีกทั้งยังรักษาความโปร่งใสและยุติธรรม และควรพัฒนาให้การตัดสินใจและการให้คำแนะนำมีความซื่อตรงและน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยสามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา: Praewnipa Senaruk (2024)

แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่

ปิโย (นารัก) 1. สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นกันเอง 2. ลดความเป็นทางการในการสื่อสารและทำงานร่วมกัน 3. ใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายและให้คำแนะนำอย่างเป็นกันเอง 4. ร่วมทำกิจกรรมกับบุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง 5. แสดงออกถึงความจริงใจและความใส่ใจในการทำงาน และ 6. เข้าร่วมอบรม สัมมนา และศึกษาจากผู้มีประสบการณ์

ครุ (นาคเรพ) 1. ยึดหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และความโปร่งใส 2. สนับสนุนบุคลากรให้เติบโต และให้เกิดความคิดเห็นของคน 3. เสริมสร้างบุคลิกภาพและความมั่นใจ 4. สร้างศรัทธาและความเชื่อมั่นในองค์กร และ 5. บริหารงานด้วยความสามารถและประสบการณ์

ภาวนีโย (นำเจริญใจ) 1. เป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างแรงบันดาลใจ 2. ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพ 3. วางแผนและบริหารงานอย่างเป็นระบบ 4. สร้างเครือข่ายและพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร และ 5. บริหารด้วยหลักธรรมและความเมตตา

วตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) 1. สื่อสารอย่างชัดเจนและตรงประเด็น 2. เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม 3. ใช้การสื่อสารเชิงบวกและสร้างแรงบันดาลใจ 4. พัฒนาทักษะการฟังและความเข้าใจ และ 5. พูดอย่างเหมาะสมและหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) 1. เปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 2. ควบคุมอารมณ์เมื่อถูกวิพากษ์วิจารณ์ 3. ใช้เสียงส่วนใหญ่เป็นแนวทางในการตัดสินใจ 4. สร้างทัศนคติที่เปิดกว้างและยอมรับความเห็นที่แตกต่าง และ 5. พิจารณาให้รอบคอบก่อนตอบสนอง

คมภีรณจ กถ กตตะ (แถลงเรื่องล้าลึกได้) 1. อธิบายเรื่องซับซ้อนให้เข้าใจง่าย 2. ถ่ายทอดนโยบายและแผนการบริหารให้เข้าใจง่าย 3. ใช้เทคนิคการสื่อสารที่หลากหลาย 4. สร้างการมีส่วนร่วมและความตระหนักในเป้าหมายร่วมกัน 5. ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และ 6. ดำเนินการบริหารงานอย่างเป็นขั้นตอน

โน จฏฐานะ นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) 1. เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรมและจริยธรรม 2. สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและโปร่งใส 3. ป้องกันพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในองค์กร 4. รักษาภาพลักษณ์ของโรงเรียนและสร้างความไว้วางใจจากชุมชน 5. ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการมีวิจารณญาณ 6. กำกับดูแลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และ 7. สื่อสารแนวทางการบริหารงานอย่างชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมพบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากระดับความคิดเห็นมากไปหาน้อย ได้แก่ 1. โน จฏฐานะ นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) 3. ปิโย (นารัก) 4. ภาวนีโย (นำเจริญใจ) 5. ครุ (นาคเรพ) 6. วตตะ (รู้จักพูดให้ได้ผล) และ 7. คมภีรณจ กถ กตตะ (แถลงเรื่องล้าลึกได้) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสมชาย สิริปัญโญ ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของ

ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัย คือ 1. ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารองค์การบริหาร ส่วนตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประชาชนที่มี อายุ อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม แตกต่างกันไป จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มี เพศ ระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีความ คิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และ 3. แนวทางการพัฒนาการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารองค์การบริหารส่วน ตำบลบ้านชัย อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี โดยผู้บริหารสร้างความเข้าใจและรู้ถึงความต้องการของประชาชน สร้างความเป็นภาวะผู้นำ และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ปรับปรุงแก้ไขการบริหารในส่วน ที่มีข้อผิดพลาด รับฟังปัญหาประชาชน สามารถสื่อสารและสนองความต้องการของประชาชนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้ (Phramaha Somchai Siripanyo, 2014)

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 ประกอบด้วย 1. โน จงฐาเน นियोชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรมีจริยธรรม รักษาความโปร่งใสและยุติธรรมในการบริหารองค์การและเป็นแบบอย่างที่ดี 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะอย่างตั้งใจ สามารถจัดการกับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ 3. ปิโย (น่ารัก) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน 4. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5. ครุ (น่าเคารพ) ผู้บริหารมีความโปร่งใส ให้เกียรติบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาตนเอง มีความเป็นผู้นำที่ยุติธรรมและรักษาวินัยในการทำงาน 6. วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร คำแนะนำและการตัดสินใจมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ 7. คมภีรณจ กถ กตตา (แถลงเรื่องกล้าได้) ผู้บริหารสามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย และถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ อะติศักดิ์สมบัติคำ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมกัลยาณมิตรธรรม 7 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงานตามหลักธรรมกัลยาณมิตรธรรม 7 ของนายกองค์การบริหารส่วน ตำบลหนองเรือ ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ใน ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และระดับปานกลาง 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านวจนกขโม (ไม่โกรธง่าย อดทน) ด้าน วตตา (ชี้แจงเหตุผล โน้มน้ำหนัก) ครุ (น่าเคารพ) ด้าน โน จงฐาเน นियोชเย (มีความเป็นผู้นำ) ด้าน ปิ โย (น่ารัก) และด้าน คมภีรณจ กถ กตตา (ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย) 2. ข้อเสนอแนะในการบริหารงานตามหลักธรรมกัลยาณมิตรธรรม 7 ของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเรือ ตำบลหนองเรือ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม มีดังนี้ 2.1 ปิโย น่ารัก เข้าถึงจิตใจ มีนิสัยดีเข้าใจบุคลากร มีบุคลิกภาพดีแต่งกายเรียบร้อย และยิ้มแย้มแจ่มใสมีอัธยาศัยไมตรีจิตดี 2.2 ครุ น่าเคารพ มีความประพฤติสมควรแก่ฐานะ อารมณ์หนักแน่นทุกสถานการณ์ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร และมี คุณธรรมจริยธรรม 2.3 ภาวนีโย น่าเจริญใจ มีความรู้จริง ต้องไม่

เผด็จการในการสั่งงาน ผู้นำต้องมีความเป็นประชาธิปไตยและมีความรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2.4 วตตา รู้จักพูดให้ได้ผล รู้จักพูดชี้แจง ให้เข้าใจ สื่อสารเข้าใจง่ายเวลาสั่งงานชัดเจนและวางแผนพัฒนางานการศึกษาที่ดี 2.5 วจนกขโม ทนต่อถ้อยคำ พร้อมรับฟังคำปรึกษา มีความอดทนทุกสถานการณ์และสร้างเครือข่ายการบริหารให้คำปรึกษา 2.6 คมภีรณจ กถิ กตตา ชี้แจงเรื่องล้าลึกให้เข้าใจได้มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงาน และมีการประชาสัมพันธ์ผลงานของโรงเรียนสู่สาธารณชน 2.7 โน จฏฐาเน นิโยชเย ผู้นำไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสียและต้องมีศีลธรรมประจำใจ (Adisak Sombatkham, 2022) และ สนธชัย ระยัปศรี ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้นำแบบ กัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูโรงเรียนเครือข่ายที่ 58 สำนักงานเขต บางกอกน้อย พบว่า ผู้นำมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และแนวทางในการพัฒนาผู้นำแบบ กัลยาณมิตร ประกอบด้วย 1) ด้านเป็นผู้นำรัก ผู้บริหารควรจะมีส่วนร่วมในการทำงานกับครูส่งเสริมให้ครูทำงานอย่างมีชีวิตชีวาแม้ว่างานนั้นจะน่าเบื่อหน่ายหรือยากต่อการปฏิบัติ เพื่อให้ครูมีความสุขในการทำงาน 2) ด้านนำเคารพ ผู้บริหารควรจะเป็นคนรักความยุติธรรมเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นจะให้ความเป็นธรรมกับ ทุกฝ่าย มีความเมตตา กรุณากับครูทุกคนอย่างเท่าเทียม และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ด้าน นำเทิดทูน ผู้บริหารควรจะอธิบาย ขั้นตอนและเป้าหมายในการปฏิบัติงานให้แก่ครูอย่างเป็นรูปธรรม 4) ด้านฉลาดพูดแนะนำตักเตือน ผู้บริหารควร จะมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้เข้าถึงจิตใจ ของครู และสามารถพูดให้ครูเห็นว่าความไว้วางใจกันสามารถ ช่วยให้อาชนะอุปสรรคได้ 5) ด้าน อดทนต่อถ้อยคำ ผู้บริหารควรจะสามารถควบคุมอารมณ์ขณะรับฟังหรือ ถูกซักถาม ยอมรับฟัง ความคิดเห็นของครูผู้ร่วมงานอย่างมีเหตุผลแม้ว่าความคิดเห็นจะไม่ตรงกันและส่งเสริมให้ครู แสดง ความคิดเห็นและแง่คิดต่าง ๆ 6) ด้านแถลงเรื่องที่ลึกล้ำได้ผู้บริหารควรจะสามารถอธิบายยกตัวอย่าง ประกอบการอธิบายให้เกิดภาพพจน์อย่างเป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย 7) ด้านไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อม ผู้บริหาร ควรจะพูดอย่างไรให้ทำอย่างนั้นโดยยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและมีคุณธรรม (Sonthachai Rayapsri, 2017)

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในกลุ่มโรงเรียน เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 มีดังนี้ 1. โน จฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2. วจนกขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ควบคุมอารมณ์และใช้วิจารณญาณ ในการพิจารณา โดยมองคำวิจารณ์เป็นโอกาสในการพัฒนา และตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด 3. ปิโย (น่ารัก) การสร้างบรรยากาศอบอุ่น ใช้อารมณ์ขันและทักทายบุคลากรอย่างจริงใจ เป็นการเสริมสร้างความ ไว้วางใจและความสนิทสนม 4. ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบ และสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพให้กับบุคลากร ผ่านการสร้างเครือข่ายและวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่าง เป็นระบบ 5. ครุ (น่าเคารพ) การบริหารโดยยึดหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และโปร่งใส เสริมสร้างบุคลิกภาพ และความมั่นใจ 6. วตตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างชัดเจน กระชับ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมี ส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมมือ และ 7. คมภีรณจ กถิ กตตา ผู้บริหารควรอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ใช้การสื่อสารที่หลากหลายและส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบุคลากรในการเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ ชลธิชา บัวทอง ได้วิจัยเรื่อง

“แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก และมากที่สุด ตามลำดับ 2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ลำดับแรก คือ ส่งเสริมให้กล้าเสี่ยง ลำดับที่สอง คือ ให้อำนาจและปลุกฝังทักษะภาวะผู้นำ และลำดับที่สาม คือ การเข้าใจความสำคัญของการสร้างชุมชน 3. แนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 ทั้ง 3 คุณลักษณะ มีขั้นตอนและกระบวนการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ครบถ้วน (Chonthicha Buathong, 2022)

บทสรุป

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีวิธีการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ประกอบด้วย 1) โน จุฎฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย) ผู้บริหารควรมีจริยธรรม รักษาความโปร่งใสและยุติธรรมในการบริหารองค์กรและเป็นแบบอย่างที่ดี 2) วจนกฺขโม (อดทนต่อถ้อยคำ) ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรแสดงความคิดเห็นและรับฟังข้อเสนอแนะอย่างตั้งใจ สามารถจัดการกับคำวิจารณ์อย่างสร้างสรรค์ 3) ปิโย (น่ารัก) การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร เข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการทำงาน 4) ภาวนีโย (น่าเจริญใจ) ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นต้นแบบทั้งด้านความรู้และคุณธรรม สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) ครุ (น่าเคารพ) ผู้บริหารมีความโปร่งใส ให้เกียรติบุคลากร และสนับสนุนการพัฒนาดตนเอง มีความเป็นผู้นำที่ยุติธรรมและรักษาวินัยในการทำงาน 6) วตฺตา (รู้จักพูดให้ได้ผล) ผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กร คำแนะนำและการตัดสินใจมีความชัดเจนและน่าเชื่อถือ และ 7) คมภีรณฺจ กถฺกตฺตา (แถลงเรื่องกล้าลึกได้) ผู้บริหารสามารถอธิบายเรื่องยากให้เข้าใจง่าย และถ่ายทอดความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 มีดังนี้ 1) ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดี ปฏิบัติตามระเบียบวินัย ส่งเสริมความโปร่งใสและป้องกันพฤติกรรมไม่เหมาะสม 2) ผู้บริหารต้องเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ควบคุมอารมณ์และใช้วิจยญาณในการพิจารณา โดยมองคำวิจารณ์เป็นโอกาสในการพัฒนา และตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อผลประโยชน์สูงสุด 3) ผู้บริหารสร้างบรรยากาศอบอุ่น ใช้อารมณ์ขันและทักทายบุคลากรอย่างจริงใจ เป็นการเสริมสร้างความไว้วางใจและความสนิทสนม 4) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบและสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพให้กับบุคลากร ผ่านการสร้างเครือข่ายและวางแผนพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ 5) การบริหารโดยยึดหลักคุณธรรม ความยุติธรรม และโปร่งใส เสริมสร้าง

บุคลิกภาพและความมั่นใจ 6) ผู้บริหารต้องสื่อสารอย่างชัดเจน กระชับ และเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ใช้การสื่อสารเชิงบวกเพื่อสร้างแรงบันดาลใจและความร่วมมือ และ 7) ผู้บริหารควรอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ใช้การสื่อสารที่หลากหลายและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรนำผลวิจัย คัมภีร์ธจะ กถิ กตดา (แกลงเรื่องถ้าลึกได้) เสริมสร้างทักษะการอธิบายเชิงลึก ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารต่อไป

1.2 ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรนำผลวิจัย วัตตดา (รู้จักพูดให้ได้ผล) พัฒนาการสื่อสารที่ชัดเจนและสร้างสรรค์ ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงเพื่อพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร ให้ส่งผลต่อการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการออกแบบการวิจัยเพื่อศึกษาผลกระทบของการบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรมต่อคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบแนวทางการบริหารของผู้บริหารในบริบทที่แตกต่างกัน

2.3 ควรออกแบบการวิจัยเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการนำหลักกัลยาณมิตรธรรมไปใช้

References

- Chonthicha Buathong. (2022). Guidelines for the Development of Characteristics of School Administrators under the Office of the Primary Educational Service Area Lopburi Area 2. (Master of Education Thesis, Educational Administration Program). Graduate School: Ramkhamhaeng University.
- Department of Religious Affairs. (1971). Royal Thai Tripitaka. Volume 19. Bangkok: Department of Religious Affairs Printing House, 1971.
- Phrabaidika Thawatchai Charonthammo and Phramaha Prawet Panyathipho. (2021). Buddhist Management: Modern Organization. Proceedings of the 7th National Academic Conference on Buddhist Ways, Community Ways, and the Foundation of Lanna Social

- Bio-Perspectives in the New Society. Graduate School: Lamphun Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phraphromkunaphon (P.A. Payutto). (2008). Dictionary of Buddhism. Compiled Edition. 18th printing. Bangkok: Sahathammik Company Limited.
- Phramaha Somchai Siripanyo. (2014). Administration according to the principles of Kalyanamitra Dharma of the administrators of Ban Chai Subdistrict Administrative Organization, Ban Dung District, Udon Thani Province. (Master of Buddhist Studies Thesis, Educational Administration Program). Graduate School: Kasetsart University.
- Sonthachai Rayapsri. (2017). Characteristics of Kalyanamitra-type Leaders of Educational Institution Administrators According to the Perception of Teachers in Network School No. 58, Bang Khun Non District Office. (Master of Education Thesis, Educational Administration Program). Graduate School: Silpakorn University.

ศึกษาวิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน An Analytical Study of the Sattaṭṭhāna Sutta for the Practice of Vipassanā Meditation

¹พระอนันต์นันท์ พุทธพงศ์, สุภาพรรณ เพิ่มพูน

¹Phra Anannat Putthapong, Supapan Permpool

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author's Email: Anannatputthapong@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระสำคัญของสัจธรรมฐานสูตร 2) ศึกษาสัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน 3) วิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ผลการวิจัยพบว่า สัจธรรมฐานสูตรอยู่ในสังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค ที่ว่าด้วยฐานะ 7 ประการ มีเนื้อหาสาระสำคัญที่พระองค์ทรงแสดงถึงการพิจารณาชั้น 5 ในฐานะ 7 ประการ และการเพ่งพินิจโดยวิธี 3 วิธี คือ เพ่งพินิจเป็นธาตุ เพ่งพินิจเป็นอายตนะ และเพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท ซึ่งพระองค์ทรงแสดงตามอัธยาศัยของพระองค์เอง และเป็นนิทานวจนะ

ศึกษาสัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน พบว่า 1) รู้ชัดชั้น 5 2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 3) ความดับแห่งชั้น 5 4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 5) คุณแห่งชั้น 5 6) โทษแห่งชั้น 5 7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 และการเพ่งพินิจโดยวิธี 3 วิธี คือ 1. เพ่งพินิจเป็นธาตุ 2. เพ่งพินิจเป็นอายตนะ 3. เพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท

วิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน พบว่า 1) รู้ชัดชั้น 5 คือ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา 2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 คือ การขยชม เข้าไปยึดติด 3) ความดับแห่งชั้น 5 คือ ไม่เพิลิตเพลิน ไม่ขยชม ไม่เข้าไปยึดติด 4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 เป็นมคคสัง 5) คุณแห่งชั้น 5 เป็นสมุทยสัง 6) โทษแห่งชั้น 5 เป็นทุกขสัง 7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 เป็นนิโรธ และวิเคราะห์การเพ่งพินิจธาตุ วิเคราะห์การเพ่งพินิจอายตนะ วิเคราะห์การเพ่งพินิจปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเป็นการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเพื่อบรรลุมรรค ผลนิพพาน

คำสำคัญ: สัจธรรมฐานสูตร; การเจริญวิปัสสนากรรมฐาน; ชั้น 5

Abstract:

The objectives of this research are 1) to study the structure and essential content of the Sattaṭṭhāna Sutta, 2) to study the Sattaṭṭhāna Sutta for practicing Vipassanā meditation, and 3) to analyze the Sattaṭṭhāna Sutta for the practice of Vipassanā meditation.

The result of the study found that the *Sattaṭṭhāna Sutta* was found in the *Samyutta Nikāya*, which is a discourse on the seven aspects, with essential content in which the Buddha explains the contemplation of the five aggregates through these seven aspects and three methods of contemplation through; contemplation as Elements (*Dhātū*), contemplation as Sense Bases (*Āyatana*), and contemplation as Dependent Origination (*Paṭiccasamuppāda*). These teachings were delivered according to the Buddha's own disposition and constitute a narrative discourse (*Niddāna-vacana*).

The study of the *Sattaṭṭhāna Sutta* for practicing Vipassanā meditation found that 1) clear comprehension of the five aggregates (*Khanda*), 2) understanding the arising of the five aggregates, 3) understanding the cessation of the five aggregates, 4) the path leading to the cessation of the five aggregates, 5) the benefits of the five aggregates, 6) the dangers of the five aggregates, and 7) the escape from the five aggregates. And three methods of contemplation namely 1) contemplating them as elements, 2) as sense bases, and 3) as dependent origination.

The analysis of the *Sattaṭṭhāna Sutta* for practicing Vipassanā meditation found that 1) clear comprehension of the five aggregates as impermanent, suffering, and non-self, 2) the arising of the five aggregates through delight and attachment, 3) the cessation of the five aggregates through non-delight, non-attachment, and non-clinging, 4) the path leading to the cessation of the five aggregates, which is the Truth of Path (*Magga-sacca*), 5) the benefits of the five aggregates, which is the Truth of the Origin of Suffering (*Samudaya-sacca*), 6) the dangers of the five aggregates, which is the Truth of Suffering (*Dukkha-sacca*); and 7) the means of liberation from the five aggregates, which is the Truth of Cessation (*Nirodha-sacca*). Furthermore, there is analysis three methods of the contemplation of elements, sense bases, and dependent origination, which is the practice of Vipassanā meditation for attaining Enlightenment (*Magga*), fruition (*Phala*), and *Nibbāna*.

Keywords: Sattaṭṭhāna Sutta, the Practice of Vipassanā Meditation, the Five Aggregates (*Khanda*)

บทนำ

การเจริญวิปัสสนากรรมฐานก็เพื่อที่จะเข้าถึงซึ่งสภาวะแห่งความหลุดพ้นจากกองทุกข์ทั้งปวงได้นั้น ต้องอาศัยธรรม 2 ประการที่ควรเจริญ คือ 1. สมถะ 2. วิปัสสนา (Mahachulalongkomrajavidyalaya University, 1996) ฉะนั้นการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ตามหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้องนั้น มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาในหลักธรรม อันเป็นคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่เป็นหลักการศึกษาด้านพระปริยัติธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง ถูกหลักการและวิธีการ 9k, หลักธรรมอันเป็นคำสอนในพระไตรปิฎก ที่ส่งผลให้เกิดปัญญาชัดในสภาวะธรรมตามความเป็นจริงและการดำเนิน

ไปของการเกิดความทุกข์และความดับทุกข์ที่เกิดจากรูปนามขั้น 5 และความดับแห่งตัณหา ความไม่อาลัยในตัณหา (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) อันเป็นปัญหาที่เกิดจากการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน และการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น สามารถที่จะทำให้เข้าถึงความแท้จริงแห่งกองทุกข์ได้ และรู้ชัดแห่งการเกิดดับของรูปนามที่ปรากฏตามความเป็นจริงที่มีอยู่ในตัวเราเองนี้ได้ เพื่อจะเป็นการตัดภพตัดชาติได้ เป็นทางที่ให้ถึงอสังขตธรรม (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

ดังที่มีหลักคำสอนในสัจธรรมฐานสูตร ว่าด้วยฐานะ 7 ประการ (ว่าด้วยการรู้ขั้น 5 โดยฐานะ 7 ประการ) (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) มีความว่า ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้ฉลาดในฐานะ 7 ประการ ผู้เพ่งพินิจโดยวิธี 3 วิธี เราเรียกว่า อุดมบุรุษ ผู้หมดกิเลสโดยสิ้นเชิง อยู่จบพรหมจรรย์ในธรรมวินัยนี้ ภิกษุผู้ฉลาดในฐานะ 7 ประการ เป็นอย่างไร คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ 1. รู้ชัดรูป ความเกิดขึ้นแห่งรูป ความดับแห่งรูป ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งรูป คุณแห่งรูป โทษแห่งรูป และเครื่องสลัดออกจากรูป 2. รู้ชัดเวทนา ฯลฯ 3. รู้ชัดสัญญา ฯลฯ 4. รู้ชัดสังขาร ฯลฯ 5. รู้ชัดวิญญาน ความเกิดขึ้นแห่งวิญญาน ความดับแห่งวิญญาน ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งวิญญาน คุณแห่งวิญญาน โทษแห่งวิญญาน และเครื่องสลัดออกจากวิญญาน (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ดังนั้นการที่พระผู้มีพระภาค ทรงนำขึ้นตอนหลักการและวิธีการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ก็เพื่อความพ้นทุกข์มาเผยแผ่แก่มนุษยโลก คือ การศึกษาตามหลักอริยสัจ 4 ได้แก่ ทุกข์ คือ ปัญหาของรูปนามขั้น 5 เป็นสิ่งที่บีบคั้น และคอยที่จะสร้างปัญหาต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น รวมถึงการเจริญวิปัสสนากรรมฐานในการพิจารณาขั้น 5 (Phramaha Boonna Asoko, 1999) และการเพ่งพินิจพิจารณาซึ่งเป็นการรู้ชัด ความเกิดขึ้น ความดับปฏิบัติปทาที่ให้ถึงความดับ คุณ โทษ และเครื่องสลัดออกจากขั้น 5 (Phrabuddhaghosathera, 2003) ก็เพื่อการบรรลุมรรคผล นิพพานต่อไป

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ที่พระพุทธองค์ทรงตรัสไว้ เพื่อให้มีความเข้าใจถึงในเนื้อหาหลักการและสาระสำคัญ ที่เกี่ยวกับสัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานว่ามีความเป็นมาอย่างไร มีความสำคัญเพียงใด ตลอดจนการน้อมนำหลักธรรมที่ได้ศึกษาวิเคราะห์แล้วจากการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำหลักการและวิธีการไปใช้ในการเจริญวิปัสสนากรรมฐานและประพฤติปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวัน เพื่อให้สอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนที่พระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ในสัจธรรมฐานสูตรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระสำคัญของสัจธรรมฐานสูตร
2. เพื่อศึกษาสัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน
3. เพื่อวิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาในสัทตภูฏานสูตร ครั้งนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระสำคัญของสัทตภูฏานสูตร ในคัมภีร์ พระไตรปิฎก ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539
2. ศึกษาสัทตภูฏานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท ประกอบด้วย พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และปกรณ์วิเสสต่างๆ และวรรณกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. ศึกษาวิเคราะห์สัทตภูฏานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ที่มีผลต่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานในคัมภีร์พระพุทธศาสนา
4. สรุปผลที่ได้จากการวิจัย พร้อมข้อเสนอแนะ และประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาสาระสำคัญของสัทตภูฏานสูตร ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของสัทตภูฏานสูตรนั้น เป็นหมวดธรรมที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 17 สังยุตตนิกาย ขันธวารวรรค มัชฌิมปิณฑาสกั อพยวรรค มีทั้งหมด 10 พระสูตรด้วยกัน ซึ่งสัทตภูฏานสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยฐานะ 7 ประการ เป็นพระสูตรลำดับที่ 5 ในหมวดนี้ และมีพระสูตรอื่นเช่น อพยสูตร พิซสูตร อุทานสูตร เป็นต้น ในสัทตภูฏานสูตรนั้นพระผู้มีพระภาคได้ตรัสกับภิกษุทั้งหลาย ซึ่งเกี่ยวกับหลักธรรมในการพิจารณาชั้น 5 คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ที่ว่าด้วยฐานะ 7 ประการ และในการเพ่งพินิจเป็นธาตุ การเพ่งพินิจเป็นอายตนะ และการเพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเป็นพระสูตรที่ พระองค์ ทรงแสดงตามอัธยาศัยของพระองค์เอง (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

สำหรับเนื้อหาสาระสำคัญในสัทตภูฏานสูตรเป็นพระสูตรที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ถึงหลักการพิจารณาชั้น 5 ซึ่งวิธีการพิจารณานั้นให้ภิกษุทั้งหลาย คือ (1) รู้ชัดชั้น 5 (2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 (3) ความดับแห่งชั้น 5 (4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 (5) คุณแห่งชั้น 5 (6) โทษแห่งชั้น 5 (7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงแสดงถึงเหตุและผล ของคุณและโทษ หลักธรรมที่เป็นเครื่องที่จะสลัดออกและหลักธรรมที่เป็นเครื่องละด้วย เป็นการเชื่อมโยงถึงที่มาที่ไปของทุกขให้เห็นชัดเจน และสามารถทำให้เข้าใจถึงหลักการเจริญวิปัสสนากรรมฐานได้แจ่มแจ้ง รวมถึงการเพ่งพินิจ 3 วิธี คือ การเพ่งพินิจเป็นธาตุ การเพ่งพินิจเป็นอายตนะ และการเพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท ซึ่งการเพ่งพินิจทั้ง 3 วิธีนั้น เป็นเพียงสภาวะที่มีแต่รูปกับนาม และเนื้อหาสาระสำคัญที่เกี่ยวกับชั้น 5 ซึ่งทำให้ทราบได้ว่าชั้น 5 นั้นประกอบด้วยอะไรบ้างและสุดท้ายชั้น 5 นั้นเป็นเพียงแค่รูปกับนาม หรือกายกับใจเช่นเดียวกัน รวมถึงหลักธรรมของอริยมรรคมีองค์ 8 สำหรับผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานได้ดำเนินเส้นทางสายกลาง เป็นมรรควิธีสำหรับผู้ปฏิบัติเพื่อความพ้นทุกข์ทั้งปวง เพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน

2. ศึกษาสัทตภูฏานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ผลการวิจัยพบว่า สัทตภูฏานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น เป็นการพิจารณาชั้น 5 ในฐานะ 7 ประการ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) มีดังนี้

1) รู้ชัดชั้น 5 คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดถึงชั้น 5 ที่มีสภาวะที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริงว่า ชั้น 5 นั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา รู้สภาวะอย่างนี้เป็นการรู้ชัดชั้น 5

2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 คือ เกิดจากที่ผู้ปฏิบัตินั้นเพลิดเพลิน เชยชม ยึดติดในชั้น 5 เมื่อเพลิดเพลิน เชยชม ยึดติดชั้น 5 ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 จึงเกิดขึ้น

3) ความดับแห่งชั้น 5 คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานไม่เพลิดเพลิน ไม่เชยชม ไม่ยึดติดในชั้น 5 เมื่อผู้ปฏิบัติไม่เพลิดเพลิน ไม่เชยชม ไม่ยึดติดในชั้น 5 ความเพลิดเพลินในชั้น 5 จึงดับ

4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเอง ซึ่งมี สัมมาทิฏฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ สัมมาสมาธิ เป็นปฏิปทาให้ถึงความดับแห่งชั้น 5

5) คุณแห่งชั้น 5 คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถรู้แจ้งด้วยการละสุขโสมนัสที่อาศัยชั้น ๕ เกิดขึ้น การละสุขโสมนัสได้นั้นเป็น คุณแห่งชั้น 5

6) โทษแห่งชั้น 5 คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถรู้แจ้งด้วยการกำหนดรู้ว่าสภาพที่ชั้น ๕ ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรผันเป็นธรรมดา การรู้ด้วยการกำหนดลักษณะนี้เป็น โทษของชั้น 5

7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานสามารถรู้แจ้งด้วยธรรมเป็นที่กำจัดฉันทราคะ ธรรมเป็นที่ละฉันทราคะในชั้น 5 การรู้แจ้งด้วยธรรมเป็นที่กำจัดและเป็นทีละนี้ เป็นเครื่องสลัดออกจากชั้น 5 (Somdetphrabuddhaghosacarya (P. A. Payutto), 2018)

สำหรับการเพ่งพินิจโดยวิธี 3 วิธีในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน คือ วิธีที่ 1 การเพ่งพินิจเป็นธาตุ 18 คือ ทวาร 6 อารมณ์ 6 และตัวรู้ 6 รวมธาตุ 18 ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานเพ่งพินิจพิจารณาธาตุ 18 นั้นสักว่าเป็นเพียงแค่ว่ารูปกับนาม วิธีที่ 2 การเพ่งพินิจเป็นอายตนะ 12 คือ อายตนะภายใน 6 อายตนะภายนอก 6 ก็เป็นเพียงแค่ว่ารูปกับนาม และส่วนวิธีที่ 3 การเพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท คือ การเกิดขึ้นร่วมกันของธรรม 12 ประการซึ่งมีอวิชชาเป็นต้น ทั้งสายเกิดและสายดับ เป็นการเพ่งพินิจเพียงสักว่ารูปกับนามเช่นเดียวกัน ซึ่งการเพ่งพินิจทั้ง 3 วิธีนั้น เป็นการเพ่งพินิจเพื่อที่จะพิจารณาเป็นสภาวะรูปธรรมกับนามธรรมหรือรูปกับนาม ซึ่งมีความสัมพันธ์กับชั้น 5 โดยตรง

3. วิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น มีดังนี้

1. การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพิจารณาเวทนาในฐานะ 7 ประการ มีดังนี้

1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดว่ารูปนั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริง รู้ชัดว่ารูปมีสภาวะที่สิ้นไป มีสภาวะที่เป็นภัย และรูปมีสภาวะที่ไม่มีแก่นสาร เป็นของว่าง เปล่าหาสาระไม่ได้เลย เป็น การรู้ชัดรูป

2) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งรูป คือ รู้ชัดว่าความเพลิดเพลิน การเชยชม เข้าไปยึดติดในรูป ทำให้เกิดอุปาทานนั้น เป็นการรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งรูป

3) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความดับแห่งรูป คือ รู้ชัดว่าความไม่เพลิดเพลิน การไม่เชยชม ไม่เข้าไปยึดติดในรูป อุปาทานจึงดับ เป็นการรู้ชัดความดับแห่งรูป

4) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดปฏิบัติทำให้ถึงความดับแห่งรูป คือ รู้ชัดทางที่จะทำให้ถึงความดับแห่งรูป คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเอง เป็นมคคสัง

5) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดคุณแห่งรูป คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยรูปนั้นเกิดขึ้นมีความงาม ความเปล่งปลั่งเป็นคุณแห่งรูป และไม่พึงติดใจในรูป นี้เป็นคุณแห่งรูป เป็นสมุทยสัง

6) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดโทษแห่งรูป คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งสามารถที่จะกำหนดพิจารณาสภาพที่ารูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา นี้เป็นโทษของรูป เป็นทุกข์สัง

7) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากรูป คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งด้วยธรรมที่สามารถเป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และรู้ชัดเห็นแจ้งธรรมที่สามารถเป็นเครื่องละฉันทราคะในรูป ธรรมที่รู้ชัดนี้ก็จะเครื่องที่จะสลัดออกจากรูป เป็นนิโรธ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

2. การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพิจารณาเวทนาในฐานะ 7 ประการ มีดังนี้

1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดว่าเวทนานั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริง รู้ชัดว่าเวทนามีสภาวะที่สิ้นไป มีสภาวะที่เป็นภัย และเวทนามีสภาวะที่ไม่มีแก่นสาร เป็นของว่าง เปล่า หาสาระไม่ได้เลย เป็นการรู้ชัดเวทนา

2) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งเวทนา คือ รู้ชัดว่าความเพลิดเพลिन การเซยชม เข้าไปยึดติดในเวทนา ทำให้เกิดอุปาทานนั้น เป็นการรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งเวทนา

3) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความดับแห่งเวทนา คือ รู้ชัดว่าความไม่เพลิดเพลिन การไม่เซยชม ไม่เข้าไปยึดติดในเวทนา อุปาทานจึงดับ เป็นการรู้ชัดความดับแห่งเวทนา และอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1. สัมมาทิฐิ 2. สัมมาสังกัปปะ 3. สัมมาวาจา 4. สัมมากัมมันตะ 5. สัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ 7. สัมมาสติ 8. สัมมาสมาธิ เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งเวทนา

4) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดปฏิบัติทำให้ถึงความดับแห่งเวทนา คือ รู้ชัดทางที่จะทำให้ถึงความดับแห่งเวทนา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 (Phrapanditabhivong, 2017) นั้นเอง เป็นมคคสัง

5) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดคุณแห่งเวทนา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยเวทนานั้นเกิดขึ้น และไม่คิดมุ่งเบียดเบียนตน ไม่คิดมุ่งเบียดเบียนผู้อื่น และไม่พึงติดใจในเวทนา นี้เป็นคุณแห่งเวทนา เป็นสมุทยสัง

6) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดโทษแห่งเวทนา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งสามารถที่จะกำหนดพิจารณาสภาพที่เวทนามไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา นี้เป็นโทษของเวทนา เป็นทุกข์สัง

7) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากเวทนา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งด้วยธรรมที่สามารถเป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และรู้ชัดเห็นแจ้งธรรมที่สามารถเป็นเครื่องละฉันทราคะในเวทนา ธรรมที่รู้ชัดนี้ก็จะเครื่องที่จะสลัดออกจากเวทนา เป็นนิโรธ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

3. การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพิจารณาสัญญาในฐานะ 7 ประการ มีดังนี้

1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดว่าสัญญานั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริง รู้ชัดว่าสัญญามีสภาวะที่สิ้นไป มีสภาวะที่เป็นภัย และสัญญามีสภาวะที่ไม่มีแก่นสาร เป็นของว่าง เปล่า หาสาระไม่ได้เลย เป็นการรู้ชัดสัญญา

2) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งสัญญา คือ รู้ชัดว่าความเพลิตเพลิน การเชยชม เข้าไปยึดติดในสัญญา ทำให้เกิดอุปาทานนั้น เป็นการรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งสัญญา

3) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความดับแห่งสัญญา คือ รู้ชัดว่าความไม่เพลิตเพลิน การไม่เชยชม ไม่เข้าไปยึดติดในสัญญา อุปาทานจึงดับ เป็นการรู้ชัดความดับแห่งสัญญา และอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1. สัมมาทิฏฐิ 2. สัมมาสังกัปปะ 3. สัมมาวาจา 4. สัมมากัมมันตะ 5. สัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ 7. สัมมาสติ 8. สัมมาสมาธิ เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งสัญญา

4) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดปฏิบัติที่ไปถึงความดับแห่งสัญญา คือ รู้ชัดทางที่จะทำให้ถึงความดับแห่งสัญญา คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเอง เป็นมัคคสัง

5) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดคุณแห่งสัญญา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยสัญญานั้นเกิดขึ้น และไม่พึงติดใจในสัญญา นี้เป็นคุณแห่งสัญญา เป็นสมุทยสัง

6) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดโทษแห่งสัญญา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งสามารถที่จะกำหนดพิจารณา สภาพที่ว่าสัญญาไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา นี้เป็นโทษของสัญญาเป็นทุกขสัง

7) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากสัญญา คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งด้วยธรรมที่สามารถเป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และรู้ชัดเห็นแจ้งธรรมที่สามารถเป็นเครื่องละฉันทราคะในสัญญา ธรรมที่รู้ชัดนี้ก็จะ เป็นเครื่องที่จะสลัดออกจากสัญญา เป็นนิโรธ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

4. การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพิจารณาสังขารในฐานะ 7 ประการ มีดังนี้

1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดว่าสังขารนั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริง รู้ชัดว่าสังขารมีสภาวะที่สั้นไป มีสภาวะที่เป็นภัย และสัญญามีสภาวะที่ไม่มีแก่นสาร เป็นของว่าง เปล่า หาสาระ ไม่ได้เลย เป็นการรู้ชัดสังขาร

2) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งสังขาร คือ รู้ชัดว่าความเพลิตเพลิน การเชยชม เข้าไปยึดติดในสังขาร ทำให้เกิดอุปาทานนั้น เป็นการรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งสังขาร

3) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความดับแห่งสังขาร คือ รู้ชัดว่าความไม่เพลิตเพลิน การไม่เชยชม ไม่เข้าไปยึดติดในสังขาร อุปาทานจึงดับ เป็นการรู้ชัดความดับแห่งสังขาร และอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1. สัมมาทิฏฐิ 2. สัมมาสังกัปปะ 3. สัมมาวาจา 4. สัมมากัมมันตะ 5. สัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ 7. สัมมาสติ 8. สัมมาสมาธิ เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งสังขาร

4) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดปฏิบัติที่ไปถึงความดับแห่งสังขาร คือ รู้ชัดทางที่จะทำให้ถึงความดับแห่งสังขาร คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเอง เป็นมัคคสัง

5) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดคุณแห่งสังขาร คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยสังขารนั้นเกิดขึ้น และไม่พึงติดใจในสังขาร นี้เป็นคุณแห่งสังขาร เป็นสมุทยสัง

6) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดโทษแห่งสังขาร คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งสามารถที่จะกำหนดพิจารณา สภาพที่ว่าสังขารไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา นี้เป็นโทษของสังขารเป็นทุกขสัง

7) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากสังขาร คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งด้วยธรรมที่สามารถเป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และรู้ชัดเห็นแจ้งธรรมที่สามารถเป็นเครื่องละฉันทราคะในสังขาร ธรรมที่รู้ชัดนี้ก็จะ เป็นเครื่องที่จะสลัดออกจากสังขาร เป็นนิโรธ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

5. การเจริญวิปัสสนากรรมฐานในพิจารณาวิญญานในฐานะ 7 ประการ มีดังนี้

1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดว่าวิญญานนั้นไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาตามความเป็นจริง รู้ชัดว่าวิญญานมีสถานะที่สิ้นไป มีสถานะที่เป็นภัย และวิญญานมีสถานะที่ไม่มีแก่นสาร เป็นของว่างเปล่า หาสาระไม่ได้เลย เป็นการรู้ชัดวิญญาน

2) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งวิญญาน คือ รู้ชัดว่าความเพติดเพลิน การเซยชมเข้าไปยึดติดในวิญญาน ทำให้เกิดอุปาทานนั้น เป็นการรู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งวิญญาน

3) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดความดับแห่งวิญญาน คือ รู้ชัดว่าความไม่เพติดเพลิน การไม่เซยชมไม่เข้าไปยึดติดในวิญญาน อุปาทานจึงดับ เป็นการรู้ชัดความดับแห่งวิญญาน และอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1. สัมมาทิฏฐิ 2. สัมมาสังกัปปะ 3. สัมมาวาจา 4. สัมมากัมมันตะ 5. สัมมาอาชีวะ 6. สัมมาวายามะ 7. สัมมาสติ 8. สัมมาสมาธิ เป็นข้อปฏิบัติให้ถึงความดับแห่งวิญญาน

4) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดปฏิบัติพาที่ให้ถึงความดับแห่งวิญญาน คือ รู้ชัดทางที่จะทำให้ถึงความดับแห่งวิญญาน คือ อริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเอง เป็นมคคสัง

5) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดคุณแห่งวิญญาน คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยวิญญานนั้นเกิดขึ้น และไม่พึงติดใจในวิญญาน นี้เป็นคุณแห่งวิญญาน เป็นสมุทยสัง

6) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดโทษแห่งวิญญาน คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งแล้วสามารถที่จะกำหนดพิจารณาสภาพที่วิญญานไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา นี้เป็นโทษของวิญญาน เป็นทุกข์สัง

7) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานรู้ชัดเครื่องสลัดออกจากวิญญาน คือ การรู้ชัดเห็นแจ้งด้วยธรรมที่สามารถเป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และรู้ชัดเห็นแจ้งธรรมที่สามารถเป็นเครื่องละฉันทราคะในวิญญาน ธรรมที่รู้ชัดนี้ก็จะจะเป็นเครื่องที่จะสลัดออกจากวิญญาน เป็นนิโรธ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996)

การวิเคราะห์การเพ่งพินิจเป็นธาตุ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานกำหนดพิจารณาธาตุ 18 โดยความต่างของธาตุ คือ จักขุธาตุ (ธาตุคือจักขุปสาท) รูปธาตุ (ธาตุคือรูปารมณ) จักขุวิญญานธาตุ (ธาตุคือจักขุวิญญาน) เป็นต้น และเพ่งพิจารณาธาตุ 18 โดยความเป็นสิ่งที่ไม่กำหนดหมาย (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ว่าเป็นของเรา ซึ่งธาตุ 18 นั้นเป็นอารมณ์ของวิปัสสนากรรมฐาน เมื่อพิจารณาเพ่งพินิจเป็นธาตุแล้วก็คงมีเพียงแต่สภาวะของรูปกับนามหรือกายกับใจเท่านั้น ธาตุเป็นสภาพที่ไม่ใช่สัตว์ ไม่ใช่บุคคล โดยให้ผู้ที่เจริญวิปัสสนากรรมฐานเข้าใจไม่ใช่ของเรา ไม่ใช่ตัวของเรานั่นเอง

การวิเคราะห์การเพ่งพินิจเป็นอายตนะ ผลการวิจัยพบว่า ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานพิจารณาอายตนะภายในภายนอก เป็นของสูญเป็นสิ่งที่ไม่น่าพอใจ ไม่ควรที่จะยึดมั่นถือมั่นเป็นตัวเป็นตนของเรา และอายตนะนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานพิจารณาด้วยปัญญาอันชอบตามความเป็นจริงว่าอายตนะภายในภายนอก ทั้งที่เป็นอดีตและอนาคตนั้น ซึ่งไม่ใช่เป็นของเรา และเราไม่เป็นนั้น (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) และนั่นไม่ใช่อัตตาของเรา ไม่ควรที่จะยึดมั่นถือมั่นในอายตนะเลย ควรที่จะกำหนดรู้ เพื่อที่จะคลายกำหนด เพื่อความสิ้นทุกข์ต่อไป

การวิเคราะห์การเพ่งพินิจเป็นปฏิจจสมุปบาท ผลการวิจัยพบว่า ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานจะเพ่งพินิจปฏิจจสมุปบาท ที่มีความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตาหรือเป็นตามกฎในไตรลักษณ์

(Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) หรือพิจารณาในการเกิดดับของนามรูปในปัจจุสมุปบาทนั้นเป็นเพียงนามรูปเท่านั้น ใช้สติในการกำหนดพิจารณา และการตัดวงจรปัจจุสมุปบาท คือ 1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานพิจารณาการตัดวงจรปัจจุสมุปบาทที่ผัสสะ 2) การตัดวงจรปัจจุสมุปบาทด้วยการพิจารณาคุณโทษและการสลัดออกจากชั้น 5 ด้วยการตัดกระแสวงจรปัจจุสมุปบาทสายเกิดทุกข์ เกี่ยวกับคุณ โทษ และการสลัดออกจากชั้น 5 ที่มีสภาพที่รูปไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความแปรผันเป็นธรรมดา 3) การตัดวงจรปัจจุสมุปบาทด้วยการพิจารณาเหตุปัจจัยที่อาศัยกัน ซึ่งเป็นการตัดวงจรปัจจุสมุปบาทด้วยการพิจารณาถึงสิ่งที่สภาวะธรรมนั้นที่อาศัยซึ่งกันและกัน 4) การตัดวงจรปัจจุสมุปบาทด้วยการพิจารณาอาหาร 4 เป็นการตัดวงจรปัจจุสมุปบาทที่เกิดจากกวมึงการอาหาร โดยให้พิจารณาถึงการรับประทานอาหารนั้นก็เพื่อที่จะรักษาธาตุชั้น 5 ในการดำรงชีพอยู่ ไม่ติดอกติดใจในรสชาติของอาหาร ทั้งหมดนี้จะเป็นการตัดวงจรของความทุกข์ได้ ซึ่งเป็นวิธีการที่จะกำจัดกิเลสและหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ สามารถบรรลุมรรค ผล นิพพาน ตามลำดับไป

สรุป

โครงสร้างของสัจธรรมฐานสูตรนั้น เป็นหมวดธรรมที่ปรากฏอยู่ในพระไตรปิฎก เล่มที่ 17 สังยุตตนิกาย ชันธวารวรรค มัชฌิมปิณฑาสก อปยวรรค มีทั้งหมด 10 พระสูตรด้วยกัน ซึ่งสัจธรรมฐานสูตร พระสูตรที่ว่าด้วยฐานะ 7 ประการ มีเนื้อหาสาระสำคัญในสัจธรรมฐานสูตรเป็นพระสูตรที่พระผู้มีพระภาคได้ตรัสแก่ภิกษุทั้งหลาย ถึงหลักการพิจารณาชั้น 5 ซึ่งวิธีการพิจารณานั้นให้ภิกษุทั้งหลาย คือ (1) รู้ชัดชั้น 5 (2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 (3) ความดับแห่งชั้น 5 (4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 (5) คุณแห่งชั้น 5 (6) โทษแห่งชั้น 5 (7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5

สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐานนั้น เป็นการเจริญวิปัสสนากรรมฐานด้วยการรู้ชัดชั้น 5 ในฐานะ 7 ประการ ได้แก่ (1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานควรรู้ชัดชั้น 5 (2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 (3) ความดับแห่งชั้น 5 (4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 (5) คุณแห่งชั้น 5 (6) โทษแห่งชั้น 5 (7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 ส่วนการเพ่งพินิจโดยวิธี 3 วิธีในการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน คือ วิธีที่ 1 การพิจารณาเพ่งพินิจเป็นธาตุ คือ ทวาร 6 อารมณ 6 และตัวรู้ 6 รวมธาตุ 18 เพ่งพินิจเป็นรูปกับนาม วิธีที่ 2 การพิจารณาเพ่งพินิจเป็นอายตนะ คือ อายตนะ 12 เพ่งพินิจเป็นรูปกับนาม และวิธีที่ 3 การพิจารณาเพ่งพินิจเป็นปัจจุสมุปบาท

การวิเคราะห์สัจธรรมฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน ชั้น 5 ในฐานะ 7 ประการนั้น คือ 1) รู้ชัดชั้น 5 คือ รู้ชัดว่าชั้น 5 นั้นเป็นสิ่งที่ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และเป็นอนัตตา ตามกฏของพระไตรลักษณ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ปรากฏชัดเจนอนตามกฏของธรรมชาติ 2) ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 คือ การเราที่ยึดติดในชั้น 5 และผลิตเพลนขึ้นชมหรือยินดีในชั้น 5 ว่าชั้น 5 นั้นเป็นตัวเป็นตนของเราเอง ความเกิดขึ้นแห่งชั้น 5 นั้นจึงปรากฏ 3) ความดับแห่งชั้น 5 คือ การที่เราไม่ยึดติดในชั้น 5 ไม่ผลิตเพลน ไม่ขึ้นชมและไม่ยินดีในชั้น 5 ว่าชั้น 5 นั้นไม่ใช่ตัว ไม่ใช่ตน ความดับแห่งชั้น 5 ก็จะปรากฏ 4) ปฏิปทาที่ให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 คือ การที่เราดำเนินตามทางสายกลาง ประพฤติปฏิบัติตามอริยมรรคมีองค์ 8 นั้นเป็นปฏิปทาให้ถึงความดับแห่งชั้น 5 นั้นเอง 5) คุณแห่งชั้น 5 คือ การรู้ การเห็นแจ้งแล้วสามารถละสุขโสมนัสที่อาศัยชั้น 5 นั้นเกิดขึ้นได้ ก็จะเป็นคุณแห่งชั้น 5 6) โทษแห่งชั้น 5 คือ การรู้ การเห็นแจ้ง กำหนดพิจารณาสภาพที่ว่าชั้น 5 ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ มีความผันแปรไปเป็นธรรมดา

ซึ่งเป็นโทษของชั้น 5 7) เครื่องสลัดออกจากชั้น 5 คือ การรู้ การเห็นแจ้งด้วยธรรมที่เป็นเครื่องกำจัดฉันทราคะ และธรรมที่เป็นเครื่องละฉันทราคะในชั้น ๕ ธรรมนี้ก็จะจะเป็นเครื่องที่จะสลัดออกจากชั้น 5

องค์ความรู้จากการวิจัย

สกัดฐานสูตรเพื่อการเจริญวิปัสสนากรรมฐาน คือ ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานควรรู้ชั้น 5 ในฐานะ 7 ได้แก่ 1) ผู้เจริญวิปัสสนากรรมฐานควรรู้ชัดรูป 2) รู้ชัดความเกิดขึ้นแห่งรูป 3) รู้ชัดความดับแห่งรูป 4) รู้ชัดปฏิบัติทา ที่ให้ถึงความดับแห่งรูป 5) รู้ชัดคุณแห่งรูป 6) รู้ชัดโทษแห่งรูป 7) รู้ชัดเครื่องสลัดออกจากรูป คือ ส่วนเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณก็มีนัยเช่นเดียวกัน ส่วนการเพ่งพินิจชั้น 5 โดยวิธี 3 วิธีในการเจริญวิปัสสนา กรรมฐาน คือ วิธีที่ 1 การเพ่งพินิจธาตุ 18 คือ ทวาร 6 อารมณ 6 และวิญญาณ 6 รวมธาตุ 18 วิธีที่ 2 การเพ่ง พินิจอายตนะ 12 และวิธีที่ 3 การเพ่งพินิจปฏิจจสมุปบาท คือ การเกิดขึ้นร่วมกันของธรรม 12 ประการมีอวิชชา เป็นต้นซึ่งมีความสัมพันธ์กับชั้น 5 สามารถนำไปประยุกต์และปรับใช้กับการสอนกรรมฐาน และปรับพฤติกรรม บุคคลให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยครั้งนี้ ควรมีการนำเนื้อหาของหลักธรรมในพระสูตรต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยเชิง ปริมาณและคุณภาพ ดังนั้นหากมีเรื่องที่จะศึกษาในประเด็นเดียวกันนี้ ควรศึกษาในประเด็นของรายละเอียดใน หลักธรรมต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบการเจริญเมตตาเจโตวิมุตติในเมตตาภา
- (2) ศึกษารูปแบบการปฏิบัติกรรมฐานอนุสสติฐาน 6 ในมหากัจจานสูตร
- (3) ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบการปฏิบัติกรรมฐานระหว่างจตุธาตวัดถานกับธาตุมนสิการปัพพะใน พระไตรปิฎก

References

- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tipitaka: Mahachulalongkornrajavidyalaya edition*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Press.
- Phrabuddhaghosathera. (2003). *Visuddhimagga* (Somdetphrabuddhacarya [Aj Asapamahathera], Trans.) (6th ed.). Bangkok: Prayurawong Printing.
- Somdetphrabuddhaghosacarya (P. A. Payutto). (2018). *Dictionary of Buddhism: Compilation of Dhamma edition* (41st ed.). Bangkok: Phalidhamm.
- Phrapanditabhivong. (2017). *Realization in This Life* (Phra Khru Phawana Samanawat Wi. & Phra Sawang Tikkhaviro, Eds. and Trans.). Bangkok: Sahadhamma Co., Ltd.
- Phramaha Boonna Asoko. (1999). *Tipitaka: The Path to Liberation edition*. Bangkok: Silp Siam Packaging and Printing.

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารสัมมัปปธาน 4 ผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิททยา

Buddhist Innovation in Communication of Sammapadhana IV through the Metaverse Application for Self-Learning of Mathayom III Students at Udomwittaya School

¹พระประสิทธิ์ ฐานสุโท (เทรินใจอาน), ²ลำพอง กลมกุล, ³กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน

¹Phra Prasit Thānasuddho (Terinjai-An), ² Lampong Klomkul, ³ Kanokwan Karunattittiyotin

^{1,3}บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

^{1,3}Graduate School, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

²Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's E-mail: patei25282528@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนา 2) เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 และ 3) เพื่อวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิจัยใช้แบบผสมวิธี ประกอบด้วยวิจัยเชิงคุณภาพในวัตถุประสงค์ข้อ 1 และการวิจัยเชิงปริมาณ ในวัตถุประสงค์ข้อ 2 และ 3 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิททยา จำนวน 50 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบเรื่องนิทานสัมมัปปธาน 4 และแบบวัดความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติแบบบรรยาย และการทดสอบ Paired Samples t-test

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนา มีการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่หลักสัมมัปปธาน 4 ยังไม่มีในรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ การศึกษาวิจัยมีการพัฒนาแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อให้ให้นักเรียนเข้าร่วมเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาสื่อขึ้นมา ได้แก่ ฐานที่ 1 ห้องเตรียมการ, ห้องแต่งตัวนักเรียน ฐานที่ 2 ห้องการสอนสื่อการใช้ห้องกฎกติกา และฐานที่ 3 ห้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันฯ เท่ากับ 82.80/85.00 สรุปผลได้ว่านักเรียนที่นำแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 มาใช้ มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการใช้แอปพลิเคชันฯ มากกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p\text{-value}<0.05$) และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันฯ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันเมตาเวิร์ส; สัมมัปปธาน 4; การเรียนรู้ด้วยตนเอง

Abstract

This research objective that: 1) To study the current state of learning the principles of Buddhist religion. 2) To build and validate the performance of the Metaverse application on the Sammappadhana IV. and 3) To analyze Buddhist innovations in communication through the Metaverse application on the Sammappadhana IV for self-learning. The research study a mixed methods. Consisting of qualitative research in objective 1) and quantitative research in objectives 2) and 3). The sample group was 50 students in Grade 9 of Udomwittaya School. Data were collected using the Sammappadhana IV test and the satisfaction measurement form. Qualitative data were analyzed using content analysis and quantitative data were analyzed using descriptive statistics and Testing by Paired Samples t-test.

The research results found that The current state of learning the principles of Buddhism is the integration of the principles into learning activities, but the Sammappadhana IV are not yet included in the details of the learning content. The research study developed the Metaverse application on the Sammappadhana IV to enable students to participate in self-learning. It is the development of media, including: Base 1: Preparation room, student dressing room, Base 2: Teaching media room, rules room, and Base 3: Self-learning room. The application performance is 82.80/85.00. The results showed that students who used the Metaverse application on the Sammappadhana IV had a statistically significant higher mean self-learning score after using the application ($p\text{-value}<0.05$) and the overall level of satisfaction with the use of the application is at a high level.

Keywords: Metaverse Application; Sammappadhana IV; Self-Learning

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบันจะพบว่าแอปพลิเคชันเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเนื้อหาการเรียนรู้สู่เยาวชนหรือนักเรียน โดยใช้งานผ่านช่องทางสื่อสารออนไลน์ที่เป็นโปรแกรมการทำงานบนสมาร์ตโฟน ซึ่งเป็นโปรแกรมที่เป็นรูปแบบคำสั่งหรือ สิ่งอำนวยความสะดวกบนสมาร์ตโฟน ทำให้มีการพัฒนาแอปพลิเคชันต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้งาน รวมทั้งยังสามารถปรับและออกแบบแอปพลิเคชันได้โดยอิสระให้เหมาะสมกับการใช้งานมากยิ่งขึ้น และเหมาะสำหรับนำมาประยุกต์ใช้งาน ด้านการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Phattharamas Chantatet and Sakchai Tangwanwit, 2020) แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนมีให้เลือกใช้และดาวน์โหลดกันอย่างมากมาย ผู้ใช้สามารถตั้งลงในเครื่องเพื่อเป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ ออกไปอย่างกว้างขวาง ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น สมาร์ตโฟนจึงเข้าถึงได้โดยง่าย และเข้าไปถึงคนได้ทุกเพศทุกวัย แม้ว่าจะอยู่ในชนบทห่างไกลแค่ไหนก็ตาม สมาร์ตโฟนจึงกลายเป็นช่องทางใหม่ที่เปลี่ยนรูปแบบ และกระจายความรู้ให้สามารถเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลาอย่างทันท่วงที เมื่อพิจารณาถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเรื่องหลัก

สัมมัมปชาน 4 นั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา มีหลักการสำคัญคือยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาการให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย มิวินัย ใฝ่รู้ มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์ มีทัศนคติที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม และกระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและจริยธรรมจึงมีนโยบายมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม จึงกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ให้ตอบสนองการพัฒนาในด้านคุณภาพตามบริบทที่เปลี่ยนแปลง (Ministry of Education, 2023) ดังนั้น สัมมัมปชาน 4 จึงเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่พระพุทธเจ้าทรงค้นพบด้วยพระองค์เอง แล้วทรงนำมาประกาศสั่งสอนพุทธสาวกให้บรรลุตาม เป็นหลักธรรมที่เป็นความจริงในการแสวงหาจุดมุ่งหมายของชีวิต ผู้ที่ปฏิบัติตามหลักสัมมัมปชาน 4 ก็จะสามารถกำจัดกิเลสที่อยู่ภายในจิตใจ เป็นวิถีแห่งความดับกิเลส นอกจากนี้หลักสัมมัมปชาน 4 ยังสามารถนำมาใช้ในการแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตได้เป็นอย่างดี เนื่องจากการปฏิบัติตามหลักสัมมัมปชาน 4 จะทำให้รู้แจ้งถึงวิธีการและกระบวนการในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบและได้ผลจริงที่ยั่งยืน สำหรับกระบวนการในการแก้ปัญหาตามหลักสัมมัมปชาน 4 (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 1996) ประกอบด้วย 1) สังวรปชาน คือ เพียรระวังหรือเพียรปิดกั้น คือ เพียรระวังยับยั้งบาปอกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด มิให้เกิดขึ้น 2) ปหานปชาน คือ เพียรละหรือเพียรกำจัด คือ เพียรละบาปอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว 3) ภาวนापชาน คือ เพียรเจริญ หรือเพียรก่อให้เกิด คือ เพียรทำกุศลธรรมที่ยังไม่เกิด ให้เกิดมีขึ้น และ 4) อนรักขนาปชาน คือ เพียรรักษา คือ เพียรรักษากุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้วให้ตั้งมั่นและให้เจริญยิ่งขึ้นไปจนไพฑูริย์ (Phra Phromkunaphon (P.A. Payutto), 2016) แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้ เข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอน อีกทั้งรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมการใช้สื่อสมัยใหม่ (New Media) ในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้สามารถใช้ประโยชน์และสร้างคุณค่าทางการเรียนรู้ได้มาก เนื่องจากเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายผ่านทางโทรศัพท์มือถือสมาร์ทโฟน บนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ และ IOS แอปพลิเคชันเป็นซอฟต์แวร์ประเภทหนึ่งช่วยให้เราสามารถกระทำบางอย่างได้ตามความต้องการ แอปพลิเคชันที่ทำงานบนเครื่องมีอุปกรณ์พกพา เรียกว่าเมตาเวิร์ส แอปพลิเคชันอาจเป็นโปรแกรม เกมส์ รูปแบบคำสั่ง หรือสิ่งอำนวยความสะดวกบนสมาร์ทโฟน ทำให้มีการพัฒนาแอปพลิเคชันต่าง ๆ มากขึ้นเพื่อให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งปัจจุบันแอปพลิเคชันบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์หรือ IOS มีให้เลือกใช้และดาวน์โหลดกันอย่างมากมาย ผู้ใช้สามารถดาวน์โหลดและติดตั้งลงในสมาร์ทโฟนได้ง่าย ซึ่งการใช้งานครั้งต่อไปผู้ใช้สามารถศึกษาเนื้อหาได้เลยโดยไม่ต้องทำการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสมนั้น ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น (Chanyati Ngaorangsi, 2017)

จากการศึกษาค้นงานวิจัยของวัยรุ่นเกี่ยวกับพัฒนาการด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ความเสื่อมถอยทางวัฒนธรรมของเยาวชนและคนในสังคม เช่น การให้คุณค่าและความนิยมกับความสนุกสนานและความฟุ้งเฟ้อ การละเลยเรื่องระเบียบวินัย ขาดความรับผิดชอบ ขาดความเคารพเกรงใจต่อผู้อาวุโสกว่า ติดการสร้างอัตลักษณ์ส่วนตัวผ่านทางสังคมออนไลน์ ติดเกมส์อินเทอร์เน็ต และมีการใช้ภาษาไทยที่ไม่เหมาะสม การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและสื่อทางสังคมมีภาพของการใช้ความรุนแรง และความไม่เหมาะสมทางเพศ ซึ่งขาดการกำกับควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมที่ก้าวร้าวและเสี่ยงต่อการก่ออาชญากรรม และปัญหาเกี่ยวกับ

การตั้งครุฑในวัยรุ่นเพิ่มสูงขึ้น การปล่อยปลาละเลยให้มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดในแหล่งชุมชน และเข้าไปในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาคนไทยเข้าสู่วงการพนันมากขึ้น (Ministry of Education, 2023) ดังนั้น จึงจำเป็นต้องใช้หลักธรรมสัมมปปธาน 4 ในทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นหลักธรรมที่เป็นความจริงในการแสวงหาจุดหมายของชีวิต การจัดการเรียนการสอนพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ยังไม่ประสบผลสำเร็จมากนัก ยังปรากฏว่าครูใช้วิธีสอนแบบบรรยายอย่างเดียว ไม่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อ และผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาค่อนข้าง เพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่สำคัญ น่าเบื่อ ทำให้ผู้เรียนไม่เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ ไม่สนใจเรียน ทำให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาน้อย ซึ่งจากการที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถึงปัญหา รวมถึงการค้นคว้า จึงสนใจที่จะพัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการเรียนรู้ โดยเลือกใช้ “Spatial” เนื่องจากมีทั้งภาพนิ่ง ตัวอักษร วิดีโอ และเสียงบรรยายที่ชัดเจน ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเห็นจากสิ่งที่เป็นนามธรรมเป็นรูปธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ และจดจำได้นาน อีกทั้งแอปพลิเคชันเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทำให้ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ ฝึกปฏิบัติ ได้ตลอดเวลา เพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้เรื่องสัมมปปธาน 4 เพราะวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาที่สำคัญต่อการสร้างคนให้เป็นพลเมืองที่ดีในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสมาชิกในสังคมและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข สามารถรักษาอารยธรรมชาติให้อยู่คู่กับสังคมมนุษย์ต่อไป (Damrongrit Chanthra, 2020)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา เนื่องจากแอปพลิเคชันเป็นสื่อการสอนที่จะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นสื่อที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยปลูกฝังเยาวชนให้เข้าใจในหลักธรรมเรื่องสัมมปปธาน 4 ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ผู้เรียนใช้กระบวนการคิดในการแก้ปัญหา และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง เกิดความสนใจในการเรียนรู้อันจะส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น สามารถนำความรู้หรือสิ่งที่ปลูกฝังไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียน
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน
3. เพื่อวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน โรงเรียนอุดมวิทยา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเรื่อง พุทธนวัตกรรมการสื่อสารสัมมปปธาน 4 ผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์ส เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา ใช้การวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียน และใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ในการสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 และวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบ่งการศึกษาเป็น 3 ระยะเวลา ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ระยะที่ 2 การสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 1 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน และระยะที่ 3 การวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียนสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียนมีตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษาธิการมีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังคงพบว่ามีหลักธรรมที่สำคัญและไม่ปรากฏในรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ คือ หลักสัมมัปปธาน 4 และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักธรรมนี้จำเป็นต้องใช้สื่อนวัตกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2. ผลการสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน สรุปได้ว่า แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งเป็น 3 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานที่ 1 ห้องเตรียม ห้องแต่งตัวนักเรียน ฐานที่ 2 ห้องการสอนสื่อการใช้ห้องปฏิบัติ และฐานที่ 3 ห้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 คือ 82.80/ 85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่า แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 ที่เหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา

3. ผลการวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา ประกอบด้วย 1) ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 แตกต่างกัน โดยที่คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนหลังใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 สูงกว่าก่อนใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4

การทดลอง	n	\bar{X}	S.D.	t
ก่อนเรียน	25	10.92	3.11	8.718*
หลังเรียน	25	17.00	1.96	

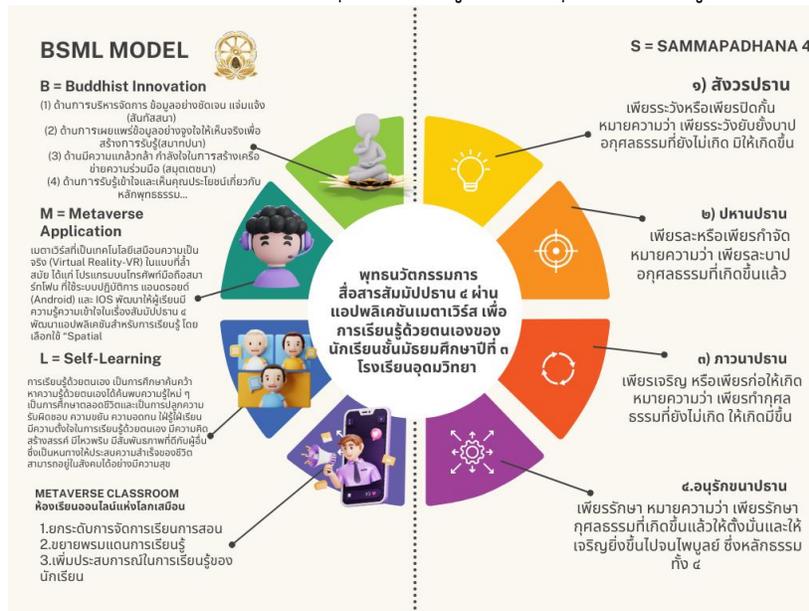
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 สรุปได้ว่า ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 แตกต่างกัน โดยที่คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนหลังใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 สูงกว่าก่อนใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ระดับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุตรดิตถ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็นสูงสุดคือ มีความสนใจด้านเมตาเวิร์ส รองลงมาคือ ครูผู้สอนตั้งใจสอนและคอยให้คำแนะนำผู้เรียนในการทำกิจกรรม (\bar{X} = 4.04, S.D. = 0.79) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ เนื้อหาที่เรียนช่วยเพิ่มความรู้และความเข้าใจในหลักธรรมสัมมัปปธาน 4

องค์ความรู้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่องพุทธนวัตกรรมการสื่อสารสัมมัปปธาน 4 ผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุตรดิตถ์ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการวิจัยได้ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย
ที่มา: Phra Prasit Thānasuddho (Terinjai-An) (2024)

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียนสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียนมีตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษาธิการมีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังคงพบว่ามีหลักธรรมที่สำคัญและไม่ปรากฏในรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ คือ หลักสัมมัปปธาน 4 และการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักธรรมนี้จำเป็นต้องใช้สื่อนวัตกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน แสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนายังจำเป็นสำหรับการเรียนรู้ของเยาวชนชาวพุทธในปัจจุบันและหลักสัมมัปปธาน 4 ก็เป็นหลักธรรมที่น่าสนใจในการบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ปณิญา ลีลายุทธ และ รังษิสุทนต์** ศึกษาานวัตกรรมการสื่อสารธรรมะผ่านแอปพลิเคชันพระโพธิญาณเถร (ชา สุภทฺโท) ผลการศึกษาวิจัยพบว่า คำสอนหลวงพ่อบุญมาเผยแผ่ธรรมะเข้าถึงตัวบุคคลผ่านโมบายแอปพลิเคชัน ตอบสนองพฤติกรรมผู้รับสารยุคปัจจุบันสภาพความจำเป็นต่อการสื่อสารสูง ร้อยละ 56.5 มีความถี่ในการใช้แอปพลิเคชันต่อวันสูง ร้อยละ 51.3 ใช้แอปพลิเคชันเพื่อประโยชน์ ร้อยละ 74.1 รับข่าวสารธรรมะจากช่องทางยูทูบ ร้อยละ 79.9 การรับฟังธรรมะ ร้อยละ 43.2 ให้ความรู้ธรรมะ ร้อยละ 48.7 มีผู้เคยรับฟังธรรมะหลวงพ่อบุญมา ร้อยละ 61.1 มีความพึงพอใจคำสอนการปล่อยวาง ร้อยละ 64.0 ประยุกต์คำสอนในการทำงานสูง ร้อยละ 70.4 และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม ร้อยละ 64.9 คำสอนสอดคล้องกับยุคสมัยใช้กับวิถีชีวิตด้านการงาน ศึกษาเล่าเรียน ความรู้สติปัญญา สังคมและครอบครัว (Panatchaya Leelayut and Rangsi Sutan, 2021) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ฉัตรญาณิน แก้วกอ สุภาวดี พรหมสอน พัชราวลัย มีทรัพย์ และคณะ** ที่ศึกษาการพัฒนาแอปพลิเคชันรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่องชาวพุทธที่ดีสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเทศบาลวัดไทยชุมพล (ดำรงประชาสรรค์) ผลการศึกษาพบว่า 1) คุณภาพของแอปพลิเคชัน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชาวพุทธที่ดี โดยผู้เชี่ยวชาญ ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.19) ด้านเทคนิคอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.81$, S.D.=0.25) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 หลังเรียนด้วยแอปพลิเคชัน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชาวพุทธที่ดีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 และ 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอปพลิเคชัน รายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง ชาวพุทธที่ดี พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.45$, S.D.=0.54) (Chatyanin Kaewko, Supawadi Phromson, Patcharawalai Mitrap, et al., 2021)

2. จากผลการวิจัยการสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน สรุปได้ว่า แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งเป็น 3 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานที่ 1 ห้องเตรียม ห้องแต่งตัวนักเรียน ฐานที่ 2 ห้องสอนสื่อการใช้ห้องกฎกติกา และฐานที่ 3 ห้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 คือ 82.80/ 85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่า

แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 ที่เหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและ
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา แสดงให้เห็นว่าแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สที่พัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิภาพและ
 เหมาะสำหรับการพัฒนาการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุจิรา เสารยะสกุล และศุภ
 โชค สอนศิลพงศ์ ศึกษาการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริม
 การคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่สรุปผลการวิจัย ดังนี้ 1) เว็บแอปพลิเคชัน
 สำหรับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณวิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนเนื้อหาบทเรียน (Content) 2) ส่วนแสดงผลการตอบ
 กลับ (Feedback) และ 3) ส่วนพัฒนาโครงการ (Blockly) นักเรียนมีคะแนนการคิดเชิงคำนวณอยู่ในระดับดี ร้อย
 ละ 82.81 ($\bar{X}=4.14$, S.D.=0.94) และเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน เพื่อ
 ส่งเสริมการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาการคำนวณ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1)
 เท่ากับ 84.00 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 81.25 ดังนั้น เว็บแอปพลิเคชันจึงมีประสิทธิภาพ
 (E1/E2) เท่ากับ 84.00/81.254 (Rujira Saerayasakul and Suphot Sonsilphong, 2021)

3. จากผลการวิเคราะห์พุทธนวัตกรรมการสื่อสารผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 เพื่อ
 การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา สรุปได้ว่า 1) ผลการเปรียบเทียบ
 ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แอปพลิเคชัน
 เมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์ส
 เรื่องสัมปธาน 4 แตกต่างกัน โดยที่คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพของนักเรียนหลังใช้แอปพลิเคชันเมตา
 เวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 สูงกว่าก่อนใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 .05 และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมปธาน 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
 ที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีระดับความคิดเห็น
 สูงสุดคือ มีความสนใจด้านเมตาเวิร์ส รองลงมาคือ ครูผู้สอนตั้งใจสอนและคอยให้คำแนะนำผู้เรียนในการทำ
 กิจกรรม ($\bar{X}= 4.04$, S.D. = 0.79) และข้อที่มีระดับความคิดเห็นต่ำสุด คือ เนื้อหาที่เรียนช่วยเพิ่มความรู้และความ
 เข้าใจในหลักธรรมสัมปธาน 4 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา ย้อยแก้ว และ ณัฐพล รำไพ ที่ศึกษาการ
 พัฒนาสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริมร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถาม ตามแนวทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อ
 เสริมสร้างทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเซนต์คาเบรียล ผลการศึกษาพบว่า
 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ
 0.05 3) ค่าดัชนีประสิทธิผลของสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริม มีค่าเท่ากับ 0.82 แสดงว่าสื่อแอปพลิเคชันความ
 จริงเสริม ทำให้ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 82.00 และ 4) นักเรียนมีความพึงพอใจ
 ต่อการเรียนด้วยสื่อแอปพลิเคชันความจริงเสริมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.51$) (Nittaya Yoikaew and
 Nattapol Rampai, 2021)

บทสรุป

การวิจัยเรื่องพุทธนวัตกรรมการสื่อสารสัมปธาน 4 ผ่านแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเพื่อการเรียนรู้อย่าง
 ตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิทยา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า สภาพปัจจุบันของการ

เรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียน พบว่า การเรียนรู้หลักพุทธธรรมทางศาสนาของนักเรียน มีตามบริบทที่เปลี่ยนแปลงของกระทรวงศึกษาธิการ มีการบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ แต่ยังมีปัญหาหลักธรรมที่สำคัญและไม่ปรากฏในรายละเอียดของเนื้อหาการเรียนรู้ คือ หลักสัมมัปปธาน 4 และการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้บูรณาการหลักธรรมนี้จำเป็นต้องใช้สื่อนวัตกรรมสร้างสรรค์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ผลการสร้างและตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียน สรุปได้ว่า แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 เพื่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบ่งเป็น 3 ฐานการเรียนรู้ ได้แก่ ฐานที่ 1 ห้องเตรียมการ ห้องแต่งตัวนักเรียน ฐานที่ 2 ห้องการสอนสื่อการใช้ห้องกฎกติกา และฐานที่ 3 ห้องการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการตรวจสอบประสิทธิภาพของแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 คือ 82.80/85.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 สรุปได้ว่าแอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 มีความเหมาะสมในการนำไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 ผู้เรียนที่เรียนโดยใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 มีคะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 แตกต่างกัน โดยที่คะแนนเฉลี่ยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนหลังใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 สูงกว่าก่อนใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สเรื่องสัมมัปปธาน 4 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอุดมวิททยา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1) ควรพัฒนาและปรับปรุงแอปพลิเคชันให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นโดยเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานที่ช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เช่น ระบบตอบโต้แบบเรียลไทม์ คำถามเชิงโต้ตอบ หรือการสะสมแต้มเพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียน

2) ควรมีการจัดอบรมครูให้สามารถใช้แอปพลิเคชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดอบรมให้ครูผู้สอนเกี่ยวกับวิธีการใช้แอปพลิเคชันเมตาเวิร์สในกระบวนการสอน เพื่อให้สามารถบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียน ควรเจาะลึกถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแอปพลิเคชัน เช่น การออกแบบอินเทอร์เฟซ ประสบการณ์การใช้งาน หรือองค์ประกอบของเมตาเวิร์ส เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันให้ตอบโจทย์ผู้เรียนมากยิ่งขึ้น

2) ควรพัฒนาเทคโนโลยีและเพิ่มฟังก์ชันการใช้งานโดยจัดให้มีการวิจัยและพัฒนาต่อยอด โดยอาจเพิ่มฟังก์ชันใหม่ ๆ เช่น ระบบปฏิสัมพันธ์แบบมัลติเพลเยอร์ (Multiplayer), AI Chatbot ให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักธรรม หรือการใช้เทคโนโลยี AR/VR เพื่อทำให้การเรียนรู้สมจริงมากขึ้น

References

- Chanyati Ngaorangsi. (2017). Vetala Cartoon Tales as a Medium for Teaching Morality and Ethics. *International Journal, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University*, 7(2) (May - August 2017), 1-18.
- Chatyanin Kaewko, Supawadi Phromson, Patcharawalai Mitrap, et al. (2021). Development of a social studies, religion and culture application on the topic of Good Buddhists for Grade 2 students at the Thai Chumphon Municipality School (Damrong Prachasan). *Journal of Humanities and Social Sciences, Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 15(2), 443-454.
- Damrongrit Chanthra. (2020). Application of Appsheet Program to Develop Application for Teaching Physical Education on Symbols of Volleyball Referees for 4th Year Students. *Sisaket Rajabhat University Academic Journal*, 14(1) (January – April 2020), 83-94.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). Thai Tripitaka, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Edition. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Printing House, 1996, [T.M. (Thai) 10/121-126/69-71].
- Ministry of Education. (2023). Vision, Mission, Strategy, Goals. [online]. source: <https://www.moe.go.th/vision/> [1 October 2023].
- Nittaya Yoikaew and Nattapol Rampai. (2021). Development of Augmented Reality Application Media with Question-Based Learning Management Based on Constructivist Theory to Enhance Analytical Thinking Skills of Grade 2 Students at St. Gabriel's School. *Journal of Mass Communication Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon*, 6(1) (January - June 2021), 53-62.
- Panatchaya Leelayut and Rangsi Sutan. (2021). Innovation in Dharma Communication through the Phra Bodhiyanathera (Cha Subhattho) Application. *Journal of Graduate Studies Review, MCU*, 16(2) (May - August 2021), 113-128.
- Phattharamas Chantatet and Sakchai Tangwanwit. (2020). Development of an application for tracking depression and suicide risk. The 16th National Conference on Computers and Information Technology (NCCIT 2020). Graduate School: King Mongkut's University of Technology North Bangkok.
- Phra Phromkunaphon (P.A. Payutto). (2016). Buddhist Dictionary. Compiled Edition. 221st printing. Bangkok: Phalitham Publishing.
- Rujira Saerayasakul and Suphot Sonsilphong. (2021). Development of a web application for project-based learning management to promote computational thinking in computer science at the Mathayom 3 level. *Journal of Educational Technology and*

Communication, Faculty of Education, Maha Sarakham University, 4(11) (May - August 2021), 177-191.

ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

FACTORS INFLUENCING EMPLOYEE WORK ENGAGEMENT AT THE GOVERNMENT
HOUSING BANK IN NORTHEASTERN, THAILAND

¹ปานิสรา ธรรมฤทธิ, ธิดารัตน์ พงษ์วชิรินทร์

¹Panisara Tamarit, Tidarat Pongvachirint

¹มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

¹The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author's Email: tamaritpanisara@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาผลของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาผลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3) ศึกษาผลของปัจจัยจูงใจในการทำงาน ต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลกับพนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งมีการวิเคราะห์โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณใน การทดสอบสมมติฐาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาพบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษา ได้แก่ ปัจจัยคุณลักษณะงาน ปัจจัย การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และปัจจัยจูงใจในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในขณะที่ไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำสำคัญ : คุณลักษณะงาน, การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร, ปัจจัยจูงใจในการทำงาน, ความผูกพันในงาน

Abstract

This research study on the factors influencing work engagement of employees at the Government Housing Bank (GHB) in Northeastern Thailand has three objectives: (1) to examine the effect of job characteristics on work engagement of GHB employees in the Northeastern region, (2) to investigate the effect of perceived organizational support on work engagement of

GHB employees in the Northeastern region, and (3) to analyze the effect of work motivation factors on work engagement of GHB employees in the Northeastern region. This study employed a quantitative research design. Data were collected using questionnaires distributed to GHB employees, contracted staff, and bank workers in the Northeastern region. The data analysis was conducted using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Multiple regression analysis was also applied to test the hypotheses, with a statistical significance level set at 0.05.

The findings revealed that, overall, the studied factors—namely job characteristics, perceived organizational support, and work motivation factors—significantly influenced the work engagement of GHB employees in the Northeastern region. However, in some aspects, these factors did not show a significant effect on work engagement.

Keywords : Job Dimension, Perceived Organizational Support, Work Motivation Factors, Employee Work Engagement

บทนำ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) (Government Housing Bank) มีฐานะเป็นรัฐวิสาหกิจ และเป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจในสังกัดกระทรวงการคลังจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติธนาคารอาคารสงเคราะห์ พ.ศ. 2496 โดยดำเนินธุรกิจตามพระราชบัญญัติ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และประกาศที่เกี่ยวข้องซึ่งออกโดยธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ธอส. เป็นธนาคารที่ให้บริการหลักเกี่ยวกับสินเชื่อบ้าน โดยมีวิสัยทัศน์ “ธนาคารที่ดีที่สุด สำหรับการมีบ้าน” สนับสนุนให้กลุ่มที่มีข้อจำกัดสามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้มากขึ้นพัฒนาการบริการรูปแบบใหม่ มุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของลูกค้าโดยตั้งเป็นศูนย์ให้บริการด้านสินเชื่อแก่ลูกค้าของโครงการบ้านจัดสรร และรายย่อยที่ต้องการสินเชื่อในทุกพื้นที่ และปรับเปลี่ยนรูปแบบกระบวนการงานสินเชื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการตลาด การบริการลูกค้า ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ธนาคารบ้านที่ดีที่สุดและยั่งยืนของคนไทย เพื่อให้คนไทยได้มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง และยังคงได้รับความไว้วางใจจากลูกค้าต่อไป สร้างประสบการณ์ที่ดีที่สุดด้านดิจิทัลให้กับลูกค้า ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และปรับปรุงกระบวนการให้บริการผ่านช่องทางดิจิทัลของธนาคารแบบครบวงจร ทั้งด้านสินเชื่อ ด้านเงินฝาก การซื้อสลากออมทรัพย์ การประนอมหนี้ และการจำหน่ายบ้านมือสองเพื่อให้ลูกค้าเข้าถึงบริการทางการเงินของ ธอส. ได้ทุกที่ทุกเวลา (Government Housing Bank, 2025)

ปัจจุบันการแข่งขันในอุตสาหกรรมธนาคารมีแนวโน้มที่จะเข้มข้นมากขึ้น ทั้งจากการแข่งขันด้านเงินฝากและสินเชื่อ ยังมีการแข่งขันด้านอื่น ๆ เช่น ธุรกิจบริหารความมั่งคั่ง และการแข่งขันจากผู้เล่นรายใหม่ที่ทำธุรกิจคล้ายธนาคารพาณิชย์ ได้แก่ ผู้ให้บริการทางการเงินและการชำระเงินอื่น ๆ ที่เสนอ ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางดิจิทัล อีกทั้งในอนาคตจะมีการเปิดให้มีธนาคารพาณิชย์ไร้สาขา ซึ่งน่าจะได้เปรียบด้านต้นทุนการดำเนินงานที่ต่ำกว่าในระยะยาว (Tris Rating Co., Ltd., 2024) นอกจากนี้การเข้ามาของเทคโนโลยีดิจิทัล ยังกระทบต่อการทำงานของพนักงาน ย่อมส่งผลทำให้พนักงานเกิดความกดดัน ขาดแรงจูงใจและไม่รู้สึกผูกพันในงาน

ที่ทำให้ส่งผลให้การปฏิบัติงานของพนักงานไม่เต็มประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ธนาคารต่าง ๆ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การดำเนินงาน ซึ่งหนึ่งในกลยุทธ์ คือ การให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากรบุคคลที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ และเกิดความเหมาะสมที่สุด โดยต้องการให้พนักงานเกิดความรัก ความผูกพันในงานเพิ่มขึ้น เพื่อให้งานออกมามีประสิทธิภาพ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายของธนาคาร พนักงานซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรจำเป็นต้องมีความรู้สึกรักผูกพัน เป็นส่วนหนึ่งของงาน และองค์กร รักในงาน มีความผูกพันในงาน เกิดความทุ่มเทกำลังกายและใจเพื่อให้งานออกมาดี ไม่ย่อท้อต่อปัญหาและอุปสรรคที่พบ รวมทั้งมีความภาคภูมิใจ และมีแรงบันดาลใจในการทำงาน (Government Housing Bank, 2024) ความผูกพันในงานของพนักงานในองค์กรเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น คุณลักษณะงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ปัจจัยจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการขององค์กร การทำงานเป็นทีม ภาวะความเป็นผู้นำด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน เป็นต้น

คุณลักษณะงาน เป็นรูปแบบและลักษณะของงานที่พนักงานได้รับผิดชอบตามตำแหน่งที่ได้ปฏิบัติงาน โดยได้รับมอบหมายงานที่มีความสำคัญ มีความท้าทายและมีความชัดเจน งานที่มีบทบาทชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถของพนักงานเอง พนักงานสามารถตัดสินใจในงานที่ทำได้ด้วยตนเอง งานที่ทำมีความหลากหลาย และการทำงานมีการให้ข้อมูลย้อนเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติงาน คุณลักษณะของงานเปรียบเสมือนแรงจูงใจที่ช่วยให้พนักงานมีความตั้งใจที่จะทำงานและพึงพอใจในงาน อันเป็นผลจากการที่พนักงานได้รับรู้ว่าการทำงาานั้นได้มีการยอมรับและมีคุณค่าที่ส่งผลต่อทางด้านจิตใจให้แก่พนักงานจนเกิดความผูกพันในงานได้ (Saks, 2006)

การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร เป็นความรู้สึกของพนักงานที่รับรู้ได้ว่าองค์กรให้ความสำคัญแก่พนักงานจากการได้รับความช่วยเหลือ การดูแลเอาใจใส่การทำงานและความเป็นอยู่ของพนักงาน ผู้บริหารองค์กรได้มีการให้การสนับสนุน การจัดบรรยากาศองค์กรที่เอื้อและสะดวกต่อการทำงานของพนักงาน (Rhoades et al., 2001) เมื่อพนักงานรับรู้ได้ในสิ่งที่องค์กรได้มอบให้กับพนักงานในการด้านต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ในการทำงาน ความมั่นคงในการทำงาน สวัสดิการ ความมั่นคง และสิ่งอำนวยความสะดวก ความใส่ใจในความ เป็นอยู่และห่วงใยคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน (Saks, 2006)

แรงจูงใจในการทำงานเป็นความรู้สึกของพนักงานที่มีความต้องการ หรือความปรารถนาเกี่ยวกับการทำงาน ซึ่งเป็นแรงขับจากภายในตัวพนักงาน เพื่อให้พนักงานผู้นั้นแสดงพฤติกรรม การทำงานในลักษณะที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร (Herzberg, 1998) ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความสำเร็จในการทำงานเป็นที่ได้รับการส่งเสริมสนับสนุนให้สามารถใช้ความรู้ และความสามารถในการทำงาน จนสามารถทำงานให้สำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย การยอมรับนับถือจากองค์กร หัวหน้างาน และเพื่อนร่วมงาน โดยมีการรับฟังและการยอมรับความคิดเห็นเกี่ยวกับงาน การได้รับความไว้วางใจและเชื่อถือจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ลักษณะของงานที่ตรงกับความต้องการของพนักงาน โดยงานที่ทำอยู่เป็นงานที่ตรงกับความรู้ และความสามารถที่ได้ศึกษามา ตลอดจนงานที่ทำอยู่เป็นงานที่มีความท้าทาย ความรับผิดชอบด้วยการมอบหมายงานที่มีโอกาสให้แสดงความสามารถในงาน ที่รับผิดชอบอย่างเต็มที่ มีการระบุหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ตลอดจนความก้าวหน้าที่พนักงานต้องการได้รับการประเมินผล เลื่อนตำแหน่ง เลื่อนเงินเดือน อย่างเหมาะสม ยุติธรรม การได้รับโอกาสการสนับสนุนให้มีการเลื่อนตำแหน่งหรือเพิ่มเงินเดือน รวมทั้งได้รับโอกาสในการฝึกอบรม

เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มทักษะการทำงานเมื่อพนักงานมีปัจจัยจูงใจในการทำงานเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้พนักงานเกิดความผูกพันในงานและมีความกระตือรือร้นที่จะปฏิบัติงานต่อไป

ความผูกพันในงานของพนักงาน เป็นสภาวะทางความคิด จิตใจ และอารมณ์ ทางบวกที่มีความสัมพันธ์กับงาน อันจะก่อให้เกิดการทำงานในเชิงบวก ทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยพนักงานเกิดรู้สึกได้ถึงการมีพลังและแรงจูงใจที่จะมุ่งมั่นทุ่มเททำงานด้วยความกระตือรือร้น การทุ่มเทอุทิศตนให้กับงาน และความรู้สึกจดจ่อใส่ใจอยู่กับการทำงาน (Schaufli et al., 2010) พนักงานเกิดความผูกพันในงานมากขึ้นจะส่งผลให้การทำงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงาน พนักงานจะทำงานอย่างมีความสุขและยินดีที่จะทำ พนักงานจะมีทัศนคติเชิงบวกส่งผลให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเต็มประสิทธิภาพ โดยความผูกพันในงานมีความสำคัญต่อองค์กร เนื่องจากความผูกพันในงานมักส่งผลให้เกิดแรงจูงใจที่อยากจะทำงานในสภาวะการที่ถูกกดดันจากการทำงาน ทำให้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีและมีทักษะในงานที่จะทำมากขึ้น (Bakker & Demerouti, 2011)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 เขต 33 สาขา และ 3 ศูนย์วิเคราะห์สินเชื่อ (Government Housing Bank, Northeastern Region, 2025)) เป็นอีกหน่วยงานหนึ่งที่มีความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรบุคคล ด้วยเป้าหมายเพื่อความอยู่รอดและการนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จนั้น หากพนักงานในองค์กรส่วนใหญ่มีความผูกพันในงาน จะมีความเต็มใจที่จะทำงานและมีความสุขในการทำงาน ย่อมส่งผลให้องค์กรสามารถขับเคลื่อนไปได้ตามเป้าหมายขององค์กร ผู้บริหารธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นถึงความสำคัญของ ความผูกพันในการทำงานอันแสดงถึงคือ ความกระตือรือร้นในการทำงาน การทุ่มเทอุทิศตนในงาน และการจดจ่อใส่ใจกับงาน อันจะทำให้ทำงานได้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร จึงมีความต้องการที่จะสร้างความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากความผูกพันของพนักงาน (Employee Engagement) เป็นปัจจัยสำคัญในความสำเร็จขององค์กร (Choudhury et al., 2019) เพื่อที่องค์กรจะสามารถอยู่รอดในการแข่งขันที่รุนแรง และยังคงส่งผลต่อการเติบโตของธุรกิจท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทั้งหลายที่เกิดขึ้น แต่ยังมีผู้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งความผูกพันในงานของพนักงานในองค์กรเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิเช่น ลักษณะงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน แรงจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการขององค์กร การทำงานเป็นทีม ภาวะความเป็นผู้นำด้านความสัมพันธ์กับหัวหน้างาน เป็นต้น ดังนั้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงต้องการทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงาน เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการเสริมสร้างความผูกพันในงานของพนักงานให้เพิ่มขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้ศึกษาซึ่งเป็นพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ จึงต้องการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาผลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาผลของปัจจัยจูงใจในการทำงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประยุกต์ใช้แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผูกพันในงาน ตามแนวคิดของ Schaufeli et al. (2006) คุณลักษณะงาน ตามแนวคิดของ Hackman and Oldham (1980) การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ตามแนวคิดของ Eisenberger et al. (1986) และปัจจัยจูงใจในการทำงานตามแนวคิดของ Herzberg (1998)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 474 คน โดยคำนวณมาจากการใช้สูตรของ Yamane (1973) ซึ่งกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 จำนวนจำนวน 217 คน ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 400 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและแม่นยำมากขึ้น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form) โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูลและดำเนินการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ดังนี้

- 5.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

- 5.2 สถิติอ้างอิง (Inference Statistic) ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้นแบบพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis) ซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 30 - 39 ปี ระดับการศึกษาปริญญาตรี อายุงาน (เฉพาะกับธนาคารอาคารสงเคราะห์) 1-10 ปี ตำแหน่งงานพนักงานธนาคาร รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 40,000 บาท ขึ้นไป

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาผลของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อลักษณะงานในภาพรวม

ตัวแปรต้น	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	ระดับความคิดเห็น
ด้านความหลากหลายของทักษะ	4.45	0.589	มากที่สุด
ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน	4.47	0.683	มากที่สุด
ด้านความสำคัญของงาน	4.25	0.737	มากที่สุด
ด้านความมีอิสระในการทำงาน	4.24	0.729	มากที่สุด
ด้านผลสะท้อนจากงาน	4.44	0.591	มากที่สุด
รวม	4.37	0.516	มากที่สุด

ตารางที่ 1 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อลักษณะงานในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน (ค่าเฉลี่ย 4.47) รองลงมาคือ ด้านความหลากหลายของทักษะ (ค่าเฉลี่ย 4.45) และด้านผลสะท้อนจากงาน (ค่าเฉลี่ย 4.44) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาผลของการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวม

ตัวแปรต้น	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ	4.41	0.618	มากที่สุด
ด้านความรู้ในงานและโอกาสก้าวหน้า	4.25	0.740	มากที่สุด
ด้านความมั่นคงในงาน	4.54	0.611	มากที่สุด
ด้านจิตอาารมณ์	4.49	0.629	มากที่สุด
ด้านการปฏิบัติงาน	4.55	0.605	มากที่สุด
รวม	4.45	0.555	มากที่สุด

ตารางที่ 2 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานที่มีต่อการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 4.55) รองลงมาคือ ด้านความมั่นคงในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.54) และด้านจิตอาารมณ์ (ค่าเฉลี่ย 4.49) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาผลของปัจจัยจูงใจในการทำงานต่อความผูกพันในงานของพนักงาน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แสดงตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยจูงใจในการทำงานของพนักงาน ในภาพรวม

ตัวแปรต้น	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	ระดับความคิดเห็น
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	4.61	0.534	มากที่สุด
ด้านการยอมรับนับถือ	4.41	0.660	มากที่สุด
ด้านลักษณะของงาน	4.41	0.653	มากที่สุด
ด้านความรับผิดชอบ	4.47	0.638	มากที่สุด
ด้านความก้าวหน้า	4.32	0.735	มากที่สุด
รวม	4.44	0.585	มากที่สุด

ตารางที่ 3 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานในภาพรวมในส่วนของปัจจัยจูงใจในการทำงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.61) รองลงมาคือ ด้านความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 4.47) และด้านการยอมรับนับถือ (ค่าเฉลี่ย 4.41) ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นต่อความผูกพันในงานของพนักงาน แสดงตามตารางที่ 4 **ตารางที่ 4** แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นต่อความผูกพันในงานของพนักงานในภาพรวม

ตัวแปรต้น	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)	ระดับความคิดเห็น
ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน	4.31	0.721	มากที่สุด
ด้านการทุ่มเทอุทิศตนในงาน	4.55	0.527	มากที่สุด
ด้านความจดจ่อใส่ใจ	4.58	0.517	มากที่สุด
รวม	4.48	0.539	มากที่สุด

ตารางที่ 4 พบว่า ระดับความคิดเห็นของพนักงานในภาพรวมในส่วนของความผูกพันในงานที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านความจดจ่อใส่ใจ (ค่าเฉลี่ย 4.58) รองลงมาคือ ด้านการทุ่มเทอุทิศตนในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.55) และด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน (ค่าเฉลี่ย 4.31) ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย แสดงตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
ค่าคงที่	0.810	0.146		5.565	<0.001*
คุณลักษณะงาน	0.070	0.041	0.067	4.689	0.029*
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร	0.312	0.050	0.321	6.287	<0.001*
ปัจจัยจูงใจในการทำงาน	0.446	0.049	0.484	9.095	<0.001*

R = 0.814, R² = 0.662, Adjusted R² = 0.659, Std. Error of the Estimate 0.31474,

หมายเหตุ: R คือ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์,

R² คือ ค่าความผันแปรของตัวแปรต้นที่สามารถอธิบายตัวแปรตามในตัวแบบเชิงเส้น,

Std. Error of the Estimate คือ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์,

F คือ ค่าสถิติทดสอบ F,

Sig. คือ ค่าระดับนัยสำคัญ

ตารางที่ 5 พบว่า แสดงผลจากการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยคุณลักษณะงาน ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และปัจจัยจูงใจในการทำงาน สามารถอธิบายความแปรปรวนของความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้ร้อยละ 66.2 (R² = 0.662) สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยคุณลักษณะงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig. = 0.029) นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานที่ 1 คุณลักษณะงานส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยคุณลักษณะงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเท่ากับ 0.070 (B = 0.070, t = 4.689) ซึ่งเป็นค่าบวก แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน หากปัจจัยคุณลักษณะงานเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความผูกพันในงานของพนักงาน จะเพิ่มขึ้น 0.070 หน่วย

ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.<0.001) นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานที่ 2 การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรที่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเท่ากับ 0.312 (B = 0.312, t = 6.287) ซึ่งเป็นค่าบวก แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของทั้งสองตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

หากปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความผูกพันในงานของพนักงานจะเพิ่มขึ้น 0.312 หน่วย

ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($Sig < 0.001$) นั่นคือ ยอมรับสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอยของปัจจัยจูงใจในการทำงาน ที่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าเท่ากับ 0.446 ($B = 0.446, t = 9.095$) ซึ่งเป็นค่าบวก แสดงให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งสองตัวแปรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน นั่นคือ หากปัจจัยจูงใจในการทำงาน เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความผูกพันในงานของพนักงานจะเพิ่มขึ้น 0.446 หน่วย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. องค์ประกอบเชิงลึกของแต่ละปัจจัยที่ส่งผลเด่น
 - 1) ด้านคุณลักษณะงาน พบว่า *ความมีอิสระในการทำงาน* และ *ความสำคัญของงาน* เป็นตัวผลักดันหลักที่สร้างแรงผูกพัน
 - 2) ด้านการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร *มิติ โอกาสก้าวหน้า* และ *การยอมรับคุณค่าของพนักงาน* มีอิทธิพลสูง
 - 3) ด้านปัจจัยจูงใจ *มิติ ความสำเร็จในงาน* และ *การยอมรับนับถือ* เป็นแรงกระตุ้นสำคัญ
2. ข้อค้นพบเชิงปฏิบัติ
 - 1) การออกแบบงานที่ชัดเจน มีคุณค่า และเปิดโอกาสให้ตัดสินใจเอง ช่วยเพิ่มความผูกพัน
 - 2) การสื่อสารและแสดงออกถึงการสนับสนุนจากองค์กรต่อพนักงาน ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ มีผลต่อความทุ่มเท
 - 3) การจัดระบบประเมินและให้รางวัลที่เป็นธรรม รวมถึงการพัฒนาเส้นทางความก้าวหน้า ส่งผลต่อการรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กร
3. นัยสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์
 - 1) ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาความผูกพันในงานไม่สามารถพึ่งปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง แต่ต้องบูรณาการการออกแบบงาน การสนับสนุน และแรงจูงใจ
 - 2) สามารถใช้ผลวิจัยเป็นแนวทางจัดทำนโยบาย HR เพื่อรักษาและเพิ่มความผูกพันของบุคลากรในระยะยาว

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” สามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

จากการศึกษาคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ด้านความหลากหลายของทักษะส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาปัจจัยคุณลักษณะงาน ด้านความหลากหลายของทักษะส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของซูชัย สมितिไกร และพงษ์จันทร์ ภูษาพานิชย์ (2560) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในงานของบุคลากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า คุณลักษณะงานด้านความหลากหลายของทักษะส่งผลต่อความผูกพันในงาน ด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cotič et al. (2025) ได้ศึกษาคุณลักษณะงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงาน ที่พบว่า คุณลักษณะงานด้านด้านความมีเอกลักษณ์ของงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานในประเทศสโลวีเนีย ในขณะที่ให้ผลการศึกษตรงกันข้ามกับงานวิจัยของ งานวิจัยของ Adiarani (2019) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงาน พบว่า ความมีเอกลักษณ์ของงานส่งผลทางบวกต่อความผูกพันในงาน ด้านความสำคัญของงานส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาปัจจัยคุณลักษณะงานด้านความสำคัญของงาน ไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cotič et al. (2025) ได้ศึกษาคุณลักษณะงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงาน พบว่า คุณลักษณะงาน ด้านความสำคัญของงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานทั้งในประเทศสโลวีเนียและมาเลเซีย จากผลการศึกษาปัจจัยคุณลักษณะงานด้านความมีอิสระในการทำงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adiarani (2019) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงาน พบว่า ความมีอิสระในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการศึกษาปัจจัยคุณลักษณะงานด้านผลสะท้อนจากงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adiarani (2019) ได้ทำการศึกษาผลกระทบของคุณลักษณะงานต่อความผูกพันในงาน พบว่า ผลสะท้อนจากงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความผูกพันในงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการศึกษาการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านผลตอบแทนและสวัสดิการส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษารับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านผลตอบแทนและสวัสดิการส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวภา นียากร และกนกกานต์ แก้วนุช (2562) ได้ศึกษาระบบการให้ค่าตอบแทน ผลประโยชน์และรางวัลเพื่อก่อให้เกิดความผูกพันทุ่มเทในงานของพนักงานธุรกิจโรงแรม พบว่า ค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับความผูกพันที่

พนักงานมีต้องงานและองค์กร การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านความมั่นคงในงานส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผลการศึกษาการรับรู้ การสนับสนุนจากองค์กรด้านความมั่นคงในงานไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพนักงานทำงานกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ซึ่งเป็นหน่วยงานวิสาหกิจซึ่งมีความมั่นคงอยู่แล้วพนักงานไม่มีความกังวลในการทำงาน ซึ่งผลการศึกษาไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gupta et al. (2022) ได้ศึกษาความมั่นคงในงาน ความสอดคล้องของค่านิยม และผลลัพธ์ของการทำงาน ที่มีผลต่อความผูกพันในงาน พบว่า ความมั่นคงในงานส่งผลต่อความผูกพันในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านจิตอากรม์ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผลการศึกษาปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านจิตอากรม์ ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิษา ป้อมภักดี และทิพย์วรรณ งามศักดิ์ (2565) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลและปัจจัยที่เป็นผลจากความผูกพันในงานกับความผูกพันในงานของบุคลากร พบว่า การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านจิตอากรม์มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ ความผูกพันในงาน การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจากผลการศึกษาการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านการปฏิบัติงาน ไม่ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากธนาคารมีความจำเป็นถึง การสนับสนุนเกี่ยวกับอุปกรณ์ เครื่องใช้สำนักงาน ที่อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานและให้บริการลูกค้าเป็นพื้นฐานของการทำงานจึงส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงาน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dai and Qin (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่องการรับรู้การสนับสนุนองค์กรและความผูกพันในงาน พบว่า การรับรู้การสนับสนุนองค์กรด้านการปฏิบัติงานและความผูกพันในงาน มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ

จากการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงานต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงานส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลการศึกษาปัจจัยจูงใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Digutsch and Diestel (2021) ได้ทำการศึกษาแรงจูงใจในการทำงานส่งผลต่อประสพการณ์การทำงานและความผูกพันในงาน: ปฏิสัมพันธ์ของระบบบุคลิกภาพ พบว่า ด้านความสำเร็จในการทำงาน ส่งผลความผูกพันในงานของพนักงานภาคบริการ ซึ่งผลของการศึกษาวิจัยนี้ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Owoeye et al. (2020) ได้ศึกษาแนวทางการให้การยอมรับและผลการปฏิบัติงานของพนักงานที่ส่งผลต่อความผูกพันในงาน ในบริบทของประเทศเคนยา พบว่า ปัจจัยด้านการให้การยอมรับนับถือมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความผูกพันในงานของพนักงานงานวิจัยของ Karaferis et al. (2022) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจและความผูกพันในงานของผู้ประกอบวิชาชีพ ด้านการแพทย์ พบว่า ปัจจัยจูงใจในการทำงานด้านการยอมรับนับถือ มีความสัมพันธ์กับความผูกพันในงานของ ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการแพทย์ และขัดแย้งกับงานวิจัยของ Nguyen et al. (2023) ได้ศึกษาพลวัตของแรงจูงใจ ความสมดุล

ระหว่างชีวิตและการทำงาน และความผูกพันในงานของพนักงานชาวเวียดนามในบริษัทข้ามชาติ พบว่า ปัจจัยด้านการยอมรับนับถือ มีอิทธิพลทางบวกต่อความผูกพันในงานของพนักงานชาวเวียดนาม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” พบว่า ในภาพรวมปัจจัยที่ศึกษา ประกอบด้วย ปัจจัยคุณลักษณะงาน ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร และปัจจัยจิตใจในการทำงาน ล้วนส่งผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ควรให้ความสำคัญในแต่ละด้านเรียงตามลำดับความสำคัญดังนี้

1. ปัจจัยจิตใจในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ธนาคารควรส่งเสริมปัจจัยจิตใจด้านความสำเร็จในการทำงาน โดยกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความท้าทาย พร้อมจัดให้มีระบบสนับสนุนจากหัวหน้างานตลอดกระบวนการทำงาน และจัดให้มีการยกย่องหรือให้รางวัลเมื่อบรรลุเป้าหมาย เพื่อให้พนักงานรู้สึกถึงความสำเร็จของตนเองและเกิดความผูกพันในงานอย่างแท้จริง

2. ปัจจัยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ด้านจิตอาารมณ์ ธนาคารควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางด้านจิตใจ โดยการฝึกอบรมหัวหน้างานให้มีภาวะผู้นำที่เข้าใจลูกทีม เปิดพื้นที่ให้พนักงานสามารถสื่อสารความรู้สึก และสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อให้พนักงานรู้สึกได้รับการยอมรับ เข้าใจ และได้รับกำลังใจอยู่เสมอ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความผูกพันในงานและความสุขในการทำงานระยะยาว

3. ปัจจัยคุณลักษณะงาน ด้านผลสะท้อนจากงาน ธนาคารควรส่งเสริมการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) อย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะจากหัวหน้างานหรือผ่านระบบงานที่สามารถแสดงผลได้อย่างชัดเจนและมีความโปร่งใส เพื่อให้พนักงานได้เรียนรู้จากผลการทำงานของตนเองทั้งในด้านที่ทำได้ดีและด้านที่ต้องพัฒนา ซึ่งจะช่วยเพิ่มความผูกพันในงานและปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากพนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ภูมิภาคอื่น ๆ เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ หรือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นต้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมพนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์มากที่สุด

2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากจากพนักงานธนาคาร พนักงานสัญญาจ้าง และลูกจ้างธนาคารของธนาคารอาคารสงเคราะห์เท่านั้น การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากพนักงานธนาคารต่างธนาคารทั้งที่เป็นรัฐวิสาหกิจและธนาคารของเอกชน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในงานของพนักงานธนาคารในประเทศไทย

References

- Bakker, A. B., & Demerouti, B. (2011). The job demands–resources model: Challenges for future research. *SA Journal of Industrial Psychology, 37*(2), a974.
<https://doi.org/10.4102/sajip.v37i2.974>
- Choudhury, A., Dutta, A., & Dutta, S. (2019). An analysis of employee happiness, engagement and organisational commitment in the banking sector of India. *International Journal of Economics and Business Research, 24*(1-2), 159-179.
- Chuchai Smithikrai, & Pongchan Phusaparnich. (2017). Factors influencing job engagement and organizational commitment of personnel at Chiang Mai University. *Kasetsart Journal of Social Sciences, 38*, 655–667.
- Cotič, L. P., Man, M. M. K., Soga, L. R., Konstantopoulou, A., & Lodorfos, G. (2025). Job characteristics for work engagement: Autonomy, feedback, skill variety, task identity, and task significance. *Global Business and Organizational Excellence, 202*, 1-11.
<https://doi.org/10.1002/joe.22295>
- Dai, K., & Qin, X. (2016). Perceived organizational support and employee engagement: Based on the research of organizational identification and organizational justice. *Open Journal of Social Sciences, 4*(12), 46-57.
- Digutsch, J., & Diestel, S. (2021). How achievement motive enactment shapes daily flow experience and work engagement: The interplay of personality systems. *Motivation and Emotion, 45*, 557-573.
- Eisenberger, R., Atingabili, S., Wang, W., Mensah, I. A., Tackie, E. A., Ahakwa, I., & Sarkodie, P. O. (1986). Perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology, 71*, 500-507.
- Government Housing Bank, Northeastern Region. (2025). Annual report. Khon Kaen: Government Housing Bank, Northeastern Region.
- Government Housing Bank. (2024). Government Housing Bank annual report. Bangkok: Government Housing Bank, Head Office.
- Government Housing Bank. (2025). Number of employees, February 2025 (Duplicated document). Bangkok: Government Housing Bank, Head Office.
- Adiarani, P. G. (2019). The effects of job characteristics on work engagement. *Russian Journal of Agricultural and Socio-Economic Sciences, 85*(1), 475-479.
<https://doi.org/10.18551/rjoas.2019-01.58>
- Gupta, A., Chakravorty, A., Garg, N., & Singh, P. (2022). Job security, value congruence, and work outcomes: Revisiting the mediating role of work engagement. *Global Knowledge, Memory and Communication, 73*(3), 391-411.

- Hackman, J. R., & Oldham, G. R. (1980). *Work redesign*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Herzberg, F. (1998). One more time: How do you motivate employees?. *Harvard Business Review*, 46, 53-62.
- Herzberg, F. (1998). *The hygiene-motivation theory*. São Paulo: Foundation Institute of Management.
- Karaferis, D., Aletras, V., Raikou, M., & Niakas, D. (2022). Factors influencing motivation and work engagement of healthcare professionals. *Materia Socio-Medica*, 34(3), 216-224.
- Nguyen, Q. V., Nguyen, H. N., & Phan, T. U. (2023). Unveiling the dynamics of motivation, work-life balance, and work engagement among Vietnamese employees in multinational corporations. *Problems and Perspectives in Management*, 21(3), 629-641.
- Owoeye, I., Kiiru, D., & Muli, J. (2020). Recognition practices and employee performance: Understanding work engagement as a mediating pathway in Kenyan context. *Journal of Human Resource Management*, 8(3), 163-171.
- Rhoades, L., Eisenberger, R., & Armeli, S. (2001). Affective commitment to the organization: The contribution of perceived organizational support. *Journal of Applied Psychology*, 86, 825-836.
- Saks, A. M. (2006). Antecedents and consequences of employee engagement. *Journal of Managerial Psychology*, 21(7), 600-619.
- Schaufeli, W. B., & Bakker, A. B. (2010). Defining and measuring work engagement: Bringing clarity to the concept. In A. B. Bakker & M. P. Leiter (Eds.), *Work engagement: A handbook of essential theory and research* (pp. 10-24). East Sussex: Psychology Press.
- Schaufeli, W. B., Bakker, A. B., & Salanova, M. (2006). The measurement of work engagement with a short questionnaire: A cross-national study. *Educational and Psychological Measurement*, 66(4), 701-716.
- Sunisa Pongphakdee, & Thipwana Ngamsak. (2022). Relationships between antecedents and outcomes of work engagement among personnel of the Department of Anesthesiology, Faculty of Medicine, Khon Kaen University. In Proceedings of the 10th National Conference on Business Administration and Accounting (pp. 2141–2154). Bangkok: Faculty of Business Administration, Kasetsart University.
- Tris Rating Co., Ltd.. (2024). Outlook for the commercial banking sector [Online]. Retrieved from <https://media.settrade.com/settrade/Documents/2024/Aug/270824-Tris-Bank.pdf>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row Publications.

Yaowapa Niyakon, & Kanokkan Kaewnut. (2019). Compensation, benefits, and reward systems for fostering engagement and dedication in the hotel business. Pichayathorn Graduate Journal, 14(2), 131–139.

การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ
ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี
A STUDY OF STRATEGIES TO INCREASE HOUSING LOAN APPROVALS FOR
SELF-EMPLOYED CUSTOMERS AT THE GOVERNMENT HOUSING BANK,
CHANTHABURI BRANCH

¹ตะวัน สมรุตโชติกุล, รัชดา ฐปทอง

¹Tawan Somrutshotikul, Ratchada Toopthong

¹มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

¹The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author's Email: 2411131621011@live4.utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี วิธีการศึกษาประกอบด้วย การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้อนุมัติ ประกอบด้วย ผู้จัดการสาขา หัวหน้างานสินเชื่อ พนักงานให้บริการสินเชื่อ ผู้ขอสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ และผู้ที่สนใจขอสินเชื่อ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี จำนวน 350 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ควรปรับกระบวนการให้ทันสมัย โดยใช้ระบบดิจิทัล โดยการปรับกระบวนการให้ทันสมัยผ่านระบบดิจิทัลเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในระยะเริ่มต้น เนื่องจากสามารถลดจุดอ่อนสำคัญของธนาคาร ช่วยเพิ่มโอกาสอนุมัติสินเชื่อแก่กลุ่มอาชีพอิสระได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ใช้เวลาและงบประมาณในระดับที่ควบคุมได้

คำสำคัญ : สินเชื่อที่อยู่อาศัย, อาชีพอิสระ, ธนาคารอาคารสงเคราะห์

Abstract

This independent study aimed to explore strategies for increasing housing loan approvals for self-employed customers at the Government Housing Bank, Chanthaburi Branch. The research methodology involved interviews with individuals related to loan approvals, including the branch manager, the head of the loan department, loan service officers, approved

loan applicants, and prospective loan applicants of the Government Housing Bank, Chanthaburi Branch, totaling 30 participants. The sample group was selected using purposive sampling. Additionally, data were collected via questionnaires from 350 self-employed customers of the branch, using both purposive and simple random sampling methods. Data collection was conducted in person through online questionnaires. The findings revealed that the most suitable initial strategy to increase housing loan approvals for self-employed customers at the Government Housing Bank, Chanthaburi Branch is to modernize the process through digital systems. This modernization would address key weaknesses of the bank, significantly increase approval opportunities for self-employed customers, and achieve tangible results while maintaining control over time and budget.

Keywords : Housing Loan, Self-Employed, Government Housing Bank

บทนำ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ ที่มีพันธกิจสำคัญในการส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยเน้นการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม พร้อมเงื่อนไขที่ยืดหยุ่น เพื่อให้ประชาชนกลุ่มรายได้ปานกลางถึงรายได้น้อยสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้อย่างทั่วถึง (Government Housing Bank, 2025)

อีกทั้ง ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นสถาบันการเงินที่มีภารกิจหลักในการสนับสนุนการซื้อที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่มีรายได้น้อยและปานกลาง อย่างไรก็ตาม ในการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่ลูกค้าอาชีพอิสระ ธอส. พบกับความท้าทายหลายประการ โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระที่มีลักษณะเฉพาะในด้านรายได้ที่ไม่มั่นคงและมักขาดเอกสารทางการเงินที่ใช้ในการพิจารณาสินเชื่อ เช่น เอกสารการเสียภาษีหรือเอกสารรายได้ที่เป็นทางการ (Government Housing Bank, 2025)

กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี แม้ว่าจะมีความต้องการสินเชื่อที่อยู่อาศัยสูง แต่ด้วยความไม่มั่นคงของรายได้และการขาดเอกสารทางการเงินที่ชัดเจน จึงทำให้การเข้าถึงสินเชื่อของพวกเขามีความยากลำบาก ซึ่งเป็นปัญหาที่ธนาคารต้องเผชิญ โดยอาจทำให้ยอดการปล่อยสินเชื่อในกลุ่มนี้ค่อนข้างต่ำกว่าที่คาดหวัง (Government Housing Bank, 2025)

สำหรับธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี พบว่าปริมาณการอนุมัติสินเชื่อในกลุ่มอาชีพอิสระยังต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ แม้ว่าจะมีความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้เพิ่มสูงขึ้น โดยปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่

1. ข้อจำกัดด้านเอกสารรายได้ที่ไม่เป็นทางการของลูกค้า
2. ความไม่ชัดเจนหรือซับซ้อนของแนวทางพิจารณาสินเชื่อ ที่ต้องใช้ดุลยพินิจอย่างมาก
3. ความไม่พร้อมของพนักงานขาดความชำนาญในการวิเคราะห์รายได้ของกลุ่มอาชีพอิสระ
4. การขาดเครื่องมือเทคโนโลยีในการสนับสนุนการวิเคราะห์รายได้และความเสี่ยง

5. ความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติ ทำให้ลูกค้าหันไปใช้บริการกับสถาบันการเงินอื่นที่อนุมัติรวดเร็วกว่า

แม้ธนาคารจะมีแนวทางส่งเสริมการเข้าถึงสินเชื่อของกลุ่มอาชีพอิสระ เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับเอกสารที่จำเป็น อาทิ บัญชีเงินฝากย้อนหลัง 6 เดือน และหลักฐานการประกอบอาชีพอื่นๆ แต่ในทางปฏิบัติยังพบข้อจำกัดในกระบวนการพิจารณาและการสนับสนุนจากระบบภายในอยู่มาก (Government Housing Bank, 2025)

ดังนั้น การศึกษาแนวทางการเพิ่มปริมาณยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัยของลูกค้าอาชีพอิสระในเขตพื้นที่จังหวัดจันทบุรี จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปัจจัยที่เป็นอุปสรรค พร้อมหาแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงกระบวนการพิจารณา และวางกลยุทธ์การให้บริการที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้านการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ และการออกแบบผลิตภัณฑ์สินเชื่อที่สอดคล้องกับลักษณะรายได้ของลูกค้า เพื่อให้สาขาจันทบุรีสามารถขยายฐานลูกค้าและเพิ่มยอดสินเชื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต (Government Housing Bank, 2025)

ลักษณะรายได้และเอกสารที่แตกต่างกันระหว่างลูกค้าอาชีพประจำและอาชีพอิสระเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อพิจารณาสินเชื่อ ธนาคารควรพัฒนากระบวนการที่มีความยืดหยุ่น และใช้เครื่องมือเทคโนโลยีร่วมในการประเมินรายได้ของกลุ่มอาชีพอิสระ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพิ่มยอดสินเชื่อในระยะยาว (Government Housing Bank, 2025)

การเปรียบเทียบลูกค้าอาชีพประจำทั่วไประหว่างลูกค้าอาชีพอิสระของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี พบว่า มีความแตกต่างที่สำคัญในหลายมิติที่ส่งผลกระทบต่อเข้าถึงสินเชื่อที่อยู่อาศัยอย่างมีนัยสำคัญ ลูกค้าอาชีพประจำมีลักษณะรายได้ที่มั่นคงแน่นอน มีหลักฐานทางการเงินที่ชัดเจน เช่น สลิปเงินเดือนและหนังสือรับรองรายได้ ทำให้การประเมินความสามารถในการชำระหนี้ของธนาคารสามารถดำเนินการได้โดยง่าย ในขณะที่ลูกค้าอาชีพอิสระมีรายได้ไม่แน่นอน ผันผวนตามฤดูกาลและเศรษฐกิจ ซึ่งทำให้การพิจารณาสินเชื่อมีความซับซ้อนมากกว่า กลุ่มลูกค้าอาชีพประจำสามารถแสดงเอกสารรายได้จากหน่วยงานราชการหรือองค์กรเอกชนที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น สลิปเงินเดือน และบัญชีเงินเดิมนย้อนหลัง ขณะที่ลูกค้าอาชีพอิสระจำเป็นต้องใช้เอกสารรายได้ทางเลือกจำนวนมาก เช่น Statement หลายบัญชี ใบเสร็จ รายรับรายจ่าย รูปถ่ายกิจการ ใบอนุญาตประกอบธุรกิจ ฯลฯ ซึ่งสร้างภาระด้านเอกสารให้กับลูกค้าและเจ้าหน้าที่ธนาคารอย่างมาก กลุ่มอาชีพประจำที่ทำงานในองค์กรที่มี MOU กับธนาคารจะได้รับสิทธิพิเศษ เช่น ดอกเบี้ยต่ำหรือเงื่อนไขผ่อนชำระที่ผ่อนคลาย ขณะที่กลุ่มอาชีพอิสระไม่ได้รับสิทธิพิเศษลักษณะนี้ และกลุ่มอาชีพประจำมีโอกาสได้รับอนุมัติสินเชื่อสูง หากมีอายุงานเกิน 1 ปี และรายได้ชัดเจน (Government Housing Bank, 2025)

จากรายงานจากระบบ ghb system ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี (2568) ดังกล่าว พบว่าในช่วงระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่ปี 2565 ถึง 2567 การเปรียบเทียบยอดสินเชื่อระหว่างผู้ประกอบการอาชีพประจำและผู้ประกอบการอาชีพอิสระของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี สะท้อนให้เห็นถึงแนวโน้มที่แตกต่างกันอย่างชัดเจนระหว่างสองกลุ่มอาชีพนี้ (Government Housing Bank, 2025)

สำหรับกลุ่มอาชีพประจำ ยอดสินเชื่อที่ปล่อยออกไปในแต่ละปีมีมูลค่าสูงกว่าตัวเลขเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2565 ยอดสินเชื่อสูงถึง 138.97% ของเป้าหมาย แสดงถึงความต้องการสินเชื่อของกลุ่มลูกค้า

อาชีพประจำที่แข็งแกร่งและการอนุมัติสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ แม้ในปี 2566 เปอร์เซ็นต์จะลดลงมาอยู่ที่ 105.36% แต่ก็ยังถือว่าเกินเป้าหมาย และในปี 2567 ตัวเลขกลับเพิ่มขึ้นอีกครั้งเป็น 112.77% สะท้อนถึงความมั่นคงในการปล่อยสินเชื่อแก่กลุ่มอาชีพประจำ ที่ธนาคารสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Government Housing Bank, 2025)

ในทางกลับกัน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระกลับแสดงผลลัพธ์ที่สวนทางกันอย่างชัดเจน ยอดสินเชื่อที่ปล่อยออกในปี 2565 คิดเป็นเพียง 75.21% ของเป้าหมาย และแนวโน้มยังคงลดลงในปีถัดมา โดยในปี 2566 อยู่ที่ 57.44% และลดต่ำลงอีกในปี 2567 เหลือเพียง 44.92% เท่านั้น ซึ่งบ่งชี้ถึงอุปสรรคหรือข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ธนาคารไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการปล่อยสินเชื่อให้กับกลุ่มอาชีพอิสระได้ อาจเป็นเพราะลักษณะรายได้ที่ไม่แน่นอน ความยากในการตรวจสอบสถานะทางการเงิน หรือเงื่อนไขด้านหลักประกันที่ไม่เอื้ออำนวย (Government Housing Bank, 2025)

ภาพรวมจากข้อมูลนี้สะท้อนถึงความแตกต่างด้านความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนระหว่างกลุ่มอาชีพประจำและอาชีพอิสระ ซึ่งอาจนำไปสู่ความเหลื่อมล้ำในการสนับสนุนทางการเงิน หากไม่มีมาตรการเฉพาะหรือการปรับแนวทางในการให้สินเชื่อที่ตอบโจทย์กลุ่มอาชีพอิสระได้อย่างเหมาะสม ธนาคารอาจต้องพิจารณาปรับกระบวนการพิจารณาสินเชื่อ หรือส่งเสริมช่องทางอื่น ๆ เช่น การอบรมการบริหารการเงิน การจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย หรือการใช้ข้อมูลทางเลือกในการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของผู้ประกอบการอาชีพอิสระในอนาคต (Government Housing Bank, 2025)

สินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรีสำหรับลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระนั้น มีกระบวนการพิจารณาที่ยืดหยุ่นมากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องของการพิจารณารายได้จากอาชีพอิสระที่อาจไม่ได้มีการยืนยันจากเอกสารทางการเงินที่เป็นทางการ โดยลูกค้าจะต้องจัดเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วน และผ่านการประเมินมูลค่าของหลักประกันที่ใช้ในการขอสินเชื่อ (Government Housing Bank, 2025)

นอกจากนี้ บุคลากรของธนาคารที่ให้บริการสินเชื่อแก่ลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระยังอาจขาดทักษะหรือความเข้าใจที่จำเป็นในด้านการวิเคราะห์และให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับลักษณะของกลุ่มลูกค้าดังกล่าว ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อให้บริการและการเพิ่มยอดสินเชื่อในระยะยาว (Government Housing Bank, 2025) การพัฒนาทักษะของบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การพัฒนาแนวทางการให้บริการที่เหมาะสมและการเพิ่มทักษะความสามารถของบุคลากรจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ลูกค้าอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการขอสินเชื่อที่อยู่อาศัยแต่ขาดการสนับสนุนที่เหมาะสม (Government Housing Bank, 2025) การศึกษาปัญหานี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทางเลือกใหม่ ๆ ในการบริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยให้เหมาะสมกับลูกค้าอาชีพอิสระและเพิ่มยอดสินเชื่อในพื้นที่จังหวัดจันทบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การเพิ่มปริมาณยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัยสำหรับลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระมีความสำคัญทั้งในด้านการขยายฐานลูกค้าของธนาคาร และการสนับสนุนความเป็นอยู่ของกลุ่มคนในสังคมที่มีศักยภาพในการชำระหนี้ แต่ไม่สามารถพิสูจน์รายได้ที่มั่นคงต่อเนื่องได้จากหลักฐานทางการเงินตามที่ธนาคารกำหนด ซึ่งจะส่งผลให้ธนาคารอาคารสงเคราะห์มีโอกาสในการเติบโตทางธุรกิจในด้านสินเชื่อที่อยู่อาศัย และยังสามารถเสริมสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับกลุ่มอาชีพอิสระในพื้นที่จันทบุรี (Government Housing Bank, 2025)

ปัจจุบันธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรีพบว่า กลุ่มลูกค้าผู้ประกอบการอาชีพอิสระมีอัตราการขอสินเชื่อที่อยู่อาศัยต่ำ เนื่องจากข้อจำกัดในการยื่นยื่นรายได้ที่ไม่เป็นทางการ การปรับนโยบายสินเชื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มนี้จึงเป็นการเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงสินเชื่อของกลุ่มอาชีพอิสระ ซึ่งสามารถเพิ่มยอดสินเชื่อให้กับธนาคารและเป็นการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่จันทบุรีได้ (Government Housing Bank, 2025)

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์ในการสำรวจและวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระในการเลือกใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้มียอดขายมากกว่าเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค และเหมาะสมกับกลุ่มอาชีพอิสระ และสามารถนำไปปรับปรุงออกแบบสินเชื่อที่อยู่อาศัยให้มีความเหมาะสมกับความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี” มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

6. ประเภทของงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
7. ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลกับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้อนุมัติ ประกอบด้วย ผู้จัดการสาขา หัวหน้างานสินเชื่อ พนักงานให้บริการสินเชื่อ และผู้ขอสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จากลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากการทำแบบสอบถามเพื่อตอบแบบสอบถาม โดยมีการเก็บรวบรวม ข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร เพื่อเป็นการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาโดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

8. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้อนุมัติ ประกอบด้วย ผู้จัดการสาขา หัวหน้างานสินเชื่อ พนักงานให้บริการสินเชื่อ ผู้ขอสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติ และผู้ที่สนใจขอสินเชื่อ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขา จันทบุรี ประชากรกลุ่มนี้ได้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ จำนวน 30 คน และประชากรกลุ่มที่ 2 คือ ลูกค้ายกกลุ่มอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี 350 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโรยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, as cited in Thanin Sincharu, 2021) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ 0.05

9. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

10. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form)

11. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และดำเนินการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

12. สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้ายกอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี” ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างมีอายุ 41-50 ปี และระยะเวลาที่ทำอาชีพอิสระ 11-15 ปี

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้ายกอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี แสดงตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้ายกอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี โดยรวม

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้ายกอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี	\bar{x}	S.D	ระดับความคิดเห็น
ปัจจัยภายใน	3.75	0.738	มาก
ปัจจัยภายนอก	3.83	0.750	มาก

ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัย แก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี	\bar{X}	S.D	ระดับความคิดเห็น
รวม	3.79	0.745	มาก

ตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.745) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ปัจจัยภายนอก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.750) รองลงมา คือ ปัจจัยภายใน ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.738) ตามลำดับ

จากข้อมูลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ผลการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี โดยภาพรวมของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถสรุปเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths) เจ้าหน้าที่เข้าใจลูกค้า, ธนาคารมีชื่อเสียง, สามารถใช้ข้อมูลไม่เป็นทางการช่วยประเมินรายได้

จุดอ่อน (Weaknesses) นโยบายยังไม่รองรับรายได้ไม่แน่นอน, กระบวนการอนุมัติซับซ้อน, ไม่มี scoring หรือเครื่องมือดิจิทัลเฉพาะ

โอกาส (Opportunities) ความต้องการสินเชื่อในกลุ่มอาชีพอิสระสูงขึ้น, เทคโนโลยีช่วยวิเคราะห์รายได้, รัฐสนับสนุนนโยบายให้เข้าถึงสินเชื่อ

อุปสรรค (Threats) คู่แข่งเร็วและยืดหยุ่นกว่า, ลูกค้าขาดความรู้การวางแผนทางการเงิน, เศรษฐกิจท้องถิ่นผันผวน

2. ผลการวิเคราะห์การนำเสนอแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา โดยรวบรวมมาวิเคราะห์รูปแบบกลยุทธ์ เพื่อกำหนดปัจจัยเชิงกลยุทธ์ (TOWs Matrix) ดังนี้ กลยุทธ์เชิงรุก กลยุทธ์เชิงป้องกัน กลยุทธ์เชิงแก้ไข และกลยุทธ์เชิงรับ เพื่อนำไปกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหา และนำมาจัดทำแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ดังนี้

1. **กลยุทธ์เชิงรุก (S,O):** พัฒนา credit scoring ที่ยืดหยุ่น ใช้เทคโนโลยีร่วมกับความเข้าใจของเจ้าหน้าที่ เพื่อคว้าโอกาสในตลาดที่ขยายตัว
2. **กลยุทธ์เชิงแก้ไข (W,O):** ปรับขั้นตอนให้ทันสมัย ใช้ระบบดิจิทัลช่วยลดอุปสรรคเรื่องเอกสาร
3. **กลยุทธ์เชิงป้องกัน (S,T):** ใช้จุดแข็งในเรื่องภาพลักษณ์และความเข้าใจลูกค้า สู้กับความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจและการแข่งขัน

4. กลยุทธ์เชิงรับ (W,T): ออกแบบผลิตภัณฑ์เฉพาะ และทำระบบประเมินออนไลน์ เพื่อลดความกลัวของลูกค้าและลดจุดอ่อนภายใน

จากการเลือกแนวทางทั้ง 4 แนวทาง ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการประเมินทางเลือกในแต่ละแนวทางสำหรับการแก้ปัญหา ซึ่งช่วยในการตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในการเพิ่มยอดขายของกลุ่มลูกค้าอาเซียน โดยใช้เกณฑ์การประเมินหลัก 4 ด้าน คือ ประสิทธิภาพ ความเป็นไปได้ ระยะเวลา และความคุ้มค่า โดยการประเมินทางเลือกจะใช้การให้คะแนนว่าทางเลือกใดมีความสำคัญและเหมาะสมในการแก้ปัญหามากที่สุด โดยผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากผู้จัดการสาขาเป็นผู้ให้คะแนนในการประเมินทางเลือก ผู้จัดการสาขาและผู้วิจัยเลือกแนวทางเลือกที่ 2 เป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหา ซึ่งเหมาะสมและสามารถดำเนินการได้ทันทีสำหรับธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ดังนี้

ทางเลือกที่แนะนำ: แนวทาง WO – “ปรับกระบวนการให้ทันสมัย โดยใช้ระบบดิจิทัล”

เหตุผลที่แนะนำ:

1. ประสิทธิภาพสูง: ช่วยลดขั้นตอนและเอกสารในการขอสินเชื่อ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของกลุ่มอาเซียน
2. ความเป็นไปได้สูง: สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น เว็บไซต์ธนาคาร และระบบออนไลน์ ร่วมกับการปรับปรุงบางส่วน
3. เห็นผลเร็ว: เริ่มใช้บางฟีเจอร์ เช่น ระบบ Pre-Approval ออนไลน์ ได้ภายใน 3-6 เดือน
4. ความคุ้มค่า: ใช้งบประมาณระดับปานกลาง แต่ได้ผลคุ้มค่าทั้งในด้านความพึงพอใจของลูกค้าและความเร็วในการอนุมัติ

แนวทางดำเนินการประกอบด้วย:

1. พัฒนาระบบ Pre-Approval Online สำหรับลูกค้าอาเซียนให้สามารถตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น
2. แปลงเอกสารประกอบการกู้ให้เป็นดิจิทัล เพื่อความสะดวก ลดเวลาตรวจสอบ
3. ลดขั้นตอนอนุมัติสินเชื่อ โดยปรับโฟลว์ให้สั้นลง และใช้ระบบอัตโนมัติเข้ามาช่วย
4. อบรมเจ้าหน้าที่สาขา ให้เข้าใจและใช้เครื่องมือดิจิทัลได้คล่อง

การปรับกระบวนการให้ทันสมัยผ่านระบบดิจิทัลเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในระยะเริ่มต้น เนื่องจากสามารถลดจุดอ่อนสำคัญของธนาคาร ช่วยเพิ่มโอกาสอนุมัติสินเชื่อแก่กลุ่มอาเซียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ใช้เวลาและงบประมาณในระดับที่ควบคุมได้

ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ (Key Performance Indicators: KPIs) ของการดำเนินกลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาเซียน ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี โดยจำนวนคำขอสินเชื่อของกลุ่มอาเซียนที่เพิ่มขึ้น มีเป้าหมายเพิ่มขึ้น มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 20 ภายใน 12 เดือน อัตราการอนุมัติสินเชื่อในกลุ่มอาเซียน มีเป้าหมายเพิ่มขึ้น มากกว่าหรือเท่ากับร้อยละ 10 ภายใน 12 เดือน ระยะเวลาเฉลี่ยในการอนุมัติสินเชื่อ ลดลงเหลือ มากกว่าหรือเท่ากับ 15 วัน จำนวนผู้ใช้บริการผ่านระบบ Pre-Approval Online มีเป้าหมาย มากกว่าหรือเท่ากับ 500 ราย ภายใน 6 เดือน ความพึงพอใจของลูกค้าอาเซียน มีเป้าหมายคะแนน

เฉลี่ย มากกว่าหรือเท่ากับ 4.0 และอัตราหนี้เสีย (NPL) ในกลุ่มอาชีพอิสระ มีเป้าหมายไม่เกินร้อยละ 3 ของยอดปล่อยใหม่

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. แนวโน้มเทคโนโลยีการให้สินเชื่อ (Digital Lending Trends)

1) การใช้ AI Credit Scoring ที่วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมทางการเงินจากหลายแหล่ง เช่น Digital Wallet, E-commerce, Social Media

2) ระบบ Open Banking ที่ให้ธนาคารเข้าถึงข้อมูลธุรกรรมของลูกค้าจากสถาบันการเงินอื่น เพื่อการประเมินความสามารถชำระหนี้อย่างแม่นยำ

3) การใช้ e-KYC (Electronic Know Your Customer) ลดขั้นตอนเอกสารและการเดินทาง

2. การใช้ข้อมูลทางเลือก (Alternative Data)

1) การวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือจากพฤติกรรมการชำระบิล ค่าน้ำ-ค่าไฟ-ค่าโทรศัพท์

2) การนำข้อมูลภาษีและข้อมูลการชำระเงิน COD มาใช้เป็นหลักฐานเสริม

3. กลยุทธ์การออกแบบผลิตภัณฑ์สินเชื่อเฉพาะกลุ่ม (Tailored Loan Products)

1) สินเชื่อที่ปรับงวดผ่อนชำระตามฤดูกาลสำหรับอาชีพที่รายได้ขึ้นกับฤดู เช่น เกษตรกร

2) สินเชื่อที่มี Payment Holiday หรือพักชำระบางเดือนสำหรับผู้ที่มีรายได้ไม่สม่ำเสมอ

4. การเสริมทักษะบุคลากร (Staff Upskilling)

1) อบรมเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจลักษณะการเงินของอาชีพอิสระและธุรกิจขนาดเล็ก

2) เพิ่มทักษะด้านการให้คำปรึกษาด้านการจัดทำเอกสารรายได้ให้ลูกค้า

5. แนวทางการสร้างความเชื่อมั่นและการตลาดเฉพาะกลุ่ม

1) จัดสัมมนา/เวิร์กช็อปด้านการเงินสำหรับผู้ประกอบอาชีพอิสระในชุมชน

2) ใช้สื่อออนไลน์และ Influencer ในกลุ่มอาชีพอิสระเพื่อสร้างการรับรู้

3) ทำ Partnership กับแพลตฟอร์มอาชีพอิสระ เช่น Grab, Shopee, Lazada เพื่อออก

ผลิตภัณฑ์ร่วม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี” สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี

จากการศึกษาปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี พบว่า ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการ

ให้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยแก่กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี อยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าทั้งโครงสร้างภายในของธนาคาร และสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีภายนอก ต่างมีอิทธิพลต่อความสามารถในการปล่อยสินเชื่อแก่ลูกค้าอาชีพอิสระ โดยเฉพาะในด้านปัจจัยภายใน เช่น ความเข้าใจลูกค้า ความเชื่อมั่นในธนาคาร และความสามารถของเจ้าหน้าที่ในการประเมินรายได้จากข้อมูลไม่เพียงพอ การถือเป็นจุดแข็งที่ธนาคารสามารถใช้ต่อยอดได้ ในขณะที่เดียวกัน จุดอ่อนที่สำคัญ เช่น ความล่าช้าในการอนุมัติ การขาดระบบดิจิทัล และนโยบายที่ยังไม่ยืดหยุ่นกับรายได้ไม่แน่นอน กลับเป็นอุปสรรคที่ผู้กู้ประสบปัญหาในการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึกและสรุป SWOT Analysis ที่ได้รับไปในปี 2018 ผลลัพธ์ดังกล่าวยังสอดคล้องกับ ณัชชา ราชโสภา และรินรดา แสงบัว (2567) พบว่า ปัญหาหลักของยอดสินเชื่อลดลง ได้แก่ ความล่าช้าในการอนุมัติ และเงื่อนไขที่เข้มงวด ซึ่งตรงกับจุดอ่อน (W2, W1) ที่ระบุไว้ในงานวิจัยนี้ และแนวทางที่เสนอ เช่น การปรับปรุงช่องทางบริการ การใช้พนักงานเชิงรุก สอดคล้องกับแนวทาง WO ในการปรับกระบวนการผ่านระบบดิจิทัล อีกทั้งยังสอดคล้องกับ ศรีธัญญา จันทนาคร (2566) ระบุว่าผู้ประกอบการอาชีพอิสระมักถูกจำกัดวงเงินสินเชื่อจากเกณฑ์รายได้แบบเคร่งครัด และต้องอาศัยเอกสารทางการเงินที่สอดคล้อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของงานวิจัยนี้ที่ระบุว่า ควรออกแบบระบบประเมินรายได้ให้เหมาะกับกลุ่มที่ไม่มีรายได้ประจำ และจัดทำระบบ Pre-Approval Online เพื่อช่วยให้ลูกค้าเตรียมความพร้อม และชี้ให้เห็นว่าเกณฑ์รายได้ของสถาบันการเงินที่เข้มงวด ส่งผลให้ผู้ประกอบการอาชีพอิสระถูกจำกัดวงเงินสินเชื่อ ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยที่เสนอให้ปรับระบบการประเมินรายได้ให้เหมาะกับกลุ่มลูกค้าที่ไม่มีรายได้แน่นอน และแตกต่างกับงานวิจัยของ Soh (2018) เน้นว่าปัจจัยฝั่งธนาคาร เช่น funding ratio และ capital ratio มีอิทธิพลสูงสุดต่อการอนุมัติสินเชื่อ มากกว่าปัจจัยฝั่งลูกค้า ซึ่งต่างจากข้อเสนอของงานวิจัยนี้ที่เน้นการปรับกระบวนการบริการและความพร้อมของผู้กู้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อนำเสนอแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี

จากการศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ผู้วิจัยเสนอทางเลือกที่แนะนำ แนวทาง WO “ปรับกระบวนการให้ทันสมัย โดยใช้ระบบดิจิทัล” โดยทางเลือกนี้จะทำให้มีประสิทธิภาพสูง ช่วยลดขั้นตอนและเอกสารในการขอสินเชื่อ ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญของกลุ่มอาชีพอิสระ ความเป็นไปได้สูง สามารถใช้โครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ เช่น เว็บไซต์ธนาคาร และระบบออนไลน์ ร่วมกับการปรับปรุงบางส่วน เห็นผลเร็ว เริ่มใช้บางฟีเจอร์ เช่น ระบบ Pre-Approval ออนไลน์ ได้ภายใน 3-6 เดือน และความคุ้มค่า ใช้งบประมาณระดับปานกลาง แต่ได้ผลคุ้มค่าทั้งในด้านความพึงพอใจของลูกค้าและความเร็วในการอนุมัติ โดยแนวทางดำเนินการประกอบด้วย การพัฒนาระบบ Pre-Approval Online สำหรับลูกค้าอาชีพอิสระให้สามารถตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น แปลงเอกสารประกอบการกู้ให้เป็นดิจิทัล เพื่อความสะดวก ลดเวลาตรวจสอบ ลดขั้นตอนอนุมัติสินเชื่อ โดยปรับโฟลว์ให้สั้นลง และใช้ระบบอัตโนมัติเข้ามาช่วย และอบรมเจ้าหน้าที่สาขา ให้เข้าใจและใช้เครื่องมือดิจิทัลได้คล่อง ซึ่งการปรับกระบวนการให้ทันสมัยผ่านระบบดิจิทัลเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุดในระยะเริ่มต้น เนื่องจากสามารถลดจุดอ่อนสำคัญของธนาคาร ช่วยเพิ่มโอกาสอนุมัติสินเชื่อแก่กลุ่มอาชีพอิสระได้อย่างเป็นรูปธรรม ในขณะที่ใช้เวลาและงบประมาณในระดับที่ควบคุมได้ นอกจากนี้แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวโน้มในอุตสาหกรรมการเงินในปัจจุบัน ที่ธนาคารพาณิชย์ชั้นนำได้เริ่มพัฒนา

ระบบ pre-approval และ credit scoring แบบไม่พึ่งเอกสาร โดยอิงจากพฤติกรรมดิจิทัลและธุรกรรมออนไลน์ ซึ่งธนาคารอาคารสงเคราะห์สามารถนำมาใช้เป็นต้นแบบได้ การอบรมเจ้าหน้าที่ให้เข้าใจเทคโนโลยีดิจิทัลก็ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากความสามารถของบุคลากรเป็นตัวแปรที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จของนโยบายนี้ ทั้งนี้ยังเชื่อมโยงกับผลวิจัยของ ณัชชา ราชโสภา และรินรดา แสงบัว (2567) เสนอแนวทางการพัฒนาช่องทางการให้บริการและการใช้พนักงานเชิงรุก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทาง WO (ปรับกระบวนการให้ทันสมัยโดยใช้ระบบดิจิทัล) ที่เสนอในงานนี้ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณญา จันทนาคร (2566) สนับสนุนการเตรียมความพร้อมของผู้กู้ผ่านการให้ความรู้ และการใช้ระบบ Pre-Approval เพื่อประเมินคุณสมบัติล่วงหน้า ซึ่งเป็นหัวใจของแนวทางดิจิทัลที่ผู้วิจัยนำเสนอ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar (2020) พบว่า สิทธิประโยชน์ทางภาษี และระบบผ่อนชำระที่ยืดหยุ่น (EMI) ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้กู้ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพอิสระ ซึ่งสนับสนุนข้อเสนอในการออกแบบผลิตภัณฑ์เฉพาะกลุ่มของงานวิจัยนี้ และแตกต่างกับ Khumpaisal et al. (2017) ยังคงเน้นการประเมินคุณสมบัติผู้กู้แบบดั้งเดิม เช่น “6C” โดยเฉพาะ Character และ Capacity ซึ่งแตกต่างจากแนวทางที่งานวิจัยนี้เสนอที่เน้นการใช้เทคโนโลยี เช่น ระบบอัตโนมัติและเอกสารดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อที่อยู่อาศัย กลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาจันทบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังสาขาอื่นของธนาคารอาคารสงเคราะห์ เพื่อเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล และตรวจสอบความสอดคล้องของปัญหาในบริบทที่กว้างขึ้น
2. ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างพฤติกรรมผู้กู้กับเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ความเข้าใจในการใช้ระบบ Pre-Approval Online หรือความคาดหวังต่อระบบอนุมัติสินเชื่ออัตโนมัติ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมในการพัฒนาเทคโนโลยีที่ตอบโจทย์จริง
3. พัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมของผู้ประกอบอาชีพอิสระในการขอสินเชื่อ เช่น แบบประเมินระดับการเตรียมเอกสาร ความรู้ด้านการวางแผนการเงิน หรือทัศนคติที่มีต่อธนาคาร เพื่อใช้เป็นดัชนีในงานวิจัยต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ปรับกระบวนการอนุมัติให้เหมาะสมกับกลุ่มอาชีพอิสระ โดยยืดหยุ่นเกณฑ์รายได้ ใช้ข้อมูลธุรกรรมทางบัญชี พฤติกรรมการเงิน และเทคโนโลยี digital scoring แทนการยึดเอกสารรายได้แบบเดิม
2. พัฒนาและสื่อสารช่องทางดิจิทัลอย่างเป็นระบบ เช่น เว็บไซต์และแอปพลิเคชันของธนาคาร ควร มีระบบ Pre-Approval ที่ใช้งานง่าย พร้อมมีคลิปวิดีโอหรือแชทบอตให้คำแนะนำการเตรียมตัวขอสินเชื่อ
3. อบรมเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับเครื่องมือดิจิทัลและเทคนิคการสื่อสารกับกลุ่มอาชีพอิสระเพื่อให้สามารถให้คำแนะนำได้อย่างตรงจุด และสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้าที่ขาดหลักฐานทางรายได้
4. ออกแบบผลิตภัณฑ์สินเชื่อเฉพาะกลุ่ม เช่น โปรแกรมผ่อนชำระที่ยืดหยุ่นสำหรับผู้มีรายได้ไม่แน่นอน หรือสินเชื่อพร้อมแนวทางเตรียมความพร้อมล่วงหน้า (เช่น “สินเชื่อพร้อมเอกสาร”)

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระกับกลุ่มผู้มีรายได้ประจำ เพื่อให้เห็นความแตกต่างเชิงลึกด้านพฤติกรรม ความคาดหวัง และอุปสรรคในการขอสินเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้สามารถออกแบบผลิตภัณฑ์หรือกระบวนการที่ตอบโจทย์แต่ละกลุ่มได้อย่างตรงจุด
2. ควรเก็บข้อมูลจากหลากหลายพื้นที่หรือภูมิภาค เช่น สาขานาการในเขตเมืองใหญ่ เทียบกับเขตต่างจังหวัด เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของสภาพเศรษฐกิจ สังคม และพฤติกรรมผู้กู้ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแนวทางการให้บริการและการอนุมัติสินเชื่อ
3. ควรศึกษาเทคโนโลยีเฉพาะทางที่มีศักยภาพในการใช้กับระบบสินเชื่อ เช่น AI Credit Scoring, OCR ในการแปลงเอกสาร หรือระบบ Chatbot ที่ช่วยอธิบายเงื่อนไขสินเชื่อ เพื่อประเมินความพร้อมในการนำมาใช้ในสถาบันการเงินรัฐ
4. ควรสำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มลูกค้าอาชีพอิสระที่เคยถูกปฏิเสธสินเชื่อ เพื่อค้นหาสาเหตุเชิงลึก ปัจจัยด้านความรู้ ความเข้าใจ การเตรียมตัว รวมถึงประสบการณ์ที่มีต่อธนาคาร เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลพัฒนากลยุทธ์เชิงรุกในอนาคต

References

- Government Housing Bank. (2025). Housing loan situation and performance report: Government Housing Bank, Chanthaburi Branch. Bangkok: Credit Analysis Department.
- Government Housing Bank. (2025, March 23). General information of the Government Housing Bank [Online]. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2025, March 23). Operational report of the Government Housing Bank in 2025: Housing loan data report [Online]. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Khumpaisal, S., Meechai, W., & Bunnag, K. (2017). An investigation of risks factors affect to housing loan's approval processes in Thailand's commercial banks. *Proceedings of the International Academic Research Conference*. Retrieved from <https://journals.scholarpublishing.org/index.php/ABR/article/view/3466>.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
- Kumar, D. (2020). Attributes influencing home loan borrowers in selecting housing finance companies: A comparative study of salaried and self-employed classes. *Journal of Critical Reviews*, 7(7), 453–458. Retrieved from https://www.semanticscholar.org/paper/Attributes-Influencing-Home-Loan-Borrowers-In-In-Kumar/2e63ba8154b8842b7e0467cc7f71eeeb470fa52a?utm_source=consensus.
- Natcha Ratchasopha, & Rinnarada Saengbua. (2024). Guidelines for increasing housing loan volume at the Government Savings Bank, Sawang Daen Din Branch, Sakon Nakhon Province. Sakon Nakhon Rajabhat University.

- Saranya Chanthanakorn. (2023). Access to housing loans from financial institutions by self-employed persons in Bangkok and the metropolitan area. Bangkok University.
- Soh, J. (2018). Disentangling the supply and demand factors of household credit. *Bank Negara Malaysia Working Papers*. Retrieved from https://www.semanticscholar.org/paper/Disentangling-the-supply-and-demand-factors-of-in-Soh/c54d34a0aeef97c3d6f6b4f653efd07ffd34549f?utm_source=consensus.
- Thanin Sincharu. (2021). Research and statistical data analysis using SPSS (18th ed.). Bangkok: Business R&D Partnership Limited.

การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์
ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง
STUDY OF DEVELOPMENT OF MARKETING STRATEGIES TO INCREASE SAVINGS
DEPOSITS OF THE GOVERNMENT HOUSING BANK, PLUAK DAENG BRANCH,
RAYONG PROVINCE

¹กาญจน์ลีตา โฆษิตวงศ์หิรัญ, รัชดา ฐปทอง

¹Karnsitar Kositwonghiran, Ratchada Toopthong

¹มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

¹The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author's Email: 2411131621010@live4.utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาการเพิ่มยอดเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง และ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางกลยุทธ์การตลาด 4Ps เพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง งานวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วยงานวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 17 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 203 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์

ผลการศึกษาพบว่า 1) ปัญหาการเพิ่มยอดเงินฝากที่ต่ำกว่าเป้าหมาย เกิดจาก บุคลากร กระบวนการ ลูกค้ำ การตลาด เทคโนโลยี และ สิ่งแวดล้อม 2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยองโดยรวม อยู่ในระดับมาก 3) แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง คือ แนวทางปรับปรุงกระบวนการภายในและบริการหน้าสาขา แนวทางนี้มีประสิทธิผลสูงที่สุดในระยะสั้น โดยสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจได้ทันที ซึ่งส่งผลต่อความภักดีและความมั่นใจในการใช้บริการ เป็นทางเลือกที่คุ้มค่ามาก เนื่องจากใช้ต้นทุนต่ำแต่ได้ผลโดยตรงในการเพิ่มคุณภาพการบริการ และไม่ต้องลงทุนในระบบเทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง อีกทั้งแนวทางนี้มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในธนาคาร ไม่ต้องการการลงทุนในระบบใหม่ และสามารถเริ่มดำเนินการได้ทันที และการปรับปรุงบริการภายในและบริการหน้าสาขาได้รับการยอมรับจากพนักงานและลูกค้าอย่างดี โดยพนักงานมีความพร้อมในการปรับปรุงและลูกค้าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน

คำสำคัญ : กลยุทธ์การตลาด, เงินฝากออมทรัพย์, ธนาคารอาคารสงเคราะห์

Abstract

The objectives of this study are: (1) to analyze the problems related to the lower-than-target savings deposits at the Government Housing Bank (GHB), Pluak Daeng Branch, Rayong Province; (2) to examine the marketing mix factors (4Ps) that influence the increase of savings deposits at the GHB Pluak Daeng Branch; and (3) to propose 4Ps marketing strategies to enhance savings deposits at the GHB Pluak Daeng Branch. This research employed a mixed-methods approach. The qualitative study was conducted through in-depth interviews with 17 key informants selected using purposive sampling. The quantitative study involved a survey of 203 respondents, using both purposive and simple random sampling. Data were collected through online questionnaires.

The findings revealed that: (1) the causes of low savings deposits stemmed from personnel, processes, customers, marketing, technology, and environment; (2) the overall opinions on the marketing mix (4Ps) factors influencing savings deposits were rated at a high level; and (3) the most effective short-term strategy for increasing savings deposits is improving internal processes and branch services. This approach enhances customer experience and satisfaction immediately, leading to stronger loyalty and confidence in the bank's services. It is also highly cost-effective, requiring minimal investment and relying mainly on existing resources, without the need for high-cost technological systems. Furthermore, the feasibility of this strategy is high, as it can be implemented immediately and is well accepted by both employees and customers. Employees are ready to adapt, while customers can clearly recognize the improvements, resulting in direct benefits for service quality and deposit growth.

Keywords : Marketing strategies, savings deposits, Government Housing Bank

บทนำ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินของรัฐที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเคหะและการให้บริการทางการเงินแก่ประชาชนในประเทศไทย โดยเฉพาะในเรื่องการให้สินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยและการบริการทางการเงินอื่นๆ ซึ่งถือเป็นภารกิจหลักในการสนับสนุนเศรษฐกิจของประเทศ (Government Housing Bank, 2022) อีกทั้งธนาคารอาคารสงเคราะห์ เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่มีบทบาทหลักในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยและสร้างโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางการเงิน โดยเฉพาะด้านสินเชื่อและเงินฝากออมทรัพย์ (Government Housing Bank, 2022) การขยายตัวของธนาคารอาคารสงเคราะห์ ในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ ทำให้ธนาคารมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการออมของประชาชนในระดับชุมชน และมีการเปิดสาขาเพิ่มขึ้นใน

หลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างจังหวัดระยอง (Government Housing Bank, 2025)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง เป็นหนึ่งในสาขาที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วจากการเติบโตของอุตสาหกรรมในพื้นที่ ซึ่งรวมถึงโรงงานและธุรกิจที่มีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นี้คือ การพัฒนากระบวนการเพิ่มยอดเงินฝากประเภทออมทรัพย์ให้มีความคงที่และมีการเติบโตอย่างยั่งยืน (Government Housing Bank, 2025) สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง เป็นตัวอย่างของสาขาที่ได้รับผลกระทบจากความท้าทายด้านการแข่งขันทางการเงินอย่างเข้มข้นในระดับท้องถิ่น โดยต้องแข่งขันกับธนาคารพาณิชย์หลายแห่งที่ให้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินในรูปแบบเดียวกัน ธนาคารอาคารสงเคราะห์จึงต้องพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการเงินฝาก โดยเฉพาะประเภทเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งถือเป็นแหล่งเงินทุนหลักที่ช่วยสนับสนุนภารกิจด้านสินเชื่อของธนาคาร (Thai Bankers' Association, 2021)

จากรายงานประจำปีของธนาคารอาคารสงเคราะห์ พบว่า เงินฝากออมทรัพย์เป็นแหล่งทุนที่สำคัญสำหรับธนาคาร และการลดลงของเงินฝากอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปล่อยสินเชื่อและการดำเนินงานของธนาคาร นอกจากนี้ การที่ธนาคารต้องหาแหล่งเงินทุนที่มีต้นทุนสูงกว่า เช่น การออกตราสารหนี้หรือการกู้ยืมจากสถาบันการเงินอื่น อาจเพิ่มค่าใช้จ่ายทางการเงินและลดความสามารถในการทำกำไรของธนาคาร (media.ttbank.com, 2568) การลดลงของเงินฝากออมทรัพย์ยังส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของธนาคาร ทำให้ธนาคารต้องบริหารจัดการสภาพคล่องอย่างระมัดระวัง เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดสภาพคล่อง (gsb.or.th, 2568) อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2567-2568 ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า มียอดเงินฝากออมทรัพย์ต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเดือนมกราคมและกุมภาพันธ์ ปี 2568 ที่พบว่ายอดเงินฝากติดลบถึง -140.55 ล้านบาท ตามข้อมูลจากระบบ GHB System (Government Housing Bank, Pluak Daeng Branch, 2025) จากระบบ GHB system ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง รายงานยอดเงินฝากออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า จำนวนเงินฝากออมทรัพย์ของสาขาลดลง อีกทั้งยังมีแนวโน้มที่จะลดลงจนถึงติดลบ (Government Housing Bank, Pluak Daeng Branch, 2025) นอกจากนี้ การลดลงของยอดเงินฝากออมทรัพย์ยังมีผลต่อเสถียรภาพทางการเงินของธนาคารในด้านการบริหารสภาพคล่อง ซึ่งต้องใช้มาตรการบริหารจัดการอย่างระมัดระวัง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการขาดสภาพคล่องในระบบ (Government Housing Bank, 2025)

ดังนั้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง จำเป็นต้องหาแนวทางเชิงกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมการออมในระดับชุมชน เพิ่มความเชื่อมั่นของลูกค้า และสร้างความแตกต่างในการแข่งขันเพื่อรักษาระดับเงินฝากออมทรัพย์ให้มั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว จากข้อมูลของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง พบว่า จากปี 2566 ที่สามารถทำยอดเงินฝากได้สูงกว่าเป้าหมาย ปี 2567 เริ่มลดลงอย่างมีนัยสำคัญ และในปี 2568 สถานการณ์แย่งลงมากถึงขั้นที่ยอดเงินฝากติดลบ ซึ่งหมายถึง ยอดเงินไหลออกมากกว่ายอดเงินฝากเข้าภาวะเงินฝากไหลออกต่อเนื่อง ซึ่งอาจเกิดจาก ลูกค้าถอนเงินเพื่อนำไปใช้จ่ายหรือย้ายบัญชีไปธนาคารอื่น การขาดความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์เงินฝาก และอัตราดอกเบี้ยเงินฝากไม่สามารถแข่งขันได้ ซึ่งส่วนต่างจากเป้าหมายลดลงที่ -244.55 ล้านบาท (โดยประมาณ) เห็นถึงสภาวะวิกฤติชัดเจนที่อาจต้องเร่งแก้ปัญหาลูกค้าเชิงกลยุทธ์ (Government Housing Bank, Pluak Daeng Branch, 2025) สรุปว่า ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) เป็นสถาบันการเงินของ

รัฐที่มีการกิจหลักในการส่งเสริมให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง โดยอาศัยกลไกทางการเงินผ่านสินเชื่อที่อยู่อาศัย และการระดมทุนจากเงินฝากประเภทต่าง ๆ โดยเฉพาะเงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งเป็นแหล่งเงินทุนสำคัญในการปล่อยสินเชื่อ (Government Housing Bank, 2025) อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการดำเนินงานของ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ในช่วงปี พ.ศ. 2567-2568 พบว่ายอดเงินฝากออมทรัพย์มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง และในปี พ.ศ. 2568 มียอดเงินฝากติดลบถึง -140.55 ล้านบาท ภายใน 2 เดือนแรกของปี (Government Housing Bank, Pluak Daeng Branch, 2025) ซึ่งสะท้อนถึง ปัญหาการลดลงของฐานลูกค้าด้านการออม และการสูญเสียศักยภาพในการระดมทุนที่มีต้นทุนต่ำ

สถานการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นท่ามกลาง การแข่งขันทางการเงินที่รุนแรง จากธนาคารพาณิชย์ในพื้นที่ ซึ่งมีผลิตภัณฑ์เงินฝากและสิทธิประโยชน์ที่ดึงดูดใจมากขึ้น ขณะเดียวกัน ลูกค้าในพื้นที่มีพฤติกรรมทางการเงินที่เปลี่ยนแปลง เช่น นิยมใช้บริการ Mobile Banking หรือย้ายเงินไปลงทุนในสินทรัพย์อื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงกว่า เช่น หุ้น กองทุน หรือคริปโต (Thai Bankers' Association, 2021) ภาวะยอดเงินฝากออมทรัพย์ที่ลดลงไม่เพียงส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องของธนาคาร แต่ยังอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการปล่อยสินเชื่อ ซึ่งเป็นพันธกิจหลักของธนาคารในการสนับสนุนประชาชนให้มีที่อยู่อาศัยตามนโยบายรัฐ (media.ttbbank.com, 2568) ดังนั้นปัญหาดังกล่าวจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรศึกษา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมยอดเงินฝากออมทรัพย์ให้เติบโตอย่างยั่งยืนในระดับสาขา โดยเฉพาะในพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญเช่น อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ขณะเดียวกัน ธนาคารต้องเผชิญกับการแข่งขันทางการเงินจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินที่มีผลิตภัณฑ์เงินฝากที่หลากหลายและเสนอผลตอบแทนที่ดีกว่า ทำให้ความสามารถในการดึงดูดลูกค้าของธนาคารอาคารสงเคราะห์ลดลง (Kitiyakorn Wilawan, 2020) ยังพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix: 4Ps) ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกฝากเงินกับธนาคารใดธนาคารหนึ่ง (Charoenrat & Kittimetheekul, 2017) โดยเฉพาะด้านราคา เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก และโปรโมชั่นที่ดึงดูดใจ มีผลต่อพฤติกรรมฝากเงินอย่างมีนัยสำคัญ

งานวิจัยของ วิกาวดี พิรญาณี ชี้ว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์เงินฝากที่เข้าใจง่าย มีอัตราดอกเบี้ยที่ชัดเจน และมีช่องทางการเข้าถึงที่สะดวก เช่น Mobile Banking หรือแอปพลิเคชันออนไลน์ จะสามารถเพิ่มความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าได้ (Wipawadee Pirayanee, 2020) ขณะที่ สุมณฑา พิมพัสถ์ เน้นว่า ลูกค้าสมัยใหม่ให้ความสำคัญกับความรวดเร็วและประสบการณ์การใช้งานมากกว่าเพียงแค่ผลตอบแทนทางการเงิน (Sumonta Pimplapas, 2021)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง ยังขาดการดำเนินกลยุทธ์ที่ชัดเจนและเหมาะสมในการจัดการกับปัจจัยทั้ง 4Ps เช่น การไม่สามารถวางตำแหน่งผลิตภัณฑ์ให้แตกต่างจากคู่แข่ง หรือการประชาสัมพันธ์ไม่สม่ำเสมอ ทำให้ลูกค้าอาจขาดความเข้าใจหรือขาดแรงจูงใจในการเลือกใช้บริการของธนาคาร (Piyanan Rattana, 2022) นอกจากนี้ จากรายงานประจำปีของธนาคาร (Government Housing Bank, 2021) ยังแนะนำให้มีการพัฒนาโครงการส่งเสริมการออมอย่างเป็นระบบ รวมถึงการให้คำแนะนำทางการเงินที่เหมาะสมแก่ลูกค้า ซึ่งจะเป็นการสร้างเชื่อมั่น และช่วยเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ในระยะยาวอย่างยั่งยืน

ดังนั้น จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ธนาคารสามารถเข้าใจปัจจัยที่แท้จริงของปัญหา และนำไปใช้ในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมายในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัญหายอดเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง
3. เพื่อนำเสนอแนวทางกลยุทธ์การตลาด 4Ps เพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง” มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

13. รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสม คือ การวิจัยเชิงคุณภาพ และการวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคลกับการให้บริการเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารธนาคาร (เช่น ผู้จัดการสาขา) เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านผลิตภัณฑ์เงินฝาก และลูกค้าผู้ใช้บริการบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารโดยเก็บข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ จากลูกค้ากลุ่มลูกค้าที่ใช้บริการบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากการทำแบบสอบถาม เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยมีการเก็บรวบรวม ข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2568 และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร เพื่อเป็นการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษาโดยการศึกษาวเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

14. ผู้ให้ข้อมูลหลัก/ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในส่วนการให้บริการเงินฝากออมทรัพย์ ผู้ที่เลือกใช้บริการเงินฝากออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง จำนวน 17 คน และประชากรกลุ่มที่ 2 คือ ลูกค้ากลุ่มอาชีพอิสระ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขา

จำนวน 203 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2564) ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ 0.05

15. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

16. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form)

17. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และดำเนินการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง” ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุปผลการวิเคราะห์ปัญหายอดขายฝากที่ต่ำเกิดจาก 1) บุคลากร (People): ขาดความรู้ผลิตภัณฑ์, ทักษะการจูงใจต่ำ, ขาดระบบติดตามลูกค้า, บุคลากรไม่เพียงพอ 2) กระบวนการ (Process): ขั้นตอนบริการซับซ้อน, ข้อมูลไม่เป็นระบบ, ไม่ติดตามผล, ระบบยังใช้กระดาษ 3) ลูกค้า (Customer): ขาดความรู้การเงิน, ไม่คุ้นเคยเทคโนโลยี, คาดหวังบริการสูง, ไม่เห็นความแตกต่าง 4) การตลาด (Marketing): ขาดกิจกรรมสม่ำเสมอ, ประชาสัมพันธ์จำกัด, ขาดแผนเฉพาะกลุ่ม, โปรโมชันไม่ทั่วถึง 5) เทคโนโลยี (Technology): ไม่มี Mobile App, ระบบข้อมูลแยกกัน, เว็บไซต์ล้าสมัย, ไม่มีระบบแจ้งเตือน 6) สิ่งแวดล้อม (Environment): บรรยากาศไม่ดึงดูด, ไม่มีพื้นที่ส่วนตัว, ที่จอดรถจำกัด, อยู่ใกล้คู่แข่งที่ทันสมัย

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง แสดงตามตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง โดยรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดขายฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง	\bar{x}	S.D	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	3.86	0.73	มาก
2. ด้านราคา	3.63	0.78	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	3.67	0.77	มาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อ การเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง	\bar{X}	S.D	ระดับ ความ คิดเห็น
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.78	0.80	มาก
รวม	3.74	0.78	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยองโดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$, S.D. = 0.863) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.80) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.77) และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.78) ตามลำดับ

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงความเข้าใจในบริบทเฉพาะของพื้นที่ จุดแข็งที่สามารถนำไปขยายผล และข้อจำกัดที่ควรปรับปรุงอย่างเร่งด่วน โดยเฉพาะในมิติดิจิทัล การสื่อสารการตลาด และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีแรงจูงใจสูง หากธนาคารสามารถนำข้อมูลเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในการวางกลยุทธ์อย่างเหมาะสม จะสามารถส่งเสริมให้เกิดการขยายฐานลูกค้าเงินฝากได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนในระยะยาว และสามารถสรุปเป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ได้ดังนี้

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค

จุดแข็ง (Strengths)

- S1 ธนาคารมีความน่าเชื่อถือและความมั่นคงในระดับประเทศ
- S2 มีความชัดเจนด้านผลตอบแทนและดอกเบี้ยในผลิตภัณฑ์เงินฝาก
- S3 บุคลากรบางส่วนมีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในการให้บริการ
- S4 มีฐานลูกค้าเดิมที่ภักดีและผูกพันกับองค์กร

จุดอ่อน (Weaknesses)

- W1 การสื่อสารประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงทุกกลุ่มเป้าหมาย
- W2 ขาดช่องทางดิจิทัลที่ทันสมัย เช่น Internet Banking
- W3 บุคลากรบางคนยังขาดทักษะการนำเสนอผลิตภัณฑ์เชิงจูงใจ
- W4 กระบวนการบริการบางอย่างยังไม่เป็นระบบ

โอกาส (Opportunities)

- O1 ผู้บริโภคในพื้นที่มีแนวโน้มสนใจการออมระยะยาวมากขึ้น
- O2 พฤติกรรมลูกค้ายุคใหม่สนใจการออมในรูปแบบปลอดภัย
- O3 สามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างระบบบริการที่มีประสิทธิภาพ
- O4 ความร่วมมือกับภาครัฐในกิจกรรมส่งเสริมการออม

อุปสรรค (Threats)

- T1 คู่แข่งในพื้นที่ เช่น ธนาคารพาณิชย์เอกชน มีบริการที่ทันสมัยกว่า
- T2 ลูกค้าบางกลุ่มยังขาดความรู้ด้านการเงินและเทคโนโลยี
- T3 ภาพลักษณ์องค์กรยังไม่โดดเด่นในกลุ่มวัยทำงานใหม่
- T4 ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจและอัตราเงินเฟ้อมีผลต่อการตัดสินใจออม

3. ผลการศึกษาแนวทางกลยุทธ์การตลาด 4Ps เพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง

จากผลการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา ผู้วิจัยใช้เครื่องมือวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาที่เหมาะสมกับงานวิจัยนี้ ได้แก่ ผังก้างปลา (Fishbone Diagram), SWOT Analysis, TOWS Matrix, Gap Analysis และ PESTEL จากผลการประเมินแนวทางการแก้ไขปัญห พบว่าแนวทางที่มีความเหมาะสมที่สุดควรมีความสมดุลระหว่างประสิทธิผล ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ และการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในระยะสั้นและระยะ พบว่าแนวทางที่มีศักยภาพในการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง คือ แนวทางที่ 2 ปรับปรุงกระบวนการภายในและบริการหน้าสาขา เนื่องจากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพ แนวทางนี้มีประสิทธิผลสูงที่สุดในระยะสั้น โดยสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจได้ทันที ซึ่งส่งผลต่อความภักดีและความมั่นใจในการใช้บริการ ความคุ้มค่า เป็นทางเลือกที่คุ้มค่ามาก เนื่องจากใช้ต้นทุนต่ำแต่ได้ผลโดยตรงในการเพิ่มคุณภาพการบริการ และไม่ต้องลงทุนในระบบเทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง ความเป็นไปได้ แนวทางนี้มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในธนาคาร ไม่ต้องการลงทุนในระบบใหม่ และสามารถเริ่มดำเนินการได้ทันที และการยอมรับ การปรับปรุงบริการภายในและการบริการหน้าสาขาได้รับการยอมรับจากพนักงานและลูกค้าอย่างดี โดยพนักงานมีความพร้อมในการปรับปรุงและลูกค้าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะการประเมินแนวทางการแก้ไขปัญห พบว่า แนวทางการปรับปรุงกระบวนการภายในและบริการหน้าสาขามีศักยภาพสูงในการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ โดยสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจได้ทันที

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความสำคัญของภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของธนาคาร
 - 1) ความมั่นคงในฐานะธนาคารของรัฐ และการบริการที่สุภาพ เป็นกันเอง มีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความไว้วางใจและความภักดีของลูกค้า
2. ข้อจำกัดด้านการตลาดและการสื่อสาร
 - 1) การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์เงินฝากยังไม่ครอบคลุม ทำให้ลูกค้าจำนวนมากไม่ทราบถึงความหลากหลายของผลิตภัณฑ์
 - 2) ขาดการทำตลาดเชิงรุกและการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทของเทคโนโลยีต่อพฤติกรรมการออม

1) ฟังก์ชัน Mobile Banking ปัจจุบันยังไม่ตอบโจทย์ลูกค้ารุ่นใหม่ เช่น ระบบแจ้งเตือนแบบเรียลไทม์ พีเจอร์สะสมแต้ม หรือการออมเฉพาะด้าน

2) เทคโนโลยีดิจิทัลที่เหมาะสมสามารถเป็นแรงจูงใจสำคัญต่อการออม

4. ศักยภาพของพื้นที่และกลุ่มลูกค้า

1) พื้นที่ปลวกแดงมีฐานลูกค้ากลุ่มแรงงานและวัยทำงานที่มีศักยภาพสูงต่อการออม

2) หากมีผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการและแรงจูงใจที่ชัดเจน จะสามารถเพิ่มยอดเงินฝากได้อย่างมีนัยสำคัญ

5. แนวทางกลยุทธ์จากข้อมูลภาคสนาม

1) การพัฒนาผลิตภัณฑ์เงินฝากเฉพาะกลุ่ม เช่น บัญชีสะสมแต้ม บัญชีฝากลุ้นทอง

2) จัดกิจกรรม Roadshow ในพื้นที่เป้าหมาย

3) พัฒนาระบบการตลาดออนไลน์และสื่อสารอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้เหล่านี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์การตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสร้างความผูกพันกับลูกค้า และเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ได้อย่างยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ปัญหาหยอดเงินฝากประเภทออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย

พบว่าปัญหาหยอดเงินฝากที่ต่ำกว่าเกิดจาก 1) บุคลากร (People): ขาดความรู้ผลิตภัณฑ์, ทักษะการจูงใจต่ำ, ขาดระบบติดตามลูกค้า, บุคลากรไม่เพียงพอ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Kotler, P., & Keller, K. L. (2016)) อธิบายว่า การขาดความเข้าใจในความต้องการของลูกค้าและการจูงใจในการให้บริการที่ไม่เหมาะสม ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการตัดสินใจของลูกค้าในการเลือกใช้บริการของธนาคาร ดังนั้นการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มทักษะในการจูงใจลูกค้าเป็นสิ่งสำคัญที่ธนาคารควรปรับปรุง งานวิจัยของ สมบัติ บุญยก ได้กล่าวถึงการใช้ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคในการเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ (Sombat Boonyok, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในการเสริมทักษะบุคลากร 2) กระบวนการ (Process): ขั้นตอนบริการซับซ้อน, ข้อมูลไม่เป็นระบบ, ไม่ติดตามผล, ระบบยังใช้กระดาษ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี พัฒนกิจ ได้กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ออมทรัพย์เพื่อเพิ่มยอดเงินฝาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการปรับกระบวนการบริการผ่านเทคโนโลยีสามารถทำให้ลูกค้าพึงพอใจมากขึ้น 3) ลูกค้า (Customer): ขาดความรู้การเงิน, ไม่คุ้นเคยเทคโนโลยี, คาดหวังบริการสูง, ไม่เห็นความแตกต่าง (Wiphawi Phatthakit, 2022) สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (Kotler & Keller, 2016) กล่าวว่าทำให้ความรู้และประสบการณ์ที่ดีจะช่วยให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจในการเลือกใช้บริการที่ธนาคารนำเสนอ ดังนั้นการสร้าง

ความแตกต่างให้ลูกค้าเห็นถึงคุณค่าของบริการจึงมีความสำคัญ และสอดคล้องงานวิจัยของ สุรีย์พร เหมืองหลัง พบว่าการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและโปร่งใสช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการเงินฝาก 4) การตลาด (Marketing): ขาดกิจกรรมสม่ำเสมอ, ประชาสัมพันธ์จำกัด, ขาดแผนเฉพาะกลุ่ม, โปรโมชันไม่ทั่วถึง (Sureepron Mueangling, 2015) สอดคล้องกับแนวคิดการตลาด 4Ps (Kotler & Keller, 2016) ระบุว่ากำหนดแผนการตลาดที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายและต้องมีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างการรับรู้และกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อ สอดคล้องงานวิจัยของ กานต์ณัฐ วิมลชัย กล่าวถึงการใช้ช่องทางดิจิทัลเพื่อเพิ่มการรับรู้และกระตุ้นให้ลูกค้าสนใจบริการของธนาคาร ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาโปรโมชันและกิจกรรมส่งเสริมการตลาด 5) เทคโนโลยี (Technology): ไม่มี Mobile App, ระบบข้อมูลแยกกัน, เว็บไซต์ล้าสมัย, ไม่มีระบบแจ้งเตือน (Kantnat Wimonchai, 2023) สอดคล้องกับแนวคิดการใช้เทคโนโลยีในการปรับปรุงบริการเป็นสิ่งสำคัญในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าในยุคดิจิทัล (Kotler & Keller, 2016). ธนาคารควรปรับปรุงระบบให้มีความทันสมัยและรองรับการใช้งานผ่านแอปพลิเคชันเพื่อให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมได้สะดวก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์ภัส อินทร์เมือง ได้ศึกษาว่าการเพิ่มช่องทางดิจิทัลและบริการออนไลน์ในธนาคารไทยสามารถช่วยเพิ่มยอดเงินฝากได้อย่างมีประสิทธิภาพ 6) สิ่งแวดล้อม (Environment): บรรยากาศไม่ดึงดูด, ไม่มีพื้นที่ส่วนตัว, ที่จอดรถจำกัด, อยู่ใกล้คู่แข่งที่ทันสมัย (Pimlapas Inmuang, 2021) สอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจของผู้บริโภค (Schiffman & Kanuk, 1994) อธิบายว่าผลกระทบจากสภาพแวดล้อมที่ไม่สะดวกสบายอาจส่งผลให้ลูกค้าตัดสินใจเลือกใช้บริการจากคู่แข่งได้ การปรับปรุงบรรยากาศของสาขาและเพิ่มความสะดวกในการเข้าถึงบริการจึงเป็นสิ่งสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ คำแก้ว พบว่าการให้บริการที่สะดวกและเข้าถึงง่ายมีผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝาก ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาบรรยากาศภายในสาขา (Supaporn Khamkaew, 2021)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 4Ps ที่ส่งผลต่อการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยองโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ มีความหลากหลายของบัญชีเงินฝากให้เลือกใช้ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผลิตภัณฑ์เงินฝากมีความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บัญชีเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารมีเงื่อนไขที่เข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะการมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและน่าเชื่อถือช่วยเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรจักษ์ คุ้มฉัตรกุล ที่กล่าวว่า ความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า 2) ด้านราคา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ไม่มีค่าธรรมเนียมแฝงหรือซ่อนเร้นในการฝากถอน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ดอกเบี้ยตอบแทนสอดคล้องกับความคาดหวัง อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ อัตราดอกเบี้ยเงินฝากมีความเหมาะสมเมื่อเทียบกับธนาคารอื่น อยู่ใน

ระดับมาก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะการตั้งราคาที่เหมาะสมและไม่ซับซ้อนช่วยดึงดูดลูกค้าได้มากขึ้น (Surajuk Koomaneejirakul, 2017) ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ สมชาย พัฒนาสุข ที่พบว่าการใช้ราคาที่เหมาะสมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกฝากเงิน 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ การเข้าถึงบริการเงินฝากไม่ต้องรอนาน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ธนาคารมี สาขาและจุดบริการใกล้บ้าน/ที่ทำงาน อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ช่องทางการให้บริการมีความหลากหลาย (สาขา, แอป, ATM) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะช่องทางการบริการที่สะดวกและสามารถเข้าถึงได้ง่าย มีผลอย่างมากต่อการตัดสินใจฝากเงิน (Somchai Phatthanasuk, 2021) ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ วิภาวี สุขวัฒน์ ที่พบว่า การเข้าถึงบริการทางการเงินได้ง่ายและสะดวกช่วยเพิ่มความพึงพอใจให้ลูกค้า และ 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ โปรโมชันจูงใจ เช่น ดอกเบี้ยพิเศษหรือของสมนาคุณ มีผลต่อการฝากเงิน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ธนาคารจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมเป็นระยะ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พนักงานให้ข้อมูลโปรโมชันได้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ อาจเป็นเพราะการมีโปรโมชันที่น่าสนใจและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการออมทำให้ลูกค้ารู้สึกมีแรงจูงใจในการฝากเงิน (Wiphawi Sukwat, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ชาญณรงค์ สุขสุศักดิ์ ที่กล่าวว่าโปรโมชันมีผลต่อการเลือกใช้บริการ (Channarong Suksusak, 2022)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อนำเสนอแนวทางกลยุทธ์การตลาด 4Ps เพื่อเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง

จากผลการประเมินแนวทางการแก้ไขปัญหา พบว่าแนวทางที่มีความเหมาะสมที่สุดควรมีความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพ ความคุ้มค่า ความเป็นไปได้ และการยอมรับจากผู้เกี่ยวข้อง ทั้งในระยะสั้นและระยะ พบว่าแนวทางที่มีศักยภาพในการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง คือ แนวทางที่ 2 ปรับปรุงกระบวนการภายในและบริการหน้าสาขา เนื่องจากผลการประเมินแสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพ แนวทางนี้มีประสิทธิภาพสูงที่สุดในระยะสั้น โดยสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจได้ทันที ซึ่งส่งผลต่อความภักดีและความมั่นใจในการใช้บริการ ความคุ้มค่า เป็นทางเลือกที่คุ้มค่ามาก เนื่องจากใช้ต้นทุนต่ำแต่ได้ผลโดยตรงในการเพิ่มคุณภาพการบริการ และไม่ต้องลงทุนในระบบเทคโนโลยีที่มีต้นทุนสูง ความเป็นไปได้ แนวทางนี้มีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่แล้วในธนาคาร ไม่ต้องการลงทุนในระบบใหม่ และสามารถเริ่มดำเนินการได้ทันที และการยอมรับ การปรับปรุงบริการภายในและการบริการหน้าสาขาได้รับการยอมรับจากพนักงานและลูกค้าอย่างดี โดยพนักงานมีความพร้อมในการปรับปรุงและลูกค้าสามารถเห็นการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจน อาจเป็นเพราะการประเมินแนวทางการแก้ไขปัญหาพบว่า แนวทางการปรับปรุงกระบวนการภายในและบริการหน้าสาขามีศักยภาพสูงในการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ โดยสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจได้ทันที ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดใน TOWS Matrix (Kotler & Keller, 2016) โดยการใช้จุดแข็งในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการภายในเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายฝากออมทรัพย์ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาปลวกแดง จังหวัดระยอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) การสนับสนุนและพัฒนานโยบายด้านการฝึกอบรมบุคลากร ธนาคารควรส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นทั้งในด้านการให้บริการและการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ โดยเฉพาะการใช้แอปพลิเคชันและระบบดิจิทัลที่ทันสมัย ซึ่งจะช่วยให้การบริการลูกค้าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าได้ดีขึ้น การดำเนินการ ส่งเสริมการฝึกอบรมทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ พร้อมจัดตั้งโปรแกรมที่เน้นการพัฒนาทักษะการสื่อสารและการทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัล

2) การปรับปรุงนโยบายด้านช่องทางการบริการเพื่อเพิ่มความสะดวกสบายแก่ลูกค้า การปรับปรุงและเพิ่มช่องทางการให้บริการที่สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ง่าย เช่น การพัฒนาบริการผ่านแอปพลิเคชันที่มีฟังก์ชันการใช้งานที่ง่ายขึ้น หรือการเพิ่มช่องทางออนไลน์เพื่อให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมการเงินได้ทุกที่ทุกเวลา การดำเนินการ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการพัฒนาและขยายช่องทางบริการทั้งในรูปแบบออนไลน์และการจัดตั้งบริการภาคพื้นดินที่ทันสมัยเพื่อรองรับความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม

3) การส่งเสริมและสนับสนุนกลยุทธ์การตลาดที่เน้นการใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์ลูกค้า ธนาคารควรใช้ข้อมูลลูกค้าและการวิเคราะห์ตลาดในการปรับกลยุทธ์การตลาด โดยการใช้ข้อมูลเชิงลึกจากลูกค้าในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงตามความต้องการของลูกค้าในแต่ละกลุ่ม การดำเนินการ พัฒนาเครื่องมือการเก็บข้อมูลลูกค้าและการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถออกแบบแคมเปญการตลาดที่ตรงเป้าหมายและสามารถดึงดูดลูกค้ารายใหม่ได้

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมบุคลากร ธนาคารควรจัดทำโปรแกรมการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะด้านการให้บริการลูกค้าและการใช้เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น การใช้งานแอปพลิเคชันของธนาคารอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการฝึกอบรมการสื่อสารกับลูกค้าและการสร้างประสบการณ์ที่ดีในการบริการ โดยจัดฝึกอบรมบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ โดยสามารถใช้การฝึกอบรมออนไลน์หรือเวิร์กช็อปสำหรับการเพิ่มทักษะการบริการลูกค้าทั้งในด้านการให้ข้อมูลและการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

2) การปรับปรุงช่องทางการบริการลูกค้าผ่านเทคโนโลยี ปรับปรุงและพัฒนาช่องทางการบริการทางออนไลน์ เช่น การเพิ่มฟังก์ชันในแอปพลิเคชันธนาคารเพื่อให้ลูกค้าสามารถทำธุรกรรมฝาก-ถอนเงินได้สะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาเว็บไซต์ให้ทันสมัยและเข้าถึงได้ง่าย โดยดำเนินการอัปเดตและปรับปรุงระบบแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ธนาคารให้ใช้งานง่าย พร้อมมีการปรับปรุงคุณสมบัติที่เพิ่มขึ้น เช่น ระบบแจ้งเตือนลูกค้าเกี่ยวกับยอดเงินฝากและอัตราดอกเบี้ยที่เปลี่ยนแปลง

3) การเพิ่มกิจกรรมการตลาดและการส่งเสริมการออม ธนาคารควรจัดกิจกรรมการส่งเสริมการออมเพื่อดึงดูดลูกค้าใหม่ เช่น การแจกของขวัญหรือโปรโมชั่นพิเศษเมื่อเปิดบัญชีออมทรัพย์ใหม่ รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการออมเงินผ่านช่องทางออนไลน์และในสาขา โดยจัดกิจกรรมการส่งเสริมการออมในชุมชนและพื้นที่

ใกล้เคียง เช่น การจัดสัมมนาให้ความรู้ทางการเงินและการออม หรือการทำโปรโมชั่นพิเศษร่วมกับร้านค้าพันธมิตร
ในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรขยายการศึกษาไปยังสาขาอื่น ๆ ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบ
ข้อมูลและผลลัพธ์การเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ในแต่ละพื้นที่ การศึกษาในหลายสาขาจะช่วยให้สามารถมองเห็น
ความแตกต่างและความคล้ายคลึงในการดำเนินกลยุทธ์ ซึ่งสามารถนำไปปรับใช้ได้ในระดับองค์กร

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มยอดเงินฝากออมทรัพย์ควรถูกศึกษา
ลึกซึ้งขึ้น โดยเฉพาะในแง่ของการใช้แอปพลิเคชันธนาคารและบริการออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา การ
พัฒนาเทคโนโลยีอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มลูกค้าใหม่และเพิ่มยอดฝาก

3. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจของลูกค้าตามกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มลูกค้าที่ให้
ความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ย, กลุ่มลูกค้าที่ชอบบริการที่สะดวก และกลุ่มลูกค้าที่ต้องการบริการเฉพาะกลุ่ม
การศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้สามารถปรับปรุงผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าทุกกลุ่ม

บรรณานุกรม

- Channarong Suksusak. (2022). Factors influencing customers' decisions to use Kasikornbank credit cards in Bangkok and metropolitan areas (Independent study, Master's degree). Thammasat University.
- Charoenrat, T., & Kittimetheekul, N. (2017). Structural equation modeling of the marketing mix influencing savings behavior of customers of BAAC, Nong Khai.
- Government Housing Bank, Pluak Daeng Branch. (2025). Savings deposit balance reporting system (Internal report).
- Government Housing Bank. (2021). Development of savings products and enhancement of customer satisfaction (Annual report).
- Government Housing Bank. (2022). Annual report 2022. Retrieved from www.ghbank.co.th
- Government Housing Bank. (2025). Annual report 2024. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2025). Annual report of the Government Housing Bank. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- gsb.or.th. (2025). Impacts of the decline in savings deposits and liquidity management of the Government Housing Bank.
- Kantnat Wimonchai. (2021). Development of savings deposit products at the Government Housing Bank: A quantitative and qualitative study (Master's thesis). Ramkhamhaeng University.
- Kitiyakorn Wilawan. (2020). Competition of banks in the deposit market: Trends and changes. Bangkok: Samnak Bangkok Publishing.

- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education.
- media.ttbbank.com. (2025). The decline in savings deposits and its impacts on the operations of the Government Housing Bank.
- Pimlapas Inmuang. (2021). Analysis of savings deposit trends in Thai banks in the digital era. *Journal of Financial Science*, 13(3), 22–36.
- Piyanan Rattana. (2022). Consumer behavior and loyalty toward state-owned banks. *Journal of Economic and Business Research*, 13(2), 51–62.
- Schiffman, L. G., & Kanuk, L. L. (2010). *Consumer behavior* (10th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Sombat Boonyok. (2020). An analysis of consumer behavior in selecting loan services from the Government Housing Bank (Master's thesis). Ramkhamhaeng University.
- Somchai Phatthanasuk. (2021). A study of strategies to increase savings deposits in commercial banks in Thailand. *Journal of Business Administration*, 12(3), 88–99.
- Sumonta Pimlapas. (2021). Digital marketing and consumer behavior in using financial services. *Journal of Business Economics*, 19(3), 101–112.
- Surajuk Koomaneejirakul. (2017). Marketing strategies affecting decisions to use cardless cash withdrawal via mobile banking applications (Independent study, Master's degree). Thammasat University.
- Sureepron Mueangling. (2015). Factors affecting confidence in using mobile banking applications among users in Bangkok and metropolitan areas (Independent study, Master's degree). Thammasat University.
- Thai Bankers' Association. (2021). *Financial situation in Thailand: Competition in the deposit market*. Bangkok: Thai Bankers' Association.
- Wiphawi Phatthakit. (2022). Promoting savings in the banking sector: Methods to increase savings deposits. *Financial Research*, 7(5), 50–59.
- Wiphawi Sukwat. (2020). Strategies for increasing savings deposits in state-owned banks. *Journal of Business Administration and Finance*, 9(4), 73–84.

การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์”
ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง
IDENTIFYING THE CAUSES AND DEVELOPMENT STRATEGIES TO INCREASE SALES
OF THE "KOOM NIRUN" LIFE INSURANCE POLICY OF THE
GOVERNMENT HOUSING BANK, CENTRAL RAYONG BRANCH

¹ระพีพงศ์ คัมใหญ่โต, รัชดา รูปทอง

¹Rapeepong Khumyaito, Ratchada Toopthong

¹มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, ประเทศไทย

¹The University of the Thai Chamber of Commerce, Thailand

Corresponding Author's Email: 2411131621008@live4.utcc.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง วิธีการศึกษาประกอบด้วยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในส่วนการให้บริการประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ผู้ที่เลือกใช้บริการประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง จำนวน 20 คน โดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง และกลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มลูกค้าที่เลือกใช้บริการประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง จำนวน 200 คน ซึ่งใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย การเก็บรวบรวมข้อมูล คือ เก็บด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์เพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ควรใช้กลยุทธ์แนวทาง “การอบรมพนักงาน” เนื่องจากได้รับคะแนนรวมสูงที่สุด สามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรภายนอกมาก และมีผลต่อคุณภาพการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง ส่วนแนวทาง “การพัฒนาสื่อ” และ “ระบบติดตามลูกค้า” แม้จะมีต้นทุนเริ่มต้น แต่สามารถส่งผลดีในระยะกลางและยั่งยืน ผู้วิจัยแนะนำให้ดำเนินการแนวทางอบรมควบคู่กับการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ภายใน 3 เดือนแรก และเริ่มวางแผนการติดตั้งระบบติดตามลูกค้าในระยะกลาง โดยใช้การจัดลำดับนี้เป็นกรอบในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทั้งในเชิงทรัพยากร งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินงาน

คำสำคัญ : การพัฒนา, กลยุทธ์, ประกันชีวิต “แบบคัมนิรันดร์”

Abstract

This independent study aimed to identify the causes and develop strategies to increase sales of the “Koom Nirun” life insurance policy of the Government Housing Bank, Central Rayong Branch. The research methodology included interviews with executives and officers of the Government Housing Bank involved in providing the “Koom Nirun” life insurance service at the Central Rayong Branch, as well as a group of 20 policyholders selected through purposive sampling. The second group of participants comprised 200 customers who had purchased the “Koom Nirun” life insurance policy from the Central Rayong Branch, selected using a combination of purposive sampling and simple random sampling. Data was collected personally via an online questionnaire. The findings revealed that the most effective strategy to increase sales was “employee training,” as it received the highest total score, could be implemented immediately without heavy reliance on external resources, and had a direct impact on the quality of product presentation. The strategies of “media development” and “customer tracking systems,” although requiring initial investment, were found to have positive medium-term and sustainable impacts. The researcher recommends implementing employee training in conjunction with the development of promotional media within the first three months, followed by the planning and installation of a customer tracking system in the medium term. This prioritization should serve as a framework for strategic planning in terms of resources, budgeting, and implementation timeline.

Keywords : Development, Strategies, “Koom Nirun” Life Insurance

บทนำ

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2486 โดยมีพันธกิจหลักในการส่งเสริมการมีที่อยู่อาศัยของประชาชนในประเทศไทย ผ่านการให้สินเชื่อที่อยู่อาศัยและบริการทางการเงินอื่น ๆ ธอส. ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเงินหลากหลายประเภทเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างหลากหลาย โดยหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่สำคัญคือประกันชีวิต “แบบคุ้มกันชีวิต” ซึ่งถูกออกแบบมาเพื่อให้ความคุ้มครองที่ยาวนาน และเป็นเครื่องมือในการออมเงินระยะยาวที่เหมาะสมกับลูกค้าที่ต้องการความมั่นคงทางการเงินในอนาคต (Government Housing Bank, 2023)

ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ซึ่งตั้งอยู่ในทำเลที่มีศักยภาพในการให้บริการประชาชนในพื้นที่ระยองและพื้นที่ใกล้เคียง พบว่ามีปัญหายอดขายของประกันชีวิต “แบบคุ้มกันชีวิต” ที่ลดลงอย่างต่อเนื่องในระยะหลัง การลดลงนี้มีผลกระทบอย่างมากต่อรายได้ของธนาคารและการรักษาฐานลูกค้า เนื่องจากประกันชีวิต “แบบคุ้มกันชีวิต” เป็นผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างความมั่นคงทางการเงินให้แก่ลูกค้า ซึ่งธนาคารจึงต้องหาทางเพิ่มยอดขายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเงิน (Preecha Suksawat, 2022)

ประกันชีวิต "แบบคຸ້ມนรันดร" เป็นผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) จัดทำขึ้น เพื่อควบคู่กับสินเชื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักในการคຸ້มครองภาระหนี้สินของลูกค้าสินเชื่อที่อยู่อาศัยของธนาคารในกรณีที่ผู้กู้เสียชีวิตหรือทุพพลภาพถาวรสิ้นเชิง โดยเฉพาะในการคຸ້มครองเงินกู้ที่ลูกค้าต้องชำระให้กับธนาคาร (Government Housing Bank, 2025)

อย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากระบบรายงานภายในของธนาคาร (GHB System, 2566) ชี้ให้เห็นว่า ยอดขายของประกันชีวิต "แบบคຸ້มนรันดร" ในสาขาเซ็นทรัล ระยอง มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่องในช่วงปี 2566-2567 ทั้งในแง่จำนวนกรมธรรม์และยอดเบี้ยประกัน ส่งผลต่อรายได้ของธนาคารและความสามารถในการสร้างฐานลูกค้าประจำที่มั่นคง การลดลงนี้ถือเป็นสัญญาณของความท้าทายที่ธนาคารต้องให้ความสำคัญในการทบทวนกลยุทธ์การตลาด การให้บริการ และการพัฒนาศักยภาพของพนักงานขายอย่างเร่งด่วน

จากรายงานดังกล่าวข้างต้น สาเหตุหลักที่ทำให้ยอดขายประกันชีวิตลดลงอาจมาจากการขาดการประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพเกี่ยวกับคุณสมบัติและผลประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ที่ธนาคารเสนอให้กับลูกค้า การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ครอบคลุมถึงกลุ่มเป้าหมายใหม่และช่องทางการตลาดที่จำกัด ทำให้การเข้าถึงข้อมูลประกันชีวิตจากธนาคารไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง (Government Housing Bank, 2023) นอกจากนี้ การใช้วิธีการขายที่ยังคงเน้นช่องทางดั้งเดิมและพนักงานขายที่ขาดทักษะการแนะนำผลิตภัณฑ์อย่างละเอียด ทำให้ลูกค้าไม่มั่นใจในผลิตภัณฑ์และตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์จากคู่แข่งแทน (Preecha Suksawat, 2022)

ในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคยุคใหม่ พบว่าลูกค้าให้ความสำคัญกับความสะดวก ความรวดเร็ว และความโปร่งใสของข้อมูลก่อนตัดสินใจซื้อประกันชีวิต โดยเฉพาะในกลุ่ม Gen Y และ Gen Z ที่คุ้นเคยกับการหาข้อมูลผ่านช่องทางออนไลน์ ธนาคารจึงจำเป็นต้องพิจารณาปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้ครอบคลุมทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและดิจิทัล (Digital Marketing) เพื่อตอบโจทยความคาดหวังของลูกค้ารุ่นใหม่ (Government Housing Bank, 2023)

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix - 7P's) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต "แบบคຸ້มนรันดร" พบว่า ผลิตภัณฑ์ (Product) ต้องมีความคุ้มค่าและตอบโจทยความต้องการของลูกค้า โดยมีการกำหนดราคาที่เหมาะสม (Price) และการใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายที่สะดวก (Place) ซึ่งสามารถเข้าถึงลูกค้าหลากหลายกลุ่มได้ ไม่ว่าจะเป็นผ่านสาขาหรือช่องทางออนไลน์ (Government Housing Bank, 2023)

นอกจากนี้ การโปรโมทผลิตภัณฑ์ผ่านการส่งเสริมการขาย (Promotion) และกระบวนการ (Process) ที่สะดวกและรวดเร็ว ก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้ง่ายขึ้น ในขณะเดียวกัน การฝึกอบรมพนักงานขาย (People) ก็มีความสำคัญในการให้คำปรึกษาและข้อมูลที่ถูกต้องแก่ลูกค้า ซึ่งจะทำให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ (Preecha Suksawat, 2022)

เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต "แบบคຸ້มนรันดร" ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง จำเป็นต้องพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมโดยการใช้ช่องทางออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์และการขายผลิตภัณฑ์ให้กับลูกค้าใหม่ ๆ ที่มีความคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยี นอกจากนี้ธนาคารยังต้องพัฒนาทักษะของพนักงานขายและการให้คำแนะนำที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า รวมถึงการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ให้มีความยืดหยุ่นและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น (Government Housing Bank, 2023)

ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ต้องการเพิ่ม ยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง เพื่อนำเสนอแนวทางการ เพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ให้ได้ตาม เป้าหมายที่วางไว้ และสามารถนำไปปรับปรุงออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความเหมาะสมกับความต้องการต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่ยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคาร สงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix - 7P's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง
4. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์เพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง

วิธีดำเนินการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง” มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

18. ประเภทของงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ
19. ขอบเขตด้านเนื้อหา ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 แหล่ง คือ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยการ สัมภาษณ์เชิงลึกกับบุคคลกับเป็นการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ธนาคาร อาคารสงเคราะห์ในส่วนการให้บริการประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ผู้ที่เลือกใช้บริการประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง โดย เก็บข้อมูลจากการตอบแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่ยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย และเพื่อนำเสนอกลยุทธ์เพิ่ม ยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ซึ่งใช้วิธีการสุ่ม ตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random sampling) และสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) จากการทำแบบสอบถามออนไลน์ด้วยการสแกน QR code เพื่อตอบแบบสอบถาม โดยมีการเก็บรวบรวม ข้อมูล ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2568 ถึง เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2568 และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ใน การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านเอกสาร เพื่อเป็นการศึกษาทบทวนเกี่ยวกับประเด็นที่ ศึกษาโดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร รวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี บทความ วิทยานิพนธ์ งานวิจัย ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่าง ๆ

20. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 2 กลุ่ม คือ ประชากรกลุ่มที่ 1 คือ ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ธนาคารอาคารสงเคราะห์ในส่วนการให้บริการประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ผู้ที่เลือกใช้บริการประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง จำนวน 20 คน และประชากรกลุ่มที่ 2 คือ ลูกค้าที่เลือกใช้บริการประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง จำนวน 200 คน (ธนาคารอาคารสงเคราะห์, 2568) ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ยอมรับค่าความคลาดเคลื่อนจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ 0.05

21. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถามเพื่อการวิจัย โดยผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวัด ได้แก่ การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ด้วยวิธีดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ และตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามก่อนนำไปใช้จริง

22. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านกูเกิ้ลฟอร์ม (google form)

23. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง ความครบถ้วนของข้อมูล โดยทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และดำเนินการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

24. สรุปผลการศึกษาวิจัย และ การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Presentation of the Research Results)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง” ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. สรุปข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุ 36-40 ปี สถานภาพสมรส การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้ 30,001 - 40,000 บาท

2. สรุปข้อมูลทั่วไปพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากรู้จักผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” โดยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อคุ้มครองภาระหนี้สินในกรณีทุพพลภาพถาวร เลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากปัจจัยความสะดวกในการชำระเบี้ยประกัน อีกทั้งผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะช่วยลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการชำระหนี้ในอนาคตมาก เคยรับคำแนะนำหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากธนาคารอาคารสงเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ธนาคารอาคารสงเคราะห์ควรปรับอัตราเบี้ยประกันให้เหมาะสม และแนะนำผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์”

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต “แบบคัมมิรันตร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง แสดงตามตารางที่

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง โดยรวม

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง	\bar{X}	S.D	ระดับ ความ คิดเห็น
5. ด้านผลิตภัณฑ์	3.56	0.753	มาก
6. ด้านราคา	3.51	0.718	มาก
7. ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย	3.61	0.762	มาก
8. ด้านการส่งเสริมการตลาด	3.67	0.737	มาก
9. ด้านบุคลากร	3.87	0.826	มาก
10. ด้านกระบวนการให้บริการ	3.93	0.863	มาก
11. ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม	3.88	0.838	มาก
รวม	3.72	0.803	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$, S.D. = 0.803) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.863) รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.838) ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.826) ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.737) ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$, S.D. = 0.762) ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 0.753) และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$, S.D. = 0.718) ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้งหมดมีอิทธิพลในระดับมากต่อการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะ “กระบวนการให้บริการ” และ “ลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม” ซึ่งได้รับค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสะดวก รวดเร็ว และบรรยากาศที่สร้างความมั่นใจแก่ลูกค้า. ปัจจัยด้าน “บุคลากร” ก็มีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและช่วยในการตัดสินใจซื้อ. อย่างไรก็ตาม ด้าน “ราคา” แม้จะอยู่ในระดับมาก แต่เป็นปัจจัยที่ลูกค้าให้ค่าน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับปัจจัยอื่น จึงควรพิจารณาปรับกลยุทธ์การสื่อสารเพื่อสร้างการรับรู้ถึงความคุ้มค่าอย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นถึงการเพิ่มยอดขายของประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” จำเป็นต้องอาศัยทั้งการพัฒนาภายในองค์กรและการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบัน ลูกค้ามีความสนใจในผลิตภัณฑ์ “แบบคัมมินิรันดร์” แต่ต้องการข้อมูลที่ชัดเจนกว่าเดิม การบริการที่รวดเร็ว และโปรโมชั่นที่ตอบโจทย์มากขึ้น หากธนาคารสามารถพัฒนาด้านเหล่านี้ได้ ย่อมมีโอกาสเพิ่มยอดขายและขยายฐานลูกค้าในอนาคต

จากผลการวิเคราะห์สะท้อนว่าข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสนับสนุนกัน โดยปัจจัยหลักที่พบในเชิงตัวเลข (เช่น สัดส่วนการรู้จัก, เหตุผลเลือกใช้, ความพึงพอใจ) สอดคล้องกับประเด็นเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ (เช่น ความเข้าใจในรายละเอียด, ความต้องการช่องทางชำระเพิ่มเติม, ความคาดหวังเรื่องราคา) ทำให้สามารถระบุสาเหตุหลักของปัญหาได้ตรงจุด และใช้กำหนดกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์ได้อย่างแม่นยำ

4. ผลการศึกษาการนำเสนอกลยุทธ์เพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง

จากการประเมินพบว่า กลยุทธ์ที่ใช้เป็นแนวทาง “การอบรมพนักงาน” ได้รับคะแนนรวมสูงที่สุด เนื่องจากสามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรภายนอกมาก และมีผลต่อคุณภาพการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง ส่วนแนวทาง “การพัฒนาสื่อ” และ “ระบบติดตามลูกค้า” แม้จะมีต้นทุนเริ่มต้น แต่สามารถส่งผลดีในระยะกลางและยั่งยืน ผู้วิจัยแนะนำให้ดำเนินการแนวทางอบรมควบคู่กับการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ ภายใน 3 เดือนแรก และเริ่มวางแผนการติดตั้งระบบติดตามลูกค้าในระยะกลาง โดยใช้การจัดลำดับนี้เป็นกรอบในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทั้งในเชิงทรัพยากร งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินงาน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาเรื่อง “การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง” องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย สามารถสรุปได้ดังนี้

1. การฝึกอบรมพนักงานมีผลต่อยอดขายอย่างชัดเจน งานวิจัยและข้อมูลภายในชี้ว่าการฝึกอบรมพนักงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตอย่างสม่ำเสมอ สามารถเพิ่มยอดขายได้สูงถึง 30% เมื่อเทียบกับองค์กรที่ไม่มีการฝึกอบรมต่อเนื่อง

2. การใช้เครื่องมือวิเคราะห์หลายมิติช่วยให้เห็นภาพรวมของปัญหา การใช้ SWOT Analysis, Kano Model, และ Fishbone Diagram ร่วมกัน ช่วยให้ระบุสาเหตุราก (Root Cause) และจัดลำดับความสำคัญของแนวทางแก้ปัญหาได้แม่นยำมากขึ้น

3. กลยุทธ์ที่ให้ผลเร็วและต้นทุนต่ำคือการอบรมบุคลากร การอบรมพนักงานเป็นกลยุทธ์ที่สามารถดำเนินการได้ทันที มีผลต่อคุณภาพการนำเสนอ และไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรภายนอก

4. การตลาดดิจิทัลเป็นโอกาสขยายตลาดในยุคหลังโควิด-19 ลูกค้ารุ่นใหม่ (Gen Y, Gen Z) ให้ความสำคัญกับข้อมูลที่โปร่งใส เข้าถึงง่าย และบริการผ่านออนไลน์ การใช้ Social Media, Influencer Marketing, และ Online Ads จึงเป็นโอกาสเพิ่มการรับรู้และยอดขาย

5. การติดตามหลังการขายเป็นจุดอ่อนที่ต้องพัฒนา ปัจจุบันยังขาดระบบติดตามลูกค้า (Customer Follow-up System) ที่ชัดเจน ส่งผลให้ความต่อเนื่องในการดูแลลูกค้าลดลง และทำให้เสียโอกาสในการต่อยอดการขาย

6. การออกแบบผลิตภัณฑ์เฉพาะกลุ่ม (Personalized Product) แนวโน้มอุตสาหกรรมประกันชีวิตกำลังเคลื่อนไปสู่การทำผลิตภัณฑ์ที่ตอบโจทย์เฉพาะกลุ่มลูกค้า และให้บริการผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง” สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่ยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ที่ต่ำกว่าเป้าหมาย

จากการวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือ Fishbone Diagram, SWOT Analysis และ Kano Model พบว่าสาเหตุหลักมาจาก 6 สาเหตุ คือบุคลากร (People) กระบวนการ (Process) สภาพแวดล้อม (Environment) ข้อมูล/วัสดุ (Materials) วิธีการขาย (Method) การบริหารจัดการ (Management) โดยอาจมาจากความเข้าใจของพนักงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่ลึกซึ้ง ขาดการฝึกอบรมที่เพียงพอ และไม่สามารถถ่ายทอดข้อมูลให้ลูกค้าเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้ ยังพบว่าขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการบริการหลังการขายที่เป็นระบบ อีกทั้งเกิดจากความเข้าใจของพนักงานต่อผลิตภัณฑ์ยังไม่ลึกซึ้ง ส่งผลให้สื่อสารกับลูกค้าได้ไม่ครบถ้วน ขาดสื่อประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่ายและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ไม่มีระบบติดตามลูกค้าและบริการหลังการขายที่ชัดเจน และการประสานงานภายในมีช่องว่างส่งผลให้ลูกค้าไม่มั่นใจในผลิตภัณฑ์และขาดแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Kotler & Keller (2012) ที่ระบุว่า การตลาดบริการที่ประสบความสำเร็จต้องพึ่งพาทั้งบุคลากร กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพที่สามารถ “ส่งมอบประสบการณ์ที่เหนือความคาดหวังให้ลูกค้า” ได้ ขณะเดียวกันยัง ตรงกับโมเดล SERVQUAL ซึ่งให้ความสำคัญกับ “ความเข้าใจลูกค้า ความน่าเชื่อถือ และการตอบสนอง” ในฐานะมิติหลักของคุณภาพบริการ ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยของเรายังแตกต่างจากงานของ สัจจาภรณ์ ไชยเสนา ซึ่งพบว่า ลูกค้ากลุ่มดิจิทัลให้ความสำคัญกับความสะดวกผ่านระบบมากกว่าคุณภาพการอธิบายจากพนักงาน ซึ่งอาจเนื่องจากผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตยังคงต้องอาศัยการอธิบายโดยมนุษย์ (Human Touch) เป็นหลัก (Satchaporn Chaisena, 2017)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปพฤติกรรมผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง ของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากรู้จักผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” โดยเลือกใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อคุ้มครองภาระหนี้สินในกรณีทุพพลภาพถาวร เลือกใช้ผลิตภัณฑ์จากปัจจัยความสะดวกในการชำระเบี้ยประกัน อีกทั้งผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์จะช่วยลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับการชำระหนี้ในอนาคตมาก เคยรับคำแนะนำหรือข้อมูลเพิ่มเติมจากธนาคารอาคารสงเคราะห์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ธนาคารอาคารสงเคราะห์ควรปรับอัตราเบี้ยประกันให้เหมาะสม และแนะนำผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต “แบบคัมมินิรันดร์” ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคของ Solomon (2017) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อของลูกค้าจะเกิดขึ้นเมื่อสามารถตอบสนอง “ความต้องการพื้นฐาน” ร่วมกับ “แรงจูงใจด้านจิตใจ” ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าการเงินและประกันภัยที่มีความซับซ้อน นอกจากนี้ยัง ผลการวิจัยยังสอดคล้องตรงกับโมเดล Kano ซึ่งชี้ว่า หากองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการในระดับ Basic Needs ได้ครบถ้วน เช่น การให้ข้อมูลชัดเจน เข้าใจง่าย และมีบริการหลังการขายที่ดี จะช่วยลดความลังเลในการซื้อผลิตภัณฑ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix - 7P's) ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต “แบบคัมภีร์นิรันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง

จากการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านราคา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

1. ด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" เหมาะสมกับความต้องการทางการเงินของคุณ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ผลตอบแทนจากประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ทำให้คุณรู้สึกมั่นใจในการใช้บริการ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การอธิบายคุณสมบัติของประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ชัดเจนและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ด้านราคา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ คุณพึงพอใจกับราคาเบี้ยประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" เมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์ประกันอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ราคาเบี้ยประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" เหมาะสมกับความคุ้มครองที่ได้รับ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจ่ายเบี้ยประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ไม่เป็นภาระทางการเงินสำหรับคุณ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

3. ด้านช่องทางการให้บริการ/ช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ ช่องทางการซื้อประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ง่ายและสะดวก อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ คุณสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ได้สะดวกผ่านช่องทางที่ธนาคารจัดเตรียมไว้ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คุณรู้สึกสะดวกในการทำธุรกรรมประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ผ่านช่องทางสาขาเซ็นทรัล ระยอง อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ มีสิทธิพิเศษสำหรับลูกค้าสินเชื่อดีมี อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ โปรโมชันสอดคล้องกับความต้องการ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ โปรโมชันของประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ทำให้คุณสนใจที่จะซื้อ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

5. ด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ พนักงานธนาคารสามารถอธิบายผลิตภัณฑ์ประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ได้ชัดเจน อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ คุณได้รับคำแนะนำจากพนักงานธนาคารที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พนักงานธนาคารมีทักษะในการตอบคำถามเกี่ยวกับประกันชีวิต "แบบคัมภีร์นิรันดร์" ได้ดี อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

6. ด้านกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ กระบวนการให้บริการของธนาคารช่วยลดขั้นตอนที่ซับซ้อนในการซื้อประกันชีวิต อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ การทำธุรกรรมประกันชีวิต "แบบคัมมินิรันดร์" ผ่านธนาคารสะดวกและรวดเร็ว อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คุณได้รับการบริการที่รวดเร็วและไม่ยุ่งยากในการซื้อประกันชีวิต "แบบคัมมินิรันดร์" อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

7. ด้านลักษณะทางกายภาพ/สิ่งแวดล้อม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เอกสารหรือสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับประกันชีวิต "แบบคัมมินิรันดร์" ชัดเจนและเข้าใจง่าย อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ธนาคารมีการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ที่น่าสนใจและสื่อสารข้อมูลได้ดี อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้าย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ บรรยากาศภายในสาขาของธนาคารทำให้คุณรู้สึกสะดวกสบาย อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัย 7P's ทั้ง 7 ด้านได้รับการประเมินอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะในด้านกระบวนการ (Process) และ บุคลากร (People) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณภาพในการให้บริการและความสามารถของพนักงานยังเป็นปัจจัยที่ถูกค่าให้ความสำคัญอย่างสูงทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Lovelock & Wirtz (2011) ที่ระบุว่า ความสำเร็จของการตลาดบริการต้องอาศัยปัจจัยทั้ง "กระบวนการให้บริการที่ราบรื่น" และ "บุคลากรที่มีทักษะและทัศนคติที่ดี" เพราะเป็นด้านแรกและด้านสุดท้ายที่ถูกค่าจะจดจำ ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานของ กฤษลักษณ์ ชุ่มดอกไพร ซึ่งศึกษาในบริบทธนาคารไทย และพบว่า บุคลากรที่มีความสามารถในการอธิบายผลิตภัณฑ์เป็นตัวแปรสำคัญที่สุดต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยของเรา (Kritsalak Chumdokphrai, 2021) แตกต่างจากงานของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ที่ชี้ว่า "ราคา" เป็นปัจจัยอันดับหนึ่งในการเลือกสินเชื่อหรือผลิตภัณฑ์การเงิน แต่ในกรณีนี้ กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความเข้าใจ ความชัดเจน และความมั่นใจมากกว่าราคาเบี้ยประกัน (Bank of Thailand, 2024)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อนำเสนอกกลยุทธ์เพิ่มยอดขายประกันชีวิต "แบบคัมมินิรันดร์" ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง

จากการประเมินพบว่า กลยุทธ์ที่ใช้เป็นแนวทาง "การอบรมพนักงาน" ได้รับคะแนนรวมสูงที่สุดเนื่องจากสามารถดำเนินการได้ทันที ไม่ต้องพึ่งพาทรัพยากรภายนอกมาก และมีผลต่อคุณภาพการนำเสนอผลิตภัณฑ์โดยตรง ส่วนแนวทาง "การพัฒนาสื่อ" และ "ระบบติดตามลูกค้า" แม้จะมีต้นทุนเริ่มต้น แต่สามารถส่งผลดีในระยะกลางและยั่งยืน ผู้วิจัยแนะนำให้ดำเนินการแนวทางอบรมควบคู่กับการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ภายใน 3 เดือนแรก และเริ่มวางแผนการติดตั้งระบบติดตามลูกค้าในระยะกลาง โดยใช้การจัดลำดับนี้เป็นกรอบในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ทั้งในเชิงทรัพยากร งบประมาณ และระยะเวลาดำเนินงาน กลยุทธ์ดังกล่าว สะท้อนการประยุกต์โมเดล Kano ที่ชี้ว่า หากสามารถตอบสนอง "Performance Needs" ได้ชัดเจน พร้อมเสริม "Delighters" จะช่วยเพิ่มความภักดีของลูกค้าได้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องและตรงกับแนวคิดของ Kotler & Keller (2012) ที่กล่าวว่า องค์กรต้อง "สร้างความต่าง" ด้วยนวัตกรรมบริการและความเอาใจใส่เพื่อดึงดูดและรักษาลูกค้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่อง “การหาสาเหตุและการพัฒนากลยุทธ์เพื่อเพิ่มยอดขายประกันชีวิต “แบบคัมภีร์รันดร์” ของธนาคารอาคารสงเคราะห์ สาขาเซ็นทรัล ระยอง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) เน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากร โดยจัดอบรมให้พนักงานมีความรู้ลึกในผลิตภัณฑ์ สามารถอธิบายข้อดี ความคุ้มค่า และผลประโยชน์อย่างมั่นใจ
- 2) กำหนดนโยบายการติดตามผลการขาย และบริการหลังการขายที่ชัดเจน เช่น กำหนด KPI เรื่องการโทรติดตามลูกค้า การส่งข้อมูลกรมธรรม์ทางอิเล็กทรอนิกส์ ฯลฯ
- 3) ส่งเสริมการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Line Official Account หรือระบบ CRM เพื่อเก็บข้อมูลลูกค้า และใช้ในการติดตามต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์

- 1) พัฒนาแผนการตลาดเฉพาะกลุ่ม โดยวิเคราะห์พฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มพนักงานประจำ หรือกลุ่มครอบครัวเริ่มต้น
- 2) ออกแบบสื่อประชาสัมพันธ์ให้เข้าใจง่าย ทั้งออนไลน์และออฟไลน์ เช่น อินโฟกราฟิก คลิปสั้น หรือ Q&A บนโซเชียลมีเดีย
- 3) นำเสนอโปรโมชั่นตามฤดูกาลหรือกลุ่มอาชีพ เช่น ส่วนลดเบี้ยประกันปีแรกสำหรับกลุ่มลูกค้าเก่า หรือข้าราชการ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- 1) วางแผนจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ภายในสาขา เช่น จัดบูธในศูนย์การค้า กิจกรรมร่วมกับสินเชื่อบ้าน หรือแจกของที่ระลึกเมื่อซื้อกรมธรรม์
- 2) ปรับปรุงการให้บริการในสาขา เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ที่เข้าใจง่าย บรรยากาศการนั่งรอที่เป็นมิตร และพนักงานประจำเคาน์เตอร์ให้ข้อมูลได้
- 3) พัฒนาแบบประกันในอนาคต ให้มีความยืดหยุ่น และหลากหลายทางเลือกมากขึ้น เช่น เลือกงวดชำระเบี้ย หรือเลือกระยะเวลาคุ้มครอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังสาขาอื่นของธนาคารอาคารสงเคราะห์ในภาคตะวันออก เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อยอดขาย
2. ควรศึกษาเชิงลึกถึงจิตวิทยาผู้บริโภคในด้านความไว้วางใจและความเข้าใจในการซื้อผลิตภัณฑ์ประกันชีวิตเพิ่มเติม
3. ควรพัฒนาแบบจำลอง (Model) การพัฒนาประสิทธิภาพฝ่ายขายที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมผู้บริโภคและนวัตกรรมการให้บริการ

References

- Bank of Thailand. (2024). Modern consumer behavior and challenges for business adaptation. Retrieved from <https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/article-2024jun06.html>
- Government Housing Bank. (2022). Government Housing Bank annual report. Government Housing Bank. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2023). Annual report 2023. Government Housing Bank. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2023). Development of savings products and enhancement of customer satisfaction (Annual report). Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2023). Savings deposit products and related services. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2025). Annual report of the Government Housing Bank. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2025). General information of the Government Housing Bank [Online]. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Government Housing Bank. (2025). Life insurance information: “Khum Niran” plan. Retrieved from <https://www.ghbank.co.th>
- Kritsalak Chumdokphrai. (2021). Factors affecting customer satisfaction in using commercial banking services in Thailand. *Journal of Academic and Research of Northeastern University*, 11(3), 45–56.
- Lovelock, C., & Wirtz, J. (2011). *Services marketing: People, technology, strategy* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.
- Preecha Suksawat. (2022). A study on increasing loan and life insurance sales at the Government Housing Bank: A case study of the Government Housing Bank, Central Rayong Branch. *Journal of Finance and Banking*, 12(3), 120–135.
- Satchaporn Chaisena. (2017). Behavior and demand of mobile banking users of commercial banks (Master’s thesis). Thammasat University. Retrieved from <https://li04.tci-thaijo.org>
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson.
- Solomon, M. R. (2017). *Consumer behavior: Buying, having, and being* (12th ed.). Pearson.

ถ้ำหลวง : อดีต ปัจจุบัน หลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ

Tham Luang Cave : Past and Present After a Wonderful Day of Friendship

¹พระมหาธีรวัฒน์ เสสปัญโญ

¹PhramahaTeerawat Sesapunyo

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chiangrai Buddhist College

Corresponding Author's Email : Sutwathnbanthit887@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. สังเคราะห์บทเรียนถ้ำหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ 2. พัฒนาระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง 3. บูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ พระสงฆ์ นักวิชาการ ด้านพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่วนอุทยานถ้ำหลวง กลุ่มองค์กร ผู้ประกอบการในชุมชน และประชาชน จำนวน 30 รูป/คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการพรรณนาความ

ผลการวิจัยพบว่า 1. บทเรียนถ้ำหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ การเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชนทั้งชุมชนในท้องถิ่น เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ มีการบูรณาการหลายภาคส่วน ติดต่อประสานงานอย่างเป็นระบบนำไปสู่การแสดงบทบาทพัฒนาชุมชน มีทุนทางสังคมช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน พัฒนาวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนสู่ความยั่งยืน 2. การพัฒนาระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง จากฐานเดิมต้นทุนเดิมของชุมชน มีการเตรียมการสำหรับวางแผนพัฒนาชุมชน จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน รูปแบบวิธีการพัฒนาคำนึงถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับวิถีชุมชน 3. การบูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาชุมชน เชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยนางนอน มีกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือความสัมพันธ์เครือข่ายการพัฒนาชุมชน มี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน

คำสำคัญ : ถ้ำหลวง, วันมหัศจรรย์, มิตรภาพ

Abstract

This research aims to 1. Synthesize lessons from Tham Luang Cave and the integrated social 1. Synthesizing lessons learned from the Tham Luang Integrated Social Movement. 2. Developing a sustainable development process for the Tham Luang community. 3. Integrating friendship networks with the economic and social development of the Tham Luang community.

Qualitative research was used. Key informants included monks, community development experts, Tham Luang Forest Park officials, organization groups, community entrepreneurs, and members of the public, totaling 30 monks per person. The research instruments used included interview forms and descriptive data analysis.

The results revealed: 1. Lessons learned from the Tham Luang Integrated Social Movement: Social movements of local communities, social movements within and outside the area, integration of multiple sectors, and systematic coordination leading to community development roles. Social capital contributed to the development of the community economy, leading to the sustainable development of the Tham Luang-Khun Nam Nang Non Forest Park. 2. Developing a sustainable development process for the Tham Luang community, based on the community's existing capital base, community development planning, ongoing collaborative activities, and the continuation of community development activities from the past to the present. The development model considers economic activities consistent with the community's way of life. 3. Integrating friendship networks with the economic and social development of the Tham Luang community. The community development network model fosters relationships between members of the Tham Luang-Khun Nam Nang Non Forest Park community and surrounding areas. In the Doi Nang Non National Forest Reserve, there are joint activities in the form of a network of cooperation and community development networks, which are of three types: exchange networks, communication networks, and coexistence networks.

Keywords : Tham Luang Cave, Miracle Day, Friendship

บทนำ

ถ้าเป็นหนึ่งในทรัพยากรธรรมชาติที่มีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษย์ ทั้งในด้านธรณีวิทยา นิเวศวิทยา วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว ถ้าแต่ละแห่งก็มีความโดดเด่นเฉพาะตัว ทั้งรูปแบบทางกายภาพ ระบบนิเวศใต้ดิน และความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบ หนึ่งในถ้าที่ได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญมากที่สุดในประเทศไทย คือ ถ้าหลวง-ขุนน้ำนางนอน ตั้งอยู่ในอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เป็นถ้าหินปูนที่มีความยาวและความซับซ้อนมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ อีกทั้งยังมีความงดงามทางภูมิทัศน์และเป็นพื้นที่ศึกษาที่สำคัญทั้งทางวิชาการและการท่องเที่ยว ความสำคัญของถ้าหลวงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงมิติทางธรรมชาติและการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบทบาททางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนโดยรอบสามารถสร้างรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ขณะเดียวกันนักวิชาการและผู้สนใจจากหลายสาขาวิชาก็ให้ความสนใจในการศึกษาความหลากหลายทางชีวภาพ ธรณีฐาน และภูมิอากาศภายในถ้า ทำให้ถ้าหลวงมีคุณค่าทั้งในด้านวิชาการและการพัฒนาท้องถิ่น นอกจากนี้ ถ้าหลวงยังเป็นสถานที่ที่ได้รับความสนใจในระดับโลกจากเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เมื่อปี พ.ศ. 2561 กรณีทีมฟุตบอลเยาวชน “หมูป่าอะคาเดมี” ติดอยู่ภายในถ้า การกู้ภัยครั้งนั้นถือเป็นภารกิจที่ทำทนายและดึงดูดความสนใจจากสื่อต่างประเทศทั่วโลก เหตุการณ์ดังกล่าวไม่เพียงสร้างการตระหนักรู้ถึงความเสี่ยงและความ

ปลอดภัยในการท่องเที่ยวถ้า แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่สมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ และเหตุการณ์ปฏิบัติการกู้ภัยทีมฟุตบอลหมูป่าอะคาเดมี 13 คน ออกจากถ้ำหลวง ขุนน้ำนางนอน จังหวัด เชียงราย ในช่วงกลางปี 2561 ที่ผ่านมาเป็นการรวมผู้เชี่ยวชาญด้านการกู้ภัย การดำน้ำ การขุดเจาะ นักภูมิศาสตร์ นักปีนเขาตำรวจ ทหาร เอกชนจากทุกภาคส่วน ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ รวมถึงเป็นการบูรณาการวิทยาการ หลายศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ นับเป็นปฏิบัติการกู้ภัยระดับโลกที่เป็นข่าวโด่งดัง บทเรียนดังกล่าว สะท้อนให้สังคมตระหนักถึงอันตรายจากภัยธรรมชาติได้ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะความตื่นตัวในการเอาชีวิตรอดเมื่อเผชิญ ภัยธรรมชาติ (Boonyanuwat, R, 2018) และการมีจิตอาสาช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีบทเรียนจาก การได้รับผลกระทบภัยธรรมชาติมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังไม่ได้นำบทเรียนสู่การแก้ปัญหาด้วยการลดความเสี่ยง เตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติโดยเฉพาะการสร้าง การเรียนรู้ที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่เยาว์วัยเพราะเด็กจะ กลายเป็นผู้ใหญ่ที่มีความตระหนักในอนาคต ซึ่งการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติที่บูรณาการเข้าสู่การเรียนการสอนใน หลักสูตรของโรงเรียนจะนำไปสู่ความยั่งยืน (Jantakoon, J, 2015)

วนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน มีตราบาปบทเรียนถ้ำหลวงเหตุการณ์ช่วยเหลือ 13 ชีวิตหมูป่า สร้างการเปลี่ยนแปลงเป็นที่รู้จักของนานาชาติมากยิ่งขึ้น หลังจากเหตุการณ์สงบเรียบร้อยดีแล้ว นักท่องเที่ยวสนใจเที่ยวชมสถานที่จริงที่เกิดเหตุ โดยเฉพาะที่ “ถ้ำหลวง” ซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของเหตุการณ์ รวมไปถึงขุนน้ำนางนอนซึ่งอยู่ใกล้เคียงกัน มีที่ตั้งของศาลเจ้าแม่นางนอน เป็นศาลขนาดเล็กที่ภายในมีหุ่นของสตรีที่เป็นตัวแทนเจ้าแม่นางนอน ด้านหน้ามีดอกไม้สดที่ผู้มาเยี่ยมเยียนวางสักการะแต่เจ้าแม่ โดยทางวนอุทยานฯ ได้ขอความร่วมมืองดจุดธูปเทียนบริเวณนี้เนื่องจากเกรงว่าควันธูปเทียนจะไปทำลายระบบสิ่งแวดล้อม สัตว์ป่าและระบบนิเวศภายในถ้ำ อีกหนึ่งจุดสำคัญที่หลายๆ คนตั้งใจมาเยือนก็คือ “อนุสาวรีย์จำแชม” หรือนาวาตรีสมาน กุนัน ฮีโร่ถ้ำหลวง ผู้เสียชีวิตในขณะที่ทำภารกิจช่วยเหลือ 13 หมูป่า รูปหล่อของจำแชมนี้หล่อด้วยโลหะบรอนซ์ มีความสูง 3.2 เมตร ฐานกว้าง 2.5 เมตร โดยผู้ริเริ่มและออกแบบแนวความคิดการสร้างรูปหล่อจำแชมก็คือ อ.เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์ และได้ อ.สรารุณี คำมูลชัย เป็นหัวหน้าทีมช่างปั้นสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างยอดเยี่ยม

ปัจจุบันนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศสนใจเข้าเที่ยวชมวนอุทยานถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนที่เชียงรายจำนวนมาก ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชนและพื้นที่ท่องเที่ยวหลายประการทั้งด้านบวกและด้านลบ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคประชาชนได้ระดมกำลังและความคิดจัดทำโครงการพัฒนาร่วมกัน แต่ถ้า การดำเนินโครงการที่จัดทำโดยหน่วยงานภายนอกและองค์กรในพื้นที่ยังไม่เพียงพอรับการเปลี่ยนแปลง การใช้วิธีการมองย้อนอดีตให้สังคมคมได้เรียนรู้ องค์กรความรู้ทางพระพุทธศาสนาถูกนำมาสร้างขวัญกำลังใจเผชิญวิกฤตในถ้ำหลวง องค์กรความรู้ทางพระพุทธศาสนากับมิตรภาพของ คณะสงฆ์ หน่วยงาน องค์กร ผู้ประกอบการ ชุมชน การเรียนรู้และปฏิบัติการวิจัยพัฒนาควรถูกนำมาใช้จัดการชุมชนที่เชื่อมโยงกับวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ให้เกิดการสังเคราะห์องค์ความรู้บูรณาการจัดกิจกรรมในระบบเศรษฐกิจชุมชน ประยุกต์ใช้ทุนทางสังคม ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนอย่างสร้างสรรค์ เกิดขบวนการขับเคลื่อนกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต (Department of Disaster Prevention and Mitigation, 2016) ปัจจุบันมีองค์ความรู้หลายมิติ สำหรับมิติพุทธธรรมกับเหตุการณ์บทเรียนถ้ำหลวงเป็นอีกภาพหนึ่งความรู้เชื่อมโยงจัดการความรู้ตนเองและฐานกิจกรรม

สังคม ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ ย้อนกลับมาพิจารณาในช่วงเวลาที่ผ่านมา แล้วหันมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาและดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา การจัดการความรู้เชิงสร้างสรรค์ การจัดการชุมชนที่นำองค์ความรู้ทางพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมวิถีพุทธประยุกต์กับการอยู่ร่วมกัน การจัดการชุมชน การพัฒนาตนเองของสมาชิกชุมชน การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดเป็นเครือข่ายมิตรภาพหลังวันมหัทศจรีย์แห่งมิตรภาพถ้ำหลวง ได้แก่ ภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม นักวิชาการ ย้อนกลับมาสร้างพลังรับการเปลี่ยนแปลงใหม่ให้เกิดการพัฒนาชุมชนสู่ความยั่งยืน บทบาทสมาชิกชุมชนที่เชื่อมโยงกับกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชน ชมนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมชุมชนตระหนักในสิ่งที่ต้องให้ความร่วมมือจัดการสนับสนุนก่อนด้วยตัวของสมาชิกเอง เช่น ขายน้ำ ต้องตระหนักว่า ถูกลพลาสติกที่ส่งให้ผู้ซื้อ 1 ถู จะสะสมเป็นขยะจำนวนมาก ควรเริ่มเชิญชวนงดใช้ถูพลาสติกหรือนำถูพลาสติกกลับมาที่ร้านค้าไม่ทิ้งที่แหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น สมาชิกชุมชน 1 คน มีความตระหนัก เรียนรู้การเปลี่ยนแปลง ปรับพฤติกรรมตนเอง จะขยายผลสู่สมาชิกสังคมได้หลายคนในวงกว้าง เกิดเป็นขบวนการพัฒนาชุมชน แบบบูรณาการกิจกรรมเป็นเครือข่ายมิตรภาพในระบบเศรษฐกิจชุมชนที่ใช้ฐานต้นทุนสังคมถ้ำหลวงให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้

เมื่อนักท่องเที่ยวมาชมวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนมากขึ้น มีการจัดระเบียบจุดจอดรถ มีกฎระเบียบต่าง ๆ เพิ่มเติม บริเวณถนนปากทางเข้าสู่ถ้ำหลวงวันนี้ปิดไม่ให้รถเข้า ให้เฉพาะคนเดินเท้าและรถสองแถวของพื้นที่รับส่งผู้สูงอายุและผู้ที่ไม่สะดวกในการเดิน ส่วนรอบ ๆ ปากทางเข้ามีลานจอดรถกว้างใหญ่หลายจุด เพราะในช่วงวันหยุดเสาร์อาทิตย์จะมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยือนหลายพันคน และด้านหน้าทางเข้าวันนี้เต็มไปด้วยร้านค้าร้านขายของกินและของที่ระลึก แสดงให้เห็นว่ามีคนจำนวนมากเดินทางมาชมในแต่ละวัน “ถ้ำพระ” ซึ่งอยู่ไม่ไกลจากอนุสาวรีย์จำแหม โดยถ้ำพระนี้มีความลึกเพียง 40 เมตร และมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความรู้บริเวณปากถ้ำด้วย หรือใครจะเข้าไปไหว้พระอย่างเดียวกันก็ได้ ดังนั้น ปัญหาที่ต้องจัดการในแต่ละวัน สมาชิกชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมจัดการแก้ปัญหาเพื่อบริการนักท่องเที่ยว เสริมพลังให้หน่วยงานภาครัฐ เก็บเกี่ยวผลประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ เมื่อชุมชนได้ประโยชน์เราก็ได้ประโยชน์และตอบแทนด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ทั้งทางตรงหรือทางอ้อม เพื่อช่วยให้วนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางเกิดกิจกรรมท่องเที่ยวและอนุรักษ์ธรรมชาติ

ถ้ำหลวง : อดีต ปัจจุบันหลังวันมหัทศจรีย์แห่งมิตรภาพ ควรได้รับการสังเคราะห์ถอดบทเรียนถ้ำหลวงให้เกิดกิจกรรมขบวนการเคลื่อนไหวของชุมชนและสังคมชุมชนพึ่งตนเอง นำองค์ความรู้จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การศึกษาวิจัยร่วมกันมาพัฒนาเป็นแผนงาน โครงการ กิจกรรม บูรณาการกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นเครือข่ายมิตรภาพในระบบเศรษฐกิจชุมชนและทุนสังคมถ้ำหลวงถูกนำมาประยุกต์ใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน โดยรอบและชุมชนเชื่อมต่อกันวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวของชุมชนเปลี่ยนแปลงอย่างมีอิสระในเชิงพลวัตตามบริบทที่เกิดขึ้นภายใต้องค์ความรู้ที่มีอยู่ของตนเอง ส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งพึ่งตนเองได้ เป็นผลต่อการลดภาระรัฐ ช่วยสร้างรายได้สนับสนุนรัฐ (Panasi, W. & Sornsuphap, R., 2021) การนับถือพระพุทธศาสนาและการมีจิตสำนึกรักชุมชน วัฒนธรรมการบำเพ็ญบุญ การมีจิตเมตตาการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรับพฤติกรรมตนเอง พัฒนาตนเอง ให้ความสำคัญกับการประชุมตามหลักอภิธานิธรรม เคารพผู้มีปัญญาชุมชน ศักยภาพในชุมชนถูกนำองค์ความรู้ใช้ร่วมกับการวิจัยและพัฒนาแบบปฏิบัติการจัดการชุมชน เกิดชุดความรู้การปรับตัวชุมชนรองรับกิจกรรมท่องเที่ยววนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ข้อมูลชุมชน

ตำนานขุนน้ำนางนอน วัฒนธรรมชุมชนมิติความเชื่อ มิตรภาพชุมชน ประวัติศาสตร์ วิถีพุทธชุมชน จำแนกการจัดการธุรกิจชุมชน กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว กิจกรรมอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว สื่อออนไลน์ส่งเสริมการท่องเที่ยวและการจัดการชุมชน เป็นต้น องค์ความรู้จากการวิจัยของชุมชนที่เข้าร่วมในกระบวนการวิจัยถูกนำไปใช้สร้างมิตรภาพพัฒนาชุมชน แก้ไขปัญหาที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ทันต่อเหตุการณ์ในพื้นที่ และยังขยายผลไปยังชุมชนใกล้เคียงนำแนวคิดมิตรภาพชุมชนไปจัดการพัฒนาชุมชนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ส่งเสริมกิจกรรมท่องเที่ยวชุมชนตามบริบทของพื้นที่

การท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ทั้งพื้นที่“ไข่มุก” คือ “บริเวณภายในวนอุทยานถ้ำหลวง” พื้นที่ “ไข่มุกขาว” หรือ “บริเวณชุมชนรอบนอกวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน” และพื้นที่ “กระทะใหญ่” ซึ่งก็คือ “พื้นที่ อำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงราย” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถ้ำหลวง : อดีต ปัจจุบันหลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ หลังเหตุการณ์ช่วยเหลือทีมหมูป่า อคาเดมี จังหวัดเชียงราย โดยเลือกสังเคราะห์บทเรียนถ้ำหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ การพัฒนากระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย และการบูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย ยกกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้เกิดความยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสังเคราะห์บทเรียนถ้ำหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ
2. เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อบูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง

จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ถ้ำหลวง : อดีต ปัจจุบันหลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม 1) กลุ่มพระสงฆ์ในพื้นที่ จำนวน 5 รูป เป็นผู้มีบทบาทสำคัญทางด้านจิตวิญญาณและการดูแลชุมชน 2) กลุ่มนักวิชาการด้านพัฒนาชุมชน จำนวน 5 คน มีความรู้และประสบการณ์ทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาท้องถิ่นและการจัดการทรัพยากร 3) กลุ่มเจ้าหน้าที่วนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน จำนวน 5 คน มีประสบการณ์ตรงในการดูแลและจัดการพื้นที่ 4) กลุ่มผู้แทนองค์กรผู้ประกอบการในชุมชน จำนวน 5 คน อันประกอบไปด้วยผู้ที่ทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ร้านค้า หรือการให้บริการที่เกี่ยวข้อง และ 5) กลุ่มผู้แทนประชาชนในพื้นที่ จำนวน 10 คน เกณฑ์การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้พิจารณาจากคุณสมบัติ 5 ประการหลัก ได้แก่ (1) เป็นบุคคลที่อาศัยอยู่หรือมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับพื้นที่ถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน (2) มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์ทีมหมูป่าในปี พ.ศ. 2561 (3) สามารถสื่อสารและถ่ายทอดความคิดเห็นได้อย่างชัดเจนและครบถ้วน (4) แสดงเจตจำนงเข้าร่วมการวิจัยโดยสมัครใจและยินยอมให้ข้อมูลโดยไม่ถูกบังคับ และ (5) สำหรับกลุ่มนักวิชาการ เจ้าหน้าที่ และผู้ประกอบการ ต้องเป็นผู้ที่มีผลงาน ประสบการณ์ หรือการทำงานในพื้นที่มาแล้วไม่น้อยกว่า 3 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) เป็นการพูดคุยโดยมีประเด็น บทเรียนถ้าหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ กระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้าหลวง เครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้าหลวง ซึ่งลักษณะของการสัมภาษณ์เป็นรูปแบบของการให้ผู้ถูกสัมภาษณ์เล่าเรื่องราวต่างๆ อย่างมีเป้าหมาย และผู้วิจัยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมประกอบเนื้อหา โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์ สามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสม แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิด และการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) เป็นการพูดคุย สนทนาเหมือนกับการพูดคุยสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นให้มากที่สุดและอาศัยประเด็นคำถามบางส่วนที่เกี่ยวข้อง มาเชื่อมโยงกับประเด็นในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกจากกลุ่มเป้าหมาย โดยประเด็นหรือหัวข้อในการสัมภาษณ์นั้นสามารถดัดแปลงให้มีความยืดหยุ่น ได้ตามความเหมาะสมแต่ต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัยซึ่งการสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้ทำให้บางครั้งผู้ถูกสัมภาษณ์ยังไม่รู้ตัวด้วยซ้ำว่าการสนทนานั้นเป็นไปตามการสัมภาษณ์ การตรวจสอบและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ โดยนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence, IOC) เกณฑ์การประเมิน IOC มีดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนแต่ละข้อคำถามตามระดับความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย +1 = ข้อคำถามสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย 0 = ไม่แน่ใจ หรือไม่สอดคล้อง -1 = ข้อคำถามไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย (Krannasut, 2010) ทั้งนี้แบบสัมภาษณ์มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3. วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และสัมภาษณ์ไม่เป็นทางการกับบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ โดยทำการสัมภาษณ์ และพูดคุยตามประเด็นคำถามที่กำหนดไว้กว้าง ๆ พร้อมทำการจดบันทึกและบันทึกเสียง โดยในการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการนั้นผู้วิจัยได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อแสดงต่อ พระสงฆ์ นักวิชาการด้านพัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่วนอุทยานถ้าหลวง-ขุนน้ำนางนอน ผู้แทนกลุ่ม องค์กร ผู้ประกอบการในชุมชน ผู้แทนประชาชนนักท่องเที่ยว

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลจากที่ได้จากการสัมภาษณ์มาแยกประเด็นตามแต่ละประเด็น แล้วนำมาเปรียบเทียบความเหมือนหรือความแตกต่างของผู้สัมภาษณ์แต่ละคน ก่อนจะนำข้อมูลนั้นไปวิเคราะห์ และสรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

1. สังเคราะห์บทเรียนถ้าหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ ภาพการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชนทั้งชุมชนในท้องถิ่นตามตำนานพระธาตุดอยตุง แสดงบทบาทผู้นำชุมชน ทำนุบำรุงดูแลรักษาพระธาตุดอยตุง ผู้มีศรัทธาเข้ามาร่วมกิจกรรมบุญ เกิดเป็นชุมชนส่งต่อกิจกรรมชุมชนและพัฒนาชุมชน ลักษณะบูรณา

การหลายภาคส่วนร่วมพลังศรัทธาดูแลทำนุบำรุงรักษาพระธาตุดอยตุงตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักศาสนาอื่นๆ เกิดเป็นพลังของชุมชน ความสามัคคี สามารถดูแลรักษาประเพณีวัฒนธรรมชุมชน จัดกิจกรรมทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลชุมชนเอกสารเก่าระบุชุมชนอาศัยอยู่บนดอยนางนอนมีชุมชนไม่น้อยกว่า 30 ชุมชนหรือชาติพันธุ์ เป็นกลุ่มคนท้องถิ่นและชุมชนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในภูมิภาคแห่งนี้ แต่ถ้าหลังเกิดเหตุการณ์ 13 หมู่ป่าติดถ้ำหลวง “วันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ” เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ มีการบูรณาการหลายภาคส่วน เกิดเป็นชุมชนวงกว้าง ติดประสานงานอย่างเป็นระบบนำไปสู่การแสดงบทบาทพัฒนาชุมชน มีทุนทางสังคมช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ร่วมพัฒนาชุมชน พัฒนาวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนสู่ความยั่งยืน สำหรับการจัดการชุมชนให้อยู่ร่วมพร้อมกับใช้ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ธรรมชาติ เนื่องจากพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ความเชื่อ ความศรัทธาชี้นำแนวทางพัฒนาชุมชน แม้รูปแบบการพัฒนาต่างกัน แต่กิจกรรมเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เห็นได้จากการสร้างศาสนสถานในชุมชน เมื่อเริ่มต้นอาจมองเห็นความสำเร็จเลือนราง บางครั้งดูไร้ความหวัง แต่ชุมชนก็ร่วมพลังศรัทธา ตั้งชุมชนในตำนานพระธาตุดอยตุง และชุมชนอาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพ จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกันนำพลังชุมชนไปทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รวมถึงศาสนาอื่นๆ มีการสร้างศาสนสถานในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง แสดงมิตินใจความเข้มแข็งของชุมชน

2. พัฒนาระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง ภาพการพัฒนาชุมชนจากฐานเดิมต้นทุนเดิมของชุมชน มีการเตรียมการสำหรับวางแผนพัฒนาชุมชน วางแผนทำนุบำรุงรักษาพระธาตุดอยตุง จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่วนรูปแบบวิธีการพัฒนา คำนึงถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับวิถีชุมชน สมาชิกชุมชนจะเน้นการพัฒนาแบบพึ่งพิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไว้ส่งต่อไปยังสมาชิกชุมชนรุ่นต่อไป โดยสามารถพึ่งพาตนเองในชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาสร้างความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนเกิดแผนงานกิจกรรมชุมชน การปฏิบัติตามวิถีชุมชน มีกิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลาย มีการเตรียมการพัฒนาเลือกใช้ทุนได้อย่างเหมาะสม มีแกนนำชุมชนนำจัดกิจกรรม และกิจกรรมต่างๆ ลักษณะร่วมบริหารจัดการ ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนสร้างงาน สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน ทั้งนี้ มีการทบทวนผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาที่รวดเร็ว ส่งเสริมการร่วมกลุ่มและจัดกิจกรรมทางสังคม สร้างความร่วมมือบูรณาการกับกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม จัดทำแผนงานกิจกรรมประจำปี ร่วมกับแผนงานพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และถอดบทเรียนใช้เรียนรู้สร้างนวัตกรรมชุมชน พัฒนาระบบการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนถ้ำหลวงคือ การพัฒนาแบบบูรณาการบนฐานทุนเดิมของชุมชน โดยใช้การมีส่วนร่วมและเครือข่ายความร่วมมือเป็นกลไกหลัก เพื่อสร้างเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาตนเองได้ และรักษาสมดุลกับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม ซึ่งนับเป็นแนวทางการพัฒนาที่ตอบโจทย์ทั้งในมิติท้องถิ่นและความยั่งยืน

3. บูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย รูปแบบชุมชนเป็นสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยนางนอน ท้องที่ตำบลห้วยไคร้ ตำบลโป่งผา ตำบลโป่งงาม และตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง

สมาชิกชุมชน ระหว่างสมาชิกชุมชนกับหน่วยงานรัฐ ระหว่างสมาชิกชุมชนกับองค์กรในชุมชน ความสัมพันธ์ เครือข่ายการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้าหลวง จังหวัดเชียงรายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเครือข่ายทาง สังคม ส่งผลให้เกิดการสะสมเป็นทุนทางสังคม เพิ่มความสำเร็จให้กับตัวบุคคลและองค์กร เช่น การเป็นแกนนำ กลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน แกนนำอาสาสมัครชุมชน เป็นต้น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทำให้ บุคคลในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันดีขึ้น ทั้งยังสามารถดึงทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสาน เชื่อมโยงกันเกิดประโยชน์ต่อชุมชนตามมิติต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย โดยการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจฐานราก แนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน นำไปสู่การ สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ “ถ้าหลวง : อดีต ปัจจุบัน หลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ” เพื่อสังเคราะห์บทเรียน ถ้าหลวงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนากระบวนการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้าหลวง จังหวัดเชียงราย และเพื่อบูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ดังแผนภาพที่ 1

ถ้าหลวง : อดีต ปัจจุบันหลังวันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ

1. มิติชุมชนเข้มแข็ง

ชุมชนเกิดจากการอาศัยอยู่ตามทิวเขาบนดอยนางนอนและศรีธาต่อพระพุทธศาสนา ร่วมตัวเป็นชุมชน ดูแลและทำนุบำรุงพระธาตุ ตามตำนานพระธาตุดอยตุง ส่งต่อการจัดการชุมชนสู่ความเข้มแข็งถึงปัจจุบัน

2. มิติเศรษฐกิจฐานราก

ชุมชนมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจพึ่งพาตนเองได้ มีอาชีพหลักทางการเกษตรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รักษาประโยชน์ส่วนรวม ใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าและสร้างสรรค์เชื่อมต่อระบบเศรษฐกิจภายนอกนำรายได้เข้าสู่ชุมชน

3. มิติทุนทางสังคม

ชุมชนสะสมทุนทางสังคม ทุนทรัพยากรสร้างความสัมพันธ์กับกิจกรรมสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนในมิติต่าง

3. มิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ชุมชนสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องมุ่งรักษาประเพณีวัฒนธรรมชุมชนรูปแบบเครือข่ายบูรณาการกิจกรรมร่วมกัน

ผลการพัฒนาถ้าหลวงและชุมชนถ้าหลวง

พลังศรัทธา

ศรัทธาความเชื่อมั่นความไม่สิ้นหวังต่อการพัฒนาชุมชน การส่งการพัฒนาให้เกิดพลังต่อเนื่อง

ชุมชนยึดมั่นในคุณธรรม

ศาสนสถานศูนย์ร่วมศรัทธา พัฒนาคุณธรรมสมาชิกชุมชน ช่วยให้เกิดกิจกรรมบูรณาการพัฒนาชุมชนต้นแบบ

การพัฒนาควบคู่กับการอนุรักษ์

การส่งเสริมอาชีพวิถีชุมชนพอเพียง ช่วยดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมของสังคมเครือข่าย

นำแกนนำชุมชน องค์กรแกนเป็นแกนกลางเครือข่ายกำหนดแนวทางร่วมพัฒนา

การดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

การพัฒนาจัดการอย่างเป็นระบบตามกฎหมายและข้อตกลงร่วมกัน

การจัดการชุมชนอย่างสร้างสรรค์

การจัดการแบบต่อยอดและจัดกิจกรรมสร้างสรรค์

การพัฒนาบทเรียน

การถอดบทเรียน พัฒนานวัตกรรม จัดทำหลักสูตรส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชนและสังคม

การขับเคลื่อนเชิงนโยบาย

องค์ภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรชุมชนมีการพัฒนา จัดทำนโยบาย แผนงาน กิจกรรมให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการสังเคราะห์การวิจัย

เหตุการณ์ถ้าหลวง-ขุนนางนางนอน ซึ่งเริ่มต้นจากการสูญหายของเด็กและโค้ชทีมฟุตบอล “หมูป่าอะคาเดมี” 13 ชีวิตในปี พ.ศ. 2561 ได้กลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของพื้นที่แห่งนี้ ไม่เพียงแต่เป็นเหตุการณ์ที่ดึงดูดความสนใจของคนทั้งโลก แต่ยังแสดงให้เห็นถึง พลังอันมหัศจรรย์ของมิตรภาพ จิตอาสา และการเสียสละที่ไร้พรมแดน จากทั้งในประเทศและนานาชาติ ซึ่งรวมพลังกันช่วยเหลือจนสำเร็จ จากเหตุการณ์นี้ ได้มีการ ถอดบทเรียนระดับโลก ทั้งในด้านการกู้ภัย การจัดการพื้นที่ การประสานงานระหว่างหน่วยงาน ไปจนถึงมิติของพลังชุมชน จิตอาสา และคุณธรรมที่ฝังรากลึกในสังคมไทย จิตอาสาและพลังชุมชน จากอดีตถึงปัจจุบัน จิตอาสาไม่ใช่เรื่องใหม่ในพื้นที่นี้ หากแต่เป็นพลังที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต ตามตำนานของ “พระธาตุดอยตุง” และ “ปู่เจ้าลาวจก” ที่กล่าวถึงการรวมตัวของผู้มีศรัทธาในพระพุทธศาสนาเพื่อดูแลพระธาตุ กลายเป็นชุมชนเล็กๆ ที่พัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็งในปัจจุบัน ตำนานดังกล่าวมีจุดร่วมกับเหตุการณ์ถ้าหลวง กล่าวคือ การรอคอยของลูกชายทั้งสามของปู่เจ้าลาวจก ที่ได้รับการดูแลจากชุมชนจิตอาสา เช่นเดียวกับ 13 หมูป่าที่รอคอยความ

ช่วยเหลือจาก “คนนอกถ้ำ” ด้วยศรัทธาและความหวัง เส้นทางแห่งความศรัทธาและการพัฒนา ชุมชนตามแนวเทือกเขาตอยนางนอนเต็มไปด้วยความหลากหลายทางชาติพันธุ์ เช่น อาข่า มูเซอแดง อีเก้อ และกลุ่มไทยพื้นราบต่างอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีความศรัทธาร่วมกันในการดูแลธรรมชาติ ศาสนสถาน และวัฒนธรรมท้องถิ่น ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนดังกล่าวไม่เพียงแต่เชื่อมโยงกันในด้านวัฒนธรรมและวิถีชีวิต หากแต่ยังเชื่อมโยงไปถึงระดับประเทศและโลก โดยเฉพาะเมื่อเหตุการณ์ถ้ำหลวงทำให้เกิดความร่วมมือข้ามประเทศ ในหลวงรัชกาลที่ 9 เคยเสด็จเยือนดอยสะเกี๋ในปี พ.ศ. 2512 เพื่อช่วยเหลือกลุ่มชาติพันธุ์จากภัยยาเสพติด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาและการแก้ปัญหาสังคมในพื้นที่นี้มีรากฐานที่มั่นคงมาอย่างยาวนาน

การบูรณาการพัฒนาชุมชน 4 มิติแห่งความยั่งยืน มิติชุมชนเข้มแข็งชุมชนรวมตัวกันด้วยความศรัทธามีคุณธรรมเป็นรากฐาน ใช้กิจกรรมทางวัฒนธรรมและศาสนาเป็นแกนกลางในการพัฒนา เช่น หมู่บ้านรักษาศีล 5 หรือหมู่บ้านคุณธรรม มิติเศรษฐกิจฐานรากชุมชนใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า พึ่งพาตนเองได้ ส่งเสริมอาชีพวิถีเกษตร ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และเชื่อมต่อเศรษฐกิจภายนอก มิติทุนทางสังคมเครือข่ายทางศาสนา วัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เป็นทุนที่สำคัญในการสร้างกิจกรรมและความสัมพันธ์ภายในชุมชนและกับโลกภายนอก และมิติการพัฒนาอย่างยั่งยืน เครือข่ายพลังชุมชนจากท้องถิ่นสู่สากล รูปแบบการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ถ้ำหลวงได้กลายเป็นต้นแบบของ “เครือข่ายชุมชน” ที่สะท้อนการบูรณาการการพัฒนา 4 มิติ คือ ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจฐานราก ทุนทางสังคม และความยั่งยืน เครือข่ายที่เกิดขึ้นไม่เพียงแต่ทำให้ชุมชนสามารถรับมือกับวิกฤติ แต่ยังต่อยอดไปสู่การสร้างเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่สมดุล ตลอดจนเป็นแรงบันดาลใจให้กับการพัฒนาชุมชนในบริบทสากล ที่เชื่อมโยงภายในและภายนอกชุมชน ทั้งกับภาครัฐ องค์กรเอกชน และนานาชาติ แม้บางเครือข่ายจะไม่ได้มีโครงสร้างชัดเจน แต่ก็แสดงออกผ่านกิจกรรมความร่วมมือ เช่น การอนุรักษ์ การท่องเที่ยว การเรียนรู้ และการบรรเทาสาธารณภัย เหตุการณ์ถ้ำหลวงไม่ได้เป็นเพียงเรื่องราวของการกู้ภัยระดับโลก แต่คือจุดเปลี่ยนทางสังคม ที่เชื่อมโยง ตำนาน วัฒนธรรม ศรัทธา และพลังของผู้คน ให้กลายเป็นรูปธรรมแห่งการพัฒนาในวันนี้ ถ้ำหลวงไม่ได้เป็นเพียง “ถ้ำ” แต่เป็น ศูนย์กลางของการเรียนรู้ การพัฒนา และความหวัง ที่ยึดโยงผู้คนเข้าด้วยกัน ทั้งในมิติของจิตอาสา เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมจากตำนานสู่ความจริง จากอดีตสู่อนาคต ถ้ำหลวงคือบทเรียนของโลก และแรงบันดาลใจของมนุษยชาติ

ขั้นตอนการได้มาซึ่งองค์ความรู้ ลำดับแรก คือการเก็บข้อมูลจากเหตุการณ์จริง การสูญหายและการช่วยเหลือที่หมู่บ้านได้ก่อให้เกิดข้อมูลเชิงประสบการณ์มากมาย ทั้งด้านเทคนิคการกู้ภัย การจัดการพื้นที่เสี่ยงภัย และรูปแบบการประสานงานระหว่างประเทศ ต่อมาคือการสังเกตและการบันทึกบทเรียน โดยเน้นไปที่การมีส่วนร่วมของชุมชน จิตอาสา รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนทั่วไป ขั้นตอนถัดมา คือการเชื่อมโยงเหตุการณ์เข้ากับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่ ตำนานพระธาตุตอดดองและปู่เจ้าลาวจกสะท้อนให้เห็นว่าการรวมพลังจิตอาสาไม่ใช่สิ่งใหม่ แต่เป็นคุณค่าที่สืบทอดมาอย่างยาวนานในสังคมไทย ความศรัทธาที่มีรากฐานในอดีตจึงกลายเป็นแรงบันดาลใจสำคัญของเหตุการณ์ครั้งนี้ จากนั้นเป็นกระบวนการตีความและสังเคราะห์แนวคิด โดยเหตุการณ์ถ้ำหลวงได้ถูกขยายความหมายจาก “ถ้ำ” ธรรมดาสู่การเป็น “ศูนย์กลางการเรียนรู้และพัฒนา” แนวคิดดังกล่าวได้ถอดออกมาเป็น 4 มิติของความยั่งยืน ได้แก่ มิติชุมชนเข้มแข็งที่ใช้ศรัทธาและคุณธรรมเป็นแกนกลาง มิติเศรษฐกิจฐานรากที่เน้นการพึ่งพาตนเองและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มิติทุนทางสังคมที่อาศัยเครือข่ายวัฒนธรรม ศาสนา และชาติพันธุ์ และสุดท้ายคือมิติการพัฒนาอย่าง

ที่ยั่งยืนที่ก่อเกิดเครือข่ายความร่วมมือจากท้องถิ่นสู่ระดับโลก เมื่อกระบวนการสังเคราะห์เสร็จสิ้น ก็ได้นำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งไม่เพียงเป็นต้นแบบของการจัดการภัยพิบัติ หากยังเป็นโมเดลการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการที่สามารถนำไปปรับใช้ในพื้นที่อื่นได้จริง สุดท้ายคือการเผยแพร่และต่อยอดองค์ความรู้เหล่านี้ผ่านงานวิจัย สื่อมวลชน และกิจกรรมการเรียนรู้ในชุมชน จนถ้าหลงกลายเป็นศูนย์กลางของแรงบันดาลใจที่ยึดโยงผู้คนทั้งในประเทศและต่างประเทศเข้าด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สังเคราะห์บทเรียนถ้าหลงขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ ภาพการเคลื่อนไหวทางสังคมของกลุ่มชนทั้งชุมชนในท้องถิ่นตามตำนานพระธาตุตอดตุง แสดงบทบาทผู้นำชุมชน ทำนุบำรุงดูแลรักษาพระธาตุตอดตุง ผู้มีศรัทธาเข้าร่วมกิจกรรมบุญ เกิดเป็นชุมชนส่งต่อกิจกรรมชุมชนและพัฒนาชุมชน ลักษณะบูรณาการหลายภาคส่วนร่วมพลังศรัทธาแลทำนุบำรุงรักษาพระธาตุตอดตุงตามหลักคำสอนพระพุทธศาสนาและปฏิบัติตามหลักศาสนาอื่นๆ เกิดเป็นพลังของชุมชน ความสามัคคี สามารถดูแลรักษาประเพณีวัฒนธรรมชุมชน จัดกิจกรรมทางสังคมได้อย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ข้อมูลชุมชนเอกสารเก่าระบุชุมชนอาศัยอยู่บนดอยนางนอนมีชุมชนไม่น้อยกว่า 30 ชุมชนหรือชาติพันธุ์ เป็นกลุ่มคนท้องถิ่นและชุมชนย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในภูมิภาคแห่งนี้ แต่ถ้าหลังเกิดเหตุการณ์ 13 หมู่ป่าติดถ้ำหลวง “วันมหัศจรรย์แห่งมิตรภาพ” เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งในพื้นที่และต่างพื้นที่ มีการบูรณาการหลายภาคส่วน เกิดเป็นชุมชนวงกว้าง ติดประสานงานอย่างเป็นระบบนำไปสู่การแสดงผลการพัฒนาชุมชน มีทุนทางสังคมช่วยพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ร่วมพัฒนาชุมชน พัฒนาวนนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนสู่ความยั่งยืน สำหรับการจัดการชุมชนให้อยู่ร่วมพร้อมกับใช้ทรัพยากรธรรมชาติและอนุรักษ์ธรรมชาติ เนื่องจากพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ความเชื่อ ความศรัทธาชี้แนะแนวทางพัฒนาชุมชน แม้รูปแบบการพัฒนาต่างกัน แต่กิจกรรมเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาชุมชนให้เข้มแข็ง เห็นได้จากการสร้างศาสนสถานในชุมชน เมื่อเริ่มต้นอาจมองเห็นความสำเร็จเลือนราง บางครั้งดูไร้ความหวัง แต่ชุมชนก็ร่วมพลังศรัทธา ตั้งชุมชนในตำนานพระธาตุตอดตุง และชุมชนอาศัยธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีพ จัดกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกันนำพลังชุมชนไปทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา รวมถึงศาสนาอื่นๆ มีการสร้างศาสนสถานในชุมชนมีกิจกรรมร่วมกันก่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง แสดงมิติความเข้มแข็งของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุ พนาสิทธิ์และรัตพงษ์ สอนสุภาพ ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนานวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว หลังเหตุการณ์ช่วยเหลือทีมหมูป่า อคาเดมี ผลการวิจัยพบว่า การจัดการออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ “ไข่แดง” หรือพื้นที่ภายในนวนอุทยาน เน้นการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผสมผสานกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ไข่ขาว” หรือพื้นที่ชุมชนรอบนวนอุทยาน ใช้การจัดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการคำนึงถึงข้อจำกัดของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม “กระทะใหญ่” หรือระดับจังหวัดเชียงราย ใช้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวผสมผสานทั้งเชิงวัฒนธรรมและยั่งยืน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย บทเรียนจากเหตุการณ์ถ้ำหลวงทำให้เห็นว่า “การเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ” ไม่ได้หยุดอยู่เพียงการช่วยเหลือในยามวิกฤติ แต่ขยายผลไปสู่การสร้างเครือข่ายพัฒนาชุมชนที่มีรากฐานจากศรัทธา วัฒนธรรม และทุนทางสังคมในท้องถิ่น ซึ่งเมื่อผสมผสานเข้ากับการจัดการเชิงวิชาการด้านการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมแล้ว จึงสามารถนำไปสู่การพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน (Panasit, W. & Sornsuphap, R., 2021)

2. พัฒนาระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนถ้ำหลวง ภาพการพัฒนาชุมชนจากฐานเดิมต้นทุนเดิมของชุมชน มีการเตรียมการสำหรับวางแผนพัฒนาชุมชน วางแผนทำนุบำรุงรักษาพระธาตุดอยตุง จัดกิจกรรมร่วมกันอย่างต่อเนื่อง ส่งต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน ส่วนรูปแบบวิธีการพัฒนา คำนึงถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจ การขยายตัวทางเศรษฐกิจสอดคล้องกับวิถีชุมชน สมาชิกชุมชนจะเน้นการพัฒนาแบบพึ่งพิงอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมไว้ส่งต่อไปยังสมาชิกชุมชนรุ่นต่อไป โดยสามารถพึ่งพาตนเองในชุมชน ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาสร้างความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จนเกิดแผนงานกิจกรรมชุมชน การปฏิบัติตามวิถีชุมชน มีกิจกรรมการพัฒนาที่หลากหลาย มีการเตรียมการพัฒนาเลือกใช้ทุนได้อย่างเหมาะสม มีแกนนำชุมชนนำจัดกิจกรรม และกิจกรรมต่างๆ ลักษณะร่วมบริหารจัดการ ช่วยให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนสร้างงาน สร้างรายได้เข้าสู่ชุมชน ทั้งนี้ มีการทบทวนผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาที่รวดเร็ว ส่งเสริมการรวมกลุ่มและจัดกิจกรรมทางสังคม สร้างความร่วมมือบูรณาการกับกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม จัดทำแผนงานกิจกรรมประจำปี ร่วมกับแผนงานพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และถอดบทเรียนใช้เรียนรู้สร้างนวัตกรรมชุมชน พัฒนาระบบการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี วุฒิชัยเกียรติศักดิ์ ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจให้กับชุมชนโดยการพัฒนากลุ่มอาชีพ ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลพลสงคราม อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนจำเป็นต้องสร้างทั้งจากภายในและภายนอกชุมชนไปพร้อมกัน ปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ ความรู้ การยอมรับ ศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกันของภาคีสมาชิก และการมีชุมชนเป้าหมายเป็นศูนย์กลาง ผลการดำเนินงานในเชิงรูปธรรมสามารถสะท้อนให้เห็นผ่านการจัดตั้งและการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพในทั้ง 15 หมู่บ้าน ซึ่งใช้การตัดสินใจและความเหมาะสมของชุมชนเป็นเกณฑ์หลักในการจัดหาทุนและดำเนินการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนไม่สามารถเกิดจากปัจจัยภายนอกเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยพลังจากภายในชุมชน ทั้งในด้านศรัทธา วัฒนธรรม การรวมกลุ่ม และการจัดการทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า เมื่อนำสิ่งเหล่านี้มาผสานเข้ากับการสนับสนุนจากภายนอก จึงสามารถสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและความมั่นคงของชุมชน (Watcharakitsak, T., 2016)

3. บูรณาการเครือข่ายมิตรภาพกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย รูปแบบชุมชนเป็นสร้างเครือข่ายการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงราย เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชนนวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน และพื้นที่บริเวณใกล้เคียง ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดอยนางนอน ท้องที่ตำบลห้วยไคร้ ตำบลโป่งผา ตำบลโป่งงาม และตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย มีกิจกรรมร่วมกันในรูปแบบเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสมาชิกชุมชน ระหว่างสมาชิกชุมชนกับหน่วยงานรัฐ ระหว่างสมาชิกชุมชนกับองค์กรในชุมชน แต่บางเครือข่ายอาจมองไม่เห็นเป็นรูปธรรมลักษณะเครือข่ายมีกิจกรรมร่วมกันเป็นบางครั้งตามที่นัดหมายในชุมชน ความสัมพันธ์เครือข่ายการพัฒนาชุมชน พัฒนาระบบเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนถ้ำหลวง จังหวัดเชียงรายมี 3 ลักษณะ คือ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกันเครือข่ายทางสังคม ส่งผลให้เกิดการสะสมเป็นทุนทางสังคม เพิ่มความสำเร็จให้กับตัวบุคคลและองค์กร เช่น การเป็นแกนนำกลุ่มอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน แกนนำอาสาสมัครชุมชน เป็นต้น ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทำให้บุคคลในองค์กรมีการเชื่อมโยงประสานงานกันดีขึ้น ทั้งยังสามารถดึงทรัพยากรของแต่ละองค์กรมาประสานเชื่อมโยงกันเกิด

ประโยชน์ต่อชุมชนตามมิติต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัชชัย คะหะบาน ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนประมงอย่างมีส่วนร่วม กรณีศึกษาบ้านทับปลา ตำบลหนองสรวง อำเภอหนองกุงศรี จังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรจะประสบความสำเร็จได้เมื่อมีการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการตั้งกลุ่มอนุรักษ์และเครือข่ายการจัดการทรัพยากร รวมทั้งการสร้างระบบเศรษฐกิจชุมชนที่มีการบริหารจัดการเป็นรูปธรรม งานวิจัยยังเสนอให้มีการสร้างผู้นำรุ่นใหม่เพื่อสืบทอดวิถีของชุมชน และสนับสนุนองค์ความรู้ด้านการแปรรูป การออกแบบ มาตรฐานผลิตภัณฑ์ และการตลาด ทูทางสังคมจากเครือข่ายมิตรภาพ ได้ช่วยให้เกิดการรวมกลุ่ม การสร้างแกนนำ และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เช่นเดียวกับข้อค้นพบของธวัชชัยที่เน้นบทบาทของเครือข่ายและผู้นำในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ด้วยเหตุนี้ การบูรณาการเครือข่ายมิตรภาพจึงไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับเศรษฐกิจท้องถิ่น แต่ยังสร้างความยั่งยืนทางสังคมและวัฒนธรรมให้กับชุมชน ถ้ำหลวง จังหวัดเชียงรายอย่างต่อเนื่อง (Kahaban, T. (2017).

บทสรุป

เหตุการณ์ 13 หมูป่าติดถ้ำหลวง นอกจากจะเป็นเหตุการณ์ที่สะเทือนใจคนทั้งประเทศ ยังถือเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในกระบวนการพัฒนาชุมชนและการเคลื่อนไหวทางสังคมในพื้นที่ อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย การร่วมแรงร่วมใจของผู้คนจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาชนในท้องถิ่น และอาสาสมัครจากทั่วประเทศ ได้กลายเป็นแบบอย่างของ "ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมแบบบูรณาการ" ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ภายหลังเหตุการณ์ ชุมชนในพื้นที่รอบวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ได้รวมพลังกันดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง การเคลื่อนไหวเหล่านี้ไม่ได้จำกัดเพียงการฟื้นฟูพื้นที่เท่านั้น แต่ยังรวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำนุบำรุงพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ รวมถึงการสร้างศาสนสถานส่งเสริมความเป็นปึกแผ่นในชุมชน นำไปสู่การแสดงออกถึงความเข้มแข็งทางสังคม และการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอย่างชัดเจน นอกจากนี้ กระบวนการพัฒนาชุมชนยังอาศัยพื้นฐานเดิมของชุมชน เช่น วิถีชีวิต วัฒนธรรม และทรัพยากรท้องถิ่น โดยมีการวางแผนกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาไม่ได้เน้นเพียงมิติด้านเศรษฐกิจ แต่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การใช้ทุนชุมชนอย่างเหมาะสม และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน สร้างงาน สร้างรายได้ และเพิ่มความมั่นคงให้กับคนในชุมชน อีกหนึ่งบทเรียนสำคัญคือการสร้างเครือข่ายมิตรภาพระหว่างชุมชนในพื้นที่และภายนอก ทำให้เกิดการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับสมาชิกชุมชน หน่วยงานรัฐ และองค์กรต่าง ๆ เครือข่ายความร่วมมือเหล่านี้แบ่งออกได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ เครือข่ายการแลกเปลี่ยน เครือข่ายการติดต่อสื่อสาร และเครือข่ายความสัมพันธ์ในการอยู่ร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิด "ทุนทางสังคม" ที่เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ในภาพรวม ชุมชนถ้ำหลวงจึงเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการรวมพลังจากรากฐานเดิมของสังคมท้องถิ่น ผสมผสานกับการเปิดรับการสนับสนุนจากภายนอก และการวางแผนการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม ภายใต้เป้าหมายของความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่สามารถถ่ายทอดไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้อย่างมีคุณค่าในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1.1 หน่วยงานภาครัฐภาครัฐต้องเข้าไปวางโครงสร้างพื้นฐานและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็น ทั้งรถรับส่ง ที่จอดรถและราคาค่าจอดรถ จุดที่ตั้งบริเวณร้านค้า และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

1.2 ภาครัฐต้องเข้าไปสนับสนุนงบประมาณและองค์ความรู้ในการสร้างอาชีพต่างๆ ที่เกี่ยวกับท่องเที่ยว และกิจกรรมต่างๆ ที่สร้างสรรค์ให้ชาวบ้านบริเวณรอบอุทยาน ที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เพิ่มขึ้นได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเชิงลึกถึงแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวบริเวณภายในวนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน อย่างยั่งยืนควรเป็นอย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับกรณีคล้ายกันในต่างประเทศ

2.2 ควรศึกษาการท่องเที่ยววนอุทยานถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน ในมิติการพัฒนาเชิงอนุรักษ์ เพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สนองประโยชน์ต่อชุมชนสังคม และประเทศชาติอย่างยั่งยืน

References

- Boonyanuwat, R. (2018). Lesson learned from Tham Luang cave rescue. Retrieved August ๙, from <https://www.matichon.co.th/news-monitor/news>
- Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2016). *Operations to assist missing persons in Tham Luang–Khun Nam Nang Non Forest Park, Chiang Rai Province: A summary of lessons learned after operations*. Bangkok: Department of Disaster Prevention and Mitigation.
- Jantakoon, J. (2015). Disaster education : Learning approach to disaster preparedness activities (part 1). *Journal of Education Naresuan University*, 17(4), 188-201.
- Kahaban, T. (2017). Participatory development of the community fishing economy: A case study of Ban Thap Pla, Nong Suang Subdistrict, Nong Kung Si District, Kalasin Province. *Journal of Administrative Governance*, 6(2), 45–55.
- Krannasut, P. (2010). *Statistics for behavioral science research*. Bangkok: Charoenphonkanphim.
- Panasit, W. & Sornsuphap, R. (2021). Guidelines for the development of Tham Luang–Khun Nam Nang Non Forest Park as a tourist attraction after the rescue of the Wild Boars Academy team. *Western University Research Journal: Humanities and Social Science*, 7(1), 191–199.
- Watcharakratsak, T. (2016). Strengthening community economic development through the promotion of occupational groups in the area of Phon Songkhram Subdistrict Administrative Organization, Non Sung District, Nakhon Ratchasima Province. *Academic Journal of Business Administration*, 5(1), 43–54.

The Use of Communicative Activities to Develop English Speaking Ability by the Second Year B.A. Students in the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Yae Wa Ta, ¹Phramaha Somchai Kittipanyo, Veerakarn Kanokkamalade

¹Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : yaewata1992@gmail.com

Abstract

The objective(s) of this research was 1) to study the effectiveness of communicative activities of the second-year B.A. students' English speaking ability in the Faculty of Humanities, MCU, 2) to develop the student's communicative activities used in the classroom in the Faculty of Humanities, MCU, 3) to evaluate the student's communicative activities to develop English speaking ability by the second-year B.A., students' English speaking ability at the Faculty of Humanities in MCU. This research design is a mixed method, namely a qualitative and quantitative study. The research tools are questionnaires and open-ended interviews. For the population, there are 72 persons from second-year B.A., students within the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, selected by convenience sampling. The questionnaire for students' perceptions and attitudes toward communicative activities was administered after the experiment. The SPSS analysis showed that students have mixed feelings about students' speaking communicative activities. This study revealed a significant statistical difference between the student's English speaking scores before and after learning through communicative activities. The findings also showed that learners had positive perceptions and attitudes towards the use of communicative activities. Students' English speaking ability significantly improved at the 0.05 level after participating in communicative activities. The post-test scores (M=21.51) were higher than the pre-test scores (M=10.59). These results indicate the effectiveness of communicative activities on enhancing students' English speaking ability. They had highly positive perceptions of communicative activities in the classroom (M=4.34). The suggestion was that researchers could compare the effectiveness of communicative activities in learning English speaking ability with other approaches such as task-based learning.

Keywords: Communicative Activities, Develop English, Students Speaking ability

Introduction

In the context of globalization, English stands out as one of the most widely used languages in the world, recognized as a global language employed by people worldwide for communication, collaboration, and global development. Soares (2011), reports that 400 million individuals speak English as their first language, and over 900 million use it as their second language. This number is expected to continue growing as English becomes increasingly prevalent for various purposes and in diverse settings, including international organizations such as the United Nations, the International Monetary Fund, and the Asia-Europe Meeting. Furthermore, English serves as a communication medium in international business, various professional sectors, including the tourism and travel industry, and particularly within educational contexts across various fields.

The similarity of English language needs in Thailand to those of modern-world countries is evident. Each year, Thailand attracts a significant number of foreigners for diverse reasons such as business, tourism, and education, leading to a substantial surge in the demand for Thai citizens to acquire English communication skills. Consequently, for numerous decades, the Thai government has been steadfastly supporting the integration of English education into the curriculum, starting from kindergarten and extending through the tertiary level. Furthermore, the government extends its support to vocational students, who are destined to become an essential part of the labor force, by mandating their enrollment in multiple English courses. These courses specifically emphasize the use of English for effective communication in their daily lives and future workplaces.

Several researchers, including Wongsuriya (2003: 145), Promshoit (2010: 121-131), Phuphanpet (2007: 161-168), and Kethongkum (2010: 139), who have investigated the listening and speaking skills of vocational students, all concur that these students exhibit shortcomings in their speaking proficiency. They struggle to engage in English conversations. The researchers also point out that these deficiencies stem from various factors. Firstly, students have limited opportunities to utilize English outside the classroom. Secondly, they struggle to apply the knowledge acquired in real-life situations, and their vocabulary range is quite limited, making it challenging for them to express themselves effectively in different contexts. Thirdly, their lack of confidence in speaking English poses a significant hurdle. Fourthly, many English teachers do not prioritize speaking practice due to time constraints. Fifthly, schools often lack adequate teaching

materials for enhancing speaking skills. Lastly, students often harbor negative attitudes toward learning English, influenced by their past learning experiences.

Based on my two-year teaching experience at Intrachai Commercial College, it is evident that many vocational students struggle with their English speaking skills, as reflected in their consistently low to moderate grades in English conversation courses. These difficulties in speaking can be attributed to three main factors: the students themselves, their teachers, and the curriculum. Firstly, students often lack the motivation to engage in English conversation and lack clear objectives for improving their speaking abilities. Secondly, teachers face time constraints, which prevent them from organizing communicative activities that would provide students with opportunities to practice speaking. Additionally, many teachers primarily rely on traditional teaching methods that emphasize grammatical structures, which means that students rarely get the chance to practice speaking or interact with their peers in the classroom. Lastly, the curriculum is also a source of concern. According to the guidelines set by the Office of the Vocational Education Commission in 2010, vocational students are only required to dedicate two to three periods per week to English studies. This limited time allocation does not provide adequate opportunities for students to practice and develop their speaking skills.

Moreover, if vocational students continue to struggle with their English speaking abilities, it could hinder the country's development, as they may lack the necessary skills to compete in global industries such as business, travel and hospitality, education, science, and technology. Therefore, the adoption of Communicative Language Teaching (CLT) in the classroom has been introduced as a means to enhance students' speaking proficiency through engaging in communicative activities.

The goal of communicative language teaching is to develop communicative competence, which focuses on using language for various purposes and functions. This includes adapting language use to different situations and people, creating and understanding different types of texts, and maintaining communication even when one's language knowledge is limited (Richards, 2005: 168). According to Moss and Ross-Feldman (2003), communicative activities encompass any activities that encourage learners to speak with and listen to others. These activities serve two crucial language needs: preparing learners for real-life language use and supporting the breakdown of language knowledge. By employing communicative activities, students can also receive practice for completing tasks, boost their motivation, have opportunities

to learn natural language and establish a social context that fosters learning (Littlewood, 1998: 198).

As mentioned earlier, the use of communicative activities can improve students' speaking abilities. However, there is limited research on the use of communicative activities with B.A. English students. Consequently, it is essential to investigate whether the use of communicative activities can enhance the speaking skills of B.A. students. This study can serve as a guide for developing the speaking skills of B.A. second year students through the implementation of communicative activities. It proposes numerous effective communicative activities that can be used with B.A. second year students in English classroom settings. The outcomes of effective communicative activities, specifically in enhancing speaking abilities in English, could benefit individuals involved in English language teaching in various ways:

Curriculum developers, English teachers, educators, course developers, and administrators aiming to assist students with speaking difficulties can utilize the study's findings as guidelines for developing and revising English courses for B.A. second-year students who may lack the motivation to learn English. The study's results can be valuable for classroom teachers in B.A., English institutes. They can implement effective communicative activities in their classrooms to enhance B.A., second-year students' speaking skills, thereby equipping these students for success in the contemporary job market.

Objectives of the Study

The objectives of the study are as follows:

1. To study the effectiveness of communicative activities of the second-year B.A., students' English speaking ability in the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
2. To develop the student's communicative activities used in the classroom in the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
3. To evaluate the students' communicative activities to develop English speaking ability by the second-year B.A., students' English speaking ability in the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Research Methodology

The research methodology consists of research design which is a mixed method; namely qualitative and quantitative study. The research tools are questionnaires and open-ended interviews. For the population, there are 72 persons from second-year B.A., students within the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, selected by sample methods. The questionnaire for students' perceptions and attitudes toward communicative activities was administered after the experiment. Data was analyzed using the SPSS system.

Results of Study

The Communicative Activities' Effectiveness on Students' Speaking Ability

This section presents the findings regarding Research Question 1: Are the second-year B.A. students at MCU improving their English speaking skills through communicative activities?

Descriptive statistics were used to calculate the mean scores and standard deviation of the second year B.A. students' English speaking ability on both the pretest and posttest. Then, a paired t-test was conducted to compare the mean scores of the pretest and posttest, aiming to assess the effectiveness of the communicative activities on students' speaking ability.

The paired t-test analysis conducted on the mean scores of the pretest and post-test revealed a statistically significant difference between them. Table 1 presents the comparison of the overall mean scores of the pretest and posttest for the second-year B.A. students.

Table 1: Comparing the overall mean scores on the pre-test and post-test

English speaking ability	N	M	S.D.	T	P-value
Pre-test	72	12.59	3.421	-23.703	0.000*
Post-test	72	21.67	2.346		

Regarding Table 1, the results indicate a significant difference between the pretest and posttest scores of the second year B.A. students' speaking ability at the .06 level. The post-test mean scores (M= 21.67, S.D. =2.346) were higher than the pretest mean scores (M=12.59, S.D. =3.421).

The Speaking Ability Improved After the Experiment

The variance between the mean scores of the pre-test and post-test was examined for each function.

In order to examine the improvement in speaking ability after the experiment, thirty-two students were required to complete both pretest and posttest assessments on one of the English language functions. The initial 72 students were assessed on the first three functions: asking for and giving directions, describing people, and ordering a meal, while the remaining 72 students were evaluated on the last three functions: making a phone call, scheduling an appointment, and booking a hotel room.

The paired t-test analysis conducted on the mean scores of the pretest and posttest across all functions revealed a statistically significant difference between the mean scores of the pretest and posttest for each function. Table 4.2 and Table 4.3 demonstrate the comparison of the pretest and posttest mean scores for the second year B.A. students on the English language functions, respectively. Table 4.2 shows the mean score of pre-test and post-test of first three functions.

Table 2: The Mean Score of the Pretest and Posttest for the First Three Functions

Language Functions	N	Pretest		Posttest		T	P-value
		(M)	S.D.	(M)	S.D.		
Asking for and giving							
Directions	72	13.47	3.962	25.64	3.237	-18.889	0.000*
Describing people	72	12.39	3.753	23.65	3.897	-10.087	0.000*
Ordering a meal	72	14.78	3.445	21.09	2.438	-15.578	0.000*

As depicted in Table 2, the mean scores of the posttest surpassed those of the pretest across all functions. The highest mean score in the posttest among the first three functions was for the ordering a meal function (M=25.64), exceeding that of the pretest (M=14.78), followed by the asking for and giving directions function (M=20.75), which was higher than the pretest mean score (M=12.39), and the describing people function (M=23.65), which also exceeded the pretest mean score (M=12.39). Table 4.3, presents the comparison between the pretest and posttest for the last three functions.

Table 3: Comparing the Pretest and Posttest for the Last Three Functions

Language Functions	N	Pretest		Posttest		T	P-value
		(M)	S.D.	(M)	S.D.		
Making a phone call	72	10.89	4.225	22.87	2.104	-14.781	0.000*
Making an appointment	72	8.54	3.482	22.47	2.983	-17.143	0.000*

Language Functions	N	Pretest		Posttest		T	P-value
		(M)	S.D.	(M)	S.D.		
Making a reservation for a hotel room	72	12.73	3.304	23.52	2.321	-15.576	0.000*

As indicated in Table 3, the mean scores of the posttest exceeded those of the pretest across all functions. The highest mean score in the posttest among the last three functions was for the making a reservation for a hotel room function (M=23.52), surpassing the pretest mean score (M=12.73). This was followed by the making a phone call function (M=22.87), which was higher than the pretest mean score (M=10.89), and the making an appointment function (M=22.47), which also exceeded the pretest mean score (M=8.54).

This section presents the findings regarding Research Question 2: What are the students' perceptions regarding the use of communicative activities in the classroom?

Students' Perceptions Towards the Use of Communicative Activities

Students' perspectives on using communicative activities were gathered from a self-rating questionnaire.

To investigate students' perceptions regarding the use of communicative activities, students were asked to complete a perception questionnaire, rating each item on a five-point scale ranging from "Strongly agree" to "Strongly disagree". Their self-rating scores from the perception questionnaires were analyzed and computed for mean and standard deviation, then interpreted across five levels from very low to very high. The findings indicated that students held a highly positive perception of the use of communicative activities in the classroom, rated at a very high level (M=4.43). Table 6 displays students' perceptions of the use of communicative activities in the classroom.

Table 4: Students' Perceptions towards the use of Communicative Activities in Class

No	Questionnaire Items	M	S.D.	Level
1	The communicative activities are interesting.	4.46	0.61	Very high
2	The communicative activities are varied, enjoyable, and fun.	4.38	0.51	Very high
3	Both the content of communicative activities and the activities themselves are suitable for your proficiency level.	4.21	0.77	high

No	Questionnaire Items	M	S.D.	Level
4	The procedure of using communicative activities is clear.	4.09	0.71	high
5	The topics and the content of communicative activities suit your needs.	4.67	0.57	Very high
6	The included pictures in the communicative activities help you understand them.	4.50	0.51	Very high
7	The communicative activities are challenging.	4.36	0.65	Very high
8	You clearly understand the purpose of communicative activities.	4.32	0.48	Very high
9	The communicative activities motivate you to speak English.	4.32	0.71	Very high
10	The communicative activities are appropriate for using in English class.	4.24	0.81	Very high
Total		4.43	0.61	Very high

As indicated in Table 4, the overall mean scores of students' perceptions regarding the use of communicative activities in the classroom were very high, with a mean score of 4.43. The results unveiled that students held positive perceptions towards using communicative activities. Among the items, learners displayed the highest perception towards item 5 (M=4.67), indicating that communicative activities encourage classroom participation. Following this, learners demonstrated the second highest perception towards item 1 (M=4.46), expressing that learning through communicative activities creates a relaxed and enjoyable atmosphere for learning English. However, learners exhibited a relatively lower level of positive perception towards item 4 (M=4.09), indicating that they did not fully understand the procedure of performing communicative activities.

Students' Attitudes towards the Use of Communicative Activities

To investigate students' attitudes towards communicative activities, they were asked to complete a questionnaire, rating each item on a scale from very low to very high. The self-ratings were then analyzed to calculate the mean and standard deviation, and were interpreted into five levels from very low to very high. The results indicated that students had a very high positive attitude towards the communicative activities used in the classroom (M=4.45). Table 4.6 shows these attitudes in detail.

Table 5: Learners' Attitudes towards the Communicative Activities

No	Questionnaire Items	M	S.D.	Level
1	Learning through communicative activities creates a relaxed atmosphere and you are happy to learn English.	4.56	0.59	Very high
2	Engaging in communicative activities helps you improve your speaking ability.	4.53	0.57	Very high
3	Participating in communicative activities increases your self-confidence in speaking English.	4.46	0.62	Very high
4	You clearly understand the procedure for doing communicative activities.	4.18	0.64	high
5	The communicative activities encourage learners' classroom participation.	4.46	0.57	Very high
6	Engaging in communicative activities promotes good relationship among learners, as well as between learners and the teacher.	4.43	0.72	Very high
7	Learning through communicative activities learner's needs and interests.	4.31	0.59	Very high
8	After engaging in communicative activities, you realize the importance of English.	4.37	0.61	Very high
9	Involvement in communicative activities encourages you to think and boosts your self-confidence.	4.68	0.47	Very high
10	Engaging in communicative activities helps you learn English naturally.	4.56	0.56	Very high
11	You enjoy learning English through communicative activities.	4.65	0.56	Very high
12	After participating in communicative activities, you can apply the knowledge learned in the classroom to your daily life.	4.34	0.61	high
Total		4.65	0.61	Very high

According to Table 5, the overall mean score for learners' attitudes towards communicative activities in the classroom was very high, with a mean score of 4.45. This indicates

that learners generally had a positive attitude towards these activities. Item 9 received the highest positive attitude, with a mean score of 4.68, where learners felt that communicative activities motivated them to speak English. Items 1 and 10 both received the second-highest positive attitudes, each with a mean score of 4.56, indicating that learners found the communicative activities interesting and appropriate for English class. However, item 4 received the lowest positive attitude, with a mean score of 4.06, as most learners felt the procedure for using communicative activities was clear.

Conclusion

This study investigated the impact of communicative activities on improving the English speaking abilities of 72 second-year B.A. students. The research had three main objectives: to assess the effectiveness of these activities, develop suitable classroom activities, and evaluate their impact on students' speaking skills. Conducted over 24 hours across two months, excluding pretests and posttests, the study used various instruments including lesson plans, speaking rubrics, and questionnaires. Results showed significant improvement in students' speaking abilities, with post-test scores ($M=21.51$) surpassing pre-test scores ($M=10.59$). Students' perceptions of the activities were highly positive, highlighting increased confidence, fluency, and classroom engagement. Overall, the study affirmed the effectiveness of communicative activities in enhancing English speaking skills, with students appreciating the engaging, varied, and confidence-building nature of the tasks.

Discussion

The primary objective of this research was to evaluate the effectiveness of communicative activities in improving English speaking skills among second-year B.A. students at the Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Additionally, the study focused on developing and assessing the communicative activities employed in the classroom. A mixed-method approach, combining both qualitative and quantitative data from questionnaires and interviews, was used to gain comprehensive insights into the students' experiences and the overall impact of the intervention.

The findings revealed a significant enhancement in students' English speaking abilities after the implementation of communicative activities. The post-test mean score ($M=21.51$) was

notably higher than the pre-test mean score ($M=10.59$), indicating a statistically significant improvement. This positive outcome aligns with previous studies, such as those by Promshoit (2010) and Phuphanpet (2010), which also reported significant gains in speaking abilities through communicative tasks.

Students' attitudes towards the activities were overwhelmingly positive, with a mean attitude score of 4.34, reflecting high satisfaction and perceived value. These activities encouraged more frequent English speaking, diverse practice opportunities, and increased confidence among students.

The study highlighted several benefits of communicative activities, including active participation, catering to different learning styles, and building self-confidence. Future research should explore the long-term effects of these activities and compare them with other instructional methods to optimize English language education.

Suggestions

Due to the course arrangement, there was a suggestion in selecting the participants. The study aimed to investigate the students' English speaking ability, so the researcher had to choose the class enrolling in Developing Skills for English Communication 1. Participants were selected through convenience sampling, which decreased the generalizability of the findings. The limited time of three weeks given for the experiment also influenced the study, as research conducted over different periods might yield different results.

Suggestion for Further Studies

To provide a clearer picture of the integration of communicative activities for learning English, the following suggestions for further studies are proposed:

1. Researchers could apply communicative activities to develop workers' speaking abilities in workplaces like hotels, restaurants, or factories to prepare them for the ASEAN Economic Community's trend of using English as the main language of communication.
2. Researchers could use communicative activities to enhance other English skills, including listening and reading.
3. Researchers could compare the effectiveness of communicative activities in learning English speaking abilities with other approaches, such as task-based learning.

References

- Kethongkum, W. (2010) “The Effect of Using English Supplementary Materials on Developing Listening and Speaking Competence of the Third Year Vocational Level Students in Tourism and Hotel Section at Preemruechai Administration Technology School”, ‘**Master’s Project**’, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Littlewood, W. (1998). **Communicative Activities**. Cambridge University Press, 1998.
- Moss, D. & Ross-Feldman, L. (2010), “**Second Language Acquisition in Adult**”, (2003) Retrieved September 12, 2010, from http://www.call.org/CAELA/esl_resources/digests/SLA.html
- Office of Vocational Education Commission., “**The High Certificate Vocational Curriculum**” (2010) from http://beq.vec.go.th/course/data_new/3000.pdf
- Phuphanpet, U., (2007), “The Effect of Using Oral Activities to Develop English Speaking Ability of the First Certificate Vocational Students”, ‘**M.A. Thesis**’, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Phuphanpet, U., (2010). “The Effect of Using Oral Activities to Develop English Speaking Ability of the First certificate Vocational Students”, **M.A. Thesis**, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Promshoit, V. (2010) “The Use of English Language Activities in Developing Listening and Speaking Abilities of Second Year Vocational Students Majoring in Hotel Management of Sumprakarn Institute of Commerce and Technology School”, ‘**Master’s Project**’, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Promshoit. V. (2010) “The Use of English Language Activities in Developing Listening and Speaking Abilities of Second Year Vocational Students Majoring in Hotel Management of Samutprakarn Institute of Commerce and Technology School”, **Master’s Project**, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.
- Richards, J. C. (2005) **Interchange Third Edition: Intro Teacher’s Book**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Soares, K. (2011) “Why learn English as a Second Language?”, Retrieved June 14, 2011, from <http://www.articlesbase.com/languages-articles/why-learn-english-as-a-second-language-4911750.html>.
- Wongsuriya, P. (2003) “The Development of English Speaking and Listening Competence Through Real Life Situations: A study of first-year higher certificate vocational students at Rajamangala Institute of Technology Sakonnakarn campus”, ‘**M.A., Thesis**’, Srinakharinwirot University, Bangkok, Thailand.

The Problems of English Reading Skills of First-Year Students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar

¹Candasiri, Narongchai Pintrymool, Phramaha Somchai Kittipanyo,

¹Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : ashincandasirimulaei@gmail.com

Abstract

This thesis entitled “The Problems of English Reading Skills of First-Year Students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar”. The objectives of this study are: (1) to study the English reading skills of first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar, (2) to analyze the problems of English reading skills of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar. The study was a mixed method both quantitative and qualitative. Questionnaires were used for collecting quantitative data from 55 students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar and the key information from the in-depth interview was used for collecting qualitative data from four lecturers. In this research, statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (S.D) were used for quantitative data and a content analysis is used for analyzing qualitative data. In this study, the researcher chose 55 first-year students as a sample in the academic year of 2023 to 2024. In the general background, the 54 respondents of this study were male and only one respondent was female. The 24 respondents of this research were 21 to 30 years old or 43.6% and the 31 respondents of this research were 31 up years old or 56.4%. According to the respondents of this research questionnaires, the result had shown that the participated students encountered with problems in Reading English. In objective one, the resultant average of students' English reading skill was $\bar{x} = 2.402$ and $SD = 0.854$ and in the result of objective two, the resultant average of students' English reading skill was $\bar{x} = 2.428$ and $SD = 1.114$.

By learning these two resultant averages, the first-year students' English reading skill were at very low level. In the result of in-depth interview, the lecturers gave some suggestions to solve the problems encountered by their students. The problems to solve were to study grammar, vocabulary, to have self-confidence or motivation, to make self-study more and practices. The researcher also suggested that the students basically should study basic grammar, vocabulary, self-study and practices, and to have self-confident and motivation. And also, they should set specific goals to improve their skill.

Keywords: Problems, English Reading Skills, First Year Students, Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar

Introduction

Today, language skill is of vital important in educational, social, religious, political, and economic affairs. Through languages skill, people can easily know the emotion, belief, and ideas of others. To be effective relationship, languages skill is essential in daily activities. Over 60 nations in the world, English is used as an official language in the country, and have dominant place in a further 20. English also becomes influential in all six continents (Thuy Nga, Nguyen, 2022). And over 50 million children study English as an additional language at primary level; over 80 million study it at secondary level (Phan Thi Tho, 2023, p.1). Furthermore, many international meetings such as world economic forum, world religious conference and international world peace summit that hold in the region also use only English medium during the conferences (A Shin Indaka, 2017, p.1). So nowadays “English language becomes global” (David Crystal, 1997-2013, p.1).

In English language, there are four skills: listening skill, speaking skill, reading skill and writing skill. In reading skill, the readers have many aims of reading their subjects. Among them, reading skill is one of the obstacle things for every English learner. Actually, English reading skill become one of the skills to study for students because English reading skill has come together with listening and speaking. Without having the basic knowledge of listening and speaking skills, it is difficult for collecting data to read. In fact, necessary information used as data for reading come from many sources such as formal documents, text books, newspaper, journal and so on.

Grellet stated that there are two major reasons for students to read any text, first is reading for pleasure and the second is reading for getting information (F. Grellet, 1999, pp.3-25). Oberholzer also stated that it is more important to understand the main point message of the text than to know the mechanical skill of reading (B. Oberholzer, 2023). Investigating of above scholars’ point of view, how reading is important was known. Similarly in the curriculum of Sitagu Buddhist Academy Thanlyin’s education system, the students have to study the text of English and try to comprehension of their English text. Students are required to understand the general theme of their text and to understand each part of their text word by word. Most of first-year students are facing with difficulties in reading their English text because English language is not their first language and they are lack of vocabulary knowledge. Most of students came from Myanmar language educational background. All of their subjects written by English are compulsory for students. And while reading English text, they do not understand the main idea of the passage.

Thus, they should get command on these aspects of reading to improve their English reading skills.

Therefore, the researcher feels that some of first-year students in Sitagu Buddhist Academy Thanlyin are not efficient enough to explain any particular content on their own. There are lacunae in the development of English reading skills among the first-year students in Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. Therefore, the researcher is trying to find out problems existing in the acquisition of English reading skill among the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The main objective of the researcher is to identify the problems faced by the first-year students in acquiring English reading skills. In conclusion, the aim of this research is to know the problems of English reading skills. It is very important to know the problems of English reading skills and to know the categories of English reading skill. In this research, the researcher will research the problems of English reading skill of first year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The first-year students will gain many ideas from this research how to know their problems of English reading and how to analyze the categories of English reading skills after having been investigating them.

Objectives of the Study

1. To examine the problems of English reading skills of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar
2. To propose effective solutions for English reading skills of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar

Research Methodology

This research is quantitative and qualitative of mixed methods research. Research area is in Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar. The chosen population of this study was the four lecturers and the 55 first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon, Myanmar in the academic year of 2023 to 2024. Therefore, this number represented the population of this research. For the research tools, two types include: (A) Questionnaire for participants and (B) an in-depth interview to four effective lecturers.

(A) a research questionnaire was prepared by the researcher with significant 34 questions to explore how and what the students have problems in English reading skills and to know the students' opinions what they need to analyze English reading skills in Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. It included three parts as follow: Part (I) the participants' general background

information, part (II) participants' opinion on the problems of English reading skills and part (III) analyzing the problems of English reading skills based on students' opinions.

(B) In the in-depth interview, in this part is to investigate why the students had the problems in reading English at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The researcher asked the questions to four effective teachers from Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. Because, the researcher tentatively guess that the teachers could understand why their students had problems in English reading skills.

Data was collected by the researcher only one month and finished in 8 March 2024. After collecting data, the collected quantitative data was analyzed with SPSS Software. And in the qualitative data, to know why their students had problems in English reading skills, the researcher interviewed to four effective lecturers. After that, the answers were written down by the researcher on the paper.

Results of the research

This research objective one was to study the English reading skills of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar. In the objective one, 16 statements were included as prepared questionnaires for the participants. The finding results of the 16 statements were as follows:

Results of Objective one

No.	Statement	Mean \bar{x}	SD	Level
1	I encounter unfamiliar words when reading the English text.	2.23	.607	Low
2	I do not understand technical terms meaning when reading the English Text.	2.61	1.079	Moderate
3	I do not understand the word meaning when reading the English text.	2.67	1.001	Moderate
4	I lack vocabulary knowledge like synonym, and antonym when reading the English text.	2.34	1.022	Low
5	I meet with complex and very long sentences with many dependent clauses or paragraphs when reading the English text.	2.49	1.184	Low

No.	Statement	Mean \bar{x}	SD	Level
6	I am confused with punctuation marks when reading the English tex.	2.63	1.128	Moderate
7	I lack grammatical knowledge when reading the English text.	2.56	1.101	Low
8	I cannot guess meaning from the context when reading the English text.	2.43	.976	Low
9	I take the long time to look for meaning of word from the dictionary when reading the English text.	2.14	1.145	Low
10	I always look back to words that have already read when reading the English text.	2.29	1.030	Low
11	I always look back to phrases that have already read when reading the English text.	2.32	1.037	Low
12	I lack knowledge to link with what have read when reading the English text.	2.23	1.070	Low
13	I am unfamiliar with the text when reading the English text.	2.52	.878	Low
14	I find that texts are too difficult when reading the English text.	2.30	.813	Low
15	I lack motivation in reading when reading the English text.	2.45	.996	Low
16	I read text with limited time when reading the English text.	2.23	1.290	Low
Average		2.402	0.854	Low

In the objective one, according to analyzing with SPSS software by combining all part one question, the researcher finds the results of English reading problem of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The average mean (\bar{x}) of the first-year students' English reading problems is (2.402) and SD is (0.854). So, the level of the first-year students' English reading skills is low. That is, the problems of the first-year students in English reading skill is high and that results highlight that they have the high-level problems to solve in their English reading skills.

This research objective two was to analyze the problems of English reading skills of the first-year students. In objective two, 18 statements were included as prepared questionnaires for the participants. The finding results of the 16 statements were as follows:

Results of Objective Two

No.	Statement	Mean	SD \bar{x}	Level
1	While I am reading, I divide words into groups such as travel, sport, place, food, and vehicle.	2.30	.997	Low
2	I think of closely related words with a new one found in the passage such as phone – charger cable, screen or book - cover, while I am reading.	2.32	1.106	Low
3	While I am reading, I use symbols to represent an abstract noun like an evil for badness.	2.32	.963	Low
4	While I am reading, I use the sounds of a familiar term to remind myself of a new word.	2.00	1.054	Low
5	While I am reading, I memorize new word or phrases by using familiar words or sounds from my language.	2.09	1.076	Low
6	While I am reading, I act out what I read.	2.90	1.251	Moderate
7	While I am reading, I group words into a picture, chart, or diagram.	2.36	1.042	Low
8	I reread parts of the book that I enjoy or am meaningful to me while I am reading.	1.96	1.053	Very low
9	While I am reading, I reread the entire text.	2.36	.969	Low
10	While I am reading, I reread words or phrases that have already read.	2.27	1.096	Low
11	I skim the whole passage while I am reading.	2.29	1.083	Low
12	I scan the passage for specific points of interest while I am reading.	2.56	1.150	Low

No.	Statement	Mean	SD \bar{x}	Level
13	I create my own questions while I am reading.	3.83	1.330	High
14	I look up unfamiliar words in a dictionary while I am reading.	1.47	.939	Very low
15	I separate unknown word into parts to understand the meaning while I am reading.	2.96	1.400	Moderate
16	I take note of some important points in the flash card and write down key words while I am reading.	2.38	1.079	Low
17	While I am reading, I write the story in short, using my own language.	3.54	1.398	High
18	I underline or highlight key words, main idea or important parts of the passage while I am reading.	1.81	1.073	Low
Average		2.428	1.114	Low

In the objective two, according to SPSS software by combining all part two questions, the researcher finds the results of analyzing problems of English reading of the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The average mean (\bar{x}) of the first-year students' analyzing problems of English reading is (2.428) and SD is (1.114). So, the level of the first-year students' English reading skills is low. That is, their problems in the English reading skill are high and also, they have the high-level problems to solve about their English reading skills.

Result of an In-Depth Interview with Five Lecturers

Researcher used two questionnaires and one suggestion to four lecturers. 1. What are the problems in English reading skills of first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin? Please! 2. What are the proper ways to be good at English reading skills of first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar? 3. Please give some suggestions for this research to analyze the problems in English reading skills of Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Yangon of Myanmar. After interviewing with four lecturers, there was finding results from four different individuals (Ven, Kondannya, Ven. Maghinda, Ven. Pandita, Ven. Maghinda) regarding the problems of English reading skill and an analysis of English reading skill among the first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin.

According to question one: most of students have poor vocabulary, the weakness of knowing basic English grammar.

According to question two: students should make their reading skills in self-studies, understand basic grammar, read a lot of books and have to make a note in their notebook.

According to question three: the four lecturers gave suggestions, that is, students need to brush up on their reading comprehension skills, to fine the best technique, to conduct surveys and interviews with the students, teachers and administrators to gather their perspective on the challenges faced in English reading.

Discussion

In this section, the researcher discusses the problems of English reading skills encountered by the first-year students from Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. Nowadays, English becomes the popular language in academic fields and other important functions. Policy maker, language planners and teachers in their respective fields in the world are indicating the need to increase the students of confidence and quality in English skill. In this part, the researcher prepares to discuss the finding results and show how this research are consistent with other studies and in the review of the literature in the chapter two. The aim of this study is to investigate the problems of English reading skills of the first-year students from Sitagu Buddhist Academy Thanlyin. The method of this research has used both qualitative and quantitative. The tool of data analysis is SPSS software version. As it has described in the chapter four, the respondents include 44 male students and only one female in the finding results. All populations are studying in the first academic year at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin.

This current research finding is relevant with Nongnat Chawwang's research about an investigation of students' English reading problems of Thai 12th Grade students in Nakhonratchasima Education Region. He investigates the differences in English reading problems among the science students and the arts students concerning with sentence structure, vocabulary, and reading comprehension. His research tool is the differences of English reading problems among the science students and the arts students. After conducting his research, he found that 30% of the science and arts students gave the correct answers. That is, most of them, over 70% of both science and arts students had problems in all three area. The reading ability of the science students and of the arts students was at a low level. It can be concluded that there were no differences in reading ability between students in the science and the arts groups.

However, in this current research, according to the questionnaires results, most of respondents are lack of English reading skill. They do not have enough knowledge about English

reading skill. For example, they do not know the word meaning when reading the English text, and so on. They have many problems in reading English text. When the researcher interviewed the lecturers, they replied their views on their students about English reading skill and the problems about English reading and they gave a lot of suggestions about English reading to focus on basic grammar, vocabulary, and to read English books more and more, to make self-study and practices it more and more in order to improve the first-year students' ability in English reading skill.

Consulsion

This research examined the problems of English reading skills among first-year students at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin in Myanmar, using a mixed-methods approach with SPSS software for data analysis. Based on responses from 55 students (44 males, 1 female) and interviews with four lecturers, the findings revealed significant difficulties in English reading skills, with students performing at a very low level. Key challenges included weak grammar and vocabulary, leading to poor comprehension. Lecturers recommended increased self-study, regular reading of English books, and a stronger focus on foundational language skills to improve proficiency. The study highlights the need for targeted interventions to enhance students' reading abilities.

Suggestions

To improve English reading skills, students should focus on basic grammar, vocabulary, self-study, practice, confidence, and motivation, while employing active strategies like asking questions, making connections, and taking notes. Lecturers at Sitagu Buddhist Academy Thanlyin should address students' confidence issues, tailor teaching methods to their needs, and incorporate interactive activities to enhance engagement. Future research should explore diverse methodologies, such as mixed-method studies, to examine English reading skills in broader contexts, including individual student performance and the impact of different learning levels. Additionally, students should assess their reading proficiency to align with the academy's objectives, ensuring effective language skill development.

References

- Thuy Nga, Nguyen, “English a Global Language and Its Implications for Students.” **VNU journal of science, Foreign Language**. Vol.24, [2022] [Online], Resource: <http://www.google.co.th/search?q=Englsih+a+global+language+and+its+implications+for+students&oq=>>.
- Phan Thi Tho. A Study of Improving English Speaking Skills for IELTS of Students at Foreign Trade University in Hanoi, Vietnam, **M.A. Thesis**, (Mahachulalongkomrajavidyalaya University), p.1.
- A Shin Indaka. A study of University Students’ Motivation for Learning English in Private Schools in Yangon, Myanmar. **M.A. Thesis**, (Mahachulalongkomrajavidyalaya University), p.1.
- David Crystal. **English as a Global Language**. (UK: Cambridge University press, 1997-2013), p.1.
- F. Grellet, *Developing Reading Skills*. (UK: Cambridge University Press, 1999), pp. 3-25
- B. Oberholzer, **The Relationship Between Reading Difficulties and Academic Performance**, M.Ed. Thesis (Md. Psych). Vol. XII, 119 leaves. University of Zululand’s Library Catalogue. [2023] [Online], Resource: <https://uzspace.unizulu.ac.za/items/9ec52782f-4fef-4201-9d6a-9295a27cf51a>.
- Gelderen, Elly van. **A History of the English Language**. (Arizona State University, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/ Philadelphia, September 29 2006), p.1.
- History of Reading [2023] (Online), Wikipedia, the free encyclopedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Reading#_History-of-reading.
- Baugh, Albert. **A History of the English Language**, First edition, (UK: Routledge & Kegan Paul, 1951), pp.60-83; 110-130.

An Effective Approach to Teaching English Skills by English teachers at Government High Schools in War Ba Lauk Thauk Village, Yangon, Myanmar

¹Ven. Obhasa, Veerakarn Kanokkamalade, Methaphan Phothitheerarat

¹Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : Obhasaashin3@gmail.com

Abstract

Evaluating the effectiveness of English teaching skills among English teachers is essential for enhancing English language instruction and improving learning outcomes among high school students. This study examined the effectiveness of teaching practices used by English teachers at government high schools in War Ba Lauk Thauk Village, Yangon, with the aim of understanding their perceptions, classroom strategies, and areas needing improvement. The objectives included assessing current teaching skills, identifying appropriate teaching models and techniques, and evaluating their impact on student learning.

A mixed-methods approach was employed, combining documentary analysis and qualitative methods. Interviews were conducted with 10 English teachers randomly selected from a total of 45 at the high school in War Ba Lauk Thauk Village to capture diverse perspectives.

Data analysis indicated moderately high effectiveness across various aspects of English teaching, with average ratings between 4.3 and 4.7. English teachers demonstrated a willingness to adopt innovative teaching models, integrate technology, and implement modern teaching techniques to better support their students.

The assessment of teaching effectiveness showed consistently high ratings, ranging from 4.0 to 4.8, in areas such as the use of assessment tools, delivery of constructive feedback, and promotion of student engagement. Classroom observations provided additional insights into teaching practices, student behavior, and classroom dynamics, all of which are critical for improving the learning experiences of high school students.

Survey results revealed that 80% of the English teachers reported strong confidence in their teaching abilities, and 100% actively participated in classroom instruction and professional responsibilities. While many strengths were noted, areas such as the use of varied assessment methods (60%) and access to teaching resources were identified as opportunities for further development.

Overall, the findings confirmed that English teachers showed strong commitment to improving their teaching effectiveness and supporting high school students' language learning. Through effective use of assessment, responsive feedback, and learner-centered strategies, English teachers aimed to create engaging and meaningful English learning experiences within the context of Myanmar's high school education system.

Key Words: English Teaching Skills, Effective Approach, High School Students, War Ba Lauk Thauk Village, Yangon.

Introduction

Language mastery continues to be a fundamental competency in education, underpinning cognitive growth, academic success, and the capacity for lifelong learning. In the context of Myanmar's multilingual society, the English language plays a particularly significant role as a gateway to global communication, cross-cultural understanding, and participation in international economic systems. Given the increasing influence of globalization and rapid technological advancement, proficiency in English has become indispensable for high school students, who must be equipped to engage in a world that is increasingly interconnected and competitive.

To meet this demand, English teachers at the high school level are entrusted with a critical responsibility. They are not only expected to possess a strong command of the English language but must also demonstrate pedagogical expertise in effectively delivering language instruction. The quality of English education depends heavily on the teachers' ability to design communicative and learner-centered lessons, assess students' linguistic progress accurately, and foster an environment that supports the practical use of English in real-world contexts. Equipping English teachers with both linguistic proficiency and instructional skills is therefore essential to ensure the successful transmission of this vital 21st-century competency to Myanmar's high school students.

English plays a crucial role in daily life, not only because it is the medium of communication in many international gatherings—such as the World Economic Forum, the World Religious Conference, and the International World Peace Summit—but also because it is the dominant language in global media. Moreover, English serves as the primary language for academic research, international business, aviation, tourism, and digital communication. Many scientific journals, online courses, and technological resources are available mainly in English, enabling access to global knowledge and innovations. In professional and personal contexts alike, proficiency in English opens the door to broader opportunities, cross-cultural understanding, and

active participation in the global community. Therefore, "The social-cultural explanation books at the way people all over the world, in many walks of life, have come to depend on English for economic and social well-being. (Crystal, David, 2013) If a person does not have good skills in the English language may not get a higher position in a company because most of the companies in the region have to contact international companies. That is why; many countries especially in the Asian region have to study English as a compulsory subject in government schools now.

Among the Asians, Myanmar, abandoned by international communities for many decades due to political instability, is a member of the Asian economic community. Now, her our nation her? Who? is moving to the transitional period last few years ago and some international business companies also are coming for investment in Myanmar. As a result, the English language would become a challenge for Myanmar's new generation soon if they do not prepare for their English proficiency Knowing the requirement for English language proficiency in the region, the Myanmar government decided to reform the English language pedagogy and its training implications for the improvement of the national education system. (Thandar Soe, 2015) Myanmar High School Students have to study English as a compulsory subject in government schools. English is being introduced to ever younger children. The educated or even fairly educated people had to use English for official, professional, educational, and other purposes. Its education policy and curriculum mandate English as a compulsory second language because of its global nature, Ministry of Education. Myanmar people are generally able to manage most aspects of daily life using the Myanmar language, which often results in limited use of English in real-life communication. However, this creates challenges when individuals are required to communicate in English, particularly in academic, professional, or international settings. Recognizing the global importance of English, the Ministry of Education in Myanmar has included it as a compulsory second language in the national education policy and curriculum. This policy aims to equip High School Students with the necessary language skills to engage with global affairs, pursue higher education, and access broader career opportunities. (Ministry of Education, 2017)

Thus, for students who study at least to graduate level, English is taught as an essential subject for more than sixteen years of their educational life. CLT has the reputation of being one of the best approaches for second or foreign language learning. (Savignon, S.J., 2003) For nearly two decades, the Communicate Language Teaching approach has been used to teach and learn English in Myanmar.

The teachers in Myanmar's public schools come from a wide variety of economic and educational backgrounds. Myanmar teachers themselves many of them lack proficiency in spoken

English and most of the teachers have no training in English language teaching. The effect of using traditional teaching methods has proved to be counterproductive, encouraging rote learning. The teacher English skill of teacher as a required project, work hard to memorize who? Students or teacher or both of them? the textbook contents and language forms and get high marks in their exams, yet the majority are unable to acquire even a minimum competence in the language needed for effective communication. As a result, traditional teaching methods—where English teachers often require High School Students to memorize textbook content and language structures—continue to dominate classrooms. This emphasis on rote memorization prioritizes exam performance over practical language use, leading many High School Students to achieve high test scores without developing the communication skills necessary for real-world English proficiency. (Mollah Mohammed Haroon-Ar Rasheed, 2011)

In Myanmar, schools belong to both government and private sectors. English is taught in the early grade at the government institutions but they have English teaching method problems and needs of English teachers. Therefore, it is no surprise that many graduates do not speak English at all. So, the teacher of high school will face difficulty with getting a better job and stand a better chance of getting to a foreign school for higher studies. For this reason, the majority of the English teachers cannot ensure the policy of giving equal opportunity to everyone in Myanmar society.

In this study, the development of English teaching skills among English teachers at Government High Schools in the peaceful village of War Ba Lauk Thauk is explored. This village is tucked away in the beautiful surroundings of the Yangon Division in Myanmar. The development of English language education in this area is a reflection of the larger opportunities and difficulties that face educators across the country. Due to its rich cultural legacy and growing global connectedness, Myanmar is at a crossroads when the development of English language fluency becomes both a necessity and an objective.

Objectives of the Research

The objectives of this research are as follows:

1. To study the English Teaching Skills of English teachers in a government high school in War Ba Lauk Thauk village, Yangon division
2. To examine the effectiveness of English teaching skills in government high schools in War Ba Lauk Thauk village, Yangon division
3. To develop effective model and techniques of English teaching skills in government high schools in War Ba Lauk Thauk village, Yangon division

Scope of the Study

Scope of Content: This thesis aimed to examine the English language teaching skills and techniques of English employed by the English teachers in a government high school in War Ba Lauk Thauk village, Yangon in Myanmar, studying and analyzing thematic documents and interviewing English teachers and finding out the solution ways.

Scope of Population: government high school English teachers at War Ba Lauk Thauk village, Yangon was selected for this research study.

Scope of Area: Therefore, the scope of the study was focused on government high schools which are very famous in War Ba Lauk Thauk village, in Myanmar.

Scope of Time: The period of the study was started from October 2022 to February 2024.

Research Design

This research adopted a mixed-methods approach that combines documentary research and qualitative research methodologies to comprehensively investigate the research subject. The study involves conducting interviews with English teachers and collecting data for subsequent analysis.

Research Tools

The methods used to collect data are the documentation and interviews with English teachers and focus on school discussions. The main methods used in this study include; (1) English teachers' survey, (2) interviews with English teachers, and (3) high school observation.

Sample Participants

The 10 English teachers were selected for the sample represent a diverse group in terms of experiences, attitudes, and backgrounds. While the English teachers all originate from the government high school in War Ba Lauk Thauk village, their experiences and perspectives may vary due to factors such as their years of teaching, specific subjects taught, and individual teaching philosophies.

Finding Results of the Study

In this research, we delved into the heart of our research study, "The Development of English Teaching Skills of English teachers in Government High Schools, War Ba Lauk Thauk Village, Yangon." The primary aim of this chapter was to present the analysis of data gathered during the research process and to provide findings that shed light on the current state of English teaching skills in government high schools within the context of War Ba Lauk Thauk Village, Yangon Division.

English Teaching Skills Assessment

Question	Average Rating (1-5)	Standard Deviation (SD)	Mean	Frequency	Percentage Interpretation
1	4	0.05	3.0	8	Moderately confident (80%)
2	5	0.70	2.6	10	Actively engaged (100%)
3	4	0.99		8	Identified strengths (80%)
4	3	0.42	2.9	6	Room for improvement (60%)
5	4	0.67	4.2	8	Varied assessment methods (80%)
6	5	0.67	2.7	10	Proactive in overcoming challenges (100%)
7	4	0.47	4.0	8	Need for additional resources (80%)
8	5	0.84	3.4	10	Effective student engagement (100%)
9	4	0.79	2.8	8	Successful implementation of innovative techniques (80%)
10	4	0.32	4.1	8	Desire for improvements in teaching environment (80%)

A survey conducted among 10 English teachers in Wa Ba Lauk Thauk village, Myanmar, aimed to assess English teaching skills and gather insights. Most English teachers were moderately confident in their abilities (80%). All English teachers participated in professional development activities. Strengths included communication focus and interactive lessons (80% agreement), while areas for improvement included technology integration and individualized attention (60%). Varied assessment methods were used (80%), and English teachers actively worked to overcome challenges (100%). Additional resources were desired (80%). Student engagement strategies were effective (100%), and innovative techniques were successfully implemented (80%). The desire for a better teaching environment was expressed (80%). These findings offer insights for enhancing English teaching practices in the local education system.

Developing English Teaching Skills in Government High Schools

Question	Average Rating (1-5)	Standard Deviation	Mean	Frequency	Percentage Interpretation
1	4.3	0.99	3.1	10	Moderately high (100%)
2	4.3	0.99	3.1	10	Moderately high (100%)
3	4.3	0.63	3.8	10	Moderately high (100%)
4	4.6	0.63	3.8	10	High (100%)
5	4.6	0.63	3.8	10	High (100%)
6	4.4	0.48	4.3	10	Moderately high (100%)
7	4.3	0.42	4.2	10	Moderately high (100%)
8	4.7	0.42	4.2	10	High (100%)
9	4.3	0.42	4.2	10	Moderately high (100%)
10	4.6	0.42	4.2	10	High (100%)

The data analysis from the survey of English teaching skills among English teachers in government high schools in War Ba Lauk Thauk village, Yangon, reveals several key findings:

Questions 1, 2, and 3: Average rating: 4.3, with a standard deviation of 0.5. Indicates a high level of agreement among respondents.

English teachers are open to new teaching models and techniques (Q1), receive training on innovative methods (Q2), and use technology in teaching (Q3).

Questions 4, 5, 8, and 10: Average rating: 4.6 to 4.7, with a standard deviation of 0.5.

Strong agreement on student-centered learning (Q4), effective teaching components (Q5), technology integration (Q8), and long-term teaching goals (Q10).

Questions 6, 7, and 9: Average rating: 4.3 to 4.4, with a standard deviation of 0.5. Slightly lower scores suggest variability.

Interest in collaborative teaching (Q6), need for resources (Q7), and challenges in adopting new methods (Q9).

The survey indicates a positive outlook among English teachers, with a willingness to embrace innovative methods, use technology, prioritize student-centered learning, and collaborate. However, there's recognition of the need for resources and support to implement new methods effectively. These insights can guide interventions to improve English education in the region.

The effectiveness of English teaching skills

Question	Average Rating (1-5)	Standard Deviation	Mean	Frequency	Percentage Interpretation
1	4.1	0.42	4.2	10	Moderately high (100%)
2	4.6	0.5	3.1	10	High (100%)
3	4.0	0.63	3.8	10	Moderately high (100%)
4	4.7	0.63	3.8	10	High (100%)
5	4.7	0.52	4.4	10	High (100%)
6	4.2	0.57	3.9	10	Moderately high (100%)
7	4.1	0.67	4.0	10	Moderately high (100%)
8	4.8	0.42	4.2	10	High (100%)
9	4.1	0.42	4.2	10	Moderately high (100%)
10	4.7	0.52	4.4	10	High (100%)

The data analysis provides an overview of English teaching effectiveness among educators in government high schools in War Ba Lauk Thauk village, Yangon, based on survey results.

Question 1: Average rating of 4.1 with a standard deviation of 0.6 indicates moderately high effectiveness, with all 10 English teachers in agreement.

Question 2: Average rating of 4.6 with a standard deviation of 0.5 shows high agreement on assessment practices, with unanimous acknowledgment from all English teachers.

Question 3: Average rating of 4.0 with a standard deviation of 0.6 signifies moderately high effectiveness in collecting feedback, with all English teachers aligned on its importance.

Questions 4, 5, 8, and 10: Received high average ratings ranging from 4.7 to 4.8, with low standard deviations, indicating strong agreement on positive indicators of teaching effectiveness among all English teachers.

Questions 6 and 7: Average ratings of 4.2 and 4.1 respectively, with standard deviations indicating some variability, still reflect moderately high effectiveness in teaching adaptability and improvement strategies among all English teachers.

Question 9: Average rating of 4.1 with a standard deviation of 0.6 suggests moderately high effectiveness in envisioning and tracking long-term impacts, with all English teachers in agreement.

Overall, the survey shows consistent perceptions of moderately high to high effectiveness in various aspects of English teaching skills among educators. The findings highlight the importance of assessment practices, feedback mechanisms, adaptability, and long-term impact tracking for continuous improvement in English language education. These insights can guide interventions and professional development initiatives to further enhance teaching effectiveness and student outcomes in the region.

English teachers' Interview Results

The interviews conducted with 10 English teachers in Myanmar shed light on various aspects of English language teaching within government high schools. These insights are crucial for understanding teaching quality and student outcomes. The analysis of the interviews revealed the following key points:

Component I: English Teaching Skills Assessment

Confidence in Teaching Skills (Question 1): English teachers rated their confidence at 4.2, showing a moderately high level.

Professional Development Attendance (Question 2): English teachers rated their attendance at workshops and training at 4.5, indicating strong commitment.

Key Strengths of Teaching Approach (Question 3): English teachers recognized strengths like interactive learning and real-life scenarios, with an average rating of 4.3.

English teachers acknowledged the need for improvement in technology integration and individualized attention, with an average rating of 4.6.

Various assessment methods were employed, with an average rating of 4.6.

Component II: Developing English Teaching Skills in Government High Schools

English teachers showed openness to new teaching models (Question 1).

Some received training on innovative methods (Question 2).

Technology utilization varied, with one teacher standing out for extensive use (Question 3).

Strong belief in student-centered learning (Question 4).

Identified essential components of effective teaching (Question 5).

Component III: The effectiveness of English teaching skills

Measurement of Teaching Effectiveness (Question 1): English teachers used diverse methods to assess effectiveness.

Use of Assessment Metrics (Question 2): English teachers employed various metrics to evaluate teaching methods.

Collection and Utilization of Feedback (Question 3): Feedback from High School Students and parents was crucial for adjusting teaching approaches.

Positive Indicators of Teaching Impact (Question 4): English teachers identified indicators such as improved test scores and increased student confidence.

Strategies for Addressing Challenges (Question 5): English teachers employed innovative techniques and sought support to overcome challenges.

Overall, the interviews highlighted English teachers' commitment to continuously improving their English teaching skills. They utilized diverse assessment methods, embraced feedback, and employed effective strategies to enhance student learning experiences within the context of English language education in Myanmar.

School Observation

The findings from the school observation provide valuable insights into the current practices and dynamics within English language classrooms at War Ba Lauk Thauk Village High School. These insights can inform efforts to support teacher professional development, enhance teaching effectiveness, and promote student engagement and learning outcomes. Additionally, the observation highlights the strengths and areas for improvement within the school's English language teaching context, guiding future interventions and initiatives aimed at fostering excellence in English language education.

The school observation serves as a crucial component of this research, offering firsthand insights into teaching practices, student behavior, and classroom dynamics within War Ba Lauk Thauk Village High School. By capturing the realities of English language teaching in the school setting, the observation contributes to a deeper understanding of the factors influencing the development of English teaching skills among government high school English teachers in Yangon Division, Myanmar.

Discussion

This section interprets the findings of the study, placing them within the context of existing literature and offering insights into English teaching skills development in government high schools, particularly in War Ba Lauk Thauk Village, Yangon Division, Myanmar.

English teachers demonstrated a moderate to high level of confidence in their teaching skills, aligning with previous research highlighting the importance of teacher confidence.

Areas for improvement, such as technology integration and individualized attention, emphasize the need for tailored professional development initiatives.

English teachers showed openness to new teaching models and utilized technology, echoing literature advocating for innovative pedagogical approaches.

Emphasis on student-centered learning underscores the importance of active participation and critical thinking.

English teachers perceived their teaching as moderately to highly effective, utilizing assessment metrics, feedback mechanisms, and proactive strategies to address challenges.

Positive indicators of teaching impact underscored the transformative role of effective teaching practices in student motivation and success.

Conclusion

In conclusion, the research journey has illuminated the complexities and nuances of English language education in government high schools, offering valuable insights into English teachers' practices, challenges, and innovations. By capturing the voices and experiences of educators, this research contributes to the ongoing discourse on teacher development and educational quality improvement in Myanmar. The findings underscore the importance of continuous professional development, student-centered approaches, and collaborative efforts to foster excellence in English language education and promote positive learning outcomes for all High School Students.

Suggestions for Further Studies

Impact studies can assess teaching practices' direct impact on student outcomes.

Investigating teacher training programs' efficacy and technology integration's impact can inform evidence-based practices.

Exploring community engagement's role in promoting English language education can enhance support for learners.

These suggestions guide future research in deepening our understanding of English teaching skills development in government high schools, contributing to ongoing educational improvement efforts in Myanmar and beyond.

References

- Crystal, David. (2013). English as a Global Language. New York: Cambridge University Press.
- Mollah Mohammed Haroon-Ar Rasheed. (2011). Learning the English Language in Myanmar: CLT and Beyond. Government English teachers Training College, Myanmar Critical Literacy: Theories and Practices, 24(8), 31.
- Ministry of Education. (2017, October 4). National Education Policy. Retrieved from <http://www.gov.bd/>
- Savignon, S.J. (2003). Teaching English as Communication: A Global Perspective. World English, 22, 55-66.
- Soe, Thandar. (2015). A Study of Contemporary Trends and Challenges of English Language Teaching in Myanmar. In International Conference on B/Myanmar Studies. Chiang Mai University, Thailand, 1.

An Effective Way Of English Writing Skills of Third-Year Myanmar Students at Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Nandawbartha, Veerakarn Kanokkamalade, Phramaha Somchai Kittipanyo

¹Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : nandawbartha123456@gmail.com

Abstract

The purpose of this study was to undertake the topic “An Effective Way Of English Writing Skills of Third-Year Myanmar Students at the Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya university”. This study consists of two objectives, namely; 1) To study the problems in the English writing skills of Third-year Myanmar students in Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 2) To analyze the problems in the English writing skills of 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University. There were about 70 students who are studying Bachelor of Arts in this Faculty, and the researcher has randomly chosen 40 third-year Myanmar students regarding this research in the academic year 2023-2024.

The results of the study were as follows:

1) This study followed both quantitative and qualitative research methodology employing the questionnaires, interview and suggestion, comments developed by students and lectures composing to address the level of the English writing skills for them. All data from 40 students was analyzed by SPSS software version by using frequency, percentage, mean and standard deviation, something like that. Therefore, Regarding the analysis, the results of the solution to the problems have many ways to improve the majority of students were facing problems in the English writing skills because of their weaknesses in understanding all types of English writing skills, and grammar, vocabularies, sentence structure, pronunciations, sub-verb agreement, and lack of transitional words and also mistaking spelling. But in this research study, the researcher was mainly the purpose of the improving of the English writing skills on the English writing skills of 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, MCU.

2) In this research study, the result finding was found that after analyzing all questionnaires, all respondents are Buddhist Monks, Buddhist Nuns and Buddhist lay women and also the most of them are 20-30 years of age. All lectures interviewed are also male from only Faculty of Humanities in this research.

The study found that the 3rd year Myanmar students had very high level of the English writing skills for this research. The study concludes with suggestion for practice and future research.

Keywords: English Writing Skills, 3rd Year Myanmar Students Effective, Way, Improve M.C.U.

Introduction

The people all over the world should learn English at the present time because English language is used all over the world in every area such as academic, economic, religion, etc. So, a writer mentioned that the English Language is becoming more and more common in the world. As a result, increasingly people are dedicating time to study English as their second language. In fact, many countries include it in their school syllabus to teach children this language from a young age. However, the true value of this language is that it helps remove many barriers from our life. Whether it is to find a new job or travel the world. In other words, it helps to progress in life both on a personal and professional level. Thus, the Importance of English Language Essay will help you understand all about it. (Global, 15 November 2022)

They don't speak the same language, which is their biggest issue. In order for people who speak different languages to interact with one other and with different countries simply and understandably, an international or global language is crucial. "A global language is one that is spoken on a worldwide scale, is studied as a second language by many, with English being the most widely used. Many vocabulary items from German, Latin, French, and other European languages were incorporated into the English language". (Essays, UK, November 2012)

The English writing is necessary to use in daily life so Sameem Popalzai stated that English writing is considered to be an essential skill for success in the modern global economy. Many experts would go as far to say that without the basic knowledge of English reading skills and English writing skills, one's career life would be handicapped. One method of learning English writing is to study subjects that you enjoy learning about and writing in the style of your favorite authors of those subjects. By writing and rewriting particular passages, words and sentences that make up the work, you will gradually notice and understand particular themes that are often used in English writing. Of course, the best way to learn English writing is together with a good English speaking and reading programmer so all three can work together to form the basis of a solid knowledge of the English language. Your language structure will be built on strong Foundation. (Sameem Popalzai, 18 November 2019).

Writing is one of the most complicated human activities, according to Horvath Josef (2001), as it involves the creation of a design concept, the recording of mental representations of knowledge, and the

experience with subjects. Several academic fields, including cognitive psychology, stylistics, rhetoric, text linguistics, critical literary theory, hypertext theory, second language acquisition, and writing education, have investigated the interconnected processes used by both rookie and experienced writers. (Horáth József, 2001).

Writing is a means of putting thoughts, experiences, and emotions into textual form, as well. Finocchiaro argues in favor of the premise that pupils should be encouraged to share their ideas, experiences, feelings, and views (1974). Nunan stated that writing is not a natural activity (1989). Normal people develop their physical and mental language skills. Dumais (1988) claimed that writing in English is intended to close the communication gap that exists between the verbal expression of thoughts, emotions, and opinions in Indonesia and the written expression of the same in English. It indicates that one can use written forms to accurately communicate thoughts and feelings. When writing, students must select the right words and phrases and adhere to the correct format. (Kristy dui pratiwi, Academic Year 2011-2012)

One of the most renowned Buddhist universities in Thailand and the entire globe is Mahachulalongkornrajavidyalaya University in Bangkok, Thailand. It has four faculties: one for Buddhism, one for the humanities, one for the social sciences, and one for education. There are many students in each faculty who are not only Thai but also foreign students from countries like Burma, Laos, Vietnam, China, Sri Lanka, India, etc. Most of the Myanmar students among them are enrolled in the English-language Faculty of Humanities program. They speak English as a second language when they interact with professors and students from other nations.

For Burmese students enrolled in the English program of the Faculty of Humanities, being fluent in English is crucial since they must use it when giving presentations, writing assignments, and taking exams. For them, writing ability is especially crucial. They cannot complete tasks like writing assignments, taking exams, and other tasks correctly if they lack writing skills. Some students may speak English well, but they struggle to write correctly. In the researcher's perspective, the majority of students struggle with English writing and have numerous issues. After looking into the faculty where the third-year Myanmar students are enrolled, the researcher will discuss the students' abilities in English writing, analyze the ways to solve problems of them, and offer some advice on how to address their issues and advance their abilities. According to Brandon Dorn, the researcher, "Research comparing is a dependable technique of gaining the bearings of you on any type of assignment," therefore the researcher believes that after researching third-year Myanmar students' weaknesses and strengths in English writing skills, those may be done. (Brandon Dorn, 27 April 2017)

In conclusion, a study of problems is crucial for pupils to develop their English writing abilities. In this study, the researcher will look into the English writing capabilities of third-year Myanmar students enrolled in the English program at the Faculty of Humanities before expressing those writing abilities and the ways to solve problems in English. The research will provide the students with a wealth of suggestions on how to enhance their writing skills and address issues they may be having. After interviewing individuals and conducting research on English writing competency, the researcher also intends to offer some recommendations for how to improve their English writing ability.

Objectives of the Research

1. To analyze the problems in the English writing skills of Third-year Myanmar students at Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya University
2. To be propose solution for their problems in the English writing skills of Third-year Myanmar students at Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Research Methodology

1. Research Design: This research design stated the project of the research in exploration on problems in the English writing skills of the Third-year Myanmar students and would describe not only the method used but also the ways, the places and participants in researcher's collecting the data to find out the results. In addition, a method mixing quantitative and qualitative used for this research. Researcher made questionnaires to 40 students for research and made the in-depth interview to 5 lecturers who are teaching the 3rd year Myanmar students from the Faculty of Humanities for the research tools. Summarily, the collected data from questionnaires, analyzed with SPSS version. In analyzing collected data, frequency, percentage, means and standard deviation used, and in-depth interview also included in this research. After analyzing all collected data about the English writing skills of the 3rd year Myanmar students from the Faculty of Humanities, the researcher studied their weakness and strength at the English writing skills, and then in chapter four, all results of this research presented.

2. Populations and the Sample of the Study: There are 40 students at Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, who are Myanmar studying in 3rd year of Bachelor of Arts. So, the 3rd year Myanmar students studying at that Faculty. A number of simple for this research consisted of 40 students for filling the questionnaires, and five lectures teaching them for in-depth interview related to English writing skills.

3. Research Tools: For research tools, questionnaires and in-depth interview used mainly in this research to find out problems in the English writing skills of the 3rd year Myanmar students of Faculty of Humanities at Mahachularongkomrajavidyalaya University, and analyzed the ways to solve problems in the English writing skills. Questionnaire's design and material are as the followings:

3.1 The questionnaires: The questionnaires were given by the researcher to 40 Myanmar students who were studying in the 3rd year class of Bachelor of Arts at Faculty of Humanities in Mahachularongkomrajavidyalaya University, Lamsai, Wang Noi, Ayutthaya. The given questionnaires are the following two parts:

Part 1: The respondents' general background information

The Section 1: Demographic information of the general backgrounds that are 1) gender, 2) age, 3) Academic Major, 4) Experience in learning English, English learning Experience of respondents studying in the 3rd year class of Bachelor of Arts at Faculty of Humanities in Mahachularongkomrajavidyalaya University will be mentioned in this part 1.

Part 2: The participants' opinions on English writing proficiency

In this section 2, the five points to respond in the questionnaires divided which were (1) Strongly Disagree, (2) Disagree, (3) Neutral, (4) Agree, (5) Strongly Agree. The 40 respondents being Myanmar students who are studying in the 3rd year class at Faculty of Humanities in Mahachularongkomrajavidyalaya University mentioned their opinions by putting the mark "✓" directed in questionnaires by the researcher to study their problems at the English writing skills.

3.2 In-depth interview: For qualitative data of this research, researcher took an interview about the English writing skills to the five teachers who are from the Faculty of Humanities and teaching the 3rd year students, and to get key informants, interviewed them about the problems in the English writing abilities of their students who are studying in the 3rd year class of Bachelor of Arts.

There are two questions mainly in interviewing the teachers:

- 1) Teachers' highest educational level and position
- 2) Opinions and suggestions of teachers about problems in the English writing skills of the 3rd year Myanmar students of Bachelor of Arts from Faculty of Humanities in Mahachularongkomrajavidyalaya University, Lamsai, Wang Noi, Ayutthaya.

4. Data Collection: There are two kinds of question in this research which are questionnaires and in-depth interview. After writing questionnaires and in-depth interview related to the English writing skills of the 3rd year Myanmar students of Faculty of Humanities in Mahachularongkomrajavidyalaya University,

Lamsai, Wang Noi, Ayutthaya, they will be showed to the supervisor to check and correct mistakes. The questionnaires checked by the supervisor, shared to 40 students from the Faculty of Humanities, to fill their opinions, and researcher took the completed questionnaires back for this data collection section.

For the in-depth interview, five teachers interviewed by the researcher and recorded their replying about the English writing skills of the 3rd year Myanmar students from Faculty of Humanities in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

5. Data Analysis: In The method being quantitative and qualitative used in this research. For data analysis, statistical package for Social Science (SPSS) version used by the researcher to find out the results from analyzing the questionnaires. The replying of five teachers from in-depth interview put originally by the researcher in concerning English writing proficiency.

5.1 Quantitative method: For quantitative method in this section, first, the researcher gathered the questionnaires from 40 students, and analyzed the findings from questionnaires by using frequency, percentage, mean and standard deviation of Statistical package for Social Science (SPSS) version.

The researcher described the results of average means into five levels as the following:

- 1) The average 3.48 – 5.00 means very high
- 2) The average 3.7 – 3.47 means high
- 3) The average 2.92 – 3.6 means moderate
- 4) The average 2.65 – 2.91 means low
- 5) The average 2.27 – 2.64 means very low

5.2 Qualitative method: The results from interviewing the five lecturers summarily combined in similar opinions based on the answers of the respondents about related to the English writing skills. To be clearly, the respondents and their replying put originally in in-depth interview section.

Results of Research

1. The result of general information of respondents: (1) As a summary description, the result of the gender of the respondents was Buddhist monks (25, or 62.5%), Buddhist nuns (5, or 12.5%), and Lay Buddhist women (10, or 25.0%). Also, 62.5% of respondents were monks in research. (2) The result of the age of respondents in the research was that the majority were 20 to 25 years old, about 23 respondents, or 57.5%, and the remaining respondents were minority: 20 years old, two respondents, 26 to 30 years old, seven respondents, and over 30 years old, eight respondents in this research. (3) The result of the academic major of the respondents in the research was that all respondents were 3rd-year Myanmar students. (4) The

result of the experience in learning English of respondents in the research was that the majority were 20 respondents younger than 4 years, 5 to 8 years were nine respondents, 9 to 11 years were seven respondents, and over 11 years were four respondents, but over 11 years were the minority in it. Therefore, the result of respondents' faculty was the Faculty of Humanities at MCU, Thailand

2. Summary Result of the Objective 1

Table 1: Summary Result of Objective 1

Statement	Mean \bar{x}	SD	Level
Statement 2.1	3.70	1.436	Very High
Statement 2.2	3.53	1.219	Very High
Statement 2.3	3.60	1.081	Very High
Statement 2.4	3.83	.874	Very High
Statement 2.5	3.70	1.018	Very High
Statement 2.6	3.78	.920	Very High
Statement 2.7	3.53	1.086	Very High
Statement 2.8	3.70	1.043	Very High
Statement 2.9	3.65	1.122	Very High
Average	3.66	1.088	Very High

Table 1 describes the summary finding result of objective one. Summarizing all the results by SPSS version, the table showed the mean, standard deviation, and level of 9 statements which were objective one of this research. The average mean in the table or objective one was 3.66 and SD was 1.088 and then the level problems were very high because most respondents agreed with the statements of objective one.

3. Summary Result of Objective 2

Table 2: Summary of Objective Two

Statement	Mean \bar{x}	SD	Level
Statement 3.1	4.08	.797	Very High
Statement 3.2	3.95	.815	Very High
Statement 3.3	3.85	.802	Very High
Statement 3.4	3.90	.744	Very High
Statement 3.5	3.78	.947	Very High
Statement 3.6	3.80	.853	Very High
Statement 3.7	3.85	.802	Very High

Statement	Mean \bar{x}	SD	Level
Statement 3.8	3.83	1.010	Very High
Statement 3.9	3.63	1.102	Very High
Statement 4.0	3.70	1.137	Very High
Average	3.837	0.9009	Very High

Table 2 presents a summary finding of the result of objective two. Summarizing all the results by SPSS version, the table showed the mean, standard deviation and level of 10 statements that were objective two of the study. The average mean in the table or objective two was 3.837 and SD was 0.9009 and then the level of providing way was very high because most of the respondents agreed with the statements of objective two.

4. Summary results of an in-depth interview with five lecturers

After interviews with five lecturers, there were findings from five different individuals (Asst. Prof. Dr. Phra Wichian Parichano, Asst. Prof. Dr. Veerakarn Kanokkamalade, Dr. Narongchai Pintrymool, Dr. Sakchai Posai, and Mr. Nilratama Klinchan) regarding the challenges and solutions for the English writing skills among 3rd year Myanmar students in the Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, MCU in Thailand.

According to objective one: (1) The respondents agree that the English writing skills are a challenging task for students and identify several problems that students may face, including some students lack of enthusiasm and confidence, forgetting the vocabularies or spelling, unknowing subject-verb agreement, paragraph, usage, and sentence structure, incomprehensibility of grammar, ineffective time management, and difficulty expressing ideas. Therefore, the students know the need for their English problems but never solve them, such as the skills of listening, speaking, reading, and writing.

According to objective two: (2) To solve these problems, the respondents suggest several strategies, such as providing training in English writing skills, preparing and practicing free writing, and brainstorming beforehand. Some lectures mention expressing the students' ideas and thoughts and not wasting their time. The students are tailoring their English writing to the audience's interests, giving them more opportunities to practice their skills.

The summary of finding the result of their comments Respondents also recommend conducting survey research and face-to-face interviews to gather deeper insights into the students' English writing skill problems and solutions. Overall, the responses highlight the importance of English writing skills for 3rd year Myanmar students and provide valuable recommendations for improving these skills.

Conclusion and Discussion

The aim of this study was to investigate the problems in the English writing skills among 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University, MCU, Thailand. The research had two main objectives: first, to study the problems in the English writing skills of 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at MCU, and second, to analyze the ways to solve the problems in the English writing skills of 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at MCU. The research involved a target population of 40 third-year Myanmar students, all of whom participated in the study. The research utilized both quantitative and qualitative research methods, including questionnaires and in-depth interviews with lecturers.

In this part of the quantitative analysis, it was observed that the majority of students faced challenges in the English writing skills, with very high agreement levels on issues such as the encounters, lack of grammar, vocabularies, sentence structure and subject-verb agreement, and difficulty expressing ideas regarding proficient English writing. These findings underline the significance of addressing these problems to enhance the English writing skills of these students. The qualitative part of the research involved in-depth interviews with five lecturers from the Faculty of Humanities at MCU. Their responses echoed the needs of unknowing of them identified in the quantitative analysis. They stressed the needs for training in English writing skills, the importance of preparation and practice, and tailoring subject-verb agreement, grammar, vocabularies and sentence structure about the proficiency English writing. Overall, this study provides valuable insights into the issues faced by third-year Myanmar students in the English writing skills and suggests practical strategies to help them overcome these challenges and improve their proficiency English writing skills.

This section is to discuss the research statement question and finding results. Actually, it is to discuss what the research problem was and how the English writing skills third-year Myanmar students at the Faculty of Humanities in MCU were facing problems in English writing skills and then whose research was relevant to the present research. So, the discussions of the statement questions were as follows:

What are problems in the English writing skills of 3rd year Myanmar students in Faculty of Humanities at Mahachulalongkornrajavidyalaya University.? (Statement question 1)

According to the analysis by SPSS software of students' responses to research questionnaires, the researcher found that the majority of third-year Myanmar students were facing problems in the English writing skills at Faculty of Humanities, MCU because they were weak in the English writing skills as their responses. So, the answer to statement question one was that the majority of the students had problems

in the English writing skills because of grammar, vocabularies, sentence structure, pronunciations, sub-verb agreement, and lack of transitional words and also mistaking spelling.

In summary, this study provides essential insights into the difficulties faced by third-year Myanmar students struggle with grammar, vocabulary, cohesion, spelling, punctuation, and content development. Emphasizes daily practice of grammar and writing for communication. Highlights the difficulty of writing skills and the need for grammar and sentence structure improvement under supervision. Emphasizes the importance of writing skills for communication, advises regular grammar practice and writing. Identifies issues with grammar, vocabulary, organization, and idiomatic expressions and paragraph writing. By addressing these challenges, universities can better equip their students with the essential communication skills necessary for their academic and professional success. This research serves as a foundation for future efforts to enhance the English writing skills of education in higher education institutions.

Suggestion

Suggestion to the students

In this part, to be skillful in the English writing skills, students at the Faculty of Humanities in MCU, Thailand, the researcher would like to suggest that the students should try to understand grammar, vocabularies, sentence structure, pronunciations, sub-verb agreement, and lack of transitional words and also mistaking spelling. On the other, the students need to know types of writing skills which are English Language, Theory of Writing, Types of writing, Writing Strategies, Writing process, Academic Writing and Importance of Writing Skill, etc. After that, students should practice more and more to write easily in front of various kinds of people. So, if the students understand these, they can write very smartly in front of various kinds of writing skills such as in the classroom and in university activities. Therefore, in chapter two, by reviewing the literature, the researcher arranged Problems of the English writing skill.

Suggestion to the lecturers

According to finding results of the research, the majority of third-year Myanmar students were facing problems with the English writing skills at the Faculty of Humanities, MCU in Thailand. Students needed a good way to write in front of the audience, people and teachers. Therefore, the researcher would like to suggest to the lecturers who are teaching at the Faculty of Humanities that the lectures should teach clearly The Definition of the English writing skills, the importance of grammar, vocabularies, sentence structure, pronunciations, sub-verb agreement, and lack of transitional words and also mistaking spelling. Therefore, the students need to know types of writing skills which are English Language, Theory of Writing, Types of

writing, Writing Strategies, Writing process, Academic Writing and Importance of Writing Skill, etc. So, if the students are experts those which the researcher arranged in the literature review, they will be skillful in the English writing skills. That is why, the lectures should train to write the students to be a skillful person in English writing skills.

Suggestion for the further researchers and studies

As This study has been conducted at the Faculty of Humanities, MCU in Thailand. This study was limited and short time by using collection data about the English writing skills from 40 third-year Myanmar students. Therefore, further study can present the following areas:

A study of difficulty in the English writing skills of 3rd year Myanmar students at Faculty of Humanities, MCU in Thailand. A study of the importance of grammar in the English writing skills of 3rd year Myanmar students at Faculty of Humanities, MCU in Thailand.

A study of vocabularies, pronunciations and sentence structure in the English writing skills of 3rd year Myanmar students at Faculty of Humanities, MCU in Thailand.

A study of sub-verb agreement, and lack of transitional words and also mistaking spelling in the English writing skills of 3rd year Myanmar students at Faculty of Humanities, MCU in Thailand. Lastly, it is suggested to find out the English writing skills of students towards English language policies in order to know if they are aware reading the goals of the university.

Openly talking, So, the researcher would like to suggestion to the next academic research to finding the academic research for further academic field. These factors will be useful for further research and academic work, and then, they will be support to the standard educations system and high education method for teachers and students. Moreover, the researcher strongly suggests further research to apply good methods which are both quantitative and qualitative (mixed methods).

References

Brandon Dorn, Senior User Experience Designer. **the Advantage of Comparative Research**, Vi get
<https://www.viget.com/articles/the-advantage-of-comparative-research/>, (April 27, 2017): 5.

Essays, UK: **A Global Language English Language Essay**, (Online), Resource: <https://www.ukeassays.com/essays/english-language/a-global-language-english-language-essay.php?vref=1> (November 2012).

GLOBAL. **The Importance of Learning English.** (Online), Resource: <https://www.etsglobal.org/v/En/blog/news/importance-of-learning-English> 15 November 2022).

HoràthJózsef, **Advanced Writing in English as A Foreign Language,** (A Corpus-Based Study of processes and products, Lingua Franca Csoport. 2001), p. 5.

Kristy dui pratiwi, Universities Bengkulu, **Students` Difficulties in Writing English,** (A study at The Third Semester Students of English Education Program at University of Bengkulu Academic Year 2011-2012): p. 3.

Sameem Popalzai. **“Why is English writing important?”.** A Research Report, (Voice Training and Research Pvt Ltd, Kabul, Kabul Province, Afghanistan, November 18, 2019).

A STUDY OF ENGLISH SPEAKING SKILLS OF BACHELOR'S DEGREE MYANMAR STUDENTS AT THE FACULTY OF BUDDHISM, MAHACHULALONGKORNRAJAVIDYALAYA UNIVERSITY

¹Eaik Hti Parla, Phramaha Somchai Kittipanyo, Methaphan Phothitheerarot

¹Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : sonicjk67@gmail.com

Abstract

This research aimed to investigate and enhance the English speaking skills of bachelor's degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism, Mahachulalong-komrajavidyalaya University. Here are the Two main objectives 1) To study the English-speaking skills of Bachelor's Degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalong-komrajavidyalaya University and 2) To develop the English-speaking skills of Bachelor's Degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkomrajavidyalaya University. In this research use a mixed-methods approach, the study included in-depth interviews with 10 key informants 3 lecturers and 7 students along with a questionnaire administered to 133 students. Students excelled in seeking speaking partners and using online media, while listening to teachers and media significantly aided their learning. Age and social status impacted proficiency, but gender, ethnicity, and prior learning experiences did not show significant differences. The study underscored the importance of mastering English for personal and professional development, facilitating effective global communication and cultural engagement. It is recommended that instructors leverage technology to create personalized learning experiences, incorporating immersive activities like role-playing and virtual debates to foster fluency and confidence in practical communication.

Keywords: English Speaking Skills, Bachelor's Myanmar Students, Faculty of Buddhism, Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Introduction

English is widely recognized as the global lingua franca, playing a central role in international communication, business, education, and diplomacy. Its widespread use across continents enables speakers of different native languages to interact effectively in academic and professional settings. For countries like Myanmar, developing English proficiency is essential for integration into global networks and for accessing a broader range of knowledge and opportunities. As Crystal (2003) notes in *English as a Global Language*, the dominance of English in international contexts has made it “the world's first genuinely global language”

(Crystal, D., 2003). This global status underscores the importance of prioritizing English-speaking skills within national education systems to equip students for future success.

English-speaking skills have become increasingly important for Myanmar students in today's globalized world, where English serves as a key medium for international communication, academic exchange, and career advancement. Education plays a central role in developing these skills by offering structured learning environments, exposure to authentic language use, and opportunities for active communication. In Myanmar, limited access to English-speaking contexts outside the classroom makes formal education a critical space for speaking practice and skill development. Through well-designed curricula and supportive instruction, students can gradually improve their pronunciation, fluency, and confidence. As Penny Ur (1996) emphasizes in her book *A Course in Language Teaching*, "Learners learn to speak by speaking," highlighting the value of consistent, meaningful speaking activities in language education. By investing in effective English-speaking instruction, Myanmar's education system can empower students to participate more fully in both national and international spheres.

The aim of study is to improve Myanmar students' ability to speak English well and to communicate with other, and other nations in the world. However, students have many kinds of problems with regard to studying English in general field in English speaking particular by the time they are studying at MCU university. Half of Myanmar students who are studying at MCU cannot speak English accurately and fluently but they are better than ever before. Krashen also has found that students cannot utter English accurately and fluently because they hesitated to practice speaking English in classroom or practice English speaking outside of the class room through their shyness and anxiety. (Krashen, S. D., 1982) So, Myanmar students are afraid of speaking foreign languages and also afraid of making mistakes. As foreign language learners at MCU, some of Myanmar students still have difficult problems in speaking English because they are shy, lack of confidence, untrained well English yet in the class, and use their mother tongue most of the time. Based on these difficulties there have been no any research works on an improvement of English speaking skill of the third-fourth years Bachelor's Degree Myanmar Students at the faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Therefore, the researcher will have an attempt to use a scientific method to study an improvement of English speaking skill of the third-fourth years Bachelor's Degree Myanmar students at the faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Objectives of the Study

1. To study the English-speaking skills of Bachelor's Degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
2. To develop the English-speaking skills of Bachelor's Degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Research Methodology

This study follows a mixed-methods research design, incorporating both quantitative and qualitative approaches. The quantitative aspect involves a structured questionnaire aimed at assessing the English speaking skills of Bachelor's degree Myanmar students at the Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The population consists of 200 third- and fourth-year students, and a sample of 133 students was selected using Taro Yamane's formula. For the qualitative aspect, semi-structured interviews were conducted with seven students and three lecturers, providing in-depth insights into the challenges and strategies for improving English speaking skills.

Research tools include a questionnaire with closed-ended questions, divided into sections on demographic information and strategies for improving English speaking skills, rated on a Likert scale. The reliability of the questionnaire was validated through a pilot test, targeting an alpha coefficient of 0.90 or higher. Interviews were guided by semi-structured questions, allowing flexibility for participants to elaborate on their experiences. Data collection involved administering the questionnaire to the selected sample and conducting audio-recorded interviews, with both quantitative and qualitative data analyzed using statistical methods and thematic analysis, respectively. Ethical considerations were addressed through obtaining approval from the Graduate School and ensuring informed consent from participants.

Research results

1. The problem of English speaking skills of Myanmar bachelor's degree Students at the Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

Myanmar students face considerable challenges in developing English-speaking skills due to structural differences between the Burmese and English languages. Direct translation from Burmese often results in grammatical errors and unnatural sentence patterns, which hinder fluency and clarity. In addition, the influence of the native Burmese accent affects pronunciation, stress, and intonation, making it difficult for listeners to fully understand the speaker. These linguistic and accent-related barriers are compounded by limited access to English-speaking environments and lack of systematic speaking practice, reducing students' confidence and communicative effectiveness.

A study of the English-speaking skills of Myanmar bachelor's degree students at the Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, based on 133 respondents, revealed that the average proficiency score was 4.53, classified as "excellent." Most participants were male (65.41%), aged 26-30 (33.08%), including monks, novices, and laypersons from different ethnic groups. Students performed well in finding speaking partners, using online media, and self-practicing. Factors such as age and social status significantly impacted proficiency, while gender, ethnicity, and learning experience did not show significant differences.

2. The solutions to develop English speaking skills of Myanmar bachelor's degree students at the Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

The development of English-speaking skills among Myanmar students is essential for enhancing their personal and professional advancement. Proficiency in spoken English enables access to global communication, academic resources, and broader career opportunities. To achieve this development, instructional strategies should incorporate technology and interactive methods such as role-playing, virtual debates, and real-time speaking practice. These immersive approaches provide immediate feedback, encourage active participation, and gradually build students' confidence and fluency in real-world communication contexts. Such targeted interventions are crucial for fostering sustained improvement in students' English-speaking abilities.

Discussion of Research Results

The result of the research is found that. Overall English-speaking skills overall that very good. It may be because Myanmar students have a good foundational knowledge of English grammar, which enables them to speak English at a very high level according to their foundational grammar knowledge. This is consistent with the research findings of Phra Weerayut Utamapañño (Sarawan) has a study the topic on A study of English Speaking Skills for Oral Presentation of the Bachelor of Arts Fourth-Year students. comprises objectives: 1) to study principles of oral presentation among students in English-speaking classes; 2) to study the problems of English speaking to improve oral presentations of Bachelor of Arts fourth-year students in English of Mahachulalongkornrajavidyalaya University; and 3) to study the effective ways of solving the problem in English speaking of Bachelor of arts fourth-year students in English of Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The study is a mixed method between quantitative and qualitative ones in nature. The questionnaire is used for collecting quantitative data from 45 respondents and in-depth interview is used for collecting qualitative data from 5 key informants. Statistics including Frequency, Percentage, Mean and Standard Deviation (S.D) is used for analyzing quantitative data and a content analysis is used for analyzing qualitative data. (Phra Weerayut Utamapañño (Sarawan), 2017)

Findings found that a study of principles of oral presentation among students in English-speaking classes found that the MCU Bachelor of Arts fourth-year students' English speaking for oral presentation was generally high while considering each part in average the aspect of pronunciation was moderate, the aspects of vocabulary and English grammar were high, and the aspects of confidence and strategy use were moderate.

When considering each aspect, it was found that. Find a partner to practice speaking with that Excellence. It may be because Myanmar students have had good practice in speaking and listening to English, which allows them to converse with English-speaking counterparts at an excellent level. These research

findings are consistent with the findings of Juaraat Cherdchoopong has the study in the research topic on a Study of English Communication Problems in Listening and Speaking of Third-year Students Majoring in English at a Public University in Bangkok, intending to investigate the listening problems of English major students when communicating in English. To investigate the speaking problems of English major students when communicating in English. To investigate the factors contributing to English communication problems in listening and speaking. The respondents in this research were 64 third-year English major students who were studying at a public university in Bangkok. The instrument used for collecting the data was a closed- and open-ended questionnaire and the Statistical Package for the Social Sciences (SPSS) was used to analyze the data. The findings of the research showed that the biggest problem with listening skills is students do not understand some idioms that foreigners use because of their lack of knowledge of the cultural background behind the English idioms, unfamiliar vocabulary in idioms, and not having been taught enough English idioms in classes. Moreover, the loss of self-confidence when students make mistakes and someone corrects their English is the most important speaking problem. Students found it difficult to improve their English speaking because of their fears about speaking. In terms of the factors contributing to English listening and speaking problems, anxiety was the most significant factor leading to ineffectiveness in listening and speaking. Students are nervous when speaking English in front of the class, which was rated as the most important problem. This research may help students improve their English listening and speaking weaknesses. In addition, lecturers can apply the findings and suggestions from the study to improve their English teaching and better understand the problems of students. (Juarat Cherdchoopong, 2021)

Myanmar students Use media from the internet that is excellent level. It may be because Myanmar students use the internet to study English, which enhances their knowledge and understanding of how to use online media to develop their skills. These research findings are consistent with the findings of Thasanee Keereesri research "Behavior in Using Social Media to Develop English Skills among Undergraduate Students of the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla." The research aimed to compare the behavior in using social media to develop English skills between different majors among undergraduate students of the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla. The sample group consisted of 200 students from the Foreign Languages Department. Data were collected using a questionnaire and analyzed using basic statistics such as percentage, mean, standard deviation, and inferential statistics, including F-test and t-test. The findings revealed that: (Thasanee Keereesri, 2019)

The majority of students exhibited behavior in using online media to develop their English skills at the highest level. Specifically, 87.5% and 84.0% of students communicated in English with international friends via Line, Email, or Facebook, respectively. When considering the behavior that students regularly

engage in, the highest average was found in searching for English-related reports as assigned by their instructors.

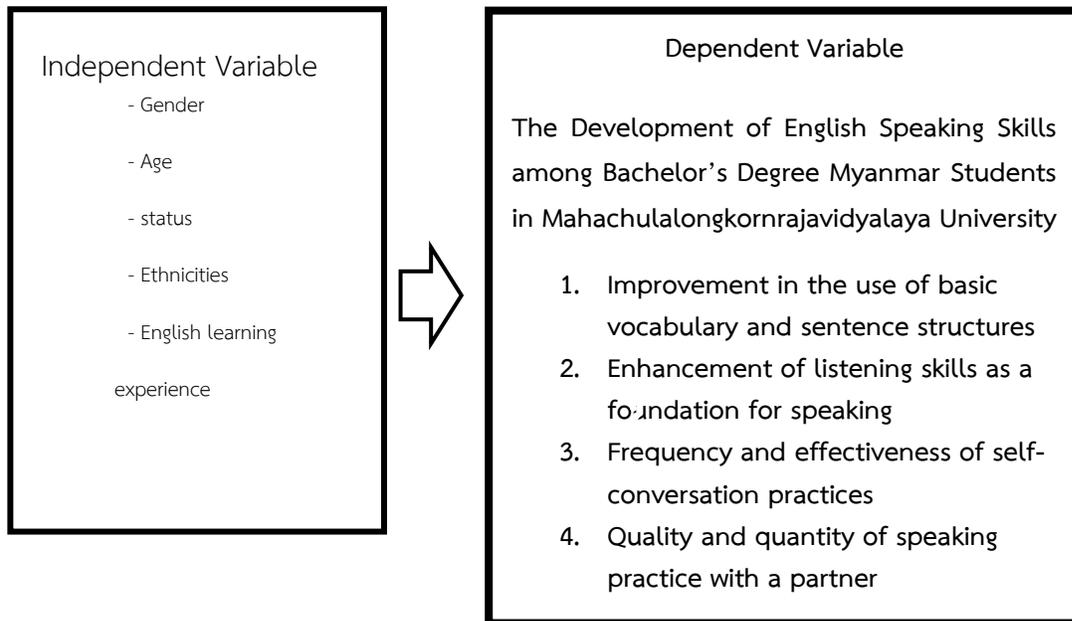
Practice basic vocabulary and sentences that are very good. It may be because Myanmar students have a foundation in learning English vocabulary and sentences through experiences and activities at the university, which has resulted in a very high level of language skills, as the research findings revealed. These findings are consistent with the research of Kanokwan Donkuanjao conducted research on "The Development of English Speaking Skills and Vocabulary Learning through Communicative Language Teaching Combined with YouTube Videos for Grade 12 Students." The objectives were to study the effectiveness of learning activities in developing English-speaking skills and vocabulary learning and to assess the English-speaking skills of students. The sample group consisted of Grade 6 students from Ban Khui Chueak Wittaya School, Kosum Phisai District, Maha Sarakham Province. The tools used for data collection included structured interviews and questionnaires. The data were analyzed using basic statistics such as percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that students had a very high level of English vocabulary knowledge from the activities, with 70% scoring an average of 4.70. Additionally, the students' communication skills in using English sentences were at the highest level, with an average score of 4.50. (Kanokwan Donkuanjao, 2022)

Practicing self-talk is highly beneficial. Myanmar students may have improved their English-speaking abilities by practicing on their own through various available media in their environment, which has led to their high level of proficiency, as shown in research findings. These findings align with the research conducted by Sawasaya Somnawattana on "The Development of Speaking Skills of Grade 10 Students through Collaborative Learning with Local Data." The study aimed to 1) compare the speaking abilities of Grade 10 students before and after collaborative learning with local data, and 2) explore students' opinions on this learning method. The sample consisted of 43 students from Grade 10/11 at Samut Prakan School, selected through simple random sampling during the first semester of the 2021 academic year. Data were collected using questionnaires and English exercises and were analyzed using basic statistics, including percentages, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics like t-test and F-test. The findings revealed that before the collaborative learning with local data, the average score was 2.68, while after the learning intervention, the average score increased to 4.02, showing a statistically significant difference at the 0.05 level. In terms of content, reasoning, language use, fluency, time management, and personality, the results showed an improvement in content, with the average score increasing from 3.16 to 4.49 after the intervention, with a t-test value of 10.38. For personality, the average score after the intervention was 3.95. (Sawasaya Somnawattana, 2021)

Knowledge Gained from the Study

By using this figure, the researcher hopes to provide useful information for improving the speaking skills of Bachelor's Degree Myanmar students and for future studies on English language learning of Myanmar student in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, for more effectively as follows:

Students enhanced their basic vocabulary and sentence structure by engaging with speaking partners and utilizing online resources such as YouTube, with self-directed conversation further reinforcing these skills. Additionally, listening abilities developed through media exposure and teacher instruction played a critical role in improving pronunciation and overall speaking proficiency. Furthermore, regular self-conversation also contributed to increased confidence and fluency by providing a low-pressure environment for practice. Finally, consistent practice with speaking partners significantly strengthened communication skills, particularly among students aged between 26-30 and monks, underscoring the value of interactive learning.

Suggestions of Research

1. Suggestions for Application

The researcher proposes the following suggestions to enhance the practical application of the research findings:

1.1 Integrating Practical Speaking Exercises: Educators should include speaking

activities like role-playing, peer discussions, and debates in the curriculum. These interactive methods can improve students' confidence and fluency in English conversation.

1.2 Utilizing Multimedia Resources: The use of multimedia tools such as videos, podcasts, and language-learning apps can expose students to diverse accents and conversational contexts. These resources offer real-life practice, helping students improve both listening and speaking skills.

1.3 Creating a Supportive Learning Environment: Establishing a classroom atmosphere that encourages students to take risks and make mistakes in their language use without fear of judgment will build their confidence and promote active learning.

1.4 Customizing Instruction Based on Cultural Context: Tailoring the curriculum to reflect Myanmar students' cultural and religious backgrounds, particularly in the context of Buddhist studies, can enhance engagement and contextualize language learning.

1.5 Incorporating Technology-Assisted Learning Tools: Introducing technology-enhanced learning strategies such as speech recognition apps, virtual classrooms, and online discussions can supplement traditional methods and offer more opportunities for speaking practice.

2. Suggestions for Future Research

The researcher suggests the following areas for future research to extend the understanding of English language acquisition:

2.1 Examining Cultural Influence on Language Learning: Future research should focus on how Myanmar students' cultural and religious experiences influence their English language acquisition, particularly in a Buddhist educational setting.

2.2 Investigating the Effectiveness of Various Teaching Methodologies: Research could explore the impact of different pedagogical approaches, such as task-based learning or communicative language teaching, on improving English-speaking proficiency among bachelor's degree students.

2.3 Exploring the Role of Technology in Language Acquisition: Further studies could examine how the use of digital learning platforms and tools, such as AI-assisted language programs, enhances students' speaking skills and overall language proficiency.

2.4 Assessing Long-Term Retention of Language Skills: Conducting longitudinal studies to monitor the retention of English speaking skills after graduation would provide valuable insights into the sustainability of language learning, as well as its effects on students' academic and career advancement.

2.5 Analyzing the Intersection of Language and Professional Development: Future

research could explore how improved English language proficiency impacts students' professional opportunities and contributions to international Buddhist communities.

References

- Crystal, D. (2003). *English as a Global Language* (2nd ed.). (Cambridge: Cambridge University Press.
- Juarat Cherdchoopong. (2021). "A Study of English Communication Problems in Listening and Speaking of Third-year Students Majoring in English at a Public University in Bangkok", **Master of Arts**, (Career English for International Communication Language Institute, Thammasat University.
- Kanokwan Donkuanjao. (2022). *The Development of English Speaking Skills and Vocabulary Learning through Communicative Language Teaching Combined with YouTube Videos for Grade 12 Students*, **Master of Education in Curriculum and Instruction**, Mahasarakham University.
- Krashen, S. D. (1982). *Principles and Practice in Second Language Practice*. Introduction to the Internet Edition, (Oxford: Pergamon Press.
- Phra Weerayut Utamapañño (Sarawan). (2017). *A Study of English-Speaking Skills for Oral Presentation of the Bachelor of Arts Fourth-Year students*. **Master of Arts in English** (International Program), Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Sawasaya Somnawattana. (2021). *The Development of Speaking Skills of Grade 10 Students through Collaborative Learning with Local Data*, **Master of Education in Thai Language Teaching**, Department of Curriculum and Instruction, Graduate School, Silpakorn University.
- Thasanee Keeresri. (2019). *Behavior in Using Social Media to Develop English Skills among Undergraduate Students of the Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya, Songkhla*, **Research Report**, Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya.
- Ur. (1996). *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*, (Cambridge: Cambridge University Press.

A Study of English Writing Problems of Students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar

¹Brahmavamsa, Veerakarn Kanokkamalade

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : AshinBrahamavamsa@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the English writing problems of students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar. 2) to find out the solutions of English writing problems of students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar. The number of respondents consisted of 50 students. The instrument used in this research is both qualitative and quantitative method. The tools used for collecting data were questionnaires, in-depth interviews, and participant observation with students and then the information was analyzed by using frequency and percentage.

This study explores the writing confidence and challenges faced by English language learners at a religious and secular learning institution. Demographic data revealed that most participants were male (88.0%) and aged 20–25, with a mix of laypeople (52.0%), monks (40.0%), and novices (8.0%). The findings indicate varied levels of writing confidence, with only 20.0% strongly confident in their writing skills and 48.0% engaging in writing outside the classroom. Students faced difficulties in grammar (40.0%), vocabulary (30.0%), sentence structure (40.0%), and spelling (52.0%). Organizational skills such as idea development, paragraph structure, and the use of linking words also posted significant challenges.

Furthermore, understanding writing types and formats, and using appropriate formal or informal language, revealed mixed responses. Only 46.0% received useful feedback regularly. Interviews with teachers highlighted core issues such as grammar weaknesses, limited vocabulary, and low confidence. Teachers addressed these through integrated instruction, peer collaboration, and formative assessments. The study underscores the need for comprehensive support to enhance students' writing abilities through a balanced approach to language instruction and feedback.

Keywords: English, Writing Problems, Challenges, Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar.

Introduction

Writing is a fundamental language skill essential for academic achievement, professional growth, and personal expression. Among the four core language skills—listening, speaking, reading, and writing—writing is often seen as the most complex, requiring not only mechanical accuracy (grammar, spelling, punctuation) but also cognitive abilities like organizing ideas and adapting language for different purposes. (Grabe, W., 1996) For English language learners, especially in non-English-speaking countries like Myanmar, mastering writing presents significant challenges due to limited practice opportunities and traditional teaching approaches.

At Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon, students strive to improve their English writing skills within a unique educational setting that blends language learning with Buddhist studies. Despite institutional support, many students struggle with fluency, accuracy, and confidence in writing. These difficulties arise from factors such as lack of exposure to English, minimal writing resources, reliance on rote memorization, and emotional barriers like fear of making mistakes.

Writing is often misunderstood as a mechanical task rather than a creative and cognitive activity. This perception can limit student motivation and engagement. Learning to write, however, is similar to learning a new game—it requires understanding rules, developing strategies, and consistent practice with adequate support. (Hyland, K., 2003) Furthermore, writing enhances critical thinking, reflection, and deeper learning, making it a powerful tool for both academic and personal development.

Despite its importance, writing remains underemphasized in many English as a Foreign Language (EFL). (Raimes, A., 1983) This study aims to explore the specific writing challenges faced by students at Aung Nan Taw Academy, investigating their root causes, including instructional methods, learner characteristics, and sociocultural factors. The goal is to generate insights that can improve teaching strategies and curriculum design.

By addressing these issues, the research aims to support the development of more effective writing instruction not only at Aung Nan Taw but also in similar EFL contexts, contributing to a broader effort to improve writing education globally.

Objectives of the Research

The study is guided by the following objectives:

1. To study the English writing problems of students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar

2. To find out the solutions of English writing problems of students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon of Myanmar

Research Methodology

This study employs a mixed-methods approach, incorporating both quantitative and qualitative research methodologies.

Quantitative Data Collection: A structured questionnaire was administered to 50 students to assess their writing skills, challenges, and areas requiring improvement.

Qualitative Data Collection: In-depth interviews were conducted with five teachers who are Tejadhamma, Mo Mo Kyaw, Nyein Chan Aung, Phyo Pa Pa Khaing and Ye Thu Soe to gather insights into students' difficulties and effective teaching strategies.

Observations: Classroom observations were conducted during student writing to analyze performance in real time.

Data Analysis: Quantitative data were analyzed using SPSS, while qualitative data were thematically analyzed to identify recurring patterns and key findings. The data collection period spanned from November to March 2025.

Results of the Study

1. Writing Problems Findings Results

The study surveyed 50 participants, primarily male (88%) and young adults aged 20–25 (46%), with a mix of laypeople (52%), monks (40%), and novices (8%). The findings revealed varied levels of confidence in English writing. While about half of the students felt confident in writing essays and letters, many lacked confidence or remained neutral. Only 48% practiced writing outside the classroom regularly, and access to writing support was limited for over a third of participants.

Common challenges included grammar and sentence construction (40%), spelling (over 50%), and vocabulary usage (30%). Many students struggled with complex sentence structures, organizing ideas, and using connectors effectively. Experiences with different writing formats varied, with some students comfortable using formal/informal language, while others found formats like essays or reports difficult. Cultural differences also affected writing for some learners.

Feedback on writing was inconsistent in its effectiveness—46% found it helpful, while 40% did not. Punctuation was another recurring issue. Overall, the findings highlight a need for

improved instruction in grammar, structure, organization, and effective feedback to enhance students' writing proficiency.

2. Summary of Interview Findings on English Writing Problems

To investigate the challenges in teaching English writing at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon, Myanmar, five open-ended interview questions were posed to English language instructors. The purpose was to gain qualitative insights into the writing problems students face, the methods used to address them, and the broader contextual factors influencing writing instruction. The responses provided rich data that complements the quantitative findings of the study.

2.1 Main Challenges in Student Writing

Teachers consistently identified foundational writing problems as the most pressing challenge. Students struggle particularly with grammar, such as subject-verb agreement and parts of speech, which impedes sentence formation. Many learners also experience difficulty in initiating writing due to a lack of confidence and exposure to structured writing instruction. A strong reliance on memorization and limited critical thinking further hinder independent writing. Language interference, especially from students' first language, contributes to errors in coherence and syntax.

To address these issues, instructors employ explicit grammar instruction, sentence-building exercises, and vocabulary development. Encouraging students to think creatively and independently is a key strategy in moving away from rote-based habits toward analytical writing practices.

2.2 Specific Areas of Struggle and Teaching Strategies

Students face particular difficulty with verb tenses, sentence construction, vocabulary usage, and idea generation. Teachers respond to these issues through targeted activities such as grammar drills, brainstorming sessions, and collaborative writing tasks. These activities are designed to strengthen both accuracy and fluency while encouraging peer interaction and critical reflection. Repetitive practice and structured guidance are emphasized to build student confidence and writing competence.

2.3 Influencing Factors in Writing Development

Several key factors shape students' writing development. These include motivation, interest, teacher support, and the integration of language skills (reading, listening, and writing). Teachers noted that the classroom environment, access to technology, and student-teacher dialogue all significantly affect learning outcomes. Students from monastic backgrounds often have limited exposure to English and rely heavily on memorization, which restricts

engagement with creative writing. Initial language proficiency and access to authentic English materials are also critical in determining progress.

2.4 Assessment and Feedback Practices

Assessment is integral to tracking student development. Teachers use both formative and summative tools to evaluate student writing in areas such as grammar, vocabulary, fluency, and organization. Observational assessments allow teachers to gauge how students apply writing rules in context. Feedback is dialogic and formative, often delivered through guiding questions and concrete examples. This approach helps students reflect on their errors and understand the rationale behind corrections. Final assessments are typically rubric-based, providing clear criteria for evaluation and improvement.

2.5 Effective Methods for Improving Writing

Teachers emphasized a multifaceted instructional approach. Core strategies include daily writing practice, structured lessons, writing workshops, and the use of writing templates. Reading and note-taking are promoted to enrich vocabulary and develop writing fluency. Peer feedback and collaborative learning are central to building confidence and improving stylistic awareness.

Conclusion

This study investigated the English writing skills and challenges faced by students at Aung Nan Taw Buddhism Academy in Yangon, Myanmar, using both quantitative and qualitative research methods. The demographic analysis revealed that most participants were young males, including a mix of laypeople, monks, and novices, reflecting the distinct religious and educational context of the academy.

Quantitative findings showed that while some students expressed confidence in their writing abilities, many struggled with grammar, vocabulary, sentence construction, and organization. Significant difficulties were also observed in areas such as spelling, punctuation, paragraph coherence, and understanding various writing formats. Cultural differences and limited access to writing resources further impacted performance. The qualitative data from teacher interviews provided deeper insights into these challenges, highlighting issues like students' dependence on memorization, low self-confidence, and lack of early structured writing exposure.

Teachers reported using a range of targeted strategies—including explicit grammar instruction, vocabulary development, collaborative activities, and feedback mechanisms—to address these problems. Writing development was found to be influenced by motivational, instructional, and environmental factors. Assessment practices and effective feedback played a

critical role in student progress. Ultimately, the findings underscore the need for a comprehensive, process-oriented approach that integrates grammar, practice, reading, and peer collaboration to enhance students' writing competence.

This study contributes to a better understanding of writing instruction in monastic and mixed-ability learning environments and provides practical implications for improving English writing pedagogy in similar contexts.

Discussion

1. English Writing Skills of Students

This study confirmed that writing is one of the most complex skills for EFL learners, as noted by Brown (2014). Students at Aung Nan Taw Buddhism Academy face multiple writing challenges, including grammar errors, limited vocabulary, weak sentence construction, and poor organization. Only 42% felt confident with writing formats like essays and letters, while 38% lacked confidence in using appropriate tone and formality—echoing Harmer's view that writing requires more than grammar.

Cultural influences also play a role, with 38% of students reporting difficulty adapting to English rhetorical structures. Mechanical issues such as spelling (52%) and grammar (40%) further hinder clear expression. Despite some engagement in writing outside class, limited resources and inconsistent practice impact performance. These findings support Richards' (2002) claim that regular practice and support are essential for writing development.

2. Categories of Writing Problems

Interviews with teachers highlighted core issues such as poor grammar foundations, lack of confidence, and reliance on memorization. These align with Aporna's view of writing as a communicative act. Teachers address these through explicit instruction, sentence-building, peer review, and guided writing tasks.

Common problems include verb tense, vocabulary use, and generating ideas. Teachers also noted the importance of motivation, access to resources, and constructive feedback. Dialogic feedback and both formative and summative assessments help students reflect and improve. As Barton and Hall (2000) suggest, writing must be taught as both a technical and expressive skill, tailored to learners' needs.

Suggestions for Future Studies

Based on this study's findings, several recommendations are offered for future research. First, expanding the sample size across various regions and both religious and secular institutions would provide a broader understanding of English writing challenges in Myanmar. Second, conducting longitudinal studies could help track students' writing development over time and assess the long-term effectiveness of instructional methods.

Future researchers may also focus on specific aspects such as grammar, vocabulary, cohesion, or the influence of the first language to gain deeper insights. Exploring the role of digital tools and technology in writing instruction is another valuable direction, especially in low-resource contexts.

Finally, including the perspectives of teachers, administrators, and parents can offer a more holistic view of the learning environment and support systems. These efforts can contribute to more effective strategies for improving English writing skills among EFL learners.

References

- Barton, D. and Hall, N., (2000), "Journal Letter writing as a social practice", *Prominent Journal*, Amsterdam, Netherlands: John Benjamins Publishing Co, Vol. 23, No. 1.
- Chen, C. Y., & Huang, H. Y., (2003) "L2 Acquisition of Subject-prominence by EFL Students in Taiwan", *English Teaching & Learning*, Vol. 27, No. 4.
- Grabe, W., & Kaplan, R. B. (1996). *Theory and Practice of Writing: An Applied Linguistic Perspective*. London: Longman.
- Harmer, J. (2015). *The Practice of English Language Teaching*, 5th ed. Pearson Education Limited.
- Heaton, J.B, (1995) *Writing English Language Skills*, New York: Longman.
- Hyland, K. (2003). *Second Language Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Raimes, A. (1983). *Techniques in Teaching Writing*. Oxford: Oxford University Press.
- Sanjib Barua, (2017) "A Study of Problems and Solutions for English Writing Skill of Students of Mahachulalongkornrajavidyalaya University", Thesis of Master of Arts, English International Program, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

A Study of English-Speaking Skills of Third Year Bachelor's Degree Students in the Faculty of Geology at Dawei University in Launglone Quarter of Myanmar

¹Ven Pyinnar Zaw Ta, Veerakarn Kanokkamalade, Narongchai Pintrymool

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : Gmail.mh.minhtay@gmail.com

Abstract

This study aimed to investigate the problems and solutions related to English-speaking skills of third-year bachelor's degree students in the Faculty of Geology at Dawei University, Launglone Quarter, Myanmar. The research adopted a quantitative approach, with a sample of 80 students determined according to Krejcie and Morgan's sample size table. Data were collected through a structured questionnaire consisting of three parts: (1) personal information of the respondents, (2) problems and possible solutions regarding English-speaking skills, and (3) comments and suggestions. The questionnaire was validated by five experts and distributed directly to the participants.

Data were analyzed using SPSS, employing descriptive statistics such as frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics including the t-test and one-way ANOVA.

The findings revealed that students experienced problems in English-speaking skills at a high level ($\bar{X} = 3.87$, S.D. = 0.74). Key challenges included limited vocabulary, lack of confidence, and insufficient opportunities to practice speaking. The proposed solutions were also rated at a high level ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.68), with the most effective strategies being interactive classroom activities, teacher support, and increased use of multimedia resources.

Overall, the results indicate that while students face significant challenges in developing their English-speaking skills, practical interventions such as communicative teaching approaches and greater exposure to English can substantially improve their performance. This study provides valuable insights for educators and policymakers seeking to enhance English language education at the tertiary level in Myanmar.

Keywords: English-speaking skills, EFL learning, tertiary students, Dawei University, Myanmar.

Introduction

As English is an international language, most of the communication is done in English. Adults must learn English because it is the key to opening up knowledge of the world. Besides, businessmen, tradesmen, engineers, scientists, and scholars worldwide must know English because it is the international means of exchanging information and experience (Graddol, 2006). One of the simple facts of life in the present time is that the English language skills of a good proportion of its citizenry are seen as vital if a country is to participate actively in the global economy and to have access to the information and knowledge that provides the basis for both social and economic development (Crystal, 2003).

English is now used in almost all countries all over the world. In other words, the researcher can say that English is an international language (Kachru et al., 2006). People and learners all over the world communicate in this language on business, economic, educational, and social levels. A person who can speak English fluently has more opportunities than a person who cannot speak English, such as finding a job. Because English is the dominant business language, it has become almost a necessity for people to speak English if they enter a global workforce (Graddol, 2006). In other words, people communicate and share their information in the English language more than in the past. The importance of English has also made a growing interest in teaching as a second language (Nunan, 2003).

Although the English language does not have the largest number of native speakers in the world, it has the widest range, being found on every continent. English has become the lingua franca in many fields, including business, politics, science, technology, and entertainment (Seidlhofer, 2011). It is also the working language of many international organizations, like NATO and the European Union, and the language of global advertising (Crystal, 2003). Furthermore, English is the most-used language on the internet, accounting for more than half of all websites. For many people, learning English is a way to get access to a broader range of information, connections, and opportunities. The importance of English is clear (Hoge, 2019).

One of the reasons why people must learn the English language is that they want to speak English fluently to accomplish effective communication. As a result, they put effort into developing their speaking skills (Nunan, 2003).

Objectives of the Research

1. To study the speaking skills of third-year Bachelor's Degree students at Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar

2. To find out the speaking skills problems of third-year Bachelor’s Degree students at Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar.

Procedures

Population and Sample

The Populations are teachers and students at the faculty of Mathematics at Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar, with 80 samples. The participants were chosen from Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar. The responders were given enough personal time to think and express their own ideas.

Research Tools

The Qualitative Method; This section especially uses in-depth interviews, which are the most appropriate tool for collecting data as the main tool for this research study. The researcher points out to interview people who are skillful lecturers in the English language, especially in studying speaking skills, related to five English lecturers.

The Quantitative Method; The format of the questionnaires is designed to develop study speaking skills by using questions, to survey Third year Bachelor’s Degree students at Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar.

Part one: Personal information of the participants

This questionnaire involved the background of the personal information of the participants. Demographic details include male, female, gender, age, English subject, and academic year of the students.

Part two: A Study of English -Speaking Skills

This section is especially aimed at answering the research questions of this research, designed about A Study on speaking skills by using a Five-Point Likert Scale to measure the 80 third-year Bachelor’s Degree students, consisting of five choices: strongly agree, agree, moderately, disagree, and strongly disagree.

The criteria are provided as follows;

Rating for the five-point Likert scale

Rating Score	Interpretation of the Score
5	Strongly agree
4	Agree
3	Moderately
2	Disagree

Rating Score	Interpretation of the Score
1	Strongly disagree

Part Three: According to the questions used for asking the students about the ways to improve their study speaking skills.

This section is to find out the ways to improve public speaking skills for third-year Bachelor's Degree students by studying speaking skills through authentic material that they have encountered. Therefore, this section is especially aimed at using the questionnaire, by using a Five-Point Likert Scale to measure the 80 third-year Bachelor's Degree students, consisting of five choices of the criteria provided as the following;

Accordingly, the mean value of data derived from each statement will be investigated as follows;

- Very high = 4.50 – 5.00
- High = 3.50 – 4.49
- Moderately high = 2.50 – 3.49
- Low = 1.50 – 2.49
- Very low = 1.00 – 1.49

Part Four: Opinions & Suggestions about the Improvement of study speaking skills.

Data Analysis

Data analysis of the research study is to analyze the data of the study, speaking skills, divided into 5 parts as follows:

To analyze the data obtained from the questionnaire on a study of speaking skills of the Third Year Bachelor's Degree students, and to find out the ways to improve speaking skills for the Third Year Bachelor's Degree students.

To analyze the data obtained from in-depth interviews about a study of speaking skills and the ways to improve speaking skills of the Third Year Bachelor's Degree students in Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar.

For the statistical method, the researcher has used descriptive analysis, percentage, mean, and standard deviation (S.D.) to analyze and summarize the data in summary.

After getting the questionnaires that were collected from Third Year Bachelor's Degree students in Dawei University in the Launglone Quarter of Myanmar, the data obtained from the questionnaires will be analyzed by the Statistical Package for (SPSS), descriptive statistics of frequency and percent.

Results

This research objective

No.	Statement	Mean (x)	S.D.	Interpretation
1	I find it challenging to pronounce English words accurately.	3.8	1.1	High
2	My vocabulary is not sufficient to express my thoughts in English.	4.2	0.9	High
3	I struggle to apply English grammar rules while speaking.	3.9	1.0	High
4	It is difficult for me to form complete sentences when speaking English.	4.0	1.2	High
5	I cannot talk fluently because I pause to think about the correct words.	3.7	1.1	High
6	I feel comfortable participating in English conversations.	2.9	1.3	Moderate
7	I lack opportunities to practice speaking English outside of class.	4.1	1.0	High
8	I practice English speaking skills from BBC, VOA, and CNN news.	3.5	1.2	High
9	I always practice English conversation from YouTube.	3.8	1.1	High
10	I try to speak English with my friends every day.	3.0	1.4	Moderate
11	I feel nervous or anxious when speaking English in class.	4.3	1.0	High
12	I hesitate to speak English because I fear making grammatical mistakes.	4.0	1.1	High
13	I avoid speaking English because I lack confidence in my pronunciation.	4.1	1.0	High
14	I find it difficult to organize my thoughts when speaking English.	3.9	1.2	High
15	I feel embarrassed when my classmates or teacher correct my mistakes.	4.2	0.9	High
16	I fear making mistakes while speaking English.	4.0	1.1	High
17	I avoid speaking English because I feel my pronunciation is poor.	3.7	1.2	High
18	I often forget what I want to say when speaking English.	3.9	1.0	High
19	I struggle to keep up with the conversation when speaking English.	3.8	1.1	High
20	I feel discouraged when I compare my English-speaking skills to others.	3.6	1.3	High

No.	Statement	Mean (x)	S.D.	Interpretation
21	I feel I cannot express my personality effectively in English.	3.5	1.2	High
22	I avoid conversations with fluent English speakers because I feel inferior.	4.1	1.0	High
23	I feel insecure about my accent when speaking English.	4.0	1.1	High
24	I often overthink my sentences before speaking.	3.9	1.2	High
25	I feel embarrassed when I mispronounce English words in front of others.	4.2	0.9	High
26	I feel nervous when asked to speak English in front of the class.	4.3	1.0	High
27	I struggle to understand different English accents while listening.	3.8	1.1	High
28	I mix my native language with English when speaking.	3.5	1.2	High
29	I often use incorrect word order when speaking English.	3.9	1.1	High
30	I feel nervous when I speak English in front of teachers or classmates.	4.1	1.0	High
	Total	115.7	33	Very Hight

Result of Objective 2

No.	Statement	Mean (x)	S.D.	Interpretation
1	I have a problem with the pronunciation	3.8	1.1	High
2	Writing essays or journals in English improves my spoken grammar.	3.2	1.0	Moderate
3	I cannot speak English for a long period.	4.0	1.2	High
4	Using synonyms and antonyms enriches my spoken English.	3.6	1.0	High
5	I am unable to discuss this in English.	3.4	1.1	High
6	I speak very slowly because I am worried about grammar.	4.2	1.0	High
7	English words seem difficult to pronounce.	3.9	1.1	High
8	Practicing grammar through games or apps makes learning enjoyable	3.3	1.2	Moderate
9	Creating sentences with new words helps retain vocabulary.	4.1	1.0	High
10	My English pronunciation is very poor.	3.5	1.1	High
11	Participating in activities that require grammar application improves speaking.	3.7	1.1	High
12	Keeping a personal vocabulary notebook enhances my word usage.	3.2	1.0	Moderate

No.	Statement	Mean (x)	S.D.	Interpretation
13	Focusing on basic grammar structures improves speaking confidence.	3.6	1.1	High
14	Using flashcards or vocabulary apps is effective for expanding vocabulary.	4.0	1.1	High
15	Watching English videos with subtitles helps me learn sentence structure.	3.3	1.0	Moderate
16	Practicing English speaking daily would help me become more confident.	3.8	1.1	High
17	Practicing English grammar regularly helps me speak more accurately.	4.1	1.0	High
18	Practicing tongue twisters enhances my pronunciation clarity.	3.4	1.2	High
19	English grammar seems rather difficult to speak correctly.	3.6	1.0	High
20	Practicing phonics helps me pronounce new words.	3.2	1.1	Moderate
21	Using apps that provide pronunciation feedback is helpful.	3.7	1.1	High
22	Watching videos on English phonetics is effective for improving pronunciation.	3.5	1.0	High
23	It is difficult to speak correctly.	3.8	1.2	High
24	It is difficult for me to speak English.	4.0	1.1	High
25	Joining an English club improves my speaking practice.	3.4	1.0	High
26	Joining a Toastmasters club enhances my public speaking skills.	3.9	1.1	High
27	I am afraid of speaking English with foreigners.	4.3	1.0	High
28	Revisiting grammar rules through books or tutorials enhances speaking.	3.5	1.2	High
29	Using online platforms for grammar exercises improves my accuracy.	3.3	1.1	Moderate
30	Speaking slowly and focusing on sentence correctness improves my speaking.	3.6	1.0	High
	Total	109.9	32.3	Very High

Conclusion

The main objective of this study was to examine the problems of English-speaking skills among geology students at Dawei University in Launglone Quarter, Myanmar, and to suggest practical improvement solutions. A total of 80 students participated in this research through questionnaires and interviews. The demographic analysis revealed that 46.25% of respondents

were male and 53.75% female, with the majority aged between 19–21 years. Most students had studied English for 5–7 years, yet many still struggled to use the language effectively in speaking.

The findings indicated that the majority of students faced difficulties in pronunciation, often omitting final sounds, speaking with poor fluency, and lacking confidence to communicate for extended periods. Shyness, limited vocabulary, and insufficient practice outside the classroom were also identified as significant obstacles. Statistical results supported this, showing that students rated the problems of speaking skills at a very high level (Mean = 115.7, S.D. = 33).

In terms of solutions, both students and teachers recognized several strategies that could enhance speaking ability. Students should practice English more frequently, engage in group activities, and overcome shyness by speaking without fear of making mistakes. Teachers, on the other hand, should design lesson plans that allow more speaking practice, encourage the exclusive use of English in the classroom, and motivate learners by emphasizing the importance of communication skills. The responses indicated strong agreement with these solutions, as reflected in the very high mean score (Mean = 109.9, S.D. = 32.3).

This study contributes to the understanding of English-speaking challenges in Myanmar's higher education context, particularly among geology students. By identifying the root causes of speaking difficulties and suggesting practical remedies, the research provides valuable insights for both students and educators. Looking forward, as English continues to gain importance in academic and professional fields, students who adopt active learning strategies and teachers who implement communicative approaches will play a critical role in improving English proficiency in Myanmar.

Discussion

The results of this study revealed that students face significant difficulties in developing their English-speaking skills. The most pressing problems identified were weak pronunciation, particularly the omission of final sounds in words, limited fluency when speaking for longer periods, and a general perception that English is difficult to use correctly. These findings indicate that students not only struggle with linguistic competence but also with communicative confidence.

According to Hayriye (2006), speaking requires the ability to choose appropriate words and sentences depending on the social setting, audience, situation, and subject matter. This aligns with the present findings, which suggest that many students lack the necessary vocabulary and fluency to adapt their speech effectively in real-life communication.

Similarly, Ellis and Johnson (1994) emphasize that classroom activities are among the most effective methods for encouraging student interaction and building confidence in speaking. The findings of this study support this view, as students indicated that insufficient practice opportunities and passive learning approaches contributed to their difficulties.

Insights from teacher interviews further revealed that learners themselves are often reluctant to practice speaking beyond the classroom. Shyness, fear of making mistakes, and unwillingness to take risks were highlighted as major obstacles. In addition, a lack of vocabulary was repeatedly identified as a core barrier to effective speaking.

Taken together, these findings suggest that while structural issues in English education (e.g., limited resources, syllabus design) play a role, student attitudes and motivation are equally influential. The researcher believes that addressing these problems requires both pedagogical changes—such as implementing more interactive, communicative teaching approaches—and learner-centered strategies that encourage risk-taking, consistent practice, and vocabulary development.

Suggestion

Suggestions for Students

Students should not hesitate to practice speaking English, even if their ability is not yet strong. Waiting until one becomes fluent before speaking is unrealistic, as fluency can only be developed through regular practice. Students are encouraged to use English in daily life—by speaking with friends, teachers, foreigners, or even practicing alone. Participation in group activities, English talks, storytelling, speech contests, and debates can help build confidence and overcome shyness.

Furthermore, students should not rely solely on teachers. Classroom instruction provides guidance, but independent study is essential. Engaging in self-study and actively seeking opportunities to use English outside the classroom will significantly enhance their speaking proficiency.

Suggestions for Teachers

Teachers should design clear and concise lesson plans that allocate sufficient time for students to practice speaking during class. Creating more opportunities for interaction allows students to develop confidence and fluency, even if they do not use English outside school.

Teachers should also encourage consistent use of English in the classroom. For students who frequently revert to their native language, appropriate strategies—including

reminders, motivation, or even academic penalties—may help reinforce the importance of practicing English.

Additionally, teachers should motivate students by emphasizing the significance of English-speaking skills in academic, professional, and social contexts. Encouragement, inspiration, and guidance can increase students' determination to improve their speaking ability.

Suggestions for Further Research

Future studies should include larger sample sizes and more diverse key informants to generate richer and more reliable data. Researchers may also focus on advanced academic students or specific skill areas, such as vocabulary development and pronunciation, using qualitative methods to explore these issues in depth.

This study contributes new knowledge by highlighting the specific challenges faced by geology students at Dawei University, including pronunciation errors, limited vocabulary, lack of fluency, and low confidence. By identifying these problems and suggesting practical solutions, the research provides valuable insights for both students and teachers.

Looking ahead, the demand for English-speaking competence in Myanmar is expected to grow as globalization and international collaboration expand. If students adopt active learning strategies and teachers integrate more communicative methods, significant improvements in speaking skills can be achieved. Future research will play an important role in guiding these efforts and ensuring that English education in Myanmar meets the needs of students in higher education and beyond.

References

- Crystal, D. (2003). *English as a global language* (2nd ed.). Cambridge University Press.
- Graddol, D. (2006). *English next*. British Council.
- Hoge, A. J. (2019). *Effortless English: Learn to speak English like a native*. Effortless English, LLC.
- Kachru, B. B., Kachru, Y., & Nelson, C. L. (2006). *The handbook of world Englishes*. Blackwell Publishing.
- Nunan, D. (2003). *Practical English language teaching*. McGraw-Hill.
- Seidlhofer, B. (2011). *Understanding English as a lingua franca*. Oxford University Press.

The Development of English Grammar Writing Skills of Bachelor's Degree Students at The Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University

¹Ingdasara, Veerakarn Kanokkamalade

¹Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

Corresponding Author's Email : Ven.ingdasara@gmail.com

Abstract

The objectives of this research were 1) to study English grammar writing skills of B.A. students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University; 2) to develop English grammar writing skills of B.A. students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University; and 3) to study the satisfaction of English grammar writing skills of B.A. Students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The research used both quantitative and qualitative methods. The study collected data from 62 second-year Bachelor's Degree students who were studying at the Faculty of Buddhism in MCU However, the sampling participants were 53 students willing to answer the research questions through questionnaires, and conducted open in-depth interviews with five teachers to gather their opinions and suggestions.

The findings indicated that the issues affecting students' development English grammar writing skills in twelve English tenses there are: Present perfect tense, Present perfect continuous tense, Past perfect tense, Past perfect continuous tense, Future perfect tense, Future perfect continuous tense many students make misstate, confused with these tenses in addition, Present perfect tense, Past simple tense are difficult for student to understand and how to use it correctly.

The suggestion to further the study recommends was the importance of investigating to the Bachelor's Degree students at the Faculty of Buddhism in MCU. is to develop and satisfy English grammar writing skills in English twelve tenses. Students should try to understand are different kinds of expressing tense, definition, usage, and structure/formula of singular and plural verbs, should practice and write them more and more until it fluent and skillful.

Keywords: twelve-tense English grammar, writing skills, development, satisfaction, faculty of Buddhism, MCU

Introduction

Tense is a grammatical category that indicates the time of an event or situation relative to the moment of speaking, helping locate actions in the past, present, or future. Correct use of verb tenses is essential for clear and meaningful communication. However, learners, such as Indonesian students, often struggle with verb forms, particularly in the simple present tense, where singular subjects (he, she, it) require the verb to end in -s or -es. This difficulty arises because Indonesian grammar does not differentiate verb forms based on singular or plural subjects. Additionally, students face challenges in mastering grammar, punctuation, and spelling, as well as specific tenses like the simple future tense. Errors in grammar, such as overgeneralization, can hinder communication and comprehension.

To address these challenges, various teaching methods and strategies have been explored. For instance, using songs has been effective in improving students' understanding of the simple past tense, while the EGRA (Experience, Generalization, Reinforcement, Application) method enhances grammar mastery by encouraging self-discovery and motivation. Blended learning has also proven beneficial in improving writing skills, particularly in paragraph writing, by fostering interaction and access to diverse resources. Portfolio assessment has been shown to significantly enhance EFL students' writing skills by providing a structured way to monitor progress and reinforce learning.

Writing is a crucial skill for language learners, aiding in memory retention, grammatical understanding, and cognitive development. Teachers play a vital role in supporting students by teaching decoding skills, building fluency, and motivating learners. Understanding the interplay between the writer, text, and context can help educators foster effective writing skills. Despite challenges, addressing these issues through innovative methods and supportive teaching practices can significantly improve students' grammar and writing proficiency.

Objectives of the Study

2.1 To study the English grammar writing skills of B.A. students in the Faculty of Buddhism at Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2.2 To develop English grammar writing skills of B.A. students in the Faculty of Buddhism at Mahachulalongkornrajavidyalaya University

2.3 To study the satisfaction with English grammar writing skills of B.A. Students in the Faculty of Buddhism at Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Research Methodology

This research is research methodology are quantitative and qualitative research methodology. (mixed methods) The research area is at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University. The population in this study was 62 second-year Bachelor's Degree students and five teachers, the students who were studying at the Faculty of Buddhism in MCU However, the sampling participants were 53 students willing to answer the research questions, only second-year students in the class. The research tools are four kinds of: 1) writing skills test - The first major data collection, and in the process, the researcher adapted a standard test from the internet, which had a general knowledge passage, as prepared for second-year students. 2) Questionnaire - The plan is for the researcher to choose to set open-ended interview questions to maintain uniformity of response.3) Interview - The researcher needed to validate English teachers' responses through interviews; therefore, 5 teachers participated in the interview. 4) Classroom observation – the researcher plans a classroom observation for this study, which helps the researcher to cross-check the results that will be collected by the above tools. The data was collected by SPSS between October 2024 to February B.E. 2025. Bring quantitative data and qualitative data. Use document research, analyse, synthesize data, and then write a descriptive narrative.

Results of the Study

1. This study aimed to examine the development of English grammar writing skills among bachelor's degree students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkorn-rajavidyalaya University. The findings, derived from an inductive analysis of empirical data and supported by a review of relevant literature, offer valuable insights into the progression of students' grammar writing abilities. Based on the empirical evidence gathered through this inductive approach, the following interpretive conclusions have been drawn:

1) Teach with an emphasis on being student-centered. and inspire students to dare to express themselves, to dare to speak through conversation, argument, etc. If you want to be able to speak, you must speak. If you want to be able to read, you must read. If you want to be able to write, you must write. If you want to listen and understand, you must listen.

2) First of all, read a lot. It takes time to improve your English. Start with something you are comfortable with. Do not take up something difficult to understand. You can start with novels or read short stories, blogs, and newspaper articles, especially editorials. Then try to write

a small review or your personal view of what you read. Writing helps a lot in finding the errors you make in grammar. Give your reviews to someone who can check them and point out your mistakes. As you start reading more and your brain gets exposed to new sentences and words, your grammatical errors will eventually reduce.

3) To improve their English grammar, twelve-tense studies quickly improved by assigning work to students to write and submit in class, very often. This kind of exercise is the best way to improve students' English writing skills, along with the comprehension of the knowledge as required by the subject concerned.

4) Give some work to the students, request them to read and write, then submit to the teacher, and examine their writing. This is a good way to improve their use of the twelve tenses. Even though no one uses all twelve tenses for writing.

2. English is an international language that is used and studied not only by native speakers but also by non-native speakers. As a result, basic learners will have difficulty learning English. Students mostly face problems with grammar as they take English as a subject and do not focus on developing their linguistic competence. Also, tense as a grammar item is often overshadowed by other grammar items like narration and voice changing. However, teachers and students fail to understand that without proper knowledge of tenses, it is impossible to become accurate English speakers. Language learners who want to get the most out of their language learning should know the tense system and how to use it. Without grasping the tense system of that language, learners will not achieve flawless or satisfactory results.

Effective writing strategies:

1) By lecturing and assigning homework from exercises in books, and lessons each week.

2) uses proper materials such as books on English grammar, PowerPoint presentations, Videos, etc., and lets students do some exercises based on sentence structure.

3) Practice writing 12 sentences by daily researching, daily writing, etc.

4) Take additional classes from the Language Institute and devote 3 hours a week to reviewing their English language skills.

5) In particular, however, gives the authority to lecture to advise students in the class based on the will of the lecturer in the concerned subject.

Body of New Knowledge

The findings revealed that students face significant challenges in mastering the twelve English tenses structures, particularly with the present perfect, present perfect continuous, past perfect, past perfect continuous, future perfect, and future perfect continuous tenses. Many students struggle with the correct usage of grammatical structures and formulas, leading to sentences that often fail to convey the intended meaning. Errors in sentence construction diminish the overall clarity and effectiveness of students' writing. Furthermore, a lack of competence in identifying sentence subjects contributes to incorrect verb usage, especially in the present perfect and past simple tenses.

Conclusion

The study emphasizes the need for an approach to improving of the Development of English grammar writing skills of Bachelor's Degree students at the Faculty of Buddhism in Mahachulalongkornrajavidyalaya University, by addressing the practical application of the twelve English verb tenses in written form, students can develop greater confidence and linguistic competence, thereby supporting their academic achievement and future educational pursuits. The proposed instructional approach, grounded in established language acquisition theories, emphasizes the importance of a supportive and engaging learning environment.

Suggestions

This research has identified the development of English grammar writing skills as a crucial factor that should be emphasized in future studies. Subsequent research should investigate university students' abilities in English writing, speaking, and listening to gain a development understanding of their writing proficiency. Additionally, future studies should explore the effectiveness of teaching English grammar through the explanation of the twelve sentence structures and verb forms, using clear examples to enhance students' understanding and application.

References

- Ardiansyah, A. A. (2022). The ability in understanding simple future tense at tenth grade students of Senior High School 3 Jambi City (Master's thesis). Faculty of Teacher Training and Education, University of Batanghari Jambi, Indonesia.
- Jamoom, O. A. (2021). EFL students' needs for improving their writing skills (Doctoral dissertation). Department of English, Faculty of Arts, University of Zawia, Libya.
- Kalra, R. (2017). Using the portfolio as an alternative assessment tool to enhance Thai EFL students' writing skills (Doctoral dissertation). Faculty of Arts, Assumption University, Thailand.
- Muhammad, A. R. (2022). A review of blended learning as a model for improving students' paragraph writing skills (Master's thesis). Akademi Maritim Nusantara Banjarmasin, Indonesia.
- Nazri, M., & Azmi, L. A. (2020). Improvement of English writing skills through blended learning among university students in Malaysia (Doctoral dissertation). Faculty of Languages and Communication, University, Malaysia.
- Ria, R. A. (2017). Improving first-year students' understanding of the simple past tense through songs at SMKN 3 Selayar Island Regency (Master's thesis). English Education Department, Faculty of Tarbiyah and Teaching Sciences, Alauddin State Islamic University, Indonesia.
- Sadduki, F. (2018). Investigating the use of past tenses in students' narrative essays: An error analysis approach (Doctoral dissertation). Faculty of Letters and Foreign Languages, Department of English Language, Indonesia.
- Sadiq, M. (2022). Analysis of English verb tenses in secondary school students' writings in Maradi, Niger Republic. Maradi: Ahmadu Bello University Press.
- Saehu. (2020). L.D. omission: Common simple present tense errors in writing of descriptive text (Doctoral dissertation). Universitas Cokroaminoto Palopo, Indonesia.
- Wahidah, N. M. (2019). Improving students' ability to use simple present and simple past tenses through the EGRA (Experience, Generalization, Reinforcement, and Application) method at SMP Batara Gowa (Master's thesis). Faculty of Teacher Training and Education, Muhammadiyah University of Makassar, Indonesia.

DIGITAL-ERA ALMSGIVING, SUFFICIENCY ECONOMY, AND BUDDHISM: A CONTEMPORARY PERSPECTIVE

¹พระมหาราชัน จิตตปาโล (มูลลา), ²ธัญยศ โล่ห์พัฒนานนท์ และ ³ชาดา เตรียมวิทยา
¹Phramaha Rachan Cittapalo (Moolla), ²Thanayod Lopattananont and ³Chada Triamvithaya

¹คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

²สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³คณะศิลปศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

¹Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

²The Institute of Asian Studies, Chulalongkorn University.

³School of Liberal Arts, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang.

Corresponding Author's E-mail: chada.tr@kmitl.ac.th

Abstract

This article offers a critical analysis of the evolving practice of almsgiving (dāna) in the digital age through the interpretive lens of core Buddhist teachings and the philosophical framework of the Sufficiency Economy. As digital technologies facilitate online merit-making, virtual religious rituals, and widespread dissemination of Dhamma, new forms of engagement emerge alongside ethical tensions. These include the commodification of giving, the transformation of dāna into transactional behavior, and the dilution of spiritual intentionality. Drawing upon the Buddhist understanding of cetanā (intention) as articulated in the Anguttara Nikāya (8:36), the study argues that the spiritual value of giving hinges not on the material aspect but on the mindful, compassionate motivation behind the act.

To further contextualize these challenges, the article integrates the Sufficiency Economy Philosophy, as developed by Payutto (1994), which emphasizes moderation, ethical resilience, and mindful consumption. This integrated perspective leads to the proposal of a concept termed “mindful digital dāna,” which balances digital participation with Buddhist ethical principles. Rather than rejecting digitalization, the article contends that digital religious practices can foster sustainable happiness and spiritual continuity if guided by the principles of right intention (sammā saṅkappa), generosity (dāna pāramī), and ethical awareness.

By offering this theoretical contribution, the article aims to reframe the discourse on Buddhist practice in contemporary society and demonstrate how ancient wisdom can be meaningfully adapted to the digital era without losing its ethical core. It ultimately advocates for a spiritually conscious mode of digital participation that nurtures ethical digital communities and sustains the transformative essence of Buddhist giving.

Keywords: Sufficiency Economy; Mindful Giving; Technological Adaptation; Ethical Digital Engagement; Sustainable Happiness.

INTRODUCTION

Almsgiving (*dāna*) has long stood as a foundational pillar of Buddhist ethical cultivation, embodying not merely the act of giving but the deeper spiritual discipline of relinquishing attachment and nurturing compassion. Rooted in centuries of tradition, *dāna* operates as both an individual practice of merit-making and a collective means of sustaining communal bonds, what Harvey (2013) describes as an ethical cornerstone of Buddhist society. Yet, in the digital age, this age-old practice faces a quiet revolution.

As smartphones replace alms bowls and virtual wallets supplant the physical act of offering, the terrain of *dāna* is undergoing a profound transformation. Online donation portals, livestreamed merit ceremonies, and algorithm-driven Dhamma content have redefined how generosity is expressed and experienced. These developments raise urgent questions: What happens to spiritual intentionality when almsgiving becomes frictionless? Can compassion survive the click economy?

This study critically examines how digital platforms are reshaping the modalities and meanings of Buddhist *dāna* in the 21st century. By engaging with the conceptual framework of the **Sufficiency Economy Philosophy**, a principle rooted in Buddhist thought and articulated by Payutto (1994) through the values of moderation, discernment, and ethical resilience, this research aims to illuminate the ethical challenges and opportunities that arise when ancient spiritual practices encounter modern technologies.

In doing so, this paper does not merely lament a loss of tradition but seeks to interrogate how Buddhist ethics can guide mindful adaptation in a hyperconnected world. What emerges is a timely inquiry into the digital reconfiguration of virtue, community, and the very nature of giving.

The integration of core Buddhist teachings with the principles of sufficiency economy provides a theoretical framework for addressing the ethical challenges engendered by the digital age. While digital technologies facilitate online donations, virtual merit-sharing ceremonies, and the widespread dissemination of Dhamma via social media, they also introduce novel ethical considerations. The increased convenience and accessibility of digital religious engagement risk attenuating the spiritual depth of *dāna*, potentially reducing it to a mere transactional act and fostering the commodification of sacred practices, a phenomenon critiqued by McGuire (2020) in the context of contemporary religious adaptations. This research seeks to scrutinize the extent to which these digital transformations uphold or diverge from the core tenets of Buddhist *dāna*, particularly in relation to the cultivation of *cetanā* (intention) as discussed in the Anguttara Nikaya (8:36), and the implications for the broader ethical framework of Buddhist social engagement. The sufficiency economy philosophy, rooted in moderation, resilience, and sustainability, aligns closely with Buddhist ethical principles. Both perspectives advocate for a balanced relationship between material well-being and spiritual fulfillment, challenging consumerist values that equate prosperity with material accumulation. Instead, they promote an alternative vision of well-being, one based on ethical living, mindful consumption, and social harmony (His Majesty King Bhumibol Adulyadej, 1999). This approach is further reinforced by Buddhist economics, which prioritizes spiritual well-being over wealth accumulation, advocating for an economy rooted in compassion, mindfulness, and sustainability (Schumacher, 1973).

By examining digital-era almsgiving through the combined perspectives of Buddhist ethics and sufficiency economy principles, this study assesses the impact of digitalization on traditional Buddhist practices and explores strategies to preserve their ethical and spiritual essence in an increasingly interconnected world.

The digital transformation of religious practices has intensified the commercialization of spiritual experiences, raising concerns about authenticity, meaningful participation, and the commodification of faith (Campbell & Tsuria, 2021). While social media and online platforms enhance accessibility and engagement, they also necessitate careful management to ensure that digital adaptations uphold core ethical values rather than fostering consumerist tendencies (Jones, 2018). Within this context, mindful consumption, a key principle in Buddhist ethics, provides a counterbalance to modern digital consumerism, promoting sustainability, ethical decision-making, and spiritual awareness (Kaza, 2000).

This paper explores the intersection of sufficiency economy principles and Buddhist teachings in the digital era, with a particular focus on their implications for almsgiving and consumption. It critically evaluates how traditional values can be safeguarded while simultaneously leveraging technological advancements to support ethical engagement and sustainable happiness in an increasingly digitized world.

This study critically examines how digital technologies reshape the meaning of *dāna*, and whether these changes uphold or undermine Buddhist ethical principles—particularly *cetanā* (intention) and mindful generosity. By applying the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) a framework grounded in moderation, sustainability, and ethical resilience, this research explores how Buddhist values can guide ethical adaptation to digital transformations.

LITERATURE REVIEW

The intersection of religious practice and digital technology has garnered increasing scholarly attention, particularly within the emerging field of digital religion (Campbell, 2012; Cheong et al., 2012). Scholars have explored how digital platforms reshape rituals, redefine authority, and transform the spatial and temporal boundaries of religious experience. Within Buddhist contexts, research has examined the proliferation of online Dhamma teachings, virtual ordinations, and mobile applications designed for meditation and chanting (Helland, 2007; Bock, 2021). However, the specific practice of *dāna* in the digital era remains relatively underexplored, especially in relation to its ethical dimensions and socio-cultural implications.

Early studies of *dāna* tend to emphasize its doctrinal and communal roles. Gombrich (1988) and Harvey (2013) underscore *dāna* as a meritorious act grounded in intention (*cetanā*), not merely the external performance of giving. These scholars highlight how *dāna* functions as a moral training in selflessness and a key mechanism for generating *puñña* (merit), thus reinforcing karmic and social reciprocity. In traditional Theravāda contexts, the act of giving is deeply relational and context-sensitive, embedded in face-to-face encounters with the monastic community and often guided by cultural norms of humility and reverence (Spiro, 1970; Keyes, 1983).

The digitization of almsgiving—while enhancing accessibility—raises critical concerns about the erosion of intentionality and the commodification of merit. Recent studies by Turner (2020) and Arinze & Nguyen (2022) note that online donation platforms risk reducing religious

giving to mere transactional convenience, potentially undermining its spiritual authenticity. Moreover, the algorithmic nature of digital media can prioritize spectacle and visibility over introspection and sincerity, leading to what some scholars term the “aestheticization of merit” (Lim, 2021).

To contextualize these transformations, this study draws upon the Sufficiency Economy Philosophy, developed by King Bhumibol Adulyadej of Thailand and systematized by Payutto (1994), which has been increasingly applied in interdisciplinary studies of ethical economics, digital culture, and sustainable development (Sufficiency Economy Office, 2018; Ruenyot & Thongmak, 2020). While not originally designed for digital ethics, its core principles—moderation, reasonableness, and resilience—offer a compelling moral framework for assessing contemporary practices like digital *dāna*. However, the integration of Buddhist economics into digital religious behavior remains an emergent research area, with few studies linking these domains systematically.

This literature review thus identifies a significant gap in current scholarship: the need for a holistic, ethically grounded framework that can evaluate digital almsgiving practices beyond utilitarian or ritualistic interpretations. This study aims to fill that gap by synthesizing doctrinal analysis, socio-technical critique, and sufficiency ethics to propose a model for mindful digital *dāna* in the 21st century.

METHODOLOGY

This study employs a qualitative, interpretive approach grounded in textual analysis and critical discourse interpretation, focusing on the conceptual evolution of *dāna* in digital contexts. Rather than drawing on empirical or ethnographic data, the research synthesizes doctrinal insights and ethical theory through two main frameworks: (1) Buddhist scriptural exegesis (e.g., Anguttara Nikāya 8:36; Payutto, 1994), and (2) Sufficiency Economy Philosophy (SEP), applied as a normative lens for digital religious practices.

The research followed three main steps:

- 1) Doctrinal Analysis: Examination of Buddhist concepts such as *dāna*, *cetanā* (intention), and ethical merit-making in canonical texts and contemporary interpretations.

2) Critical Review of Digital Practices: Thematic analysis of secondary literature—articles, ethnographies, and case studies—on digital forms of *dāna*, including issues of commodification and algorithmic mediation.

3) Theoretical Synthesis: Integration of SEP principles (moderation, reasonableness, resilience) with Buddhist ethics to propose the framework of mindful digital *dāna*.

While the study does not aim for empirical generalization, it offers normative insight into the ethical transformation of *dāna* in the digital age. Limitations include the absence of fieldwork, offset by the conceptual and philosophical depth of the analysis.

THEORETICAL FRAMEWORK

The Interplay Between Sufficiency Economy and Buddhist Teachings in the Digital Era

The theoretical foundation of this study is situated at the intersection of Buddhist ethics and the Sufficiency Economy Philosophy (SEP), a model of development introduced by King Bhumibol Adulyadej of Thailand. SEP reflects deeply rooted Buddhist values, particularly the Middle Way (*majjhimā paṭipadā*), advocating a path of moderation, ethical resilience, and self-reliance. Within the context of rapid digitalization, this combined framework offers an ethical and philosophical lens through which to assess the transformation of Buddhist practices to especially *dāna* in contemporary society.

1. Generosity (*Dāna*) and Ethical Living in Buddhism

In Buddhism, *dāna* serves as both a starting point for spiritual liberation and a moral foundation for social harmony. As part of the *Ten Bases of Meritorious Action* (*puññakiriyavatthu*), it operates alongside *sīla* (moral conduct) and *bhāvanā* (mental cultivation) within an integrated ethical framework. Generosity extends beyond material giving to include time, knowledge, and emotional presence, rooted in compassion and non-attachment.

In digital settings, while online giving expands participation, concerns arise over *cetanā* (intention) and authenticity. Without mindfulness, *dāna* risks becoming a superficial or mechanical act. Applying the SEP principle of moderation helps preserve spiritual depth by encouraging intentional and ethical digital generosity.

2. Buddhist Economics: A Model for Ethical and Sustainable Development

Buddhist economics, first conceptualized by E.F. Schumacher (1973), challenges conventional economic paradigms that prioritize growth and wealth accumulation over well-being and ethical responsibility. Rooted in Buddhist teachings on right livelihood, interdependence, and compassion, it advocates for an alternative economic model that balances material sufficiency with spiritual fulfillment.

Consumer-driven digital economies can disconnect transactions from ethics. Buddhist and Sufficiency Economy principles promote ethical earning and responsible consumption, mitigating inequality and ensuring technology supports ethical values, not unsustainable growth.

3. Buddhism in the Digital Age: Opportunities and Challenges

The digital transformation of Buddhist practices presents both opportunities and ethical dilemmas. Social media, virtual ceremonies, and online Buddhist communities have expanded access to spiritual teachings and religious engagement, enabling a global reach previously unattainable (Campbell & Tsuria, 2021). However, the commodification of religious experiences, misinformation, and superficial engagement pose risks to authentic practice.

Buddhist teachings and the Sufficiency Economy counter digital distractions with mindfulness, ethical communication, and resilience, promoting purposeful engagement over consumerism and passivity.

4. Almsgiving (Dāna) in the Digital Era: Balancing Tradition and Technology

Modern technology has reshaped traditional Buddhist practices, particularly in the realm of almsgiving and merit-making. Digital platforms facilitate instant donations, crowdfunding for temples, and virtual ceremonies, making religious participation more accessible and convenient. However, the ease of digital transactions risks reducing almsgiving to a superficial, transactional act devoid of mindful intention and ethical reflection (McGuire, 2020).

The Sufficiency Economy enables mindful digital almsgiving, promoting ethical resource use and preserving spiritual intent. It transforms technology from a threat to a tool for selfless giving, community welfare, and sustainable temple management.

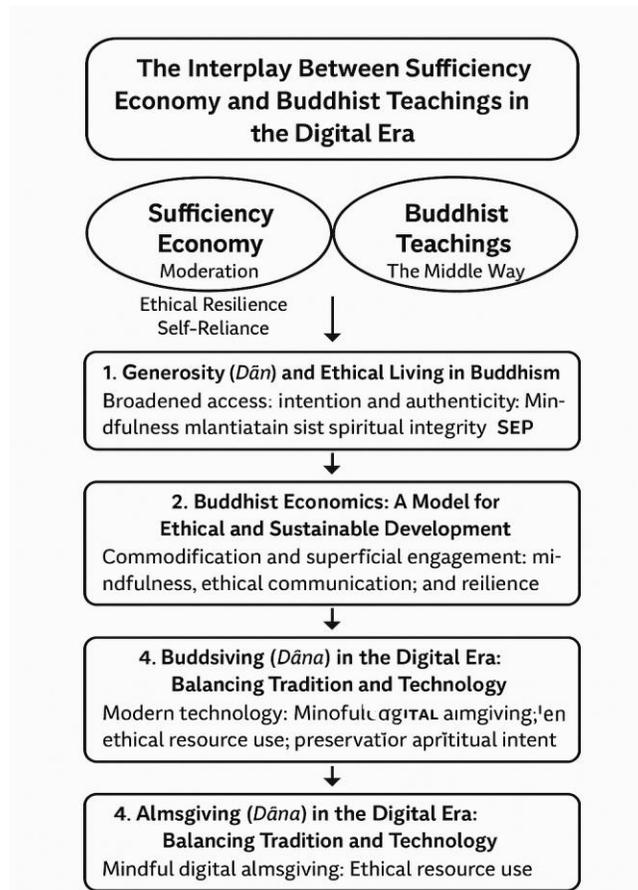
Buddhist-rooted mindful consumption, aligned with the Sufficiency Economy, promotes awareness, moderation, and ethical responsibility. It encourages reduced waste, ethical purchasing, and prioritizing simplicity and sustainability over material excess.

Digital tools support ethical consumption, but digital marketing challenges moderation. Mindfulness and Sufficiency Economy principles enable responsible digital engagement, prioritizing well-being over material dependency.

Integrating Buddhist Teachings and Sufficiency Economy for Digital-Age Sustainability

Integrating Buddhist ethics and the Sufficiency Economy provides a sustainable model for the digital age. It preserves spiritual practices, promotes responsible technology use, and balances economic growth with ethical well-being. This framework guides the ethical adaptation of Buddhist traditions, ensuring digital transformations remain spiritually meaningful and socially responsible.

PIC 1

Explores the synergistic relationship between SEP, Buddhist principles, and digital transformation, aiming to cultivate an ethical and sustainable way of life.

Buddhist ethics integrated with the Sufficiency Economy for sustainable living in the digital age

1. Foundations of Sustainability: The Sufficiency Economy (SEP)

The Sufficiency Economy lays the ethical groundwork for sustainability through its core values moderation, reason, and resilience. These principles guide responsible resource use, empower local economies, and reduce material excess. SEP also informs ethical giving practices by prioritizing meaningful contributions over consumerist habits.

2. Spiritual and Ethical Guidance: Buddhist Teachings and Economics

Buddhist teachings foster well-being through generosity (*dāna*), ethical conduct (*sīla*), and mindfulness (*bhāvanā*). In practice, this supports right livelihood, fair economic behavior, and conscious consumption—mirrored in initiatives like fair trade and sustainability-centered business ethics.

3. Navigating the Digital Landscape: Ethical Implications

While digital tools increase access to merit-making and ethical choices, they also raise concerns over authenticity and consumerism. Responsible digital use requires mindful engagement, ensuring that technology enhances—not undermines—ethical and sustainable behavior.

4. Fostering Ethical Conduct: Buddhist Ethics in the Digital Sphere

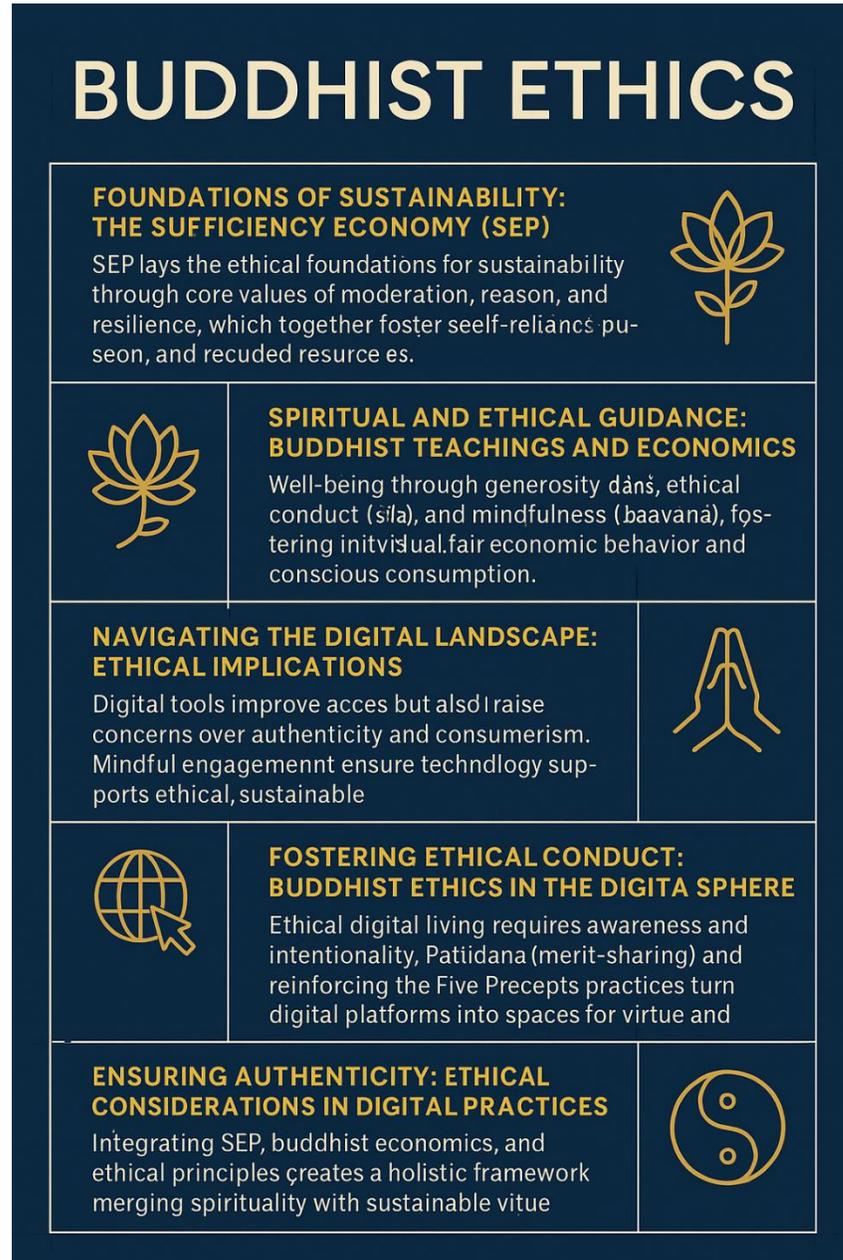
Ethical digital living demands more than connectivity—it requires awareness and intentionality. Practices such as *pattidāna* (merit-sharing), reinforcing the Five Precepts, and cultivating ethical mindfulness can transform digital platforms into spaces for virtue and community care.

5. Ensuring Authenticity: Ethical Considerations in Digital Practices

Preserving authentic intent in digital spaces requires transparency and mindfulness. Clear, accountable online giving supports genuine altruism, while resisting algorithm-driven overconsumption helps maintain ethical focus amid digital noise.

6. Harmonious Integration: A Holistic Framework for Sustainable Development

Integrating SEP, Buddhist economics, and ethical principles creates a holistic framework for navigating economic, moral, and technological challenges. This synergy promotes balanced development—merging spiritual depth with sustainability and ethical innovation.

PIC 2

Buddhist ethics integrated with the Sufficiency Economy for sustainable living in the digital age

Sufficiency Economy Philosophy, introduced by King Bhumibol Adulyadej, the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) emphasizes moderation, reasonableness, and resilience for sustainable living. It encourages mindful decision-making, self-reliance, and balanced resource

management to foster long-term stability and happiness. For instance, in community applications, villages practicing SEP engage in sustainable agriculture, utilize natural resources efficiently, and prioritize local economies. Similarly, in almsgiving, a family might offer simple meals within their means, avoiding extravagance and reflecting balance in both generosity and sufficiency.

Sati Dāna and Dāna with Sati, core Buddhist teachings promote ethical living through generosity (dāna), ethical conduct (sīla), and mindfulness (bhāvanā). “Ethical and Mindful Giving” is central, ensuring generosity is practiced with clear intention and ethical discernment. For example, morning almsgiving exemplifies this, fostering spiritual growth. Buddhist economics further advocates for right livelihood and moderation, aligning material needs with spiritual development, as seen in businesses prioritizing fair trade and eco-friendly practices.

Buddhist Economics: Ethical and Sustainable Prosperity, Buddhist economics promotes right livelihood (sammā ājīva) and moderation, advocating an economic model where material needs are harmonized with spiritual well-being. Unlike conventional economic systems driven by profit maximization, Buddhist economics prioritizes ethical earning, mindful consumption, and social responsibility. For instance, businesses that align with Buddhist economic principles may prioritize: Fair trade and ethical labor practices, ensuring that economic activities do not exploit or harm others. Eco-friendly and sustainable business models, reflecting Buddhism’s emphasis on interdependence and non-harming (ahiṃsā).

The digital era presents both opportunities and challenges for Buddhist ethics, traditional practices, and economic sustainability. While technology enhances accessibility to mindfulness tools, ethical guidance, and charitable giving, it also raises critical concerns regarding authenticity, commercialization, and the erosion of spiritual depth. This section critically examines the impact of digitalization on almsgiving, mindful consumption, and economic ethics, exploring the intersection of Buddhist teachings, Buddhist economics, and the Sufficiency Economy Philosophy as a comprehensive framework for navigating these transformations.

The Ethical Dilemmas of Digital Almsgiving

Digitalization has profoundly altered traditional Buddhist practices, making almsgiving (dāna) and merit-sharing (pattidāna) more accessible through online platforms. However, this convenience introduces significant ethical dilemmas. Online donations risk reducing almsgiving to transactional acts, where impulsive contributions, driven by digital marketing, replace genuine compassion. The rise of for-profit religious campaigns and algorithm-driven fundraising shifts focus

from community-based engagement to media-driven trends, raising concerns about the commercialization of faith and the erosion of intentional generosity (*cetanā*). This challenges the core spiritual integrity of almsgiving, questioning whether digital convenience undermines the fundamental Buddhist principle of selfless intention.

Navigating Mindful Consumption in the Digital Era

Mindful consumption, a cornerstone of Buddhist ethics and the Sufficiency Economy Philosophy, faces profound challenges in a hyper-consumerist digital world. While technology offers tools for eco-conscious choices, they operate within consumerist frameworks, creating a paradox where mindfulness itself becomes a marketable commodity. Data-driven marketing and AI-driven consumer analytics exploit psychological vulnerabilities, encouraging desire (*taṇhā*) and attachment (*upādāna*) rather than contentment, contradicting the Buddhist emphasis on right intention (*sammā saṅkappa*). Digital platforms thrive on hyper-consumption, disrupting traditional Buddhist principles of minimalism and self-restraint. This raises critical questions about the possibility of mindful consumption in an economy designed to stimulate endless desire, and how Buddhist principles can offer a counter-narrative to the pervasive influence of digital consumerism.

This perspective is consistent with the works of Payutto (1994), Schumacher (1973), Zsolnai (2011), Brown (2017), and Harvey (2000). Payutto's *Buddhist Economics: A Middle Way for the Market Place* discusses the application of Buddhist principles to economic practices, focusing on sustainability, moderation, and ethical consumption. Schumacher's *Small Is Beautiful: A Study of Economics as if People Mattered* introduces Buddhist economics as a framework that prioritizes well-being and sustainability over profit, critiquing exploitative practices. Zsolnai's *Spirituality and Ethics in Management* highlights Buddhist perspectives on ethical consumption and right livelihood, emphasizing their implications for sustainability. Brown's *Buddhist Economics: An Enlightened Approach to the Dismal Science* explores how Buddhist principles such as compassion, mindfulness, and ethical living integrate with modern economic challenges. Finally, Harvey's *An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values, and Issues* provides insights into right livelihood and ethical practices from a Buddhist perspective, including their relevance to contemporary economic systems. These references collectively offer a robust foundation for understanding how Buddhist principles inform economic practices that align with sustainability and ethical living.

Challenges and Integration of Buddhist Economics in the Digital Age

Buddhist economics—centered on right livelihood, ethical wealth, and sustainability faces tensions with digital capitalism, where sacred symbols are commodified and data-driven profit models conflict with non-exploitative values. The rise of “Buddhist wellness” industries raises concerns over authenticity versus commercialization. While systemic application remains difficult, the Sufficiency Economy Philosophy (SEP) offers a practical framework aligned with Buddhist ethics, promoting moderation, resilience, and sustainable well-being in both individual and societal contexts.

Mindful Almsgiving with Buddhist Values

Mindful almsgiving emphasizes giving with ethical intention (*sammā sañkappa*), compassion, and non-attachment, aligning with core Buddhist values. It transforms giving from a mere transaction into spiritual cultivation and social harmony. Scholars such as Harvey (2000), Gombrich (2009), and Payutto (1995) affirm that true generosity lies in the giver’s intention and awareness. **Example:** Donating to an online temple fund with reflection and compassion—rather than for public recognition—illustrates mindful digital *dāna* in practice.

Buddhist Principles: Fostering Social Engagement and Ethical Well-being

Buddhist teachings provide a holistic ethical foundation for social and environmental well-being, with *mindful almsgiving* playing a key role in cultivating compassion, merit, and interconnectedness. As emphasized in *Anguttara Nikāya* 8:36 and *Dhammapada* Verse 354, generosity guided by mindfulness and right intention is a powerful form of ethical action that benefits both self and society. Contemporary research—from Thich Nhat Hanh (2008) to Lyubomirsky (2007) supports the idea that intentional giving fosters both spiritual growth and happiness.

Mindful almsgiving is not simply a religious act, but a **transformative social practice** rooted in compassion and ethical awareness, contributing to sustainable happiness and collective well-being. **Example:** A person who regularly donates to environmental charities with the intention to reduce suffering and protect life—while reflecting mindfully on their action—is practicing *mindful almsgiving* in both spiritual and ecological dimensions.

Mindful Almsgiving: A Foundation for Ethical Social Engagement

Mindful almsgiving, grounded in Buddhist teachings, centers on right intention, compassion, and non-attachment. It ensures giving is ethical, moderate, and meaningful—

extending even to online contexts where authenticity and awareness are key. Rooted in Dhammapada Verse 354 and Anguttara Nikāya 8:36, it fosters personal merit, reduces social inequality, and strengthens communal harmony.

Mindful almsgiving is a transformative act—it cultivates inner virtue while generating outward social impact, embodying the Middle Way between spiritual discipline and compassionate action. Example: Donating school supplies to underserved students via a trusted online platform—with thoughtful reflection and no expectation of recognition—exemplifies mindful almsgiving that benefits giver, receiver, and society.

Technology's Role in Enhancing Buddhist Social Engagement

Technology has significantly reshaped Buddhist practice by expanding access to teachings and fostering virtual communities. Platforms like YouTube and meditation apps (e.g., Insight Timer, Calm) democratize Dhamma, enabling spiritual growth across geographic and cultural boundaries (Cheong et al., 2012). Academic studies (Campbell & Teusner, 2011; Helland, 2016) affirm that digital spaces support religious expression and broaden participation beyond traditional temple settings, this digital shift also raises concerns about authenticity, commercialization, and passive engagement, challenging the depth of spiritual commitment. While technology offers tools for mindfulness and ethical reflection, it risks reducing practice to convenience unless anchored in intention and awareness.

Technology is a powerful enabler for Buddhist engagement, but without mindful intention, it risks diluting spiritual depth. The key is balancing accessibility with authenticity. Example: A lay practitioner in a remote village attending daily guided meditation via a mindfulness app—while also setting time for offline reflection and ethical living—demonstrates the potential of technology when used with awareness and purpose.

CONCLUSION

Digital technology has transformed Buddhist practice, enabling global connectivity, accessible teachings, and virtual communities. Platforms such as YouTube, Insight Timer, and live-streamed rituals promote intercultural dialogue and daily mindfulness across diverse populations (Cheong et al., 2012; Helland, 2016).

However, these advancements come with critical challenges:

1. Superficial Engagement: The convenience of online rituals risks reducing spiritual depth, weakening mindful intention and ethical reflection.
2. Commercialization of Faith: The commodification of Buddhist items and services contradicts core values of non-attachment and spiritual integrity, raising ethical concerns for leadership and transparency (Numrich, 2008).
3. Misinformation and Exploitation: Digital platforms can spread doctrinal distortion and scams, undermining public trust in Buddhist institutions.
4. Technological Overdependence: Overreliance on apps or digital tools may erode self-discipline and diminish the transformative potential of Buddhist practice (Lomas et al., 2015).

Technology offers powerful tools for spreading the Dhamma and engaging new audiences, but its integration must be guided by Buddhist ethics and sufficiency principles. To preserve authenticity and promote compassionate action, digital Buddhist engagement must emphasize intention, moderation, and ethical discernment in both practice and leadership.

DISCUSSION

The digital era presents both unprecedented opportunities and complex ethical challenges for Buddhist practice. Integrating Buddhist principles into digital life especially in areas like mindful almsgiving, technological engagement, and artificial intelligence (AI) offers a path toward ethically grounded innovation and social transformation.

Mindful Almsgiving in the Digital Space

Rooted in right intention (*sammā-saṅkappa*) and non-attachment (*anupādāna*), mindful almsgiving must maintain authenticity and ethical clarity, especially online. In digital spaces where convenience can overshadow reflection, the act of giving must remain grounded in compassion and sustainability. Online donations, for example, should support meaningful causes without reinforcing consumerist behavior or self-promotion. Practicing generosity in moderation ensures that giving uplifts both donor and recipient without causing harm or hardship.

Ethical Engagement with Technology

Technology's capacity to democratize access to the Dhamma—through apps, virtual meditation sessions, and online communities—aligns with the Buddhist value of inclusivity. However, these tools must complement rather than replace traditional spiritual practices. Anchored in the Middle Path (*majjhimā paṭipadā*), digital engagement should be guided by

mindfulness (sati) and moral discipline (sīla) to prevent distraction, overconsumption, or spiritual superficiality. Education on mindful technology use is essential to promote digital habits that support mental clarity, social equity, and ethical awareness.

AI and Buddhist Ethics

Artificial intelligence, though lacking sentience, carries profound ethical implications. When developed and applied within the framework of non-harm (ahiṃsā) and right livelihood (sammā-ājīva), AI can enhance human well-being—supporting healthcare, education, and compassionate governance. However, risks such as biased algorithms, exploitation of labor, and overreliance on AI for emotional or spiritual support must be addressed. Buddhist principles caution against attachment to technological solutions and urge the cultivation of ethical discernment in AI development, ensuring it remains a tool for compassion (karuṇā) and wisdom.

Toward Harmonious Integration

The integration of Buddhist values with digital advancement is not merely an ethical safeguard—it is a transformative opportunity. A mindful approach to almsgiving, a balanced relationship with technology, and a compassion-driven development of AI can collectively foster a more humane and spiritually aligned digital future. This requires ongoing reflection, ethical leadership, and community education to ensure that innovation serves both individual liberation and collective well-being.

References

- Anālayo, Bhikkhu. (2018). *Rebirth in Early Buddhism and Current Research*. Boston: Wisdom Publications.
- Anderson, D., & Smith, H. (Eds.). (1968). *Suttanipāta*. London: PTS.
- Arinze, I., & Nguyen, T. M. (2022). *Faith in the Cloud: Exploring digital religious giving and spiritual commodification*. *Journal of Religion, Media and Digital Culture*, 11(2), 134–152. <https://doi.org/10.1163/21659214-11020003>
- Armstrong, K. (2012). *Twelve steps to a compassionate life*. Anchor Books.
- Bock, M. (2021). *Mindfulness apps and mobile merit: Buddhist practices in the age of algorithms*. *Religion and Digital Media*, 9(1), 87–104.
- Bodhi, Bhikkhu. (1978). *The Discourse on the All-Embracing Net of Views: The Brahmajāla Sutta and Its Commentaries*. Kandy: Buddhist Publication Society.

- Bodhi, Bhikkhu. (1995). *The Great Discourse on Causation: The Mahānidāna Sutta and Its Commentaries*. Kandy: Buddhist Publication Society.
- Bodhi, Bhikkhu. (1999). *The Numerical Discourses of the Buddha: A Complete Translation of the Anguttara Nikaya*. Boston: Wisdom Publications.
- Bodhi, Bhikkhu. (2000). *The Connected Discourses of the Buddha: A Translation of the Saṃyutta Nikāya*. Boston: Wisdom Publications.
- Bodhi, Bhikkhu. (2000). *The Noble Eightfold Path: Way to the End of Suffering*. Kandy, Sri Lanka: Buddhist Publication Society.
- Bodhi, Bhikkhu. (2012). *The Numerical Discourses of the Buddha: A Translation of the Aṅguttara Nikāya*. Boston: Wisdom Publications.
- Brown, C. (2017). *Buddhist Economics: An Enlightened Approach to the Dismal Science*. Bloomsbury Press.
- Campbell, H. A. (2012). *How religious communities negotiate new media: Digital literacy and faith practices*. *New Media & Society*, 14(8), 1215–1231. <https://doi.org/10.1177/1461444812450675>
- Campbell, H. A., & Teusner, P. (2011). Religious authority in the age of the Internet. *Social Compass*, 58(3), 321–333. <https://doi.org/10.1177/0037768611412291>
- Campbell, H. A., & Tsuria, R. (2021). *Digital Religion: Understanding Religious Practice in Digital Media*. Routledge.
- Cheong, P. H., Fischer-Nielsen, P., Gelfgren, S., & Ess, C. (Eds.). (2012). *Digital religion, social media and culture: Perspectives, practices and futures*. Peter Lang.
- Cheong, P. H., Poon, J. P., Huang, S., & Casas, I. (2012). The Internet highway and religious communities: Mapping and contesting spaces in religion-online. *Information, Communication & Society*, 15(5), 662–679. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2012.674150>
- Floridi, L. (2013). *The ethics of information*. Oxford University Press.
- Gethin, R. (1998). *The Foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Gombrich, R. (2009). *What the Buddha Thought*. London: Equinox Publishing.
- Gombrich, R. F. (1988). *Theravāda Buddhism: A social history from ancient Benares to modern Colombo*. Routledge.
- Harvey, P. (2000). *An Introduction to Buddhist Ethics: Foundations, Values, and Issues*. Cambridge University Press.
- Harvey, P. (2013). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices* (2nd ed.). Cambridge University Press.

- Harvey, P. (2013). *An introduction to Buddhist ethics: Foundations, values and issues*. Cambridge University Press.
- Helland, C. (2005). Online religion as lived religion: Methodological issues in the study of religious participation on the Internet. *Online–Heidelberg Journal of Religions on the Internet*, 1(1), 1–16. <https://doi.org/10.17885/heiup.rel.2005.1.234>
- Helland, C. (2007). *Diaspora on the electronic frontier: Developing virtual connections with sacred homelands*. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 12(3), 956–976.
- Helland, C. (2016). Online religion/spirituality: The quest for authenticity in an age of digital representation. *Online–Heidelberg Journal of Religions on the Internet*, 11(1), 31–49. <https://doi.org/10.17885/heiup.rel.2016.11.23454>
- Jones, C. (2018). *Buddhism and Modernity: Tradition and Transformation in Contemporary Practice*. Oxford University Press.
- Kabat-Zinn, J. (2013). *Full catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and illness*. Bantam Books.
- Kasser, T. (2003). *The high price of materialism*. MIT Press.
- Keown, D. (1992). *The Nature of Buddhist Ethics*. New York: Palgrave Macmillan.
- Keyes, C. F. (1983). *Economic action and Buddhist morality in a Thai village*. *Journal of Asian Studies*, 42(4), 851–868.
- Lim, F. K. G. (2021). *Performing merit in digital Asia: The aesthetics of religious giving in mediated forms*. *Asian Journal of Communication*, 31(4), 345–361.
- Lomas, T., Medina, J. C., Itzan, I., Rupprecht, S., & Eiroa-Orosa, F. J. (2015). The impact of mindfulness on the well-being and performance of educators: A systematic review of the empirical literature. *Teaching and Teacher Education*, 50, 132–143. <https://doi.org/10.1016/j.tate.2015.06.008>
- Lyubomirsky, S. (2007). *The How of Happiness: A New Approach to Getting the Life You Want*. New York: Penguin Press.
- Lyubomirsky, S., & Layous, K. (2013). How do simple positive activities increase well-being? *Current Directions in Psychological Science*, 22(1), 57–62. <https://doi.org/10.1177/0963721412469809>
- McGuire, M. B. (2020). *Religion: The Social Context* (7th ed.). Waveland Press.
- Narada Thera. (1993). *The Dhammapada: Pāli Text and Translation with Stories in Brief and Notes*. Colombo: Buddhist Cultural Centre.
- Numrich, P. D. (2008). The commodification of religion in modern society. In *The Buddhist World*. Routledge.

- Office of the National Economic and Social Development Board (NESDB). (2007). *Philosophy of Sufficiency Economy*.
- Payutto, P. A. (1994). *Buddhist Economics: A Middle Way for the Market Place*.
- Payutto, P. A. (1994). *Buddhist economics: A middle way for the market place* (D. Evans, Trans.). Buddhadhamma Foundation.
- Payutto, P. A. (1995). *Buddhist Economics: A Middle Way for the Market Place*. Bangkok: Buddhadhamma Foundation.
- Payutto, P. A. (1998). *Buddhist Economics: A Middle Way for the Market Place*. Buddhadhamma Foundation.
- Rahula, W. (1974). *What the Buddha Taught*. Grove Press.
- Ricard, M. (2006). *Happiness: A Guide to Developing Life's Most Important Skill*. New York: Little, Brown and Company.
- Ruenyot, P., & Thongmak, M. (2020). *Sufficiency economy philosophy and digital sustainability in Thai Buddhist communities*. *Journal of Buddhist Studies and Contemporary Issues*, 8(2), 66–81.
- Schumacher, E. F. (1973). *Small Is Beautiful: A Study of Economics as if People Mattered*. Harper & Row.
- Snyder, C. (2016). *Compassionate Giving: Buddhist Perspectives on Charity*. *Religious Studies Review* 42(3), 255–265.
- Spiro, M. E. (1970). *Buddhism and society: A great tradition and its Burmese vicissitudes*. University of California Press.
- Sufficiency Economy Office. (2018). *Applications of the sufficiency economy philosophy in a digital society*. Bangkok: National Economic and Social Development Board.
- Thich Nhat Hanh. (2008). *The Heart of the Buddha's Teaching: Transforming Suffering into Peace, Joy, and Liberation*. New York: Broadway Books.
- Turner, A. (2020). *Click to merit: Online donations and the transformation of religious giving*. *Religion and Society*, 11(1), 43–59.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Carter, N. T. (2018). Declines in psychological well-being among American adolescents after 2012 and links to screen time during the rise of smartphone technology. *Emotion*, 18(6), 765–780. <https://doi.org/10.1037/emo0000403>
- Weeraratne, B. (2017). *The Significance of Almsgiving in Theravāda Buddhism: Ethical and Practical Aspects*. *Journal of Buddhist Studies* 15(1), 89–106.
- Zsolnai, L. (2011). *Spirituality and Ethics in Management*. Springer.

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21

Buddhist Communication Innovation Pali through 21st century language

¹ราชนัน เกศาวงศ์, บุญเลิศ โอธูส, กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน

¹Rachan Kesawong, Boonlert Oats, & Kanokwan Karunaritthayothin

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : paliforall@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาวิธีแปลความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลี 2) เพื่อนำเสนอพุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) เก็บรวบรวมข้อมูลจากพระไตรปิฎก คัมภีร์บาลีไวยากรณ์ เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย พบว่า

1) วิธีแปลความหมายของภาษาบาลีตามพระไตรปิฎกคือการใช้หลักนิรุกติ 5 ประการคือ 1) การเพิ่มอักษร 2) การสลับตำแหน่งอักษร 3) การแปลงอักษร 4) การลบอักษร และ 5) การเพิ่มความหมายของธาตุ โดยมีหลักการสำคัญคือการรู้ความหมายด้วยอักษรประกอบกับการแปลงอักษรเพื่อหาความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลี

2) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำหลักนิรุกติ หลักการรู้ความหมายด้วยอักษร และหลักการแปลงอักษรมาใช้เทียบเคียงเสียงภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรไทยมาทำการปริวรรตเป็นอักษรละติน โดยเทียบเคียงกับเสียงในตระกูลภาษาอินโด-อารยัน ทำการปรับเสียงของอักษรให้ตรงกับภาษาอังกฤษ ทำให้เห็นรูปศัพท์ที่เหมือนกันทั้งภาษาบาลีและภาษาอังกฤษ แปลความหมายโดยใช้การแปลแบบเน้นการสื่อสาร ทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารกล่าวคือเกิดความรู้ความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีด้วยภาษาสากล

คำสำคัญ: การสื่อสาร; พุทธนวัตกรรม; ภาษาในศตวรรษที่ 21;

Abstract

This article has two primary objectives: (1) to study the methods of translating the meaning of Pali vocabulary, and (2) to present a Buddhist Communication Innovation Pali through 21st century language. This is a documentary research study that collects data from the Tipitaka, Pali grammar treatises, and related academic documents. The data were analyzed through content analysis and presented using descriptive and analytical methods.

The findings reveal that:

(1) The method for interpreting the meanings of Pali words according to the Tipitaka is based on five principles of Nirutti (etymology), namely: 1) addition of letters, 2) rearrangement of letters, 3) transformation of letters, 4) deletion of letters, and 5) expansion of root meanings. The key principle is understanding meanings through the combination of letters and letter transformations to determine the meaning of Pali vocabulary.

(2) The Buddhist Communication Innovation Pali through 2st century language applies Nirutti principles, letter-based meaning interpretation, and letter transformation to transliterate Pali sounds written in Thai script into the Latin alphabet. This transliteration aligns with phonetic patterns in the Indo-Aryan language family and adjusts sounds to correspond with English. This approach reveals identical word forms between Pali and English. Meaning is conveyed through a communicative translation approach, enhancing the effectiveness of communication and achieving its purpose: fostering understanding of Pali vocabulary meanings through an international language.

Keywords: Communication; Buddhist Innovation; Pali

บทนำ

ภาษาเป็นสิ่งที่มนุษย์ประดิษฐ์ขึ้นมาและกำหนดร่วมกันให้เป็นตัวแทนความหมายสำหรับความนึกคิดและความปรารถนาของมนุษย์มานานแล้ว เพราะมนุษย์ใช้ภาษาสื่อสารกันมาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ (Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 2010) ภาษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการสื่อสาร มนุษย์สามารถถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ วัฒนธรรมผ่านการใช้ภาษาสำหรับส่งต่อสารที่ต้องการสื่อไปยังผู้รับสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และยังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาความรู้คิดอีกด้วย โดยภาษาเป็นวัฒนธรรมแขนงหนึ่งของมนุษย์ มีหน้าที่เรื่องการสื่อสารโดยตรง การสื่อสารของมนุษย์ด้วยภาษาเป็นระบบที่มีโครงสร้างซับซ้อนสมบูรณ์ในตัวเอง ภาษาแต่ละภาษามีคุณสมบัติครบถ้วนที่จะสื่อความไม่ว่าจะเป็นความคิด อารมณ์ วิทยาการ เทคโนโลยี หรืออื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ที่ได้รับสืบทอดมาหรือรับมาจากสังคมอื่น (Prapot Atsawawirunhakarn, 2012)

พุทธศาสนาสายเถรวาทในประเทศไทยถือกันว่า เมื่อครั้งพระพุทธเจ้าประกาศหลักธรรมคำสอน พระองค์ได้ทรงใช้ภาษามาคธี หรือภาษามคธ ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สื่อสารในแคว้นมคธเมื่อครั้งพุทธกาล เมื่อภาษามคธถูกนำมาใช้ในการเผยแผ่คำสอนจึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษาบาลี อันมีความหมายว่าภาษาที่รักษาซึ่งพุทธพจน์ บาลีเป็นภาษาของชาวอารยัน จัดอยู่ในยุค Early Middle Indo-Aryan มีคุณค่าและมีความสำคัญต่อการศึกษาวรรณคดีศาสตร์อินเดีย โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา มีบาลีเป็นกุญแจไขคำสอน การเรียนบาลีจึงเป็นความจำเป็นสำหรับผู้ต้องการศึกษาพระพุทธศาสนา ประวัติศาสตร์และหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาถูกบันทึกด้วยภาษาบาลี (Smithiphol Netnimit, 2015)

คัมภีร์ไวยากรณ์บาลีเล่มสำคัญคือ ปทรูปสัทธิที่รจนานโดยภิกษุซึ่งเป็นนักปราชญ์ด้านภาษาบาลีนามว่า พระพุทธปปัญาสาเถระ (2559,น.43) ปรากฏภาคอันแสดงถึงลักษณะของภาษาบาลีไว้ดังนี้

สา มาคธิ มุลภาษา นารา ยายาทิกปปิกา
พรหมาโน จสสุตลาปา สมพุธา จาปี ภาสเร.

แปลความได้ว่า มาคธิ (ภาษาบาลี) เป็นมูลภาษาคือภาษาต้นเค้าเดิม มนุษย์เมื่อครั้งต้นกัปปี พรหมทั้งหลาย ที่ไม่เคยได้ฟังหรือพูดภาษาอื่นใดมาก่อน หรือแม้แต่พระพุทธเจ้าทั้งหลายก็ทรงตรัสด้วยภาษามคธนั้น กล่าวโดยความหมายคือภาษามคธเป็นภาษาที่มีน่าน และมวลมนุษย์ก็ใช้ภาษามคธเพื่อการสื่อสารกันอยู่เป็นปกติ เหตุตั้งนั้นจึงเป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นนิรุตติปฏิสัมพันธ์ของพระพุทธเจ้าประกอบกับการที่พระองค์เป็นที่ขมทิศคือมองเห็นการณ์ไกลจึงได้ทรงเลือกใช้ภาษามคธเป็นภาษาหลักในการประกาศพระสัทธรรม เนื่องจากทรงเล็งเห็นว่ามนุษย์ทั้งปวงจะเข้าใจหลักธรรมของพระองค์ได้ผ่านภาษานี้ได้โดยไม่ลำบากนั่นเอง ประกอบภาษาต่างๆ ในยุโรปเกือบทั้งหมด รวมถึงภาษาเดิมของชนชาติอิหร่านและภาษาต่างๆ ส่วนมากในอินเดีย ตอนเหนือมีรูปภาษาที่คล้ายคลึงกันมาก จนไม่มีข้อสงสัยว่าจะจะไปโดยบังเอิญ นักภาษาศาสตร์จึงได้รวมเผ่าพันธุ์ภาษาเหล่านี้ให้ชื่อเรียกว่าตระกูลภาษาอินเดีย-ยุโรป (Indo-European Language Family) (Phraya Anuman Rajadhon, 1956) ภาษาบาลีและภาษาสันสกฤตเป็นภาษา “ฝรั่ง” เพราะฉะนั้น จะละม้ายคล้ายภาษาอังกฤษ เยอรมัน ฝรั่งเศส มากกว่าภาษาไทย ยกตัวอย่างเช่น สีว (เย็บ) ภาษาฝรั่งเศสเหมือนกัน (เพียงแต่อ่านออกเสียงแฉกไป) ว่า sew พนธ (ความผูกพัน) ตรงกับฝรั่งว่า bond เอราวัณ (ช้างเอราวัณ) นั่นก็คือภาษาฝรั่งว่า elephant เป็นต้น (Sathienphong Wannapok, 2018)

จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21” เพื่อสืบสานภาษาบาลีโดยใช้ภาษาที่เข้าใจได้ในระดับสากล เป็นสร้างสะพานแห่งการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างภาษาในพระพุทธศาสนากับภาในยุคปัจจุบัน โดยนำเสนอวิธีการสื่อความหมายภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีแปลความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลี
2. เพื่อนำเสนอพุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสารโดยการสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ประกอบด้วย 1) พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 20 อังคุตตรนิกาย ทุกนิบาต ข้อที่ 20 หน้าที่ 72 ว่าด้วยเรื่องบทพยัญชนะที่สืบทอดกันมาไม่ดี และอรรถที่สืบทอดขยายความไม่ดีเป็นไปเพื่อความเสื่อมสูญหายไปแห่งพระสัทธรรม พร้อมทั้งคำอธิบายในอรรถถก 2) คัมภีร์มหาบาลีไวยากรณ์แบบมีสูตร คือสัททนิติ กัจจายนะ และคัมภีร์แต่งอธิบายขยายความคือปुरुปลิทธิ 3) เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแปลภาษา ประกอบกับสูตรการแปลงอักษร ความสอดคล้องของเสียงพื้นฐานในภาษาตระกูลโปรโต-อินเดีย-ยุโรป เป็นต้น โดยมีรายละเอียดและขั้นตอนของการดำเนินการดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประมวลผลความสำคัญของอรรถตามที่ปรากฏในพระไตรปิฎก มุ่งเน้นความสำคัญของอรรถและพยัญชนะ โดยวิธีการค้นคว้าอย่างเป็นระบบ ทำการเทียบเคียงในพระสูตรที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกันแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 รวบรวมแนวทางการแปลความหมายคำศัพท์ภาษาบาลีจากคัมภีร์มหาไวยากรณ์ บาลีศัพท์นิติ และคัมภีร์ไวยากรณ์บาลีขนาดกลางคือปทรูปลัทธิ เพื่อคัดเลือกสูตรที่สำคัญมาใช้เป็นแนวทางการแปลความหมาย

ขั้นตอนที่ 3 ประยุกต์แนวทางการแปลความหมายแบบเน้นการสื่อสารเพื่อให้ผู้รับสารสามารถตีความหมายของสารที่ส่งออกไปด้วยภาษาบาลีได้ตรงตามความประสงค์ของการสื่อสาร โดยใช้การประยุกต์เข้ากับหลักของเสียงพื้นฐานของอักษรที่มีความหมายสอดคล้องกันในตระกูลภาษาโปรโตอินเดีย-ยุโรป เทียบเคียงกับหลักการแปลงตัวอักษรตามที่ปรากฏในสูตรของคัมภีร์บาลีไวยากรณ์

ขั้นตอนที่ 4 ทำการปริวรรตอักษรโดยใช้เทคนิคการเทียบเคียงเสียงของคำศัพท์ภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรไทยให้เป็นอักษรละติน แล้วทำการถอดความหมายของศัพท์ภาษาบาลีที่จะนำมาใช้ในการสื่อสารด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นที่ภาษาอังกฤษอันเป็นภาษาสากลที่เข้าใจได้ง่ายในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า วิธีแปลความหมายของภาษาบาลีเพื่อให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าได้นั้นปรากฏในพระไตรปิฎกโดยสรุปคือการเล่าเรียนพุทธพจน์ด้วยสภานิรุตติ ดังข้อความโดยย่อว่า อนุชานามิ ภิกขเว สะกายะ นิรุตติยา พุทธะวะจะนัง ปรียาปฺนิตฺตุนติ อันแสดงถึงลักษณะสำคัญของภาษาบาลีที่มีความเป็นสากลและเป็นที่ยอมรับในวงกว้างในหมู่มนุษยชาติที่ใช้ภาษาร่วมตระกูลกัน เหตุเพราะพระพุทธเจ้า ทรงเลือกภาษาบาลีเป็นภาษาหลัก เนื่องพระองค์ทรงมีคุณสมบัติพิเศษคือนิรุตติปฏิสัมภิตา จึงทำให้พระองค์สามารถแสดงธรรมให้ชนชาติที่ใช้ภาษาแตกต่างกันให้สามารถเข้าใจได้ในหลักธรรมของพระองค์ได้ และยังคงมุ่งเน้นความสำคัญถึงเรื่องของอรรถและพยัญชนะโดยตรัสถึงเหตุ ๒ อย่างที่ทำให้พระสังฆธรรมเลือนหายคือ 1) บทพยัญชนะที่ตั้งไว้ไม่ดี 2) อรรถที่นำมาไม่ดี แม้เนื้อความแห่งบทพยัญชนะที่ตั้งไว้ไม่ดี ก็ย่อมเป็นอันนำมาไม่ดี ส่วนเหตุให้พระสังฆธรรมตั้งมั่นก็ประกอบด้วยเหตุ ๒ อย่างตรงกันข้ามนี้ คือ 1) บทพยัญชนะที่ตั้งไว้ดี 2) อรรถที่นำมาดี แม้เนื้อความแห่งบทพยัญชนะที่ตั้งไว้ดี ก็ย่อมเป็นอันนำมาด้วยดี จากที่กล่าวมาจึงทำให้เห็นถึงความสำคัญของอรรถและพยัญชนะว่าเป็นสิ่งคู่กันที่ทำให้หลักธรรมคำสอนตั้งมั่นอยู่ได้

แนวทางการแปลความหมายคำศัพท์ภาษาบาลีอันปรากฏในสูตรสำคัญของคัมภีร์บาลีไวยากรณ์ที่คัดเลือกมาประกอบด้วย หลักการอันสำคัญประการแรกคือ หลักของการรู้ความหมายด้วยอักษร ตามสูตรบาลีไวยากรณ์คือ อตฺโถ อักขระระสฺสญฺญาโต คืออรรถ (ความหมาย) อันบุคคลหมายรู้ได้ด้วยอักษร (พุทธบัญญัติมหาเถร, 2559, หน้า 1) และกำหนดให้มีเสียงทั้งหมด 41 เสียง แบ่งเป็นพยัญชนะ 33 เสียง และสระ 8 เสียง โดยนำเสียงเหล่านั้นมาใช้ตามหลักนิรุตตินัย 5 ประการคือ 1) วัฒนาคโม การเพิ่มอักษร 2) วัฒนะวิปริโย การสลับตำแหน่งอักษร 3) วัฒนะวิกาโร การแปลงอักษร 4) วัฒนะโลโป การลบอักษร และ 5) อตฺถาติสโย การเพิ่มความหมายของธาตุ

วิธีการแปลงเสียงอักษรในภาษาบาลีประกอบด้วยการสลับกันของอักษร ดังนี้ ห เป็น ฐ, ท เป็น ต, ต เป็น ฐ, ตต เป็น ตร, ค เป็น ก, ร เป็น ล, ย เป็น ช, ว เป็น พ, ย เป็น ก, ช เป็น ย, ต เป็น ก, ต เป็น จ, ป เป็น ผ, ข เป็น ฆ, ข เป็น ท, น เป็น ณ, ท เป็น ฐ, ย เป็น ว, ล เป็น พ, ก เป็น ท, ม เป็น ป, ป เป็น ม, วิ/ว เป็น ป, และ ป เป็น ว (พระอัครวังสะ, 2545, หน้า83-93)

วิธีการแปลงเสียงสระ ในกรณีที่ต้องการรักษาภูมิกำดับของคาถา ดังนี้ อี เป็น อ, อ เป็น เอ, อ เป็น โอ, อุ เป็น โอ, เอ เป็น อี, เอ เป็น อ, โอ เป็น อา/อุ, อุ เป็น อี

กฎทั่วไปในการประกอบรูปศัพท์ภาษาบาลี ประกอบด้วย 1) การทำเสียงสั้นให้เป็นเสียงยาว 2) การลดเสียงยาวให้เป็นเสียงสั้น 3) การเปลี่ยนสระจากตัวหนึ่งไปเป็นสระอีกตัวหนึ่ง 4) การเปลี่ยนจากพยัญชนะตัวหนึ่งไปเป็นพยัญชนะอีกตัวหนึ่ง 5) การเปลี่ยนสระเป็นพยัญชนะ และ 6) การเปลี่ยนพยัญชนะเป็นสระ

วัตถุประสงค์ที่ 2 นำสูตรบาลีไวยากรณ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักการแปลความหมาย มาใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอพุทธทศวรรษธรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 โดยประยุกต์สูตรบาลีไวยากรณ์เข้ากับหลักความสอดคล้องของเสียงพื้นฐานในตระกูลภาษาโปรโต-อินเดียน-ยุโรป ดังนี้

Indo-Aryan		PIE	Italic	Germanic	Greek
p	p	f	p		p
b	b	b	p		b
b	bh	f/b	b		ph
t	t	t	p		t
d	d	d	t		d
dh	dh	f/d	d		th
ś	ḱ	c	h		k
j	ǵ	ǵ	c		ǵ
h	ǵh	h	ǵ		kh
k [c]	k	c	h		k
ǵ	ǵ	ǵ	c		ǵ
gh [h]	gh	h	ǵ		kh
k [c]	kw	qu	hw		p ~ t
ǵ [j]	gw	v/gu	cw		b ~ d
gh [h]	gwh	f/u	w		ph ~ th
a	e	e	e		e
a	a	a	æ ~ a		a
a	o	o	æ ~ a		o
ā	ē	ē	ǣ		ē
ā	ō	ō	ō		ō
i	i	i	i		i

ī	ī	ī	ī	ī
u	u	u	u	u
ū	ū	ū	ū	ū

ด้วยเสียงของภาษาบาลีที่เขียนด้วยอักษรไทย มีความใกล้เคียงกับเสียงพื้นฐานในตระกูลภาษาอินโด-อารยันมากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้นำคำศัพท์ภาษาบาลีอักษรไทยมาเปรียบเทียบกับกับเสียงในตระกูลภาษาอินโด-อารยันเป็นลำดับแรก จากนั้นทำการเทียบเสียงอักษรกับเสียงอักษรในตระกูลภาษาโปรโต-อินเดียน-ยุโรป ไอतालิก เยอมาติก และกรีกตามลำดับ แล้วจึงทำการแปลความหมายคำศัพท์ภาษาบาลีให้เป็นภาษาสากล

ผู้วิจัยได้นำหลักการหาความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีด้วยการใช้อักษร หลักการแปลงเสียงสระ และพยัญชนะ มาประยุกต์เข้ากับคุณสมบัติของเสียงพื้นฐานในตระกูลภาษาโปรโต-อินเดียน-ยุโรป แล้วนำคำศัพท์ภาษาบาลีมาทำการถอดความหมายโดยใช้เทคนิคการแปลแบบเน้นการสื่อสาร มีตัวอย่าง ดังนี้

โลก = ทสฺสเน โลก ธาตุ มีความหมายว่า เห็น, มอง, ดู ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ โลโก → loko = look

โลจ = ภาสายํ โลก ธาตุ มีความหมายว่า กล่าว, พูด ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ →โลจ log = log เช่น dialo**g**ue, ตีโลจีย = trilogy

ทเว มีความหมายว่า 2 ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ ทเว โว → t-two = two

ปณจ มีความหมายว่า 5 ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ ปณจ-จ → pen- d = pent เช่น ปณจโกณ = pentagon

สप्त มีความหมายว่า 7 ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ สप्त → sapt = septe-

รตต มีความหมายว่า แดง ทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน ดังนี้ รตต → r tt = rust, red, ruddy เช่น รตตคโว = red cow เป็นต้น

เปรียบเทียบคำกริยาพื้นฐานและคำศัพท์ทั่วไประหว่างภาษาบาลีกับคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ดังนี้

ความหมาย	บาลี	อังกฤษ
นั่ง	สีท	sit
กิน	อท	eat
ทำ	ธก	take
คิด	ตฤก	think
เป็น	อส	is
เกิด	ชเน	gene
แก่	ชรนโต	geront-
เจ็บป่วย	พาโธ	patho- เช่น พาโธโลจีย = pathology
ตาย	มรุต	mortal

หัว	กपाल	cephal-
เท้า	ปโท	pod-
วัว	คโว	cow
มุสิ	สบุป	mouse
ยุง	มสโก	mosquito
เลว	กาโก	caco-
จริง	สตุต	sooth
ปลดปล่อย	สวตถิ	salvation

จากตัวอย่างข้างต้น สรุปได้ว่าหลักการสำคัญทางบาลีไวยากรณ์ คือการรู้ความหมายของคำศัพท์ด้วยอักษรนั้น สามารถนำอักษรละตินมาใช้เขียนแทนเสียงของคำศัพท์บาลีได้ โดยนำมาเปรียบเทียบกับเสียงอักษรของตระกูล Indo-Aryan จากนั้นจึงเทียบเคียงกับเสียงอักษรในตระกูลภาษาอื่น ใช้เทคนิคทางนิรุกติศาสตร์และการแปลงอักษรตามหลักบาลีไวยากรณ์ คงความหมายของคำศัพท์ตามอรรถในพระบาลี แล้วถอดความหมายไปสู่ภาษาสากลด้วยภาษาอังกฤษ ซึ่งจะทำให้เกิดผลคือความเข้าใจที่ตรงกันทั้งผู้ส่งสารที่ใช้ภาษาบาลีเป็นหลักและผู้รับสารที่มีความรู้ความเข้าใจในภาษาอังกฤษต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การนำหลักวิธีการศึกษาพุทธพจน์ด้วยสภานิรุกติมาประกอบกับการวิธีการแปลความหมายภาษาบาลีตามสูตรในคัมภีร์บาลีไวยากรณ์พบว่าเป็นวิธีการหาความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีโดยผ่านการใช้ตัวอักษร อันเป็นหลักการสำคัญที่ว่าอรรถหรือความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีอันบุคคลสามารถรู้ได้ด้วยอักษร แม้ไม่ได้ระบุชัดถึงรูปลักษณะหรือวิธีเขียนอักษรว่าเป็นชนิดใดหรือของประเทศใดเป็นการเฉพาะ แต่สามารถรู้ได้ผ่านเสียงทั้ง 41 เสียง อันประกอบด้วยพยัญชนะ 33 ตัวและสระ 8 ตัว ก็เป็นอันสื่อความหมายได้สอดคล้องกับประดิษฐ์ บุญยะภักดี ที่กล่าวว่าพยัญชนะ คือ ตัวอักษร ที่ใช้เขียนเป็นเครื่องหมายแทนเสียงที่พูดจาสนทนากันรู้เรื่อง ได้ความถูกต้องตามหลักภาษานิยม, โดยอนุโลมใช้ตัวอักษรไทย เขียนเป็นเครื่องหมายแทนเสียง มี 33 ตัว ดังนี้ ก ข ค ฆ ง, จ ฉ ช ฌ ญ, ฎ ฐ ฑ ฒ ณ, ต ถ ท ธ น, ป ผ พ ภ ม, ย ร ล ว ส ห พ อ โดยแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม หรือ 5 พวก เรียกว่าวรรคแต่ละวรรค มี 5 ตัว คือ วรรคที่ 1 คือ ก ข ค ฆ ง เรียก กวรรค วรรคที่ 2 จ ฉ ช ฌ ญ เรียก จวรรค วรรคที่ 3 ฎ ฐ ฑ ฒ ณ เรียก ฎวรรค วรรคที่ 4 ต ถ ท ธ น เรียก ตวรรค วรรคที่ 5 ป ผ พ ภ ม เรียก ปวรรค ส่วนพยัญชนะที่เหลืออีก 8 ตัว ไม่จัดเข้าใจวรรค เรียกว่า พยัญชนะ อวรรค (คือไม่นับเข้าใน 5 กลุ่มข้างต้น) ส่วนสระในภาษาบาลีมี 8 ตัว คือ อ อา อิ อี อุ อู เอ โอ โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ 1) เสียงสั้น เรียก รัสสระ คือ อ อิ อุ 2) เสียงยาว เรียก ทิมสระ คือ อา อี อู 3) เสียงผสม เรียก สังยุตสระ คือ เอ โอ เมื่อทราบอักษรอันเป็นเครื่องให้รู้ถึงอรรถแล้ว ลำดับถัดไปคือการใช้วิธีตามนิรุกติ 5 ประการคือ การเพิ่มอักษร การการสลับตำแหน่งอักษร การแปลงอักษร การลบอักษร และการเพิ่มความหมายของธาตุ เพื่อถอดความหมายของภาษาบาลี (Pradit Boonyaphakdi, 1976)สอดคล้องกับ พระธัมมานันทมหาเถร ที่กล่าวถึงวิธีการทางภาษาหรือนิรุกติ 10 ประการ คือ 1) วิสทิส 2) สทิส 3) ปกขิตต 4) อนุกรณ 5) ปฏิกกรณ 6) วิปรีต 7) โลป 8) สมปสาธณ 9) เทวภาว 10) ธนิตต โดยเปรียบเทียบกับหลักภาษาศาสตร์ที่ใช้กันอยู่ในระดับมหาวิทยาลัย 10 ประการ

(Ten Philological Theory) ซึ่งเปรียบเทียบกับกันดังนี้ 1) วิสทิส (Dissimilation) ทำอักษรข้างหน้าและข้างหลังให้ต่างกัน ๒) สทิส (Assimilation) การทำอักษรข้างหน้าข้างหลังให้เหมือนกัน 3) ปกขิตต (Epenthesis) การใส่อักษร เช่น ปทม = ปทุม, สวปน = สุปิน เป็นต้น 4) อนุกรณ (analogy) การกระทำตามอย่าง (ทำเทียม) เช่น สุขคติ ทำตามอย่าง ทุกคติ เป็นต้น 5) ปฏิกกรณ (Compensation) การแทน หมายความว่า เมื่อลบอักษรตัวใดตัวหนึ่งทิ้งแล้ว ต้องใช้อักษรตัวอื่นแทนเพื่อเป็นที่สังเกตให้รู้เหตุแห่งการลบบนนั้น เช่น กร + ตพพ = กาดพพ เป็นต้น 6) วิปริต (Metathesis) การกลับหน้ากลับหลังอักษร ๗) โลป (Elision) การลบบอักษร 8) สมปसारณ (Contraction) การเปลี่ยนกันระหว่างสระกับพยัญชนะกึ่งสระ เช่น จาก อุ เป็น ว เป็นต้น 9) เทวภาว (Reduplication) การทำพยัญชนะให้เป็น 2 ตัว 10) ธนิตต (Aspiration) การเปลี่ยนเป็น ธนิต อักษร เช่น ปฐส = ผรฐส, สุขุมาร = สุขุมาร, เมื่อรวม ส อักษร และ ห อักษรสามารถเปลี่ยนสติดเป็นธนิต ได้เช่น อส+ติ=อสทิ=อตติ เป็นต้น ซึ่งนิรุตตนิย 10 ประการนี้ แสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงรูปและเสียง เพื่อให้ทราบถึงที่มาของบทนั้นๆ ได้อย่างชัดเจน ตลอดจนเข้าใจวิธีทำด้วย (Phra Dhammananda Mahāthera, 2018)

การนำภาษาบาลีที่เป็นภาษาครั้งพุทธกาลอันหมายถึงภาษาเมื่อครั้งอดีตมากกว่าสองพันปีล่วงมาแล้วมาทำเป็นที่เข้าใจในยุคปัจจุบัน จำต้องอาศัยหลักของคณาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในหลักบาลีไวยากรณ์มาเป็นตัวกำกับเพื่อความแม่นยำของความหมายไม่ให้ผิดเพี้ยนไปจากเดิม โดยในการวิจัยนี้ได้คัดเลือกสูตรสำคัญในคัมภีร์สหพันธนิติและปทรูปสิทธิที่เกี่ยวข้องกับการแปลความหมายมาใช้เป็นหลักในการศึกษาความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีโดยใช้ภาษาสากลในการกำกับความหมายให้มีความถูกต้องตรงกัน พบว่าหลักบาลีไวยากรณ์ที่สำคัญคือ หลักการรู้หรือความหมายด้วยการใช้อักษร หลักนิรุตติของภาษาบาลี 5 ประการ อันประกอบด้วย การเพิ่มอักษร การสลับตำแหน่งอักษร การแปลงอักษร การลบบอักษรและการเพิ่มความหมายของธาตุ ทั้งนี้ยังมีหลักของการแปลงอักษร คือการใช้อักษรแทนอักษรเดิม เช่น การแปลง ห เป็น ก แปลง อุ เป็น โอ แปลง ป เป็น พ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับกริมม์ (Grimm) ที่กล่าวถึงการเลื่อนของเสียง (sound shift) โดยที่ในภาษาตระกูลอินโดยูโรเปียนมีการกลายของเสียงในสายกลุ่ม Germanic ดังนี้ เสียงพ่นลม (aspirate bh,dh,gh) จะกลายเป็นเสียงไม่พ่นลม (unaspirate b,d,g) เสียงก้อง (voice b,d,g) กลายมาเป็นไม่ก้อง (voiceless p,t,k) และเสียงไม่ก้อง (voiceless p,t,k) กลายมาเป็นพ่นลม (aspirate f,θ,h) ซึ่งสอดคล้องกับ Warren Cowgill และคณะ ที่กล่าวถึงการศึกษการเปลี่ยนแปลงทางระบบเสียง (phonological change) ในภาษาตระกูลอินโด-ยูโรเปียน โดยเฉพาะในช่วงที่ภาษาแม่เริ่มแตกแขนงออกเป็นภาษาย่อยต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงสำคัญที่วิเคราะห์ได้แก่ การเปลี่ยนเสียงหยุดพาดานแข็ง k, g, gh ให้กลายเป็นเสียงเสียดแทรกหรือเสียงผสมในภาษาอินโด-อิหร่าน, บอลโต-สลาวิก, อาร์มีเนีย และแอลเบเนีย ซึ่งกลุ่มภาษานี้ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “satem” อันแสดงให้เห็นพัฒนาการร่วมกันของพื้นที่ภาษาถิ่นกลุ่มหนึ่งของโปรโต-อินโด-ยูโรเปียน ขณะที่ภาษาอื่น ๆ เช่น ละตินและกรีกยังคงเสียงเดิมไว้ จึงถูกจัดเป็นกลุ่ม “centum” นอกจากนี้ยังพบความแตกต่างเพิ่มเติมในด้านการเปลี่ยนเสียง bh เป็น m ในการผันรูปคำในกรณีบางกรณีในภาษาบอลโต-สลาวิกและเจอร์มานิก (รวมถึงภาษาอังกฤษ) ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มภาษา satem อื่น ๆ เช่น อินโด-อิหร่านและอาร์มีเนีย ที่ยังคงใช้เสียงที่พัฒนาจาก bh (เช่น ph, v, b) ความคล้ายคลึงกันนี้จึงสันนิษฐานว่าเป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงในภูมิภาคที่มีการติดต่อใกล้ชิดกันระหว่างภาษาย่อย ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงเสียงเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่า แต่ละภาษาย่อยมีการพัฒนาร่วมกับภาษาที่อยู่ใกล้กัน ด้วยหลักการเดียวกันนี้ สามารถนำหลักการแปลงอักษรตามสูตรบาลีไวยากรณ์มาใช้ร่วมกับหลักการเลื่อนของเสียงเพื่อเทียบเคียงเสียงภาษาบาลีกับ

ภาษาโปรโต-อินเดียน-ยุโรป จากนั้นทำการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยไปสู่อักษรละตินตามวิธีการของความสอดคล้องของเสียงพื้นฐานในตระกูลภาษา โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่ภาษาอังกฤษซึ่งอยู่ในกลุ่ม Germanic เมื่อนำคำศัพท์ของภาษาบาลีมาเขียนแทนด้วยอักษรละตินจะทำให้เห็นรูปศัพท์ที่คล้ายกันทั้งภาษาบาลีและภาษาอังกฤษอย่างชัดเจน และนำไปสู่การถอดความหมายในทางสากลได้ง่ายขึ้น (Warren Cowgill et al., 2025)

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าพุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการนำหลักนิรุกติศาสตร์มาใช้ผ่านวิธีการหาความหมายของคำศัพท์ด้วยอักษร โดยนำหลักการแปลงอักษรตามสูตรบาลีไวยากรณ์มาใช้ในการเทียบเคียงเสียงของอักษร จากนั้นปริวรรตบาลีอักษรไทยไปสู่อักษรละติน ปรับเสียงอักษรโดยอิงกับกับเสียงในตระกูลอินโด-อารยันเป็นเบื้องต้น แล้วจึงปรับให้เสียงอักษรมีความสอดคล้องกับเสียงพื้นฐานในตระกูลโปรโต-อินเดียน-ยุโรป เพื่อให้ให้เห็นรูปศัพท์ที่คล้ายกันกับคำศัพท์ในภาษาอังกฤษ แล้วจึงทำการถอดความหมายด้วยภาษาสากล โดยยึดอรธตามภาษาบาลีเป็นสำคัญ ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำภาษาบาลีมาใช้ในการสื่อสารได้ เนื่องจากเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน เมื่อเขียนด้วยอักษรชนิดเดียวกัน ยิ่งทำให้การสื่อสารเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือลดการแปลข้ามตระกูลภาษา ทำให้ผู้มีพื้นฐานภาษาอังกฤษสามารถเข้าใจภาษาบาลีได้ทันที โดยวิธีการนี้อาศัยเพียงการปรับเสียงของภาษาบาลีให้ใกล้เคียงกับเสียงในภาษาอังกฤษตามหลักการที่กล่าวมาข้างต้น ย่อมทำให้ถอดความหมายของภาษาบาลีเป็นภาษาอังกฤษได้ ตัวอย่างเช่น ประโยคในภาษาบาลี โลก เอตถ มํ แปลเป็นไทยว่า จงมองดูข้าพเจ้าในที่นี้ เมื่อปรับเสียงอักษรจะมีรูปประโยคในภาษาอังกฤษ คือ look at me ทั้งนี้ยังสามารถเปรียบเทียบในระดับ prefix + root+ suffix ชนิดเดียวกันได้อีกด้วย ยกตัวอย่างเช่น คำศัพท์ภาษาบาลี สมมาตริก เทียบเคียงเสียงอักษรเป็นภาษาอังกฤษ คือ symmetric ปลูกโณณ เทียบเคียงเสียงเป็นภาษาอังกฤษคือ pentagon ส่วนคำแปลและลักษณะการใช้ก็มีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากภาษาบาลีและภาษาอังกฤษอยู่ในตระกูลภาษาเดียวกัน ดังปรากฏจากอาณาจักรอินเดียถึงลักษณะสำคัญของภาษาบาลี ที่มีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า มาคธีภาษา อันเป็นภาษาที่ประชาชนในแคว้นมคธยุคพุทธกาลใช้สื่อสารกันนั้น เป็นมูลภาษาคือเป็นภาษาที่เป็นมูลราก เป็นภาษาต้นเค้าเดิมมีมาตั้งแต่ครั้งมนุษย์ต้นกับปีและเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายในหมู่พลมนุษย์ชาติ สอดคล้องกับพระยาอนุมานราชธน ที่กล่าวว่าภาษาสันสกฤตก็ดี ภาษากรีกและภาษาละตินก็ดีและภาษาอื่นๆ ในยุโรปต่างภาษาก็ล้วนมีแม่ภาษาร่วมกันมาตั้งแต่ดึกดำบรรพ์ และตามผลของการวิจัยในวิชาภาษาปรากฏว่าเผ่าพันธุ์ภาษาต่างๆ ในยุโรปเกือบทั้งหมด และรวมทั้งภาษาเดิมของชนชาติอิหร่านและภาษาต่าง ๆ ส่วนมากในอินเดียตอนเหนือ มีรูปภาษาคู่คล้ายคลึงกันมาก นักภาษาศาสตร์จึงได้รวมเผ่าพันธุ์ของภาษาเหล่านี้ยกขึ้นเป็นตระกูลภาษาให้ชื่อว่าตระกูลภาษาอินเดียน-ยุโรป (Indo-European Language Family) ด้วยความที่ภาษาบาลีและภาษาอังกฤษเป็นภาษาในตระกูลเดียวกัน เมื่อนำเสียงในภาษาบาลีมาเขียนแทนด้วยเสียงของตัวอักษรละติน จึงทำให้เห็นรูปศัพท์ที่คล้ายคลึงกันกับภาษาอังกฤษ ประกอบกับการนำสูตรบาลีไวยากรณ์ว่าด้วยการแปลงอักษรมาใช้ร่วมกัน จึงสามารถถอดความหมายคำศัพท์ภาษาบาลีด้วยภาษาที่เข้าใจได้ในปัจจุบัน โดยวิธีการนี้มีลักษณะการแปลแบบเน้นการสื่อสาร (Phraya Anuman Rajadhon, 1956) ซึ่งสอดคล้องกับதியู ศรีนราวัทฒน์ ที่กล่าวว่า การแปลแบบเน้นการสื่อสารซึ่งเป็นการแปลที่ไม่ยึดติดกับรูปภาษาเป็นวิธีแปลที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากสามารถสื่อความหมายในภาษาเป้าหมายได้ดีกว่าการแปลที่เน้นรูปภาษาและเน้นความหมาย โดยเป็นวิธีการแปลที่เน้นความเข้าใจสารของผู้รับสารในภาษาเป้าหมาย ซึ่งการแปลแบบเน้นการสื่อสารนั้นจัดว่าเป็นการ

สื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพราะมีการใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และทำให้ผู้รับสารสามารถตีความของสารที่สื่อไปได้ตรงตามบริบทและวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร (D. U. Srinrawat, 2018)

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยคือ “พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21” เป็นการบูรณาการระหว่างหลักนิรุกติของภาษาบาลี หลักการใช้อักษรในการแปลความหมาย หลักแปลความหมาย โดยเน้นการสื่อสาร หลักการปริวรรตอักษรจากอักษรไทยเป็นอักษรละตินโดยอาศัยหลักการแปลงอักษรตามสูตรบาลี ไวยากรณ์ประกอบกับเสียงพื้นฐานที่มีความสอดคล้องกันในภาษาตระกูลโปรโตอินเดียน-ยุโรป โดยมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่

1. การศึกษาเล่าเรียนพุทธพจน์ที่จารึกด้วยภาษาบาลีสามารถกระทำได้ด้วยหลักนิรุกติของภาษาต่างๆ ในตระกูลภาษาหลักของโลกคือโปรโตอินเดียน-ยุโรป โดยใช้เทคนิคของความสอดคล้องกันของเสียงพื้นฐานในภาษาของแต่ละภาษาในตระกูลภาษาเดียวกันมาเทียบเคียงกัน จะทำให้สามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีได้ด้วยภาษาของตนๆ

2. วิธีการแปลความหมายคำศัพท์ภาษาบาลีด้วยอักษรนั้น สามารถกระทำได้ด้วยอักษรที่หลากหลาย ทั้งละติน และกรีกเป็นต้นเพราะมีที่มาของอักษรและมีการใช้คำศัพท์ร่วมกัน จึงทำให้เสียงของคำศัพท์คล้ายกันต่าง แต่เพียงสำเนียงการออกเสียงของแต่ละชนชาติ เนื่องจากภาษาบาลีมีการเปิดกว้างในการเขียนด้วยอักษรต่างๆ ส่วนอักษรที่สื่อความหมายอันทำให้เข้าใจได้ในทางสากลที่ง่ายที่สุดคืออักษรละติน

3. การใช้ภาษาบาลีเพื่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ คือการประยุกต์เข้ากับการแปลแบบเน้นการสื่อสาร อันเป็นการใช้ภาษาที่ชัดเจน ตรงไปตรงมา โดยในที่นี้ได้เน้นคำศัพท์ที่มีเสียงและรูปศัพท์ตรงกันกับภาษาอังกฤษ ทำให้สื่อความหมายตามภาษาปลายทางอันเป็นภาษาสากล โดยปรับใช้เทคนิคการแปลงอักษรตามสูตรในหลักบาลีไวยากรณ์ จึงทำให้สื่อความหมายของภาษาบาลีได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทำให้ผู้รับสารตีความหมายของสารได้ตรงตามความประสงค์ของผู้ส่งสาร

บทสรุป

พุทธนวัตกรรมการสื่อสารภาษาบาลีด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการนำหลักการศึกษาศาสตร์พุทธพจน์ด้วยสภานิรุกติมาประยุกต์เข้ากับการแปลความหมายภาษาบาลีตามสูตรบาลีไวยากรณ์ แล้วให้เทคนิคการปริวรรตอักษรจากบาลีอักษรไทยเป็นอักษรละติน โดยพิจารณาการเปลี่ยนเสียงของตัวอักษรตามความสอดคล้องของเสียงพื้นฐานในตระกูลภาษาเดียวกัน จากนั้นทำการถอดความหมายตามเสียงและรูปศัพท์ที่ปรากฏเป็นภาษาอังกฤษเพื่อนำมาใช้ในการสื่อสาร

หลักสำคัญคือวิธีการนิรุกติในภาษาบาลีอันประกอบด้วย การเพิ่มอักษร การแปลงอักษร การลบอักษร การสลับตำแหน่งอักษร และการขยายเนื้อหาของธาตุ โดยการอาศัยนัยตามสูตรบาลีไวยากรณ์ทั้งจากคัมภีร์ สัทพินิตและคัมภีร์ปทรูปสิทธิเป็นแนวทางในแปลความหมาย ทั้งนี้การแปลความหมายคำศัพท์ภาษาบาลี ผู้วิจัยได้ยึดหลักของอรรถของธาตุภาษาบาลีเป็นหลัก จากนั้นทำการแปลแบบเน้นการสื่อสารโดยเลือกใช้คำศัพท์ที่มีเสียงและรูปศัพท์ตรงกันทั้งในภาษาบาลีและภาษาอังกฤษเพื่อนำมาใช้ในการสื่อความหมาย ซึ่งช่วยทำให้ผู้รับสาร

สามารถตีความหมายของสารได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร เพราะได้ทำการปรับภาษาต้นทางคือภาษาบาลีและภาษาปลายทางคือภาษาอังกฤษให้มีความตรงกันแล้ว จึงทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการสื่อสารกล่าวคือเกิดความรู้ความเข้าใจความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีด้วยภาษาสากล และสามารถนำภาษาบาลีมาใช้ในการสื่อสารด้วยภาษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือเกิดความเข้าใจที่ตรงกันทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรนำหลักการศึกษาศาสนาพุทธพจน์ด้วยสภานิรุตติ และหลักการแปลภาษาบาลีตามสูตรในบาลีไวยากรณ์มาใช้เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการนำภาษาบาลีอันเป็นภาษาหลักที่ใช้บันทึกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้เพื่อการอธิบายหลักธรรมตามพระไตรปิฎกอันจะเป็นการรักษาและสืบต่อหลักธรรมแบบดั้งเดิมตามแนวพุทธเถรวาท และต่อยอดไปถึงการเล่าเรียนพุทธพจน์ด้วยภาษาของตน ๆ ดังนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยที่มุ่งเน้นไปสู่การวิจัยเชิงทดลอง อันจะเป็นการพิสูจน์ถึงผลการวิจัยว่าสามารถที่จะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในภาษาบาลีมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปสู่การวิจัยเพื่อสร้างหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาบาลีด้วยภาษาอื่น ๆ อันจะเป็นคุณูปการต่อการศึกษาพุทธศาสนาต่อไป

References

- Cowgill, W., et al. (2025). Indo-European languages. Retrieved February 20, 2025, from <https://www.britannica.com/topic/Indo-European-languages>
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (2010). Introduction to linguistics. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Phra Buddhapiya Mahāthera. (2016). Padarūpasiddhi. Bangkok: Prayurasan Thai Printing.
- Phra Dhammananda Mahāthera. (2018). Netti-hāratthadīpanī: Upacāra and naya. Bangkok: Prayurasan Printing.
- Phraya Anuman Rajadhon. (1956). Etymology. Bangkok: Rung Rueang Tham Printing House.
- Pradit Boonyaphakdi. (1976). A self-study manual of the Pāli language (2nd ed.). Bangkok: Prayurawong Printing House.
- Prapot Atsawawirunhakarn. (2012). Thai studies: Language in Thai life and society (23rd ed.). Sukhothai Thammathirat Open University Press.
- Sathienphong Wannapok. (2018). Why should one study the Pāli language? Matichon Online. Retrieved from https://www.matichon.co.th/columnists/news_861354

Smithiphol Netnimit. (2015). Pāli: The Theravāda canonical language. Retrieved from <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14238>

Srinawat, D. U. (2015). Language and linguistics: Language and translation (2nd ed.). Bangkok: Thammasat University Press.

Community Engaging for Sustainable Development: Insights from Buddhist Principles In the ASEAN Context

¹Phrakhrudhammathorn Waradecha Aggatejo (Waradecha Phromsena)

¹Dhammaduta College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email : wrdc_09@hotmail.com

Abstract

This academic article aims to study the people's involvement in their communities. to review the creation of the identity or characteristics of communities in ASEAN with different economic, social and environmental conditions. And to look at the backgrounds of communities and at the importance of issues related to community development and to analyze the ways of life according to the principles of different people in the communities by discussing issues according to a list of set topics. This is in order to learn and understand the possibilities and problems of each community, both in theoretical and behavioral terms, and will portray the identity that had been found the foundation of communities in the past and which is involved in the voluntary integration of communities into an ASEAN society.

This will be an alternative way to study issues in order to present ways to resolve problems relating to the communities and to other factors in order to develop them according to the circumstances of each community.

Keywords: The relation, communities, Buddhism sustainability development, ASEAN

Preface

This study involving communities looks at the lifestyles of people living there in order to learn about various problems and how they have come about in order to consider the issues and, with the co-operation of the communities, to observe the problems that have occurred in order to provide basic knowledge. This has been so as to be able to study the problems, step by step, and to look at their causes. Reviewing the problems in such a way will lead to creative ideas that will contribute to the process of finding ways to resolve the issues. This may require some time to study the problems and to find out more information about the causes and the consequences (Somkiat Nakatok, BE 2558 (2015): 57) based on the growth of the economy, society, technology and population growth. Today, natural resources are limited and if we cannot find a good solution

to manage it, it may lead to environmental pollution or the degradation of natural resources. Community issues that are due to economic reasons are related to the lives of people in communities that lack development while there are differences between the ways of life in communities that have already been developed.

When the economy is bad, problems will occur and in order to solve economic problems, they should be addressed at the community level (Pisan Pratanchwano, BE 2553 (2010): 2). The development of communities is based on fundamental principles to educate people so that they can support themselves in order that they may think, make decisions and implement solutions that meet their own needs.

Collective social problems are a serious issue that will affect the development of a small community and they will migrate to larger communities (Kamontip Khungtumneum, BE 2556 (2013): 66-72). "In order to manage a reduction in debt, dependency on external sources should be reduced and a focus be put on integrating thoughts while actions should be taken to take responsibility for the problem and to learn from all the parties involved."

Contribute to communities safely and in a drug-free way, and look beyond social problems that will lead to environmental problems (Patama Waiwutinant, and faculty. BE 2554 (2011): 576) that will lead to pollution. The environment is already degraded with the major causes being population expansion and inappropriate lifestyles.

Here are some definitions for the key words at the end of the abstract above:

"Involvement" refers to the status of everyone who lives in a community together who is involved in communal responsibilities, who takes care of things, is mindful, has rights and freedoms to express his or her ideas and views, and is in touch with agencies that help the community while performing other tasks together with helping with community development planning and to fix any problems that may occur.

"Community" means a village, a house, a place to live or where people work together in the same area whether they are located in a town or in a rural area.

"Sustainability" means developing people in the community to have good knowledge and good well-being of current and future generations.

"ASEAN" refers to 10 countries of which Thailand is one member, with the list of member countries being Thailand, Laos, Cambodia, Vietnam, Malaysia, Myanmar, Philippines, Singapore, Indonesia and Brunei, although in this document the objective of the writer has been to only study communities in Thailand.

Getting involved with the community

A community is a group of people living together in the same area who have relationships with one another that are based on many factors, such as family ties, religion and traditions, but who are divided by geography, culture and social status (Nitra Kitreerawutiwong, and faculty, 2557: 110-121). Communities sustain relationships and feelings of togetherness up to the point that inhabitants share the same religion, traditions, system of government and culture, communicating and learning together. To achieve common objectives, communities are able to form groups that are based on many characteristics including geography, culture and social status and by assigning these characteristics and this will help us to understand their lifestyles clearly (Naidoo & Willis, referring to Nitra Kitreerawutiwong, BE 2557 (2014):111)

For example:

- 1) Grouped together according to geography, which refers to people gathered together with clear boundaries, such as people in a village who will have common interests;
- 2) Grouped by culture which refers to communities that are socially related and which share the same culture and traditions, such as Chinatown for Chinese people;
- 3) Grouped according to social status with castes and nobility and which share knowledge resources to help solve the problems of the community.

Communities in these various aspects face many problems today but these problems may be resolved by studying information and through consultations and an exchange of knowledge about the community up to the point that it is a socially-connected community. Human society is based on relationships between community groups and it begins with the development of the well-being of the community that is relevant to the economy, society and environment in order for there to be harmony in the community. (Assoc. Prof. Dr. Vasina Chandrasiri, accessed on September 1, BE 2559 (2016)). The social landscape is the coexistence of human beings and the environment, according to the geographical relationship with each other, to achieve a balance of environmental, social and economic conditions, with, most importantly, the development of natural resources and conservation, coupled with the development of people.

Hence, the important problem is about the daily lives of a community's inhabitants and community development has a role to play with the issues being divided according to the situations outlined above. These are factors that will bring an approach to community management and can address problems for communities that have ethnic, religious and cultural issues which affect society and can create many more cultural problems of being together in terms of language, clothing, eating and living including living a life without any clear objectives

(Atchara Pothiyanon, refers to Nithra Kitreerawutiwong, BE 2557 (2014):111) By breaking down the community into various elements we can see how communities have important groupings. When there is a group of people there is territory, there are regulations based on culture, race and social relations with the purpose and objective of living together being to communicate and to learn from each other.

Community Identify Building

The causes or factors contributing to social problems can be categorized as follows:

1) Social change, especially concerning the structure and function of society, which impacts how people live and adapt, as well as how various institutions adjust to the changing environment. For instance, consider social change in terms of class structure. Previously, upward mobility into the upper class was solely determined by lineage, with the upper class providing protection to those of lower status. Today, everyone has the opportunity to become part of the upper or leadership class through education, perseverance, professional endeavor, diligence, and endurance. The old bonds are largely gone, as the lower class is no longer tied to the upper class by received wages. And the upper class no longer needs to provide protection to the lower class; if someone can't perform, they're out, or their salary or other agreed-upon benefits are withheld. Everyone lives independently, fending for themselves. There's an unprecedented level of freedom without strong ties, with neither protectors nor loyal subjects.

2) Certain social environmental factors, such as economic conditions, family structure, education, religion, various mass media, societal values, and the influence of Western culture.

3) Social disorganization. This refers to situations where certain individuals violate or refuse to conform to established norms and practices that society deems appropriate, or they don't adapt to new values widely accepted and considered suitable by the majority. This disrupts the social structure and leads to various problems. This disorganization often stems from changes in how we live and work. In the past, people's lives were centered around small-scale, family-based industries. Some families might have grown rice, raised animals, cultivated vegetables, or performed other trades like being a bricklayer, responsible for mixing cement, pouring foundations, plastering, and finishing houses. Today, work is highly specialized and fragmented. You have distinct roles: farmers, vegetable growers, livestock breeders, cement pourers, plasterers, finishers, and even door and window makers. The overall work is broken down into many specialized parts. In the industrial sector, comfortable environments can lead to high productivity, yet they cannot resolve disputes between employers and employees. Similarly,

while we can produce numerous, highly functional, and aesthetically pleasing automobiles that facilitate transportation, we cannot prevent or reduce car accidents. For every member of society to live peacefully, orderly, and with good relationships To live peacefully and help one another, individuals must adhere to the norms, statuses, and roles already established within every society. Relationships among people in society will encompass cooperation, competition, exploitation, compromise, and mutual benefit. (Natchalada Phichitbanchakan, BE 2530 (1987): 5-9).

Community Problems, Both Theoretical and Behavioral.

The nature and significance of community problems.

Theoretically the problems associated with engaging with community members, as their numbers increase when people on the community, lead various

1) Economic problems are extremely significant for community. If a community faces economic hardship, its way of life may not proceed, normally, leading to social unrest, confusion, and a lack of peace. This can result in social migration within the community, Households will migrate out of the community to seek employment elsewhere. This leads to instability within the community as people prioritize their own survival, abandoning their homes for other places in search of the comfortable living they desire, often referred to as “being well-off.” (Usanee Wanalai, as cited in Nitra Kitreerawutiwong, BE 2557 (2014): 114). In Thailand current economic structure and social conditions, encompassing both urban and rural societies, economic leaders have more opportunities, power, and involvement in decision-making, This has an influence on the community, evident in statements like, “I have to live hand-to-mouth; I don’t have time to participate in any village activities.” Therefore, community development to improve the living condition of this group of people is essential.

2) **Social problems** in communities are considered to be the most important issue. Society is not peaceful because of a lack of stability in the relationships between families, friends and neighbors. Life and work is restrained and people do not put their hearts into it. Most people have a high education but still find it hard to earn a living and there is not unity among people with there being frequent reports of corruption and bad news stories in newspapers and online media. (Borwornsak Uwanno, refers to this in a research paper by Jaruwan Sukumalpong, BE 2556 (2013): 2-20). Corruption in the public sector is destructive to society and causes much damage to Thailand. Although corruption is bad, it can be seen in society at all levels whether it be government officials or politicians at the local or the national level. Currently, the issue of corruption has developed and expanded in all parts of the government and the private sectors.

3) **Environmental problems** in the community are very important to the economy and to society. If the environment is destroyed, for whatever reason, this will have an impact on people in all societies because the environment helps to filter the air and protects the condition of the atmosphere to enable human beings and other life forms to survive and be safe. Now the environment has been degraded by people in society seeking to benefit from the exploitation of natural resources, such as rivers and harvesting wood from trees in the jungle, up to the point of even killing mankind as a result of this (Nattawat Suntornwaritichoke, BE 2556 (2013):2). In the past the Thai Government focused on and gave priority to accelerating economic development from only one aspect. As a result natural resources and the environment have been dramatically and quickly broken down until there was a lack of balance causing environmental problems and pollution that occurs with greater severity and this has affected people both directly and indirectly.

Problems From Issues of Involvement

Various problems as outlined above are the main issues and they are important for communities in that they may not be able to avoid them. It is true to say that "wherever there is somebody, there is a problem." People create problems, planning them from the beginning. Everyone in the community is related to the economy, the way of life and livelihood. But they are not involved in the development, production, consumption and distribution. They are involved in the social aspects of the community but the people in society are not involved in the environment or in environmental protection.

This is a problem of involvement without responsibility and leads to the following:

1) **The cause of economic problems** (Assoc. Prof. Dr.Sungsidh Piriyarangsan, BE 2556 (2013): 2-19) McMullan regards that corruption affects economic development and also affects the political stability of the country in many ways such as by creating injustices, inefficiencies and by creating a lack of public trust in government.

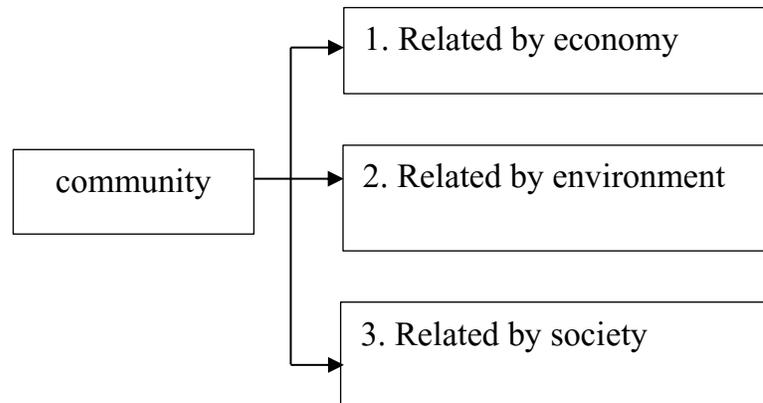
2) **Causes of social problems** (Jaruan Sukumalpong, BE 2556 (2013): 2-20). Corruption slows down growth and social development due to the inappropriate allocation of budgets and resources for various development projects. In addition, this also makes foreign countries or international organizations unwilling or reluctant to help.

3) **The causes of environmental problems** (Nattawat Suntornwaritichoke, already quoted: The condition of natural resources and environmental problems, whether they be at a local level or the national level would be no different, and this results from forestry and jungle

issues, soil problems, the invasion of public land problem, waste disposal and sewage problems, air pollution and waste water problems which are just the beginning.

So it had become as though the community has problems surrounding it as can be seen in the chart below:

The chart above portrays the issues regarding the problems relating to the community, the economy, society and the environment. The community is the center for the environment along with many problems. If we don't know how to administer the community many more problems will accumulate. The community will not develop in a good way if the people in the community lack a shared responsibility. The community is involved with society in very many ways, especially for those who live in the community themselves who will be responsible to look after and pay attention to resolving problems in the community and who may help develop the community to be in accordance with objectives laid down.

The Community and the Buddhist Concept of Sustainable of Development

Involvement brings sharing to the community (Asst.Prof.Dr.Orathai Kokpol, BE 2552 (2009):17). Community status means that local governments provide opportunities for citizens to participate in the establishment of rules and policies and in the decision-making processes of the local administration for the benefit of the public. This must be based on the fact that the public must have freedom of thought, be aware of the capabilities of their actions and be willing to participate (Community Standards Policy Division, BE 2555 (2012):5). Develop the quality of life and community group. There should be participation by the people living in the community who come together to make joint decisions driven by the needs and activities of the community environment and with information processes such as by collecting information from surveys with questionnaires and then reviewing the data.

Conducting a survey and analyzing the data uses statistics in order to learn how to prepare for various development projects for healthy communities by setting guidelines that are clear and this includes major development projects for improving the capabilities of the community and important development projects that are related to the locality. The people in the community must be involved in its development which will help it to grow and be better than before, to be in a better condition and to provide benefits while the development must be in a positive way and not cause harm to individuals or to the community. It must gain the trust or satisfaction from the majority of the people. (Pisan , from the same book, BE 2553 (2010):2). Development means to change something for the better and improve it until there is satisfaction.

Community Development (The United Nations Educational Scientific and Cultural Organization, UNESCO, 1982: 111). Community development is a process in which many people come together with government officials to make the state of the economy, society and the culture of their community better. Development is a function of planning and management. [Development = Function (Planning + Management)]. This is giving importance to people in the community who are at the center of the development and who are those who receive the benefits from development.

The Philosophy of Community Development is

- 1) Every human being has personal dignity;
- 2) Every human being has the ability or potential;
- 3) Human capabilities can be improved;
- 4) The focus is on participation, knowledge and experience for all; and
- 5) Empowerment is at the individual level and community progress can be achieved through education, the development of skills, the exchange of knowledge and by working together according to the philosophy to develop Buddhist communities.

Table 1 the development philosophy and plans to develop Buddhist communities.

The philosophy of community development	Plans to develop Buddhist communities
1) Every human being has personal dignity	- Development is achieved by sharing kindness and friendship, by willingly providing materials as appropriate and by

The philosophy of community development	Plans to develop Buddhist communities
	respecting one another with a primary focus on human development
2) Every human being has ability or potential	- Development should be conducted with support, encouragement and providing opportunities to enable people to show their knowledge and skills
3) Human capabilities can be improved	- Development should be with support and help in education that will improve self-confidence in each individual
4) The focus is on participation, knowledge and experience for all	- Development should be carried out consistently while providing an opportunity for members of the community to participate by expressing their opinions in an ongoing way
5) Empowerment at the individual level and community progress can be achieved through education, the development of skills, the exchange of knowledge and by working together	- Development should be conducted with honesty and sincerity and with people who have ideas, brains and experiences along with knowledge and capabilities in planning and developing the community to enable it to progress towards prosperity in a moral and ethical way

Communities in ASEAN

The table that shows the involvement of communities and the philosophy of development in communities lets us know the roles of communities together in terms of the development of ASEAN communities, namely communities in Thailand that have joined together with communities in ASEAN, such as in Laos, Cambodia and Vietnam, that have many cultural similarities but which differ in two aspects:

1) Hearts and minds. People in different communities have hearts and minds that are different because they have been raised in different circumstances in terms of religion, cultural beliefs and traditions, including the social values in the localities where they live, and changing the hearts and minds of those people is very difficult if not impossible.

2) Behavior. Normally, actions stem from beliefs and, for most people, if they believe in something, that is how they act, it is in their character, and if we recommend, teach or order them to do otherwise it will not be possible to change this.

Different traditions are important factors that force communities to comply with their own social identity which is unique to each community. This is both a strength and a weakness of a community which can be updated or modified as appropriate.

However, ASEAN communities which have ties between groups of people based on their geographical environments become more prosperous communities and begin to develop livelihoods based on societies that have a balanced way of life in terms of the economy, society and the environment. They hold meetings to consider, plan and take actions regarding what is necessary to do to improve the productivity and wellbeing of the community. Serious problems that communities regularly encounter are:

1) Economic problems. Issues on unplanned in living one's life, Struggling for a living, borrowing money to sustain one's livelihood. leads to subsequent problems, such as debt problems, family problems, and so on.

2) Social problems. These stem from the fact that communities are not properly taken care of and that external organizations such as capitalists and monetary authorities are taking advantage of them by using their power incorrectly, creating false values such as corruption, for example, in the community.

3) Environmental problems. Being uninterested, indifferent or simply ignoring the conservation of natural resources and the environment which benefits the community. These problems will be a lesson for people in the community by awakening them to seek relevant solutions for the community.

Being involved with the community is an identity which means participation in the community which can be looked at in many ways, such as having a way of life according to the geographical conditions where it is possible to clearly differentiate the boundaries of the community. Another way to look at a community is by its culture which describes a relationship between communities that have a shared cultural heritage.

Looking at communities by breaking them down into groups is a way of assigning social classes or castes according to their status in life. Not that everyone will have this status, but if they can help each other to solve economic, social and environmental problems the community will develop in a positive way and will be a strong and high-quality community that is safe from external threats and capable of withstanding various dangers and will not come under the influence of powerful forces or become a tool of capitalists or influential persons and will make plans, administer and manage activities for the internal development of the community by itself.

The fact that communities are capable of making plans, conducting activities and carrying out self-development is because they have people who are involved with others in the community. Today, the ASEAN Community has very many activities that are conducted together. For example, there is the conference to exchange mutual knowledge in research and academic studies which is a way to develop the foundations of thought that will bring about other benefits. Yet another is the bonding of relations within the ASEAN Community to enhance mutual understanding, familiarity, friendship and co-operation.

Thus, community involvement means participation in the development of the community in an enduring way according to the philosophy of community development that says that human beings, no matter of what race or which language they speak, love and honor being human. Every person has the capability or potential to have a career and earn a living or, even if they work in other ways, they should have the capability of developing themselves. Everyone will have importance by participating in knowledge and experience and everyone should receive the creation of strength in an attractive way while communities should receive educational development, the development of skills and there should be an exchange of knowledge along with benefits from work so that there is peace within the community.

Conclusion

The problems with involvement for communities stem from economic problems, Development should follow the Buddhist community development plan by sharing kindness and goodwill, willingly offering material things, and showing mutual respect with honor and dignity. Initially, human development should be emphasized through encouragement, knowledge and

providing social, and environmental problems, along with the identify of the diverse ASEAN community issues both theoretically and behaviorally, will lead to development.

Social problems and environmental problems should be addressed through community development according to Buddhist philosophy. This should also be by sharing kindness and friendship while willingly providing materials and showing mutual respect with honor and dignity. The development of human beings first should be emphasized along with providing moral support by supporting and providing an opportunity to show knowledge and capabilities by helping to consistently provide education that will help with self-development along with boosting self-confidence. Opportunities should also be provided for people to express themselves and to have an ongoing role to play in community activities in a sincere and honest way.

To summarize, it deems beneficial to combine thinking, the brain and experience together with knowledge and capabilities in the planning, development and progress for the advancement of the community in a moral and ethical way. Community problems are important national problems and everyone will have a part in their continuing development while communities have an involvement in ASEAN.

Recommendation

Stakeholders should thoroughly study community involvement to help shape the identity of the ASEAN community, which is characterized by diverse economic, social, and environmental factors. It is important to understand the dynamics of community issues from both theoretical and behavioral perspectives, as well as the background and significance of these, issues in the context of development. Academic study and analysis of lifestyles and social dynamics can help reveal the differences among individuals within the community, laying the foundation for future improvements and sustainable and development.

References

- Assoc. Prof. Dr. Vasina Chandrasiri. and faculty. "The Philosophy of the Sufficiency Economy and Lifestyle". Online source: <http://stouonline.stou.ac.th/courseware/courses/ecology/content/modules/ecologymodule6.pdf> (accessed on September 1, BE 2559 (2016))
- Asst.Prof.Dr.Orathai Kokpol. BE 2552 (2009) "A Guide to Participation by the People for Local Administrators".
- Jaruwan Sukumalpong. BE 2556 (2013) "The Trend of Corruption in Thailand".

- Kamontip Khungtumneam. BE 2556 (2013) "The Use of Social Capital for Taking Care of the Health of Communities" The journal of the Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi, Year 24, Issue 1 September BE 2555 – February.
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. BE 2539 (1996) The Tripitaka (Thai language), a publication of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Bangkok : Mahachulalongkornrajavidyalaya University printing press.
- Nattawat Suntornwaritichoke. BE 2556 (2013) "A Study of Environmental Problems in Tambon Sam Bandit" (in Phra Nakorn Si Ayutthaya Province): a case study of factors affecting the development of natural resources and the environment for the people.
- Natchalada Phichitbanchakan, Social Problems (2nd ed., Bangkok: Ramkhamhaeng University Press, 1987.
- Nitra Kitreerawutiwong. BE 2557 (2014). "Community Development to Promote Health": A case study by the Health Promotion Hospital in Tambon Nong Khaem in Saraburi Province from the Journal of Public Health, Year 28, issue 2 May-August.
- Patama Waiwutinant. - and faculty. BE 2554 (2011) "The Participation of People in Waste Disposal in the municipality of Tambon Esarn, Amphoe Muang, Buri Ram Province."
- Pisan Pratanchwano BE 2553 (2010) "Community Development". Documents describing the academic community organizations. February 16.
- Somkiat Nakatok. BE 2558 (2015) "Participation in Natural Resource Management in the draft Constitution of the Kingdom of Thailand" (temporary document) BE 2557 (2014) Rights issues in the establishment of a business. The private sector could affect the lives and well-being of the community. The Office of the Ombudsman, Thailand, the 8th year, Issue No. 2, July - December.

การบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารอย่างยั่งยืน Integrating Technology for the Sustainable Development of Buddhist Communication Innovation

¹นัยน์ชนก หอมโกศล, ²บุญเลิศ โอธูสุ และ ³กนกวรรณ กรุณาฤทธิโยธิน

¹Naichanok Homkosol, ²Boonlert Oatsu and ³Kanokwan Karunarittiyotin

¹มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: nokhom@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิด มุมมอง และทัศนะในการบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารอย่างยั่งยืน โดยขอบเขตของเนื้อหาได้ศึกษาทิศทางการพัฒนาพุทธธรรม มุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาการเรียนรู้พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในส่วนการปรับตัวขององค์กรพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในการพัฒนาต่าง ๆ และจากการวิเคราะห์แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินชีวิตประจำวันของคนในสังคม ผนวกกับการบูรณาการพระพุทธศาสนา กับศาสตร์สมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการสื่อสารมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารพุทธธรรม ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในส่วนของกระบวนการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงกลุ่มคนทุกเพศทุกวัย ไม่ว่าจะเป็นช่องทางการสื่อสารแบบดั้งเดิมหรือใช้สื่อใหม่ถ่ายทอดเนื้อหาพุทธธรรมรูปแบบใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้คนในสังคมเป็นวงกว้างมากขึ้น

คำสำคัญ: การบูรณาการ; เทคโนโลยี; พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

Abstract

This academic article aims to explore and present conceptual frameworks, perspectives, and viewpoints on the integration of technology in the sustainable development of Buddhist communication innovation. The scope of the content studies the direction of development of Buddhist communication, emphasizing the importance of Buddhist communication innovations. The study of the development of Buddhist communication, from traditional forms to modern approaches, has led to new bodies of knowledge, particularly regarding how Buddhist organizations adapt to contemporary social contexts. Furthermore, the

article analyzes emerging trends and directions in the development of Buddhist communication innovation in the digital era, in which technology increasingly permeates everyday life. The integration of Buddhist principles with modern disciplines especially communication technologies has played a vital role in disseminating Dhamma in more accessible and engaging ways. This fusion has fostered the development of new communication processes that serve both spiritual and societal needs. By utilizing both traditional and new media, Buddhist teachings can now reach broader audiences across all age groups and demographics. The innovative communication of Dhamma contributes to greater public understanding and supports the sustainable propagation of Buddhist values in an ever-evolving technological landscape.

Keywords: Integrating; Technology; Buddhist Communication Innovation

บทนำ

นับตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ก็ได้ก่อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่นๆ อีกหลายรูปแบบตามมา รวมไปถึงเรื่องราวของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มีพัฒนาการไปตามลำดับ โดยเริ่มจากในยุคแรกที่ใช้วิธีการเผยแผ่ที่เรียกว่า “มุขปาฐะ” หรือ การบอกเล่าต่อ ๆ กันมาแบบปากต่อปาก ต่อมา จึงได้มีการจารึกลงบนแผ่นหินหรือศิลา มีการจารคัมภีร์ใบลานเพื่อบันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้า จนเมื่อเทคโนโลยีการพิมพ์ก้าวหน้าขึ้น จึงได้มีการจัดพิมพ์พระไตรปิฎก คัมภีร์ ตำราทางพระพุทธศาสนาเป็นรูปเล่มหนังสือด้วยภาษาต่าง ๆ มากมาย กระทั่งในยุคที่สื่ออิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนา จึงได้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยช่องทางวิทยุโทรทัศน์ รวมถึงสื่อแอนะล็อก จนมาถึงยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นยุคที่การสื่อสารโทรคมนาคมก้าวล้ำไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ผู้คนทั่วโลกสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันได้อย่างง่ายดายด้วยอินเทอร์เน็ต การใช้เทคโนโลยีในการเผยแผ่คำสอนพระพุทธศาสนา ทำให้สามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ ช่วยให้การเรียนรู้ไม่จำกัดแค่ในวัดและในสถาบันการศึกษา (Siritharo, 2020) แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นเทคโนโลยีที่เข้ามาอำนวยความสะดวกสบายในแทบจะทุกเรื่องนั้น หากนำมาใช้ในทางที่ผิด ในทางเสื่อมเสีย ในทางเอาเปรียบเบียดเบียนผู้อื่น อาจกลายเป็นดาบสองคมไปในทันที สิ่งที่น่ากังวลก็คือว่า หากมนุษย์ไม่สามารถพัฒนาตนเองโดยการเรียนรู้ให้เท่าทันการพัฒนาด้านเทคโนโลยีและบริบทอื่น ๆ รอบข้าง เมื่อเกิดผลกระทบตามมาในภายหลัง จะสามารถอดทนรับมือได้มากน้อยเพียงใด

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคแรกเริ่ม เป็นเรื่องที่ได้ไม่ง่ายเลย เต็มไปด้วยปัญหาอุปสรรคมากมาย หลังจากการตรัสรู้เป็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์ทรงทราบดีว่า การจะกล่าวธรรมะอันละเอียดไปสู่ผู้คนที่มีความแตกต่างทั้งในด้านชนชั้น วรรณะ ทัศนคติ และปัญญา ต้องอาศัยรูปแบบวิธีการหลากหลายอย่างต่างกันไป หน้าที่ของพุทธวิธีการสื่อสารคือช่วยให้มนุษย์รู้จักปัญหาและรู้จักแก้ปัญหาด้วยตัวเอง แต่การที่ผู้รับสารจะเชื่อถือหรือปฏิบัติตามนั้น ผู้ทำหน้าที่ส่งสารต้องเพียงพร้อมสมบุรณ์ทั้งคุณสมบัตภายในและภายนอก (Srinok, 2012) เริ่มจากการช่วยให้บุคคลเกิดทัศนคติที่ถูกต้องเสียก่อน จึงจะสามารถสร้างสรรค์ปัญญาให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลคนนั้น พระองค์ทรงเป็นเพียงผู้ชี้ทาง โดยปล่อยให้วิธีสอน อุบาย และกลวิธีต่าง ๆ เป็นสื่อหรือเครื่องผ่อนแรงในการเรียนการสอน อย่างไรก็ตามภิกษุในพระพุทธศาสนายังมีการตีความคำสอนของพระองค์ผิดแผกไป ทำให้เกิดการประพาดติดอันไม่เหมาะสม ผู้คนในสังคมตำหนิติเตียน จนพระพุทธองค์ต้องบัญญัติสิกขาบทให้เป็นข้อ

ประเพณีปฏิบัติเพื่อการสำรวมระวังสืบต่อกันมา ครั้นเมื่อพระองค์ทรงเสด็จดับขันธปรินิพพานไปแล้ว ภิกษุบางกลุ่มก็ยังมีความคิดเห็นแปลกแยกแตกต่างกัน จนนำมาสู่การทำสังคายนาอยู่หลายครั้ง อีกทั้งยังแตกแยกเป็นนิกายต่าง ๆ มากมาย ต่อมาในยุคพระเจ้าอโศกมหาราช ที่ได้เริ่มมีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาโดยการส่งพระสมณทูต 9 สายออกไปยังดินแดนต่าง ๆ ในแต่ละภูมิภาค ก็ต้องพบกับอุปสรรคอันท้าทายในหลายเรื่อง อาทิ ปัญหาด้านการใช้ภาษาในการสื่อสารพุทธธรรม ปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรม ที่ต้องเริ่มต้นเรียนรู้และใช้เวลาในการปรับตัว

จะเห็นได้ว่า การที่พระพุทธศาสนาดำรงสืบทอดมาได้ยาวนานกว่า 2600 ปีนั้น พุทธบริษัท 4 เอง ก็ต้องมีการปรับตัว ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการสื่อสารไปตามยุคสมัย การสื่อสารพุทธธรรมในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องอาศัยเครื่องมือและเทคโนโลยีทันสมัยต่าง ๆ เข้ามาส่งเสริมในการเผยแผ่มากขึ้น ที่สำคัญคือการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาโดยมีความเห็นชอบเป็นตัวกำกับ เมื่อการสื่อสารด้วยสื่อดีและสื่อกำจัด ประสานเข้ากับกระบวนการพัฒนาชีวิตที่สัมพันธ์กันครบถ้วนทั้งระบบ คือ พฤติกรรม จิตใจ และปัญญา ก็จะช่วยลดปัญหาที่เห็นสอดคล้องกับสังฆธรรม คือ สัมมาทิฐิ ให้พัฒนาขึ้นไปจนเป็นปัญญาที่เข้าถึงสังฆธรรม อันจะส่งผลต่อชีวิต ทำให้เข้าถึงสันติสุขและอิสรภาพที่แท้จริง ซึ่งจะเป็นเกณฑ์ตรวจสอบและวัดผลไปด้วยในตัวว่าเป็นการเข้าถึงสังฆธรรมที่แท้จริง (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2010)

เทคโนโลยีที่มีความเจริญก้าวหน้ามากขึ้น ได้ช่วยอำนวยความสะดวกในแทบจะทุกกิจกรรมในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้คนในสังคมปัจจุบันเป็นอย่างมาก แต่ในสังคมมนุษย์ยังมีองค์ประกอบอื่นอีกหลายส่วนที่อิงอาศัยสัมพันธ์กันอยู่ หากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไม่สามารถปรับตัวตามได้ ทันท้ออาจเกิดภาวะขาดดุลยภาพกลายเป็นผลกระทบหรือปัญหาตามมา ซึ่งปัญหาด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นเป็นหลักใหญ่ใจความสำคัญ 6 อย่าง ประกอบด้วย 1) การสนองคุณค่าเทียม คือ ใช้เทคโนโลยีไปปรุงแต่ง ปลุกเร้าให้เกิดความสุขในทางสนองกิเลสตัณหา ไหลไปตามกระแสค่านิยม 2) ปัญหาจากการเสียดุล คือ ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกให้เกิดความต้องการอย่างรุนแรง เกินความพอดี ทำให้เกิดความเสียดุลในระบบชีวิต ระบบร่างกาย ลูกกลมไปถึงระบบนิเวศจนเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม 3) มิจฉาทิฐิ คือ การวางใจต่อเทคโนโลยีไม่ถูกต้องว่าเป็นเพียงสิ่งที่เข้ามาช่วยเสริม แต่กลับหลงผิดคิดว่าความสำเร็จ ความพร้อมพร้อม และความสุขของมนุษย์เกิดขึ้นได้ด้วยการเอาชนะธรรมชาติ นำไปสู่การเบียดเบียนทำลายธรรมชาติ อันกลายเป็นเหตุสำคัญที่ย้อนคืนกลับมาสร้างความทุกข์ยากเดือดร้อนให้มนุษย์ 4) การปล่อยตัวให้อ่อนแอหลงไปตามความสะดวกสบาย ที่เกิดจากเทคโนโลยี ขาดการฝึกตนให้เข้มแข็งอดทนมีภูมิต้านทานความทุกข์ กลายเป็นคนมีความสุขยาก มีความทุกข์ง่าย 5) ความเสื่อมประสิทธิภาพแห่งอินทรีย์ของมนุษย์ เพราะมัวหวังพึ่งพาแต่เทคโนโลยีจนขาดความรับผิดชอบ ประมาท ขาดสติรอบคอบ เมื่อพลังผลผลิตพลาดมากขึ้น ก็ทำให้เกิดอันตรายเลวร้ายรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของคนในด้านจิตใจหรือคุณธรรม 6) ความชะงักการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาทั้งหมด เมื่อมนุษย์มุ่งแต่พัฒนาเทคโนโลยีแต่ไม่ได้พัฒนาตน เมื่อนั้นความเห็นแก่ตัว ความต้องการอำนาจ ความคิดเบียดเบียนจึงไม่ได้รับการขัดเกลา ยิ่งกลับกลายเป็นการสนองโลภะ โทสะ โมหะ และตัณหา มานะ ทิฐิของตนยิ่งขึ้น เมื่อกิเลสแก่กล้า ปัญหาความวุ่นวายในสังคม ความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม และความทุกข์ในใจของมนุษย์ก็จะยิ่งรุนแรงขึ้น (Phra Brahmagunabhorn (P.A.Payutto), 2016)

นักวิชาการในต่างประเทศหลายท่านได้แสดงความห่วงใยต่อปัญหาด้านเทคโนโลยีที่มีการพัฒนามาอย่างก้าวกระโดดจนผู้คนในสังคมปรับตัวไม่ทัน โดย จอห์น นีสบิทท์ นักเขียนชาวอเมริกัน ผู้เชี่ยวชาญในสาขา

การศึกษาอนาคต กล่าวว่า ความเชื่อและความหวังที่ว่าเทคโนโลยีจะแก้ปัญหาของเราได้ทุกอย่างนั้น มันไม่เป็น อย่างนั้นและจะไม่มีวันเป็นเช่นนั้น ความเชื่อดังกล่าวแท้จริงคือเรากำลังสลัดความรับผิดชอบของคนทิ้งไป เราต้อง ทำความเข้าใจใหม่ว่า ยิ่งเทคโนโลยีระดับสูงมาอยู่รอบตัวเรามากเท่าไร ก็ยิ่งจำเป็นต้องให้คนเข้าไปเป็นธุระมากขึ้น เท่านั้น เราต้องพัฒนาความรู้ภายใน คือ ปัญญาที่จำเป็นจะต้องใช้เป็นเครื่องนำทางในการบุกเบิกเข้าไปในแดนแห่ง เทคโนโลยีควบคู่กับความรับผิดชอบต่ออย่างจริงจังของคน หลักการนี้เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความจำเป็นที่จะต้อง มี ดุลยภาพระหว่างของนอกกายกับภาวะทางจิตปัญญา (Naisbitt, 1984) สอดคล้องกับทัศนะของแอลวิน ทอฟ เฟลเลอร์ นักอนาคตวิทยา ผู้กล่าวถึงเทคโนโลยีสมัยใหม่ การปฏิวัติดิจิทัล การปฏิวัติการสื่อสาร ตั้งแต่วันที่โลกยังไม่ มีอินเทอร์เน็ต หนังสือ Future Shock ของเขา เขียนขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 ณ ปัจจุบันมียอดขายกว่า 15 ล้านเล่ม ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 เขาได้ออกหนังสือ The Third Wave ที่ได้นำเสนอว่าในวันหนึ่งโลกแห่งการสื่อสารจะเกิด การปฏิวัติครั้งใหญ่อย่างไม่เคยมีมาก่อน ด้วยพลังแห่งดิจิทัล จะมีอีเมลใช้อย่างกว้างขวาง จะพูดคุยกันผ่านทาง ออนไลน์ได้ อย่างไรก็ตาม แอลวินได้แสดงทัศนะไว้ว่า ปัจจุบันมีการยอมรับที่แพร่ไปอย่างรวดเร็วทั่วโลกว่า ความ เจริญก้าวหน้าจะวัดด้วยเทคโนโลยีหรือมาตรฐานการครองชีพทางวัตถุเพียงอย่างเดียวไม่ได้อีกต่อไปแล้ว แต่เรา ยอมรับกันด้วยว่า สังคมที่เสื่อมทรามทางด้านศีลธรรม ทางด้านสุนทรียภาพ ด้านการเมือง หรือด้านสภาพแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็ นสังคมที่มั่งคั่ง หรือขาดแคลนด้านเทคนิคเพียงใดก็ตาม ก็ทำให้เป็ นสังคมที่เจริญก้าวหน้าไม่ กล่าวโดย ย่อก็คือว่า เรากำลังก้าวเข้าไปสู่ความเข้าใจความหมายของความเจริญก้าวหน้าโดยนัยที่กว้างขวางครอบคลุม ยิ่ง กว่าเก่าอย่างมากมาย (Toffler, 1981)

ในช่วงระยะเวลา 2-3 ปีมานี้ เราจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีการพัฒนาไปอย่างก้าวกระโดด ทำให้คนทั่วไปสามารถใช้งานผ่านโปรแกรมและแอปพลิเคชัน ต่างๆ มากมาย ซึ่งก่อนหน้านี้มีเพียงผู้เชี่ยวชาญเท่านั้นที่ทำได้ โดยปัญญาประดิษฐ์ได้รับการพิสูจน์แล้วว่า มี ประสิทธิภาพในหลายสาขา เช่น การแพทย์และการศึกษา ตลอดจนเข้าไปมีบทบาทสำคัญในด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรม จนทำให้หลายฝ่ายมีความกังวลว่าความก้าวหน้าของ AI จะทำ ให้มนุษย์ถูกลดบทบาทลงหรือไม่ มุมมองในด้านนี้ เจนเซ่น หวง ผู้ก่อตั้งและ CEO แห่ง NVIDIA ได้ให้ทัศนะไว้ว่า แม้ AI มีบทบาทมากขึ้นในตลาดแรงงาน แต่มนุษย์จะไม่ตกงานง่ายๆ เพราะในบางสถานการณ์ต้องอาศัยการ ตัดสินใจของมนุษย์ ที่ AI ทำแทนไม่ได้ (Huang, 2024) หรือแม้แต่ความเห็นของนักวิชาการในด้านพระพุทธศาสนา และปรัชญา ศาสตราจารย์ ดร. สมภาร พรหมทา ก็ได้แสดงทัศนะอย่างมั่นใจไว้ว่า แม้ส่วนที่ AI ทำได้เหมือนคน จะ ทำได้มากกว่าคน แต่ท้ายที่สุดแล้ว จะมีบางอย่างที่ AI ทำได้ไม่เท่าคน (Phromtha, 2023) ในส่วนนี้ยังไม่แน เป็น ห่วงเท่าแนวปฏิบัติด้านจริยธรรมปัญญาประดิษฐ์ที่มนุษย์เองต้องยึดถือร่วมกัน

จากทัศนะของบุคคลที่ได้กล่าวมาข้างต้น มีสาระสำคัญของความคิดที่ตรงกันคือ อย่าหลงคิดไปว่า เทคโนโลยีจะแก้ปัญหาให้มนุษย์ได้ทุกอย่าง หรือจะทำให้มนุษย์อยู่อย่างสุขสมบูรณ์ เราต้องทำความเข้าใจใน เบื้องต้นก่อนว่า ถึงแม้เทคโนโลยีจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยแก้ไขปัญหบางอย่าง แต่ก็ต้องมีสติปัญญาของมนุษย์ คอยควบคุมและกำกับดูแล เพราะฉะนั้น การพัฒนามนุษย์ พัฒนาตน จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญเป็น อย่างมาก โดยการพัฒนาที่ ไม่ใช่พัฒนาเฉพาะด้านความรู้และความเชี่ยวชาญด้านเทคนิควิทยาการต่าง ๆ เท่านั้น แต่หมายรวมถึงการพัฒนาคุณภาพด้านการใช้ชีวิตให้มีความยืดหยุ่นและมีความสุข ควบคู่ไปกับการพัฒนาจิตใจ พัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา อันจะส่งผลไปสู่การพัฒนาสังคมให้เจริญงอกงามยิ่งๆ ขึ้นไปได้อย่างยั่งยืน ด้วยเหตุนี้

ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดด้านการบูรณาการเทคโนโลยีกับการสื่อสารพุทธธรรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

ความสำคัญของพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

โลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของมนุษย์ส่วนใหญ่มากขึ้น พุทธนวัตกรรมการสื่อสารจึงมีส่วนสำคัญที่จะได้นำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้กับกระบวนการสื่อสารในยุคปัจจุบัน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการสื่อสารที่สร้างสรรค์ มีคุณธรรม และเอื้อต่อความสงบสุขของสังคม การพัฒนาพุทธนวัตกรรมดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การเผยแพร่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันที่ส่งเสริมการเจริญสติ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นกลาง ตลอดจนการสนับสนุนการรับฟังอย่างลึกซึ้งจริงจัง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการสื่อสารอย่างสันติ กระบวนการเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดความขัดแย้งและความเข้าใจผิดในสังคม แต่ยังปลูกฝังคุณธรรม ความเมตตา และสติปัญญาให้แก่ผู้คน ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสันติและสร้างสังคมที่มีความสมดุลทั้งทางวัตถุและจิตใจ

โดยในมุมมองของผู้เขียนนั้น ความสำคัญของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารมีความสอดคล้องไปกับวิวัฒนาการด้านการสื่อสารที่พัฒนาไปอย่างต่อเนื่องตามเหตุปัจจัย ดังนี้ 1) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารถือเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะสังคมมนุษย์ที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีพัฒนาการตลอดเวลา พุทธนวัตกรรมการสื่อสารจึงต้องดำเนินไปพร้อมกับการพัฒนาสังคมวิถีพุทธ เพื่อความรู้ความเข้าใจบริบททางสังคมโดยรวมให้ถูกต้องดีงาม 2) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารช่วยเกื้อกูลสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นปกติสุข โดยการสื่อสารเนื้อหาสาระธรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบ ประเพณี และกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการถ่ายทอดเพื่อส่งต่อให้เป็นมรดกทางสังคมที่ยึดถือร่วมกันและประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันอย่างสันติ 3) พุทธนวัตกรรมการสื่อสารนอกจากจะเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทางสังคมในด้านคุณธรรม จริยธรรมแล้ว ยังสามารถบูรณาการความรู้กับศาสตร์ด้านต่างๆ มากมาย อาทิ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ การเมือง และการปกครอง จิตวิทยา ฯลฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่พัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งถือเป็นเครื่องมือการสื่อสารอันทรงพลังในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในโลกยุคใหม่

องค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

องค์ประกอบของการสื่อสารพุทธธรรม ประกอบด้วย 1) ผู้ส่งสาร (Sender) คือบุคคลผู้เริ่มต้นส่งสารไปให้อีกบุคคลหนึ่ง 2) สาร (Message) คือเรื่องราวที่สื่อออกไปโดยใช้ภาษาหรือสัญลักษณ์ที่ทำให้เกิดความรู้ร่วมกันได้ 3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) คือสิ่งที่ทำหน้าที่นำสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร 4) ผู้รับสาร (Receiver) คือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลผู้รับข้อมูลที่ผู้ส่งสารส่งมา สามารถรู้และเข้าใจความหมายเนื้อหาของสาร (Phra Dharmakosajarn (Prayoon Dhammacitto), 2005) จากอดีตมาจนถึงปัจจุบัน การสื่อสารพุทธธรรมนั้นเริ่มมีรายละเอียดปลีกย่อยเพิ่มเติมเข้ามา เนื่องจากเป็นการเน้นการเผยแผ่พระธรรมคำสอนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตใจ การสร้างความเข้าใจอย่างถูกต้องลึกซึ้งควบคู่ไปกับบริบททางสังคม ในองค์ประกอบอย่าง ผู้ส่ง

สาร จึงไม่ได้หมายถึงแค่พระสงฆ์เท่านั้น แต่หมายรวมถึงพุทธบริษัท 4 ที่ได้ศึกษาและมีความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง มีจิตใจสงบ และตั้งใจที่จะถ่ายทอดธรรมะอย่างแท้จริง ความตั้งใจและเจตนาของผู้ส่งสารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพของการสื่อสารพุทธธรรม สาร หรือ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่ต้องการสื่อสาร ต้องถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา และเหมาะสมกับผู้รับสาร โดยยึดถือพระไตรปิฎกเป็นหลักในการอ้างอิง รวมถึงคัมภีร์สำคัญ คือ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา และอนุฎีกา ช่องทางการสื่อสารอาจเป็นการพูด การเขียน การแสดงออกทางศิลปะต่าง ๆ เกมหรือกิจกรรม การเลือกช่องทางที่เหมาะสมจะช่วยให้สารถึงผู้รับสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับสาร คือ บุคคล 4 จำพวก (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). 2023) โดยจำแนกตามความสามารถในการรับรู้ คือ อุกฤษฏัตถุญญ ผู้รู้เข้าใจได้ฉับพลัน แต่พอท่านยกหัวข้อขึ้นแสดง วิปจิตถุญญ ผู้รู้เข้าใจต่อเมื่อท่านขยายความ เนยยะ ผู้ที่พอจะแนะนำต่อไปได้ ปทปรมะ ผู้ได้แค่ตัวบทคือถ้อยคำเป็นอย่างยิ่ง ไม่อาจเข้าใจความหมาย ในปัจจุบัน เราสามารถจำแนกกลุ่มเป้าหมายได้หลายแบบขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย และวิธีการที่ใช้ในการเผยแพร่เนื้อหา โดยที่เป็นผู้ที่รับฟังหรืออ่านสาร โดยอาจจะมีความหรือไม่มีพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา แต่มีความตั้งใจและพร้อมที่จะเปิดใจรับฟัง ซึ่งมีผลอย่างมากต่อการรับรู้และเข้าใจสาร ผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์องค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารได้ดังภาพ

องค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร
 (ออกแบบโดย นายนันทก หอมโกศล)

รูปแบบการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

รูปแบบของพุทธนวัตกรรมการสื่อสารมีความสอดคล้องไปกับวิวัฒนาการด้านการสื่อสารในอารยธรรมโลก โดยมีลำดับสืบเนื่องมาตั้งแต่ช่วงแรกซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการสื่อสารยุคโบราณ กล่าวคือ

1) ยุคมุขปาฐะและจารจารึก โดยยุคมุขปาฐะคือระยะเวลาการสืบทอดพระธรรมวินัยโดยระบบปากต่อปาก ผู้มีบทบาทสำคัญมี 3 รูป คือพระพุทเจ้า พระอานนท์ และพระอุบาลี (Phra Maha Somjin Sammapanyo, 2000) เป็นการสวด สาธยาย บอกล่าว เล่าเรียน สืบต่อกันมาตลอดการดำเนินพุทธกิจ 45 พรรษา หลังจากที่พระพุทเจ้าเสด็จดับขันธปรินิพพาน ยุคหลังพุทธกาลในช่วงแรก แม้ว่าจะเริ่มมีการทำสังคายนา ในครั้งที่ 1, 2, 3 ในอินเดีย ครั้งที่ 4 ในลังกา แต่ก็ยังคงใช้วิธีมุขปาฐะในแบบเดิมอยู่ จนกระทั่งการสังคายนาครั้งที่ 5 ณ อาโลกเลนสถาน ในลังกา คราวนั้นบ้านเมืองมีภัยมากกระทบต่อการทำหน้าที่ทรงจำพุทธพจน์ และเกรงว่าภวภาคหน้าคนจะเสื่อมถอยในสติ สมาธิ และปัญญา จึงได้มีการจารึกเป็นลายลักษณ์อักษร เรียกว่า โปตถกาโรปนะ ด้วยอักษรสิงหล ลงบนใบลานเป็นครั้งแรก ราวปี พ.ศ. 945-947

ช่วงที่สอง เป็นช่วงที่การสื่อสารพุทธธรรมมีพัฒนาการที่สอดคล้องไปกับยุคปฏิวัติการสื่อสาร (Kovarik, 2016) อันประกอบด้วย

2) ยุคคัมภีร์ หรือ ยุคปฏิวัติสื่อสิ่งพิมพ์ ถือเป็นยุคทองของพระคัมภีร์ คัมภีร์สำคัญๆ ได้ทยอยจัดพิมพ์ออกมา เริ่มตั้งแต่พระไตรปิฎก ที่ถูกแปลและนำไปจัดพิมพ์หลากหลายภาษา เฉพาะพระไตรปิฎกที่จัดพิมพ์ในประเทศไทยก็มีหลายเวอร์ชัน อาทิ พระไตรปิฎกบาลี ฉบับจุลจอมเกล้าบรมธรรมิกมหาราช ร.ศ.112 (พ.ศ. 2436) อักษรสยาม (39 เล่ม) พระไตรปิฎกบาลี ฉบับสยามรัฐ สมัยรัชกาลที่ 7 พ.ศ. 2473 อักษรไทย 45 เล่ม พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง พ.ศ. 2514 (45 เล่ม) จัดทำในสมัยรัชกาลที่ 9 เป็นต้น นอกจากนี้ คัมภีร์อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และคัมภีร์สำคัญๆ ต่างๆ ก็ได้ทยอยถูกจัดพิมพ์ออกมามากมาย รวมถึงตำราด้านการศึกษาพระพุทธศาสนา เช่น พุทธธรรม บาลีไวยากรณ์ แบบเรียนในรายวิชาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาในทุกๆ ระดับ หนังสือวิชาการ วารสารเพื่อเผยแพร่งานวิจัยด้านพระพุทธศาสนา วารสารเพื่อให้ความรู้ หนังสือธรรมะอ่านง่ายสำหรับคนทั่วไป ฯลฯ

3) ยุคพัฒนาความรู้สู่สังคม หรือ ยุคปฏิวัติสื่อวิซวล (การสื่อสารด้วยภาพ) เป็นการต่อยอดจากยุคก่อน คือ มีการนำภาพถ่ายมาใช้ประกอบในสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ ที่นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนาหลากหลายประเภท อาทิ หนังสือและตำรา นิตยสารและวารสาร โบรชัวร์และแผ่นพับ โปสเตอร์ และปฏิทิน สื่อการศึกษา บัตรอวยพรและโปสการ์ด สื่อศิลปะและการจัดแสดง สื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรม และวารสารวิชาการ เริ่มมีการผลิตสื่อภาพยนตร์เผยแพร่โดยนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทเจ้า พระพุทธศาสนา และมีการนำภาพมาใช้ในการผลิตสื่อเพื่อประชาสัมพันธ์วัดและกิจกรรมของวัด

4) ยุคบูรณาการความรู้ หรือ ยุคปฏิวัติสื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการเผยแพร่ธรรมะผ่านช่องทางวิทยุกระจายเสียง และ วิทยุโทรทัศน์ มีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์โลกพระพุทธศาสนาแห่งประเทศไทย ต่อมาอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ทางด้านเครื่องเสียงถูกพัฒนาต่อยอด มีการเปิดตัวเทปคาสเซ็ท ต่อมา ในส่วนของสื่อธรรมเองก็ถูกผลิตเป็นเทปธรรมะมากมายหลายแบบ ทั้งธรรมะบรรยาย เทศนาธรรม บทสวดมนต์ นิทานธรรมะ เพลงธรรมะ ฯลฯ และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก เทปคาสเซ็ทครองตลาดในทศวรรษ 1980-1990 แต่ต่อมาก็ถูกแทนที่ด้วย CD และ MP3 ในปลายทศวรรษ 1990

5) ยุคสหวิทยาการ หรือ ยุคปฏิวัติสื่อดิจิทัล เป็นยุคที่นำการบูรณาการความรู้จากหลายศาสตร์ หลายสาขาวิชา มาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าด้วยกันเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน สร้างนวัตกรรม และพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ โดยไม่ยึดติดกับขอบเขตของศาสตร์เดิมหรือเทคโนโลยีแบบเดิมอีกต่อไป

เป็นการเปิดโลกทัศน์มากยิ่งขึ้น ข้อมูลแทบทุกสิ่งทุกอย่างบนโลกใบนี้ถูกย้ายมารวมกันเป็นแหล่งข้อมูลใหญ่อยู่บน อินเทอร์เน็ต เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารพัฒนาก้าวล้ำไปมาก ในขณะที่อุปกรณ์ต่าง ๆ มีราคาถูกลง สามารถเข้าถึงกลุ่มคนได้อย่างกว้างขวาง และเชื่อมต่อคนทั้งโลกได้อย่างไร้พรมแดน

การพัฒนาการเรียนรู้พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร คือ การพัฒนาการเรียนรู้ทั้ง 3 ส่วน ได้แก่ การเรียนรู้ พุทธธรรม การเรียนรู้วัฒนธรรมหรือเทคโนโลยี และการเรียนรู้ในเรื่องการสื่อสาร โดยต้องเริ่มจากการพัฒนาใน 3 ด้านหลัก คือ พัฒนาตน พัฒนาสังคม พัฒนาจิตและปัญญา

การพัฒนาตน การที่สังคมจะพัฒนาไปในทิศทางที่ดีได้นั้น จุดเริ่มต้นคือคนในสังคมได้พัฒนาตนเอง ให้ถึงพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งที่จะขับเคลื่อนสังคมอุดมปัญญาแล้วหรือยัง เริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ ง่าย ๆ ที่สามารถ นำมาปฏิบัติได้เลย คือ สันโดษ หมายถึง การรู้จักบริโภคปัจจัย 4 เท่าที่จำเป็น อย่างการบริโภคอาหารด้วยปัญญา โภชนะมัตตัญญูตา (ความรู้จักประมาณในการบริโภค) และอีกเรื่องที่พระพุทธเจ้าทรงเน้นมากก็คือ อินทรีย์สังวร คือ การรู้จักใช้อินทรีย์ทั้ง 5 (ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ) อย่างมีสติ จัดเป็นการศึกษาอยู่ในขั้นศีลเบื้องต้นยิ่งกว่าศีล 5 อีก (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2017)^a เมื่อมีสติคอยกำกับ เราก็จะมีความสำรวม ระวังอินทรีย์ มีการรับรู้ ตาหูฟัง หรือใช้หลักธรรมอื่นมาสนับสนุน เช่น กาลามสูตร คือ พิจารณาให้เห็นด้วยปัญญา ว่าสิ่งใดดี ไม่ดี ควร ไม่ควร สิ่งใดเป็นกุศล สิ่งใดเป็นอกุศล ไม่เชื่อในเรื่องงมงายไร้เหตุผล และหลักขรราวาสธรรม 4 (สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ) โดยการเรียนรู้ในส่วนของเทคโนโลยีและการสื่อสาร สามารถนำหลักธรรมมาประกอบในการคิด วิเคราะห์ แยกแยะ อาทิ การใช้เทคโนโลยีอย่างพอดี อย่างมีประโยชน์ การเสพสื่ออย่างรู้เท่าทัน เช่น ไม่เชื่อข้อมูลที่ได้รับมานั้นในทันที หรือเปรียบเทียบข้อมูลจากสื่อหลายๆ แหล่ง สื่อใดที่มักบิดเบือน เอนเอียง ไร้จรรยาบรรณก็ไม่สนับสนุน เป็นต้น เมื่อสามารถเรียนรู้เข้าใจหลักธรรมแล้วนำมาปฏิบัติตนได้อย่างนี้ เราก็จะสามารถสื่อสารหรือแสดงออกกับบุคคลอื่นในสังคมด้วยการคิดดี พูดดี ทำดี สามารถควบคุมอารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง ไม่ลุ่มหลงมัวเมาอยู่กับการเสพบริโภคอันเกินพอดี ก็เท่ากับว่าเราได้พัฒนากายหรือพัฒนาตนเพื่อให้ชีวิตและสังคมของเราเจริญงอกงามได้ถูกต้อง

การพัฒนาสังคม การที่จะพัฒนาสังคมในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับโลก คนในสังคมควร เริ่มต้นจากการปฏิบัติหน้าที่ต่อบุคคลรอบข้างที่เรามีปฏิสัมพันธ์ด้วยให้ถูกต้องเสียก่อน โดยพิจารณาตามหลัก ทิศ 6 (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). 2020) อันประกอบด้วย ทิศที่ 1 ปุริตถิมทิส คือ ทิศ เบื้องหน้า หมายถึง มารดาบิดา ในฐานะเป็นบุตรธิดา พึงบำรุงมารดาบิดาด้วยการเลี้ยงดูท่าน ช่วยทำกิจการของท่าน ดำรงวงศ์ตระกูล ประพฤติตนให้เหมาะสมกับความเป็นทายาท เมื่อท่านล่วงลับไปแล้ว ทำบุญอุทิศให้ท่าน ส่วนมารดาบิดาอนุเคราะห์บุตรธิดาได้โดยห้ามปรามจากความชั่ว อบรมสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี ให้ศึกษา ศิลปวิทยา เป็นธรรมาจริยธรรมมีคู่ครองที่สมควร และมอบทรัพย์สมบัติให้เมื่อถึงโอกาส ทิศที่ 2 ทิกขิมทิส คือ ทิศ เบื้องขวา หมายถึง ครูอาจารย์ ในฐานะศิษย์พึงบำรุงครูอาจารย์โดยการลุกต้อนรับ แสดงความเคารพ เข้าไปหาเพื่อ ปรีक्षा สอบถาม รับคำแนะนำ ใฝ่ใจเรียน ประนินิตช่วยเหลือ เรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ ในฐานะครูอาจารย์ พึง อนุเคราะห์ศิษย์โดยฝึกฝนแนะนำให้เป็นคนดี สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง สอนศิลปวิทยาให้สิ้นเชิง ส่งเสริมยกย่องความ ดีงามความสามารถให้ปรากฏ สร้างเครื่องค้ำกันภัยในสารทิศ คือ สอนให้ศิษย์ปฏิบัติได้จริง นำวิชาไปเลี้ยงชีพทำ การงานได้ ทิศที่ 3 ปัจฉิมทิส คือ ทิศเบื้องหลัง หมายถึง ภรรยา ในฐานะสามีพึงบำรุงภรรยาด้วยการยกย่องให้ เกียรติสมฐานะภรรยา ไม่ดูหมิ่น ไม่นอกใจ มอบความเป็นใหญ่ในงานบ้าน หาเครื่องประดับมาให้ เป็นของขวัญตาม

โอกาส ในฐานะภรรยาพึงอนุเคราะห์สามีด้วยการจัดงานบ้านให้เรียบร้อย สงเคราะห์ญาติมิตรทั้งสองฝ่ายด้วยดี ไม่นอกใจ รักษาทรัพย์สมบัติที่หาได้ ขยันไม่เกียจคร้านในงานทั้งปวง ทิศที่ 4 อุตรทิศ คือ ทิศเบื้องซ้าย หมายถึง มิตรสหาย ในฐานะมิตรสหาย พึงบำรุงมิตรสหายด้วยการเผื่อแผ่แบ่งปัน พุดจาดีมีน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีตนเสมอ ร่วมสุขร่วมทุกข์ด้วย ซื่อสัตย์ จริ่งใจ มิตรสหายอนุเคราะห์ตอบ โดยเมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาป้องกัน เมื่อเพื่อนประมาท ช่วยรักษาทรัพย์สมบัติของเพื่อน ในคราวมีภัยเป็นที่พึ่งได้ ไม่ละทิ้งในยามทุกข์ยาก นับถือตลอดถึงวงศ์ญาติของมิตร ทิศที่ 5 เหนือทิศ คือ ทิศเบื้องต่ำ หมายถึง คนรับใช้ ในฐานะนายจ้าง พึงบำรุงคนรับใช้ด้วยการจัดงานให้ทำตามความเหมาะสมกับกำลัง เพศ วัย ความสามารถ ให้ค่าจ้างรางวัลสมควรแก่งานและความ เป็นอยู่ จัดสวัสดิการดี ช่วยเรื่องการรักษาพยาบาลในยามเจ็บไข้ ได้อะไรพิเศษมาก็แบ่งปันให้ ให้มีวันหยุดและพักผ่อนหย่อนใจตามโอกาสอันควร คนรับใช้แสดงน้ำใจต่อนายงาน โดยเริ่มงานก่อน เลิกงานทีหลัง เอาแต่ของที่ นายให้ ทำการงานให้เรียบร้อยและดียิ่งขึ้น นำความดีของนายงานและกิจการไปเผยแพร่ ทิศที่ 6 อุบริมทิศ คือ ทิศ เบื้องบน หมายถึง พระสงฆ์ ในฐานะพุทธศาสนิกชน พึงแสดงความเคารพนับถือต่อพระสงฆ์ โดยจะทำการใดก็ตาม ด้วยเมตตา จะพูดสิ่งใดก็พูดด้วยเมตตา จะคิดสิ่งใดก็คิดด้วยเมตตา ต้อนรับด้วยความเต็มใจ อุปถัมภ์ด้วยปัจจัย 4 พระสงฆ์อนุเคราะห์คฤหัสถ์ โดยห้ามปรามสอนให้เว้นจากความชั่ว แนะนำสั่งสอนให้ตั้งอยู่ในความดี อนุเคราะห์ ด้วยความปรารถนาดี ให้ได้ฟังได้รู้สิ่งที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง ชี้แจงอธิบายทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้เข้าใจแจ่มแจ้ง บอก ทางสวรรค์ สอนวิธีดำเนินชีวิตให้มีความสุขความเจริญ

เมื่อเราได้ฝึกปฏิบัติพัฒนาตน ได้พัฒนาปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้างเป็นอย่างดีแล้ว ก็ให้นำการประพฤติ ปฏิบัตินั้นมาใช้กับผู้คนในสังคม เพื่อช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เสมือนเป็นครอบครัว ญาติมิตร ร่วมสร้างสรรค์สังคมให้ สงบสุข มั่นคง สามัคคี มีเอกภาพ ด้วย สังคหวัตถุ 4 (Phra Brahmaganabhorn (P.A. Payutto). 2013) หลักธรรม ที่เป็นไปเพื่อการสงเคราะห์ ช่วยเหลือกัน ยึดเหนี่ยวใจกันไว้ ประกอบด้วย 1) ทาน คือ การเกื้อกูลกันด้วยการให้ การเอื้อเพื่อแบ่งปันเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น 2) ปิยวาจา คือ การใช้วาจาเพื่อประสานไมตรีด้วยถ้อยคำที่ไพเราะ อ่อนหวาน พูดแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นการช่วยเหลือด้วยถ้อยคำ 3) อัตถจริยา คือ การประพฤติในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่น เป็นการช่วยเหลือด้วยกำลังแรงงาน 4) สมานัตตตา คือ การ ประพฤติตนต่อผู้อื่นอย่างเสมอต้นเสมอปลาย เป็นการช่วยเหลือด้วยใจ เพื่อแบ่งเบาปัญหาทุกข์ร่วมทุกข์กัน

สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะคอยส่งเสริมอยู่คู่กับการพัฒนาตนและการพัฒนาสังคม นั่นก็คือ วินัย ในพระพุทธศาสนา มักใช้ควบคู่กับคำว่า ธรรม โดยพระพุทธศาสนาถือว่าความจริงของสิ่งทั้งหลายเป็นเรื่องธรรมดา มีอยู่แล้วในธรรมชาติ ไม่ว่าพระพุทธเจ้าจะเกิดหรือไม่ มันก็เป็นอย่างนั้นเป็นธรรมดา ธรรมชาติและธรรมดา นั้นแหละ คือ ธรรม พระพุทธเจ้าเพียงค้นพบธรรมแล้วทรงนำมาประกาศ โดยการที่จะทำให้ความจริงของธรรมชาติส่งผล ในทางปฏิบัติ เพื่อประโยชน์แก่หมู่มนุษย์ในสังคม ก็ต้องนำหลักความจริงหรือธรรมนั้น มาวางระบบแบบแผนให้ เป็นระเบียบ คือ นำเอากฎธรรมชาติ ที่หมายถึง ธรรม มาจัดรูปแบบให้เป็นกฎหมาย เรียกว่า วินัย ในหมู่มนุษย์ที่ พัฒนาแล้ว การปฏิบัติตามวินัยก็คือการเอาประโยชน์จากธรรมมาใช้ เมื่อปฏิบัติตามวินัยได้อย่างดีบนพื้นฐานแห่ง ธรรมก็จะทำให้สังคมมนุษย์เป็นไปด้วยดี หลักการนี้แสดงถึงความหมายในความสัมพันธ์ระหว่างธรรมกับวินัย เช่น 1) วินัยที่ถูกต้อง จะต้องตั้งอยู่บนฐานของความจริงในธรรมชาติ มิฉะนั้น วินัยหรือระบบการจัดตั้งในสังคมมนุษย์ก็ จะไม่จริงจัง ไม่ได้ผล ไม่มั่นคง 2) วินัยต้องมีความมุ่งหมายเพื่อธรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความชอบธรรม ความ เป็นธรรม ความดีงามของสังคม (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2017)^b คนในสังคมเองก็

ควรมีค่านิยมยกย่องคนที่พัฒนาตน เพราะค่านิยมเป็นเรื่องที่สำคัญมากในทางสังคม สามารถชี้นำสังคมไปในทิศทางที่ดีหรือร้ายได้ ค่านิยมที่ไม่ดี เช่น สังคมไปยกย่องคนที่มั่งมีเงินทอง มียศถาบรรดาศักดิ์ หรือมีอำนาจอิทธิพล แต่ไม่มีคุณธรรม จริยธรรม อย่างนี้ผลร้ายก็จะเกิดแก่สังคมเอง ตรงข้าม ถ้าสังคมมีค่านิยมที่ดี ช่วยกันเชิดชูคนที่พัฒนาตน มีการศึกษาที่ถูกต้อง สังคมก็จะดีขึ้น คนรุ่นหลังก็จะถือตามเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติ การประยุกต์หลักธรรมเพื่อนำไปใช้ในการสื่อสารในสังคมโลกยุคใหม่ จึงต้องรู้จักพินิจพิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมที่ต้องการจะสื่อสารด้วย แสดงความคิดเห็นด้วยเหตุและผล ไม่ใช่อารมณ์แบบพวกมากลากไป รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เคารพกฎกติกา และปฏิบัติไปตามแนวทาง แบบแผนที่ดีงามอย่างระมัดระวัง

การพัฒนาจิตและปัญญา การพัฒนาจิตเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ เมื่อจิตคิดดี คิดแต่เรื่องที่เป็นกุศล ก็จะทำให้ปฏิสัมพันธ์กับผู้รอบข้างด้วยการพูดดี พูดแต่เรื่องที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้การประพฤติปฏิบัติตนต่อผู้คนในสังคมด้วยการทำดี ทำประโยชน์แก่สาธารณะ ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม โดยการพัฒนาจิตนั้น เป็นการต่อยอดจากการหลักสันโดษ และ อินทรีย์สังวร ในการพัฒนากายมาปฏิบัติฝึกฝนต่อด้วยการละนิวรณ์ 5 อันเป็นอุปกิเลสของจิต นำมาซึ่งความเศร้าหมองใจ ทำปัญญาให้ถอยกำลัง ประกอบด้วย 1) กามฉันทะ คือ ความพอใจ หมกมุ่นในกามทั้งหลาย 2) พยาบาท คือ ความอาฆาต แค้นเคือง มุ่งคิดประทุษร้าย 3) ถีนมิตตะ คือ ความหดหู่ ซึมเศร้า 4) อุทธัจจกุกกุกจะ คือ ความฟุ้งซ่าน รำคาญใจ 5) วิจิกิจฉา คือ ความลังเลสงสัย ความเคลือบแคลง เหล่านี้ล้วนเป็นเครื่องกั้นจิตไม่ให้บรรลุความดี ชัดขวางจิตไม่ให้ก้าวหน้าในคุณธรรม เป็นอุปสรรคธรรมที่กีดทับจิต ปิดกั้นปัญญา โดยการฝึกฝนปฏิบัติพัฒนาจิตสามารถทำได้ด้วยการนำหลักจิตตานุปัสสนา เป็นการฝึกจิตโดยใช้สติเป็นตัวกำหนดรู้อาการต่าง ๆ ที่ปรากฏ หมั่นพิจารณาให้รู้เท่าทันอารมณ์ที่เข้ามากระทบ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เมื่อบุคคลพิจารณาเห็นนิวรณ์ 5 ที่ละแล้วในตน ย่อมเกิดปราโมทย์ เมื่อปราโมทย์แล้วย่อมเกิดปิติ เมื่อมีปิติในใจ กายย่อมสงบ เมื่อกายสงบแล้วย่อมได้เสวยสุข เมื่อมีสุข จิตย่อมตั้งมั่น สงัดจากกาม สงัดจากอกุศลธรรม เปรียบเหมือนน้ำนิ่งและสงบ ฝุ่นผงหรือสิ่งสกปรกก็จะจมลงเป็นตะกอนที่กั้นบ่อ น้ำส่วนบนก็จะสะอาดใส เมื่อจิตสงบมีสมาธิ ก็จะไม่ถูกกิเลสรบกวนให้เดือดร้อนรำคาญ เกื้อกูลต่อการเกิดขึ้นของปัญญา (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2023)^b จิตที่ได้ฝึกฝนพัฒนาอย่างดีแล้ว ย่อมเป็นกำลังในการพัฒนาด้านอื่น ๆ ตามมา

หลักการพัฒนาปัญญา เป็นหลักธรรมหนึ่งที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ เรียกว่า ปัญญาวิมุติธรรม แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องเจริญปัญญา มี 4 หัวข้อ ดังนี้ 1) สปัริสสังเสวะ การเสวนาสัตบุรุษ คือการคบหาคนดี หรือผู้ที่ประกอบไปด้วยสปัริสธรรม 7 ประการ ว่าแต่โดยหัวข้อ คือ รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักตน รู้จักประมาณ รู้จักกาล รู้จักบุคคล รู้จักชุมชน 2) สัทธัมมัสสวนะ การฟังธรรมคำสั่งสอนของผู้รู้หรือสัตบุรุษนั้น 3) โยนิโสมนสิการ การพิจารณาไตร่ตรองโดยแยบคาย เมื่อได้รับรู้รับฟังแล้ว ต้องรู้จักคิดพิจารณา จึงจะได้ประโยชน์ 4) ธัมมานุธัมมปฏิบัติ การปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม หรือการปฏิบัติธรรมให้ถูกหลัก ถูกความมุ่งหมาย ถูกระบบ เมื่อปฏิบัติได้ตามหลักทั้ง 4 ประการนี้ ก็จะบรรลุประโยชน์สุข เป็นประโยชน์สุขแก่ตนเองในเบื้องต้น เมื่อนำไปใช้ในกิจการของส่วนรวม ก็จะเกิดประโยชน์สุขแก่สังคมโดยรวมกว้างขวางมากยิ่งขึ้นไป (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2018)^a

จากการศึกษารูปแบบการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อันส่งผลต่อการพัฒนาสังคมโลกอย่างยั่งยืนในอนาคต ผู้เขียนจึงได้สังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ในส่วนการปรับตัวขององค์กรพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในปัจจุบัน โดยพัฒนาโครงสร้างมาจาก การสร้างสรรค์นวัตกรรมให้สำเร็จ (Thailand Productivity Institute, 2022) เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมในการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ว่าจำเป็นต้องมีส่วนประกอบใดในอันที่จะส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ด้าน คือ

1) **ด้านความคิด (Mindset)** ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ (Vision) คือ การมองเห็นภาพในอนาคตและสามารถคาดการณ์ความเป็นไปได้ กำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีการที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายนั้น ความเชื่อมั่น Confidence คือ เชื่อกันว่าจะไปถึงจุดมุ่งหมายปลายทางได้ ด้วยการเอาชนะความกลัว ข้ามผ่านอุปสรรค มีทัศนคติเชิงบวก ความยืดหยุ่น (Resilience) คือ ไม่ยึดติดกับความคิดแบบเดิม วิธีการเดิม ๆ สามารถปรับตัวได้เมื่อต้องเผชิญกับความผันผวนหรือสถานการณ์ที่ยากลำบาก การเชื่อมโยง (Connection) มีปฏิสัมพันธ์หรือการเชื่อมโยงสิ่งต่าง ๆ เพื่อมองหาไอเดียใหม่ ๆ

2) **ด้านการคิด (Thinking)** ประกอบด้วย การคิดวิเคราะห์ (Analytical Thinking) เพื่อหาเหตุที่จะนำไปสู่การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร การคิดเชิงระบบ (System Thinking) เพื่อหาปัจจัยหรือส่วนประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ส่งผลต่อการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร การคิดหลากหลาย (Divergent Thinking) มีไอเดียในการสร้างหรือออกแบบสื่อพุทธนวัตกรรมที่มีความหลากหลาย การผสานความคิด (Convergent Thinking) นำแนวคิดจากศาสตร์ด้านอื่นๆ มาผสมผสานกับพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร เพื่อหารูปแบบการสื่อสารที่ตอบโจทย์ที่สุดในแต่ละโครงการ

3) **ด้านทักษะ (Skills)** ประกอบด้วย ทักษะการปฏิสัมพันธ์ (Interpersonal) คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อกันในองค์กร ทักษะการทำงานร่วมกัน (Collaboration) คือ การทำงานให้ประสานสอดคล้องกันทั้งภายในกลุ่มทีมงานและระหว่างร่วมงานกับทีมอื่นๆ ทักษะการปรับตัว (Adaptability) คือ การรู้จักปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ หรือความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการให้คำปรึกษา (Mentoring) คือ การให้คำแนะนำหรือคำปรึกษาอย่างใส่ใจ เข้าใจ เห็นอกเห็นใจ เป็นกันเอง

4) **ด้านการขับเคลื่อนองค์กร (Drivers)** ประกอบด้วย โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) โดยเฉพาะโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ วัฒนธรรมองค์กร (Corporate Culture) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมให้เกิดความกล้าคิดนอกกรอบ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ต่อยอดสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น อัตลักษณ์ (Identity) สร้างอัตลักษณ์ขององค์กรให้โดดเด่นเป็นที่จดจำ และสร้างสื่อให้คงความมีเอกลักษณ์ขององค์กร กลยุทธ์ Strategy มีกลยุทธ์ในการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในแต่ละกระบวนการอย่างชัดเจน จึงพอสรุปได้ดังภาพ

องค์การพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

ภาพที่ 2 องค์การพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร
(ออกแบบโดย นายนชนก หอมโกศล)

การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่

การบูรณาการพระพุทธศาสนากับศาสตร์สมัยใหม่ ต้องมีการปรับองค์ความรู้ทั้งสองสายให้เชื่อมโยงเข้าหากัน ซึ่งทำได้ 2 วิธี ดังนี้ วิธีที่ 1 ปรับศาสตร์เข้าหาพระพุทธศาสนา คือ ใช้พระพุทธศาสนาเป็นตัวตั้งและนำศาสตร์สมัยใหม่มาอธิบายสนับสนุนพระพุทธศาสนาให้ดูทันสมัยและมีเหตุผลเป็นที่ยอมรับได้ง่ายขึ้น วิธีที่ 2 ปรับพระพุทธศาสนาเข้าหาศาสตร์ คือ ใช้ศาสตร์สมัยใหม่เป็นตัวตั้งและนำหลักศีลธรรมในพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมเข้าไปในเนื้อหาของศาสตร์สมัยใหม่ ทั้งนี้เพราะศาสตร์สมัยใหม่มุ่งแสวงหาความจริงโดยไม่สนใจเรื่องศีลธรรม การนำหลักศีลธรรมเข้าไปเพิ่มเติมให้กับศาสตร์เหล่านั้นย่อมจะช่วยให้เกิดองค์รวมที่สมบูรณ์ (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2009) ทั้งนี้ทั้งนั้นการนำศาสตร์และเทคโนโลยีด้านการสื่อสาร มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารพุทธธรรม จึงนับเป็นโอกาสที่ดีที่จะทำให้หลักธรรมคำสอนเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้เป็นวงกว้างขึ้น โดยใช้สื่อรูปแบบใหม่มาถ่ายทอดเนื้อหาพุทธธรรมเพื่อสร้างความรู้ สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ซึ่งเราสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ได้หลายด้านดังต่อไปนี้

1) การสร้างเนื้อหาและองค์ประกอบของเนื้อหา อาทิ การเขียนบทความธรรมะ หรือร่างข้อความคำคมธรรมะ สร้างภาพประกอบธรรมะ เช่น ภาพพระพุทธเจ้า ภาพวัด หรือฉากธรรมชาติด้านสันติภาพ สร้างวิดีโอที่เน้นคำสอน เช่น การแปลงข้อความธรรมะเป็นเสียงพูด (Text-to-Speech) เพื่อสร้างสื่อเสียง เช่น บทสวดมนต์ คำเทศน์ ข้อธรรมต่าง ๆ หรือสร้างภาพเคลื่อนไหว หรือพากย์เสียงหลายภาษาเพื่อเผยแพร่คำสอนสู่กลุ่มเป้าหมายที่พูดภาษาต่างประเทศ

2) การสร้างสื่อการเรียนรู้เชิงโต้ตอบ อาทิ แอปพลิเคชันการเรียนรู้ ที่สอนหลักธรรมคำสอนต่างๆ อาจใช้เกมส์หรือแบบทดสอบเพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากขึ้น สามารถปรับแต่งเนื้อหาให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สร้างวิดีโอแอนิเมชัน ที่อธิบายเรื่องราวในพระไตรปิฎกหรือหลักธรรมต่างๆ ใช้ภาพและเสียงที่ดึงดูดความสนใจ

สร้างประสบการณ์เสมือนจริง Virtual Reality (VR) และ Augmented Reality (AR) ที่ให้ผู้ใช้ได้สัมผัสกับบรรยากาศการปฏิบัติธรรม เช่น การเดินจงกรมในวัดเสมือนจริง การเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนา หรือจำลองเหตุการณ์สำคัญ เช่น การตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า เทคโนโลยีนี้จะช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้คนเข้าใจและซึมซับหลักธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

3) **การแปลภาษาและเผยแพร่หลักธรรม** เราสามารถใช้เครื่องมือแปลภาษาอัตโนมัติในการแปลพระไตรปิฎกและวรรณกรรมทางพุทธศาสนารวมถึงเอกสารโบราณต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นภาษาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงหลักธรรมได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น หรือแม้แต่การสร้างคำบรรยายและคำบรรยายภาพ สามารถเพิ่มคำบรรยายและคำบรรยายภาพให้กับสื่อการเรียนรู้อื่น ๆ เพื่อให้ผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยินหรือการมองเห็นสามารถเข้าถึงสื่อเหล่านั้นได้

4) **การสร้างชุมชนและการสื่อสาร** โดยใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียในการเผยแพร่หลักธรรมคำสอน สร้างกลุ่มสนทนาออนไลน์สำหรับผู้สนใจศึกษาพุทธศาสนา สามารถวิเคราะห์ข้อมูลและความคิดเห็นของผู้ใช้เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้น ไปจนถึงการสร้างแชทบอทที่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับพุทธศาสนาได้ ช่วยให้ผู้คนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย

5) **การวิเคราะห์ข้อมูลและการวิจัย** เทคโนโลยีใหม่ ๆ ถือเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา อาทิ การวิเคราะห์ข้อความในพระไตรปิฎกและวรรณกรรมทางพุทธศาสนา เพื่อค้นหาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดต่าง ๆ และเพื่อทำความเข้าใจหลักธรรมได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น หรือวิเคราะห์และจัดหมวดหมู่เนื้อหาพระไตรปิฎก เพื่อให้ค้นหาง่ายขึ้น วิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้งานเพื่อแนะนำเนื้อหาธรรมะที่เหมาะสม เช่น แนะนำบทสวดมนต์หรือวิดีโอฝึกสมาธิสำหรับผู้ที่กำลังเครียดหรือแนะนำคำคมสั้น ๆ บน TikTok สำหรับวัยรุ่น การสร้างแบบจำลองเชิงคาดการณ์เพื่อทำนายแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม และเพื่อวางแผนการเผยแพร่หลักธรรมคำสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีมาใช้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมและจริยธรรม ควรเน้นการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพื่อการแสวงหาผลประโยชน์หรือการบิดเบือนหลักธรรมคำสอน การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์และผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและควบคุมคุณภาพของสื่อและเทคโนโลยีเหล่านี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร รวมถึงบุคลากรที่ทำงานด้านการสื่อสารเชิงพุทธ ควรมีคุณสมบัติและทักษะเพิ่มเติมที่หลากหลาย เพื่อให้สามารถสื่อสารหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างตรงจุด

แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร

การพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารจำเป็นต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับแนวโน้มของโลกหรือเมกะเทรนด์ (Mega Trend) ซึ่งเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นใหม่ ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อวิถีการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงานของทุกคน โดยเมกะเทรนด์ที่ต้องพิจารณาในปัจจุบัน ประกอบด้วย 1) ความเป็นเมืองขนาดใหญ่ (Urbanization) 2) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) 3) การเปลี่ยนแปลงอำนาจ

ทางเศรษฐกิจ (Shifting Economic Power) 4) การเติบโตอย่างยั่งยืนขององค์กร (Growing Sustainability) 5) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) 6) การใช้ชีวิตบนความเป็นดิจิทัล (Digital Lifestyle) 7) การทำงานของมนุษย์ร่วมกับ AI (Industry 5.0) (Jenozize Digital Group, 2024) จากนั้น นำมาวิเคราะห์ภาพรวมการใช้แนวโน้มมาเป็นส่วนหนึ่งในการวางแผนงานสร้างสรรค์พุทธนวัตกรรมการสื่อสาร เป็นลำดับขั้นได้ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ประเมินแนวโน้มตามความเกี่ยวข้องกับพุทธนวัตกรรม เริ่มจากการประเมินแนวโน้มว่าจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในรูปแบบใดบ้าง แนวโน้มดังกล่าวสามารถสร้างข้อได้เปรียบหรือข้อโดดเด่นให้พุทธนวัตกรรมการสื่อสารได้หรือไม่ และมีเทคโนโลยีใดที่องค์กรของเรายังล้าหลังหรือมีส่วนใดที่ต้องพัฒนาเพื่อเร่งตามให้ทัน ขั้นตอนที่ 2 จัดลำดับความสำคัญของแนวโน้ม โดยแยกแยะว่าแนวโน้มใดที่มีความเกี่ยวข้องและเร่งด่วนเป็นพิเศษ ต้องดำเนินการโดยเร็วที่สุด ขั้นตอนที่ 3 เชื่อมโยงแนวโน้มกับการจัดการพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร วิเคราะห์ว่าแนวโน้มใดที่สามารถนำมาเชื่อมโยงต่อยอดพุทธนวัตกรรมการสื่อสารเดิมที่มีอยู่ให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีขึ้น ขั้นตอนที่ 4 กำหนดกรอบความรับผิดชอบที่ชัดเจน และ ขั้นตอนที่ 5 กำหนดภาระงานสำหรับทีมนักพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร โดยนำแนวโน้มที่ได้วิเคราะห์มาเป็นอย่างดีแล้ว มาจัดทำรายการภาระงานที่ชัดเจนสำหรับโครงการพุทธนวัตกรรมแต่ละโครงการ

ส่วนทิศทางการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารนั้น เริ่มต้นจากการตั้งเป้าหมายเพื่อการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นชุดเป้าหมายการพัฒนาระดับโลกหลังปี ค.ศ. 2015 ที่ได้รับการรับรองจาก 193 ประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ เมื่อวันที่ 25 กันยายน ค.ศ. 2015 ครอบคลุมช่วงระยะเวลาที่ต้องบรรลุภายใน 15 ปี เป็นทิศทางการพัฒนาที่ทุกประเทศต้องดำเนินการร่วมกันมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2016 ไปจนถึงปี ค.ศ. 2030 ตามข้อสรุปเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งหมด 17 เป้าหมาย โดยเน้นความสำคัญขององค์ประกอบ 4 ส่วน คือ มนุษย์ สังคม ธรรมชาติ และเทคโนโลยี (United Nations Thailand, 2022) และกำหนดแนวทางการต่อยอดพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร โดยปรับให้สอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรม สังคม และเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน ดังนี้ 1) ปรับเนื้อหาให้เข้ากับกระแสนิยม 2) ใช้เทคโนโลยีสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ 3) เชื่อมโยงพุทธธรรมกับชีวิตประจำวัน 4) ปรับภาษาและรูปแบบการนำเสนอให้ทันสมัย 5) ตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม 6) สร้างความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาสื่อพุทธนวัตกรรม

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ ระบบการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นและดำเนินไปด้วยดี โดยที่ทุกส่วนเป็นปัจจัยส่งผลในทางเกื้อกูลแก่กัน ทำให้ดำรงอยู่ด้วยดี ก็ด้วยระบบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 4 ส่วน ได้แก่ 1) **มนุษย์** มนุษย์ในฐานะเป็นมนุษย์ เป็นหลักการที่ควรให้ความสำคัญสูงสุด โดยมุ่งให้การศึกษาและจัดสรรปัจจัยเกื้อหนุน เพื่อช่วยให้มนุษย์แต่ละชีวิตเจริญงอกงาม เข้าถึงความ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และมีชีวิตที่ดีงาม มีความสุขที่แท้จริง มนุษย์ที่ได้มีการพัฒนาในฐานะนี้จะเป็นปัจจัยตัวกระทำที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้ระบบสัมพันธ์องค์รวมบรรลุจุดหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน และมนุษย์ในฐานะทรัพยากรมนุษย์ คือเป็นทุนหรือปัจจัยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม พึงมีการพัฒนาให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณภาพ โดยมีสุขภาพดี ขยันอดทน รับผิดชอบ มีฝีมือ มีความรู้ความสามารถ เชี่ยวชาญ พร้อมทั้งจะเป็นกำลังในระบบเศรษฐกิจและสังคม 2) **สังคม** ระบบพื้นฐานในสังคมเป็นการจัดวางรูปแบบเพื่อให้เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กระบวนการแห่งเหตุปัจจัยในกฎธรรมชาติทำงานหรือดำเนินไปในทางที่จะอำนวยผลดีแก่หมู่มนุษย์ บนฐานแห่ง

ความรู้ในความเป็นจริงแห่งกฎธรรมดาด้านเดียวกัน ควรมีการสร้างบรรยากาศแห่งการช่วยเหลือเกื้อกูล การไม่เบียดเบียน จึงควรมีมาตรการพิทักษ์คนที่อยู่ในสถานะต่าง ๆ ซึ่งมีโอกาส มีกำลังความสามรถมากน้อยต่างกัน ไม่ให้เบียดเบียน ช่มเหง เอารัดเอาเปรียบกัน และมีมาตรการป้องกันไม่ให้คนเบียดเบียนทำลายธรรมชาติแวดล้อม ส่งเสริมสนับสนุนกิจการที่เกื้อกูลธรรมชาติ 3) **ธรรมชาติ** ทัศนคติที่ดีของมนุษย์ต่อธรรมชาตินั้น ควรมองว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งและจะต้องมีชีวิตที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ ก่อนหน้านี้ มนุษย์อาจวัดความสามารถของตนด้วยการเอาชนะธรรมชาติ แต่นับต่อจากนี้ ความสามารถที่แท้จริงของมนุษย์ก็คือ การทำให้โลกซึ่งเคยมีการเบียดเบียนกันมาก เบียดเบียนกันน้อยลง ทำให้โลกที่มนุษย์และสรรพชีวิตเคยพ้ออยู่กัน ได้ สามารถอยู่กันได้ดียิ่งขึ้น เกื้อกูลกันมากขึ้น 4) **เทคโนโลยี** เป็นเครื่องขยายวิสัยแห่งอินทรีย์ ทำงานแทนมนุษย์ได้มากมาย และเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกสบาย ถ้ามนุษย์ใช้ด้วยสติ มีโยนิโสมนสิการ ก็จะเป็นปัจจัยเกื้อกูลยิ่ง ทั้งในการพัฒนาตนเอง และการนำพาการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่จุดหมาย แต่ถ้าลืมหิวเหิดเพลินไปใช้เทคโนโลยีโน้มไปในทางพินาศและตกเป็นทาส ผลก็จะกลายเป็นว่าเทคโนโลยีนำมาซึ่งความเสื่อมแก่มนุษย์ ดังนั้น มนุษย์จึงต้องไม่ประมาท และให้ความเจริญของเทคโนโลยีเคียงคู่กันไปกับการพัฒนาตนเอง (Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto), 2018)^b และจากการศึกษาในหัวข้อที่ได้กล่าวมาทั้งหมด ผู้เขียนได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และทำการสังเคราะห์จนเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ในส่วนของกระบวนการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารในยุคปัญญาประดิษฐ์ ดังพอสรุปได้ตามภาพ

กระบวนการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร
Buddhist Communication Innovation Development Process

ภาพที่ 3 กระบวนการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสาร
(ออกแบบโดย นายนันทก หอมโกศล)

สรุป

จะเห็นได้ว่า รูปแบบการพัฒนาพุทธนวัตกรรมการสื่อสารจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวไปตามสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารในอารยธรรมโลกได้เป็นอย่างดี ได้

- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2017)^b. The Unheralded Value of the Vinaya. Thai-English Version. (2th ed.). Bangkok: Phlidhamm Publishing.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2018)^a. Tell the Story to the Laypeople. Bangkok: O.S. Printing House.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2018)^b. Sustainable Development. (21th ed.). Bangkok: Phlidhamm Publishing.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2020). A Constitution for Living. Thai-English Version. (156th ed.). Bangkok: Phlidhamm Publishing.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2023)^a. Dictionary of Buddhism. (48th ed.). Bangkok: Accurate Press.
- Somdet Phra Buddhaghosacariya (P.A. Payutto). (2023)^b. Helping Yourself to Help Others. Thai-English Version. Bangkok: Chanphen Publishing.
- Somphan Phromtha. (2023). Buddhism and Artificial Intelligence: AI. Lectured to lecturers of Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Srinok, S. (2012). Buddhist Communication. Buddhist graduates' dissertation 2012, MCU Press, 309-316.
- Thailand Productivity Institute. (2022). Things to do to develop innovation in organizations. Retrieved December 11, 2024, from <https://www.ftpi.or.th/2022/105271>
- Toffler, A. (1981). The Third Wave. New York: Bantam Books, Inc.
- United Nations Thailand. (2022). United Nations Sustainable Development Cooperation Framework Thailand 2022-2026. Bangkok: Office of the UN Resident Coordinator in Thailand.

บริบทของวัดไทยในสังคมไทย

The context of temples in Thai society

¹ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์

¹Silawat chaiwong

¹วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹Nakhon Lampang Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author's Email: Silawatchaiwong30@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอมุมมองบริบทวัดในประเทศไทย ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย การเข้ามาของศาสนาพุทธและการสร้างวัดในประเทศไทย การจำแนกประเภทวัด การจัดการศาสนสมบัติ สถานะทางกฎหมายของวัด และการบริหารงานคณะสงฆ์ ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าวัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ทางศาสนา เป็นศูนย์กลางของชุมชน การสร้างวัดนั้นผู้ใดมีจิตศรัทธาที่ดินเป็นสมบัติของตนปรารถนาจะสร้างวัดก็สามารถยกที่ดินสร้างเป็นวัดได้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปจำวัดจนครบจำนวน จากนั้นจึงผูกพัทธสีมาแล้วของพระราชทางวิสุงคามสีมา และสามารถจำแนกวัดได้ 3 ประเภท คือ พระอารามหลวง วัดราษฎร์ และวัดร้าง และการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

การสร้างวัดนั้นรัฐมีอำนาจดุลพินิจในการพิจารณาให้สร้าง เริ่มตั้งแต่นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรี และองค์กรฝ่ายคณะสงฆ์ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด มหาเถรสมาคม เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัดก็ดำเนินการสร้างเสนาสนะตามแบบที่ได้รับอนุญาต เมื่อสร้างขึ้นเป็นหลักฐานพร้อมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้วก็เสนอรายงานการก่อสร้าง และนามวัดเพื่อตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอ การพิจารณาก็คงยึดถือหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการสร้างวัดนั้นก็คือรัฐยังคงมีอำนาจดุลพินิจในการที่จะอนุญาตหรือไม่เช่นเดียวกัน

ดังนั้น เมื่อสร้างวัดเสร็จการบริหารวัดเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน การบริหารวัดอย่างเป็นระบบระเบียบ จะส่งผลให้วัดร่มรื่นน่าอยู่ นำเข้าไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนที่เข้าไปสัมผัสพบเห็น การบริหารวัดทำให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สะดวกในการประสานงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความประหยัดในการดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้จาก พระภิกษุ สามเณร และฆราวาสที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละหน้าที่ อาทิ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

คำสำคัญ : วัด; องค์กรศาสนา; พระพุทธศาสนา; สังคมไทย

Abstract

This article aims to present a perspective on the context of temples in Thailand, which includes the introduction of Buddhism and the construction of temples in Thailand, classification of temples, management of religious properties, legal status of temples, and administration of the Sangha. From the collection of primary data and related literature, it was found that temples are places for religious activities, built for religious use, and are the center of the community. In building a temple, anyone with faith who has land as their property and wishes to build a temple can donate the land to build a temple and invite monks to perform their duties until the number is reached. Then, the royal boundary of the royal temple is tied. It can be divided into 3 types: royal temples, public temples, and abandoned temples. The maintenance and management of religious properties of temples requires the National Office of Buddhism to prepare an annual budget for the central religious properties with the approval of the Sangha Supreme Council.

The state has the discretion to consider the construction of temples, starting with the district chief, provincial governor, the National Office of Buddhism, and the prime minister, and the Sangha organizations, including the district abbot, provincial abbot, and the Sangha Supreme Council. When permission is granted to build a temple, the construction of the building is carried out according to the approved model. When the temple is built as evidence and ready to be a place for monks to stay, the construction report and the temple name are submitted to the district chief to establish it as a temple. The consideration will probably adhere to the same principles and methods as the construction of a temple, which is that the state still has the discretion to grant permission or not.

Therefore, when the temple is completed, temple administration is necessary to learn to keep up with the changes in society in the present era. Systematic temple administration will result in a shady temple that is pleasant to live in, inviting people to participate in religious activities, and also being a role model for people who come to see it. Temple administration makes the operations within the temple more systematic, making it convenient to coordinate, resulting in efficiency and savings in operations. The operations can be monitored by monks, novices, and laypeople who are assigned to perform various duties of each role, such as administration, religious propagation, religious education, educational assistance, public utilities, and public assistance.

Keywords : Temple; Religious organization; Buddhism; Thai society.

บทนำ

วัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ทางศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา จากอดีตถึงปัจจุบันวัดได้ถูกกำหนดให้เป็นสถาบันเอนกประสงค์ โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายความหมายของวัดเป็น 2 ลักษณะ คือ ความหมายของวัดโดยพหุัตินัย และความหมายของวัดโดยนิตินัย วัดความหมายโดยพหุัตินัย เป็นพุทธสถานมีเสนาสนะและอาคารวัตถุต่างๆ เป็นที่พำนักอยู่อาศัยศึกษาปฏิบัติธรรมและศึกษาพระธรรมวินัย ประกอบศาสนกิจ และเป็นสถานที่เผยแผ่พุทธธรรมของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป เป็นสถาบันทางการศึกษาอบรมของพระสงฆ์และเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นศูนย์กลางของสมาคมพบปะสังสรรค์ ปรีกษา และบริหารในด้านต่างๆ แก่ชุมชน ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน ดังนั้น วัดจึงเป็นสัญลักษณ์แห่งความตั้งงามที่จะก่อให้เกิดความสะอาด ความสว่าง ความสงบ ในพื้นที่วัดประกอบไปด้วย 3 เขต คือ เขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส และเขตธรณีสงฆ์ โดยเขตพุทธาวาสเป็นพื้นที่สำหรับพระสงฆ์ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งประกอบไปด้วยสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น พระเจดีย์ พระอุโบสถ พระวิหาร ฯลฯ ในส่วนของเขตสังฆาวาส เป็นพื้นที่อาศัยของพระภิกษุสงฆ์ ประกอบด้วย กุฏิ หอฉัน ห้องสรงน้ำ ฯลฯ และเขตธรณีสงฆ์ เป็นพื้นที่ในวัดบางส่วนที่เหลือจากการจัดแบ่งเขตพุทธาวาสและเขตสังฆาวาส ให้เป็นพื้นที่สำหรับเอื้อประโยชน์ในเชิงสาธารณะ เช่น พื้นที่เปิดโล่งสร้างความร่มรื่นให้กับวัด ที่จอดรถ เมรุสำหรับฌาปนกิจศพ โรงเรียน หรือพื้นที่ให้บริการแก่งสังคม หรือพื้นที่ให้คฤหัสถ์เช่าเพื่อทำมาหากิน ฯลฯ และบางพื้นที่ภายในวัดเป็นที่ดินที่มีผู้อุทิศแต่ผลประโยชน์ให้วัดหรือพระศาสนา แต่ไม่ใช่ที่ดินที่เป็นทรัพย์สินของวัด แต่เป็นที่ดินที่เจ้าของอุทิศเพียงผลประโยชน์จากที่ดินนั้นให้วัดหรือพระพุทธศาสนาเท่านั้น หากต่อมาเจ้าของที่ดินยกที่ดินนั้นให้วัด ที่ดินนั้นก็เปลี่ยนเป็นที่ธรณีสงฆ์ทันที

วัดความหมายโดยนิตินัย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 ในมาตรา 31 บัญญัติไว้ในหมวด 5 สามารถแบ่งวัดได้ 2 ประเภท คือ วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว และสำนักสงฆ์ (National Office of Buddhism, 2011) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา ได้แก่ อาราม ตามที่เคยบัญญัติไว้ในมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 เป็นวัดที่เลื่อนขั้นมาจากสำนักสงฆ์ เพื่อประโยชน์ทางวินัยโดยได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาแล้ว พร้อมทั้งจะใช้เป็นสถานที่ทำสังฆกรรมตามพระธรรมวินัยได้ทุกประการ จึงเป็นวัดที่สมบูรณ์ด้วยฐานะทางกฎหมายและพระวินัย และสำนักสงฆ์ ได้แก่ วัดที่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ประกาศตั้งแต่เป็นวัดแล้ว รวมถึงวัดที่ได้รับพระบรมราชานุญาตให้สร้างวัดขึ้นตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์ ร.ศ. 121 ด้วย และยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา แต่สามารถเป็นที่พำนักอาศัยสำหรับพระภิกษุ สามเณร ได้ฐานะทางกฎหมายเป็นนิติบุคคลโดยสมบูรณ์แล้ว ส่วนฐานะทางพระวินัยยังไม่พร้อมที่จะใช้เป็นสถานที่ประกอบพิธีสังฆกรรมตามพระวินัยทุกประการเพราะยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา

สำหรับวัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมาจะต้องสร้างขึ้นหรือได้ปฏิสังขรณ์เป็นหลักฐานถาวร และมีพระภิกษุอยู่ประจำไม่น้อยกว่า 5 รูป ติดต่อกันไม่น้อยกว่า 5 ปี แม้จะมีการสร้างเสนาสนะถาวรวัตถุจนสามารถเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้วก็ตาม จะต้องดำเนินการขออนุญาตตั้งวัดโดยเสนอนายอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด เจ้าคณะจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เจ้าคณะใหญ่ตามลำดับ จนถึงมหาเถรสมาคม (Chalong Chuaythani, et al., 2008) เมื่อมหาเถรสมาคมเห็นชอบ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึง

ประกาศตั้งวัดในพระพุทธศาสนาในราชกิจจานุเบกษา ความเป็นวัดโดยชอบด้วยกฎหมาย และมีสถานะเป็นนิติบุคคล และวัดที่ยังไม่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เรียกว่า สำนักสงฆ์ (National Office of Buddhism, 2011)

การเข้ามาของศาสนาพุทธและการสร้างวัดในประเทศไทย

พระพุทธศาสนาเข้ามาในดินแดนสุวรรณภูมิ ประมาณ พ.ศ. 303 ในสมัยพระเจ้าอโศกได้ส่งพระสงฆ์มาเผยแผ่พระพุทธศาสนา ถึงแม้จะไม่ทราบว่าวัดแห่งแรกสร้างขึ้นในประเทศไทยก็ตาม แต่เข้าใจว่าพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนคงจะนำประเพณีการสร้างวัดโดยนำพระบรมสารีริกธาตุและพระสงฆ์ชาวลังกาสร้างพุทธเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ และอุปสมบทพระสงฆ์ในดินแดนสุวรรณภูมิ จึงเกิดวัดและมีสิ่งมณฑลขึ้นในประเทศไทย จากหลักฐานทางโบราณคดีได้มีการสร้างวัดขึ้นในสมัยอาณาจักรทวารวดีในภาคกลางของประเทศไทย ในคริสต์ศตวรรษที่ 7-8 โดยกษัตริย์มอญ ดังปรากฏหลักฐานโบราณสถาน โบราณวัตถุ ทางพระพุทธศาสนาสมัยทวารวดีเป็นจำนวนมาก ในจังหวัดนครปฐม ราชบุรี สุพรรณบุรี และยังพบซากโบสถ์ วิหาร พระพุทธรูปมากมาย ในอาณาจักรศรีวิชัย ล้านนา สุโขทัย และอยุธยา ซึ่งประจักษ์พยานคตินิยมในการสร้างวัดของพุทธศาสนิกชนไทย (Uthit Chungnipanthasakun, 1982)

สำหรับการสร้างวัดในประเทศไทย มี 2 ประการ คือ

ประการแรก สร้างวัดเพื่อเป็นพุทธเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุหรือเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาเพื่อระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า วัดประเภทนี้จึงเรียกว่า วัดพุทธเจดีย์ อันเป็นวัดในสมัยแรกที่พระบรมสารีริกธาตุยังคงมีอยู่ ด้วยจุดประสงค์ดังกล่าวพระธาตุเจดีย์จึงเป็นส่วนที่สำคัญที่สุดของวัด ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการก่อสร้างพระเจดีย์มากกว่าการกล่าวถึงการก่อสร้างวัด วัดประเภทนี้ได้แก่วัดที่ขึ้นต้นด้วย พระธาตุ เช่น วัดพระธาตุ ดอยสุเทพ วัดพระธาตุศรีวิชัย พระธาตุพนม และพระบรมธาตุนครศรีธรรมราช เป็นต้น

ประการที่สอง สร้างวัดเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ที่บรรจุพระธาตุของพระอรหันต์สาวกของพระพุทธเจ้า หรืออริยสงฆ์ผู้ทรงคุณธรรมจนถึงพระอัฐิของพระมหากษัตริย์ รวมทั้งข้าราชการ ขุนนาง คหบดีที่มีฐานะร่ำรวยแต่อุทิศให้เป็นเรือนพระพุทธศาสนาด้วย วัดประเภทนี้จึงเรียกว่า วัดอนุสาวรีย์ เป็นวัดในสมัยหลังที่พระบรมสารีริกธาตุหายาก และเนื่องจากเกิดคติความเชื่อเรื่องการสร้างพระพุทธรูปขึ้นมาบูชาแทนองค์พระพุทธรเจ้า ความนิยมสร้างพระเจดีย์จึงเปลี่ยนแปลงไป ในระยะหลังพระอุโบสถซึ่งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและกอบพิธิสังฆกรรม

เมื่อพิจารณาถึงการสร้างวัดในสมัยสุโขทัย อยุธยา พบว่า การสร้างวัดเป็นไปตามคติทั้งสองประการ มีแนวโน้มระยะหลัง การสร้างอนุสาวรีย์จะมีอิทธิพลเหนือกว่า เนื่องจากพระมหากษัตริย์ ราชตระกูลขุนนางและคหบดี นิยมสร้างวัดเพื่อเป็นที่เก็บอัฐิของวงศ์ตระกูล จึงเกิดอนุสาวรีย์ขึ้นมากมายทั้งขนาดใหญ่และขนาดเล็กในสุโขทัยและพระนครศรีอยุธยา ตามฐานะของตระกูลผู้สร้าง จนเป็นคำกล่าวกันในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ว่า “เมื่อครั้งบ้านเมืองดีเขาจะสร้างวัดให้ลูกเล่น” กล่าวคือ ใครตั้งวงศ์ตระกูลได้เป็นหลักฐานก็สร้างวัดเป็นอนุสาวรีย์สำหรับบรรจุอัฐิธาตุของตระกูลไว้ (His Royal Highness Prince Damrong Rajanubhab, 1929)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ การสร้างวัดก็ยังเป็นไปตามคติทั้งสอง แต่มีข้อแตกต่างกันคือ วัดพุทธเจดีย์สร้างขึ้นตามความต้องการของราษฎรในท้องที่ตำบลที่ตั้งใหม่เพื่อเป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา โดยชาวบ้านจะเลือกพระภิกษุแล้วนิมนต์มาสร้างวัด และการสร้างวัดจะนิยมสร้างโบสถ์ก่อนสิ่งอื่น ไม่นิยมสร้างเจดีย์และวิหาร นอกจากประเพณีนิยมสร้างวัดขึ้นใหม่แล้ว ในสมัยนั้นยังเกิดคตินิยมการบูรณปฏิสังขรณ์วัดเก่ามากกว่าที่จะสร้าง

วัดขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้อาจเนื่องค่าใช้จ่ายในการสร้างวัดขึ้นมาใหม่ซึ่งจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าการปฏิสังขรณ์วัดเก่าที่มีอยู่แล้ว

การสร้างวัดและปฏิสังขรณ์วัดในสมัยอยุธยาถึงรัตนโกสินทร์มีปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยทางการเมือง และปัจจัยอื่นๆ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ปัจจัยทางสังคม

1) ความพยายามสร้างกรุงเทพฯให้เจริญรุ่งเรือง พระมหากษัตริย์ไทยในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ทรงมีพระราชประสงค์จะรังสรรค์กรุงเทพฯให้เหมือนอยุธยาในอดีตที่มีวัดวาอารามสวยงามเป็นหลักของบ้านเมือง จึงทรงสร้างวัดในกรุงเทพฯเลียนแบบวัดในกรุงเก่า ดังจะเป็นได้จากการตั้งชื่อวัดที่สร้างขึ้นใหม่ในกรุงเทพฯ เช่น วัดมหาธาตุ วัดราชนัดดา หรือการสร้างวิหารพระโตที่วัดสุทัศน์และวัดกัลยาณมิตร เพื่อเลียนแบบวิหารพระโตวัดพนัญเชิง สร้างภูเขาทองวัดสระเกศเลียนแบบพระเจดีย์วัดภูเขาทองกรุงเก่า แม้แต่สร้างวัดพระศรีรัตนศาสดารามในเขตพระราชวังก็เหมือนกับวัดพระศรีสรรเพชญ์ แม้พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งทรงอุดหนุนการสร้างวัดมากก็ด้วยมีพระราชประสงค์จะให้กรุงรัตนโกสินทร์รุ่งเรืองอย่างครั้งกรุงซึ่งมักเรียกกันว่า “ครั้งบ้านเมืองดี” (His Royal Highness Prince Damrong Rajanubhab, 1929)

2) เพื่อเป็นที่พึ่งทางจิตใจและประกอบพิธีกรรมทำบุญ เป็นประเพณีไทยตั้งแต่โบราณ เมื่อมีการสร้างเมืองหรือชุมชนขึ้นจะต้องมีการสร้างวัดขึ้นประจำเมืองหรือชุมชนนั้นๆ เพื่อใช้เป็นที่ทำบุญหรือประกอบพิธีกรรม เช่น การเผาศพ และเป็นที่อยู่อาศัยของพระสงฆ์ เนื่องจากราษฎรต้องการจะมีพระสงฆ์ในชุมชนของตน วัดจึงเป็นศูนย์กลางของชุมชนตั้งแต่อดีตแม้ในปัจจุบัน ราษฎรจะมาร่วมกันประกอบพิธีกรรมทำบุญ ทั้งยังเป็นที่พักทางจิตใจของราษฎรโดยมีพระสงฆ์คอยอบรมสั่งสอน แสดงธรรม หรือคอยให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจแก่ราษฎรจึงเกิดการสร้างวัดด้วยเหตุนี้เป็นจำนวนมาก ซึ่งมักพบในหัวเมืองชนบท (Achchara Kanchananathai, 1980)

3) เพื่อเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ วัดเป็นแหล่งให้การศึกษาแก่เยาวชนตั้งแต่สมัยอยุธยา ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงมีพระราชประสงค์ให้ปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนเพื่อเป็นสถานศึกษา ศิลปวิทยาแก่ราษฎรทั่วไป (Achchara Kanchananathai, 1980)

4) สร้างวัดประจำตระกูลและวัดประจำรัชกาล คตินิยมสร้างวัดประจำตระกูลนี้มีมาแต่ครั้งกรุงเก่า และสืบทอดต่อกันมาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ผู้ใดมีฐานะอำนาจและความมั่นคงก็มักสร้างหรือปฏิสังขรณ์วัดประจำตระกูลขึ้นเพื่อบรรจุอัฐิของสมาชิกในวงศ์ตระกูล ดังเช่น การสร้างวัดหนึ่งของสมเด็จพระศรีสุลาลัย พระราชมารดาของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระยาพรหมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) สร้างวัดประยูรวงศ์ขึ้น เป็นวัดประจำตระกูลบุนนาค (His Royal Highness Prince Damrong Rajanubhab, 1970)

5) ความศรัทธาและคติการทำบุญสร้างวัด การสร้างและปฏิสังขรณ์วัดโดยทั่วไป มักเกิดจากความศรัทธาของผู้สร้างต่อพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐาน ประกอบกับคติความเชื่อที่ว่า การทำบุญที่เนื่องด้วยกิจการทางศาสนาจะได้อุญกุศลสูง โดยเฉพาะการสร้างหรือปฏิสังขรณ์วัด เป็นหนึ่งของการทำบุญที่ถือว่าจะได้รับบุญกุศลสูงสุด อันจะส่งผลให้ผู้ที่ทำบุญได้เข้าถึงพระนิพพานในที่สุด ดังจะพบว่าผู้สร้างและปฏิสังขรณ์มักจะมีคำจารึกกล่าวถึงจุดหมายสูงสุดของการทำบุญว่าขอให้ถึงพระนิพพาน การสร้างวัดจำนวนมากจึงเกิดจากศรัทธาและหวังผลบุญให้ถึงพระนิพพานหรือได้พบพระศรีอาริย์หรือเพื่อมีชีวิตที่ดีกว่าในชาติหน้า บางครั้งการสร้างวัดก็เกิดจากความ

ศรัทธาที่ราษฎรมีต่อพระสงฆ์องค์ใดองค์หนึ่งจึงสร้างวัดให้ท่านจำพรรษาอยู่ (Achchara Kanchananonthai, 1980)

6) สร้างวัดเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่บุคคล การสร้างวัดด้วยสาเหตุนี้มี 2 ลักษณะ คือ สร้างวัดเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ผู้ที่ยังมีชีวิตอยู่ และเพื่อการปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่ออุทิศพระราชกุศลให้แก่พระบรมญาติที่ล่วงลับไปแล้ว เช่น การสร้างวัดเทพธิดารามให้พระราชธิดา และวัดราชนัดดารามให้พระราชนัดดาของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว (Achchara Kanchananonthai, 1980)

7) เพื่อสถานภาพทางสังคม การสร้างวัด บางครั้งเพื่อสร้างสถานภาพทางสังคมแก่ผู้สร้างให้เป็นที่ยกย่องแก่บุคคลทั่วไปในสังคม เช่น การสร้างวัดและปฏิสังขรณ์วัดของรัชกาลที่ 3 ทำให้พระองค์ได้รับการยกย่องว่ามีความชอบธรรมในการดำรงตำแหน่งกษัตริย์ด้วยการปฏิบัติพระองค์ตามแบบธรรมราชา นอกจากนี้การที่ชาวจีนร่ำรวยสร้างวัดขึ้นหลายวัด เช่น วัดฉิมทายกาวาส กรุงเทพมหานคร อาจสันนิษฐานได้ว่าเพื่อรักษาสถานภาพของตนในสังคม เนื่องจากการสร้างวัดนำมาซึ่งชื่อเสียงเกียรติยศและการได้รับยกย่องจากสังคม (Narumon Thirawat, 1982)

ปัจจัยทางการเมือง

1) เพื่อผลประโยชน์ทางการเมืองของผู้สร้าง ปรากฏหลักฐานในสมัยรัชกาลที่ 3 ว่ามีการสร้างวัดของกลุ่มตระกูลขุนนางที่สำคัญ เพื่อผลประโยชน์ทางตำแหน่งการงาน เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงโปรดปรานบรรดาขุนนางและเชื้อพระวงศ์ ตลอดจนสามัญชนผู้สร้างวัดเป็นอย่างมากจนมีคำกล่าวที่ว่า “ใครใจบุญชอบสร้างวัดวาอารามก็เป็นอันโปรด” ผู้ที่ต้องการจะให้พระองค์ทรงโปรดเพื่อหวังความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน จึงนิยมสร้างวัดแล้วกวัดที่ตนสร้างให้เป็นพระอารามหลวง ถ้าพระยาคนใดไม่ได้สร้างวัดถวายพระราชกุศลก็รู้สึกราวจะเป็นการเสียหน้า ตระกูลขุนนางสำคัญที่สร้างวัดมากในสมัยนั้นคือ ตระกูลบุญนาค และตระกูลสิงหนะณี (Phitak Sayan, 1978)

2) วัดที่เกิดเนื่องจากสงคราม การสร้างวัดประเภทนี้มี 2 ลักษณะคือ การสร้างวัดเพื่อเป็นกำลังใจในการสู้รบ เช่น การสร้างวัดเทพลีลา ซึ่งสร้างในคราวทำสงครามกับญวน และหนองปลับ จังหวัดนครสวรรค์ สร้างคราวทำสงครามกับเวียงจันทน์ คือ การสร้างปฏิสังขรณ์วัดหลังจากได้รับชัยชนะจากสงคราม ซึ่งผู้สร้างมักจะบนบานศาลกล่าวขอให้ได้รับชัยชนะจากสงครามก็จะสร้างหรือปฏิสังขรณ์วัดเพื่อแก้บน เช่น วัดชัยชนะสงครามที่สร้างโดยเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) หรือวัดราชโอรสาราม (วัดจอมทอง) พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิสังขรณ์ใหม่ หลังจากชนะศึกพม่า เมื่อ พ.ศ. 2363 (Uthit Chungnipanthasakun, 1982)

3) การสร้างวัดเพื่อเป็นที่ถ้ำภัยทางการเมือง วัดและสถาบันสงฆ์เป็นแหล่งถ้ำภัยทางการเมืองของพระมหากษัตริย์ไทยมาตั้งแต่สมัยอยุธยา ดังปรากฏในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิและพระเจ้าอู่ทอง ทรงผนวชเพื่อหนีความยุ่งยากทางการเมืองแม้ในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นกล่าวได้ว่า พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวก็ทรงผนวชเพื่อถ้ำภัยทางการเมืองเช่นกัน และได้ทรงสร้างวัดบรมนิวาสขึ้นเพื่อเหตุผลดังกล่าวรวมทั้งการสร้างวัดชินวรารามของสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนสถ์สร้างขึ้นด้วยเหตุผลเดียวกัน (Narumon Thirawat, 1982; Achchara Kanchananonthai, 1980)

4) การสร้างวัดเพื่อเหตุผลทางการเมือง เหตุผลทางการเมืองเป็นอีกสาเหตุหนึ่งของการสร้างวัด จะเห็นได้จากการสร้างวัดพระศรีมหาธาตุบางเขนในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นพระอารามหลวง

สำคัญวันสุดท้ายที่รัฐบาลร่วมกับประชาชนสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2475 จุดประสงค์ของการสร้างเพื่อให้เป็นอนุสรณ์ระลึกถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 หรืออนุสรณ์แห่งการปกครองระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ประสานความแตกแยกของคณะสงฆ์มหานิกายและธรรมยุติกนิกาย โดยจะให้เป็นวัดที่คณะสงฆ์ทั้งสองนิกายมาประกอบสังฆกรรมร่วมกันเพื่อสามัคคีแต่ความพยายามนี้ ไม่ประสบความสำเร็จซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจุบันวัดพระศรีมหาธาตุเป็นวัดในสังกัดธรรมยุติกนิกาย (Uthit Chungnipanthasakun, 1982)

ปัจจัยด้านอื่นๆ

นอกจากปัจจัยทางสังคมและการเมืองแล้วการสร้างวัดยังมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น เพื่อแข่งขันอวดบารมีฐานะของบรรดาข้าราชการ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ ดังปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 3 หรือเพื่อชดใช้แก้ววัดที่ถูกทำลายไป เช่น กรณีพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้เจ้าฟ้าอิศเรศรังสรรค์สร้างวัดราชผาติการามเพื่อชดใช้แก้ววัดสัมเกลียงที่ถูกทหารญวนของเจ้าฟ้าอิศเรศรังสรรค์หรืออิฐไปสร้างวัดฝรั่ง หรือกรณีการปฏิสังขรณ์วัดไชยพยุขมาลาของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยก็เนื่องจากการเพื่อผาติกรรมกรที่ทรงเรือเอาอิฐของวัดไปสร้างกำแพงเมืองกรุงเทพ บางครั้งการสร้างวัดใหม่ก็เกิดจากรัฐบาลต้องการเวนคืนที่ดินวัดเพื่อสร้างสาธารณประโยชน์ ดังกรณี วัดธาตุทอง เกิดจากรัฐบาลต้องการสถานที่สร้างท่าเรือคลองเตยจึงเวนคืนที่ดินของวัดสองวัด คือ วัดหน้าพระธาตุและวัดทองโดยชดใช้เป็นเงิน และสมเด็จพระสังฆราชเจ้ากรมหลวงวชิรญาณวงศ์จึงทรงพระดำริให้รวมวัดทั้งสองแล้วจัดการที่ดินใหม่สร้างวัดธาตุทองขึ้นที่ ตำบลพระโขนง (Uthit Chungnipanthasakun, 1982)

จากข้อความข้างต้น การสร้างวัดนั้นผู้ใดมีจิตศรัทธาที่มีดินเป็นสมบัติของตนปรารถนาจะสร้างวัดก็สามารถยกที่ดินสร้างเป็นวัดได้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปจำพรรษาจนครบจำนวน จากนั้นจึงผูกพัทธสีมาแล้วของพระราชทานวิสุงคามสีมา เป็นอันเสร็จพิธี เนื่องจากการสร้างวัด นิยมสร้างวัดใหม่ไม่นิยมการปฏิสังขรณ์วัดเก่าทำให้วัดในเมืองสำคัญมีจำนวนมาก และอยู่ติดกัน ในสมัยรัชกาลที่ 5 คตินิยมยังส่งผลให้การสร้างวัดมีแต่ผลเสียทำให้วัดมีมากเกินความจำเป็นและบูรณะได้ไม่ทั่วถึง ในที่สุดก็จะเสื่อมโทรมกลายเป็นวัดร้าง ในภายหลังได้ออกหลักเกณฑ์ในการสร้างวัดว่า ควรตั้งในที่ทำเลที่เหมาะสม ซึ่งจะสามารถเจริญต่อไปได้ในอนาคต การตั้งวัดในชนบทห่างไกลควรตั้งเป็นสำนักสงฆ์ เมื่อเห็นว่ามีความมั่นคงแล้วจึงยกฐานะให้เป็นวัด และการตั้งวัดไม่ควรห่างจากชุมชนเกินไป ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ควรอยู่ติดกันจนเกินไปจนเกิดการแย่งชิงกันอยู่หรือต่างลดทอนกำลังของกันและกัน หรือมีวัดเก่าอยู่แล้วแต่ราษฎรไม่พอใจ สร้างวัดใหม่ซึ่งทำให้เกิดความแตกแยกเป็น 2 ฝ่าย เกิดความเลื่อมล้ำ ทำให้เกิดผลเสียเป็นภาระต่อราษฎร

การจำแนกประเภทวัด

สำหรับการจำแนกวัด สามารถ จำแนกได้ 3 ประเภท คือ พระอารามหลวง วัดราษฎร์ และวัดร้าง สำหรับพระอารามหลวงมีการแบ่งชั้นและชนิดของพระอารามหลวงไว้ (Buddhist Religious Sites Division, National Office of Buddhism, 2019) ดังนี้

ประเภทที่ 1 พระอารามหลวง แบ่งชั้นตามลำดับความสำคัญออกเป็น 3 ชั้น คือ

1) ชั้นเอก ได้แก่ วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญ วัดที่บรรจุบรมอัฐิ หรือวัดที่มีเกียรติอย่างสูง 3 ชนิด คือ ราชวรมหาวิหาร ราชวรวิหาร และวรมหาวิหาร

2) ชั้นโท ได้แก่ วัดที่มีเจดีย์สถานสำคัญที่มีเกียรติมี 4 ชนิด คือ ราชวรมหาวิหาร ราชมหาวิหาร ราชวรวิหาร และวรววิหาร

3) ชั้นตรี ได้แก่ วัดที่มีเกียรติ วัดประจำหัวเมือง หรือวัดสามัญ มี 3 ชนิด คือ ราชวรวิหาร วรวิหาร และสามัญ

การจัดชนิดพระอารามหลวง มีดังนี้

1) ราชวรวิหาร คือ พระอารามหลวงที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราชทรงสร้าง และปฏิสังขรณ์เป็นการส่วนพระองค์หรือทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้บูรณปฏิสังขรณ์

2) วรวิหาร คือ พระอารามหลวงที่พระมหากษัตริย์ สมเด็จพระราชินี สมเด็จพระยุพราชทรงสร้างและทรงบูรณปฏิสังขรณ์ ได้พระราชทานเป็นเกียรติยศแก่ผู้ต่ำศักดิ์ลงมาก็ดี หรือแก่วัดเองก็ดี รวมทั้งวัดเป็นที่ประชาชนสร้างหรือบูรณปฏิสังขรณ์และทรงพระกรุณาโปรดรับไว้ในพระบรมราชูปถัมภ์ซึ่งควรยกเป็นเกียรติจัดว่าเป็นวัดมีเกียรติ

3) ราชวรมหาวิหาร คือ พระอารามหลวงชนิดราชวรวิหารที่เป็นพระอารามใหญ่โต และมีสิ่งก่อสร้างศาสนสถานสำคัญๆ ใหญ่โต

4) วรมหาวิหาร คือ พระอารามหลวงชนิดวรวิหารที่เป็นพระอารามใหญ่โต และมีสิ่งก่อสร้างศาสนสถานสำคัญๆ ใหญ่โต

5) สามัญ คือ พระอารามหลวงที่ไม่เข้าในหลักเกณฑ์ดังกล่าว ส่วนมากจะเป็นวัดราษฎร์ที่สำคัญ และต่อมาได้รับพระราชทานโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะขึ้นเป็นพระอารามหลวง

ประเภทที่ 2 วัดราษฎร์ ได้แก่ วัดที่ประชาชนทั่วไปสร้างหรือปฏิสังขรณ์ ซึ่งได้รับอนุญาตให้สร้างวัด และประกาศตั้งวัด โดยถูกต้องตามกฎหมายจากทางราชการแล้ว และช่วยกันทำนุบำรุงวัดสืบต่อกันมาตามลำดับ โดยอีกด้านหนึ่งหมายถึง วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา และสำนักสงฆ์ ซึ่งมีได้นับเข้าเป็นพระอารามหลวง (National Office of Buddhism, 2011)

ประเภทที่ 3 วัดร้าง ได้แก่ วัดที่ไม่มีพระภิกษุสงฆ์พำนักอาศัยประจำ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจดทะเบียนขึ้นเป็นวัดร้างเอาไว้ และมีหน้าที่ปกครองดูแลรักษา โดยมอบให้สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดรับมอบหมายเป็นผู้ดูแลรักษาที่วัดร้าง ที่ธรณีสงฆ์ รวมทั้งทรัพย์สินของวัดนั้นด้วย ตามมาตรา 32 ทวิ แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 โดยสภาพวัดร้างยังคงเป็นนิติบุคคลอยู่โดยสมบูรณ์ และมีโอกาสที่จะยกวัดร้างเป็นวัดที่มีพระสงฆ์ หรือยุบเลิกวัด ที่ดิน ที่ธรณีสงฆ์ รวมทั้งทรัพย์สินทั้งหมดจะตกเป็นศาสนสมบัติกลาง ทั้งนี้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การจัดการศาสนสมบัติ

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมิใช่ของวัดใดวัดหนึ่ง 2) ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติกลาง ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อการนี้ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาเป็นเจ้าของศาสนสมบัติกลางนั้นด้วย (State Administration Act (No. 4) B.E. 2545)

การดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้งบประมาณนั้นได้ ซึ่งกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 อาศัยตามอำนาจความในมาตรา 6 ลาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวง (National Office of Buddhism, 2011) ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อที่ 1 การได้ทรัพย์สินมาเป็นศาสนสมบัติของวัดให้ลงทะเบียนทรัพย์สินของวัดไว้เป็นหลักฐานและเมื่อต้องจำหน่ายทรัพย์สินนั้นไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้จำหน่ายออกจากทะเบียนนั้นโดยระบุเหตุแห่งการจำหน่ายไว้ด้วยการได้มาซึ่งที่ดินหรือสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน เมื่อได้จะทะเบียนการได้ตามกฎหมายแล้ว สำหรับวัดในเขตจังหวัดพระนคร และจังหวัดธนบุรี ให้ส่งหลักฐานการได้มาไปเก็บรักษาไว้ที่กรมศาสนา สำหรับวัดในเขตจังหวัดนั้น ให้ส่งไปเก็บรักษาไว้ ณ ที่ทำการศึกษาธิการจังหวัดนั้น

ข้อที่ 2 การกันที่ดินซึ่งเป็นที่วัดให้เป็นที่จัดประโยชน์จะกระทำได้อีกต่อเมื่อกรมศาสนาเห็นชอบ และได้รับอนุมัติจากมหาเถรสมาคม

ข้อที่ 3 การให้เช่าที่ดินหรืออาคาร ให้เจ้าอาวาสจัดให้เยาว์จักรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเป็นเจ้าอาวาสแต่งตั้ง ทำทะเบียนทรัพย์สินที่จัดประโยชน์ ทะเบียนผู้เช่าหรือผู้อาศัยไว้ให้ถูกต้อง และให้เก็บรักษาทะเบียนและหนังสือสัญญาเช่าไว้เป็นหลักฐานที่วัดหรือจะฝากกรมการศาสนาให้เก็บรักษาไว้ก็ได้

ข้อที่ 4 การให้เช่าที่ธรณีสงฆ์ที่กลบนาหรือที่วัดที่กันไว้เป็นที่จัดประโยชน์ที่มีกำหนดระยะเวลาการเช่าเกินสามปี จะกระทำได้อีกต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากกรมการศาสนา

ข้อที่ 5 การเก็บรักษาเงินของวัดในส่วนที่เกินสามพันบาทขึ้นไปให้เก็บรักษา โดยฝากกรมการศาสนา จังหวัด อำเภอ หรือธนาคารหรือนิติบุคคลที่กรมการศาสนาให้ความเห็นชอบทั้งนี้ให้ฝากในนามของวัด

การดูแลรักษาและจัดการเงินการกุศลที่มีผู้บริจาค ให้เป็นไปตามความประสงค์ของผู้บริจาค

ข้อที่ 6 ให้เจ้าอาวาสจัดให้เยาว์จักรหรือผู้จัดประโยชน์ของวัดซึ่งเจ้าอาวาสแต่งตั้งทำบัญชีรับจ่ายของวัดและเมื่อสิ้นปีปฏิทินให้ทำบัญชีเงินรับจ่ายและคงเหลือ ทั้งนี้ให้เจ้าอาวาสตรวจตราดูแลให้เป็นไปโดยเรียบร้อย และถูกต้อง

ข้อที่ 7 ในกรณีที่วัด เจ้าอาวาส เยาว์จักร หรือผู้จัดประโยชน์ของวัดถูกฟ้องหรือถูกหมายเรียกเข้าเป็นโจทก์ร่วมหรือจำเลยร่วมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เจ้าอาวาสแจ้งต่อกรมการศาสนาหรือศึกษาธิการจังหวัดที่วัดตั้งอยู่ทราบไม่ช้ากว่าห้าวันนับแต่วันรับหมาย

ข้อที่ 8 ให้กรมศาสนากำหนดแบบทะเบียน บัญชี และแบบสัญญา และแบบพิมพ์อื่นๆ และให้คำแนะนำการปฏิบัติแก่วัดเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

ที่กล่าวมาข้างต้นซึ่งสอดคล้องกับ มติมหาเถรสมาคม ครั้งที่ 18/2558 มติที่ 407/2558 เรื่องการจัดทำรายงานการเงินของวัด (บัญชีรายรับ-รายจ่าย) และจำนวนวัดที่มีฐานข้อมูลศาสนสมบัติ โดยมีข้อเท็จจริง คือ เพื่อให้การจัดทำบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัดเป็นไปตามระบบทางการปกครองคณะสงฆ์สอดคล้องกับกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์และสนับสนุนช่วยเหลือแบ่งเบาภาระเจ้าอาวาส ดำเนินการขอความเห็นชอบมหาเถรสมาคมมีมติให้เจ้าคณะจังหวัดทุกจังหวัดแจ้งวัดทุกวัดในเขต

ปกครอง ส่งรายงานบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัดต่อสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด (เฉพาะ กรุงเทพมหานครให้ส่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ) ทุก ๆ 1 ปี ของปีงบประมาณ และส่งเสริมสนับสนุนให้มีวัดต้นแบบของการจัดทำบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินที่ถูกต้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ตามกฎหมายและระบอบการปกครอง ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองสงฆ์ ออกโดยอาศัยอำนาจ กำหนดให้การปกครอง คณะสงฆ์ทุกส่วนทุกชั้น ให้มีเจ้าคณะมหานิกายและเจ้าคณะธรรมยุต ปกครองบังคับบัญชา ทุกวัด และพระภิกษุ สามเณรในนิคายนั้น โดยเจ้าคณะใหญ่ เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล มีอำนาจ หน้าที่ควบคุมบังคับบัญชาเจ้าคณะผู้ปกครองและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรืออยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามตัวชี้วัดและสำเร็จผลตามเป้าหมายที่กำหนด และมอบหมายเจ้าคณะ จังหวัดทุกจังหวัด ทั้งสองฝ่าย แจ้งวัดทุกวัดในเขตปกครองส่งรายงานบัญชีทางการเงินและทรัพย์สินของวัด ต่อ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด

สถานะทางกฎหมายของวัด

เมื่อพิจารณาถึง “วัดไทย” แล้วก็จะเห็นได้ว่า มีลักษณะของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชนโดย ครบถ้วนกล่าวคือ ประการแรก การจัดตั้งวัดนั้น รับผิดชอบไปดูแลจัดตั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่มหาชนโดยส่วนรวม แม้ว่าจะเป็นกรริเริ่มจากภาคเอกชนได้ก็ตาม ประการที่สอง การดำเนินงานของวัดมิใช่เป็นการดำเนินงานโดยมี ฐานะเท่าเทียมกัน ในการปฏิบัติภารกิจของวัด ปรากฏว่าวัดมีอำนาจมหาชนในการดำเนินงานสามารถกำหนด หน้าที่แก่ผู้อื่นฝ่ายเดียวได้ ลักษณะการใช้อำนาจมหาชนนี้เป็นลักษณะที่สำคัญยิ่งในการชี้ให้เห็นถึงความเป็นนิติ บุคคลตามกฎหมายมหาชนของวัดไทย ประการที่สาม ความสัมพันธ์กับนิติบุคคลอื่น การดำเนินงานของวัดมิใช่เป็น การดำเนินงานโดยอิสระแต่ยังคงต้องอยู่ในการควบคุมขององค์กรอื่น ในขณะเดียวกันก็ได้การอุปถัมภ์บำรุงได้สิทธิ พิเศษบางประการด้วย และในประการที่สี่ วัดอุทิศผลประโยชน์ของวัด เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะมิได้เป็นไป เพื่อประโยชน์ของผู้ก่อตั้งโดยแท้ตั้งซึ่งนิติบุคคลตามกฎหมายเอกชน ตลอดจนสถานะทางกฎหมายของศาสน สมบัติ พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนสมบัติไว้ใน มาตรา 40 ศาสนสมบัติแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท คือ (1) ศาสนสมบัติกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่ง มีชื่อของวัดใดวัดหนึ่ง (2) ศาสน สมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง (พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 40) การดูแลรักษา และจัดการศาสนสมบัติกลางให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเพื่อการนี้ให้ถือว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาชาติเป็นเจ้าของศาสนสมบัตินั้นด้วย (Ministry Regulation No. 1 (B.E. 2507)

เมื่อกล่าวถึงสถานะทางกฎหมายของวัดบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รับฐานะ ของ “วัด” ซึ่งเป็นสถาบันของพระพุทธศาสนาให้เป็นนิติบุคคลนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของวัด และพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ได้ ซึ่งเปรียบเทียบกับกรณีที่รัฐได้บัญญัติกฎหมายเพื่อยกฐานะของ “ทบวง การเมือง” อันเป็นสถาบันของชาติให้เป็นนิติบุคคลเพียงด้วยมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองรักษาผลประโยชน์ของ ประเทศชาติเช่นกัน จากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยในปี พ.ศ. 2535 ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ความว่า มาตรา 31 วัดมี 2 อย่าง คือ (Charurat Panmanee, 2007)

- 1) วัดที่ได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา
- 2) สำนักสงฆ์ให้วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล
เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป

ดังนั้น ฐานะของวัดตามกฎหมายไทยที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการรับรองโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมามิใช่เป็นการรับรองฐานะความเป็นนิติบุคคลโดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เช่นแต่เดิม เนื่องจากบทบัญญัติมาตรา 72 ได้ถูกยกเลิกไปแล้วและมาตรา 7 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้ใช้บทบัญญัติ บรรพ 1 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ใช้ชำระใหม่ พ.ศ. 2535 ซึ่งยังคงรับรองฐานะนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2534 (Charurat Panmanee, 2007)

การตั้งวัดนั้นแต่เดิมได้แบ่งออกเป็นวัดที่พระเจ้าแผ่นดินทรงสร้างขึ้นที่เรียกว่า พระอารามหลวง และวัดที่ราษฎรสร้างขึ้นเรียกว่า อารามราษฎร์ หรือที่สำนักสงฆ์ตามกฎหมายปัจจุบันได้กำหนดหลักเกณฑ์ใหม่ในการสร้างวัดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ การสร้างวัด และการตั้งวัด

การสร้างวัด หลักเกณฑ์ในการสร้างวัดกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ. ศ. 2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ. ศ. 2505 ได้กำหนดหลักเกณฑ์แยกพิจารณาได้ดังนี้

- 1) การริเริ่ม การเริ่มสร้างวัดนั้นพร้อมด้วยรายการ และเอกสารดังต่อไปนี้ จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่า การริเริ่มสร้างวัดนั้น หากต้องเกิดขึ้นจากรัฐไม่แต่อาจเป็นการริเริ่มของเอกชนก็ได้ เพราะกฎหมายใช้คำว่า “บุคคลใด” ซึ่งอาจเป็นบุคคลเดียวหรือกลุ่มบุคคลก็ได้ทั้งสิ้น

- (1) หลักเกณฑ์ในการสร้างวัดได้กำหนดไว้ว่า วัดที่จะสร้างขึ้น ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- (1.1) สมควรเป็นที่พำนักของภิกษุ

- (1.2) เป็นประโยชน์แก่ประชาชนที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ในรัศมี 2 กิโลเมตรโดยเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 1,000 คน เว้นแต่มีเหตุจำเป็น

- (1.3) มีเหตุผลที่เชื่อได้ว่าเมื่อตั้งขึ้นแล้วจะได้รับการบำรุงส่งเสริมจากประชาชน

- (1.4) ต้องตั้งอยู่ห่างจะวัดอื่นไม่น้อยกว่า 2 กิโลเมตร เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะเห็นได้ว่า รับรู้ถึงประโยชน์ของประชาชนเป็นเกณฑ์ในการจัดตั้ง และหาได้พิจารณาประโยชน์ของผู้ขออนุญาตจัดตั้งไม่ แต่จะพิจารณาเฉพาะองค์ประกอบที่ทำให้สามารถเป็นที่อยู่ของภิกษุสงฆ์อื่นได้แก่บุคลากรของวัด และประโยชน์สาธารณะเป็นลักษณะที่ต่างไปจากการจัดตั้งนิติบุคคลอื่น

- 2) การใช้อำนาจแทรกแซงของรัฐ การจัดตั้งวัดนั้น แม้จะมีการเสนอขอตั้งโดยมีคุณสมบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์แล้วก็ตาม หาได้ผูกพันว่ารัฐจะต้องอนุญาตให้ตั้งอย่างแน่นอนไม่ แต่ยังเป็นดุลพินิจของรัฐดังที่กฎหมายกำหนดไว้ว่า “เมื่อนายอำเภอได้รับคำขออนุญาตสร้างวัด และพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้นำปรึกษาเจ้าคณะอำเภอแล้วเสนอเรื่อง และความเห็นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดพิจารณาเห็นสมควรแล้วให้นำปรึกษาเจ้าคณะจังหวัด แล้วส่งเรื่องและความเห็นไปยังสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ในการพิจารณาคำขออนุญาตสร้างวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติอาจสั่งให้ผู้ขอเปลี่ยนแปลงแก้ไขแผนผังหรือระงับเรื่องขออนุญาตสร้างวัดได้ตามที่เห็นสมควร เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พิจารณาเห็นสมควรให้สร้าง

วัดได้แล้ว ให้รายงานเจ้าคณะใหญ่ เพื่อขอรับความเห็นชอบแล้วนำเสนอมหาเถรสมาคม เมื่อมหาเถรสมาคมพิจารณาเห็นชอบด้วยแล้ว ให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัด” (State Administration Act (No. 4) B.E. 2545; Ministry Regulation No. 1 (B.E. 2507))

จากกฎหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การสร้างวัดนั้นรัฐมีอำนาจดุลพินิจในการพิจารณาให้สร้าง เริ่มตั้งแต่ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรี และองค์รฝ่ายคณะสงฆ์ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด มหาเถรสมาคม อย่างไรก็ตาม อำนาจที่แท้จริงจะเห็นได้ว่าอยู่ที่รัฐ เพราะกฎหมายใช้คำว่า “...พิจารณาเห็นสมควรแล้วให้นำปรึกษา (เจ้าคณะอำเภอ หรือเจ้าคณะจังหวัดแล้วแต่กรณี) แล้วส่งเรื่องและความเห็นไปยัง...” ย่อมแสดงว่า หากนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่เห็นสมควรจัดตั้งวัดแล้ว ไม่จำเป็นต้องนำปรึกษาเจ้าคณะแต่อย่างใด และย่อมมีอำนาจระงับเรื่องได้ ส่วนความเห็นของเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัดนั้น เป็นเพียงความเห็นเพื่อประกอบพิจารณาของฝ่ายรัฐในลำดับสูงขึ้นไปเท่านั้น หากมีอำนาจเช่นนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดไม่

ในส่วนอำนาจสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาตินั้น มีดุลพินิจอย่างกว้างขวางทั้งอำนาจให้เปลี่ยนแปลงแก้ไข และระงับเรื่องเสียได้เช่นเดียวกัน เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รายงานขอความเห็นชอบจากเจ้าคณะใหญ่ และมหาเถรสมาคมแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจในการออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัด การตั้งวัด เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกับการสร้างวัด เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัดก็ดำเนินการสร้างเสนาสนะตามแบบที่ได้รับอนุญาต เมื่อสร้างขึ้นเป็นหลักฐานพร้อมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้ว ก็เสนอรายงานการก่อสร้าง และนามวัดเพื่อตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอ การพิจารณาก็คงยึดถือหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการสร้างวัดนั้นก็คือรัฐยังคงมีอำนาจดุลพินิจในการที่จะอนุญาตหรือไม่เช่นเดียวกัน

เมื่อพิจารณาแล้วการตั้งวัดนั้นถึงแม้จะเป็นการริเริ่มจากเอกชนได้ก็ตามแต่รัฐยังคงมีอำนาจพิจารณาการจัดตั้งวัดโดยพิจารณาประโยชน์สาธารณะเป็นหลัก อำนาจดังกล่าวมิได้ผูกพันว่าเมื่อครบหลักเกณฑ์เงื่อนไขแล้วจะต้องอนุญาตเสมอไป ยังคงมีอาจพิจารณาถึงความสมควรเพื่อสาธารณประโยชน์ต่างจากการจัดตั้งองค์กรทางเอกชน เช่น บริษัทจำกัด เมื่อขอจัดตั้งถูกต้องตามเงื่อนไขแล้ว รัฐก็ย่อมผูกพันที่จะต้องอนุญาตเสมอไป

การบริหารงานคณะสงฆ์

พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2561 การบริหารวัดที่สมบูรณครบถ้วนจะต้องบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์ และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน โดยบูรณาการให้สอดคล้องกับภารกิจ 6 ด้านของคณะสงฆ์ ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 (State Administration Act (No. 4) B.E. 2545) ดังนี้

1. ด้านการปกครอง คือ การจัดระบบความเป็นอยู่ภายในวัดโดยการดำเนินการสอดส่อง ดูแล รักษาความเรียบร้อยดีงาม เพื่อให้ภิกษุสงฆ์ สามเณรที่อยู่เ็นวัด หรือในปกครองปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎข้อบังคับ ประกาศ ระเบียบ คำสั่ง กฎมหาเถรสมาคม หรือพระบัญชาของสมเด็จพระสังฆราช การอบรมศีลธรรมปฏิบัติของภิกษุสงฆ์สามเณร รวมถึงการจัดระเบียบการปฏิบัติและการดูแลทุกข์สุขของคฤหัสถ์ที่อยู่ภายในวัด

2. ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม คือ การประกาศพระพุทธศาสนา และประชาชนได้รับทราบในทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นให้ประชาชนได้มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมแล้วน้อมนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

3. ด้านการศาสนศึกษา คือการดำเนินการจัดและส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมของคณะสงฆ์ ทั้งแผนกธรรมบาลี แผนกสามัญศึกษา รวมทั้งการส่งเสริมภิกษุสงฆ์ สามเณรศึกษาพระปริยัติธรรมทุกๆ วิธีที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย

4. ด้านการศึกษาสงเคราะห์ คือการดำเนินการจัดและส่งเสริมการศึกษาที่มุ่งเน้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่เด็กและเยาวชนให้มีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งการจัดการศึกษาแก่ผู้ที่สนใจ

5. ด้านการสาธารณูปการ คือการดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม การปรับปรุงและการจัดให้มีระบบสาธารณูปโภคต่างๆ ภายในวัด เพื่อให้วัดเอื้อประโยชน์ตามภารกิจของเจ้าอาวาสด้านอื่นๆ

6. ด้านสาธารณสงเคราะห์ คือการสงเคราะห์ปวงชน และสังคมทางวัตถุในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย ได้แก่ อำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการใช้วัดเป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล การจัดพระสงฆ์ไปประกอบกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาที่ได้รับนิมนต์ จัดสรรบริเวณวัดให้มีห้องสมุดบริการประชาชน รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อประโยชน์แก่ประชาชน

กล่าวโดยสรุป การบริหารวัดเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน การบริหารวัดอย่างเป็นระบบระเบียบ จะส่งผลให้วัดร่มรื่นน่าอยู่ นำเข้าไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนที่เข้าไปสัมผัสพบเห็น การบริหารวัดทำให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สะดวกในการประสานงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความประหยัดในการดำเนินงาน สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้จากการสัมภาษณ์วัดในภาคเหนือ การบริหารวัดย่อมเกี่ยวกับบุคคล เช่น พระภิกษุ สามเณร และฆราวาสที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละหน้าที่ อาทิ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

สรุป

วัดเป็นสถานที่จัดกิจกรรมทางศาสนา สร้างขึ้นเพื่อใช้ประโยชน์ทางศาสนา เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา จากอดีตถึงปัจจุบันวัดได้ถูกกำหนดให้เป็นสถาบันเอนกประสงค์ วัดความหมายโดยพฤตินัย เป็นพุทธสถานมีเสนาสนะและอาคารวัตถุต่างๆ เป็นที่พำนักอยู่อาศัยศึกษาปฏิบัติธรรม และศึกษาพระธรรมวินัย ประกอบศาสนกิจ และเป็นสถานที่เผยแผ่พุทธธรรมของพระภิกษุ สามเณร ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป เป็นสถาบันทางการศึกษาอบรมของพระสงฆ์และเยาวชนผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา เป็นศูนย์กลางของสมาคมพบปะสังสรรค์ ปรีกษา และบริหารในด้านต่างๆ แก่ชุมชน ถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของชุมชน

จากอดีตจนถึงปัจจุบัน การสร้างวัดนั้นผู้ใดมีจิตศรัทธาที่มีดินเป็นสมบัติของตนปรารถนาจะสร้างวัดก็สามารถยกที่ดินสร้างเป็นวัดได้ แล้วนิมนต์พระสงฆ์ไปจำวัตรจนครบจำนวน จากนั้นจึงผูกพัทธสีมาแล้วของพระ

ราชทางวิสุทฺฐคามสีมา สำหรับการจำแนกวัด สามารถ จำแนกได้ 3 ประเภท คือ พระอารามหลวง วัดราษฎร์ และ วัดร้าง และการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ให้เป็นไปตามวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง ให้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจัดทำงบประมาณประจำปีของศาสนสมบัติกลางด้วยความเห็นชอบของมหาเถรสมาคม

การสร้างวัดนั้นรัฐมีอำนาจดุลพินิจในการพิจารณาให้สร้าง เริ่มตั้งแต่ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และนายกรัฐมนตรี และองค์กรฝ่ายคณะสงฆ์ได้แก่ เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด มหาเถรสมาคม อย่างไรก็ตาม หากนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัด ไม่เห็นสมควรจัดตั้งวัดแล้ว ไม่จำเป็นต้องนำปรึกษาเจ้าคณะแต่อย่างใด และย่อมมีอำนาจระงับเรื่องได้ ในส่วนอำนาจสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นั้น มีดุลพินิจอย่างกว้างขวางทั้งอำนาจให้เปลี่ยนแปลงแก้ไข และระงับเรื่องเสียได้เช่นเดียวกัน เมื่อสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้รายงานขอความเห็นชอบจากเจ้าคณะใหญ่ และมหาเถรสมาคมแล้ว สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเป็นผู้มีอำนาจในการออกหนังสืออนุญาตให้สร้างวัด การตั้งวัด เป็นขั้นตอนต่อเนื่องกับการสร้างวัด เมื่อได้รับอนุญาตให้สร้างวัดก็ดำเนินการสร้างเสนาสนะตามแบบที่ได้รับอนุญาต เมื่อสร้างขึ้นเป็นหลักฐานพร้อมที่จะเป็นที่พำนักของพระภิกษุสงฆ์ได้แล้วก็เสนอรายงานการก่อสร้าง และนามวัดเพื่อตั้งเป็นวัดต่อนายอำเภอ การพิจารณาก็คงยึดถือหลักเกณฑ์และวิธีการเช่นเดียวกับการสร้างวัดนั้นก็คือรัฐยังคงมีอำนาจดุลพินิจในการที่จะอนุญาตหรือไม่เช่นเดียวกัน

ดังนั้น การบริหารวัดเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน การบริหารวัดอย่างเป็นระบบระเบียบ จะส่งผลให้วัดมีแนวโน้มอายุ นานเข้าไปประกอบกิจกรรมทางศาสนา รวมทั้งเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนที่เข้าไปสัมผัสพบเห็น การบริหารวัดทำให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สะดวกในการประสานงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความประหยัดในการดำเนินงาน สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้จาก พระภิกษุ สามเณร และฆราวาสที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ของแต่ละหน้าที่ อาทิ ด้านการปกครอง ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม ด้านการศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

References

- Achchara Kanchananathai. (1980). *The Restoration of Buddhism in the Early Rattanakosin Period (1782-1851)*. Master's Thesis, Department of History. Graduate School Chulalongkorn University
- Buddhist Religious Sites Division, National Office of Buddhism. (2019). *Temple Registration Data*. Retrieved on March 20, 2025, from <http://www3.onab.go.th/2019/02/12/wattotalsummaryreport31012562/>
- Chalong Chuaythani. et al. (2008). *Phra Phrommachariyachan*. Bangkok: Printing House of the National Office of Buddhism.
- Charurat Panmanee. (2007). *Monk Law*. Bangkok: National Office of Buddhism Printing House.

- His Royal Highness Prince Damrong Rajanubhab. (1929). *The Reasons for Building Temples*. Bangkok: Sophonphiphanthanakorn Printing House.
- His Royal Highness Prince Damrong Rajanubhab. (1970). *Memories*. Thonburi: Ruengwattana Printing House.
- Ministry Regulation No. 1 (B.E. 2507). *Issued under the Sangha Act B.E. 2505*
- Narumon Thirawat, (1982). *The Political Thoughts of King Mongkut*. Master of Arts Thesis, Department of History. Graduate School, Chulalongkorn University
- National Office of Buddhism. (2011). *Manual for Sangha Administrators*. Bangkok: Printing House of the National Office of Buddhism.
- Phitak Sayan. (1978). *History of Thai Temples and Ancient Thai Arts*. Bangkok: Sawika Printing Press
- State Administration Act (No. 4) B.E. 2545 *Government Gazette 2545*
- Uthit Chungnipanthasakun. (1982). *Temple Economy in Bangkok (1782-1910)*. Master of Arts, Department of History, Graduate School, Chulalongkorn University.

การประยุกต์ใช้ AI ในการควบคุมทางศุลกากร:
การวิเคราะห์ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ
The Application of AI in Customs Control: A Legal and Comparative Justice
Analysis

¹จिरาภรณ์ ทวีธนวาณิชย์

¹Jirapaul Thaweethanawanij

¹มหาวิทยาลัยศิลปากร

¹Silpakorn University, Thailand

¹Corresponding Author's Email: jirapaul.th@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประเด็นทางกฎหมายและจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในกระบวนการควบคุมทางศุลกากรของภาครัฐ โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับกฎหมายและนโยบายของประเทศที่มีแนวปฏิบัติชัดเจน เพื่อสังเคราะห์แนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ในบริบทของสังคมดิจิทัล AI ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบบริหารความเสี่ยง การคัดกรองสินค้า และการตรวจสอบข้อมูลอย่างแม่นยำและอัตโนมัติ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในภาครัฐ โดยเฉพาะในงานศุลกากร ยังคงเผชิญกับข้อท้าทายด้านกฎหมายและจริยธรรม อาทิ ความโปร่งใสของอัลกอริทึม ความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ ความชอบด้วยกฎหมายของพยานหลักฐานจากระบบอัตโนมัติ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

การศึกษานี้เปรียบเทียบกรอบกฎหมายและแนวนโยบายของประเทศต่าง ๆ ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน สิงคโปร์ และไต้หวัน โดยพบว่าประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญกับหลักความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบ ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ และสิทธิในการได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม ในขณะที่ประเทศไทยยังไม่มีกรอบกฎหมายเฉพาะที่รองรับการใช้ AI ในบริบทศุลกากรอย่างชัดเจน

จากผลการศึกษา บทความได้นำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำกฎหมายและกลไกควบคุมการใช้ AI ในศุลกากรไทย โดยครอบคลุมประเด็นสำคัญ อาทิ การประเมินผลกระทบของ AI การกำกับดูแลอัลกอริทึม การจัดตั้งกลไกรับเรื่องร้องเรียน และการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ บทความจึงมีส่วนช่วยเติมเต็มองค์ความรู้ด้านกฎหมายกับเทคโนโลยี (Law and Technology) และเสนอแนวทางการประยุกต์ใช้ AI ในภาครัฐไทยอย่างมีจริยธรรม โปร่งใส และเป็นธรรม

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์; การควบคุมทางศุลกากร; ศุลกากร; กฎหมายเปรียบเทียบ; กระบวนการยุติธรรม

Abstract

This article aims to examine the legal and ethical dimensions of applying Artificial Intelligence (AI) in customs enforcement within the public sector. It focuses on a comparative legal analysis of regulatory frameworks and policy approaches in jurisdictions with established AI governance practices. In the era of digital transformation, AI has emerged as a critical tool for enhancing risk management, cargo screening, and data verification with greater speed, accuracy, and automation. However, the adoption of AI in the public sector, particularly in customs procedures, raises significant legal and ethical concerns. These include algorithmic transparency, explainability of decisions, admissibility of automated evidence, and protection of fundamental human rights.

This study compares the AI regulatory landscapes of the European Union, the United States, the United Kingdom, Australia, Japan, South Korea, China, Singapore, and Taiwan. The findings reveal that these countries emphasize core principles such as transparency, auditability, government accountability, and the right to fair treatment. In contrast, Thailand lacks a dedicated legal framework to regulate the use of AI in its customs operations.

Based on this comparative insight, the article proposes policy recommendations to support the development of legal and regulatory mechanisms for AI governance in the Thai customs context. Key policy areas include AI impact assessments, algorithmic oversight, grievance redress mechanisms, and remedies for affected individuals. By addressing the intersection of law and emerging technologies, this article contributes to the academic discourse in the field of Law and Technology and offers a normative framework for the ethical and fair use of AI in the Thai public sector.

Keywords: Artificial Intelligence; Customs Control; Customs; Comparative Law; Justice Process

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัล เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการปฏิรูปภาครัฐ โดยเฉพาะในกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม การกำกับดูแล และการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่รัฐ หน่วยงานศุลกากรเป็นหนึ่งในองค์กรของรัฐที่ต้องการนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการตรวจสอบสินค้านำเข้า-ส่งออก การวิเคราะห์ความเสี่ยง และการคัดกรองภาพ X-ray เพื่อระบุสิ่งผิดปกติและพฤติกรรมต้องสงสัย (World Customs Organization [WCO], 2021) การใช้เทคโนโลยีเชิงลึก เช่น Convolutional Neural Networks (CNNs) สามารถเพิ่มความแม่นยำของระบบตรวจจับได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งมีงานวิจัยที่ยืนยันว่า AI ช่วยตรวจจับวัตถุต้องสงสัยในภาพ X-ray ได้ดีกว่าการใช้สายตามนุษย์เพียงอย่างเดียว (Akçay et al., 2022;

Jaccard et al., 2019) อย่างไรก็ตาม แม้ความสามารถของ AI จะเพิ่มขึ้นอย่างมาก แต่การนำ AI มาใช้ในการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ ยังคงเผชิญกับประเด็นท้าทายที่สำคัญทั้งด้านกฎหมายและจริยธรรม อาทิเช่น ความโปร่งใส ความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ และความรับผิดชอบของระบบอัตโนมัติ ซึ่งล้วนเป็นช่องว่างที่ต้องการการศึกษาทางวิชาการเพิ่มเติม (Cath et al., 2018; Fjeld et al., 2020; Floridi et al., 2018)

แนวคิดทางทฤษฎีที่ใช้วางรากฐานในการวิเคราะห์บทบาทของ AI ในภาครัฐคือ "ทฤษฎีธรรมาภิบาลเชิงอัลกอริทึม" (algorithmic governance) ซึ่งเสนอโดย Yeung (2018) ได้ชี้ให้เห็นว่า เมื่อภาครัฐพึ่งพาอัลกอริทึมในการตัดสินใจ ควรต้องมีระบบตรวจสอบและความโปร่งใสในทุกขั้นตอน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความลำเอียงหรือความไม่เป็นธรรมอันเกิดจากระบบที่ไม่สามารถตรวจสอบได้ (black box systems) งานวิจัยที่นำแนวคิดนี้มาใช้ เช่น Eubanks (2018) ได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบของการใช้ AI กับกลุ่มเปราะบางในสังคม โดยเฉพาะในด้านสวัสดิการสังคม ในขณะเดียวกัน Liu และ Zhang (2022) ได้วิเคราะห์ปัญหาของระบบ AI ในจีนพบว่า ยังขาดระบบตรวจสอบทางกฎหมายที่เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ แนวคิดนี้ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในงานของ Veale และ Brass (2019) ซึ่งศึกษาการใช้ AI ในระบบตำรวจของสหราชอาณาจักร พบว่า การขาด human oversight ทำให้เกิดการจับกุมที่อาจละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่า การกำกับดูแล AI ไม่สามารถพึ่งพาเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ต้องมีกลไกทางกฎหมายที่ชัดเจนควบคู่กัน

จากบริบทข้างต้น บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์มิติทางกฎหมายของการใช้ AI ในกระบวนการควบคุมทางศุลกากร โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานดิจิทัล การตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ และการคุ้มครองสิทธิของผู้ประกอบการ ทั้งนี้ งานวิจัยเน้นการศึกษาเชิงเปรียบเทียบกับประเทศที่มีกรอบกฎหมาย AI ที่ชัดเจนและนำสมัย เช่น สหภาพยุโรปที่มีร่างกฎหมาย Artificial Intelligence Act (European Commission, 2021) สหรัฐอเมริกาที่มี Executive Order และ AI Bill of Rights (Fjeld et al., 2020) ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ที่มีแนวทางกำกับดูแล AI เฉพาะในภาครัฐ และสิงคโปร์ที่ออก Model AI Governance Framework (Infocomm Media Development Authority [IMDA], 2020) การศึกษานี้ไม่เพียงเสนอข้อเท็จจริงเชิงเปรียบเทียบ แต่ยังมุ่งสนับสนุนการพัฒนาแนวทางกำกับดูแล AI ที่เหมาะสมกับบริบทของไทย เพื่อให้เกิดความยุติธรรม โปร่งใส และตรวจสอบได้ของภาครัฐ โดยเฉพาะในระบบศุลกากรที่มีความอ่อนไหวทั้งทางด้านเศรษฐกิจและความมั่นคง

บทความนี้แบ่งออกเป็น 5 ส่วนหลัก ได้แก่ (1) การวิเคราะห์บทบาทของ AI ในศุลกากรเชิงกฎหมายและนโยบาย (2) การประเมินความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานดิจิทัลในกระบวนการยุติธรรม (3) การเปรียบเทียบกรอบกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการกำกับดูแล AI ในหน่วยงานศุลกากร (4) การวิเคราะห์สิทธิมนุษยชนและความรับผิดชอบจากการใช้ AI และ (5) ข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยเพื่อพัฒนากฎหมายที่ครอบคลุมและทันสมัย อย่างไรก็ตาม บทความนี้มีเป้าหมายเพื่อเติมเต็มช่องว่างขององค์ความรู้ด้านกฎหมายและเทคโนโลยี (law & technology) และสนับสนุนให้เกิดการกำกับดูแลเทคโนโลยีที่คำนึงถึงประสิทธิภาพของภาครัฐ และสิทธิของประชาชนอย่างสมดุล

การประยุกต์ใช้ AI ในการควบคุมทางศุลกากร: การวิเคราะห์ทางกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเชิงเปรียบเทียบ (The Application of AI in Customs Control: A Legal and Comparative Justice Analysis)

ในช่วงไม่กี่ทศวรรษที่ผ่านมา การนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในภาคส่วนของการควบคุมทางศุลกากรได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เช่น ใบขนสินค้า ภาพ X-ray และพฤติกรรมของผู้ประกอบการ เพื่อระบุความเสี่ยงหรือสิ่งผิดปกติในกระบวนการนำเข้า-ส่งออก (Hassan, Mahmud, & Alam, 2020) งานวิจัยในระดับนานาชาติ เช่น ของ Akçay, Breckon, และ Kundegorski (2022) แสดงให้เห็นว่า AI สามารถตรวจจับภัยคุกคามจากภาพ X-ray ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการด้วยมนุษย์เพียงอย่างเดียว ในขณะที่งานของ Jaccard et al. (2019) ได้ชี้ว่า AI ไม่เพียงแต่เพิ่มความแม่นยำในการตรวจสอบเท่านั้น แต่ยังลดภาระของเจ้าหน้าที่ศุลกากรได้อย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม วรรณกรรมที่มีได้ให้ความสำคัญกับแง่มุมของเทคโนโลยีและประสิทธิภาพเชิงเทคนิคมากกว่ามิติของกฎหมายและสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทย ซึ่งยังไม่มีกรอบกฎหมายเฉพาะสำหรับควบคุมการใช้ AI ในงานราชการ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2564) นักวิชาการ เช่น Floridi et al. (2018) และ Cath et al. (2018) ได้เตือนถึงความเสี่ยงของ “อัลกอริทึมที่ไม่สามารถตรวจสอบได้” (black-box algorithms) ซึ่งอาจละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยไม่เจตนา และทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่สามารถอุทธรณ์หรือขอความเป็นธรรมได้

การขาดงานวิจัยที่ศึกษารอบกฎหมายเกี่ยวกับ AI ในบริบทของศุลกากรไทย โดยเฉพาะการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับต่างประเทศ จึงเป็นช่องว่างของความรู้ (Knowledge Gap) ที่ชัดเจน งานวิจัยส่วนใหญ่ยังไม่ครอบคลุมประเด็นการยอมรับพยานหลักฐานจาก AI ในชั้นศาล หรือการกำกับดูแลระบบอัตโนมัติที่มีผลต่อสิทธิของประชาชนอย่างแท้จริง (Daubert v. Merrell Dow, 1993; Punyachai, 2021)

แนวคิดเรื่อง AI กับระบบศุลกากร – บทบาทและความท้าทายทางกฎหมาย

การนำ AI มาใช้ในระบบศุลกากรมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับความสามารถในการคัดกรองสินค้า วิเคราะห์ความเสี่ยง และตรวจจับพฤติกรรมต้องสงสัย โดยเฉพาะในกรณีที่ปริมาณข้อมูลมากเกินไปจนขีดความสามารถของมนุษย์ เช่น การตรวจสอบภาพ X-ray ในด่านศุลกากร หรือการวิเคราะห์รูปแบบใบขนสินค้าจากฐานข้อมูลนับหมื่นรายการ (WCO, 2021)

งานของ Hassan et al. (2020) ชี้ให้เห็นว่า AI สามารถเรียนรู้จากพฤติกรรมของผู้ประกอบการและช่วยสร้าง “ระบบคัดกรองอัจฉริยะ” ที่ลดอัตราการตรวจแบบสุ่มและเพิ่มโอกาสในการตรวจพบความผิดจริงได้มากกว่า 30% ข้อมูลเชิงสถิติที่ได้จาก AI ยังสามารถนำมาใช้เพื่อจัดลำดับความเสี่ยง (risk profiling) และแจ้งเตือนต่อเจ้าหน้าที่เมื่อพบความผิดปกติ เช่น รูปแบบการนำเข้าสินค้าซ้ำซ้อน หรือผิดปกติ

แม้ว่า ข้อดีของ AI จะโดดเด่นในด้านความเร็วและประสิทธิภาพ แต่การนำ AI มาใช้ในระบบที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย เช่น ศาลการ ย่อมต้องคำนึงถึง “หลักนิติธรรม” (rule of law) และความยุติธรรมในเชิงกระบวนการ (procedural fairness) ด้วย งานวิจัยของ Veale และ Brass (2019) ที่ศึกษาแนวทางของระบบตำรวจในสหราชอาณาจักร เสนอว่า เมื่อรัฐใช้ AI ควรต้องมีหลักการ “human-in-the-loop” หรือ “human-on-the-loop” เพื่อให้มนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจสุดท้าย หรืออย่างน้อยก็ต้องสามารถตรวจสอบและอธิบายผลลัพธ์ของ AI ได้

ในแง่ “ทฤษฎีธรรมาภิบาลเชิงอัลกอริทึม” (Algorithmic Governance) ที่ Yeung (2018) นำเสนอ จึงเป็นฐานคิดที่สำคัญ โดยเน้นว่า รัฐต้องรับผิดชอบต่อระบบอัตโนมัติที่ใช้งาน หากไม่สามารถควบคุมความลำเอียงของอัลกอริทึม หรือไม่สามารถอธิบายเหตุผลของการตัดสินใจได้ ก็อาจถือเป็นการละเมิดสิทธิของประชาชนโดยมิชอบ

ผู้เขียนเห็นว่า ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีควรเป็นแรงผลักดันให้ภาครัฐลงทุนในระบบกำกับดูแล AI ที่รอบด้าน ไม่ใช่เพียงนำมาใช้เพื่อเพิ่มความเร็วในการตรวจสอบ แต่ต้องมีกลไกทางกฎหมายที่ควบคุมการใช้งานอย่างชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ เพื่อป้องกันการใช้อำนาจโดยขาดความรับผิดชอบ

อย่างไรก็ตาม การใช้ AI ในศาลการต้องมีความสมดุลระหว่าง “ประสิทธิภาพ” และ “หลักนิติธรรม” โดยรัฐไม่ควรพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างไร้กรอบ หากขาดกลไกตรวจสอบ ก็มีแนวโน้มที่จะละเมิดสิทธิของประชาชนและลดทอนความเชื่อมั่นต่อภาครัฐในระยะยาว

การยอมรับพยานหลักฐานจาก AI ในกระบวนการยุติธรรม

ประเด็นสำคัญที่เกิดขึ้นจากการใช้ AI ในงานศาลการ คือ คำถามว่าผลลัพธ์ที่ได้จาก AI สามารถนำมาใช้เป็นพยานหลักฐานในกระบวนการยุติธรรมได้หรือไม่ โดยเฉพาะเมื่อผลลัพธ์นั้นได้มาจากระบบอัตโนมัติที่ไม่สามารถอธิบายได้อย่างชัดเจน (black-box algorithms) ในสหรัฐอเมริกา การยอมรับหลักฐานจากเทคโนโลยีใหม่ต้องผ่านเกณฑ์ที่เรียกว่า Daubert standard ซึ่งมุ่งตรวจสอบความน่าเชื่อถือทางวิทยาศาสตร์ของพยาน (*Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals*, 1993) โดยพิจารณาว่า (1) เทคนิคสามารถทดสอบได้หรือไม่ (2) มีอัตราความผิดพลาดที่ยอมรับได้ (3) ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ และ (4) เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการหรือไม่

ในบริบทของประเทศไทย ประเด็นนี้ยังไม่ปรากฏเป็นบรรทัดฐานชัดเจนในกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตาม งานของ Punyachai (2021) ได้เสนอว่า พยานหลักฐานจากระบบ AI ควรได้รับการตรวจสอบตามหลักการของ “ความชอบด้วยกระบวนการ” ซึ่งรวมถึงสิทธิในการโต้แย้งผลลัพธ์และสิทธิในการเข้าถึงที่มาและกลไกการประมวลผลของ AI เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา

Fjeld et al. (2020) ได้เสนอว่า การยอมรับหลักฐานจาก AI ในชั้นศาลควรอยู่บนพื้นฐานของ “explainability” และ “auditability” โดยเฉพาะเมื่อ AI ถูกนำมาใช้ในฐานะพยานผู้เชี่ยวชาญ หรือพยานทางเทคนิค ซึ่งหากไม่สามารถอธิบายหรือทดสอบซ้ำได้ ก็ควรมีมนุษย์เป็นผู้ยืนยันผลสุดท้ายเสมอ

ผู้เขียนเห็นว่า หลักฐานจากระบบ AI ควรได้รับการพิจารณาอย่างรอบคอบภายใต้กรอบของการพิจารณาคดีที่เป็นธรรม การเปิดเผย algorithm หรือโมเดลที่ใช้ยังคงเป็นสิ่งจำเป็น แม้จะเป็นทรัพย์สินทางปัญญาของผู้พัฒนา แต่ก็ควรมีมาตรการที่ทำให้ศาลและคู่ความสามารถตรวจสอบกระบวนการทำงานของ AI ได้โดยไม่กระทบต่อสิทธิของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม การยอมรับพยานจาก AI จำเป็นต้องมีมาตรฐานทางกฎหมายและเทคนิคที่ชัดเจน ทั้งในด้านความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบ และการคุ้มครองสิทธิในกระบวนการยุติธรรมของทุกฝ่าย

การเปรียบเทียบกฎหมายด้าน AI ของตุลาการของไทยกับต่างประเทศ

แนวทางการกำกับดูแล AI ในงานตุลาการอย่างรอบด้าน บทความนี้ได้วิเคราะห์และเปรียบเทียบกรอบกฎหมายและแนวนโยบายของประเทศ ที่มีการใช้ AI ในระบบงานตุลาการอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ จีน สิงคโปร์ และไต้หวัน

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบกฎหมายและแนวนโยบาย AI ในตุลาการระหว่างประเทศ

ประเทศ	กฎหมาย/นโยบายหลัก	การควบคุม AI ในตุลาการ	จุดเน้นด้านสิทธิ/ความโปร่งใส
สหภาพยุโรป (EU)	Artificial Intelligence Act (ร่าง)	ระบบ AI ตุลาการถูกจัดอยู่ใน High Risk	ต้องมี human oversight
สหรัฐอเมริกา (USA)	AI Bill of Rights, Executive Order	CBP ใช้ AI วิเคราะห์พฤติกรรมผู้ประกอบการ	ต้องเปิดเผยความเสี่ยงและ bias
สหราชอาณาจักร	National AI Strategy	ใช้ AI ใน Border Targeting Program	เน้น transparency และ explainability
ออสเตรเลีย	AI Ethics Principles, Privacy Act 1988	ใช้ใน Customs Analytics Unit	มีกลไกร้องเรียนและความรับผิดชอบ
ญี่ปุ่น	Digital Society Law	ใช้ในระบบ customs risk analysis	โปร่งใสผ่านความร่วมมือรัฐ-เอกชน
เกาหลีใต้	AI Framework Act, Personal Data Protection	ระบบ AI ควบคุมโดยหน่วยตรวจสอบภายใน	คุ้มครองสิทธิผู้มีข้อมูล
จีน	PIPL, AI Administrative Guidelines	ใช้ AI ตรวจสอบจับสินค้าความเสี่ยงสูง	ควบคุมเข้มโดยรัฐ

ประเทศ	กฎหมาย/นโยบายหลัก	การควบคุม AI ในศุลกากร	จุดเน้นด้านสิทธิ/ความโปร่งใส
สิงคโปร์	Model AI Governance Framework	ใช้เป็นระบบเสริม ไม่ตัดสินใจโดยอัตโนมัติ	เปิดเผยวิธีตัดสินใจของระบบ
ไต้หวัน	PDPA, AI Action Plan	ใช้ในระบบ logistics customs audit	ควบคุมโดยคณะกรรมการคุ้มครองข้อมูล
ประเทศไทย	ยังไม่มี	เริ่มใช้ระบบ AI เชิงเทคนิค เช่น Thai Customs Intelligence	ยังไม่มีกรอบกฎหมายรองรับโดยเฉพาะ

จากตารางจะเห็นว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วมีแนวโน้มที่ชัดเจนในการแยกระบบ AI ในงานศุลกากรออกจากระบบที่ตัดสินใจโดยอัตโนมัติ และมักมีมาตรการตรวจสอบซ้ำโดยมนุษย์ ในขณะที่ประเทศไทยยังขาดกฎหมายรองรับ แม้ในทางปฏิบัติเริ่มมีการใช้งาน AI แล้ว

อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแล AI ในศุลกากรต้องพิจารณาทั้งด้านเทคนิคและสิทธิของผู้ที่อาจได้รับผลกระทบ หากไม่มีกรอบกฎหมายที่ชัดเจน การใช้ AI ในระบบที่มีผลทางกฎหมายจะกลายเป็นความเสี่ยงเชิงระบบสำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และประชาชนทั่วไป

สิทธิมนุษยชนในยุค AI กับการตัดสินใจอัตโนมัติของรัฐ

หนึ่งในข้อกังวลสำคัญที่สุดของการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในระบบศุลกากรคือผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะสิทธิในความเป็นส่วนตัว (privacy), สิทธิในการได้รับความยุติธรรม (due process) และสิทธิในการไม่ถูกเลือกปฏิบัติ (non-discrimination) (Floridi, Cowls, Beltrametti, Chatila, Chazerand, Dignum, Luetge, Madelin, Pagallo, Rossi, Schafer, Valcke, & Vayena, 2018). เมื่อรัฐใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมบุคคลหรือประมวลผลใบขนสินค้า ความเสี่ยงที่จะเกิดการละเมิดสิทธิดังกล่าวจะยิ่งเพิ่มขึ้นหากระบบ AI ไม่สามารถอธิบายผลลัพธ์ได้ หรือไม่มีการเปิดเผยเกณฑ์การตัดสินใจอย่างชัดเจน

งานของ Eubanks (2018) ซึ่งศึกษาการใช้ระบบ AI ในการคัดกรองผู้ขอรับสวัสดิการในสหรัฐอเมริกาแสดงให้เห็นถึงอคติ (bias) ที่มีต่อประชากรกลุ่มเปราะบาง เช่น คนยากจนหรือชนกลุ่มน้อยทางเชื้อชาติ ซึ่งอาจนำไปสู่การปฏิเสธสิทธิโดยไม่เป็นธรรม ในทำนองเดียวกัน Veale และ Binns (2017) ได้เน้นถึง “ความโปร่งใสเชิงอัลกอริทึม” (algorithmic transparency) ว่าเป็นหลักการสำคัญที่รัฐควรยึดถือหากจะใช้ AI ในการตัดสินใจที่กระทบต่อสิทธิของประชาชน

ในประเทศพัฒนาแล้ว เช่น สหภาพยุโรป ร่างกฎหมาย Artificial Intelligence Act ได้จัดประเภท AI ที่เกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมาย—รวมถึงศุลกากรและการควบคุมชายแดน—ว่าเป็น “ระบบที่มีความเสี่ยงสูง” (high-risk AI systems) ซึ่งต้องได้รับการตรวจสอบอย่างเคร่งครัด และต้องมีมนุษย์เป็นผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้าย (European Commission, 2021). ส่วนในสหรัฐอเมริกา แนวคิด “AI Bill of Rights” ที่จัดทำโดย Fjeld, Achten,

Hilligoss, Nagy และ Srikumar (2020) ได้เสนอสิทธิเบื้องต้น 5 ประการ ได้แก่ สิทธิในการอธิบายผลลัพธ์, สิทธิในการเข้าถึงข้อมูล, สิทธิในการอุทธรณ์ผลการตัดสินใจของระบบอัตโนมัติ, สิทธิในการได้รับการคุ้มครองจากอคติทางอัลกอริทึม และสิทธิในการควบคุมข้อมูลของตนเอง

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยควรประยุกต์แนวทางดังกล่าวในการออกแบบและบังคับใช้ระบบ AI เพื่อไม่ให้ละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน เช่น การกำหนดให้เจ้าหน้าที่บุคลากรเป็นผู้ตรวจสอบและยืนยันผลลัพธ์ของ AI ก่อนตัดสินใจ และการตรากฎหมายที่ให้สิทธิผู้ถูกตรวจสอบโดย AI ในการอุทธรณ์หรือร้องเรียนผ่านกระบวนการยุติธรรมที่โปร่งใสและเป็นธรรม

การใช้ AI ในภาครัฐจะสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนก็ต่อเมื่อมีกลไกคุ้มครองสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของระบบบุคลากร ซึ่งการตัดสินใจอัตโนมัติมีผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิทางเศรษฐกิจและสิทธิในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชน

ข้อเสนอเชิงนโยบาย และการประยุกต์ใช้แนวคิดในการวิจัยนี้

แนวคิดหลักที่ผู้เขียนนำมาประยุกต์ใช้ คือ “ทฤษฎีธรรมาภิบาลเชิงอัลกอริทึม” ซึ่งเสนอโดย Yeung (2018) ร่วมกับกรอบแนวคิดด้าน AI และสิทธิมนุษยชน (AI and Human Rights) ที่เน้นการใช้เทคโนโลยีอย่างมีความรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ และเคารพต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Floridi et al., 2018; Veale & Binns, 2017)

ผู้เขียนได้นำแนวคิดข้างต้นมาประยุกต์ใช้กับคำถามสำคัญที่ว่า “จะออกแบบระบบควบคุม AI ในบุคลากรให้เป็นธรรมได้อย่างไร?” โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อค้นหาตัวอย่างของกฎหมายและนโยบายที่สามารถปรับใช้ได้กับบริบทของบุคลากรไทย โดยมีใช้การลอกเลียนแบบจากต่างประเทศ แต่เป็นการปรับให้เหมาะสมกับระบบราชการ โครงสร้างกฎหมาย และสภาพสังคมของประเทศไทย

จากการศึกษาทั้งเชิงทฤษฎีและเชิงเปรียบเทียบ บทความนี้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายสำหรับประเทศไทยในการกำกับดูแลการใช้ AI ในภารกิจบุคลากร ดังต่อไปนี้:

- (1) การตรากฎหมายเฉพาะสำหรับการใช้ AI ในภาครัฐ โดยเฉพาะในระบบที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และการบังคับใช้กฎหมาย
- (2) การจัดให้มีการประเมินผลกระทบจากอัลกอริทึม (Algorithmic Impact Assessment: AIA) ก่อนนำระบบ AI ไปใช้งานจริงในหน่วยงานของรัฐ
- (3) การจัดตั้งกลไกให้ผู้ได้รับผลกระทบสามารถอุทธรณ์ผลการตัดสินใจของ AI ได้ เช่น การขอให้มีการตรวจสอบซ้ำโดยมนุษย์ หรือการเปิดเผยเหตุผลที่ระบบตัดสินใจ
- (4) การจัดตั้งหน่วยงานกลางกำกับดูแล AI เช่น คณะกรรมการเทคโนโลยีและจริยธรรม เพื่อกำหนดแนวทาง มาตรฐาน และตรวจสอบการใช้งาน AI ในภาครัฐ

ข้อเสนอเหล่านี้ไม่ได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้แก่ภาครัฐเท่านั้น แต่ยังเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการใช้ AI อย่างโปร่งใส ยุติธรรม และไม่ละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยมีกรอบทฤษฎีและหลักการที่รองรับตามมาตรฐานสากล

สรุป

บทความฉบับนี้ได้นำเสนอข้อค้นพบสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาใช้ในกระบวนการควบคุมทางศุลกากร มิได้เป็นเพียงกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพด้านการบริหารความเสี่ยง การคัดกรองสินค้า หรือการตรวจสอบข้อมูลเท่านั้น หากแต่ยังสะท้อนถึงจุดเปลี่ยนเชิงโครงสร้างของระบบกฎหมายและการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการยุติธรรม โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลข้อมูลที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย อาทิ การวิเคราะห์ภาพ X-ray หรือใบขนสินค้าด้วยระบบ AI เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ภาคสนาม

จากการศึกษาพบว่า ประเทศต่าง ๆ ที่มีแนวทางกำกับดูแล AI อย่างชัดเจน ล้วนให้ความสำคัญกับหลักการธรรมาภิบาลของอัลกอริทึม อันประกอบด้วยความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบ ความรับผิดชอบ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งนับเป็นแนวทางที่ประเทศไทยควรนำมาเป็นต้นแบบในการออกแบบกรอบกฎหมายที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับพยานหลักฐานดิจิทัล เช่น กรมศุลกากร ห้องปฏิบัติการนิติวิทยาศาสตร์ และหน่วยงานกำกับดูแลด้านความมั่นคง

บทความนี้จึงได้เสนอข้อเสนอเชิงนโยบายที่ครอบคลุมทั้งในด้านเทคนิค กฎหมาย และสิทธิมนุษยชน เพื่อส่งเสริมการใช้งาน AI อย่างมีความรับผิดชอบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านนิติวิทยาศาสตร์ดิจิทัล การจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับเจ้าหน้าที่ศุลกากร หรือผู้ปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีกฎหมาย ตลอดจนการถ่ายทอดข้อเสนอเชิงนโยบายสู่หน่วยงานภาครัฐ เช่น กระทรวงการคลัง กระทรวงยุติธรรม กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม หรือคณะกรรมการนวัตกรรมแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนการใช้ AI ในภาครัฐอย่างเหมาะสม มีธรรมาภิบาล และสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบในครั้งนี ผู้เขียนได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงประยุกต์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการบูรณาการระหว่างกฎหมายและเทคโนโลยี ในบริบทของการควบคุมทางศุลกากรภาครัฐ ซึ่งยังเป็นพื้นที่ที่มีการศึกษาน้อยในประเทศไทย

ประการแรก คือ ความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการกำกับดูแล AI ในภาครัฐระดับนานาชาติ โดยการศึกษากรณีของประเทศต่าง ๆ ที่มีความก้าวหน้าในการใช้ AI แสดงให้เห็นว่าประเทศเหล่านั้นให้ความสำคัญกับหลักการธรรมาภิบาลของอัลกอริทึม เช่น ความโปร่งใส การตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ และการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นหลักการที่ยังไม่ถูกนำมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างเป็นระบบในประเทศไทย

ประการที่สอง คือ การตระหนักถึงช่องว่างสำคัญในระบบกฎหมายไทย ซึ่งยังไม่มีกรอบกำกับดูแล เฉพาะสำหรับการใช้ AI ในงานศาลากร ทั้งในด้านกฎหมายที่รองรับพยานหลักฐานอัตโนมัติ กลไกการตรวจสอบ อัลกอริทึม และระบบคุ้มครองผู้ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจของระบบอัจฉริยะ

ประการที่สาม คือ การเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดทางกฎหมายกับเทคโนโลยีผ่านกรอบคิดด้าน “ธรรมาภิบาลเชิงอัลกอริทึม” ซึ่งช่วยเปิดมุมมองใหม่ในการออกแบบระบบ AI ที่ยึดหลักความยุติธรรมและความ โปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจของภาครัฐ

ประการสุดท้าย คือ การออกแบบข้อเสนอเชิงนโยบายที่มีความรอบด้าน โดยไม่เพียงเสนอแนวทางทาง เทคนิค เช่น การประเมินผลกระทบของ AI และการกำกับดูแลอัลกอริทึมเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการจัดตั้งกลไกการ ร้องเรียน การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ และการสร้างความเชื่อมั่นต่อประชาชนในระบบราชการยุคดิจิทัล

องค์ความรู้เหล่านี้ไม่เพียงช่วยเติมเต็มช่องว่างทางวิชาการในประเด็นการประยุกต์ใช้ AI ในงาน ศาลากร แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะและกฎหมายที่สอดคล้องกับบริบทของ ประเทศไทยในอนาคต

References

- Akçay, S., Breckon, T. P., & Kundegorski, M. E. (2022). Using deep convolutional neural networks for x-ray baggage threat detection. *Pattern Recognition Letters*, 138, 312–318. Retrieved from <https://doi.org/10.1016/j.patrec.2020.04.005>
- Cath, C., Wachter, S., Mittelstadt, B., Taddeo, M., & Floridi, L. (2018). Artificial intelligence and the 'good society': The US, EU, and UK approach. *Science and Engineering Ethics*, 24(2), 505–528. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s11948-017-9901-7>
- Daubert v. Merrell Dow Pharmaceuticals, Inc., 509 U.S. 579 (1993).
- Digital Government Development Agency. (2021). Guidelines for AI governance in the Thai public sector. Bangkok: Digital Government Development Agency (Public Organization). Retrieved from <https://www.dga.or.th/>
- European Commission. (2021). Proposal for a regulation laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0206>
- Eubanks, V. (2018). *Automating inequality: How high-tech tools profile, police, and punish the poor*. New York, NY: St. Martin's Press.
- Fjeld, J., Achten, N., Hilligoss, H., Nagy, A., & Srikumar, M. (2020). Principled artificial intelligence: Mapping consensus in ethical and rights-based approaches to principles for AI.

- Berkman Klein Center Research Publication (2020-1). Retrieved from <https://cyber.harvard.edu/publication/2020/principled-ai>
- Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., et al. (2018). AI4People - An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations. *Minds and Machines*, 28(4), 689–707. Retrieved from <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>
- Hassan, R., Mahmud, M., & Alam, M. (2020). Intelligent customs control using AI and big data analytics. *Journal of Border Security and Artificial Intelligence*, 3(1), 20–35.
- IMDA (Infocomm Media Development Authority). (2020). Model AI governance framework (2nd ed.). Retrieved from <https://www.imda.gov.sg/>
- Jaccard, N., Wiliem, A., Bhalerao, A., & Lovell, B. C. (2019). Automated detection of contraband in x-ray images using deep learning. *IEEE Transactions on Industrial Informatics*, 15(3), 1535–1545. Retrieved from <https://doi.org/10.1109/TII.2018.2877287>
- Liu, H., & Zhang, Y. (2022). Legal challenges in China's AI governance: From data protection to algorithmic accountability. *Tsinghua China Law Review*, 14(1), 44–67.
- Office of the Australian Information Commissioner (OAIC). (2022). Australian privacy principles and AI ethics framework. Retrieved from <https://www.oaic.gov.au/>
- Punyachai, T. (2021). The reliability of evidence from intelligent systems in judicial proceedings. *Journal of Contemporary Law*, 7(1), 77–96.
- Veale, M., & Binns, R. (2017). Fairer machine learning in the real world: Mitigating discrimination without collecting sensitive data. *Big Data & Society*, 4(2), 1–17.
- Veale, M., & Brass, I. (2019). Administration by algorithm? Public management meets public sector machine learning. *Public Money & Management*, 39(5), 377–384.
- World Customs Organization (WCO). (2021). Study report on disruptive technologies. Retrieved from <https://www.wcoomd.org/>
- Yeung, K. (2018). Algorithmic regulation: A critical interrogation. *Regulation & Governance*, 12(4), 505–523.

“เข้าใจขุนช้างขุนแผน เพื่อเข้าใจสังคม”

ประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง “การจัดการศึกษา” จากเรื่องขุนช้างขุนแผน

" Understanding Khun Chang Khun Phaen to Understand Society " : Reflective Issues on "Educational Management" from the Story of Khun Chang Khun Phaen

¹ จรุงภรณ์ กลางบุรีรัมย์, เฉลิมชัย โพธิ์สี, กิตติวิโรจน์ เลิกนอก, วิณา ภาคมฤค

¹ Charungphorn Klangburum, Chalermchai Pholee, Kittiwiroj Loeknok, Weena Pakmaluk

¹ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด

¹ Mahamakut Buddhist University, Roi Et Campus.

Corresponding Author's Email: jamee9551@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง เข้าใจขุนช้างขุนแผน เพื่อเข้าใจสังคม ประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง การจัดการศึกษาจากเรื่องขุนช้างขุนแผน การศึกษาวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาลักษณะเรื่องราวของวรรณกรรมเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ๒) เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาบทละคร ในยุคสมัยที่แต่งวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน นอกจากนี้ยังศึกษาภายใต้ขอบเขตของวรรณกรรม ที่แต่งขึ้นในช่วงเวลาที่อิทธิพลทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจากตะวันตกยังไม่แพร่กระจายเข้าสู่สังคมไทย ผลการศึกษาพบว่า ๑) เรื่องขุนช้างขุนแผน มีพัฒนาการต่อเนื่องยาวนานกว่า 400 ปี โดยปรับเปลี่ยนจากเรื่องจริงเป็นนิทานจากนิทานเป็นเสภาจากวรรณกรรมมุขปาฐะเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ และจากวรรณกรรมชาวบ้านเป็นวรรณกรรมราชสำนัก บทเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ได้รับยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นยอดกลอนเสภาที่ดีที่สุด ๒) การจัดการศึกษาของบทเสภาเรื่องขุน ช้างขุนแผน เป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นตามเค้าโครงเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในสมัยอยุธยา ตั้งแต่ช่วงปลายรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ต่อเนื่องไปจนถึงสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งมีหลักฐานปรากฏส่วนในการแต่งวรรณคดีเรื่องนี้จะเริ่มแต่งเมื่อใดนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มแต่งในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช และได้จัดทำเป็นหนังสือ ตำราเรียนต่าง ๆ มากมายหลายที่ เพื่อการจัดการศึกษามาจนถึงปัจจุบัน

ดังนั้น การศึกษาวรรณกรรมเรื่องขุนช้างขุนแผน จะทำให้ผู้ศึกษาทราบถึงระบบการจัดการศึกษาที่ปรากฏอยู่ในสมัยที่แต่งวรรณกรรมเรื่องนี้ขึ้นและนำไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ในประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง “การจัดการศึกษา” จากเรื่องขุนช้างขุนแผน ในรายวิชา ED 62212 สัมมนาวิธีวิทยาการสอนภาษาไทย ให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียน และศึกษา “เข้าใจขุนช้างขุนแผน เพื่อเข้าใจสังคม” มากขึ้น

คำสำคัญ : ขุนช้างขุนแผน , ภาพสะท้อน , การจัดการศึกษา

Abstract

Academic article: Understanding Khun Chang Khun Phaen to understand society. Reflection on the issue of educational management from the story of Chun Chang Khun Phaen. A study of the literature of Khun Chang Khun Phaen with the following objectives: 1) to study the characteristics of the story of the literature, Khun Chang Khun Phaen; 2) to study the educational management of plays during the era when the literature, Khun Chang Khun Phaen, was composed. In addition, the study was conducted within the scope of literature composed during the period when the influence of science and technology from the West had not yet spread into Thai society. The results of the study found that: 1) the story, Khun Chang Khun Phaen, has continuously developed for more than 400 years, transforming from a true story into a fable, from a fable into a sermon, from oral literature to written literature, and from folk literature to royal literature. The sermon of Khun Chang Khun Phaen has been praised by the Literature Club as the best sermon of verse. 2) The educational management of the sermon of Khun Chang Khun Phaen is a story composed based on a true story that occurred in the Ayutthaya period, from the late reign of King Borommtrailokkanat to the reign of King Ramathibodi II, for which there is evidence. As for when the composition of this literature began, it is assumed that it began during the reign of King Naresuan the Great and was compiled into a book. Many different textbooks have been used to manage education up until the present.

Therefore, studying the literature of Khun Chang Khun Phaen will make the learner know about the educational management that appeared in the time when this literature was composed and can be used as a guideline for studying the issue of reflection on “educational management” from the story of Khun Chang Khun Phaen in the course ED 62212 Seminar on Thai Language Teaching Methodology in more depth. It will also promote learners to “understand Khun Chang Khun Phaen in order to understand society” more.

Keywords: Khun Chang Khun Phaen, reflection, educational management

บทนำ

การจัดการศึกษา เป็นกระบวนการวางแผน ดำเนินการ และติดตามผลของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตและพัฒนาสังคมได้ ในการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถตามธรรมชาติและศักยภาพเต็มที่ (National Education Act (No. 2), B.E. 2545, 2002)

ภูมิหลังของวรรณคดีเรื่อง ขุนช้างขุนแผนนี้ ถูกสันนิษฐานว่าเป็นการแต่งขึ้นร้องแบบ มุขปาฐะ (ปากต่อปาก) เพื่อความบันเทิง ในลักษณะเดียวกับมหากาพย์ของยุโรป อย่างเช่นของโฮเมอร์ โดยคงจะเริ่มแต่งตั้งแต่ราวอยุธยาตอนกลาง (ราว พ.ศ. 2143) และมีการเพิ่มเติม หรือตัดทอนเรื่อยมา จนมีรายละเอียดและความยาวอย่างที่เราสืบทอดกันอยู่ในสมัยอยุธยาตอนปลาย แต่ไม่ได้ถูกบันทึกลงไว้เป็นกิจลักษณะ เนื่องจากบุคคลชั้นสูงสมัยนั้นเห็นว่าเป็นกลอนชาวบ้าน ที่มีเนื้อหาบางตอนหยาบโลน และไม่มีการใช้ฉันทลักษณ์อย่างวิจิตร ดังนั้นเมื่อกรุงศรีอยุธยาถูกทำลายในปี พ.ศ. 2310 จึงไม่มีต้นฉบับเรื่องขุนช้างขุนแผนเหลืออยู่ แต่เนื่องจากเป็นเรื่องที่มีความนิยมสูง ในหมู่ชาวไทย จึงมีผู้ที่จำเนื้อหาได้อย่างมาก และทำให้ถูกฟื้นฟูกลับมาได้ไม่ยาก (Wikipedia, the Free Encyclopedia, 2021)

ขุนช้างขุนแผน เป็นนิทานมหากาพย์พื้นบ้านของไทย คำว่าเรื่องขุนช้างขุนแผนนี้สันนิษฐานว่าเคยเกิดขึ้นจริงในสมัยกรุงศรีอยุธยา แล้วมีผู้จดจำเล่าสืบทอดกันมา เนื่องจากเรื่องราวของขุนช้างขุนแผนมีปรากฏในหนังสือ คำให้การชาวกรุงเก่า ซึ่งนับเป็นเรื่อง ในพระราชพงศาวดาร ผู้รู้สันนิษฐานว่า เป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นสมัยกรุงศรีอยุธยา เป็นราชธานีในแผ่นดินสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ระหว่าง พ.ศ. 2034-2072 เนื้อเรื่องเอาเกร็ดประวัติศาสตร์ ตอนไทยทำสงครามกับเชียงใหม่และล้านช้าง แล้วเอามาผูกกับวิถีชีวิตของชาวเมืองสุพรรณบุรีและกาญจนบุรีแล้วเล่าสืบทอดกันมาจนกลายเป็นนิทานพื้นเมืองของเมืองสุพรรณบุรีและกาญจนบุรีเรื่องนี้ปรากฏอยู่ในหนังสือ “คำให้การของชาวกรุงเก่า” ซึ่งนับว่า เป็นคำที่มาของเรื่องขุนช้างขุนแผน นับเป็น นิทานพื้นบ้านเรื่องยาวที่สุดของชาวสุพรรณบุรี ครั้งกรุงศรีอยุธยาตอนต้น คือ สมัยสมเด็จพระพันวษา ซึ่งเข้าใจว่า คือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 เพราะมีเนื้อเรื่องตรงกับ ประวัติศาสตร์ตอนทำศึกเมืองเชียงใหม่ (Institute for Academic Quality Development (IAD), 2012).

เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนนั้นมีหลายตอน รวมถึงมีผู้แต่งหลายคนด้วย ซึ่งสามารถจำแนกผู้แต่งในแต่ละตอน พอสังเขปได้ ดังนี้

1) พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงพระราชนิพนธ์ตอนปลายแก้วเป็นชู้กับนางพิม ตอนขุนแผนขึ้นเรือนขุนช้าง ตอนขุนแผนเข้าห้องนางแก้วกิริยาและตอนขุนแผนพานางวันทองหนี

2) บทเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนขุนช้างถวายฎีกา ยังไม่ปรากฏนามผู้แต่ง

การจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้การคัดเลือกเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน ตอนกำเนิด พลายงามและตอนขุนช้างถวายฎีกา มาเป็นแบบเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมต้นและมัธยมปลาย บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะวิเคราะห์คุณค่าของเรื่อง ขุนช้างขุนแผน 2 ตอนนี้ ตอนกำเนิดพลาวยงาม แสดงการปะทะกันของอารมณ์รักและอารมณ์ เกลียดชังอย่างน่าตื่นเต้น ตัวละครมีบุคลิกโดดเด่นชัดเจน แสดงภูมิปัญญา ทางวัฒนธรรมอย่างน่าสนใจ มีความไพเราะงดงามทางวรรณศิลป์สมกับเป็น ฝีมือการแต่งของสุนทรภู่ ตอนขุนช้างถวายฎีกา ซึ่งไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่ง ได้รับยกย่องว่า เป็นตอนที่แต่งดีที่สุดในเรื่อง ตอนนี้แสดงเหตุการณ์ก่อนถึงจุดสุดยอดของเรื่อง คือประหารนาง วันทอง แก่นสำคัญของเรื่อง คือการแสดงอำนาจของเพศชาย และการแสดง ชาติกรรมของนางวันทอง อันเกิดจากคำพูดที่แสดงความจริงใจของเธอ ตอน นี้แสดงภูมิปัญญาและคุณค่าทางวรรณศิลป์

เช่นเดียวกับตอนอื่นๆ วรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนจึงโดดเด่นสมกับเป็นเพชรน้ำเอกแห่ง วรรณคดีไทย (Ruenruethai Satchaphan, 2010)

สรุปว่า เรื่องราวในขุนช้างขุนแผนมีพัฒนาการต่อเนื่องยาวนานกว่า 400 ปี โดยปรับเปลี่ยนจากเรื่องจริงเป็นนิทาน จากนิทานเป็นเสภา จาก วรรณกรรมมุขปาฐะเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ และจากวรรณกรรมชาวบ้าน เป็นวรรณกรรมราชสำนัก บทเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ได้รับยกย่องจากวรรณคดีสโมสรว่าเป็นยอดกลอนเสภาที่ดีเลิศ ทั้งในด้านกระบวนกลอนและด้านเนื้อเรื่อง ลักษณะของกลอนเสภาเป็นคำประพันธ์ชนิดกลอนสุภาพ ใช้ซ้ำในโอกาสหรือวาระสำคัญต่าง ๆ หรือในงานบุญ บทเสปามีหลายเรื่องนอกจากบทเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผนแล้วยังมีบทเสปาก็หลายเรื่อง เช่น พระราชพงศาวดาร เป็นต้น แต่ในบรรดาบทเสปาทันทีหลาย บทเสปาเรื่องขุนช้างขุนแผนได้รับความนิยมแพร่หลาย มากที่สุด

เนื้อเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

เรื่องนี้เชื่อว่าเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นในแผ่นดินสมเด็จพระพันวษา (King Ramathibodi II (A.D. 1491–1529)) ณ เมืองสุพรรณบุรี กล่าวถึงครอบครัวสามครอบครัว คือ ครอบครัวของขุนไกรพลพ่าย รับราชการทหาร มีภรรยาชื่อ นางทองประศรี มีลูกชายด้วยกันชื่อพลายแก้ว ครอบครัวของขุนศรีวิชัย เศรษฐีใหญ่ของเมืองสุพรรณบุรี รับราชการเป็นนายกองกรมข้างนอก ภรรยาชื่อนางเทพทอง มีลูกชายชื่อขุนช้าง ซึ่งหัวล้านมาแต่กำเนิด และครอบครัวของพันศร โยธาเป็นพ่อค้า ภรรยาชื่อ ศรีประจัน มีลูกสาวรูปร่างหน้าตางดงามชื่อ พิมพิลาไลย

วันหนึ่งสมเด็จพระพันวษา มีความประสงค์จะล่าควายป่า จึงสั่งให้ขุนไกรปลุกพลม้าและต้อนควายเตรียมไว้ แต่ควายป่าเหล่านั้นแตกตื่นไม่ยอมเข้าคอก ขุนไกรจึงใช้หอกแทงควายตายไปมากมาย ที่รอชีวิตก็หนีเข้าป่าไป สมเด็จพระพันวษาโกรธมากสั่งให้ประหารชีวิตขุนไกรเสีย นางทองประศรีรู้ว่ารับพาลพลายแก้วหนีไปอยู่เมืองกาญจนบุรี ทางเมืองสุพรรณบุรี มีพวกโจรจันทรขึ้นปล้นบ้านของขุนศรีวิชัยและฆ่าขุนศรีวิชัยตาย ส่วนพันศรโยธาเดินทางไปค้าขายต่างเมือง พอกลับมาถึงบ้านก็เป็นไข้ป่าตาย

เมื่อพลายแก้วอายุได้ 15 ปี ก็บวชเณรเรียนวิชาอยู่ที่วัดส้มใหญ่ แล้วย้ายไปเรียนต่อที่วัดป่าเลไลยก์ ต่อมาที่วัดป่าเลไลยก์จัดให้มีเทศน์มหาชาติ เณรพลายแก้วเทศน์กัณฑ์มัทรี ซึ่งนางพิมพิลาไลยเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์นางพิมพิลาไลยเลื่อมใสมากจนเปลื้องผ้าสไบบูชากัณฑ์เทศน์ ขุนช้างเห็นเช่นนั้นก็เปลื้องผ้าห่มของตนวางเคียงกับผ้าสไบของนางพิมพิลาไลย อธิษฐานขอให้ได้นางเป็นภรรยา ทำให้นางพิมพิลาไลยโกรธมาก ต่อมาเณรพลายแก้วก็สึก แล้วให้นางทองประศรีมาสู่ขอนางพิมพิลาไลยและแต่งงานกัน

ทางกรุงศรีอยุธยาได้ข่าวว่ากองทัพเชียงใหม่ตีได้เมืองเชียงทอง ซึ่งเป็นเมืองขึ้นของกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระพันวษา จึงถามหาเชื้อสายของขุนไกร ขุนช้างซึ่งเข้าไปรับราชการอยู่จึงเล่าเรื่องราวความเก่งกล้าสามารถของพลายแก้ว เพื่อหวังจะพรากพลายแก้วไปให้เกลอนางพิมพิลาไลย สมเด็จพระพันวษาจึงให้ไปตามตัวมาแล้วแต่งตั้งให้เป็นแม่ทัพไปรบกับเมืองเชียงใหม่และได้รับชัยชนะ นายบ้านแสนคำแมนแห่งหมู่บ้านจอมทอง

เห็นว่าพลายแก้วกับพวกทหารไม่ได้เบียดเบียนให้ชาวบ้านเดือดร้อน จึงยกนางลาวทองลูกสาวของตนให้เป็นภรรยาของพลายแก้ว

ส่วนนางพิมพิลาไลยเมื่อสามปีไปทัพได้ไม่นานก็ป่วยหนักรักษาเท่าไรก็ไม่หาย ขริ้วตาวัดป่าเลยแนะนำให้เปลี่ยนชื่อเป็นวันทอง อาการไข้จึงหาย ขุนช้างทำอุบายนำหม้อใส่กระดูกไปให้นางศรีประจันกับนางวันทองดูว่าพลายแก้วตายแล้ว และขู่ว่านางวันทองจะต้องถูกคุมตัวไว้เป็นม่ายหลวงตามกฎหมาย นางวันทองไม่เชื่อแต่นางศรีประจันคิดว่าจริง ประกอบกับเห็นว่าขุนช้างเป็นเศรษฐีจึงบังคับให้นางวันทองแต่งงานกับขุนช้าง นางวันทองจำต้องตามใจแม่ แต่นางไม่ยอมเข้าหอ ขณะนั้นพลายแก้วกลับมาถึงกรุงศรีอยุธยาและได้บรรดาศักดิ์เป็นขุนแผนแสนสะท้าน จากนั้นก็พานางลาวทองกลับสุพรรณบุรี นางวันทองเห็นขุนแผนพาภรรยาใหม่มาด้วยก็โกรธด่าทอโต้ตอบกับนางลาวทองและลืมหูลูกขว้างขวานขุนแผน ทำให้ขุนแผนโมโหพานางลาวทองไปอยู่ที่กาญจนบุรี ส่วนนางวันทองก็ตกเป็นภรรยาของขุนช้างอย่างจำใจ

ต่อมาขุนช้างและขุนแผนเข้าไปรับการอบรมในวังและได้เป็นมหาดเล็กเวรทั้ง 2 คน วันหนึ่งนางทองประศรีให้คนมาส่งข่าวว่านางลาวทองป่วยหนัก ขุนแผนจึงฝากเวรไว้กับขุนช้างแล้วไปดูอาการของนางลาวทอง ตอนเช้าสมเด็จพระพันวษาถามถึงขุนแผนขุนช้างบอกว่าขุนแผนป็นกำแพงวังหนีไปหาภรรยา สมเด็จพระพันวษาโกรธตรัสให้ขุนแผนตระเวนด่านที่กาญจนบุรี ห้ามเข้าเฝ้าและริบนางลาวทองเข้าเป็นม่ายหลวง

ขุนแผนได้ทราบเรื่องก็โกรธขุนช้าง คิดจะแก้แค้นแต่ยังมีกำลังไม่พอ จึงออกตระเวนป่าไป โดยล่ำพังคิดจะหาอาวุธ ม้า และ กุมารทอง สำหรับป้องกันตัว ได้ตระเวนไปจนถึงถิ่นของหมื่นหาญนักเลงใหญ่ ได้เข้าสมัครเข้าไปอยู่ด้วย เพราะหวังจะได้บวคลูกสาวของหมื่นหาญ ได้ทำตัวอ่อนน้อมและตั้งใจทำงานเป็นอย่างดีจนเป็นที่รักใคร่ของหมื่นหาญถึงกับออกปากยกลูกสาวให้แต่งงานด้วย พอได้แต่งงานกับบวคลีแล้ว ขุนแผนก็ไม่ยอมทำงานร่วมกับหมื่นหาญ ทำให้หมื่นหาญโกรธคิดฆ่าขุนแผน เพราะขุนแผนอยู่ยงคงกระพันจึงให้บวคลีใส่ยาพิษลงในอาหารให้ขุนแผนกิน แต่ผีพรายมาบอกให้รู้ตัว ขุนแผนจึงทำอุบายเป็นไข้ไม่ยอมกินอาหารแล้วออกปากขอลูกจากบวคลี นางไม่รู้ความหมายก็ออกปากยกลูกให้ขุนแผน พอกลางคืนขณะที่บวคลีนอนหลับขุนแผนก็ผ่าท้องนางแล้วนำลูกไปทำพิธีตอนเช้าหมื่นหาญและภรรยาว่าลูกสาวถูกผ่าท้องตายก็ติดตามขุนแผนไป แต่ก็สู้ขุนแผนไม่ได้ ขุนแผนเสกกุมารทองสำเร็จ จึงออกเดินทางต่อไป แล้วไปหาช่างตีดาบ หาเหล็ก และเครื่องใช้ต่าง ๆ เตรียมไว้ตั้งพิธีตีดาบ จนสำเร็จ ดาบนี้ให้ชื่อว่า ดาบฟ้าพิน ไขเป็นอาวุธต่อไป

เมื่อได้กุมารทอง ดาบฟ้าพินและม้าสีหมอกครบตามความตั้งใจแล้วก็เดินทางกลับบ้าน คิดจะไปแก้แค้นขุนช้าง นางทองประศรีมารดาห้ามปรามก็ไม่ฟัง ได้เดินทางออกจากกาญจนบุรีไปยังสุพรรณบุรี ขึ้นเรือนขุนช้าง ได้นางแก้วกิริยาลูกสาวพระยาสุโขทัยที่นำมาเป็นตัวจ่านำไว้ในบ้านขุนช้างเป็นภรรยา แล้วพานางทองหนีออกจากบ้าน ขุนช้างตื่นได้ออกติดตามแต่ตามไม่ทัน ได้ไปทูลฟ้องสมเด็จพระพันวษา ให้กองทัพออกติดตามขุนแผน ขุนแผนไม่ยอมกลับได้ต่อสู้กับกองทัพทำให้ขุนเพชร ขุนรามถึงแก่ความตาย กองทัพต้องถอยกลับกรุง ขุนแผนจึงกลายเป็นกบฏ ต้องเที่ยวเร่ร่อนอยู่ในป่า จนนางวันทองตั้งท้องแก่ใกล้คลอด ขุนแผนสงสารกลัวนางจะเป็นอันตราย

จึงยอมเข้ามาบวชกับพระพิจิตร พระพิจิตรได้ส่งตัวเข้าสู่คฤหาสน์ในกรุง ขุนแผนชนะคดีและได้นางวันทองคืน ขุนแผนมีความคิดถึงลาวทอง ได้ขอให้จมีนศรีช่วยขอให้ ขุนแผนถูกกริ้ว และถูกจำคุก แก้วกิริยาจึงตามไปปรนนิบัติในคุก

วันหนึ่งขณะที่นางวันทองมาเยี่ยมขุนแผน ขุนช้างได้มาอุกนางวันทองไปจนนางวันทองคลอดลูกให้ชื่อว่า พลายงาม เมื่อขุนช้างรู้ว่าไม่ใช่ลูกของตัวเองจึงหลอกพลายงามไปฆ่าในป่า แต่ผีพรายของขุนแผนช่วยไว้ นางวันทองบอกความจริงและได้ให้พลายงามเดินทางไปอยู่กับย่าทองประศรีที่กาญจนบุรี พลายงามอยู่กับย่าจนโต ได้บวชเป็นเณรและเล่าเรียนวิชาความรู้เก่งกล้าทั้งเวทมนตร์ คาถา และการสงคราม เมื่อมีโอกาสขุนแผนได้ให้จมีนศรีนำพลายงามเข้าถวายตัวเป็นมหาดเล็ก

เมื่อมีศึกเชียงใหม่ พลายงามได้อาสาออกรบและทูลขอประทานอภัยโทษให้พ่อเพื่อไปรบ ขุนแผนและนางลาวทองจึงพ้นโทษ ขณะที่เดินทางไปทำสงครามนั้นผ่านเมืองพิจิตร ขุนแผนจึงแวะเยี่ยม พระพิจิตร เมื่อพลายงามได้พบนางศรีมาลาลูกสาวพระพิจิตรก็หลงรัก จึงได้ลอบเข้าหานาง ขุนแผนจึงทำการหมั้นหมายไว้ เมื่อชนะศึกพระเจ้าเชียงใหม่ได้ส่งสร้อยทอง และสร้อยฟ้ามาถวาย พระพันวษาได้แต่งตั้งขุนแผนเป็นพระสุรินทรธำมรงค์ ไชยเมโหสุริย์ภักดี ไปรั้งเมืองกาญจนบุรี และได้แต่งตั้งพลายงาม เป็นจมีนไวยวรนาถ และประทานสร้อยฟ้าให้แก่พลายงาม จากนั้นก็ทรงจัดงานแต่งงานให้กับพลายงาม

ขณะที่ทำพิธีแต่งงานขุนช้างได้วิวาทกับพลายงาม ขุนช้างได้ทูลฟ้อง จึงโปรดให้มีการชำระความโดยการดำเนินพิธีสุณ ขุนช้างแพ้ความ พระพันวษาโปรดให้ประหารชีวิต แต่พระไวยขอชีวิตไว้ ต่อมาพระไวยมีความคิดถึงแม่จึงไปรับนางวันทองมาอยู่ด้วย ขุนช้างติดตามไป แต่พระไวยไม่ยอมให้ขุนช้างจึงถวายฎีกา พระพันวษาจึงตรัสให้นางวันทองเลือกว่าจะอยู่กับใคร นางมีความลังเล เลือกไม่ได้ว่าจะอยู่กับใคร พระพันวษาทรงโกรธจึงรับสั่งให้ประหารชีวิต แม้พระไวยจะขออภัยโทษได้แล้ว แต่ด้วยเคราะห์ของนางวันทอง ทำให้เพชรฆาตเข้าใจผิดจึงประหารนางเสียก่อน

เมื่อจัดงานศพนางวันทองแล้ว ขุนแผนได้เลื่อนเป็นพระกาญจนบุรี นางสร้อยฟ้าได้ให้เถรवाद ทำเสน่ห์ให้พระไวยหลงใหลนางและเกลียดชังนางศรีมาลา พระกาญจนบุรีมาเตือน พระไวยโกรธล่ำเลิกบุญคุณกับพ่อ ทำให้พระกาญจนบุรีโกรธ คบคิดกับพลายชุมพลลูกชายซึ่งเกิดจากนางแก้วกิริยาปลอมเป็นมอญยกทัพมาตีกรุงศรีอยุธยา หวังจะให้พระไวยออกต่อสู้ จะได้แก้แค้นได้สำเร็จ พระไวยรู้ตัวเพราะผีเปรตนางวันทองมาบอก พระพันวษาทรงทราบเรื่องโปรดให้มีการไต่สวน พลายชุมพลพิสูจน์ได้ว่า นางสร้อยฟ้ากับเถรवादได้ทำเสน่ห์จริงแต่นางสร้อยฟ้าไม่รับ จึงมีการพิสูจน์โดยการลุยไฟ สร้อยฟ้าแพ้ พระพันวษาสั่งให้ประหาร แต่นางศรีมาลาทูลขอไว้ นางสร้อยฟ้าจึงถูกเนรเทศกลับไปเชียงใหม่ และคลอดลูกชื่อ พลายยง ต่อมานางศรีมาลาคลอดลูกชาย ขุนแผนจึงตั้งชื่อให้ว่า พลายเพชร เถรवादมีความแค้นพลายชุมพล จึงปลอมเป็นจระเข้ไล่กัดกินคนมาจากทางเหนือหวังจะแก้แค้นพลายชุมพล พระพันวษาโปรดให้พลายชุมพลไปปราบ จระเข้เถรवादสู้ไม่ได้ถูกจับตัวมาถวายพระพันวษา และถูกประหารในที่สุด พลายชุมพลได้รับแต่งตั้งเป็นหลวงนายฤทธิ เหตุการณ์ร้ายแรงผ่านไป ทุกคนก็อยู่อย่างมีความสุข (Natchaphon B., 2021)

การจัดการศึกษา

“การจัดการศึกษา” จากเรื่องขุนช้าง ขุนแผน สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงเดชาเนกาภาพ อธิบายว่าบทเสภาเรื่องขุน ช้างขุนแผน เป็นเรื่องราวที่แต่งขึ้นตามเค้าโครงเรื่องจริงที่เกิดในสมัยอยุธยา ตั้งแต่ช่วงปลายรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ต่อเนื่องไปจนถึงสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 2 ซึ่งมีหลักฐานปรากฏ ส่วนในการแต่งวรรณคดีเรื่องนี้จะเริ่มแต่ง เมื่อใดนั้น สันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มแต่งในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช โดยพิจารณาจากหลักฐาน ในตอนหนึ่งของเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนที่กล่าวถึงสาเหตุที่พลายแก้วได้ชื่อเช่นนั้น เพราะเกิดใน ช่วงเวลาที่พระเจ้าแผ่นดินแห่งกรุงศรีอยุธยาโปรดให้นำแก้วที่ พระเจ้ากรุงจีนนำมาถวายไปใส่ ไว้ใน ยอดเจดีย์ในวัดเจ้าพระยาไทย ซึ่งสร้างขึ้นแต่ครั้งสมัยพระมหากษัตริย์แห่งกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงเดชาเนกาภาพทรงอธิบายว่า วัดเจ้าพระยาไทยเป็นวัดเดียวกับวัดป่าแก้ว และ วัดใหญ่ชัยมงคล วรวิหาร ที่อยุธยา ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยสมเด็จพระนเรศวรมหาราช (Watcharee Romyanan, 1990)

การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคใหม่ ไม่ใช่เป็นเพียงการให้ความรู้กับผู้เรียนเท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ (Office of the Higher Education Commission, 2016) สอนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ครั้งที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตราที่ 81 ระบุให้รัฐต้องจัดการศึกษา อบรม และสนับสนุนให้จัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้อง ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนรู้จึงต้องพัฒนาทักษะที่สำคัญในการดำเนินชีวิต และสร้างทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และคุณลักษณะตามที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 กำหนด

การศึกษาภาพสะท้อน ลักษณะทางสังคมของผู้หญิงและผู้ชายในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ปรากฏส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมสังคมภายนอกในการปรุงแต่งสู่การสร้างบูรณาการทางสังคม เช่น กฎหมาย ศาสนา พิธีกรรม ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น รวมถึงแนวคิดเรื่องการศึกษาสำคัญต่อผู้ชายในสังคม หากเป็นเด็กผู้ชายจะมีความสามารถทางหนังสือจะได้มีโอกาสเข้ารับราชการเป็นเจ้าคนนายคน ส่วนเด็กผู้หญิงจะเก่งเรื่องการบ้านการเรือน ซึ่งการรับราชการเป็นขุนนางหรือเป็นทหารายเป็นความคาดหวังทางสังคมต่อเด็กผู้ชายที่เป็นค่านิยมในอดีต ลา ลูแบร์ (2510) ได้เล่าถึงค่านิยมที่มีต่อการให้การศึกษาบุตรหลานว่า “เมื่อได้เลี้ยงบุตรมาเติบโตใหญ่ถึงอายุ 7 หรือ 8 ขวบแล้ว ชาวสยามจะส่งบุตรของตนเองให้ไปอยู่กับพระภิกษุ และให้บวชจนเหลืองเสียด้วยเป็นอาชีพที่ไม่มีข้อผูกมัดแต่ประการใด จะสึกออกมาเมื่อไรก็ได้ โดยมีต้องละอายใคร ภิกษุน้อย ๆ เรียกว่า เณร (Nen) เณรเหล่านี้มิได้บริโภคอาหารของวัดโดยบิดามารดาเป็นผู้ส่งไปถวายทุกวัน ลางทีเณรบางรูปเป็นลูกผู้ดีมีบรรดาศักดิ์ถึงแกมีทาสคนหนึ่งหรือสองคน อยู่คอยปรนนิบัติ พระสงฆ์อันเป็นอาจารย์ในวัดสอนอนุชนเหล่านี้ให้รู้จักการเขียนและนับจำนวนเป็นสำคัญด้วยว่าไม่มีสิ่งไรจะจำเป็นแก่พ่อค้าและชาวสยามทั้งปวงยิ่งไปกว่าการทำการค้าขายทั้งสอนองค์ศีลองค์ธรรม และขาดเกี่ยวกับพระสมณโคดม แต่ไม่มีการสอนพงศาวดาร, กฎหมายหรือศาสตร์อื่น ๆ ด้วย”

จากข้อมูลข้างต้น มีความสอดคล้องผลการวิจัยของ ดิษยพรรณ ศรีบุญเรือง และคณะ จากการศึกษาเพศภาวะและเพศวิถีในเสภาเรื่อง ขุนช้างขุนแผน ผลการศึกษาพบว่าในด้านเพศภาวะ ตัวละครชายและ

ตัวละครหญิงมีการแสดงออกที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมในยุคนั้น ทำให้ตัวละครต้องมีความรู้ทางพุทธศาสนา การทำนายฝัน โหราศาสตร์ การสะเดาะเคราะห์ ไสยศาสตร์ และพิชัยสงครามขณะเดียวกันตัวละครชายต้องมีความสามารถด้านการรบพญายักษ์ บุคลิกภาพและความเป็นผู้นำ มีความยึดมั่นในศักดิ์ศรี มีความกล้าหาญ ความกตัญญู มีเหตุผล ยึดมั่นในหน้าที่การงานมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดูแลและปกป้องผู้อื่นได้ ตลอดจนมีความหลงใหลในสตรีเพศ (Ditsayathat Sriboonruang et al., 2020)

การศึกษาภาพสะท้อน ของการได้รับการศึกษาของตัวละครผู้ชายชนชั้นกษัตริย์ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา

1. การศึกษาของกษัตริย์

คุณลักษณะหนึ่งของพระมหากษัตริย์สยามคือ ทรงเป็นดั่งเจ้าชีวิต เจ้าแผ่นดินตัวอย่างที่เห็นได้จากในเรื่องคือ การที่ขุนไกร บิดาของขุนแผนถูกสังหารชีวิตในคราวที่พระพันวษา มีพระประสงค์จะล่ากระบือ แต่กระบือตื่นไม่เข้าค่าย ขุนไกรเกรงว่ากระบือจะทำร้ายผู้คนจึงฆ่ากระบือตายต่อหน้าพระองค์ให้ทรงกริ้ว ทั้งที่หากพิจารณาจากเหตุการณ์ในเรื่องแล้ว เจตนาการกระทำของขุนไกรเป็นไปตามหน้าที่แต่ทำให้พระพันวษา ไม่พอพระทัย แต่สิ่งที่ควบคุมพระมหากษัตริย์ คือการเป็นผู้มีธรรม เป็นผู้รักษาความยุติธรรมและดูแลทุกข์ราษฎร ซึ่งการที่พระมหากษัตริย์จะเป็นผู้ปรีชาสามารถได้นั้นจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถเป็นอันมาก ซึ่งการเรียนรู้ของพระมหากษัตริย์ต้องเรียนรู้ทุกเรื่อง อันได้แก่ ตำราพิชัยสงคราม การศึกษาวิชาสามัญ การเรียนรู้พระพุทธรักษา การศึกษาทางด้านภาษาศาสตร์และวรรณคดี การศึกษาวิชาการด้านทหาร เป็นต้น

2. การศึกษาของราชวงศ์ในราชวัง สำหรับเด็กผู้ชายได้เรียนวิชาวาดเขียน แกะสลัก และช่างฝีมือ

ต่าง ๆ ที่พระสงฆ์เป็นผู้สอนให้ ส่วนเด็กผู้หญิงเรียนรู้การบ้านการเรือนจากพ่อแม่สมัยต่อมาหลังชาติตะวันตกเข้ามาแล้วมีการเรียนวิชาซีฟขั้นสูงด้วย เช่น ดาราศาสตร์ การทำน้ำประปา การทำปืน การพาณิชย์ แพทยศาสตร์ ตำรายา การก่อสร้าง ตำราอาหาร เป็นต้น (Education in the Ayutthaya Period, online)

การศึกษาภาพสะท้อน ของการได้รับการศึกษาของตัวละครผู้ชายขุนนางในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา

1. ตัวละครผู้ชายที่ปรากฏในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนสามารถกล่าวแยกประเด็นได้ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นด้านความรู้รอบด้าน ประเด็นด้านการสู้รบและพญายักษ์ ซึ่งทั้ง 2 ประเด็นนี้ผู้ชายในสมัยก่อนจะมีค่านิยมที่อยากจะรับราชการเป็นขุนนางจึงต้องมีการศึกษาหาความรู้ให้มาก มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1.1 ความรู้รอบด้านที่ได้รับจากการศึกษา

ตัวละครชายในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนจำนวน 16 ตัวละคร คือ พลายงาม นายบัว หัวกะโหลก ขุนแผน แสนตรีเพชรกล้า เจ้าเชียงใหม่ เถรขवाद พลายชุมพล สมภารมี แสนคำแมน ขรัวตาจู้ หมื่นหาญ ขุนเพชร อินทรา ขุนไกรพลพ่าย ขุนศรี วิชัย พันศรโยธา และนายจันศร ได้แสดงให้เห็น ถึงการเป็นผู้มีวิชาความรู้ ซึ่งสามารถกล่าวแยกประเด็นได้ 6 ประเด็น คือ ความรู้ด้านพระพุทธรักษา ความรู้ด้านการทำนายฝัน ความรู้ด้านโหราศาสตร์ ความรู้ด้านการสะเดาะเคราะห์ ความรู้ด้านไสยศาสตร์ และความรู้ด้านพิชัยสงคราม ดังตัวอย่างที่ปรากฏความรู้ด้านพระพุทธรักษาต่อไปนี้

ครานั้นจึงโฉมเจ้าเณรแก้ว
หมั่นหมักกักตมิให้เตือน
มหาชาติธรรมวัตรสารพัดเพราะ
สั่งเสียเป็นเสน่ห์ดังเรไร

ปัญญาคล่องแคล่วใครจะเหมือน
หัดเทศน์สามเดือนก็ขึ้นใจ
ถ้อยคำมันเหมาะไม่เปรียบได้
เทศน์ที่ไหนคนขมนิยมฟัง

(Vajirañña Library, 2012, online)

1.2 ความสามารถด้านการรบและผจญภัย ความสามารถด้านการรบและผจญภัยเป็นกรอบคิดทางสังคมที่ปรากฏขึ้นเพื่อ สร้างภาพความเป็นชายในตัวละครให้มีความโดดเด่นด้านการสู้รบ ตลอดจนสร้างภาพความเป็นชายให้เป็นผู้ไม่เกรงกลัวต่อภัยอันตราย อันเป็นการเชิดชูและยกย่องตัวละครชายในเสภา เรื่อง ขุนช้างขุนแผน ทั้งนี้ เนื่องจากเสภาเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องราวของสามัญชน มิใช่เจ้าชาย หรือเจ้าหญิงอย่างเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ เช่นเรื่องอื่น ๆ (Woranun Aksarapong, 1973) ความสามารถ ด้านการสู้รบจึงเป็นอำนาจแฝงหรือคุณสมบัติที่อยู่ในความเป็นชาย อันทำให้ตัวละครชาย เจริญก้าวหน้าในอาชีพ จากการศึกษาพบประเด็นดังกล่าวได้ปรากฏใน 2 ลักษณะ คือ ความสามารถด้านการรบ และความสามารถด้านการผจญภัย ตัวอย่างความสามารถด้าน การสู้รบ ดังต่อไปนี้ ความสามารถด้านการรบเป็นการแสดงออกขณะสู้รบของตัวละครชายซึ่งมี ความสำคัญ เพราะเป็นฉากที่ทำให้ตัวละครได้แสดงความสามารถของตนให้เป็นที่ประจักษ์ เช่น ในเหตุการณ์ที่พระพันวษามีรับสั่งให้ขุนแผนยกทัพไปปราบพระเจ้าเชียงใหม่

พลายแก้วแว่วไวใจกล้า
มือถือดาบประทานผลาญณรงค์
ฟันฉับลวารับด้วยปลายทวน
ลาวไพล่พลาดถลันย่นตาพอง
พลายแก้วฟาดฟันสนั่นฉับ
ฟ้าลั่นแลเห็นเข่นอาชา
ฉับเปล่าไม่เข้าพลัดตกม้า
ฟันถูกฟ้าลั่นหันชี้เลือด

รีบเร่งอาชากระที่บสง
ตรงใส่สันบาดาลที่นำกอง
แทงสวนหลบได้ด้วยไวว่อง
ร้องหมาชี้แม่แร่เข้ามา
คอพับตะพายแล่งตลอดป่า
ตรงเข้าฟันพระยากำแพงเพชร
พลายแก้ววางร่ำมาระเห็จ
หัวเด็ดตกม้าลงมาดิน

(Vajirañña Library, 2012, online)

การศึกษาภาพสะท้อน ของการได้รับการศึกษาของตัวละครผู้หญิงชนชั้นสูงในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา

2. ตัวละครผู้หญิงที่ปรากฏในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนสามารถกล่าวแยกประเด็นได้ 2 ประเด็น คือ ประเด็นด้านความรู้ ประเด็นด้านความสามารถในงานเรือน ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ ประเด็นด้านความรู้เป็นกรอบความคิดทางสังคมที่ปรากฏขึ้นเพื่อสร้างภาพของความเป็นหญิง

ในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนวิชาความรู้ของผู้หญิงถูกถ่ายทอดจากผู้ใหญ่ในบ้าน ไม่เพียงแต่การบ้าน การเรือนเท่านั้นยังรวมถึงกิริยาทางสังคม การวางตัวการทำหน้าที่ของภรรยาที่ดี และให้เป็นผู้มีความรู้ด้านพุทธศาสนาและสามารถอ่านเขียนหนังสือได้ แม้จะไม่ได้มีโอกาสในการศึกษาเช่นเดียวกับตัวละครชาย อนึ่ง ภายหลัง

จากที่ขุนไกรพลพ่ายได้ถูกพระพันวษารับสั่งประหารชีวิต หลวงฤทธานนต์ก็ได้รีบส่งทหารไปยังเรือนของขุนไกร และแจ้งความให้แก่นางทองประศรีรับทราบ เพื่อที่นางจะได้พาพลายแก้วหนีการจับกุมไปได้ทัน

นายโหมไปถึงบ้านทองประศรี	แกได้ถามทันทีซมิซมั้น
มีธุระทำวนสิ่งไรนั้น	กินหมากด้วยกันอย่าเกรงใจ
นายโหมพอจะบอกออกปากว่า	น้ำตาคลอตาลงหลังไหล
ว่าธุระหลวงฤทธานนต์ใช้	แจ้งอยู่ในหนังสือนี้มากมาย
หนังสือว่ามาถึงทองประศรี	อันขุนไกรสามิเพื่อนสหาย
ต้องรับพระราชอาญาตาย	เสียไปไว้หน้าค่ายกระป้อนั้น
รับสั่งให้รีบเอาลูกเมีย	หนีเสียอย่าอยู่ที่บ้านนั้น
ออกไปให้พ้นแดนสุพรรณ	หนังสือมาฉวันจงแจ้งใจ ๆ
ทองประศรีแจ้งความตามหนังสือ	สองมือซ้อนอกเข้าร้องไห้
โศกาป้ำมว่าจะบรรลัย	กลิ้งเกลือกเสือกไปไม่สมประดี

(Vajirañāṇa Library, 2012, online)

2.2 ความสามารถในงานเรือน

ความสามารถในงานเรือนเป็นชุดความคิดทางสังคมที่ปรากฏขึ้นเพื่อสร้างภาพของตัวละครในเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนให้ต้องมีความสามารถด้านการแกะสลักการประกอบอาหาร การถักทอ และการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ภายในครัวเรือนโดยปรากฏผ่านตัวละครหญิงในเรื่องจำนวน 5 ตัวละคร คือ นางศรีประจัน นางสายทองนางลาวทอง นางวันทอง นางบัวคลี และนางทองประศรีตัวอย่างการบริหารจัดการในครัวเรือนดังต่อไปนี้

ครานั้นบัวคลีศรีใส	ครั้นรุ่งเรียกว่าไพร่ไปไร่สวน
หนุ่มสาวว่าหลามตามเป็นพรวน	ไปรดพวนผักผลทุกต้นไป
เอาจอบเจาะเจาะช่องเป็นร่องน้ำ	แล้วปลูกทำหอห้างไว้กลางไร่
พอร่มร้อนนอนนั่งสบายใจ	คอยบังคับข้าไทให้ทำการ ๆ

(Vajirañāṇa Library, 2012, online)

การศึกษาภาพสะท้อน ของการได้รับการศึกษาของตัวละครผู้ชายที่เป็นพระสงฆ์ ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา

คนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีสถานะทางสังคมคือ พระสงฆ์ บทบาทของพระสงฆ์จะสัมพันธ์กับสังคม ชุมชน เป็นบุคคลที่คนในสังคมนับถือว่าเป็นผู้มีความรู้ เป็นผู้อยู่ในเพศสถานะที่น่าเคารพนับถือเพราะถือพรหมจรรย์ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอันศักดิ์สิทธิ์ การเป็นผู้มีความรู้ไม่เพียงแต่จะเป็นผู้ให้ความรู้แก่คนในชุมชน แต่ยังรวมถึงการเป็นผู้แก้ไขปัญหาทางสังคมแก่ชาวบ้านด้วย อย่างที่เมื่อนางพิมพิ์ไม่สบายหนัก นางศรีประจันไม่รู้จะรักษาลูกเช่นไรจึงรีบไปหา ขรรค์ดาจตุที่วัดป่าเลย์ไลยก์ ซึ่งสถานะทางสังคมใน วรรณกรรมขุนช้างขุนแผน

วัดเปรียบเหมือน โรงเรียนที่สอนเด็กผู้ชายในสมัยก่อน พระสงฆ์เปรียบเหมือนเป็นครูผู้สอนวิชาการต่าง ๆ อีกทั้งยังเป็นศูนย์กลางประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของชุมชน เป็นผู้แก้ปัญหาให้แก่คนในชุมชน

“อยากจะเป็นทหารชาญชัย ให้เหมือนท่านขุนไกรที่เป็นผี
จึงอ่อนวอนมารดาได้ปราณี ลูกนี้จะใคร่รู้วิชาการ
พระสงฆ์องค์ใดวิชาดี แม่จงพาลูกนี้ไปฝากท่าน
ให้เป็นอุปัชฌาย์อาจารย์ อธิฐานบวชลูกเป็นเณรไว้”

(Vajirañāṇa Library, 2012, online)

การศึกษาภาพสะท้อน ของการได้รับการศึกษาของตัวละครที่มีสถานะของไพร่และทาส ในวรรณคดีเรื่องขุนช้างขุนแผนที่มีผลต่อการศึกษา

ไพร่และทาสเป็นกลุ่มชนชั้นล่างในสังคม อยู่ในฐานะของการเป็นผู้ถูกปกครอง ในเรื่องขุนช้างขุนแผน ไม่ปรากฏตัวละครในชนชั้นนี้มีบทบาทที่ชัดเจน แต่มีการบรรยายที่เป็นองค์ประกอบรายละเอียดภายในเรื่องทีบอกให้รู้ถึงหน้าที่ต่าง ๆ ของไพร่คือ ไพร่ที่ถูกเกณฑ์ไปร่วมรบ ไพร่ที่ถูกเกณฑ์ไปใช้แรงงาน ไพร่ที่เป็นเครื่องแสดงฐานะทางสังคม ไพร่เมื่อทำงานไม่เป็นที่ถูกใจก็สามารถถูกเชียนตีได้

ที่เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าก็อาวรณ์	มุลนายตีต้องต้อนก้าวยาว
บ้างเหนือนักหยุดพักลงนอนกรน	ถูกนายหมวดหวัดกันดังขวับขวาว
ตื่นวิ่งตกใจไปเป็นระนาว	เกรียวกราวสาละพาฮาเฮโล
บ้างฉวยฉุดยุดลากกระชากอาด	พวนขาดไม้ลัดเอาร่องโล่
ทำคอกตอกหลักลงใหญ่โต	บ้างโห่บ้างร้องอยู่ก้องไพร่
ผู้ตรวจกวาดขันรันโบยตี	คนละทีสองทียกมือไหว้
ถึงจะเปื้อนเหลือทนก็จวนใจ	น้ำตาไหลหลีกหลบกระทบกัน

(Vajirañāṇa Library, 2012, online)

จากข้อความข้างต้น ไพร่เป็นชนชั้นล่างจะถูกนำมาใช้เกี่ยวกับแรงงานในสมัยก่อนจะเห็นว่าไพร่ไม่ได้รับการศึกษา แต่การศึกษาจะเป็นการเรียนรู้ในเรื่องที่ตนเองถูกใช้งานนั่นเอง (Ditsayathat Sriboonruang et al., 2020).

ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

ความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษาวรรณคดี ขุนช้างขุนแผน จะขอแยกเป็น 2 ประเด็น คือ

1. จากการศึกษาเนื้อเรื่อง

- ผู้ศึกษามีความเข้าใจมาโดยตลอดว่าเนื้อเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนจบของเรื่อง จบที่นางวันทองถูกประหารชีวิต จากการศึกษาในครั้งนี้จึงพบว่าเนื้อเรื่องยังมีต่อไปจนถึงรุ่นลูกและหลานของนางวันทอง

- เหตุที่นางพิมพิลาไลยเปลี่ยนชื่อเป็นนางวันทองอันเนื่องมาจากอาการป่วยของนาง ขรรค์ดาจูเป็นผู้เปลี่ยนชื่อให้เพราะเชื่อว่าจะได้หายจากอาการเจ็บป่วย - ขุนช้างเคยมีเมียมาก่อน ชื่อนาง แก่นแก้ว - พ่อของขุน

ช่าง ชุนแผน และนางพิมพ์ ตายในเวลาไล่เลี่ยกัน และทราบถึงเหตุแห่งการตายนั้น - และการมีวิชาอาคมของตัวละครในเรื่อง

2. จากการศึกษาประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง และการจัดการศึกษา จากเรื่องขุนช้างขุนแผน

- จากการศึกษาพบว่า ในเนื้อเรื่องของขุนช้างขุนแผน ค่านิยมในการทำงานเป็นข้าราชการและการบวชยังคงส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในเนื้อเรื่องนั้น การที่ลูกชายได้บวชและได้ร่ำเรียนวิชา อาคม ต่าง ๆ ตามวัดหรือตามสำนักต่าง ๆ ก็ส่งผลให้ครอบครัวนั้น มีหน้ามีตาเป็นที่ยกย่องเชิดชูและการบวช ก็ถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันค่านิยมของผู้หญิงจะเปลี่ยนไปในเรื่องของการศึกษาที่มีความเท่าเทียมการกับผู้ชาย แต่ค่านิยมในเรื่องของการมีงานทำที่ดีและมั่นคงการยังส่งผลมาจนถึงปัจจุบัน

สรุป

ผู้ศึกษาจะขอสรุปประเด็นที่ได้ศึกษา ในประเด็นภาพสะท้อนเรื่อง “การจัดการศึกษา” จากเรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน ดังนี้ วรรณกรรมขุนช้างขุนแผนนี้ การได้รับการศึกษาของตัวละครเป็นผลมาจากความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ถือปฏิบัติ ศาสนา และการแบ่งชนชั้นในเรื่อง เป็น 3 ระดับ ได้แก่ 1) กษัตริย์ และราชวงศ์ 2) ขุนนาง 3) ไพร่และทาส 4) พระภิกษุสงฆ์

ระดับชนชั้น	ค่านิยม / ความเชื่อ / ประเพณี/ศาสนา	การจัดการศึกษา
กษัตริย์	เป็นสมมติเทพ/ เป็นศูนย์กลางจักรวาล/ เป็นเจ้าเหนือหัว	ได้รับการศึกษาโดยมีครูไปสอน ได้รับการศึกษารอบด้าน ได้เรียนกับคนที่เก่ง
ราชวงศ์	เป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกษัตริย์ เช่น บุตร ญาติ ฯ	ชายจะได้รับการศึกษาเช่นเดียวกับกษัตริย์ หญิงจะได้เรียนการบ้านการเรือน การเรียนหนังสือให้มีความเก่งมากกว่าคนทั่วไป
ขุนนาง	ชาย ได้รับราชการได้รับ ยศและตำแหน่งในวังหลวง/เป็นผู้มีเวทย์มนต์ คาถา โหราศาสตร์ เป็นที่เชิดหน้าชูตาของครอบครัว หญิง เรียนและฝึกในเรื่องการบ้านการเรือนและการเตรียมพร้อมของการเป็นภรรยาที่ดี	ชาย นอกจากเรียนที่บ้านโดยมีอิทธิพลพื้นฐานการศึกษาจากครอบครัวแล้ว ก็ยังไปร่ำเรียนวัดหรือสำนักที่มีอาจารย์ที่มีชื่อเสียง ตามที่ต่าง ๆ หญิง เรียนวิชาการบ้านการเรือนที่บ้านหรือในวัง
ไพร่และทาส	เป็นชนชั้นล่าง ไร้ใช้งานรับใช้ชนชั้นขุนนาง	ได้เรียนรู้จากสิ่งที่ได้ปฏิบัติและลงมือทำมิได้มีโอกาสเรียนหนังสือ
พระภิกษุสงฆ์	เป็นผู้ที่อยู่ในเพศสถานะที่น่าเคารพนับถือ เป็นผู้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็น	พระสงฆ์ ที่มีวิชาแก่กล้า คือ ครู พระเณร ที่ยังไม่แก่ คือ นักเรียน

ระดับชั้น	ค่านิยม / ความเชื่อ / ประเพณี/ศาสนา	การจัดการศึกษา
	ผู้ให้ความรู้และมีอิทธิพลต่อความเชื่อของคนในชุมชน	วัด คือ โรงเรียน

References

- Apiwan Adulyapichet. (2001). Status and Roles of Thai Women and Men in the Past: Reflections from the Literature of Khun Chang Khun Phaen. Graduate School, Silpakorn University.
- Apiwan Adunyapichet. (2001). Status and roles of Thai women and men in the past: Reflections from the literary work Khun Chang Khun Phaen. Graduate School, Silpakorn University.
- Baan Jom Yut. (2021). Education during the Ayutthaya period (1893–2310 B.E.) [Online]. Retrieved November 30, 2021, from <https://zhort.link/pE5>
- Baan Jomyut. (2021). Education in the Ayutthaya Period, B.E. 1893 - B.E. 2310. (Online). Available from <https://zhort.link/pE5>. Retrieved on November 30, 2021
- Ditsayathat Sriboonruang, et al. (2020). Gender identity and sexuality in the Sepha narrative Khun Chang Khun Phaen. Journal of Buddhist-Oriented Social Sciences and Anthropology, 5(3), March 2020. Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat Campus.
- Institute for Academic Quality Development (IAD). (2012). Literature and literary works for Grade 12. Bangkok: Institute for Academic Quality Development Publishing Co., Ltd.
- Interesting to follow (online). Available from <https://1th.me/Ck4TS>. Retrieved on November 29, 2021.
- La Loubere. (1967). The Kingdom of Siam. Phra Nakhon: Kaona Publishing House
- La Loubère. (1967). The Kingdom of Siam. Phra Nakhon: Kaona Publishing House.
- Natchaphon B. (2021). History of the epic poem Khun Chang Khun Phaen, where did it come from, and the synopsis of Khun Chang Khun Phaen
- Natchaphon B. (2021). History of the Sepha Khun Chang Khun Phaen: Origins and an engaging synopsis [Online]. Retrieved November 29, 2021, from <https://1th.me/Ck4TSDisyathorn>
- Sriboonruang et al. (2020). Gender and sexuality in the epic poem Khun Chang Khun Phaen. Journal of Social Science and Buddhist Anthropology, Volume 5, Issue 3 (March 2020). Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat.

- Quality Academic Development Institute (QADI). (2012). Literature and Literature, Mathayom 6. Bangkok: Publisher, Quality Academic Development Institute (QADI) Co., Ltd.
- Ruenruethai Satchaphan. (2010). Preserving and creating literary arts. [Place of publication not specified].
- Ruenruethai Satchaphun. (2010). Inheriting and creating literary arts.
- Watcharayan. (2021). Khun Chang Khun Phaen (online). Available from <https://wow.in.th/cOWu>. Retrieved on November 30, 2021.
- Watcharayan. (2021). Khun Chang Khun Phaen [Online]. Retrieved November 30, 2021, from <https://wow.in.th/cOWu>
- Watcharee Romyanan. (1990). In which reign was Khun Chang Khun Phaen first composed? Journal of Thai Language and Literature, 7(2), 13–18.
- Watcharee Romyananon. (1990). Khun Chang Khun Phaen began to be composed in which reign? Journal of Thai Language and Literature, 7(2), 13-18
- Wikipedia, the free encyclopedia. (2021). Khun Chang Khun Phaen (online). Available from <https://1th.me/3fUGw>. Retrieved on November 29, 2021.
- Wikipedia, the Free Encyclopedia. (2021). Khun Chang Khun Phaen [Online]. Retrieved November 29, 2021, from <https://1th.me/3fUGw>
- Woranan Aksornphong. (1973). A study of Thai society and culture in the early Rattanakosin period from the story Khun Chang-Khun Phaen. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Woranun Aksarapong. (1973). A study of Thai society and culture in the early Rattanakosin period based on Khun Chang–Khun Phaen. Bangkok: Chulalongkorn University.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียนบทความ

สถานที่ติดต่อเกี่ยวกับบทความ

สำนักงานศูนย์อาเซียนศึกษา ห้อง A 400 อาคารเรียนรวม ชั้น 4 โซนA มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-248505

E-mail: mcuasean@gmail.com

ประเภทผลงานที่ตีพิมพ์ (ภาษาไทย/ ภาษาอังกฤษ)

1. บทความวิจัย (Research Article)
2. บทความวิชาการ (Academic Article)
3. บทความปริทัศน์ (Article Review)
4. บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)
5. บทวิจารณ์เชิงวิชาการ (Critique/ Discussion Paper)
6. กรณีศึกษา (Case Study)

ข้อกำหนดการจัดพิมพ์ต้นฉบับบทความ

1. ต้นฉบับพิมพ์เป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้แต่เรื่องจะต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ การใช้ภาษาไทยให้ยึดหลักการใช้คำศัพท์และการเขียนทับศัพท์ภาษาอังกฤษตามหลักของราชบัณฑิตยสถาน ให้หลีกเลี่ยง การเขียนภาษาอังกฤษปนภาษาไทยในข้อความ ยกเว้นกรณีจำเป็น เช่น ศัพท์ทางวิชาการที่ไม่มีคำแปล หรือคำที่ใช้แล้วทำให้เข้าใจง่ายขึ้น คำศัพท์ภาษาอังกฤษที่เขียนปนภาษาไทยให้ใช้ตัวเล็กทั้งหมดยกเว้นชื่อเฉพาะ สำหรับต้นฉบับภาษาอังกฤษต้องได้รับการตรวจสอบความถูกต้องด้านการใช้ภาษาจากผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาอังกฤษก่อน

2. ขนาดของต้นฉบับใช้กระดาษขนาด A4 (พิมพ์หน้าเดียว) และพิมพ์โดยเว้นระยะห่างจากขอบกระดาษด้านละ 1 นิ้ว (2.54 เซนติเมตร) โดยมีระยะห่างระหว่างบรรทัด เป็นแบบ double space เพื่อสะดวกในการอ่านและแก้ไข

3. ชนิดและขนาดตัวอักษรทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษให้ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เหมือนกันตลอดทั้งบทความรายละเอียดต่างของบทความ กำหนดดังนี้

ชื่อเรื่อง (Title)

-ชื่อเรื่องภาษาไทย กำหนดกึ่งกลาง ขนาด 16point ตัวหนา

-ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ กำหนดกึ่งกลาง ขนาด 16 point ตัวหนา

ชื่อผู้พิมพ์ (Author)

-ชื่อผู้พิมพ์ลำดับที่ 1 ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ กำหนดขีดขวขนาด 16 point ตัวปกติ

-ชื่อผู้พิมพ์ลำดับถัดไป (ถ้ามี) กำหนดขีดขวขนาด 16 point ตัวปกติ

-ใส่เชิงอรรถหน้าแรกเป็นชื่อหน่วยงานของผู้พิมพ์ และ E-Mail ที่ติดต่อได้ กำหนดขีดขวขนาด 12point ตัวธรรมดา

บทคัดย่อ (Abstract)

-หัวข้อ บทคัดย่อ และ Abstract กำหนดขีดขวขนาด 16 point ตัวหนา

-เนื้อความของบทคัดย่อภาษาไทยและบทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) บรรทัดแรกจัดย่อหน้า โดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดขวตัวธรรมดา

คำสำคัญ (Keyword) ระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เลือกใช้คำที่เกี่ยวข้องกับบทความ อย่างน้อย 3 คำขนาด 16 point ตัวธรรมดา

การพิมพ์หัวข้อใหญ่และหัวข้อย่อย

-หัวข้อใหญ่ กำหนดขีดขวขนาด 16 point ตัวหนา

-หัวข้อย่อย จัดย่อหน้าเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 16 point ตัวหนา

-เนื้อความของแต่ละหัวข้อ บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้วขนาด 16 point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดขว

4. ภาพและตารางประกอบ กรณีมีภาพหรือตารางประกอบ กำหนดการจัดพิมพ์ดังนี้

-ภาพประกอบและตารางประกอบทั้งหมดที่นำมาอ้างต้องไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ผลงานของผู้อื่น

-ภาพประกอบจัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ และไม่ต้องตีกรอบภาพ

-ชื่อภาพประกอบจัดอยู่ใต้ภาพ ใช้คำว่า ภาพที่ ต่อด้วยหมายเลขภาพและข้อความบรรยายภาพ กำหนดกึ่งกลางของหน้ากระดาษ ขนาด 14 point ตัวธรรมดา

-ชื่อตารางประกอบจัดอยู่เหนือเส้นคั่นบนสุดของตาราง ใช้คำว่า ตารางที่ ต่อด้วยหมายเลขตารางและข้อความบรรยายตาราง กำหนดขีดขวขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 point ตัวธรรมดา

-บอกแหล่งที่มาของภาพประกอบ ตารางประกอบที่นำมาอ้าง โดยพิมพ์ห่างจากชื่อภาพหรือเส้นคั่นใต้ตาราง กำหนดเว้นระยะห่าง 1 บรรทัด บรรทัดแรกจัดย่อหน้าโดยเว้นระยะจากขอบซ้าย 0.5 นิ้ว ขนาด 14point ตัวธรรมดา และบรรทัดถัดไปกำหนดขีดขว

5. จำนวนหน้า ความยาวของบทความ 8-15 หน้า รวมตาราง รูปภาพและเอกสารอ้างอิง

หมายเหตุ: ทุกบทความต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ในกรณีที่ตีพิมพ์บทความเป็นภาษาต่างประเทศ ต้องมีบทคัดย่อเป็นภาษาไทยด้วย

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) 2 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความและผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double-blind peer review)

ส่วนประกอบของบทความ

1. ส่วนบทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อควรมีความยาวไม่เกิน 500 คำ โดยแยกต่างหากจากเนื้อเรื่องบทความวิจัยและบทความปริทรรศน์ต้องมีบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งบทคัดย่อควรเขียนให้เข้าใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปแบบ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา(Methods) ผลการศึกษา (Results) สรุป (Conclusion) และคำสำคัญ (Key words) ซึ่งควรเรียงเรียงตามลำดับและแยกหัวข้อให้ชัดเจน ดังนี้

-วัตถุประสงค์ ควรกล่าวถึงจุดหมายของการศึกษา

-วิธีการศึกษา ควรกล่าวถึงวิธีการค้นคว้าข้อมูล ระเบียบวิธีวิจัยที่นำมาศึกษา สถิติที่นำมาใช้

-ผลการศึกษา ควรประกอบด้วยผลที่ได้รับจากการค้นคว้า ศึกษา และผลของค่าสถิติ (ในกรณีที่มีการวิเคราะห์)

-สรุป ควรกล่าวถึงผลสรุปของการค้นคว้าและศึกษา

-คำสำคัญ ควรมีคำสำคัญ 3-6 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,)

2. ส่วนเนื้อเรื่อง ควรประกอบด้วย

2.1 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) ข้อมูลจากรายงานการวิจัย ความรู้ และหลักฐานต่างๆ จากหนังสือหรือวารสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา และกล่าวถึงเหตุผลหรือความสำคัญของปัญหาในการศึกษาครั้งนี้ สมมติฐานของการศึกษา ตลอดจนวัตถุประสงค์ของการศึกษาให้ชัดเจน

2.2 วิธีการศึกษา (Methods) กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

2.3 ผลการศึกษา (Results) เป็นการแสดงผลที่ได้จากการศึกษาและวิเคราะห์ในข้อ 2.2 ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิ ตามความเหมาะสม

2.4 การอภิปรายผล (Discussion) เป็นการนำข้อมูลที่ได้อาจจากการวิเคราะห์ของผู้นิพนธ์นำมาเปรียบเทียบกับผลการวิจัยของผู้อื่น เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี

ข้อเสียเชิงวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

2.5 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) การแนะนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

2.6 เอกสารอ้างอิง (References) ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบAPA Style (American Psychology Association) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.6.1 เอกสารอ้างอิงทุกลำดับที่ปรากฏอยู่ท้ายบทความต้องมีการอ้างอิงอยู่หรือกล่าวถึงในเนื้อหาของบทความ

2.6.2 จัดพิมพ์เรียงลำดับเอกสารอ้างอิงก่อนหลังตามตัวอักษร และยึดรูปแบบตามรูปแบบของ APA (American Psychology Association) กำหนดขีดขอบซ้ายของหน้ากระดาษ ขนาด 16 point ตัวธรรมดา

ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนชื่อผู้แต่ง

ไม่ต้องลงคำนำหน้านามตำแหน่งทางวิชาการคำเรียกทางวิชาชีพและตำแหน่งยศต่าง ๆ (ยกเว้น มีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ และสมณศักดิ์)

ผู้เขียน 1 คน

ผู้แต่ง1.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ผู้เขียน 2 คน

ผู้แต่ง1,และผู้แต่ง2.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

ผู้เขียน 3 คน

ผู้แต่ง1,/ผู้แต่ง2,/และผู้แต่ง3.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์.

1. หนังสือ

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อหนังสือ. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

วรวิทย์ เจริญเลิศ. (2562). ประวัติแนวคิดเศรษฐกิจการเมือง.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมายเหตุ หนังสือที่ไม่ปรากฏชื่อผู้แต่งให้ขึ้นต้นด้วยชื่อหนังสือ

2. บทความวารสาร

2.1 วารสารแบบรูปเล่ม

ชื่อผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง.ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่),หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

ตัวอย่าง

ศักดิ์ภัทเชาวน์ลักษณะสกุล และ ยุพา ปราชญากุล. (2561). วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง,1(3), 17-34.

2.2 วารสารออนไลน์

2.2.1 กรณีไม่มีเลข DOI

ชื่อผู้เขียน.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง.ชื่อวารสาร, ปีที่(ฉบับที่),หน้าแรก-หน้าสุดท้าย. สืบค้นจากหรือ Retrievedfrom<http://www.xxxxxxxx>

ตัวอย่าง

Pattaratumrong, M., & Wongkhamhaeng,K. (2019). The Molecular Identification of Nephtys species (Polychaeta: Phyllodocida) from SongkhlaLake, Southern Thailand. Naresuan University Journal: Science And Technology (NUJST),27(3),1-9. Retrieved from <http://www.journal.nu.ac.th/NUJST/article/view/Vol-27-No-3->

2.2.2 กรณีมีเลข DOI

ชื่อผู้เขียน.(ปีพิมพ์).ชื่อเรื่อง.ชื่อวารสาร, ปีที่ (ฉบับที่),หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.doi: 12345678

ตัวอย่าง

Chantana, C. (2019). A Cooling System for a Mushroom House for Usein the Upper Central Region Climate of Thailand. Naresuan University Journal: Science And Technology (NUJST), 27(3),10-19. doi: 10.14456/nujst.2019.22

3. รายงานการประชุมหรือสัมมนาทางวิชาการ

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์).ชื่อเรื่อง.ชื่อเอกสารรวมเรื่องรายงานการประชุม, วัน เดือน ปี สถานที่จัด. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง

กรมวิชาการ. (2538). การประชุมปฏิบัติการรณรงค์เพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่าน,25-29 พฤศจิกายน 2528 ณ วิทยาลัยครูมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม. กรุงเทพฯ:ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

4. วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้แต่ง.(ปีที่พิมพ์).ชื่อวิทยานิพนธ์(ระดับปริญญาของวิทยานิพนธ์). เมืองที่พิมพ์:สำนักพิมพ์

ตัวอย่าง

สมคิดสร้อยน้ำ. (2557). การพัฒนาตัวแบบองค์การแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

5. การอ้างอิงจากอินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้แต่ง. (ปีที่เผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ต). ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความ. สืบค้นเมื่อ วัน เดือน ปีจาก

ตัวอย่าง

ประภัสสร กิมสุวรรณวงศ์. (2556). การดูแลสุขภาพแบบองค์รวมของผู้สูงอายุตามแนวคิดทางพระพุทธศาสนา. สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2560 จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/SocialDevelopmentByBuddhism/2013/12/15/entry-1>

6. หนังสือแปล

ชื่อผู้แต่งต้นฉบับ. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่องที่แปล[ชื่อเรื่องต้นฉบับ](ชื่อผู้แปล, แปล). สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์. (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. หรือ พ.ศ.).

ตัวอย่าง

แบร์รี สมาร์. (2555). มิเชลฟูโกต์[Michel Foucault] (จามะรี เชียงทอง และสุนทร สราญจิต, แปล). กรุงเทพฯ:ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน). (ต้นฉบับพิมพ์ปี ค.ศ. 1994).

7. บทสัมภาษณ์สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์, ตำแหน่ง (ถ้ามี), วัน เดือน ปี ที่ทำการสัมภาษณ์

ตัวอย่าง

สัมภาษณ์พระพรหมบัณฑิต, อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 18 กรกฎาคม 2557

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารพุทธอาเซียนศึกษา

วารสารพุทธอาเซียนศึกษา
Buddhist ASEAN Studies Journal BASJ

ขั้นตอนการส่งบทความ

Step 1

กองบรรณาธิการฯ จะทำการตรวจสอบรูปแบบ Aims and Scope และการอ้างอิง พร้อมทั้งตรวจความซ้ำซ้อนของบทความ (Copy Catch)
ระยะเวลาการตรวจสอบ 1-2 Weeks

SUBMISSION

REVIEW

Step3

ผู้เขียนจะต้องทำการแก้ไขบทความตามความเห็นของผู้ประเมินโดยละเอียด และแนบไฟล์แก้ไขแล้วเข้ามาในระบบของวารสารภายในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งส่งไฟล์รายงานการแก้ไขบทความด้วย
ระยะเวลาการตรวจสอบ 4 Weeks

REVISIONS

ACCEPT

Step 2

เมื่อรูปแบบผ่านแล้ว กองบรรณาธิการฯ จะส่งบทความของท่านเข้าสู่ระบบการประเมิน (พร้อมชำระค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์)
ระยะเวลาการตรวจสอบ 2-4 Weeks

Step 4

เมื่อบทความของท่านได้รับการตรวจสอบแล้วทางวารสารฯ จะออกหนังสือตอบรับการตีพิมพ์ (Acceptance Letter)
ระยะเวลาการตรวจสอบ 1-2 Weeks

ISSN 2822-0935 (Online)

แบบประเมินบทความตีพิมพ์ลงในวารสารพุทธอาเซียนศึกษา

ชื่อบทความ.....

ชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ/ชื่อผู้อ่านบทความ :.....

สถานที่ทำงาน :

โทรศัพท์.....โทรสาร.....

Email.....

การประเมินคุณภาพทั่วไป

1.คุณภาพทางวิชาการ

เกณฑ์ประเมิน: บทความที่ดีควรเสนอหลักวิชาการที่เชื่อถือได้ รายละเอียดที่น่าเสนอต้องผ่านการวิเคราะห์ / วิจัย และมีเอกสารหรือหลักฐานสนับสนุน

ดีมาก เหตุผล

ดี เหตุผล

พอใช้ เหตุผล

ยังเชื่อถือไม่ได้ เหตุผล

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี)

ประโยชน์ทางวิชา

เกณฑ์ประเมิน: บทความที่มีความสำคัญคือบทความที่เสนอความรู้หรือประเด็นใหม่ๆที่เป็นประโยชน์ต่อวงวิชาการ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้

☐ ดีมาก	☐ ดี
☐ พอใช้	☐ ยังไม่สมควรจัดพิมพ์

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี).....

การใช้ศัพท์ทางวิชาการและภาษาที่ใช้

เกณฑ์ประเมิน: มีการใช้ศัพท์ที่เป็นที่ยอมรับในวงวิชาการสาขานั้น

☐ ดีมาก	☐ ดี
☐ พอใช้	☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี).....

2.และการเขียนบรรณานุกรม

เกณฑ์ประเมิน: มีการอ้างอิงและการเขียนบรรณานุกรมที่ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นระบบเดียวกัน

☐ ดีมาก	☐ ดี
☐ พอใช้	☐ ยังเชื่อถือไม่ได้

ความเห็นหรือข้อเสนอแนะ (ถ้ามี).....

สรุปความเห็นผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการตีพิมพ์บทความ

- เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยไม่ต้องแก้ไข
- เห็นสมควรให้ตีพิมพ์บทความได้โดยมีข้อแก้ไข ดังนี้

1.
2.

ไม่สมควรให้ตีพิมพ์บทความ เนื่องจาก

1.
2.

ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ลงชื่อ.....

()

ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้อ่านบทความ

หมายเหตุ: หากมีประเด็นชี้แนะอื่น ๆ และพื้นที่ไม่เพียงพอ ท่านสามารถขยายต่อเพิ่มเติมจากนี้ได้